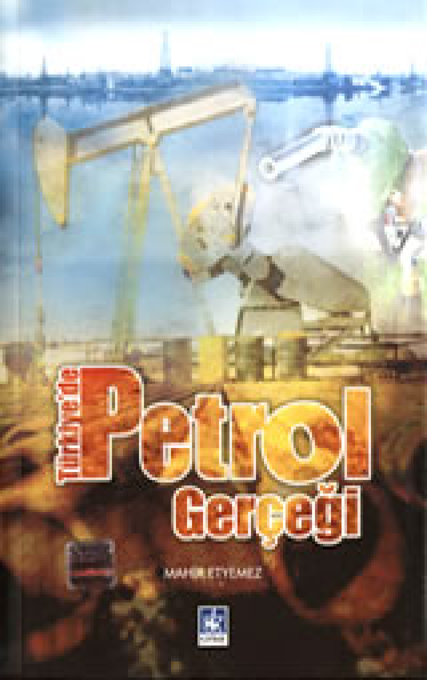

Türkiye'de
Petrol
Gerçeği
MAHİR ETYEMEZ

TÜRKİYE'DE PETROL GERÇEĞİ

Mahir ETYEMEZ

Türkiye'de Petrol Gerçeği

MAHİR ETYEMEZ

TÜRKİYE'DE PETROL GERÇEĞİ

Editör
Hasan Hayri DEMİREL

Kapak
Engin ÇİFTÇİ

Mizanpaj
Bekir YILDIZ

ISBN
975-8775-86-3

Yayın Numarası
170

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan Matbaası / İZMİR Tel: (0232) 252 20 96
Mayıs 2006

Genel Dağıtım
Gökkuşağı Pazarlama ve Dağıtım
Alayköşkü Cad. No: 12 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (0212) 519 39 33 Faks: (0212) 519 39 01

Kaynak Yayınları
Emniyet Mahallesi Huzur Sokak No: 5
34676 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 318 42 88 Faks: (0216) 318 52 20
www.kaynakyayinlari.com.tr

İÇİNDEKİLER

Sevgili Annem Ayşe
Etyemez'e ithaf olunur...

"Atatürk çevresindeki arkadaşlarına bir gün 'Beyler, yedi düvele karşı savaştık ve bağımsızlığımızı yeniden kazandık. Ancak ekonomimizi geliştirmezsek bağımsızlığımızı sürdürmek olası değildir.' diyor. Bunun üzerine 'Ne yapalım?' diye soruyorlar. Atatürk; 'Gün geçirmeden, Türkiye'nin yeraltı kaynaklarının dökümünü getirin. Onları işletelim, satalım ve Türk insanını gelişmiş ülkeler düzeyinde en gönençli bir yaşam ölçüsüne eriştirelim' diyor. Çanakkale'de, Bağımsızlık Savaşı'nda bilginlerini, mühendislerini, hekimlerini aydınlarını yitiren öyle bir ortamda, yeraltı kaynaklarının bütçesi ortaya seriliyor. Soruyorlar; 'Peki, hangisini işletelim?' Söylüyor Atatürk; 'En kısa sürede hangisi paraya dönüşür ve hangisi daha çok kazandırırsa ona yönelelim' diyor. 'Peki, hangisi' diye soruluyor. Ata yanıtlıyor 'Altın ve Petrol' ve işte bunun tezahürü olarak yeraltı kaynaklarının işletilmesi için start alınıyor." *(Doğanın Gizemi dergisi Sayı: 3, 2001)*

ÖNSÖZ

"Gelecek kuşaklar; müttefiklerin, zafere petrol dalgaları üzerinde yüzerek ulaştığını yazacaklardır."

Lord Curzon

Türkiye'de niçin kendimize yetecek kadar petrol bulamadığımızı anlatırken, birileri sorun çözmekten çok "bulanık suda balık avlama" taktiğini izliyor, gerçekleri yeniden örtmenin bir başka yolunu arıyorlar. Türkiye'deki petrol sorununun temelinde yatan; bazılarının maksatlı politakaları, buna karşı koyması gerekenlerin cahilliğidir.

Bu satırların yazıldığı sıralarda, Türkiye'deki petrol arama ve üretim sektörü tamamen millî olsun demenin bir anlamı yoktur. Bir dönem SSCB'den etkilenerek yerli petrol alanı tamamen millî olsun diyenlerin Rusya'nın uygulamalarına bakmalarında fayda var.

Bir zamanların Enerji ve Tabii Kaynaklar Eski Bakanı Mehmet Turgut: "Rus petrollerinin ortaya çıkmasından itibaren, en zor devresini ve en hızlı gelişmesini yabancı sermaye zamanında geçirmiştir" diyerek önemli bir ipucu veriyor. *(Türkiye'de Petrol Davası)*

Hatta kapitalizmin sembolü Rockefeller'in Standart Oil'i; 1917 Kızıl İhtilalinden sonra Rus petrolünü satın alıp uzak pazarlara taşıyordu. Yani komünist rejim üretiyor, kapitalist rejim satıyordu.

Daha da ilginci, "Rockefeller ailesinin bankası Chase Manhattan, Moskova'da 1. Karl Marks Square'de ilk şubelerini açtıklarında yıl 1964'dü." *(S. Parlar, Barbarlığın Kaynağı Petrol, s. 514)*

Oysa aynı yıllarda Türkiye'de 'petrol tamamen millî olmalıdır' tartışmaları yaşanıyordu.

O dönemi anlatan gazeteci Bedii Faik; "Kim istemez petrolün yüzde yüz millî olmasını…" diyor ve "Bazıları Türkiye'yi, Batıdan koparıp kızıl ağababalarının kucağına atmayı planladılar." vurgusunu yapıyor. *(Bedii Faik, Türkiye'de Petrol Davası, s. 96)*

Bedii Faik üzerinde dikkatle durulması gereken bir de örnek veriyor:

"Örneğin SSCB kendi sistemini yani sosyalizmi ihraç ettiği ülkelere petrolün varilini (1960'da) 19,3 rubleye satarken, sosyalist olmayan ülkeye 10,3 rubleye satıyordu. Yani iki katı fiyat farkı vardı. O dönemde Batı Almanya'ya sattığı petrolün fiyatı dolar olarak 1.38 iken, aralarında bir tek utanç duvarı kadar mesafe olan Doğu Almanya'ya ise, 2.69 dolara satıyordu. *(National Petroleum Council, Türkiye'de Petrol Davası, s. 99)*

Türkiye'de petrol üzerinde sol sağ tartışmaları yapılırken, Gorbaçov döneminde ilan edilen Perestroika, yani ülkenin yeniden yapılanmasında, finansman kaynağı olarak petrol gelirlerinin artışı öngörüldü. 1990'da Bush–Gorbaçov zirvesinde büyük petrol anlaşması imzalandı. Sovyet Hükümeti, büyük ABD tekeli Cheveron ile Kazakistan'ın Tengiz Bölgesi'ndeki petrollerin arama, çıkarma ve işletme faaliyetlerini öngören 6,3 milyar dolarlık bir proje için ortak hareket kararı aldı. *(S. Parlar, s. 564–565)* Chevron'u Texaco takip etti.

Anlattıklarıma bakıp sözü "kontrolü yabancı sermayeye bırakalım" demeye getirdiğim anlamı çıkmasın.

"Mobil'in petrol deyip kapattığı kuyudan, yüksek graviteli petrol çıktı." *(Zaman gazetesi, 06.10.2002)*

"Arco şirketinin 10 yıl önce kapattığı kuyuda TPAO tarafından Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin en zengin yatağı bulundu." *(Cumhuriyet gazetesi, 30.03.1999)*

Yukarıdaki iki örnek gibi çok sayıda bilgi varken kontrolü tamamen yabancı sermayeye bırakmak Türkiye'yi ayrı bir felakete götürür.

Güç dengeleri petrol arama ve üretimini tamamen devlet tekeline bırakmaya, her türlü imkânı kullanarak engel oldular. Olmaya da devam ediyorlar. Libya'nın üzerindeki baskının azalması; petrol alanlarını uluslararası kartellere açmasından sonra başladı.

Yine en az 100 milyar varil ile dünyanın sayılı rezervlerine sahip İran'ın petrolünü tamamen millî firmaca çıkarması, her gün "Irak'tan sonra sırada İran var." tartışmalarını dinlememize sebep oluyor.

Bu alan tamamen devletin kontrolünde olsun demek düşman kazanmaktan başka şeye yaramaz. Aşağıda yer alan Prof.Ekrem Göksu'nun görüşlerine katılmamak mümkün mü?

"Türkiye'ye gelen ve gelecek olan yabancı sermayenin amacı, Türk Milletinin varlığını koruma, Türk'ün şanını dünyaya duyurma değildir. Bu görev sadece bize düşer. Onların istediği, para kazanmaktır, hem de bol para... Bize bu yolda düşen görev, o paraların çoğunu, canlarını yakmadan mümkün olanın en fazlasını bu memlekette bırakmaktır. Yabancı şirketleri düşman olarak değil, ezelî rakip olarak görmek, ticari ve teknik alandaki incelikleri öğrenip, kendi metodlarıyla kendilerine karşı centilmence çıkmak lazımdır." *(Prof. Dr. Ekrem GÖKSU, İTÜ Petrol Mühendisliği Bölümünün Kurucusu, 14.06.1960)*

Kitap kaleme alınırken; fotoğrafı görmemi sağlayacak bilgi kimde olursa olsun, onun kişisel orijinine bakmadan o bilgiyi değerlendirdim. Çünkü objektiflik bunu gerektirir.

Muhabir adayı olarak başladığım ilk günlerde, her adayın yaptığı gibi sürekli ajansların metinlerini takip ediyordum. Her gün; hatta gün içinde birkaç defa aynı haber tarzının tekrarlandığı dikkatimi çekiyordu.

Aynı haber tarzından kastım petrolün varil fiyatıyla ilgiliydi. Petrolün varil fiyatının 1 dolarlık artışı, hatta cent cent artışı bile sürekli gündem maddesiydi, haber olarak veriliyordu. Hâlâ da öyle. Onca önemli haber varken, "neden cent olarak artış bile sürekli güncelleniyor?" sorusu aklımın bir köşesinde hep asılı durdu.

Farklı dönemlerde "Türkiye'de Petrol"ü haber olarak çalışmaya başlayınca hâliyle haberlerin gerektirdiği şekilde, konunun uzmanlarıyla görüşme fırsatı nasip oldu. Anlatılanları can kulağıyla dinledim, not aldım. Uzmanların parça parça anlattıklarının daha sonra büyük fotoğrafı görmemize yardımcı olduğunu gördüm, yani "Türkiye'nin Petrolü'nü"…

YABANCI ŞİRKETLER PETROL SAHALARINI KAPATIYOR

Petrol İşleri Genel Müdürlüğü; 1954 yılından beri Türkiye'deki petrol ve ürünlerine dayalı sektörün düzenleyicisi kamu kurumu.

Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'nün "Türkiye'de Petrol Aramacılığı Yapan Şirketler –2003" listesinde 22 adet şirket bulunuyor. Bu şirketler 3 tipte: yerli, yerli– yabancı ortaklı ve yabancı.

Bu 22 firma, aslında Türkiye'nin petrol ve doğal gaz potansiyelini anlatan en güzel veriye kaynaklık yapıyor. Nasıl mı? Gelin birlikte net fotoğrafı görelim.

Petrolün keşfedilmesi temel olarak üç aşamalı bir işlemin sonunda gerçekleşir.

İlk aşamada, jeolojik dediğimiz çalışma yapılır, ardından jeofizik dediğimiz ikinci çalışma gelir ve bu ikisinin sonucunda da sondajın yapılmasıyla petrol bulunur veya bulunmaz.

Şimdi gelecek verilere dikkat! 2000 TPAO verilerine göre Türkiye'de yapılan jeolojik çalışmaların % 99.99'unu TPAO tek başına yapmış. Peki, sayısı 20'yi aşan şirketlerin Türkiye'de yapılan bütün jeolojik etüdler içindeki payı ne kadar? % 0.01.

JEOLOJİK ETÜD ÇALIŞMALARI

Şirketlere göre Jeolojik Etüdler

Çizelge 1		
Şirketler	Miktar	Ekip/Ay (%)
TPAO	39.43	99.99
Diğer Şirketler	0.36	0.01
TOPLAM	39.79	100
Kaynak: TPAO (2000)		

Petrol arama çalışmalarında ikinci önemli aşamayı jeofizik işlemi oluşturur. Bu işlemde yeraltının fotoğrafı çeşitli yöntemlerle çekilir. Burada da; Türkiye'de yapılan jeofizik etüdlerin % 86'lık bölümünün TPAO tarafından gerçekleştirdiği görülüyor. Geri kalan 20'den fazla şirket ise çalışmanın sadece % 14'lük kısmını gerçekleştirmiş.

JEOFİZİK ETÜD ÇALIŞMALARI

Şirketlere Göre Jeofizik Etüdler

Çizelge 2		
Şirketler	Miktar	Ekip/Ay (%)
TPAO	40.00	86
Diğer Şirketler	6.63	14
TOPLAM	46.63	100
Kaynak: TPAO (2000)		

Jeolojik ve jeofizik yöntemlerin ardından sahanın ümit verdiği düşünülürse sıra petrolün bulunmasındadır. Artık sondaj yapılacaktır.

SONDAJ ÇALIŞMALARI

Şirketlere göre sondaj miktarı

Çizelge 3		
Şirketler	Miktar (metre)	(%)
TPAO	39.552	74
TPAO+Diğer Şirketler	7.879	15
Diğer Şirketler	5.954	11
TOPLAM	53.485	100
Kaynak: TPAO (2000)		

Son aşama sondaj. Rakamlar TPAO'nun tek başına Türkiye'de yapılan bütün sondajların % 74'ünü yaptığını gösteriyor. Geriye kalan 20 şirket ise ülke genelindeki sondajların sadece % 15'ini yapmış.

Peki, 20'den fazla bu petrol arama şirketleri içinde Türkiye'de petrol arama kapasitesine sahip tek firma TPAO mudur?

Yani bu 20'den fazla şirket içinde hiç mi TPAO gibi bir şirket yoktur? İşte kilit sorular bunlar…

Bu soruların cevabını 2003 yılında TPAO Genel Müdürü Doç. Dr. Saim Dinç ile gerçekleştirmiş olduğum röportaj verecek.

Devam edelim… Türkiye'de petrol aramak ve üretmek maksadıyla sektörde yer alan (TPAO dışındaki) firmaların jeolojik, jeofizik çalışma ve sondaj yapmadıkları anlaşılıyor, çünkü resmî rakamlar bunu anlatıyor, Peki, ne yapıyorlar?

Petrol arama ve çıkarma şirketleri bir bölgede çalışma yapmak için öncelikle Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'ne müraacat ederek ilgilendikleri bölgeyi bedelini ödemek karşılığında kısa süreliğine kiralarlar yani ruhsatını alırlar.

2000 yılı sonu itibariyle, Türkiye'de toplam 392 adet ruhsat petrol aramak maksadı ile Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'nden kiralandı. Bu 392 adet petrol arama bölgesi ruhsatının 207,5 tanesi TPAO dışındaki 20 petrol arama şirketi tarafından kiralanmış.

184.5'i ise TPAO tarafından kiralanmış. Yani TPAO dışındaki yabancı şirketlerin Türkiye'deki toplam ruhsatlar içindeki payı % 66, TPAO'nun ise % 34.

Aşağıdaki rakamlar da Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'nün rakamları… Türkiye'de yıllara göre petrol arama ruhsatı sahiplerini gösteriyor.

Petrol Arama Ruhsatnamelerinin Yıllara Göre Adet ve Yüzölçümleri

Yıllar	TPAO (Adet)	Diğer Şirketler (Adet)
1998	138	168
1999	144	185
2000	126	205
Kaynak: PİGM		

Türkiye'de faaliyet gösteren yabancı petrol arama ve çıkarma şirketlerinin, petrol bulmaya yönelik çalışmalar olan; jeolojik,

jeofizik çalışma ve sondaj yapmaya istekli olmadıkları görülüyor. Peki, jeolojik, jeofizik çalışma ve sondaj yapmayan TPAO dışındaki yabancı şirketler ruhsat satın almakta niçin en öndeler? Niçin petrol imkânı olan sahaları kapatıyorlar? Bunların cevaplarını tarihin derinliklerinden kopup gelen açıklamalar son derece net açıklıyor.

Açıklamaların sahibi Prof. Dr. Muammer Aksoy… Aksoy bundan yıllar evvel bakın ne diyor:

"Yabancı şirketler, birçok bölgede ele geçirdikleri arama ve işletme ruhsatnameleri sayesinde, bu yerlerde kendi müessesemizin (Türkiye Petrollerinin) üretimde bulunmasına engel olduklarından ve kendileri ise, petrol aramayıp bulmayı ve hâlen bulunan kaynakları işletmeyi ciddiye almadıklarından; onların Türkiye'ye gelmesi, petrol üretimimizin artmasına değil, yerli müessesemizin kolayca bulup işleyebileceği kaynakların atıl kalması yüzünden petrol üretimimizin artmamasına sebep olmuştur.

Petrol ihtiyacımızın, kendi kaynaklarımızdan karşılayamadığımız kısmını dışarıdan elde ederken de, Milletlerarası tröstü kuran büyük petrol şirketlerinin, memleketimizde elde ettiği belgeler ve inhisari petrol hakları (ve bunların, kanunun amacına uygun olarak uygulanmaması) yüzünden, bu şirketlerin dikte ettiği (ve dünya serbest rekabet piyasasının çok üstündeki) fiyatlardan ham petrol satın almaktayız. Bu da, her yıl yüzmilyonlarca lira fazla para (üstelik döviz olarak) ödememize sebeb olmaktadır." *(Türkiye'de Petrol Sorunu, s.13)*

O dönemde yani 1964'de Türkiye'nin yerli petrolü kendi ihtiyacımızın dörtte birini karşılıyordu. Peki, 2002 yılı itibariyle Türkiye'nin kendi topraklarından çıkan petrolü, tüketiminin kaçta kaçını karşılıyor? 1964 yılı teknolojisi düşünüldüğünde bundan tam 40 yıl önce dörtte birini karşılıyorsa şimdiki teknoloji ile bunun daha da artması beklenir. Ancak durum hiç de öyle değil!

2002'nin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Zeki Çakan, Türkiye'de çıkarılan yerli petrolün tüketimdeki payını sorgulayan bir önergeye verdiği cevapta; Türkiye'de üretilen petrolün tükemimizin ancak % 8'ini karşılayabildiğini söylüyor.

Aksoy'un 1964 yılında elindeki materyallere bakarak geleceğe dönük olarak yaptığı analizi Çakan'ın bilgilerinden sonra tekrar okuyalım: "Yabancı petrol şirketlerinin Türkiye'ye gelmeleri, bizim ham petrol üretimimizin çoğalmasına değil, çoğalmamasına sebep olmuştur."

Prof. Dr. Muammer Aksoy; "Türkiye'de neden kendi tüketimize yetecek kadar petrol bulunmaz da, bu alanda dışa bağımlı hâle gelmişiz?

Türkiye'de acaba tüketimimize yetecek kadar petrol yok mudur?" gibi sorulara çok net cevaplar veriyor:

"Milletlerarası tröste dâhil olan büyük yabancı petrol şirketleri –ki Mobil, Shell ve BP de bunlar arasındadır– petrol alanındaki dünya istihsal (üretim) ve satış durumunun gösterdiği özellikten dolayı, Türkiye'deki arama ve işletme faaliyetine önemli (yani memleketimiz yararının gerektirdiği ölçüde) yatırım yapamazlar. Buna kendi iktisadi çıkarları engeldir. Önce bir gerçeği soğukkanlılıkla tesbit etmemiz gerekir. Yabancı petrol şirketlerinin buraya gelmelerinin bir tek amacı vardır; kâr etmek. Başka bir deyimle yaptıkları yatırımın çok üstünde kâr elde ederek memleketlerine dolar transfer etmek. İşte sadece bu amaçla hareket edecek olan büyük petrol şirketlerinin tutacakları yolu çizerken, göz önünde bulunduracakları pusulanın ibresi, şu hesaplamaya göre yönünü alacaktır:

'Türkiye'de petrol arayıp işletme işi ne şekilde ayarlanıp düzenlenmelidir ki bu faaliyet şirketler için kârlı olsun?'

Bu soruya cevap verirken, gözden uzak tutulmaması gereken en önemli duruma da burada özellikle parmak basmak isteriz: Eğer Türkiye'de petrol arayıp işletmek için gelecek şirketler,

milletlerarası tröste dâhil bulunan şirketlerden iseler, bunların çatışan iki sıfata sahip olacakları ve çarpışan bu iki menfaatten kendileri için daha ağır basanını tercih edecekleri sugötürmez bir gerçektir. Zira bu şirketler, dünyanın bir numaralı 'petrol satıcısı' olarak, Türkiye'de petrol buldukları nisbette, Türkiye'ye petrol satmak imkânından mahrum kalacaklardır. Şu hâlde; Mobil, Shell, BP gibi şirketler, Türkiye'de petrol arama ve işletme ruhsatnamesini elde ettikten sonra her an şöyle garip bir hesabı yapmak zorunluluğundadırlar:

'Türkiye'ye şu kadar milyon dolar arama, işletme ve nakletme masrafı olarak yatırdığım takdirde, elde edeceğim ham petrol sayesinde transfer etme hakkına sahip olacağım dolar miktarı mı daha büyüktür, yoksa Türkiye'de yerli ham petrol bulunmazsa, Türkiye'nin ihtiyacı için satacağım ham petrolden elde edeceğim kâr mı daha büyük olacaktır?'

Eğer ikinci rakam birinciden daha büyükse, yani bu şirketlerin Türkiye'de ham petrol bulabilmek için yapacakları masraftan geri kalan kâr (ve transfer imkânı), Türkiye'ye petrol satmaları hâlindeki alacakları dolardan daha küçükse, onların Türkiye'de petrol bulunması için değil, Türkiye'de petrol bulunmaması için gereken bütün çabayı sarfedecekleri pek tabiidir ve şüphesizdir." *(Türkiye'de Petrol Sorunu, s.14–15)*

Aksoy'un açıklamalarına tekrar dönmek üzere virgül koyalım ve devletin resmî haber kurumu olan Anadolu Ajansının 03.10.2002 tarihli şu haberine kelimesi kelimesine bir göz atalım:

"MOBİL'İN KAPATTIĞI KUYUDAN
PETROL ÇIKTI, BATMAN (AA)

ABD Mobil Şirketi'nce 20 yıl önce 'petrol yok' denilerek kapatılan Diyarbakır'ın Silvan İlçesi yakınlarındaki Malabadi Male Hermo Özlüce Kuyusu'nda, 2 aylık çalışma sonucunda petrol

bulundu. Yetkililer, Türkiye şartlarına göre, Özlüce Kuyusu'nda bulunan 34 graviteli petrolün kaliteli olduğunu söylediler. Raman'da çıkarılan petrolün 20–25 gravite arasında değiştiğine değinen yetkililer, 'Özlüce Kuyusu'ndaki petrol damarının gravitesi, Türkiye şartlarına göre yüksek bir gravitedir' dediler."

Bir başka ayrıntı da şöyledir; Adıyaman'da petrol araması yapan bir şirket burada yeterli petrol yok diyerek kuyuyu kapatıyor. Muammer Aksoy ve beraberindekiler o zaman savcılığa başvuruyorlar. O kuyu bugün 6 nolu kuyudur ve petrol yok denen kuyudan bugün saatte 20 varil petrol alınmaktadır. Ancak kuyunun açılmasını sağlayan savcının araştırması 3 yıl sürmüştür.

Profesör Aksoy'un açıklamalarına geri dönelim:

"İşte yabancı şirketlerin Türkiye'de petrol aramasının bizim için yarattığı çıkmaz bu noktada kendisini göstermekte, yabancı şirketlerle bizim menfaatlerimiz bu noktada düğümlenmektedir. Eğer yabancı şirketler Türkiye'de (Ortadoğu kaynakları gibi, yalnız Türkiye'nin ihtiyacı için değil) dünya piyasası için önemli bol ve çok ucuz petrol bulabileceklerse ve kendilerine tanınan transfer imkânı da çok cömertse, o zaman, Türkiye'de petrol bulmak onlar için Türk piyasasını kaybetmemekten daha avantajlı olacak ve bu şirketler samimi surette petrol arayıp çıkaracaklardır. Böyle değil de, petrol ancak pahalıya bulunacaksa, bu şirketlere dünya piyasası bakımından avantaj sağlamayacaksa ve hele az miktarda olup Türkiye'nin ihtiyacına yetecek ve böylece Türkiye'ye ham petrol satma şansını da ortadan kaldıracak ise bu takdirde büyük şirketlerin kendilerine daha çok dolar getirecek yolu yani Türkiye'ye petrol satma yolunu tercih etmeleri için bu şirketlerin başlarında bulunan insanların delirmeleri yahut da bugüne kadarki tutumlarını tamamen bir tarafa bırakarak hatta bir kazanç şirketi olma niteliklerine de son vererek hayrî maksatlarla çalışan bir dernek hâline gelme hususunda karara varmış olmaları şarttır. Buna uzaktan işaret eden en ufak bir belirtiye bile ufukta rastlanmadığını ve

rastlanmayacağını esasen böyle bir şeyin beklenmeyeceğini belirtmek isteriz. Yabancı büyük petrol şirketleri araştırmaları sonucunda 'Türkiye'de petrol bulunduğu, fakat bu petrolün dünya piyasası için kullanılacak kadar bol ve hele ucuz şeklinde üretime elverişli olmadığı, özellikle ulaştırma masrafları yüzünden kendilerine bir avantaj sağlamayacağı' kanısına varmışlar ve bu sebeple de 'Türkiye'de petrol bulma yolunu değil, Türkiye'ye petrol satma yolunu' tercih etmişlerdir.

Ancak büyük şirketlerin Türkiye'ye petrol satmaya devam edebilmeleri de, başka bir menfi şartın gerçekleşmesine bağlıdır. O da, Türkiye'nin kendi yerli müessesi olan TP (Türkiye Petrolleri) yardımıyla, ihtiyacını karşılayacak petrolü bulamamasıdır. Onların 'petrol satabilmelerinin bu olumsuz şartını sağlayabilmek' için de, gerekli bütün tedbirleri alacağını, yani, kanunun boşluklarından veya elastiki hükümlerinden yahut ilgili makamların ihmalinden veya beceriksizliğinden faydalanarak, 'Türkiye Petrolleri'nin Türkiye'de gerekirse petrol bulamaması için bütün çabaları da sarfedeceklerini hesaba katmak ve bunu tabii olarak karşılamak gerekir. Böyle bir davranış, ticaretin, hele milletlerarası ticaretin, normal silahını teşkil eder. Türkiye'ye düşen görev, bu şirketlerin böyle hareket edeceklerini bilerek kendi menfaatlerimizi koruyacak karşı tedbirler almaktır. Bu tedbirler, Petrol Kanununun aleyhimize olan hükümlerini düzeltmek, Petrol Kanununun mevcut hükümlerini doğru bir zihniyetle ve o kanunun amaç maddesine uygun olarak uygulayacak, enerjik bir Petrol Dairesini kurmak ve nihayet daha bugünden alınacak bazı kararlarla, yabancı şirketlerin yapacağı transferlerin aşırılığını önlemektir.

Vaktiyle petrol kaynaklarını bulup işletme hak ve imtiyazını elde edebilmek için, kanlı mücadelelerden, hatta milletleri birbiriyle savaşa dahi sürüklemekten kaçınmayan, petrol kaynakları bulunan memleketin iç siyasetine en geniş ölçüde karışan veya

sömürge hâline gelmesine bütün güçleri ile gayret eden dev petrol şirketlerinin bugünkü mücadeleleri, daha ziyade, petrol pazarlarını muhafaza etmek ve mümkünse yeni pazarları ellerine geçirmek amacına yönelmiş bulunmaktadır.

Durum böyle olduğuna göre, bu şirketlerin yılda birkaç hafta 5–10 milyon ton petrol çıkarabilecek bölgelere milyonlarca dolarlık yatırım yapmasına, iktisadi ve akli bakımdan imkân yoktur.

Eğer petrolün dünyadaki üretimi, tüketiminden daha az olsa idi, yükselecek fiatları hesaba katarak, yüksek maliyet ile petrol üretebilecek yahut mütevazı ölçüde petrol üretimi bahis konusu olabilecek yerlerde dahi yabancı dev şirketlerce petrol aranması, özellikle sondajlar için ciddi yatırımlar yapılması düşünülebilirdi. Fakat petrolün dünyadaki üretimi, tüketiminden yani talepten çok olduğuna ve bu yüzden de üretilen petrolün bir kısmı dahi elde kaldığına göre yapılan yeni yatırımlar sonucunda ancak mütevazı ve maliyet fiatı nisbeten yüksek olan yahut rafinerilere veya tüketme pazarlarına nakli de ayrıca önemli ulaştırma masraflarına katlanılmaya sebeb olan kaynaklar için, büyük yabancı petrol şirketlerince fazla yatırım yapılmaması, elbetteki iktisaden ve aklen mümkün değildir. Dünyanın olağanüstü zenginlikte bir petrol mıntıkası olduğu anlaşılan bölgelerde, yeni kuyular açarak üretimi süratle çoğaltmak, yatırılan her milyon dolarla nerede ise bir milyon ton ham petrol elde etmek imkânı varken, bir milyon ham petrol çıkarabilmek için 4–5 milyon, hele 5–10 milyon dolar sarfetmeyi göze alacak yabancı şirket bulmaya imkân yoktur.

Yabancı büyük şirketler, Türkiye'ye petrol üretimi için ciddi yatırımı, ancak iki hâlde yapabilirler:

1. Petrol bulma hâlinde pek büyük bir pay almaları bahis konusu ise

2. Türkiye'nin yerli müessessesi yahut tröst dışındaki bir şirket eliyle esasen Türkiye'de petrol (istihsal) üreteceği tahmin

edilmekte ise ve böylece, Türk piyasasının muhtaç olduğu ham petrol miktarının satışını elden çıkarmak tehlikesi baş göstermişse yani yerli müessesenin veya gerçek rakibin üretimi sonucunda, Türk piyasasını tamamen kaybetmektense, az kârla dahi yetinmek için.

Fakat böyle olmaz da, millî müesseselerimiz ihtiyacımızı kısmen veya tamamen karşılayamazlarsa ve bu ihtiyaç enternasyonel tröst tarafından satılacak ham petrol ile karşılanacaksa, o zaman bu şirketler, bir dolar yatırım yapmadan, kendilerinin pek ucuza mal ettikleri ham petrolü mükemmel fiyatlarla Türkiye'ye satmaya tercih edeceklerdir.

İşte bunun içindir ki, Türkiye'de büyük petrol şirketleri mecbur olmadıkça, petrol arayıp bulma amacıyla fazla yatırım yapmamakta, petrol bölgelerini ellerine aldıkları arama ruhsatnameleri ile kapattıktan ve böylece Türkiye Petrolleri'nin bu yerlerde petrol istihsal etmesi imkânını ortadan kaldırdıktan sonra, petrol arama oyunu oynayarak, oyalama taktiği izlemekte ve geçen her yıl Türkiye'de 100 milyonlarca liralık (1960'lı yılların rakamı) ham petrolü satmaya devam etmektedirler." *(Türkiye'de Petrol Sorunu, s. 15–19)*

Muammer Aksoy bu sözlerinde haklı. Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'nün 2000 yılı rakamlarına ait aşağıdaki rakamlar; yabancı şirketlerin ellerindeki petrol arama ruhsatnamelerinin Türk şirketinden fazla olduğunu gösteriyor.

Petrol Arama Ruhsatnamelerinin Yıllara Göre Âdetleri ve Yüzölçümleri

Yıllar	TPAO (Adet)	Diğer Şirketler (Adet)
1998	138	168
1999	144	185
2000	126	206
Kaynak: PİGM		

Yabancı şirketler ellerinde büyük oranda petrol arama ruhsatı bulunduruyor. Peki, bu ruhsatları petrol üretmek için kullanıyorlar mı? Cevap: Hayır.

Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı Genel Müdürü Doç. Dr. Saim Dinç şöyle diyor: "Türkiye'nin petrol tüketimi 25 milyon ton. Bunun 1,7–1,8 milyon tonunu, TPAO olarak biz üretiyoruz. Toplam iç üretim 2,5 milyon tona yakın. Türkiye'de tüketilen petrolün yaklaşık % 8–10'unu TPAO üretiyor." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Ekim 2005 itibariyle, Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'ne kayıtlı GeEG28 tane petrol ve doğal gaz arama şirketi var ama bunca şirket içinde Türkiye üretimini tek başına TPAO yapıyor. O da 1,8 milyon ton. Şimdi düşünelim; her şirket, tıpkı TPAO gibi 1,8 milyon ton petrol üretimi yapsa, Türkiye'de toplam petrol üretimi 50,4 milyon ton olur. Bu rakam Türkiye'nin tüketiminden yaklaşık 25 milyon ton daha fazla. Yani Türkiye petrol bile ihraç edebilir. Belki'de bu rakam 50,4 milyon tondan çok daha fazla olur. Çünkü Türkiye'de petrol arama ve çıkarma işinde TPAO'dan çok daha büyük uluslararası dev şirketler var. Listeye bakınca her şey anlaşılıyor zaten.

Türkiye'de şu anda bile kendi ihtiyacımızdan fazla petrol üretilebilir derken arbartıyor muyum acaba diye bir yandan kendi kendimi sorgularken, 1953 yılında bir devlet kurumu olan Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü'nün resmî dergisine ulaştım.

Derginin 44'ncü sayısında, "Türkiye Petrol Hamlesi ve Dünya Petrol Durumu" başlıklı bir makale kaleme alan Mahmut Rasim Mutuk şunu yazıyor: "Hükümet, yerli ve yabancı hususi şirketler vasıtası ile işletilmesine karar vermiş ve Petrol Kanunu namı altında Büyük Millet Meclisi'nin tastik ve tasvibini istihsal etmiş bulunmaktadır. Türk Petrol Kanunu'nda Türkiye'de istihsali mutesavver (üretilmesi planlanan–tasarlanan) petrol, yalnız

her sene gittikçe artan akaryakıt ihtiyacımızı karşılamakla kalmayacak, aynı zamanda ihraç edilerek, petrol pazarlarında dünya petrol ihtiyacını teminde ve dünya petrol rezervleri ile dünya istihsali arasındaki nisbeti tanzimde de bariz bir rol oynayacaktır."

Evet, Mutuk bu satırları kaleme aldığında Türkiye'de sadece Raman denilen küçük bölgede petrol bulunmuştu. Bundan 50 yıl önceki teknolojiyi düşünelim "Türkiye petrol ihraç edecek diyordu." Demek ki Mutuk'un yaptığı hesap doğruydu. Petrol Kanunu Türkiye'nin önünü açtı mı tıkadı mı? İşin özünü oluşturan bu sorunun cevabı ilerideki satırlarda yeralacak.

Muammer Aksoy'un açıklamalarına devam ediyoruz:

"Dev şirketlerin başlangıçta yapmış oldukları yatırımlar, Türkiye'de dünya piyasası için büyük ölçüde önemli ve ucuz petrol bulunacağı kanısına dayanmakta idi. Bu tahminler gerçekleşmeyince, yabancı şirketlerin yatırım amaç ve taktiği de temelden değişmiştir.

Bu şirketlerin yerine bugün küçük (ve Türkiye için tatmin edici sayılmayacak) ölçüde arama ve işletme yoluna gitmelerinin başlıca iki sebebi vardır. Birincisi, onların hiçbir arama ve işletme yoluna gitmemeleri hâlinde 'petrolcülük oyununu' devam ettirmemeleri ve böylece ruhsatnamelerinin ellerinden alınması sonucuyla karşı karşıya kalmaları tehlikesidir. Bu yerlerde Türkiye Petrollerinin petrol bulması, büyük yabancı şirketlerin Türk piyasasını kaybetmesi sonucunu doğuracağından yabancı şirketler Türk petrol piyasasını muhafaza edebilmek için, her yıl 'arama ve işletme oyunu'nun gerektirdiği bir miktar milyonu elden çıkarmayı göze almaktadırlar

İkinci sebebe gelince; Büyük petrol şirketleri ve onların arkasında bulunan devletler, zaman zaman kendisini gösteren petrol kaynaklarının tükenmesi veya ihtiyacı karşılayamaz hâle gelmesi ihtimalini de hesaba katarak, gelecek için, daha az kârlı ve

daha az verimli petrol kaynaklarını dahi el altında bulundurmaya gayret etmektedirler." *(Türkiye'de Petrol Sorunu, s.20)*

Burada virgül koyalım 'Büyük petrol şirketleri ve onların arkasında bulunan devletler' tabirini açmak gerekir.

'Ortadoğu Petrolünün Uluslararası Politikadaki Yeri' (1979) isimli kitabında Dr. Şükrü Sina Gürel, Robert Engler'in The Politics of Oil eserinden bir alıntı yapıyor: İngiliz hükümeti ile uyrukluğu altındaki şirketler arasındaki ilişki "... O denli yakındı ki, petrol şirketlerinin nerede bittiğini ve hükümetin nerede başladığını kestirmek zordu. Hükümet manda yönetimleri üzerinde her çeşit yetki ve baskıyı kullanarak, rüşvet vererek zayıf yabancı ülkelerde kendi şirketlerine ayrıcalık hakları sağlıyordu." *(The Politics of Oil, s. 249)*

Sadece bu kadar da değil. Bunun yanısıra, "Hükümetlerle, büyük petrol şirketleri arasında, sürekli ve iki yönlü bir personel akışı bulunuyor." *(Michael Tanzer The Political Economy of International Oil and Underdeveloped Contries)*

"Kuşkusuz, bu olgu da yöneticilerin devlet çıkarlarını, şirketlerin çıkarlarıyla özdeş görmelerine neden olmuştur." *(Ortadoğu Petrolünün Uluslararası Politikadaki Yeri, 1979, s. 42)*

Bu iki yönlü alışverişin en önemli örnekleri iki binli yıllarda o kadar sık yaşanmıştır ki... ABD'nin Afganistan harekâtı sonrası da Devlet Başkanı seçilen Hamid Karzai, UNOCAL'in eski çalışanlarındandır. Yine o dönemde ABD Başkan Yardımcısı Dick Cheney, Halli Burton'un eski yöneticilerindendir.

Uzmanların yukarıdaki açıklamaları ilişkinin et ve tırnak gibi sıkı sıkıya bağlantılı olduğunu gösteriyor.

Kaldığımız yerden devam edelim:

"İşte bugün işletilmek istenmeyen Türk petrol kaynaklarının ruhsatnamelerini oyalama taktiği ile elde tutulmak ve böylece herhangi bir harp hâlinde yahut başka memleketlerdeki kaynakların millîleştirme, tükenme veya başka suretlerle bu şirketlerin

elinden çıkması hâlinde, ikinci derece önemde olan bu kaynaklar dahi işletilmek istenmektedir.

Bir cümle ile Türkiye'nin yararı, petrol kaynaklarımızın derhâl ve tam kapasite ile işletilmesini gerektirdiği hâlde, bu şirketlerin çıkarı, Türkiye'nin petrol kaynaklarını kendileri için ancak bir ihtiyaç akçesi olarak muhafaza etmededir." Prof. Dr. Muammer Aksoy şimdiki ismiyle Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığına yatırımlarını bir an önce arttırmasını tavsiye ediyordu.

Ancak geçen bunca zaman içinde bu hiç de öyle olmadı. Ta ki 2003 yılına kadar. Türkiye'nin yerli kaynaklarının üretimine önem verdiğini her fırsatta açıklayan 2003 yılında Türkiye'de tek başına iktidar olan Adalet ve Kalkınma Partisi'nin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Dr. Hilmi Güler Cumhuriyet Tarihi boyunca rastlanmayan bir icraata imza attı. Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı Genel Müdürlüğü'nün yatırım bütçesi % 265 arttırıldı. Yani petrol arama ve üretim bütçesi % 265 arttırıldı.

Doç. Dr. Saim Dinç (TPAO Genel Müdürü): Zannediyorum 2004 yılı içinde arama, petrol arama ve üretimle ilgili yatırım bütçesi % 265 arttırılmış tek kamu kuruluşu TPAO. *(Basın Toplantısı, Ankara Shereton Oteli, Ocak 2004)*

Peki, Türkiye'de gerçekten yabancı sermayeli petrol arama ve çıkarma şirketleri "Petrol Arama Oyunu" mu oynuyorlar? İşte şahitlerden biri Bismil Jandarma Komutanı (E) Albay Cevat Öztarhan: "Bismil'de bir ilkokulun bahçesinde Amerikalılar sondaj vurdular. Sondajın neticesinde buradan müthiş petrol fışkırdı. Petrolün fışkırmasını bizim yukarıya iletmemizin neticesiz kalmasından sonra, bir gün Amerikalılar 3 vagon dolusu çimento getirip kuyunun ağzını sıkı sıkıya kapadılar. Ben ayrıca Salat ve Çukurca'da da görev yaptım. Buralarda da yerden katran kaynıyordu. Katranlarla da kimsenin ilgilenmediğini gördüm." *(Zaman gazetesi, 02.03.1992)*

Öztarhan'ın söyledikleri temelsiz değil. Aralık 1980 tarihinde Türk ve Kanada ortaklığındaki arama grubu Bismil'de 2 bin 100 metre derinde 30 milyon varillik bir rezerv keşfettiler. *(BYEGM, Ayın Tarihi, Aralık 1980)*

Demek ki petrol arama oyunu oynanabiliyormuş!

Manisa Milletvekili Hasan Günay şöyle diyor: "Ülkemizde faaliyet gösteren yabancı petrol şirketleri, ruhsat aldıkları hâlde faaliyet göstermemektedirler. Dolayısıyla, bu ruhsatlı sahalarını ham petrol aramaya kapamış bulunmaktadırlar." *(DSP Milletvekili Hasan Günay, TBMM Genel Kurul Tutanağı, 18.06.1996)*

Türkiye'de petrol aramacılığı konusu gündeme geldiğinde, hep aynı temcit pilavı ağızdan ağıza dolaşıyor "Petrol kuyuları çimentoyla kapatılıyor mu kapatılmıyor mu?" veya "Petrol kuyuları çimentoyla kapatılabilir mi kapatılamaz mı?" Bunun cevabı; Pulitzer ödüllü ve 12 ayrı dilde basılan bir kitapta veriliyor. Kitabın adı, 'Petrol, Para ve Güç Çatışmasının Epik Öyküsü' Yazarı Daniel Yergin...

Yergin 2. Dünya Savaşı'nı anlattığı kitabının bir bölümünde aynen şunları yazıyor:

"Komşu Kuveyt'te de savaş nedeniyle işler askıya alınmıştı. Kuyuların Almanlar'ın eline düşmesinden korkan müttefik hükümetlerin emriyle Kuveyt'teki kuyuların içi çimento ile doldurulup, işler durumdan çıkarılmıştı." *(s. 290)*

Aynı kitaptan ikinci örnek: "1942 Ocak ayı ortalarında Japonların giderek yaklaşmasıyla, Doğu Hint Adaları'nın diğer yerlerinde olduğu gibi, belli başlı petrol yataklarının bulunduğu yerlerde de, mürettebat kuyuları tahrip etmeye başlıyordu. Önce tüp bağlantıları çıkarılıyor, kesiliyor, sonra da ele geçirebildikleri ne kadar pompa, demir boru, cıvata veya sondaj aleti varsa hepsi beraber kuyulara atılıyordu." *(age. s. 336)*

Üçüncü örnek:

"O sıralar, mihver güçler Rusya'da ve Kuzey Afrika'da hâlâ taarruz aşamasındaydı ve Ortadoğu tehlikedeydi. Bu yüzden Suudi Arabistan'da sayıları her gün biraz daha azalan Amerikalılar, 'yüz adam' diye bilinenler, kendilerini, petrol çıkarmak bir yana, tamamen aksi bir uğraşa adamışlardı. Bir bombardıman hâlinde kuyuların çimentoyla doldurularak nasıl korunmaya alınacağını, durum gerek gösterirse de Alman ordularının 'eline geçmemesi için' bunların nasıl tahrip edileceğini planlıyorlardı." *(age. s. 375)*

Dördüncü örnek:

"Böylece Amerika Birleşik Devletleri'nin Suudi Arabistan'da petrol işine girmeyeceği artık kesinleşmişti. Ancak yine de bir başka alanda girişimde bulunmak, faaliyete geçmek istiyordu. İngiltere ile dünya petrol pazarında egemen olmak için ortaklık kuracaktı. Her iki hükümet çok daha önceden böyle bir ayarlamaya girişmek için birbirlerini yoklamaya, ne düşündüklerini anlamaya çalışmıştı. İran Körfezi'ndeki kuyuların bir kısmı, Almanların eline geçmesin diye çimentoyla kapatılmıştı; ancak yine de bölgenin potansiyelini iyi bilenler, savaş sonrasında bölgeden çıkacak üretimin pazarı nasıl etkileyeceğini düşünerek endişe içindeydi." *(age. s. 380)*

Daniel Yergin'in kitabı bu konuda neden önemli bir referanstır? Çünkü Yergin bugün dünya petrol piyasasının kalbinin attığı en önemli ülkelerden biri olan İngiltere'de kısa adı CERA yani Cambridge Energy Research Associates olan kuruluşun başkanıdır. Yani dünyanın bu konudaki nabzını tutan kişilerin başında gelir. Yergin Türkiye'de de defalarca düzenlenen; "3 Denizin Hikâyesi" isimli uluslararası yönü olan ve sadece petrol ile doğal gazın konuşulduğu forumlarda başkanlık yapmıştır. Bu forumlara devletin yanı sıra özel sektörün itibarı büyüktür.

Yergin ile 2003 yılı ayında başkanlık yaptığı ve İstanbul'da düzenlenen "3 Denizin Hikâyesi" isimli forumda röportaj yapma imkânı buldum. Yergin'e "Türkiye'nin petrol ve doğalgaz

açısından geleceğini nasıl değerlendiriyorsunuz?" diye sorduğumda aldığım cevap şu idi: "Türkiye önemli bir pazar."

Bu tek cümlelik yorum içindeki "Pazar" sözü her şeyi izah etmeye yetiyor.

Petrol kuyularının çimentoyla kapatılıp kapatılamayacağına dair farklı bir örneği başka bir yabancı yazar veriyor. Anthony Sampson'un Petrol Oyunu (The Seven Sisters) ismini taşıyan ve Aziz Üstel'in tercümesiyle piyasaya sunulan kitabın 198. sayfasında, 1970'li yıllarda Exxon'da çalışan Howard Page anlatıyor:

"Bütün Körfez boyunca Katar'da, Dubai'de, Umman'da ve büyüğü Abu Dabi Şeyhliği'nde yeni petrol kuyuları sürekli açılıyordu. Abu Dabi'de 1970 yılına kadar üretim günde bir milyon varili bulmuştu. En büyük kaynak Exxon'un dizginlerini elinde tuttuğu Libya'daydı. Exxon yeni araştırmalara büyük paralar harcıyordu gerçi, istediği son şey, yeni üretimdi! Howard Page bir defasında Umman'dan yeni dönmüş bir Exxon jeoloğu şunu söylemişti: "Orada on milyarlık petrol sahası olduğuna eminim!" Page cevap verdi: "İyi öyleyse, ben de bu işe girmek istemediğimizden eminim! Kuyuları çimentoyla kapayın! Petrol çıkarmayacağımızdan emin olsam bu işe biraz para yatırırdım, ama petrol çıkabilecekse olmaz. Çünkü o zaman Aramco'nun imtiyazlarını kaybedebiliriz!"

Az önceki bu paragraf çok önemli, çünkü petrolcülerin en çok korktuğu şey petrolün bollaşmasıdır çünkü bollaşan petrol düşen fiyatlar demektir. Düşen fiyatlar daha az kazanmak anlamına gelir.

Petrol kuyularını kapatmak bazen karşı tarafın tamamen üretmesini engellemek bazen de zamanı geldiğinde açmak üzere yapılıyor.

Bunun örneği Irak'ın Kuzey'inde yaşandı. Londra'da Serdar Piştari isimli Kürt kökenli işadamının kurduğu Kurd Oil, 1991'de Celal Talabani'nin yönetimindeki bölgede petrol aramaları yaptı.

Ancak bulunan rezervler o dönemde tek tek kapatılıyordu. Buna çoğu zaman gazeteciler de tanık oluyordu. *(Yüzyılın Son Petrol Savaşı, s. 15)* Kuyuların kapatılma sebebi bölge istikrara kavuşunca buradaki petrolü kullanmaktı.

2. Irak Harekâtı'ndan sonra da aynen böyle oldu. Çok değil 14 yıl sonra. Şimdi Irak'ın kuzeyinde günü gelen petrol rezervleri tek tek gün yüzüne çıkmaya başladı bile.

KUYULAR KAPATILDI MI

Türkiye'nin farklı farklı yörelerinde hep söylenir durulur: "Şurda, filan yerde, bu şehirde petrol vardı yabancılar petrol çıkan kuyuya çimento döktüler, betonla kapayıp gittiler."

Bütün bu düşünceler için önemli derecede fikir verebilecek bilgi ve belgelere ulaştım. Pek çok kişiyle röportajlar yaptım ve bunlardan bir bölümünü, konuyu aydınlatacağını düşündüklerimi burada yazıyorum. Öğrenme merakım ve önceliğimin Türkiye olması beni sürekli yeni bilgilere taşıdı.

Batman'la İlgili Küçük Örnek

Batman Milletvekili İlyas Yılmaz Yıldız 2002 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde konuşuyor: "Burada, Sait Değer Paşayı anımsamak istiyorum hemen. Kendisi rahatsız; Allah'tan şifalar diliyorum. Diyor ki: 'Batman'da –gençliğimizde gelmişlerdi– bir yere kırmızı işaret koydular, böyle, delik delik; sanki altında petrol var gibi; 'petrol yok' deyip, çekip gittiler." *(Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul Tutanağı, 21. Dönem 4. Yasama Yılı 57. Birleşim, 29.01.2002)*

Şimdi yukarıdaki bir detaya dikkat çekmek istiyorum. Batman noktasına. Bugün bu satırların yazıldığı yıl itibariyle Batman Türkiye'de petrolün en çok çıkarıldığı birinci ildir.

Doç. Dr. Saim Dinç, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı Genel Müdürü:

"Türkiye Genelinde günde 30 bin varil ham petrol üretiyoruz. 12 bin varil ham petrolü Adıyaman'dan. 17–18 bin varil ham petrolü de Batman'dan elde ediyoruz." *(AA, 26.03.2004)*

Diyarbakır'dan Bir Anı

Türkiye'de petrolcülük dünyasında neler olup bittiğini en iyi, bir zamanlar bu sektörün içindekiler bilir. Petrol Jeoloğu Yusuf Lakay da onlardan biri.

Yusuf Lakay:

"Doğal gaz kaynağının kapatılması olayı, petrolde de yaşandı. 1958 yılından bu yana dünya petrol piyasalarını ve yapılan çalışmaları yakından izleyen tecrübeli bir kişi olarak, Türkiye'de 1948 yılında petrol ve doğal gazın varlığı tespit edilip, toprak üstüne çıkınca bu kaynakların kapatıldığını söyleyebilirim. Türkiye'de petrol ve doğal gaz kaynakları olduğunu, bu konuda inceleme yapılması gerektiğini Texas'lı uzmanlardan öğrenmiştim. 54 yıl önce Texas Drill Esco tarafından gerçekleştirilen 3–3,5 ve 4 bin metreye varan sondajlarda elde edilen olumlu sonuçlara rağmen, bu konuda nedense başka bir adım atılmadı, kaynaklar araştırılmadı. Sondaj makinelerinin alınması da engellendi. Sanki Türkiye, kendi topraklarında bulunan doğal gazdan, petrolden yararlanmasın, bu konuda dışa bağımlı hâle gelerek milyonlarca dolar dışarıya akıtsın diye mevcut kaynaklar işletilmemiş, konu kapatılmıştır. Bugün ise çok şükür bu konuda yapılan mevcut çalışmalar ile Türkiye'de doğal gaz ve petrol kaynaklarının var olduğunu gösteren sonuçlar petrol raporlarına girdi ve bugün 54 yıl öncesine göre bu konuda daha olumlu bir noktada bulunuyoruz." *(Kadıköy gazetesi, 08.03.2002)*

Sivas'ta Yaşananlar

Sivas petrolcüler için büyük öneme sahiptir. Hep petrol denince Güneydoğu Anadolu Bölgesi konuşulur fakat durum hiç

de sadece bir bölgeye mahsus değildir. Sivas da önemli petrol yataklarına kaynaklık eder. Önce bir tanıkla başlayalım.

Mahmut Işık, Sivas Eski Milletvekili:

"Bizzat petrol yataklarının olduğu söylenen Hafik'in Celalli nahiyesine gittim. Köylülerle konuştum. 6 yıl burada petrol araması yapan firmada çalışan köylülere sordum.

Bu bölgeye 85 metre kule dikildiğini, 30 metre kayatuzunun olduğunu, sonra da 4.500 metreden petrol çıkacağını söylediklerini, sonra da kuyunun betonlandığını, bir Japon, bir Arap ve bir Türk'ün geldiğini, köylülerin 'Biz fakir insanlarız, burada çalışırdık, neden bize doğruyu söylemiyorsunuz? Burada petrol var mı?' diye ısrarla sorduklarında; 'Fazla bizi sıkıştırma zamanı gelince söyleriz, şimdi, kurmayımız müsaade etmez'.

Bir başka ekip Türk, 'Biz bunu 6 ayda yaparız, petrol ya akar, ya da göl olur. Bu mıntıkada var. ABD gibi kuvvetli olsak bulabiliriz'.

Bir başkası; 'Sivas–Zara arası yeraltı gölü gibi. Buna ait bir sondaj raporu var.' gibi tanıklı sözler söylüyorlar.

Ağaçların belirli bir yaştan sonra kuruduğunu anlattılar. Yani kısaca bölge bir muamma. Tabi MTA da rezervlerin saklanamayacağından, söz edilemeyeceğinden söylüyor." *(Mahmut Işık, Memurdu Kovuldu Milletvekili Oldu, s.134)*

Işık'ın, işin peşini bırakmadığını 1996 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde verdiği soru önergesinden anlıyoruz.

Soru önergesi şöyle:

"Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına;

Malumunuz olduğu üzere; Zara Celalli nahiyesinde de petrol yatakları olduğu bilinmektedir.

Bu nedenlerle olsa gerek ki; her olağanüstü dönemde Sivas ili birileri tarafından karıştırılmak istenmektedir.

Bunlara bağlı olarak;

…

6– Zara ilçesi Celalli Nahiyesinde petrol yatakları var mıdır? Rezervi nedir? Yerli ve Yabancı firmalara ruhsat verilmiş midir? (Özellikle 6. ve 7. soruları buraya aldım)

7– Zara Celalli'deki petrol rezervlerinin saklandığı söylenmektedir. Bu doğru mudur?"

Evet, soru önergesindeki petrolle ilgili sorular bunlar. Bir de "Petrolün ve diğer yeraltı kaynaklarının terörle ilişkisi var mı yok mu?" diye bir bölüm var. Onu da "Güneydoğu'da Terör ve Petrol" başlığında işlemek uygun olabilir. Soru önergesine dönelim.

Eski Milletvekili Mahmut Işık'ın soru önergesine 10.01.1997'de Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanınca bir cevap verilir. Ancak verilen cevap şöyle başlamaktadır:

"Sivas Milletvekili Sayın Musa Işık'ın Yazılı Soru Önergesi Cevabı…"

Sivas'taki muhtemel petrol rezervine yanıt olacak önerge daha baştan yanlışla başlıyor. Soru önergesini veren Mahmut Işık, Musa Işık değil. Konuyu Mahmut Işık "Memurdu Kovuldu. Milletvekili Oldu" isimli kitabında şöyle değerlendiriyor:

"... Soru önergesinin başlığında, 'Sivas Milletvekili Sayın Musa Işık'ın yazılı soru önergesi cevabı' demek suretiyle yanıt verdiği millletvekilini bile karıştırıyor. İnsan bir an için düşünüyor, affedilmez ve direkt bakanın imzalayacağı ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve devletin tepesindeki kişilere verilen yanıttaki hatalara bakınız. Bir parlamenter olarak başlıktaki bu inanılmaz hatayı gördükten sonra, 'Soru önergesi'nin içeriğinde ne var ne yok bakmak bile içimden gelmedi. Kaldı ki, içindeki bilgilerin doğruluğuna da zaten inanmadım.' Bakana gösterip bu bir skandaldır dedim. Bakın bunu, APK Kurulu Araştırma Plan Koordinasyon Dairesi hazırlıyor. Bunu bir uzman kaleme alıyor. Bir şef paraf ediyor. Bir şube müdürü paraf ediyor, bir Genel Müdür yardımcısı veya APK

başkan yardımcısı paraf ediyor. Müsteşar yardımcısı paraf ediyor ve bakan imzalıyor. Ben hesap ettim bürokrasi deneyimime göre en az 10 kişinin imzasından geçiyor. Enerji Bakanlığı bugüne kadar daha benden bir özür dileme nezaketini bile göstermedi. Kusura bakmayın, önergede adınızı yanlış yazdık, sehven daktilo hatasıdır, ya da şefin hatasıdır, uzman hatasıdır diye." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Aslında Mahmut Işık'ın soru önergesindeki cevaba inanmaması anlaşılabilir bir kaygı. Çünkü soru önergesine Enerji Bakanlığınca verilen cevapta; MTA 'burada petrol yoktur' diyor, TPAO, 'gelişen teknikle petrole ulaşılabilir' diyor. Yani açık bir çelişki var.

Konu 1997 yılındaki soru önergesiyle sınırlı kalmadı. Sivas ilinde petrol vardı, yoktu tartışmaları, 2002 yılında yeniden alevlenen Türkiye'de petrol tartışmaları sırasında yeniden gündeme geldi.

Star gazetesinde olay "SİVAS'TA DA PETROL VARMIŞ ÇIKARTILMAMIŞ" başlığıyla okuyuculara duyuruldu.

"CHP Sivas eski milletvekili Mahmut Işık'tan şok iddia: Yabancılar, Sivas Celallı beldesinde buldukları petrol gölünü kapatıp gittiler.

CHP Sivas eski milletvekili Mahmut Işık, Sivas'ın Hafik ilçesi Celallı beldesinde zengin petrol rezervleri olduğunun bilindiğini ancak yabancı petrol devlerinin bunun çıkarılmasını engellediğini öne sürdü. Işık, bölgede 1970–77 arasında ilkel koşullarda arama yapıldığını ve kuyunun taşla kapatıldığını belirterek, daha sonra gelen bir Rus petrol mühendisinin yöre halkına 'Petrol gölü üzerinde oturuyorsunuz' dediğini açıkladı.

Işık, Rus mühendisten sonra bölgeye gelen Amerikalı ve İngiliz uzmanlarının petrol rezervi tesbit ettiğini ama 'Açıklayamayız' dediklerini, sonra da petrol aramasının engellendiğini ileri sürdü. Işık; Taşgöze ve Tuzla köylerinde hâlâ petrol

sızıntısı olduğunu, halkın tenekelerle aldığı petrolü dinlendirdikten sonra gaz lambası ve soba yakmak için kullandığını belirtti.

Işık, bu konuyu 1998'de Meclis'e taşıdığını ve Enerji Bakanlığı'ndan 'Burada petrol gölü olduğu tahmin ediliyor. 1970–77'de yapılan araştırmadan sonuç alınamadı. Ancak ileride yeni teknolojik gelişmelere göre yeniden değerlendirilecektir.' yanıtını aldığını söyledi.

Işık, 'Artık şuna kesin inanıyorum: Türkiye'de yabancılar petrol üzerine büyük oyun oynadılar ve oynamaya devam ediyorlar. Bu olaya Meclis bir an önce el atmalıdır.' dedi."

Mahmut Işık ile Nisan 2002'de bir röportaj yaptım. Işık olanları şöyle anlattı:

"O önergeyi neden verdik, onu arz etmek isterim. Ben Sivas'ta seçim gezileri yaptığım dönemlerde, bizim Sivas Celalli'de bir petrol araması yapıldı. 70–77 yıllarında. 4–5 yıl kadar. İşçilerin çok canla başla çalıştıkları yabancı–yerli mühendislerin olduğu, hatta orada çalışan ekibin, bütün toprak katmanlarının, birbirini tutması nedeniyle, çok sevinç içinde oldukları, 'Bütün katmanlar tutuyor jeolojik etüdlere göre. Bizim burada petrole yaklaşmamıza az kaldı' diye sevinirken; Celalli Köyündekiler anlatıyorlar bunu. Burada çalışanların % 90'ı da o köylü, 4000 metreden sonra kuyunun içine bir balyoz düşürülüyor. Kasıtlı mı değil mi bilinmiyor. Bir 6–7 ay hatta 1 yıla yakın, bu balyozun çıkarılmasına çalışılıyor. Rusya'dan yeni ekipler çağırılıyor. İşte sonra balyoz çıkarılıyor. Sonra köylüye tembih bile ediliyor: 'Dikkatli olun, belki fışkırabilir' falan diye.

İşçiler ve teknik eleman da aynı sevinç devam ediyor. Ben bunu köylülerden dinleyince o zaman Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Recai Beydi (Kutan). Başbakan'ın cevaplandırması talebiyle bir yazılı soru önergesi verdim. Enerji Bakanlığı çok kapsamlı bir cevap verdi ama cevapta MTA 6 yıl çalışıp 'yok' diyor. TPAO, 'daha iyi teknikle petrol bulabiliriz' diyor.

Kaldı ki, 1970–1976'da yapılmış Zara–Celalli'deki arama ve o tarihten bu yana her yıl en az bir–iki ekip geliyor. İşte bu köye bir Rus mühendis geliyor. Köyün çobanını buluyor. Oraya gidiyor orada birkaç gün kalıyor, kendi iaşesini de yanında getirmiş, 'yok mu petrol burada' diyor çoban. Mühendis diyor ki 'Siz büyük bir petrol gölünün üstünde oturuyorsunuz.' diyor.

ABD–Japon ekibi gelince, yaşlılardan biri soruyor; 'Niye çıkarmıyorsunuz biz burdan emekli olduk.' deyince; ekiptekilerden biri 'Çıkar çıkar. Hem göl olur. Siz de diğer devletler kadar güçlü olsanız, çıkarırsınız. Bir gün mutlaka çıkar.' diyor." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Bu arada Eski Milletvekili Mahmut Işık ilginç bir anısını anlatıyor. O da Sivas ile ilgili soru önergesini verdiği sırada yaşanıyor.

"Bu arada çok enteresandır. ABD Büyükelçiliğinden beni aradılar. İki tane uzman benimle görüşme yapmak istediklerini söylediler. O zamanki Dışişleri Bakanı Deniz Baykal'a durumu arz ettim. Dedi ki; 'Yalnız görüşmeyin, grup başkan vekillerinden birini alın yanınıza' dedi.

Nihat Matkap ve grup başkan vekili Prof. Dr. Oya Araslı ile birlikte, sol partileri inceleyen Karin, İç Anadolu'yu inceleyen bir başka uzman daha 2,5–3 saat mecliste bir görüşme yaptık. Çok enteresan sorular sordular. 'Benim bölgeyle neden bu kadar ilgilendiğimi', işte 'PKK terörüne nasıl baktığımı, benim Türkiye'de azınlığı temsil eden bir kitleden olduğumu.'

Ben dedim ki; 'Yok öyle bir şey. Ben Türkiye'de birinci sınıf vatandaşım. Ben Genel Müdür olmuşum. Ben milletvekili olmuşum. Bu aşamalarda da önümde bir engel görmedim. Çalıştığım her yerde hakkımı aldım. Bunlar son derece yanlış şeyler.' dedim.

Bir baktım ki çok enteresan Karin, o yöreyi en az benim kadar biliyor. Benim çobanlık yaptığımı biliyor. İşte 'koyunları değişik renklere boyarlar' diyor.

Bana çobanlık konusunda sorular soruyor falan. Anladım ki, bölge cidden bir muamma. Başkaları benden daha çok şeyler biliyorlar ve bunun üzerine diğer konuların üzerine gitmeye çalıştık. Tabi araştırmalarımız gösterdi ki, bakıyorum özellikle Sivas'taki bu işlerin tarihine indim. Bakıyorsunuz ki, Kürt Teali Cemiyetinin toplantıları oralarda oluyor. Koçgiri isyanı o bölgelerde oluyor. Yıllar sonra PKK terör örgütüyle ilgili olarak gelen militanların ilk geldikleri bölgeler buralar. Bölge her yönüyle ciddi bir şekilde incelenmelidir. Petrol boru hatları Sivas'tan geçiyor. 1970'de Türkiye'deki karışıklık dönemlerinde, muhtıra dönemlerinde, 80 ihtilali dönemlerinde, daha sonraki o Sivas olaylarında, her Türkiye'nin karıştırılmak istendiği dönemde, Sivas'la oynandığını görünce, Sivas'ta neler olmuş, petrol konusunda Türkiye'de neler olmuş onun da bu konudaki araştırmasına girdim. Petrol savaşı, Türkiye'deki ya da Türkiye'nin çevresindeki petrolün, Türkiye tarafından işletilmemesi planının konması bugün değil, yıllar önceye dayanıyor." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Sivas'ta petrol olduğu söylenen ve betonla kapatıldığı ifade edilen kuyular işte bunlar:

Bu da yörede petrol olduğuna dair önemli delil. Toprak bile tutuşturulunca ateşler içinde yanıyor.

Her türlü petrol emaresi var ama...

Mahmut Işık; "Biz Türkiye'de kim çivi çakarsa, ona emirerlik yaptık. Benim ilimde de petrol çıksın; oradaki işçi, kamyoncu ve Türkiye birşeyler kazanabilsin diye bir uğraş içerisindeyiz.

Ben yetkililerden de kısa sürede bu bölgede yeniden bir arama ve tarama işinin yapılmasını istiyorum, arzu ediyorum." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Sivas Petrolü İçin Uzman Görüşü

2003 yılı Ekim ayında röportaj yaptığım Maden Tetkik Arama Enstitüsünden kurumun en deneyimli mühendisi olarak gösterilen Jeoloji Yüksek Mühendisi Mustafa Şenel petrolün depremlerle fazla kırılmamış bölgelerde bulunduğunu harita üzerinde göstererek anlattı. Sivas–Erzincan hattı kırıksız blok havza yani petrol içeren bir havza.

"Mustafa Şenel: Ala Dağlar; petrol için müsait mi dersiniz? Müsait değildir, çünkü kırıklıdır. Daha çok kırıksız bu tip sahalar, Mersin, Güneydoğu Anadolu Bölgesi petrol olması muhtemel sahalardır.

Soru: Blok sahalar yani?

Mustafa Şenel: Evet, örneğin Güneydoğu Anadolu Bölgesi'; kırıklar çok azdır. Güneydoğu ve Doğu Akdeniz, petrol ümitleri vardır.

Soru: Anladım. Şimdi TPAO (Ekim 2003) Kars–Ardahan burada da arıyor, demek ki burada da var?

Mustafa Şenel: Orada da petrol emareleri var zaten. Çıkışlar vardır, genç petroller var.

Soru: Sivas da; kırıksız bir bölge midir?

Mustafa Şenel: Evet. Sivas, Zara, Erzincan burası bir havza" *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Türkiye'de ilk defa Trakya'da doğal gaz aramak üzere ruhsat alan ve çalışan ABD sermayeli Thrace Basin Natural Gas isimli şirketin Türkiye mümessili Jeolog Prof. Dr. Mehmet Ayan: "Türkiye'de petrolün olabileceği havzalar belli. Sivas, Erzincan, Erzurum basenleri var." 35 (A'dan Z'ye Türkiye'de Petrol, Energate dergisi, 2003)

Aşağıdaki harita, Maden Tetkik Arama Enstitüsü'nün Türkiye'deki bütün madenleri gösteren haritasından Sivas'la ilgili bölüm. Sivas ili ve çevresinin depremlerle kırılmamış kara bloklarından biri olduğu açıkça görünüyor. Sarı ile temsil edilen, kırmızı ile çerçeveye alınan Sivas ve yakın çevresinin, dikkat edilirse blok ve kırıksız tek parça olduğu görülüyor.

Oysa bu kırmızı çerçevenin dışına baktığınızda birbirine girmiş onlarca renk görüyorsunuz. İşte bu; bölgelerin kırık kırık yapılar olduğunu gösteriyor. Hani Şenel petrol kırıksız blok kara parçalarında bulunur diyordu az önce hatırlarsanız. İşte bu harita da onun ispatıdır. Yani petrolün ispatıdır.

Mustafa Şenel Jeolog

Resmi Raporlarda Sivas Petrolü

Burada bir ayrıntıya daha dikkati çekmek istiyorum. Öncelikle işe aşağıdaki Maden Tetkik Arama Enstitüsü'nün Sivas Hafik'le ilgili petrolle ilgili raporuna bir bakalım:

"HAFİK–SİVAS GRAVİTE ETÜDÜ

Yazar(lar): Ferit Erden

İlçe: Hafik

Mevki: Hafik–Sivas

Jeofizik Arşiv No: 60

Derleme No: 3613

Başlangıç Yılı: 1962

Bitim Yılı: 1964

Raporun Yazım Yılı: 1965

Gızlilik Derecesi: Gizli

Uygulama...: 1260 Km^2

Sonuç ve Önerıler...: Bulunan anomalileri teker teker incelemede fayda görülmüştür. Buna göre sismik ve gravite etüdleri neticesinde sondaj yapılması önerilmiştir."

Bütün bu raporda bana göre en önemli nokta şu raporun hazırlanış tarihi. Yani 1964 ve sondaj yapın önerisi var. Bundan tam 41 yıl evvel. Hatta bu tarihten de evvel 1938 yılında Sivas ilinin muhtemel petrol rezervini etüd etmekle görevlendirilen V. Stchepinsky, şehirle ilgili şu notu düşüyor: Sivas vilayetinin pek çok yerinde hidrokarbür emaraleri görülür. *(MTA dergisi, 17–18)*

Bölgede bir petrol rezervinin olduğu açık ama 2005 yılında hâlâ Sivas'ta petrol var mı yok mu tartışması yapılmaktadır. Yani Türkiye sadece Sivas'ta on yıllarını kaybetmiştir. Bu kırk yıllık süre zarfında, Türkiye petrol ithal etmeye devam etmiştir.

BATMAN, DİYARBAKIR, SİVAS PETROL HİKÂYELERİNİN ARDINDAN DİKKATLE OKUNMASI GEREKEN 4 ANALİZ

Analiz 1

"Yabancı şirketler, birçok bölgede ele geçirdikleri arama ve işletme ruhsatnameleri sayesinde bu yerlerde kendi müessesemizin, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığının üretimde bulunmasına engel olduklarından ve kendileri ise, petrol arayıp bulmayı ve hâlen bulunan kaynakları işletmeyi ciddiye almadıklarından; onların Türkiye'ye gelmesi, petrol üretimimizin artmasına değil, yerli müessesemizin kolayca bulup işletebileceği kaynakların atıl kalması yüzünden petrol üretimimizin artmamasına sebeb olmuştur." *(Prof. Dr. M. Aksoy, Türkiye'de Petrol Sorunu, 1965)*

Analiz 2

"Türkiye'de yabancı petrol şirketleri açısından cazip teşvik unsurları bulunan liberal bir petrol yasası olmasına karşın, 1954 yılından bu yana sayıları artan bu petrol şirketleri, riski ve maliyeti yüksek olan arama yatırımlarına yönelmemişlerdir. Bu şirketler ispatlanmış ve zengin rezervleri olan ve rezervuar özellikleri nedeniyle maliyetleri düşük, kâr oranlarının yüksek olduğu ülkeler ve bölgelerde yatırıma öncelik vermişlerdir. Türkiye'de ise arama yerine pazarlamayı tercih etmişlerdir. Bu alanda (petrol–doğal gaz arama ve üretimi) faaliyet gösteren yabancı şirketler ise, yüksek oranda ruhsat sayısına sahip olmakla birlikte gerçek anlamda çalışmalar yapmamaktadırlar.

Yasanın sunduğu imtiyaz, indirim ve muafiyetlerden yararlanmak amacıyla ruhsat almaktadırlar. Bu ise, Türkiye'de petrol aramaları açısından potansiyeli olan alanların fiili olarak kapanmış olması anlamına gelmektedir." *(Ayfer Eğilmez, Emekli MTA Çalışanı–Enerji Uzmanı, 'Petrol Piyasası Yasa Tasarısı Üzerine' isimli makale, s. 8)*

Analiz 3

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Manisa DSP Milletvekili Hasan Gülay anlatıyor:

"Ülkemizde ulusal petrol politikası yoktur. Bu politikasızlığa son verilerek, ulusal petrol politikası bir an önce saptanmalı, devamlılık sürekli olmalıdır. Ülkemizde faaliyet gösteren yabancı petrol şirketleri, ruhsat aldıkları hâlde faaliyet göstermemektedirler. Dolayısıyla, bu ruhsatlı sahalarını ham petrol aramaya kapamış bulunmaktadırlar. Bu sebeple, Petrol Yasası'nda, yabancı petrol şirketlerine ham petrol arama izni verilirken, yeterliliklerinin temel alınması, talip oldukları ruhsat sahalarını ve yatırım programlarını belirleyecek maddelerin yasaya konulması şarttır. Petrol Yasası, ülke gerçekleri ve çıkarı doğrultusunda yeniden düzenlenmeli, Meclise getirilmeli, Yüce Meclisten de bir an önce çıkarılmalıdır." *(Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul Tutanağı 20. Dönem 1. Yasama Yılı 63. Birleşim, 18.06.1996)*

Analiz 4

"Türkiye'nin ne kadar petrol rezervinin olduğunu söylemek için henüz erken. Ancak Türkiye'de petrol var. Ülkemizde petrol aranıyormuş gibi yapılıyor ama gerçek anlamda aranmıyor." *(Prof. Dr. Ahmet Ercan, Bursa AA, 07.10.2005)*

REZERVLER AZ GÖSTERİLİR Mİ?

Belirli bir stratejiyle petrol rezervlerinin az veya yok gösterilmesi o kadar yaygın bir âdettir ki, petrolün keşfiyle beraber başlar. Hatta bizi de çok yakından ilgilendiren çok trajik örnekleri vardır.

MUSUL ÖRNEĞİ

Bugün, bütün dünya Musul petrollerinin büyüklüğünü ve bolluğunu bilir. Hatta bu petroller Büyük Ortadoğu Projesi'nin önemli hedeflerindendir.

Musul Türkiye'den adeta koparılmış ve bir müddet İngiltere hâkimiyetine geçmiştir. Her türlü ayak oyununun oynandığı dönemde İngiltere'nin menfaatlerini Dışişleri Bakanı Lord Curzon savunmaktadır. Curzon ne yapıp edip Musul'un petrollerini ele geçirmenin hesabını yapmaktadır.

O dönemin gazetecileri kendisine "İngiltere'nin tutumunun petrolden kaynaklanıp kaynaklanmadığını" sorduklarında Curzon'un cevabı kargaları bile güldürecek cinstendi.

"Musul civarında ne kadar petrol olduğunu, kârlı bir şekilde işletilip işletilmeyeceğini ve hatta buradaki petrolün bir söylentiden ibaret mi olduğunu bilmiyorum."

Bugün Musul petrolleri dünya üretiminde hâlâ pay sahibidir. iki kere ikinin dört olduğu ne kadar netse rezervlerin saklandığı ve saklanarak kontrol edildiği de o kadar nettir.

TEKSAS VE KUZEY BUZ DENİZİ ÖRNEĞİ

Hava Korgeneral (E) Erdoğan Öznal: "Rockefeller'in sahibi olduğu dünyanın en büyük petrol devlerinden olan Standart Oil, 19. yüzyılın başlarında hazırladığı raporda Teksas'ta bir damla dahi petrolün olmadığını belirtmiştir. Keza aynı şey Kuzey Denizi Petrolü için de söylenmiştir." *(Türkiye'de Petrol Yok Mu? Ulusal Strateji dergisi, 2003)*

Bugün Kuzey Denizi dünyanın 3. büyük petrol alanlarından biridir. Teksas'ta her yıl ortalama 2500 arama kuyusu delinmektedir, petrol olması ümit edilmeyen yerde milyonlarca dolar harcanır mı? Sermaye sahibi, olmayan şeye para yatırır?

İnsanoğlu tabiatı gereği anlatılan herşeyin bir örneğini görmek ister. Algılanan gerçektir. "Petrol şirketleri bilerek rezervleri az gösteriyorlar" dendiği zaman da örnek beklenir. İşte bu örneklerden biri daha The New York Times'da şu şekilde dünyaya duyuruluyordu: "İngiliz–Hollanda ortaklığındaki petrol devi Royal Deutch/Shell Group, petrol ve doğal gaz kaynaklarını yanlış bildirmesi nedeniyle ABD yetkililerine 120 milyon dolarlık ceza ödemeyi kabul etti. Şirket daha önce de İngiltere'deki mali hizmetleri denetleme kuruluşu FSA'ya aynı nedenle 31,1 milyon dolar ödemeyi kabul etmişti. Bu rakam FSA'nın tarihinde, verilen en büyük ceza miktarı olmuştu. Rezerv miktarları petrol şirketlerinin sahip oldukları en değerli varlıklar olarak kabul ediliyor ve bu kaynaklarda yaşanan azalma yatırımcılar tarafından büyük bir dikkatle takip ediliyor." *(The New York Times, 29.07.2004)*

BAKÜ–TİFLİS–CEYHAN VE HAZAR PETROLÜ ÖRNEĞİ

Rezervlerin belirli politikalarla az gösterilmesi uluslararası petrol oyuncularının her zaman başvurdukları bir yöntemdir. Bunun en tipik örneğini Bakü–Tiflis–Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı teşkil eder. Bu hattın yapılmaması için PKK terörü Türkiye'ye

karşı kullanılmış, daha türlü türlü yöntemlerle hattın gerçekleştirilmemesi için lobi faaliyetleri yapılmıştı.

Londra merkezli Uluslararası Stratejik Araştırmalar Enstitüsü (IISS) Müdürü John Chipman Bakü–Tiflis–Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı yapılmadan önce şunları söyleyebilmişti: "Hazar petrollerinin maliyeti yüksek, rezervler yetersiz." *(Osman Nuri Aras, Azerbaycan'ın Hazar Ekonomisi ve Stratejisi, s. 35)*

Hatta yine aynı İngiliz IISS'a göre; Hazar'da 25–35 milyar varil petrol vardı. Yani bu bölge muhtemel petrol rezervi bakımından sözde abartılıyordu. *(Osman Nuri Aras, Azerbaycan'ın Hazar Ekonomisi ve Stratejisi, s. 37–38)*

Oysa ABD Enerji Bakanlığı verilerine göre bölgede 210 milyar varilden fazla muhtemel petrol rezervi bulunuyor. *(Prof. Dr. Şener Üşümezsoy, Dr. Şamil Şen; Petrol Düzeni ve Körfez Savaşları)*

Orta Asya'nın petrol ve doğal gaz kaynakları

ÜLKE İSMİ	Muhtemel Petrol Rezervi (milyar varil)
Kazakistan	97.4
Azerbaycan	33.2
Türkmenistan	80.6
EIA	2002

Ne ilginç ki yeterli petrol rezervi yok denilen Hazar petrolleri için, Bakü–Tiflis–Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı yapıldı. En büyük payı ise İngiliz şirketi BP aldı. Çok ilginç değil mi? Petrol yok diyen İngiliz kurumu, hat yapılınca en büyük payı alan yine İngiliz kurumu...

Dr. Necdet Pamir, TPAO Eski Genel Müdür Yardımcısı, Petrol Mühendisleri Odası Eski Başkanı:

"Petrol rezervlerine ilişkin farklı rakamların bir diğer nedeni ise, şirketler ya da ülkelerin, kendi çıkarları doğrultusunda bu

rakamlarla durumuna göre, 'azaltma' ya da 'çoğaltma' yönünde oynamalarıdır.

Bölge ülkelerinin petrol kuruluşları, yabancı yatırımcıları cezbetmek ya da üretim paylaşım anlaşmalarından daha çok pay alabilmek için, rezervleri olduğundan çok gösterebilmektedirler.

Örneğin Bakü–Ceyhan'a yönelik olumlu ya da bağlayıcı karar almak istemeyen uluslararası petrol şirketleri, rezervleri ve buna bağlı olarak ihraç potansiyelini olduğundan düşük göstermektedirler." *(Bakü–Ceyhan Boru Hattı: Ortaasya ve Kafkasya'da Bitmeyen Oyun, s. 54)*

BAKÜ CEYHAN HATTI YAPIMI SIRASINDA YAŞANANLARIN BENZERİ TÜRKİYE'DE DE YAŞANDI

Bakü–Ceyhan Ham Petrol Boru Hattı'yla ilgili yaşananlar bana 1960'da bu hattın yapılması öncesinde yaşanan olayı hatırlattı. 1960'lı yılların başında Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı Genel Müdürü İhsan Topaloğlu'dur. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde çıkan petrol o seviyeye ulaşmıştır ki artık petrol boru hattına ihtiyaç vardır. En iyisi yaşayana bırakalım o anlatsın:

Merhum İhsan Topaloğlu

"1961'de Batman 5. bölgede yeni sahalar bulununca, oradaki Bölge Müdürü Rıfat Beyazıt ve Petrol Mühendisleri, Batman–İskenderun boru hattının yapılmasının zamanının geldiğine ilişkin başvuru yaptılar. Başvuruyu kabul ettik ve isteği DPT'ye ilettik. Önce petrol hattının projesini yapmak gerekiyordu. Kesin bir projeyi bir Amerikan firmasına yaptırdık. Yabancı şirketler, boru hattının yapılamayacağını, biz ise tersini savunuyorduk. Bir gün, Mobil'in şirket başkanı, Ankara Temsilcisi Pearson ile Genel Müdür Yardımcısı Necdet Egeran, avukatları Hazım Atıf Kuyucak geldiler. Batman Bölgesi'nde Mobil'in de kuyusu var, 'Biz de petrol taşıyacağız, boru hattı projenizi bize verin.' dediler. Pearson 'Projeyi bize vermeniz, Türkiye'nin menfaatlerinin icabıdır' dedi.

Çevirmenliği Özer Derbil yapıyordu, 'Söyle şu adama…' diye çıkıştım, '… müsaade ederse, Türkiye'nin menfaatlerini biraz da biz düşünelim.'

Zaten, ne zaman bir yabancı şirket Türkiye'nin çıkarından söz açacak olsa, arkasında mutlaka karışık bir iş vardır. Kendi çıkarı vardır." *(İhsan Topaloğlu, Petrolcünün Bağımsızlık Ateşi, s. 47)*

Yaşananlar bu kadarla sınırlı değildi. Madem Türkler petrol boru hattı izni vermeyecekti; o zaman başka bir planı devreye sokmanın zamanı gelmişti.

"DTP Müsteşarı Ziya Müezzinoğlu idi. Bizi toplantıya çağırdı. Müzezzinoğlu, bir Petrol Mühendisinin Bakan'a yani Fethi Çelikbaş'a 'Boru hattı yapılacak, ama petrol yok.' yolunda rapor verdiğini söyledi ve 'Cevabını ver bakalım, petrol nerede?' demeye getirdi. Ben de, şu görüşleri savundum: 'TPAO, boru hattından petrol taşımak için size resmî olarak müraacat etmiş. Biz 'petrol var diyoruz, olmadığını o petrol mühendisi ispat etsin.'"' *(İhsan Topaloğlu, Petrolcünün Bağımsızlık Ateşi, s. 47–48)*

Önce taşımak istiyorlar, buna izin verilmeyince bir uzman, Bakana "Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde boru hattıyla taşınacak

petrol yok." diye rapor veriyor. Dönemin yöneticilerinin ikna olması için bakın ne gerekiyor?

"Tartışmalar oldu. Kemal Aksal, 'Evet, SHELL de müraacat etti. Beş bin varil taşıyacakmış' dedi. Toplantıdan çıkıldı. Karşıdan Enerji Bakanı Fethi Çelikbaş geliyor. Müzzinoğlu, Çelikbaş'a, 'Beş bin varil de SHELL taşıyacakmış.' deyince, akıllarına yattı boru işi. Bu çetin savaşımlar sonrası, petrol boru hattının yapılması Yüksek Planlama Kurulu'nda 1964'de kabul edildi." *(Petrolcünün Bağımsızlık Ateşi İhsan Topaloğlu s. 48)*

Bugün petrol yok dedikleri Güneydoğu'dan bütün engellemelere rağmen hâlâ petrol çıkarılıyor ve yapılmasına gerek yok denilen petrol hattı 2000'li yıllarda hâlâ petrol taşıyor.

Petrolü "Bitmeyen Oyun'un Aracı" diye tanımlamak en doğru tanım olur.

Buna bir örnek de Suudi Arabistan'dan.

1926'da Anglo Persian Oil (Bugünkü adı BP) adıyla faaliyet gösteren İngiltere devleti kontrolündeki şirket Suudi Arabistan'la ilgili yaptırdığı çalışmada sonuç: "Jeolojik raporlar iyimserliğe fazla yer vermiyor." idi. Hatta şirketten bir başka temsilci de 1926'da Suudi Arabistan'ın "her türlü petrol biriminden yoksun" olduğunu duyuruyordu. Bu yetkili asıl petrol vaat eden yerin "Arnavutluk" olduğunu söylüyordu. *(Daniel Yergin; Petrol, Para, Güç Çatışmasının Epik Öyküsü, s.269)*

Bu hayli komik jeolojik raporlar tabi ki doğru değildi. Bugün Suudi Arabistan "Dünya petrol rezervinin tek başına % 12'sine sahip." 50 (EIA 2001) Bu % 12'nin rakam karşılığı 262 milyar varildir. O dönemde Arabistan'da petrol bulunsa ne olurdu? Cevabı şu olabilir mi: "Diğer şirketler devreye girer, petrolü çıkarmak için bir yarış başlar, yeni ve büyük üretim sahaları ortaya çıkar, petrol bollaşır ama ucuzlar. Ucuzlayan petrol kasalara daha az para getirir."

Farklı zamanlarda ve farklı mekânlardaki örneklerden sonra Türkiye'ye geri dönelim.

HAKKARİ'DE YAŞANANLAR

Aşağıdaki satırlar elektronik mühendisi olan Sancar Saraçoğlu'nun gözlemlerini ve fotoğraflarını içermektedir.

İspatlı bir anı

"22.08.2001 Çarşamba günü İstanbul'dan havayolu ile hareketle Van ve buradan bir taksi ile Hakkari iline görevli olarak gittim. Bölgede kaldığım 6 günlük sürede yöre halkından çeşitli kişilerle yaptığım sohbetlerde bölgenin petrol bakımından çok zengin yataklara sahip olduğu söylentilerini çok duyduklarını ayrıca bazı kişilerin su kuyuları açarken petrole rastladıkları fakat hiçbir yetkilinin bu konunun üzerine gitmediklerini öğrendim. Ayrıca ilin arkasında yer alan yüksek dağlarda açılmış fakat sonradan ağzı kör vana ile kapatılmış petrol kuyuları olduğunu gördüklerini de ayrıca belirttiler.

26.08.2001 günü öğlen civarı Hakkari'nin şehir suyunun geldiği Barçelan yaylasına çıkmak üzere firmanın 9 elemanıyla yola çıktık. Yaklaşık 2,5 saat süren bir yolculuk sonrası yaylaya çıktık. Yaylanın girişinde dağdan gelen derenin kenarında büyük bir çadırın kurulu olduğunu ve çadırın civarında bir iş makinası, su boruları ve arazi tipi kamyonet gördüm. Çadırı Hakkari Belediyesi kurmuş ve belediye başkan ve ekipleri çadırın çevresinde idi. Ekipten bir kişi koşarak yanımıza geldi ve gideceğimiz yere kadar bize yardımcı olabileceğini söyledi.

Bu arada buralara yakın bir yerlerde yabancıların petrol aradıklarını ve kuyu açarak petrol bulduklarından bahsetti. O

bölgeyi görmek istediğimi söyledim. Arkadaşların çoğunu yemek yemeleri için bir suyun kenarında bırakarak birkaç kişi bahsedilen kuyuyu görmek üzere yola çıktık. Bölgede dağ ayılarının çok olduğu söylendiği için ekipten av tüfekli iki kişiyi daha çağırarak yola çıktık. 45 dakikalık yolculuktan sonra Konak Köyü yolu üzerinde, şu anda kullanılmayan betondan yapılmış askerî bir mevziiyi geçerek daha ilerideki bir tepenin yamacında durduk. Rakım yaklaşık olarak 3000 metre idi.

Yamaçta çok geniş bir alana zemin düzeltilerek beton atılmış ve bu beton zeminin yaklaşık olarak ortasında 5x5 m ölçülerinde bir kuyu açılmış ve kuyunun ortasına yaklaşık olarak yarım metre çapında bir kalın boru ile içeri girilmiş. Borunun çıkış tarafı kör bir tapa ile kapatılmış ayrıca borunun her iki yanında 2 adet vana yer almaktadır. Kuyunun içerisi resimlerden de detaylı görüleceği gibi borunun ağzını kaplamayacak şekilde ham petrol ile dolu olarak durmaktadır. Kuyunun dört köşesinde kule ayakların oturtulduğu tahmin edilen boru yuvaları tesbit edilmiştir. Kuyunun 1991 yılında iki senelik bir çalışma sonucunda açıldığı, çalışanların İngilizler olduğu ve onlarla beraber çalışan bazı Türklerin de bulunduğu söylenmektedir. Kuyuyu açanlar burada petrol bulamadıklarını söyleyerek kuyuyu kapatmışlardır. İşin ilginç yanı 1991 deki bu çalışmanın ardından 1992 de bölgedeki PKK teröristlerinin arttığı ve sıcak çatışmaların daha da fazla yoğunlaştığı belirtilmektedir.

Kuyunun bulunduğu yamacın bir alt düzlüğünde toprağın petrol ile karıştığı belli olmaktadır. Toprak yer yer siyahlaşmış ve yumuşamıştır. Çok eğimli bir alt düzlüğe daha inilince şaşkınlığım bir kat daha arttı. Çünkü bu alanda ham petrolün kendiliğinden yamacın altından sızarak büyük bir düzlükte toplandığını gördüm. Petrol, su ile beraber karışık olarak bulunmaktaydı. Köylülerin söylediklerine göre; su aramak için açılan kuyuların çoğunda

petrole rastladıkları ve köylülerin bu örnekleri valiliğe götürdüklerinde ise valilik başımızı belaya sokmayın ve bu bölgede petrol bulunmamaktadır diyerek olayları hasıraltı etmiştir. Daha sonra öğrendiğim bilgilerden kuyuyu İngiliz Shell firmasının açtığı ve daha da önemlisi arazinin imtiyaz haklarını uzun yıllar için kiraladığıdır. Yukarıda bizzat kendi gözlemlerim ile gördüğüm bu manzara ise şimdiye kadar sadece bu bölgede değil Türkiye'nin daha pek çok bölgesinde bulunan ve kapatılarak hasıraltı edilen yataklar için petrol yoktur söylemlerini yalanlamaktadır." *(Sancar Saraçoğlu'nun Mektubu, 31.08.2001)*

İşte Sancar Saraçoğlu'nun çektiği fotoğraflar aşağıdakiler. Görüntüler herşeyi anlatıyor.

Ağzında vanasıyla hazır bekleyen bu kuyunun neden böyle durduğunun arkasında hiçbir kötü niyet olmadığını söylemek hayli zor.

Foto 6

Petrolün böylesine göl olup birikmesi her şeyi anlatıyor.

Sadece petrol tepesinde değil, yine Barçelan Yaylasında, Zayte Köyü civarında kaliteli olduğu belirlenen petrol, kendiliğinden yeryüzüne çıkıyor. *(Akşam gazetesi, 09.07.2001)*

Fotoğraflara ve açıklamalara inanmayanlar olabilir ancak bölgenin petrol açısından potansiyele sahip olduğu devlet raporlarında var.

RESMİ RAPORLARA VE BİLİM ADAMLARINA GÖRE HAKKARİ'NİN POTANSİYELİ

İşte DTP raporundan kısa detay: "Güneydoğu olaylarının sonuçlanması ile potansiyel alan olarak görülen Hakkari–Van dolaylarındaki yatırımlara etkin olarak yeniden başlanabilecektir." *(DPT, Madencilik Özel İhtisas Komisyonu Enerji Hammaddeleri*

Alt Komisyonu Petrol ve Doğal gaz Çalışma Grubu raporu, Ankara, Haziran 1996)

Zaten Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın "Kalkınma'da Öncelikli Yöreler–Hakkari" raporuna göre bu il, doğal kaynaklar açısından asfaltit ve bundan elde edilen kömür açısından zengin rezervlere sahip. *(Yeşim Gülseven-Uzman Yardımcısı, Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı, Mayıs 2001)*

Neden asfaltit'i örnek veriyorum? Çünkü Asfaltit'in kelime anlamını Türkiye Maden Mühendisleri Odası şöyle tanımlıyor:

"Asfaltit, petrol kökenli bir kayaç olup, derinlerde bulunan sıvı veya yarı sıvı durumdakı asfalt maddesinin hidrostatik basınç, gravitasyon, sıcaklık gibi etkenlerle taşınarak yarık, çatlak ve boşluklara yerleşmesiyle oluşmuştur."

Erciyes Üniversitesi Fizikokimya Ana Bilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Abdullah Çoban, asfaltitin petrolle direkt bağlantısını net bir şekilde anlatıyor. Kendisine Van'dan, Mardin'den ve Hakkari'den numuneler gönderildiğini, bunları incelediğini ve söz konusu bölgelerde petrol olabileceğini izah ediyor.

Prof. Dr. Abdullah Çoban:

"Asfaltit katı petroldür. Tabana inildikçe sıvı petrol vardır. Yüzde doksan dokuz, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'nun büyük kısımlarında petrol bulunuyor. Özellikle; Diyarbakır, Erzurum, Hakkari, Mardin ve Isparta'ya doğru Toros hattında petrol başta olmak üzere kıymetli madenler bulunuyor" *(Vakit gazetesi, 06.04.2005)*

Sadece Abdullah Çoban böyle düşünmüyor. "Hakkari alanında tersiyer napları (bindirme kayaları) ile örtülü alanda, napların altında tersiyer ve mesozoyik karbonatlarının hidrokarbon (petrol) potansiyeli vardır. *(Prof. Dr. Doğan Perinçek, Hakkari İli ve Dolayının Stratigrafisi, Güneydoğu Anadolu, TPAO Arama Grubu, Ankara, Mobil Exp. Med. Inc. Ankara)*

TARİH HAKKARİ'DEKİ PETROLE İŞARET EDİYOR

Hakkari'deki petrol meselesi sadece günümüze ait bir konu değildir. Hakkari ili 1925 yılında İngiltere desteğinde çıkartılan ayaklanmaya sahne olmuştu. Hâlen de PKK terörüyle yüzyüze.

Petrol rezervleri ve terör... Aralarında dikkate değer paralellik vardır.

Petrol Platformu Derneği, Türkiye'deki dokuz özel petrol şirketinin oluşturduğu ve özel şirketlerin haklarını korumak üzere kurulmuş bir dernektir. Dernekten Şenol Yanmaz, Hakkari ile ilgili şu bilgiyi veriyor:

"Burada izninizle özel bir konuyu sizlerle paylaşmak isterim. Satırların yazarı büyük bir onurla, ABD'ye ilk gönderilen öğrencilerden olan ve 1943 yılında Oklahoma Üniversitesinden Petrol Mühendisi olarak mezun olan ve 1945'te Berkeley Üniversitesinde yüksek lisansını tamamlayan ve adeta 'Türkiye'nin yaşayan petrol tarihi' olan Sn. Abdurrahman Durukal ile birlikte çalışmaktadır. Türkiye'nin petrol arama ve üretim macerasını bizzat yaşamış olan Sn. Durukal aynı zamanda 1954 yılında çıkarılan ve hâlâ yürürlükte olan Petrol Kanunu'nun hazırlanması çalışmalarını da bizzat yürütmüştür.

1925 yılı yazında Milletler Cemiyeti'nde Musul Sorunu çözülmeye çalışılırken İngiltere Türkiye'den Mudanya Mütarekesi'yle mandası altına aldığı Irak dışında Hakkari'yi de istemiştir. Hiçbir şeyi hatta yolu bile olmayan Hakkari'nin istenme nedeni tümüyle petroldür. Her ne kadar son yirmi beş yıldır Hakkari ve çevresinde yapılan petrol arama çalışmalarında bir sonuç alınmamışsa da jeolojik açıdan Musul ve Kerkük petrol potansiyelinin uzantısının Hakkari ve çevresi olması gerektiği yönünde hâlâ geçerli jeolog raporları vardır."

Şenol Yanmaz'ın belirttiği raporlardan birine ulaştım. Hazırlayan kurum Avrupa Enerji Ajansı. Raporun konusu Türkiye... Türkiye'nin petrol üretim potansiyeli de mercek altına

alınıyor ve bu raporda Hakkari ana petrol üretim alanı olarak tanımlanıyor. *(EİA May 2004 Turkey)*

Hakkari petrol açısından öylesine önemli ki; İngilizler gösterdikleri hırsın neticesi olarak, bu şehri 1924 yılında bombalayacak kadar ileri gitmişler. Öte yandan kendilerini haklı göstermek ve dünyayı arkalarına almak için o dönemki Türk Hükümetinin Hristiyanlara saldırdığı yalanını bile uydurmuşlardır. *(İmparatorluktan Cumhuriyete Petropolitik, Hikmet Uluğbay, s. 405)*

İngilizlerin Musul ve Kerkük'ün ardından Hakkari'yi de kontrol altına almak istemelerinin temel sebebi başta petrol olmak üzere şehirde bulunan değerli yeraltı zenginlikleridir.

Nitekim bu bölgede Amerikan ve İngiliz şirketleri, üniversiteler, buldukları her fırsatta bağımsız ve ortak çalışmalar yürütmüşler ve bunları rapora bağlamışlardır. Bu raporlara Amerikan ve İngiliz Jeoloji Kurumları, üniversiteler ve madencilik şirketlerinin kütüphanelerinde rastlamak olasıdır. Bölge İle İlgili Utah Üniversitesi Kütüphanesinde Bulunan Raporlardan Bazıları:

Referans No	Yer	Rapor Adı	Rapor Tarihi
00185	HAKKARİ	GEOLOGICAL	Ocak 1987
		STUDIES IN	
		SE TURKEY	
	PERVARI–BEYTUSSEBAP,		
	HAZRO, MARDİN		
00186	MIDYAT	GEOLOGICAL	
		STUDIES IN	
		THE HAKKARI	Mart 1987
	HAKKARI	AREA OF SE TURKEY,	
		TEXT AND 27 COMPLEX	

ENCLOSURES" 58 (Rant Lordları, Mustafa Çınkı s.450–51)

İngiltere Hakkari'yi ele geçirmeyi başaramadı. Para ile çıkartılan isyanlar da etkili olmamıştı. Ancak terör örgütü PKK'nın

ilk terörist saldırısından birini 17.08.1984'te Hakkari'nin Şemdinli ilçesine yapması acaba tesadüf müdür?

Yine 2005'in Ekim ayında Hakkari'de yaşanan tesadüf müdür? Meclise taşınan iddialarda, Mesut Barzani'nin Hakkari ve civarında yaşayan vatandaşlarımıza, sözde "Kürdistan Devleti Kimliği" dağıtıp dağıtmadığı soruluyordu? *(AKP Balıkesir Milletvekili Turhan Çömez'in Soru Önergesi)*

ISPARTA'DA 50 YIL ÖNCE YAŞANANLAR

1940'lı yılların başı... Yer Türkiye Büyük Millet Meclisi... İsmet İnönü kürsüde müjdeyi veriyor: "Eğridir–Isparta petrol araştırmaları müsbet sonuç verdi." *(Demokrat Eğridir gazetesi, 1981)*

1940'lar, dünyanın ikinci büyük savaşla kaos içinde kıvrandığı yıllar… Hazar ve Ortadoğu petrollerinin merkezinde cereyan eden büyük bir savaşın başladığı yıllar… Türkiye'de de Anadolu insanının acaba bizim ülkemizde kendimize yetecek kadar çok petrol var mı diye düşünmeye başladığı yıllar… Isparta'nın Eğridir kasabası, Pazarköy'de kereste fabrikası bulunan Hasan Yiğitbaşı da o sayısız Anadolu insanından biridir.

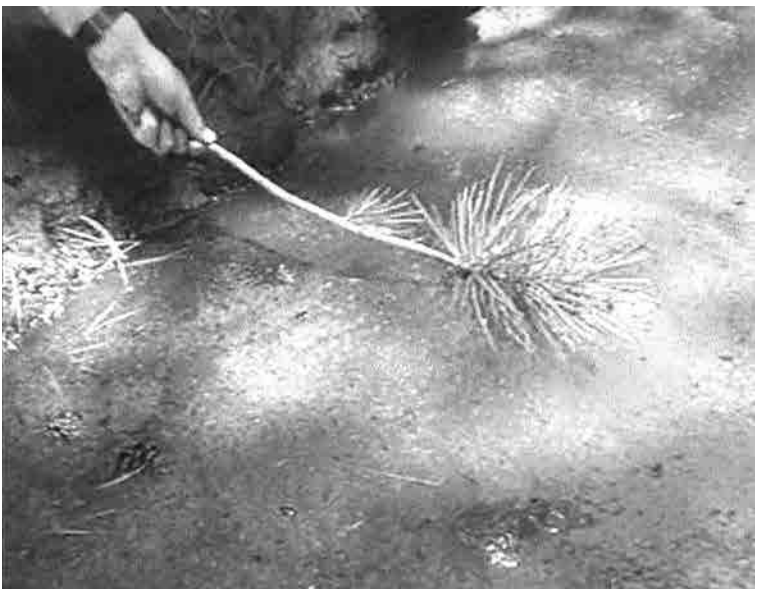
Pazarköy'den bir küçük dere geçmektedir: "Yağlısu Deresi." İsmine dikkat ediniz.

Petrol kelimesi, Yunanca petra yani kaya ile oleum yani yağ kelimelerinin biraraya getirilmesinden oluşmuştur.

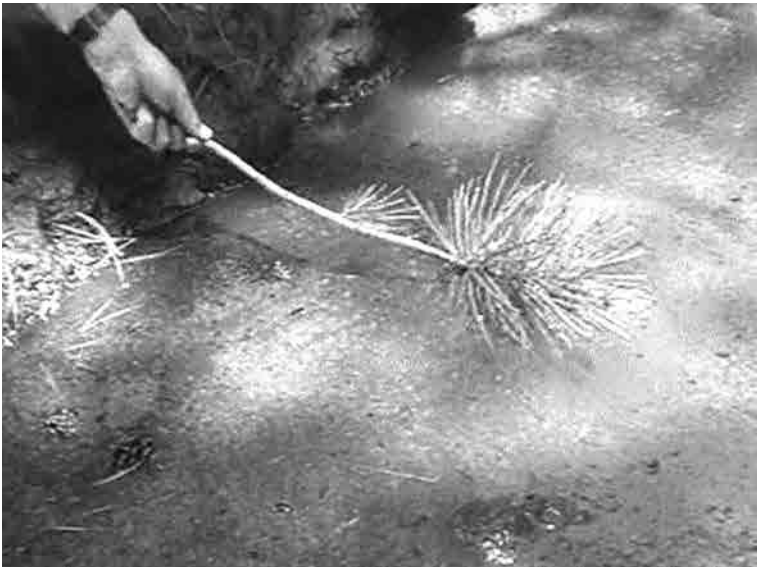
Yağlısu Deresi denilen dere, aslında kaynağından çıktığı andan itibaren yağlı su şeklinde akmamaktadır. Dereye bir noktadan çıkan yeşil sıvı karışmaktadır.

İŞTE BELGE FOTOĞRAFLAR

Deneme amacıyla havuz olmuş petrole çam dalı sokuluyor.

Fotoğraflarda da açıkça görüleceği üzere gibi bu yeşil sıvıya, yaş ve yeşil dallar bulandırılıp yakıldığında bile alev alev yanıyor.

Petrol Mühendisleri Odası Eski Başkanı Necdet Pamir : "Sızıntı varsa petrol mutlaka vardır." *(Aksiyon dergisi)*

Evet, sızıntı varsa petrol vardır. Çünkü konunun ehil isimleri bunu söylüyor. Karadeniz Teknik Üniversitesinden Prof. Sadettin Korkmaz, Karadeniz'de petrol var derken, yıllardır Rize'nin Çayeli İlçesi açıklarına kendiliğinden akan petrol sızıntısını örnek gösteriyor. *(Trabzon AA, 28.10.2004)* Bu kısa izaha virgül koyup kaldığımız yerden devam edelim.

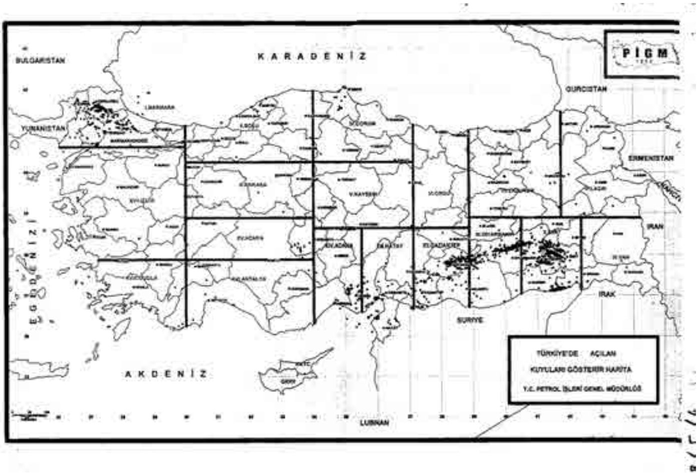
Hasan Yiğitbaşı ve arkadaşı Süleyman Konur işte bu yeşil örnekten numuneler alır ve dönemin madenlerinin aranıp bulunmasından sorumlu Maden Tetkik Arama Enstitüsüne gönderir. Tarih 17.05.1939'dur. Beklenen cevap 31.05.1939'de Maden Tetkik ve Arama Enstitüsünden, Petrol Araştırma Grubu Direktörü Cevat Eyyüp Taşman'dan gelir.

"17.05.1939 tarihli mektubunuz ve petrol numuneleri geldi. Her ikisine teşekkür ederim. Mıntıkanıza bizzat tahkikat yapmak için yakında geleceğim." *(C. E. Taşman, Petrol Araştırma Grubu Direktörü)*

Gerçekten de Taşman gelir bölgede uzun uzun incelemeler yapar. Bu araştırmalar müsbet netice vermiştir ki İsmet İnönü Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde yaptığı konuşmada "Eğridir Isparta petrol araştırmaları müsbet sonuç verdi." müjdesini vermektedir.

Peki, bundan tam 65 yıl önce başlayan Isparta, Eğridir petrol hikâyesi nasıl sona ermiştir? Aşağıda bugüne kadar Türkiye'de petrol aramak maksadıyla yapılan sondajlara ilişkin bir harita bulunmaktadır.

Bu harita hangi ilde nerelerde sondaj yapıldığını göstermektedir. Bu resmî harita, Isparta'da hiç sondaj yapılmadığını, yani petrol bulmak için arama yapılmadığını göstermektedir. Petrol kendiliğinden yeryüzüne çıkarken, burası nasıl 65 yıl ihmal edilmiştir?

Ne olmuştur da petrol yeraltında kalmıştır?

Bütün bunların cevabını Hasan Yiğitbaşı'nın kendisinden dinleyelim:

"Tahsil yapmak için İstanbul'a geldim. Pertevniyal'e kaydolduk. Amcamın yanındaydım. Amcam PTT Müdürü idi. Beyazıt Posta Müdürlüğü falan yaptı. Rahmetli babam geldi.

Özhan Yiğitbaşı–Babası'nın Resmi Elinde

Hasan Yiğitbaşı

Atatürk'ün vefatından aşağı yukarı iki ay sonra falan petrolden zaten bahsediyordu, onu biliyorum. 'Oğlum, numune aldım, Ankara'ya gönderdim. Bugün yarın cevap bekliyorum' dedi. Numuneyi alınca, tahlile götürmüşler. Onlar 'Olsa olsa bu

adam pazardan gazyağı aldı mazot aldı, bize gönderdi. Bu kadar saf petrol olmaz' demişler.

Bu adam yalan mı söylüyor gerçek mi diye? Cevat Bey, bir iki kişi geliyorlar, bakıyorlar, numune alıyorlar. Tahlil ediyorlar gayet de güzel olduğunu kabulleniyorlar.

Ancak ikinci sefer gelişinde kış mevsimi, 'Hasan Bey, ben buradan bir an evvel petrol çıkarmak istiyordum. Ancak hava kış yağmur… Yollar çamur… Bir sondaj 1 milyona mal oluyor. 1 milyon demek muazzam değeri vardır.' Nitekim fabrikada bizim işçiler 15 kuruşa çalışıyordu. 'Artık bunu ilkbaharda sondaj yaparız.' diyor.

İlkbaharda Cevat Bey, Ortiynski birkaç kişi daha geliyorlar. 10–15 gün kalıyorlar. O sene, ertesi sene, 1939, 1940, 1941... Hiç eksik olmuyorlar mütemadiyen, 1–2 kişi bizim fabrikada misafir oldular. 1 seneden fazla uğraştılar. O sırada Cevat Eyüp Taşman devamlı kalmıyor, Ortiynski kalanların başında…

Diyorlar ki, 'ABD'li gelicek. 'ABD'li gelicek ama nasıl gelicek? Almanlar kuş uçurtmuyorlar. ABD'liler kalkıcak Türkiye'ye gelicek, yaşlı bir adam. Nitekim özel bir uçakla Ankara'ya geliyor. Ankara'dan Eğridir'e arabayla... 80 küsur yaşında yaşlı bir zat. İkinci Cihan Harbinin tam kızışık zamanında… Ve Eğridir'de bizim fabrikaya geldi. Beraber dolaştılar. Ben peşlerini bırakmıyorum.

Fabrikada bir kapı vardır oradan mezarlık tarafına çıktılar. Cevat Eyüp Taşman, Ortiynski ve bir iki kişi daha vardı yanlarında. Onlar ileri kadar gittiler. Amerikalı aşağı yukarı bir 200 metre gitti, geri döndü. Ben ilgilendim bu defa.

'Hoşgeldiniz' dedim İngilizce olarak. 'Cevat Beyle, Ortiynski tepenin arkasını dolaştılar' falan dedi. 'Farkındayım' dedim.

Aşağıya indik, yazıhane vardı, orada kahve ikram ettim. İngilizce öğreniyorduk ama tam manası ile konuşmak mümkün

değil. O da benim anlayabileceğim şekilde bir konuşma yaptı. Sonra Cevat Bey geldi.

Cevat Beyle, ABD'li İngilizce konuştular. ABD'li kalkarken, 'Cevat Eyüp Taşman, burası Batum. This is Batum.' dedi. Ben anladım ne demek istediğini. Ben mütemadiyen dinliyorum hiç seslenmedim. Çünkü Cevat Bey hakkında ben bazı şeyler duymuştum. Bu arada rahmetli babam geldi. O dışarıdaydı. Eğridir'deydi. İçeri girdi.

Özhan Yiğitbaşı

Efendim ben hemen atıldım. 'Amerikalı geldi, tetkik etti ve Ankara'ya gerisin geri gitti' falan diye.

Babam Taşman'a 'Ne dedi Amerikalı?' diye sordu.

Taşman 'Petrol var ama fazla bir şey değil diyor' falan dedi.

'Ama…' dedim '… burasının Batum'a benzediğini' söyledi.

'Sus' dedi, Cevat Eyüp Taşman. 'Çocuklar karışmaz böyle şeylere. Sonra, sen nereden duydun? Sen ne biliyorsun? Sen İngilizce biliyor musun?' dedi.

Ben de 'Hatırlarsanız iki sene evvel Quick mecmuası hediye etmiştiniz, sordunuz o zaman ne tahsil ediyorsun?'. Ben İngilizce okuduğumu söyledim. 'O mecmuayı hediye etmiştiniz' falan

dedim. Fazla bir şey bilmiyorum ama buranın Batum'a benzediğini söyledi. 'Evet' dedi, 'Batum'a benzer yeri var ama o coğrafi durum' dedi, o şekilde kaldı.

Bizim fabrikanın lojmanlarında o sıralar, Ortiynski, işçiler falan var. Akşam oldu mu Ortiynski yalnız kalıyor, radyo bende var. Benim odaya gelirdi. Beraber geç vakitlere kadar sohbet ederdik. Yaşım küçük olmasına rağmen, benimle haylice ilgilendi ve o şöyle söyledi, 'Evladım Özhan Bey, sana bir şey söyliyeceğim. Kimseye söyleme yoksa işimden olurum. Bu Cevat Eyüp Taşman bir numaralı Türk düşmanıdır. Bunu unutma, daima işinizi ona göre yapın. Tedbirinizi ona göre alın, bu burdan petrolün çıkmasını istemez.' dedi.

Ve Ortiynski, 'buranın petrolünün çok zengin olduğunu' söyledi.

Soru: Ortinski ne iş yapıyordu?

Cevat Bey ile geliyordu. Cevat Bey olmadığı zaman o geliyordu bilhassa.

Soru: Babanız çok mu mücadele etti bunun için?

Babam çok mücadele etti, masraf etti. Aşağı yukarı 44'e kadar, çok elemanlar geldiler. Efendim tahkikat yaptılar. Babam mütemadiyen bunları misafir etti. Fabrikanın arabası, imkânları var. Onlardan da faydalandılar ve babam rahmetli o zaman için gerçeğini konuşmak lazımsa bir muhbiriye (hisse) almak düşüncesindeydi. Fakat ben bir şey beklemiyorum, benim durumum Allah'a şükür iyi.

Rahmetli Babam ile Cevat Eyüp Taşman arasında, ne olduğunu ben de hatırlamıyorum, bir geçimsizlik meydana geldi. Galiba 'Hasan Bey, Hasan Bey sen bu işlerin üzerinde çok durma, senin hayatına mal olur, sen bu işten vazgeçsen iyi olur' falan gibilerden bahsetmiş. Babam 'Ben hayatıma mâl olsa da, ben üzüntü duymam, memleketim için bir şey yapmış oldum. Benim için ondan daha iyi olamaz' demiş.

'Evet, demiş.' burada petrol var. Yalnız ben burdaki petrole öyle bir kazık atıcam ki, siz sittin sene uğraşın siz burdan petrol çıkartamazsınız.' demiş.

Rahmetli Menderes'e falan da şikâyet ettik. Yaptığımız müraacatlarda devamlı surette, ikaz ediyoruz. 'Tamam, eski yaşananları bırakın, bugün burada, ben yeni petrol bulmuşum, devlete müraacat ediyormuşum gibi davranın ve ilgilenin, bugünden itibaren yeniden etüt edin.' diyoruz. Bunu yapmıyorlar. O dosyaları tetkik ediyorlar. Ne yazdı bilmiyorum muhakkak bir şeyler yazılmış ki, oraya giden fazla bir şey yok diyor. 12 Eylül'den sonra, Kenan Evren'e ben yazdım. Cevabında burası en son üçüncü etapta ele alınacak yer diyor ki onlar da, doğrudan doğruya o evraka bakmışlar, o dosyaya bakmışlar ona göre cevap veriyorlar.

Soru: Çok üzüldü mü babanız bunlara?

E tabi üzülüyordu, üzülüyordu. Rahmetli Menderes'e vermek üzere sene 1958'de petrolün kendiliğinden yeryüzüne çıktığı yerden petrol getirtti. Şişenin içerisine koydu. Rahmetli Menderes molotof kokteyli sanmış da, ürpermiş. En son alttaki yazıyı okumuş falan.

Soru: Kimden duydunuz bunu?

Ortiynski söyledi. Ortiynski, Eğridir petrolünün şeffaf olduğunu yani dünyanın hiçbir yerinde olmayan, petrol evsafı olduğundan bahsetti. Beyaz, şeffaf ve gayet iyi bir kalitesi varmış. Zaten kendiliğinden yeryüzüne çıkan petrolün kokusu falan da yok.

Soru: Siz ne istiyorsunuz?

Bir defa maddi hiçbir şey talep etmiyorum. Maddi talep etmiyorum. Sadece inşallah burdan petrol çıkarsa ilk kuyuda, petrol çıkan ilk kuyuya, babamın ismini versinler. Hasan Yiğitbaşı kuyusu diye. Ben sadece onu istiyorum. Rahmetli çok arzuluyordu. Maddi arzuluyordu. Maddi bir tarafa bırakalım, ben manevi

yönden onun isminin baki kalması için, bunu istiyorum. Onun dışında hiçbir iddiam yok. Hiçbir iddiam yok verseler de istemem yani ama Süleyman Demirel Beye bahsettim 'Şayet…' dedim '… Varsa böyle bir şey yarısını Isparta Vakfın'a verin, diğer yarısını nereye isterseniz verin.'

Soru: Sınıf arkadaşı mısınız Süleyman Beyle?

Sınıf arkadaşı değiliz o benden 1 yaş ilerideydi.

Soru: Ama tanışıyordunuz okulda?

Tabi.

Soru: Sizi hâlâ tanıyor mu görüşüyor musunuz?

Tabi görüşüyoruz. Bunu ben önce dosyayı verdim. Okudu ondan sonra dilekçe olarak gönderdim.

Soru: Süleyman Beyin de haberi var yani bu dosyadan?

Var, var. Ben bir daha Cevat Eyüp Taşman'ı görmedim. Epeyce münakaşalar olmuş. Bizden tuzlu su istediler onu bulduk. Yanan taş istediler onu bulduk. Sonra plaka hâlinde, parmak kalınlığında yatık, milyonlarca kayanın birleşmesinden oluşan bir şey onlar da yanıyordu. Onu istediler onu ben buldum. Fabrikayla, Aksu nahiyesinin arasında o yamaçta onu ben buldum. Su kaynağı aradılar, içerisinden hava çıkan, onu da bulduk. Neyi istedilerse herşeyi getirdik ama maalesef sonunda öyle bir rapor hazırlamışlar ki, hiç kimse şimdi o raporu bir tarafa bırakıp da şunu yeni baştan ele alalım demiyor. Masraftan mı kaçıyor? Yooo, değil. Masraftan kaçmıyor ama herhâlde bizim başımızdakilerden başka idare eden bir zümre var. Zannediyorum onların ihmali demiycem, Türkiye'de petrol çıkmasını istemedikleri için, istemedikleri için böyle devam ediyor" *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

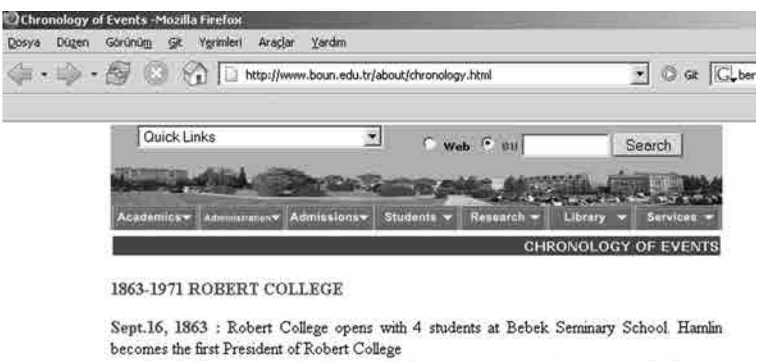
Görüntüler ve Yiğitbaşı'nın anlattıkları önemli bir delil aslında. Bir başka delil de 2005 yılında TPAO'nun Isparta'yı petrol için yeniden inceleme kararı alması. *(Samanyolu Haber, 25.06.2005)*

Isparta'daki petrol olayının merkezinde iki ana konu var. Cevat Taşman ve onun, rezervi bilerek az göstererek petrol çıkarılmasına engel olduğu. Taşman gözlerini bu dünyaya kapayalı çok oldu, bunlara ne cevap vereceğini ona soramayız. Ancak merak edip Taşman'ı araştırdım.

Maden Tetkik Aramadan Kemal Lokman'ın verdiği bilgiye göre "Cevat Eyüp Taşman orta tahsilini İstanbul'da Robert Kolej'de yaptı. Cevat Bey kolejde iken, çalışkanlığı ile ön plana çıktı. Hocalarının, bilhassa Tevfik Fikret'in takdirlerini kazandı. 1910'da Robert Koleji yüksek başarı ile bitirerek, yüksek tahsile devam etmek için Amerika'ya gitti." *(MTA dergisi 49. sayı)*

Ülke olarak Amerika'ya gitmesi normal çünkü Prof. Dr. Zafer Toprak, Robert Kolej'in ABD'nin kendi ülkesi dışında açtığı ilk kolej olarak bilindiğini kaydediyor. *(Prof. Dr. Zafer TOPRAK, Türkiye'de Amerikan Üniversitesi Sorunu)*

Taşman'a pencere açarken bir başka manzara çıktı. Robert Kolej. Şimdi de o dönemin Robert Koleji'ne bir pencere açalım. Robert Kolej kendi web sayfasının İngilizce metninde okulun kuruluşu için "16.09.1863'de 'Bebek Seminary School'da dört öğrenci ile açıldı diyor. Seminary School'un anlamı dinî eğitim veren okul demektir. Moonstar isimli sözlüğe göre ise papaz okulu demektir.

Oysa yine aynı okulun Türkçe web sayfasında "Seminary School" Seminer okulu diye gösteriliyor.

Robert College gibi İngilizce'nin en iyi öğretildiği okullardan biri "Seminary School"u nasıl Seminer Okulu diye çevirebilmiştir dikkat çekici. Yoksa "Bebek Dinî Eğitim Okulu" demekten çekiniliyor mu?

Kolejin kurucusu Dr. Cyrus Hamlin'dir. Hamlin'in protestan misyoneri olduğuna yönelik çok sayıda ilmî makale vardır. *(Prof. Dr. Zafer Toprak, Türkiye'de Amerikan Üniversitesi Sorunu, Ermeni İddiaları Tarihî Gerçekler Doç. Dr. Ramazan Tosun, Misyonerlik Faaliyetleri ve Uşak'ta Montanizm'e Dair Çalışmalar Prof. Dr. Adnan Şişman)*

Cyrus Hamlin ile diğer kurucu George Washburn'un arası iyi değildi. Okulun tarihçesinden öğrendiğimize göre Hamlin bir daha dönmemek üzere ABD'ye dönünce okulun rektörlüğünü 1903'e kadar Washburn yaptı. Washburn 1895 yılında İstanbul'da kurulan Evangelical Alliance Derneği'nin Başkanıydı. *(Çağrı Erhan, Türk–Amerikan İlişkilerinin Tarihi Kökleri)*

Yani Evanjelik Birliği'nin… Hani şu Bush'un seçimleri kazanmasında en büyük destekçisi olan ve bugün Ortadoğu ile yakından ilgilenen Hristiyan cemaatı.

Kayıtlara göre Bulgaristan'da bağımsızlık ateşini yakanlar, Robert Kolej'in ilk öğrencileri idi. Zaten dikkat edilirse ilk öğrencilerin de hep o bölgeden seçildiği görülür.

"Robert Koleji Bulgarların bağımsızlığını kazanmasında adeta lokomotif görevini görmüştür. Hatta kolejin 40 yıl müdürlüğünü yapan protestan misyoner George Washburn hatıralarında, öğrencilerin okuldan mezun olduktan sonra memleketlerinin lideri olacak şekilde yetiştirildiğini ifade etmiş, böyle de olmuştur. 1871'de okuldan mezun olan 6 öğrenciden 5'i, 1883'te 10 öğrenciden 5'i, 1884'te 22 öğrenciden 11'i Bulgar'dır. Bunlar daha sonraki yıllarda Bulgaristan'da parlamenter, başbakan, bakan, belediye başkanı, öğretmen, deniz subayı, bankacı gibi görevler yapmışlardır." *(Prof. Dr.Adnan Şişman, Misyonerlik Faaliyetleri ve Uşak'ta Montaizm'e Dair Çalışmalar)*

İngiliz ajan G. M. Fitzmaurice, 1906–1907'de üstlerine yazdığı raporda "Bulgaristan, doğuşunu ve mevcudiyetini Robert Kolej'e borçludur" demektedir. *(Erol Ulubelen, İngiliz Gizli Belgelerinde Türkiye, İstanbul 1975)*

Peki, sadece Bulgar çocukları mı? Tabi ki hayır, daha sonraki öğrenci profili iddialara göre Ermenilerdir.

"1890 yılına kadar kolejde Bulgar öğrencilerinin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bu tarihten itibaren de Ermeni öğrenciler çoğunluktadır. Dolayısıyla, Robert Koleji Bulgarlarla ilgili hedefine kısmen ulaşmış, bir diğer misyonu olan Ermeni meselesini alevlendirecek mahiyette Ermeni öğrenciler tercih etmiştir. 1890'dan itibaren ülkede Ermeni tedhiş hareketlerinin ortaya çıkması, kolejin hangi amaçlara hizmet ettiğini göstermektedir." *(Prof. Dr. Adnan Şişman age.)*

İşte Cevat Eyüp Taşman'ın mezun olduğu okulun o dönemlerdeki tablosu bu… Bu yazdıklarımı kimsenin kimseye düşmanlık yapmasına kaynak olması için yazmıyorum. Ya da Robert Koleji karalamak için de yazmıyorum. Bugüne kadar Türkiye'ye

hizmet etmiş elbetteki çok sayıda Robert Koleji mezunu vardır. Kimse de yazdıklarımı kin ve nefretine, öfkesine malzeme yapmasın. Ortaya koymaya çalıştığım sadece gerçeklerdir.

Özhan Yiğitbaşı'nın sözünü ettiği Ortiynski isimli şahıs gerçekten var mıdır? Sözünü ettiği ABD'li gelmiş midir? Isparta'da unutturulan petrol olayının doğruluğunun teste ihtiyacı bulunan noktaları var.

MTA'dan Cahide Ünsalaner'in Batı Torosları anlattığı makalesinde "Dr. S.W. Tromp isimli bir uzmanın Ortyinski ile birlikte Eğridir'de petrol araması yaptığını daha sonra onlara Taşman'ın katıldığını" anlatıyor. *(Cahide Ünsalaner, MTA dergisi, Sayı: 25, 1941 s.594–604)*

Maden Tetkik Arama Enstitüsü'nün arşivindeki, "Antalya Karmaşığı Kuzeydoğu Uzanımının Isparta Bölgesi'ndeki Stratigrafisi ve Sedimanter Evrimi" gibi çalışmalarda L. Ortyinski'nin uzun süre Eğridir ve çevresinde kalıp inceleme yaptığı anlatılıyor.

Yine L. Ortynski'nin "Cenubî Türkiyede Urfa ve Gaziantep Havalilerindeki (Arap Fasiesinin)Üçüncü Devir Maktaları", *(Dr. S.W. Tromp)* "Güneydoğu Türkiye'deki Asfaltik Maddelerin Zuhur ve Teşekküleri" *(Richard F. Lebküchner, Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü, Ankara)* gibi pek çok makalede Türkiye'de bulunduğu ve MTA'ya bağlı olarak çalıştığı açıkça ifade ediliyor.

Üçüncü olarak, Özhan Yiğitbaşı'nın geldiğini söylediği çok yaşlı ABD'li. Cevat Eyüp Taşman'ın Türkiye'de Petrol isimli makalesinde isimli çok yaşlı ABD'linin en son görev yaptığı yerin Türkiye olduğu belirtiliyor. Ancak nerelerde inceleme yaptığı yazılmıyor.

ERZURUM'DA 40 YIL ÖNCE YAŞANANLAR

Petrolün çıkarıldığı ve sonra da terkedilip gidildiği alan.

Kendiliğinden yeryüzüne çıkan petrolün izlerini her yerde görmek mümkün.

Yukarıdaki fotoğraflar Erzurum Pasinler ilçesinde çekilmiştir. Üstteki fotoğraflar 50 yıl önce açılan daha sonra da kapatıldığı söylenen yerden görüntülerdir. Petrolün kendiliğinden yeryüzüne çıktığı bölgedeki taş ve topraklar bile ziftle kaplıdır.

Erzurum'daki petrolün önemli şahidi, merhum Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın en yakınındaki isimlerden biri Erzurum Milletvekili İlhan Aras.

Aras, 1983'de ANAP'ın kurucuları arasında yer aldı. Aras'ın babası da kendisi gibi siyasetçi.

İlhan Aras'ın babası İlhami Aras, petrolün çıkıp da sonradan kapatıldığı dönemde Pasinler Belediye Başkanı. İlhan Aras da babasının sürekli yanındadır.

İlhan Aras:

"Babam 1963 yıllarında, yeni adıyla Pasinler, eski adıyla Hasankale ilçemizin Belediye Başkanıydı. Bir gün makamına gittim. Biraz vakit geçtikten sonra kapı çalındı. İki mühendis elleri isli,

'Bulduk, bulduk!', dedi.

Babam afalladı, 'Hayrola. Ya neyi buldunuz?' dedi.

'Reis Bey petrol bulduk!'

Babam 'Hele oturun bakalım.' dedi.

'Petrol fışkırdı, Reis Bey, onun sevincini yaşıyoruz, size haber vermeye geldik.' dediler.

Soru: İki mühendis geldi çok petrol bulduk dediler öyle mi?

Cevap: Evet, heyecanlı, üzerleri, gömlekleri hep petrol lekesi… Petrol fışkırmış o anda gelmişler. Babam Belediye Başkanı ya ona anlatmaya geldiler. Eğer arzu edilirse ben de gelirim o kuyuların yerini oralarda gösteririm. O sıralarda MTA bölgede petrol arıyordu. Mühendisler onların mühendisleriydi. Zannediyorum 2–3 aylık sondaj sonunda petrol bulunmuştu.

Soru: Siz de gördünüz yerinde?

Cevap: Tabi, tabi... Aradan 1 hafta 10 gün geçmedi, Ankara'dan bir emir gelmiş, MTA'dan Genel Müdürlükten: 'Toplayın, eşyalarınızı, sondaj makinalarınızı, filan bölgeye gidiniz...'

Mühendisler vedalaşmaya gelmişlerdi. Çok üzgün olduklarını söylediler giderken. 'Petrol çıkarken bize böyle emir geldi, başka yerde araştırmalara gideceğiz' dediler babama. Babam belediye başkanı olduğu için bilgileri iyi alıyorduk.

O tarihten önce, İstiklal Harbinde, Ruslar çekilirken, o bölgede petrol işlettikleri zaten belli. Eğer gittiyseniz bilirsiniz. Ruslar giderken o petrol kuyularını kapatmış gitmişler. Zaten şimdi siz de gitseniz görürsünüz, petrol yüzeye vurmuş hâlini gölcükler hâlinde. Ben ne zaman ki milletvekili oldum, 83 seçimlerinde. O sıranın Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanını yakaladım, size anlattığım bu hadiseyi kendisine anlattım. 'Sayın Bakan lütfen bölgeye bir ekip gönderiniz, sondaj çalışmaları başlatsın. Hâlen gidecek!'" *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Şimdi burada 40 yıl önce yaşanan olaya virgül koyup 2001 senesine uzanıyoruz.

Bu kez görüşeceğimiz kişi (2001 yılında) Belediye Başkanı olan Bünyamin Ucun. Onun da anlatacakları çok önemli. Çünkü yapılan sondajların sadece 1963 yılıyla sınırlı kalmadığı anlaşılıyor.

Belediye Başkanı Ucun en son olarak TPAO ve MTA'nın bölgede yaptıkları çalışmalardan sonra konuya ilgi duymuş.

Bünyamin Ucun Pasinler Belediye eski Başkanı:

"Soru: Ruslar Pasinler'de petrol çıkardığı doğru mu?

Cevap: Yaşlı insanlarımızın ifadelerinden yola çıkarsak o zaman, seferberlik zamanında Rusların o bölgeden petrol çıkarttıkları doğru. Daha sonra giderken de, keçelerle tıkamış gitmişler tabi. Yerini ve şeklini de, o zamanki insanların o hengâmede bilmeleri mümkün değil. Daha sonra üzerine evler yapılmış o bölgede sonradan MTA sondaj yaptı.

Soru: Sondaj kaç yılında yapıldı ve kim yaptı?

Cevap: 1969'da MTA yaptı. Başında da yabancı mühendisler vardı o zaman yani. Tabi halk galeyana geldi, petrol çıktı falan. Biz de küçüktük o zaman. Gittik o bölgeye petrol çıktı. Sonra dediler 'Petrol çıkmadı.' Bir rivayet civa akıttılar. Bu tür dedikodular çıkmaya başladı. MTA'nın iki üç yıl orada şantiyesi vardı. 3 tane sondaj kuyusu açtı. Bu Ketvan Köyü, Yastıktepe dediğimiz yerde. Jeolojik bilgilerde de geçiyor. En son Alvar Köyünde sondaj yapıldı. Bizzat gidip ziyaret ettik. Oradaki mühendislerin çok yakın bir ihtimal olduğunu, Enerji Bakanının açıklamasından da, o bölgede petrol bulgularına erişildiği anlaşılıyor. Pasinler'de çok eski fosiller bulundu. Burası daha önce denizmiş. Daha teknik aletlerle daha derinlere inilirse faydalı olur diye düşünüyorum.

Soru: Son yapılan sondajda ne gibi veriler elde edildi?

Cevap: Bunu bize çok açık söylemiyorlar. Çok detay bilmiyoruz. Ben o deprem olduğu zaman (5,4 şiddetinde Pasinler'de bir deprem olmuştu o zaman) onlar oradaydılar. Hatta ben Pasinler'e getirdim jeoloji mühendislerini. Söylediler ki çok yakın bir ihtimal petrol bulmamız. Bu kuyuyu kaldırdılar, tekrar bir kuyu vuracaklarını, açacaklarını söylediler. Petrol emarelerinin

olduğunu bunu jeoloji mühendisleri söylüyor. Daha teknik çalışılırsa bulmamak için bir sebeb yok yani.

Soru: Buradaki petrol rezervlerinin çıkarılması engelleniyor mu?

Cevap: Bakılmadığına göre, belki de bizim tahmin edemediğimiz birileri tarafından önüne set çekiliyor. Petrol siyasetini izlemek lazım. Yani petrol stratejisini bilmek lazım. Emperyalist güçlerin stratejisini iyi bilmek lazım. Bu bölgede nelerin yapıldığının bilinmesi lazım." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

İlhan Aras ile röportaja devam edelim:

"Türkiye'de neden petrol yok? Hâlen şaşırıyorum. Bana öyle geliyor ki, bu bölgelerde petrollerimiz çok kuvvetli ama bazı yabancılar, bazı içimizdekiler, bu işe mani olmak istiyor. Ülke bizim. Çıksın petrol, hepimiz nimetinden istifade edelim. Arzumuz bu ama yabancı şirketler bildiğiniz gibi tek olmak istiyorlar, rakip istemiyorlar. Yoksa bu bölgede neden petrol olmasın? Eğer arzu edilirse ben de gelirim o kuyuların yerini oralarda gösteririm.

Soru: Siz buradaki petrolün çıkmasını bekliyorsunuz yani?

Cevap: Muhakkak. Türkiye'nin 3'te 1 bütçesi petrol harcamalarına gidiyor bildiğiniz gibi. Şu anda. Eğer petrol çıkarsa ülkem zengin olur insanların yüzü güler. İstemez olur muyum ama bu konuda hep beraber kollektif bir çalışma icap ediyor. Bu konuda bilhassa basın mensuplarına iş düşüyor. Sokaktaki insanlar petrolün çıkmasını arzu ediyor. Fakat jurnaller, içeriden ve dışarıdan menfaat grupları, bu işi firenliyorlar.

Soru: Siz Sayın Turgut Özal ile ANAP'ı kurdunuz. Özal'ın bakış açısı neydi petrol aramacılığı konusuna?

Cevap: O istiyordu. Fakat bir takım menfaat grupları ve jurnaller falan filan..." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Konuyu sadece iki şahidin anlatımlarıyla sınırlandırmamak için başka önemli delilleri de arka arkaya veriyorum.

MTA'NIN TESPİTLERİ VE BİR KİTABIN AYRINTISI

Konuyla ilgili olarak Maden Tetkik Arama Enstitüsü'nün Erzurum Bölgesi'ndeki petrol aramalarıyla ilgili bir arşiv çalışması yaptım. Karşıma bir iki adet bilim makalesi çıktı.

"Bulanık ilçesine bağlı Karaağıl bucağının Neftik Köyü yakınındaki Neftik mevkiinde, bitişik iki göletin yüzeyinde, kalın bir canlı petrol zarı birikegelmektedir.

Tekman ilçesinin Katranlı Köyünün Neftik mevkiindeki alivyondan koyu siyah bir petrol sızıntısı gelir." *(Enver Altınlı, İstanbul Üniversitesi Öğretim Üyesi, Doğu ve Güneydoğu Anadolu Jeolojisi)*

Bölgedeki isimler çok önemli, yerin altındaki kaynak köye isim olmuş. Neft(ik) petrol demektir. Petrole, siyah renkli olduğu için Anadolu'nun pek çok yerinde Katran(lı) adı da verilir.

Aras ve Ucun'un anlattığı gibi, 1960'ların başında Erzurum ve çevresindeki zengin petrol rezervinin gündeme geldiğini bir başka eserden öğreniyoruz.

1965 yılında gazeteci Ömer Lütfi Ballısoy tarafından yazılmış Türkiye'de Petrol Davası isimli kitap Erzurum ile ilgili çok çarpıcı detay veriyor. Sadece Erzurum değil, Sivas ile de ilgili detay veriyor. Kitap özet olarak yabancı petrol şirketleri ve bunlara karşı çıkanların karşılıklı polemiğini işliyor ve genelde kaynak olarak yabancı petrol şirketlerinin verilerini kaynak gösteriyor. İlgili bölüm şöyle:

"Yabancı petrol şirketleri: Türkiye'de Siirt Bölgesi'nden daha zengin petrol rezervlerine sahip 2 bölge daha vardır. Bunlar da Sivas ve Erzurum bölgeleridir." *(Türkiye'de Petrol Davası s. 50)*

FRANSIZ PROFESÖRÜN ESERİ

Profesör Hassan Halet Işıkpınar'ın 1932 yılında Fransızca olarak kaleme aldığı "L'İndustrie Electrique Et Ressources Motrices

de La Turquie" yani "Türkiye'de Elektrik Sanayii ve Üretiminde Kullanılacak Kaynaklar" adlı eserinde Türkiye'nin petrol yatakları ve kapasite durumları, elektrik enerjisinden yararlanılarak işletilen kuyulardaki gelişmeler inceleniyor. Biz sözü esere bırakalım. Bu eserden öncelikle Erzurum ve Türkiye'nin diğer doğu illerine yönelik alıntılar veriyorum.

"Türkiye'de petrole ülkenin hem doğusunda hem de batısında geniş yataklar hâlinde rastlanmaktadır. Değişik tarihlerde yapılan jeolojik araştırma ve tetkikler, Türkiye'de en az 1 milyar Türk Lirası değerinde petrolün var olduğunu ortaya koydu. (O dönemin 1 milyar lirası şimdinin kaç lirası) Van, Bitlis ve Erzurum bölgelerindeki bu petrol yataklarının Kafkasya ve İran petrollerinin bir uzantısı oldukları ve Türkiye'de 360 km boyunca uzandığı belirlendi.

* Katranlı Bölgesi: Erzurum'un güneydoğusunda 42 kilometre uzaklıkta Şeytan Deresi nehri yakınında petrol bulundu. Petrol, bir dağın eteklerinden nehre akıyordu. 1917 yılında ilk kuyu açıldı. Bu kuyudan elde edilen petrol son derece kaliteliydi ve günde 300 kilogram sağlanıyordu.

* Neftik Bölgesi: Neftik kasabası çevresinde Kömür Dağ'ın güneyinde 1–2 metre derinlikte açılan kuyulardan bol miktarda petrol elde ediliyor.

* Divan Hüseyin Bölgesi: Kömür Dağ, dağlar silsilesinin etekleri boyunca Kurskale ve Divan Hüseyin Bölgesi'nde petrol yatakları bulunuyor." *(L'İndustrie Electrique Et Ressources Motrices de La Turquie)*"

Buradaki en önemli ayrıntı, Erzurum ve çevresinin Kafkasya ve İran petrollerinin devamını barındırdığı ayrıntısı. Peki, Kafkasya ve İran petrollerinin rezervi ne kadar? Öyle ya Erzurum ve çevresi oralarla karşılaştırılıyor.

"ABD Jeoloji Kurumunun 2000 yılı verilerine göre Hazar'daki yani Kafkaslar'daki kalan üretilebilir rezervi; 56,5 milyar

varil. Uluslararası Enerji Ajansı 2002 yılı raporuna göre 210 milyar varil.

OPEC'in 2001 yılı araştırmasına gore İran'daki kalan üretilebilir petrol rezervi; 100 milyar varil, ABD Jeoloji Kurumunun araştırmasına göre 124 milyar varil." *(Petrol Düzeni ve Körfez Savaşları, 2003)*

İşte Türkiye'nin Doğu Anadolusu, Hassen Halet Işıkpınar'ın altını çizdiği gibi; 100 milyar varillik İran petrollerinin devamı.

Sadece Hassan Halet Işıkpınar değil. Kafkasya ve İran petrollerinin Türkiye'nin doğusunda da devam ettiğini Türkiye'nin ABD ile yakınlaştığı yılların ilk Ankara Büyükelçilerinden George Mc Ghee de vurguluyor. Mc Ghee ABD'de Truman'ın başkan olduğu dönemde Türkiye'ye atanmıştır. Yani 1960'larda…

George C. McGhee

McGhee şöyle diyor: Jeolojik araştırmalar, Suudi Arabistan ve İran'ın zengin petrol tabakalarının Türkiye sınırları içinde uzadığını gösteriyor. Dolayısiyle Türkiye bu hususta pek çok imkânlara sahiptir. *(Hartford Courant, 1953)*

Petrolcü Oyman Sayer buradaki petrollerin ilerideki nesillere bırakıldığını düşünüyor: "Doğu Anadolu Bölgesi'nde bilinmeyen bir takım rezervler olduğu açık. O zamanki idarecilerin düşüncesini söylüyorum, ancak tamamen bakir olan ülkemizin bu parçasını aramalara kapalı olarak deklare etmelerinin sebebi, buradaki rezervlerin ileriki nesillere bırakılması ve burada hiçbir ciddi arama faaliyeti yapılmadığı gibi MTA ile TPAO'nun yaptığı Erzurum civarındaki birkaç aramadan ibaret kaldı bütün hadise." *(Dünya–Enerji dergisi, Yıl:1, Sayı: 1, Eylül 2001)*

Görüldüğü gibi sadece Erzurum ve çevresinde ne büyük potansiyel olduğu açık... Peki, Erzurum'da aradan geçen 81 yılda hiç petrol üretildi mi? Türkiye'de faaliyette bulunuyor görünen 24 şirketten hiç değilse 1 tanesi burada üretim yapıyor mu?

Gazetelerde hâlâ;

"Pasinler'de Petrol Umudu!" *(Zaman gazetesi, 21.07.2001)* şeklinde haberler okumaya devam ediyoruz.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Bülent Arınç'ın tesbiti her şeyi anlatmıyor mu? Bülent Arınç şöyle diyor:

"Değerli dostlar, benim aklımı bu, her zaman işgal etmiştir. Neden bu ülke bu kadar imkânları varken geri? 'Efendim sen öyle diyorsun ama o imkânlar o kadar yok.' Var! Belki benim büyütüp, abarttığım kadar yok ama var arkadaşlar. Bunu sağına, soluna bakan herkes görür. Başka ülkelere de bakar görürsünüz. 'Petrol yok bizde' diyorlar. Var. Çıkartırsan o da var ama içinde petrol olduğu hâlde üstünü kapattırıp 'Burada yok' dedirttirirsen o başka ama var." *(TBMM Başkanı–Millî Prodüktivite Merkezi'nin 42. Genel Kurulunda yaptığı konuşma, http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tbmm_basin_aciklamalari. aciklama?p1=2368)*

Türkiye'nin doğusundan batısına kadar pek çok noktada petrol veya doğal gaz kendiliğinden yeryüzüne çıkmaktadır veriler, bilgiler biraz dikkatli okunduğunda önemli bağlantılar hemen görülebiliyor. Şimdi Türkiye'nin çatısından, güney sahiline Antalya'ya uzanıyoruz.

GÖRMEZDEN GELİNEN ANTALYA

Başlıkta adı geçen Antalya'ya dikkat çekmeden önce bu bölümü daha iyi anlayabilmek için karşılaştırma yapmamıza yardımcı olacak iki petrol şehrine bakalım. Önce Kerkük...

Detay 1

"Yüksek kaliteli petrole sahip Kerkük şehrinde, petrol rezervleri zemine o kadar yakın ki bölgede sızıntı yapan doğal gazlar antik çağlardan beri yanıyor." *(Newyork Times/www. byegm. gov.tr/yayinlarimiz/ disbasin/2002/09/13x09x 02.htm)*

Detay 2

"Petrol binlerce yıl önce biliniyordu. Bilinmeyen şey, bundan nasıl yararlanılacağıydı. İlk bulunan petrol yatağı Hazar Deniz'indeki Apşeron Yarımadası'ndaydı (Azerbaycan). Burada petrol, yeraltından fışkırıyordu. Fışkıran bu petrol ve doğal gaz, yüzyıllar boyunca bilhassa geceleri yüzlerce büyük meşalenin yandığı geniş bir panayır ya da bayram yerine benziyordu.

Hatta bu ateş ve dumanın çok etkisinde kalan Zerdüşt ondan ilham alarak Ateş Dini'ni kurmuştu." *(Daniel Durand, Milletlerarası Petrol Politikası, s.10)*

Şimdi bu detaylar bize çok önemli bir ipucu verecek.

Yukarıdaki iki ayrı paragraftaki ortak önemli nokta; kendiliğinden yeryüzüne çıkan petrol veya doğal gazın binlerce yıldır yanması. Şimdi dönelim Antalya'ya...

Eğer Antalya'daki Olympos Dağı'na doğru çıkarsanız sizi Kerkük ve Apşeron Yarımadası'ndaki manzaraya benzer bir manzara karşılar. "Chimera" ateşi denilen ateşler binlerce yıldır yanar.

"Chimera" adı verilen yer aslında Türkçe "Yanartaş" olarak adlandırılıyor.

Şimdi parçaları yan yana koyduğunuzda nasıl benzediğini görüyor musunuz? Şimdi bu benzerlikten bilim verilerine geçelim.

DEVLET KAYITLARI PETROLE İŞARET EDİYOR

Bölge'de ilk çalışan Maden Tetkik Arama Enstitüsüydü. 1925 yılında MTA'nın ilk raporu burada, petrol ve doğal gaz olabilir şeklindeydi.

"1925 Finike–Çıralı (Yanartaş): Yanartaş gazının, mühim bir gaz haznesiyle münasebeti vardır. Bunun petrolün mevcut olduğuna delâlet etmesi kuvvetle muhtemeldir. 300 m derinliğe inecek

bir kuyu, sınaî bir teşebbüsü işletmeye kâfi gazın intişarına yardım edecektir. Aynı derinlikte veya daha aşağıda petrole rastlanması ümit edilebilir. Çıralı'da bir tecrübe sondajı bunu haklı gösterir (jüstifiye eder). *(Referans: MTA Rap. No.195)*

Yukarıdaki bu görüşler Dr. Luicus'a ait. Luicus doğal gaz ve petrolün kuvvetle muhtemel olduğunu vurguluyor. Bu da rapora bağlanıyor.

Peki, bu raporlar sonra nasıl şekil değiştirdi?

1936'da bölgede çalışan bu kez Jeolog Maxsondur.

Maxson "Mıntıkada petrol ihtimali yok. Bu havali, petrolün bulunmasına pek müsait görünmemektedir." *(Referans: MTA Rap. No. 239)* diyerek adeta kestirip atar.

Maxson'dan sonra bu kez bölgeye giden yine bir yabancı jeolog yani H. Kirk'tür. O da; "İşletmeye ve işletmek için daha fazla etüde değmez. Gaz, kokusuz ve kurudur. Metan veya bataklık gazıdır. Ticarî önemi yoktur." der. *(Referans: MTA Rap. No. 243, 1937)*

Dikkat ederseniz üçü de MTA raporu. Ancak önce petrol ve doğal gaz vardır görüşü; sonunda yoktura dönüşüyor. Aradan sadece 10 yıl geçtikten sonra.

Kaderin ilginç tecellisine bakın ki, Yanartaş, Deliklitaş yani Olimpos olarak adlandırılan bölgede bir diğer yerleşim yeri de "Çıralı" Bu bölümün başında Azerbaycan'daki Apşeron Yarımadası'yla benzerliğini dile getirip, acaba demiştik.

"Çıralı" ismi başka nerede var dünyada? Azerbaycan'da... Apşeron Yarımadası'nın hemen önündeki petrol sahasının adı: Azeri Çıralı Güneşli…

Hatta Bakü–Tiflis–Ceyhan Ham petrol boru hattı petrol Azerbaycan'dan Azeri–Çıralı–Güneşli petrol sahasının da petrolünü taşıyacak.

EVLİYA ÇELEBİ BİLE İŞARET ETMİŞTİ

Kendiliğinden yanıp havaya karışan doğal gaz, bunca yıl nasıl görmezden gelindi gerçekten büyük merak konusu.

Doğal gazın alev aldığı Yanartaş'tan, Evliya Çelebi Seyahatname'sinde bahsediyor. Çelebi'nin Seyahatname'si 1635–1681 yılları arasını kapsıyor. Yani 600 yıl önce Olimpos'un yanan kayaları kayıtlara geçmiş.

"Evliya Çelebi Van'da, Erzurum'da, Trakya'da, Dedeağaç, Erzincan, Mardin taraflarında ve daha çok yerde Nafta pınarları var diyor. Çelebi gitmiş dolaşmış. Evliya Çelebi'nin 600 yıl önce yazdığı Seyahatname'sinde gösterilen yerlerde bile ben bir sondaj faaliyeti görmüyorum. Bu araştırmaların neden yapılmadığı bir büyük soru olarak duruyor. Türkiye her zaman engellendi." *(Petro–Politik ve Barbarlığın Kaynağı Petrol isimli kitaplarının yazarı Suat Parlar ile yapılan özel mülakat)*

Bunca işaret varken, "Cumhuriyet tarihimiz boyunca Antalya Bölgesi'nde açılan kuyu sayısı sadece 7…" *(Adana Milletvekili Atilla Başoğlu'nun yazılı soru önergesine cevap, 2003)*

Oysa Avrupa'nın ortasındaki ülkelerde bile petrol veya doğal gaz emaralerinin bulunduğu yerler karış karış aranıyor. Romanya'da, Fransa ve İtalya'da bile durum Türkiye'den çok farklı...

Hasan Gülay Manisa Eski Milletvekili:

"Bir yılda açılan ham petrol kuyusu: Amerika Birleşik Devletleri'nde 8 bin, Romanya'da 6 bin, İtalya ve Fransa'da 150, bizde ise sadece 25, Cumhuriyet tarihimiz boyunca açtığımız toplam kuyu sayısı ise sadece 2 727" *(Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul Tutanağı 20. Dönem 1. Yasama Yılı 63. Birleşim, 18.06.1996)*

KASTAMONU'DA YAŞANANLAR

2001 Şubat krizinden sonra Türkiye gergin bir döneme girdi. Bu süreç, ülkemizin varlık içinde yokluk çektiği iddialarını da beraberinde getirdi. Gergin geçen bu dönem içinde Türkiye'de ülkemizin ihtiyacına yetecek petrol var mı yok mu tartışmaları da alevlendi. Bu dönemde ortaya atılan iddialardan biri de Kastamonu'yla ilgiliydi. Burada da yabancı şirketler petrol aramış, bulmuş ve kuyuları kapatıp gitmişti. İddiaların sahibi ise Prof. Dr. Ahmet Maranki idi.

Maranki'nin adı Birleşmiş Milletler (BM) Sosyal Siyaset Uzmanı olarak geçiyor. *(Milliyet gazetesi, 12.08.2004)*

Peki, onun iddiası neydi? 2002 yılı yazında, Kastamonu'daki petrol iddalarıyla ilgili Maranki ile röportaj yapma imkânım oldu:

"Soru: Kastamonu'da petrol varlığına dair gazetelerde açıklamalarınız var. Bunun kökeni nedir?

Cevap: Ben Azerbaycan'da, enerji konferansında 1997 yılında, bir toplantıda gözlemci olarak bulundum. Burada, çok büyük bir petrol şirketinin haritasıyla "Hazar Petrolleri" görüntülenmekteydi. Nerede, ne kadar katı madenler, sıvı madenler ve gaz madenler şeklinde bunlar görüntülenebilmekteydi. Haritada Türkiye Balkanlara kadar görüntüleniyordu. Türkiye'den Balkanlara kadar Türkiye'deki petrolleri görme imkânımız oldu ve ben Kastamonu'lu olduğum için Kastamonu'da birkaç noktalama gördüm. Bu noktalamaların izahını sorduğumda; bazılarının

katı madenler, bazılarının sıvı madenler, bazılarının da gaz madenler olduğu anlatıldı. Bu bir haber olarak 1997 yılında Kastamonu gazetelerinde yayınlandı. 'Kastamonu petrol denizinde yüzüyor' diye." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Kastamonu yöresinde petrolün mevcut olduğu uydu fotoğraflarıyla anlaşılınca, zamanın Amerikan büyükelçisi Marc Grossman 1997'de bölgeye ilginç bir gezi gerçekleştirmiş. Gezinin detaylarını Prof. Maranki şöyle anlatıyor:

"Grossman bu geziyi, uzun yıllar Türkiye'de petrolle ilgili kuruluşlarda en üst düzeylerde görev yapmış mason büyük üstadı Necdet Egeran'ı da yanına alarak yaptı. Gezinin tam da uyduların Küre'de petrol tespit ettiği zamana denk gelmesi çok manidar. Taşköprü ve Tosya civarlarını gezen büyükelçi, soru soran gazetecilere 'Kastamonu etli ekmeği ve Taşköprü sarımsağı yemeye geldim' cevabını verdi. Grossman'ın Egeran'la loca bağlantısı var, ikisi de aynı mason locasına kayıtlı." *(Aksiyon dergisi, 25.10.2004)*

"Kesin dönüşümde, ilgili Telekom Müdürünü yanıma alarak koordinatları tesbit ettim uydudaki görüntülerden. O koordinatlardaki mevkiye gittiğimizde; Daday Bölgesi denilen bir mevkiye rast geliyordu. Bu konuda Kastamonu Valiliği büyük yardımcı oldu. O bölgede 1950–1960'lı yılları arasında o dönemde yaşayan insanlarla birebir mülakat yaptım. O bölgeyi kazdırdığımızda görüntülerini gördüğümüz gibi 3 tane 40 cm kutrunda, çelik potürlerle delinmiş, kurguları bulduk, açtık. Sorduğumuzda şu cevabı aldık: 'Birinci kurgudan su, ikinci kurgudan büyük bir gaz, üçüncü kurgudan da son bir madde çıktı. Hadi zengin oldunuz' denildi. Kuyuların üstlerinin çelik puntolarla kapatıldığı ve o bölge 'kapalı' ilan edildiği için, bunların içine civa mı döküldü bilemiyoruz. Kastamonu'nun 11 bölgesinde tarafımdan, bunlar tesbit edilmiştir. Kastamonu Sanayi ve Ticaret Odasındaki toplantıda bunu dile getirdim. Petrol Arama Şube

Müdürlüğü'nde Necdet Egeran'ın müdür olduğu dönemde, o bölgede çok büyük araştırmalar yapıldı. Bu araştırmalarda petrol bulundu. Hatta bu aramalarda görevli bir uzmanla, –şu anda emekli– görüştüm. Bana, 'Evet hocam, bu söylediklerinize aynen imzamı atıyorum böyle olmuştur. Bölgeye büyük bir gaz kokusu yayıldığı için insanlardan tecrit edilmiştir ve kurguların ağızları kapatıldıktan sonra tekrar bölgeye yerleşim olmuştur'dedi. Türkiye'nin pek çok yerinde böyle petrol bulunmuştur. Ancak o dönemin petrol birimlerince 'petrol yoktur' diyerek kapatılmıştır.

Soru: Neden kapatıyorlar?

Cevap: İlkokul biri köyümde okudum ve o zaman bize bakın ne oldu biliyor musunuz? 1961 yılıydı, bu 1961 yılında olan hadise. Marshall Yardımı çerçevesinde süttozu, vita yağı ve beyaz ekmekle tanıştık. Her öğlen; gönderilen süt tozları, beyaz ekmeklere sürülen vita yağlarıyla beslendik. Buna Marshall Yardımı denmiştir. Bu yardımla ülkenin en ücra noktalarına girilmiştir ve bu araştırmalar yapılmıştır. Ben, o yıllarda, Maden Arama Müdürlükleri ve Petrol Arama Şube Müdürlüklerinde görev alan Müdür, Genel Müdür, Araştırma Daire Başkanı ve Proje Mühendislerinin statülerine, milliyetlerine bakılmasını tavsiye ediyorum. Bütün gerçek bunun altında diye düşünüyorum. Bu konu dirayetli siyasetçilerin yardımıyla çözülecek. Bunu dile getirdiğimizden beri sıkıntılarla karşılaştık. Bizim bu konularla niçin ilgilendiğimiz soruluyor. Belli ekolü temsil edenlerden sürekli teklif geliyor.

Örneğin Bayburt'ta da çok büyük bir oyun oynanıyor. Çünkü orada da petrol var. Karadeniz'in Borçka'dan başlayarak bilhassa Sinop Bölgesi, Bayburt Bölgesi yani eski Osmanlı dediğimiz Adapazarı'ndan giden, Düzce Ovası, Tosya Ovası, Daday, Azdavay Ovası ve oradan Şebinkarahisar'dan geçerek, Bayburt'tan Padişah Yolu dediğimiz bu yol üzerinde tamamen petrol yatakları bulunuyor." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Maranki'nin bahsettiği kapatılan kuyulardan biri

Foto 1

Maranki'nin açıklamaları bölge milletvekillerinden CHP Kastamonu Milletvekili Mehmet Yıldırım'ın dikkatini çekti. Çekmekle kalmadı. Yıldırım, eline kazma alıp kapatılan kuyularda temsili görüntüler verdi.

Mehmet Yıldırım Kastamonu Milletvekili şöyle diyor: "Bu havzada 1958 yılında; üç tane sondaj açılmış, petrol araması gerçekleştirilmiş. Elimde kazmayla betonla doldurulmuş yeri kırıyorum. Bunun araştırmasını yapacağız. Şu anda görüyoruz ki geçmişte, bir petrol aranmış. Vatandaşlarımızdan, komşularımızdan, hemşehrilerimizden aldığımız bilgiyle üç tane kuyu açılmış. Birinden su çıkmış, birinden gaz çıktığı iddiası var. Birinden de 'Hayırlı olsun petrol çıktı.' demişlerdir. Bu, araştırmaya değerdir. Alipaşa İlköğretim Okulunun önündeki bu kuyularda gerekli incelemeyi yapacağız. Geçmişte 58'li yıllarda ne olmuştur ne yapılmıştır? Ne çıkmıştır, neden bu kuyular betonlanmıştır? Bunun araştırmasını sağlayacağım. İnşallah memleketimiz için hayırlı bir iş yaptığımı düşünüyorum. Kapatılmış içi doldurulmuş kuyular betonlar var. Burayla neden 15 yıl arayla ilgilenildi ve neden sonra burası kapatıldı? Neden 15 yıl kontrol edildi? Ondan sonra neden vazgeçildi? Bu sorulara cevap arayacağız. Bunun üzerine kesinlikle gerekli çalışmayı yapacağım. TBMM'ye bu konuyu taşıyacağım. Bundan sonra görev bende ve TBMM'nin 550 üyesindedir. Ali Paşa Köyündeydik, Siyahlar'daydık. Orada 3 tane kuyu açılmıştı, burada da yanda havalandırması olan kapatılmış kuyu var. Tamamen kapalı. Geçmişte burada yaşayan köylülerimiz '1958'li yıllarda burada petrol araştırması yapıldı. Sonra da sürekli gelindi araştırıldı ve bir daha da kimse buralarda araştırma yapmadı.' diyor. Bunu TBMM gündemine getireceğim." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Söz konusu kapatılmış kuyuların bulunduğu köylerde küçük dereler şeklinde akan sular var ancak bu sular normal değil. Küme küme yağlı bir madde var üzerinde. Vatandaşlar bu suyu içmiyor kullanmıyorlar. Petrol kalıntısını andıran bu oluşumlar da şüpheleri arttırıyor.

Kastamonu'da petrol olayı gerçekten de TBMM'ye geldi. Yaklaşık 1 yıl aradan sonra... Petrol Piyasası Yasa Tasarısı

görüşülüyordu. Yani petrol şirketlerinin en çok ilgilendiği konu… İşte bu sırada heyecanlı tavırlarıyla dikkat çeken milletvekili Yıldırım sözünü şehrinin kapatılmış petrollerine getirdi

Mehmet Yıldırım:

"Türkiye'nin içerisinde bulunduğu coğrafyada, doğudan güneydoğuya, batıya, Karadeniz'e kadar, toprağımızın altında ne kadar petrol var; bunu nasıl çıkaracağız; bunun için ne çaba sarf edeceğiz; bunun için ne kaynak sağlayacağız; hiçbir arkadaşımız bunlara değinmedi. Arkadaşlar, var olan bir şeyi pazarlarsınız, var olan bir şeyi dağıtırsınız. Peki, Türkiye'de petrol yok mu; Türkiye'de, 1950'li yıllarda Petrol Yasası çıkarıldığı zaman, örneğin Kastamonu'nun Küre Dağları'nın eteklerinde petrol denizi olduğu iddia edilmekteydi. 1950'li yıllarda, Kastamonu'nun Daday'ında, Taşköprü'sünde, Ağlı'sında, Tosya'sında, Hanönü'sünde, Sinop'un Ekinveren Köyünde sondaj çalışmaları yapılmıştır ama gelin görün ki, bu, yabancı bir şirkete verildiği için, Amerikalılar, Mobil Şirketi aracılığıyla bu kuyularda araştırma yaptığı için, önce, yöre halkı bir sevince boğulmuş, petrol zengini olduk demişler; sonra da, ertesi gün bakmışlar ki, kuyular betonlanmış, betonla doldurulmuş ve akıbeti meçhul.

Değerli arkadaşlar, biz, öncelikle, yeraltı ve yer üstü kaynaklarımıza sahip çıkalım. 1950'den beri, biz, belirli ekiplerin baskısı altında, maalesef kuşatılmışız. Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak, Meclisin kuruluş felsefesine özgü bir şekilde, bu kuşatmayı yarabiliriz. Üretim düğmesine basabilelim. Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığına sondaj yapması için kaynak aktaralım. Önümüzdeki günlerde bütçe gelecek, bunları konuşmaya başlayalım.

Bakın, 11 yerde sondaj yapılmış, Türkiye'nin bütün saygın gazetelerinde, dergilerinde, Küre Dağları'nın eteklerinde petrol denizi olduğu, uydu fotoğraflarıyla yayımlanmış. Ben, geçmişte bir kamu görevlisiydim; basında, medyada bir haber çıktığı zaman, ilgili kurum hemen harekete geçer, onunla ilgili araştırma

yapardı. Bir yıl oldu, Aksiyon dergisinde, Küre Dağları'nın eteklerinde petrol olduğuna ve belirli localarla bunların engellendiğine ilişkin açıklamalar yayımlandı.

Sayın Bakanımıza soruyorum: 'Şu ana kadar bununla ilgili ne araştırma yaptınız? 11 kuyunun akıbeti hakkında bir bilginiz var mı? Oralar gerçekten betonla doldurulmuş mudur? Gerçekten petrol çıkmış da Amerikalılar, bizi daha çok ütmek için, daha çok bağımsızlığımızı engellemek için, dünya piyasalarında Türkiye'yi mahkûm etmek için, Türkiye'yi bir pazar hâline dönüştürmek için o kuyuları betonlamışlar mıdır?'

Bu Meclis, bir millî meclistir. Bu Meclis, kuruluş felsefesine uygun bir şekilde, AK Parti ve Cumhuriyet Halk Partisi demeden, Türkiye kendi benliğiyle, kendi kimliğiyle buluşmak zorundadır; yani, üretmek zorundayız biz. Her zaman, Amerika, IMF ve onun içteki bağlantılarına el avuç açmadan, yeraltı kaynaklarımıza sahip çıkalım. Yeraltı kaynaklarımızdan olan petrolümüz, madenimiz, altınımız, boraksımız, nemiz varsa onunla Türkiye ekonomisine katkı getirelim.

Bakın, vatandaşlarımıza, çarşamba ve perşembe günleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde bizi ziyaret etmeyin diyoruz. 10 000–15 000 kişi, bir umut kapısı olarak, daha çok AK Partili milletvekili arkadaşlarımızın kapısını çalıyor ve umutla geldikleri kapıdan, hüzünlü bir şekilde, umutsuz bir şekilde geri dönüyorlar.

Gelin, toprağımızın altındaki petrolümüzü, Kastamonu'muzun Küre Dağları'nın eteklerinde bulunan yataklardaki petrolümüzü çıkaralım ve namerde muhtaç olmadan, el avuç açmadan yaşayalım, IMF'ye de, ülkedeki tefeciye de borcumuzu ödeyelim diyorum." *(Türkiye Büyük Millet Meclisi, 04.12.2003)*

Yıldırım'ın bu açıklamasının ardından söz alan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Dr. Hilmi Güler, Yıldırım'ın sözlerine çok ilginç bağlamalar yaparak cevap verdi.

1940'lardan beri bir daha hiç duymadığımız vurguyu yaparak, yani petrolde dışa bağımlılığımız kalkacak diyerek…

"Memnuniyetle söyleyeyim; şu anda, Türkiye Petrolleri'nin bütün ekipleri geçen dönemin iki katı kadar sondaj yaptı. Önümüzdeki yıl da bunun iki katı kadar yapacağız; dolayısıyla, dört katı kadar olacak. Bu arada da, Küre dâhil olmak üzere, Karadeniz açıkları dâhil olmak üzere, denizler dâhil olmak üzere her tarafı didik didik arıyoruz. Bunu, sadece, bilinen, klasik sondajlarla değil, uydudan da değerlendiriyoruz. Aynı zamanda, bütün verileri, dataları, dünyadaki petrol haritalarını gözönüne alarak çok yoğun bir çalışma içindeyiz. Bunun sonucu olarak da, öyle zannediyorum ki, BP ile ortak bir çalışma yapılıyor ve onlarla yaptığımız görüşmelerden aldığımız ilk izlenimler, bilhassa Doğu Karadeniz'de, Trabzon–Rize açıklarında tahminimizin, beklentimizin de ötesinde petrol olduğu şeklinde ama bunun kesinleşmesi mutlaka sondajla olacaktır. Şu anda, biz, üç boyutlu taramaları yapıyoruz. Üç boyutlu taramalarla hacim bulunuyor. O hacmin içinde petrol olup olmadığı da sondajla belli olacak. Bu safhaya önümüzdeki yıl geçeceğiz. İnşallah, petrolde dışa bağımlılığımız da böylece kalkacak." *(Türkiye Büyük Millet Meclisi, 04.12.2003)*

GÜNEYDOĞU'DA YAŞANAN TERÖR İLE PETROLÜN İLİŞKİSİ VAR MIDIR?

1919 İngiliz Müsteşar Hohler;

"Kürt sorununa verdiğimiz önem, Mezopatamya (petrol) ile ilgilidir. Kürtlerin ve Ermenilerin durumları beni hiç ilgilendirmez."

Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yaptığı başarılı bir operasyonla yakalanıp Türkiye'ye getirilen ve yargılanan PKK'nın ikinci adamı Şemdin Sakık'ın sorgudaki ifadeleri o günlerde medyanın manşetlerine yansıdı. Sakık'ın söylediği iddia edilen ve o çok konuşulan sözlerde şöyle bir ayrıntı vardı: "Batman Petrolleri, benden petrol arama kuyuları için izin aldı. Ben de onlardan hem para aldım hem de işçi soktum." *(Sabah ve Hürriyet gazeteleri, 25.04.1998)*

Şemdin Sakık'ın sorguda verdiği ifadede söylediği iddia edilen bölüm çok ilginç. Bu iddiaların ortaya çıktığı tarih 1998. Bundan tam 6 yıl önce 9 Nisan 1992 tarihinde Meydan gazetesinde bir haber yayınlanır. Haberin başlığı "PKK ile Pazarlık"

Habere göre, gazete muhabirinin gözünün önünde cereyan eden hadisede Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığının bir idarecisi PKK'nın bir adamıyla pazarlık yapmıştı. Konu ise TPAO'nun çıkardığı petrolü işlemek için kuracağı bir rafineriyle ilgiliydi.

"TPAO ilgilisi Erkin Erbay ve PKK'lı Nizamettin Taş arasındaki 'pazarlığın' en hararetli kısmı şöyleydi;

Erkin: Ne verelim o zaman size? Onu söyleyin. Onu baştan konuşalım da.

Taş: Ben de pazarlık yapmayı bilmem. (Bahri Kayaoğlu'na dönerek) Sen söyle bakalım, ne isteyelim?

Bahri (Meydan muhabiri):Ben bilmem. PKK adına taraf olan siz, bakanlık adına da Erkin bey var. Konuşup anlaşın.

Taş: Sadece rafineri kuracaksınız öyle mi?

Erkin: Sadece rafineri.

Taş: Kaça mal oluyor?

Erkin: 3,5 trilyonu bulur. Şu anda 970 milyar ödenek de çıkmış bulunuyor.

Taş: 970 milyar... Ooo... İyi para. Bize ne vereceksiniz?

Erkin: Ne istiyorsunuz? Ben pazarlık yapmaya geldim. Söyleyin istediğinizi.

Taş:10 milyar istiyoruz.

Erkin: Oooo... Çok. 5 milyar vereyim.

Taş: Çok değil, çok değil... Ben pazarlık yapmayı bilmem, galiba az istedim.

Erkin: O zaman 7,5 milyarda anlaşalım. Yalnız 5'ini bir hafta içinde veririm, diğer 2,5 için de bana iki ay müddet tanıyacaksınız, oldu mu?

Taş: Müddet sorun değil, olur.

Erkin: Parayı nasıl istiyorsunuz? Nerede verelim?

Taş: Bizim için farketmez. İster TL isterse dolar olarak ödeyin. Parayı buraya getirin. İlişkilerimiz olur.

Erkin: Tamam. Parayı dolar olarak getiririm." *(Meydan Gazetesi, 09.04.1992)*

Petrole, Türkiye'nin su gibi ihtiyacı varken; bunu sağlayabileceği en önemli kaynağın bulunduğu Güneydoğu'da durum iddialara göre işte bu şekildedir.

DSP lideri olan Bülent Ecevit bu dönemde basın toplantısı yaparak: "Bu haberlerden sonra hükümet artık suskun kalamaz. Olaya derhâl el koymalı ve sonuçlarını kamuoyuna açıklamalıdır.

Devlet PKK'ya rüşvet veriyor, hükümet ne bekliyor?" diye feryat ediyordu.

Bu, aslında Türkiye'nin kendine yetecek petrolü bulabilmesi için elindeki en önemli kaynaklardan biri olan Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin nasıl bir kıskaca alındığını gösteriyor. Petrol aramanın terör sebebiyle ne denli zor yapıldığını gösteriyor. Petrol, enerji; enerji ise para demek. Dün'den bugüne pek bir şey değişmedi aslında verilmek istenen mesaj belli.

"PKK, Batman'da petrol kuyusunu ateşe verdi

Diyarbakır'ın Silvan İlçesi yakınlarındaki TPAO Batman Bölge Müdürlüğü ve Perenco firmasınca ortaklaşa kazılan Karaali petrol kuyusunu basan üç PKK üyesi TPAO güvenlik görevlilerini etkisiz hâle getirdi. Teröristler daha sonra petrol kuyusunu ateşe vererek kaçtı." *(20.09.2004 17:14:00 TSİ)*

Yıllarca Türkiye'nin petrol açısından en çok ümit vaad eden bölgesi Güneydoğu Anadolu'da petrol aranamadı. Toprağını sıksan petrol damlayan bölgelere girilemedi. Devlet kayıtları da bu yönde.

Devlet Planlama Teşkilatı'nın 1996 yılındaki Petrol ve Doğalgaz Çalışma Grubunca yapılan tesbit önemli:

"Güneydoğu Anadolu'daki olağanüstü durum ülke petrol aramacılığında ve üretiminde en önemli sorunlardan birisini oluşturmaktadır. Olağanüstü durum nedeniyle, en ümitli petrol arama alanı olan ve ülke petrol üretiminin büyük çoğunluğunu karşılayan yörede, petrol arama ve üretim faaliyetleri aksamaktadır. Çalışma yapılan yörelerde güvenlik tedbirleri gerekmekte olup, işin gereği tam kapasite ile çalışma mümkün olamamaktadır. Bu durum yatırımları aksatıp, zaman kaybına ve maddi kayıplara neden olduğu gibi yörede çalışan personeli de tedirgin etmektedir. Bölgenin bu koşulları yerli ve yabancı sermayenin yöredeki yatırımlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Güneydoğu olaylarının sonuçlanması ile potansiyel alan olarak görülen

Hakkari–Van dolaylarındaki yatırımlara da etkin olarak yeniden başlanabilecektir." *(Petrol ve Doğal gaz Çalışma Grubu, Ankara, 1996)*

BAKANIN İTİRAF GİBİ TEYİDİ

04.12.1997 tarihinde gündem dışı konuşma yapmak üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi kürsüsüne çıkan Batman Milletvekili Musa Okçu konuşmasında terör–petrol ilişkisine dikkat çekiyor, feryadını duyurmaya çalışıyordu.

"Sekiz on yıl öncesine göre ekip sayısı yarıya düşmesine rağmen, bölgedeki bu ekiplerin tamamının çalıştığı vaki olmamıştır. Özellikle Batman Bölgesi'nde son üç yıldır aynı anda iki sondaj çalışmasına dahi rastlanamaz. Bütün bunlara, maalesef, terör ve güvenlik gerekçe gösterilmektedir. Türkiye'nin can damarı ve bölgenin nefes borusu durumundaki Türkiye Petrolleri ve Batman TÜPRAŞ Rafinerisi, güvenlik ve terör gerekçe gösterilerek bu hâle getirilemez. Bir kuyunun maliyeti ortalama 500 milyar civarındadır. Güvenlik için, her kuyuya 100 milyar civarında para pekâlâ harcanabilir. Normal bir kuyu kendi kendini altı ayda amorti edebilir. Bu maliyet göz önünde bulundurularak, güvenlik kuvvetleri, artı ekip, pekâlâ, bu sondaj aramalarını çok iyi bir şekilde yapabilir ve neticeye götürebilir." *(TBMM Tutanakları, 04.12.1997)*

Okçu'nun bu feryadındaki haklılığını teyid edecek açıklama gecikmedi. Hemen ardından söz alan ve hükümeti adına konuşan dönemin Sağlık Bakanı Halil İbrahim Özsoy şunları söyledi: "Güvenlik nedeniyle yeterli arazi çalışmaları yapılamamaktadır; bunu, özellikle Güneydoğu Bölgesi için söylüyorum. Ön çalışmaların böyle bir nedenle kısıtlanması, lokasyon üretime olumsuz etkileri gündeme getirmiştir.

Yine, güvenlik sorunu nedeniyle, üretilmiş bulunan mevcut lokasyonlarda sondaj arama çalışmaları sınırlandırılmıştır. Bu olgu,

yalnız Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığını değil, diğer şirketleri de olumsuz şekilde etkilemektedir. Yani, Sayın Okçu'nun iddia ettiği gibi, diğer şirketler, sondaj faaliyetlerini, üretim faaliyetlerini artırmış da, buna mümasil olarak, paralel olarak, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığında bir azalma var değildir." *(TBMM Tutanağı Birinci Oturum, 04.12.1997)*

Evet, açıkça görüldüğü gibi terörün gözlerden kaçırılan önemli sebeblerinden birinin bölge petrolünden Türkiye'yi yararlandırmamak olduğu açıkça görülüyor. Ne kadar doğru iz üzerinde olduğumuzu aşağıdaki parçalara birlikte bakınca daha iyi anlayacaksınız.

CUDİ ÖRNEĞİ

Şimdi iki haberin birbiriyle nasıl örtüştüğünü göreceksiniz.

Haber 1

Muammer Yaşar, Sabah gazetesi, 14.01.1992

"Genelkurmay, Cudi dağında kıstırılan PKK'lılara Diyarbakır'dan kalkan Amerikan helikopterlerinden malzeme atıldığını tesbit etti."

Haber 2

Doğan Haber Ajansı, 16.09.2003: "Alaaddin Middle East şirketi, PKK terörü nedeniyle şimdiye kadar giremediği Irak sınırındaki Şırnak alanına da el attı. Cizre–Şırnak arasında yer alan Cudi dağı eteklerinde kasım ayında sondaj çalışmalarına başlayacak şirket, 5-6 milyar varillik petrol rezervine ulaşmayı hedefliyor. Alaaddin Middle East şirketinin sahibi Oyman Sayer 'Bizim tahminimiz bu bölgede 5–6 milyar varil petrol rezervi bulunuyor. Türkiye'nin günlük günlük tüketimi 600 bin varildir. Ancak, şu anki ham petrol üretimi 60–70 bin varil civarındadır. Bu proje tutarsa bu sahada en az 100 kuyu açılır."

Oyman Sayer'in verdiği rakama dikkat edin "5–6 milyar varil petrol var."diyor. Petrol–Ekonomi–Terör...

Ateş olmayan yerden duman çıkmaz diye boşuna dememişler. Dünya petrol dengelerini elinde tutan Chevron'un Türkiye'de de ruhsatları var ve çok ilginç, her bölgeye ilgi göstermeyen Chevron'un Cudi'de ruhsatları olduğunu petrolcü Oyman Sayer'den öğreniyoruz. Sayer bu petrollü sahalar üzerinde terör tehlikesi sebebiyle çalışma yapılamadığı bilgisini veriyor. *(Dünya–Enerji dergisi, Sayı: 1)*

Birbiriyle hiç ilgisi olmayan haberler nasıl birbirini tamamlıyor değil mi?

500 MİLYON DOLARLIK PETROL

Dışarıda üretilip başımıza bela edilen terörle; nasıl bir cenderenin içine sokulduğumuzu Güneydoğu'dan gelen müjde açık bir dille ispatlıyor.

Alaaddin Middle East Ltd. ve Ersan Petrol Sanayi A. Ş. 12.09.2003 tarihinde Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaptıkları büyük petrol keşfini bütün Türkiye'ye duyuruyorlardı.

Şirketin yaptığı açıklama ve ayrıntılar çok önemli: "Diyarbakır ili yakınlarından sondajına 25.06.2003 tarihinde başlanan Karakilise–1 arama kuyusunda yüksek graviteli 30 API gravite ham petrol bulunmuş olup, yapılan üretim testlerinden olumlu sonuç çıkmıştır. Karakilise sahasının 22 milyon varil, diğer yapıların ise toplam 70 milyon varil civarında üretilebilir rezervi olduğu hesaplanmıştır. Sadece Karakilise sahasının bugünkü petrol fiyatları ile (katma değer hariç) Türkiye ekonomisine 500 milyon doların üzerinde katkısı olacaktır." *(Oyman Sayer, Konsorsiyum Başkanı 12.09.2003)*

Karakilise sahası çok küçük bir bölgedir. Oysa bu küçücük sahadan kazanılacak rakam şirketçe 500 milyon dolar olarak açıklanıyor.

Karakilise sahasında daha önce PKK terörü sebebiyle arama yapılamıyordu.

Dr. Caner Zanbak, Maden Mühendisleri Odası Bülteni:

"Son 15 yıl içindeki anarşi ve terör hareketlerinin özellikle Doğu ve Güneydoğu Bölgelerimiz üzerinde yoğunlaşması da bir tesadüf olmayıp bu bölgelerdeki demir, bakır, krom, petrol ve özellikle su gibi zengin doğal kaynaklarımızdan yararlanma olanaklarımızı kısıtlamaya yönelik olduğu görülebilir."

BİR GAZETECİNİN ANISI

Yalçın Pekşen: "1964–66 yılları arasında (daha öncesi ve sonrasında da) bu kuş uçmaz, kervan geçmez köylerde, gencecik Amerikalı kızlar bulunurdu. Serde gençlik var, ilgilenmeden edemezdik. Yiyecek almak için Varto'ya indiklerinde (indiğimizde) konuşmaya çalışırdık. 'Barış Gönüllüleri' deniyordu bunlara. Bir yıl boyunca Doğu Anadolu'nun en ücra köylerinde (ama mutlaka Kürt köylerinde) yaşıyorlar, karşılığında ABD'deki eğitim masrafları hükümetleri tarafından karşılanıyordu. O zamanlar işin burası bizi pek ilgilendirmezdi, ama laf olsun diye sorardık:

'Ne yapıyorsunuz buralarda?'

'Bakıyoruz, insanlarla konuşuyoruz. Sonra gördüklerimizi, duyduklarımızı yazıyoruz. Hükümete rapor veriyoruz.'

'Allah, Allah! Amerika ne yapacak ki bunları?'

Bu kadarla geçiştiriyorduk. Ne güzel kızlardı. Üstelik insanın karşısına Varto'nun bir dağ köyünde çıktıklarında, belki olduklarından da güzel görünüyorlardı. Bizi ilgilendiren de işin sadece burasıydı.

Sonrası? Doğu'daki PKK hareketinin başlangıcı bir 10 yıl sonraya rast geliyor. Acaba 'barış gönüllülerinin' verdikleri raporlar bu topraklara saçılan kin tohumlarına gübre mi olmuştu? Bilemiyorum, ama basılan PKK kamplarındaki silah ve cephane bolluğunu görünce, 'Bu değirmenin suyu nereden geliyor' diye düşünmekten de kendimi alamıyorum." *(Hürriyet gazetesi, 03.09.1991)*

Gazeteci Yalçın Pekşen, PKK terörünün 10 yıl sonraya rast geldiğini anlatıyor. Yani 1974 yılına. Türkiye'de 1969'daki resmî verilere göre tüketilen petrolün % 55'i yani yarısından fazlasını –ki bundan 35 yıl önceki teknolojiyi düşünelim– kendi kaynaklarından karşılayabiliyordu. 1969'dan sonra bu rakam hızla düştü. Ta % 8'lere kadar. Bir önemli nokta daha var. Türkiye bugün yaşadığı faiz–borç sarmalına petrolün aktör olduğu filmle girmiştir. Bunu önümüzdeki sayfalarda izah edilecek. Ancak konuya vakıf olanların analizleri çok net. İşte 3 bunların üçü…

Orhan Kilercioğlu Ankara Milletvekili: "Terör, desteğini dışardan almaktadır. Bütün bunların temelinde yatan, güçlenen bir Türkiye'nin, ne geçmişte ne tarihin derinlikleri içerisinde ne de bugün, görülmek istenmemesidir. İşte, Türkiye'nin bahtı da, bahtsızlığı da buradadır ama Türkiye, özellikle, zengin petrol yataklarına ve imkânlarına kavuştuğunda, elbette ki, bunu çekemeyen, bugüne kadar da çekememiş olanların bizi rahat bırakmayacağı ortadadır." *(Orhan Kilercioğlu, DYP Ankara Milletvekili, TBMM Genel Kurul Tutanağı, 14.03.1995)*

Prof. Dr. Abdullah Çoban:

"Terörizmin nereleri vurduğuna dikkat etmek gerekiyor. Bir ülkenin hangi bölgesinde terör faaliyetleri varsa perde gerisinde petrol ve kıymetli madenlerin varlığının olduğunu aramak gerekiyor. Batılı devletler şuursuzca hareket etmiyorlar. Ben Karadeniz Bölgesi'nde altın buldum. PKK'nın Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da, DHKP–C'nin Karadeniz'de faaliyet göstermesi boşuna değildir." *(Prof. Dr. Abdullah Çoban, Erciyes Üniversitesi Fizikokimya Ana Bilim Dalı Başkanı, Vakit gazetesi, 06.04.2005)*

PKK terörü petrol aramasına ciddi bir darbe vurmuştur.

CHP Genel Başkanı Deniz Baykal: "Kuyu açmadan da petrolü bulamazsınız. Türkiye'nin petrol umudu bulunan güneydoğusundaki yerlerin üçte ikisinde, henüz ciddi ve ileri teknoloji ile petrol aranmadı. Türkiye'nin enerji konusunda

ulusal çıkarlar doğrultusunda akıllı ve hızlı davranması gerekiyor." *(Petrol Şurası 25.04.2002)*

GÜNEYDOĞU YETERİNCE ARANDI MI

Türkiye Petrol Jeologları Derneği Başkanı Mehmet Özkanlı ile yaptığmız röportaj az bilinen gerçekleri gün yüzüne çıkardı.

"Soru: Güneydoğu Anadolu'nun kaçta kaçı aranmıştır? Benim bildiğim kadarıyla Türkiye'deki üretimin yüzde yüzü bu bölgeden sağlanıyor.

Cevap: Güneydoğu Anadolu'da çok kuyu açılmıştır ama bulunmamış pek çok rezervuarın bulunması muhtemeldir. Orada hâlâ bir takım potansiyellerin olması muhtemeldir ki bu alan bizim en çok kuyu açtığımız alan olmasına rağmen yeterince aranmadığını biz petrol sektöründe çalışanlar kabul ediyoruz.

Soru: Türkiye'de bulunabilen petrol açısından açılan kaç delikten kaçında petrol bulunabiliyor? Bir oran var mı? Özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde...

Cevap: Mesela buralarda baktığımız zaman, işte açtığınız kuyularda % 50'lere kadar da başarı elde edebilirsiniz. Bilinmeyen alanlara gittiğiniz zaman, bu daha da aşağı düşebilir. Ortalamada baktığınız zaman % 20'lerin üzerindedir.

Soru: Türkiye ümit vaad ediyor anladığım kadarıyla?

Cevap: Neden ümit vaad ediyor: Çünkü biz hâlâ diyoruz ki, biz Türkiye'yi yeterince arayamadık. Türkiye'nin potansiyelini ortaya koyamadık. Bunu net olarak koyamadığımız sürece kimse yoktur diyemez."

ONLARDA PETROL KUYULARI ÇALIŞIYOR PEKİ YA BİZDE

Terör–petrol ilişkisinin en güzel örneklerinden biri 2005 yılının yaz aylarında ortaya çıktı. Türkiye, Suriye ile gelişen ilişkileri neticesi olarak, sınırda döşenen mayınların temizlenmesine karar verdi.

"Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı, Mardin'in Nusaybin İlçesinde mayınlı arazinin temizlenmesinden sonra ilave kuyu açacak ve burada petrol üretimi yapacak. Hâlihazırda mayınlı arazinin bitişiğinde yani Çamurlu Bölgesi'nde TPAO üretim yapıyor. Temizlendikten sonra üretime mayınlı arazinin altındaki petrollü bölge de eklenecek. TPAO, Çamurlu sahasında petrol üretimi yaparken, sınırın diğer yanında ise Suriye tarafından üretim yapılıyor. Her iki ülkenin petrol kuyuları arasında mesafenin 300 metre olması, ilginç görüntü oluşturuyor. Türkiye kesiminde 8, Suriye kesiminde ise 100'e yakın kuyu bulunuyor. Mayın döşenen arazinin büyüklüğü 3,5 milyon dönüme ulaşıyor." *(AA 10.03.2004)*

Suriye bugün petrol ihraç eden ülke konumundadır ve çıkardığı petrolü bizim sınırımızdan çıkarmaktadır.

Alaaddin Middle East Yönetim Kurulu Başkanı Oyman Sayer: "Uzaydan uydularla, bir takım etüdler çıkarıldı ve ruhsatlar aldık, bu proje ile ilgili olarak. Buna Güney Mardin Projesi diyoruz. Burada enteresan olan hadise şudur. Bu ruhsatlar Suriye sınırı boyunca gitmektedir. Irak'ın olduğu köşeye kadar ve 2–3 hafta evvel de Suriye tarafında *(Şubat 2003)* Shell şirketi gidip mukabil olan sahaları kapatmıştır ve Suriye aşağı yukarı 600 bin varil civarında 40 gravite – 44 graviteli petrol üretmektedir. *(Petroleum 2003 Fuarında yaptığı konuşmadan)*

Sayer'in bu konuşmasında dikkat edilecek husus Suriye'nin bu bölgeden çıkardığı; yani sınırdan çıkardığı petrol miktarı ve

petrolün kalitesidir. Dikkat edilirse Suriye bu bölgeden 600 bin varil petrol çıkarmaktadır. Türkiye'nin günlük tüketimi 700 bin varildir.

Bilindiği üzere Suriye; bir dönem PKK terör örgütüne yardım etmişti. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı aynı bölge yapısına sahip iki ülkenin durumunu, daha doğrusu terör sebebiyle düştüğümüz durumu şöyle anlatıyor:

"Orada mayınlı bir bölge var. Orayı temizliyoruz. Suriye sınırında, o bölgeyi deleceğiz. Çünkü o bölgeyi görüyoruz. Orada sondaj makinaları çalışıyor. Bizde inekler otluyor. Yani şimdi burayı temizliyeceğiz. Önce temizleyip deleceğiz." *(Samanyolu Haber, 2005, Bakü)*

Türkiye'de, petrol sektöründe önemli faaliyetleri bulunan Pet–Holding isimli bir şirket var. Holdingin Yönetim Kurulu Başkanı Güntekin Köksal. Güntekin Köksal, uzun yıllar TPAO'da çalıştı, Türkiye Petrol Mühendisleri Odası'nın kurulmasına öncülük etti ve Pet Ticaret Bürosu ismiyle faaliyet gösteren şirketi bugün; Orta Asya'da önemli petrol projelerinde Pet–Holding ismiyle yer alıyor. Pet Holding yurt dışına açılmadan önce özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde petrol aramıştı. Aramıştı ama...

Güntekin Köksal: "Türkiye'de bir miktar petrol aradık, ama faaliyetlerimiz daha çok terörün hızlı olduğu yıllara rastladı. Bırakmak zorunda kaldık. Sonra Kazakistan'a gittik." *(Hürriyet gazetesi, 11.12.2000)*

Muş milletvekili Muzaffer Demir Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde anlatıyor: "Türkiye'nin yeraltı zenginliklerine bakıldığında, bunların çok önemli bir kısmının, hatta hemen hemen hepsinin bu bölgelerde Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde olduğu görülecektir. Yerli petrol üretiminin tamamı bu bölgelerde yapılmaktadır. Yalnızca Adıyaman, Diyarbakır ve Batman İllerinde, yılda 27 milyon 332 bin varil

petrol çıkarılmaktadır. Toplam petrol tüketimimizin 187 milyon varil olduğu kabul edilirse, bu çıkarılan yerli ham petrolün, Türkiye ekonomisi içerisindeki yeri, payı, azımsanmayacak kadar önemlidir. Sonuç olarak şunu söylemek istiyorum: Türkiye'nin birtakım sorunları vardır, temel sorunları vardır. Türkiye, bu temel sorunlarını, toplumsal barışı, uzlaşmayı, kardeşliği, demokrasiyi hayata geçirerek aşmak zorundadır. Türkiye, Güneydoğu sorununu, mutlaka, barışçıl, demokratik bir ortamda çözmek zorundadır. Çünkü dünyanın hiçbir ülkesinde, dünyanın hiçbir yerinde, millî bütçesinin yarısından fazlasını, güvenlik amaçlı olarak kullanan bir ülkenin, kalkınması mümkün değildir. Türkiye'nin Doğu ve Güneydoğu Bölgesi'nde, ticaret ve sanayi durmuştur. Esnaf, kan ağlamaktadır. Tarım sektörü, hemen hemen çökmek üzeredir. Hayvancılık, meralara ve yaylalara getirilen yasaklarla yok olma noktasındadır. Güneydoğu Anadolu Bölgemizde; Batman'da, Diyarbakır'da, Adıyaman'da, şu anda, 33 petrol kuyumuz çalışmamaktadır." *(Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul Tutanağı, 19. Dönem, 4. Yasama Yılı, 140. Birleşim, 13.07.1995)*

Ortalama bir kuyunun günde 3 bin varil pompaladığını düşünelim. Basit bir hesapla 33 kuyu günlük 99 bin varil kayıp demektir. Yıllık tahmini kayıp ise bu sözlerin söylendiği yıl olan 1995'te 36 milyon varildir.

İşte terörün petrolü bulmamıza engel olduğunun ispatı TPAO'lu yetkilinin açıklamaları, Ali Türkoğlu: "TPAO'nun konvansiyonel (yani ana bölgesi) alanı, en fazla petrol üretimi yaptığımız yer Güneydoğu Anadolu Bölgesi. Güneydoğunun bir kısmında son 10 yıl içerisinde terörist hareketlerden dolayı yeteri kadar çalışma yapmadık. Onu açıkça itiraf etmek istiyorum. Çünkü bazı alanlar çalışmalara kapatıldı." *(Ali Türkoğlu, Enerji ve*

Tabii Kaynaklar Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı, TPAO Yönetim kurulu Başkanı, Dünya Enerji dergisi, Ağustos 2001)

Terör sebebiyle bırakın Güneydoğu'da arama yapıp yeni petrol sahaları bulmayı, bulunanlar bile kapatılmıştı.

"TPAO, eldeki mevcut lokosyonları değerlendiremediği gibi, birçok kuyuda da üretimi durdurmuş bulunmaktadır. Hazro yakınlarında petrol artı gaz çıkmasına rağmen, 6 kuyu rezerv ve güvenlik gerekçe gösterilerek kapatılmış, Erzurum'da Horasan–1 sondajı hedefe ulaşmadan durdurulmuş ve Batman Ekinli–1 kuyusunda, güvenlik bahane gösterilerek sondaj yapılmamaktadır. Aslında, bu kuyu, asfalta çok yakın, Kurtalan ve Beşiri arasında güvenli bir bölgede bulunmaktadır. Ayrıca, yine güvenlik gerekçe gösterilerek Kozluk sondajından vazgeçilmiştir. 1990 yılında Batman Bölgesi'nde 3 500 kişi istihdam ediliyor iken, ne yazık ki, şu anda personel sayısı 1100'e indirilmiştir. Genç yaşta ve en verimli çağlarında devre dışı bırakılan bu kalifiye elemanların harcanmış olması, üretimi de menfi yönde etkilemiştir. Emekli edilenlerin yerine yeni elemanların alınmayışı, bölgede işsizliğin artmasına sebebiyet vermiştir." *(32 milletvekilinin, TPAO ve TÜPRAŞ'ın içinde bulunduğu durumun araştırılarak daha etkin ve verimli çalışabilmeleri için alınması gereken tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılmasına ilişkin önergesi, 20.01.1998)*

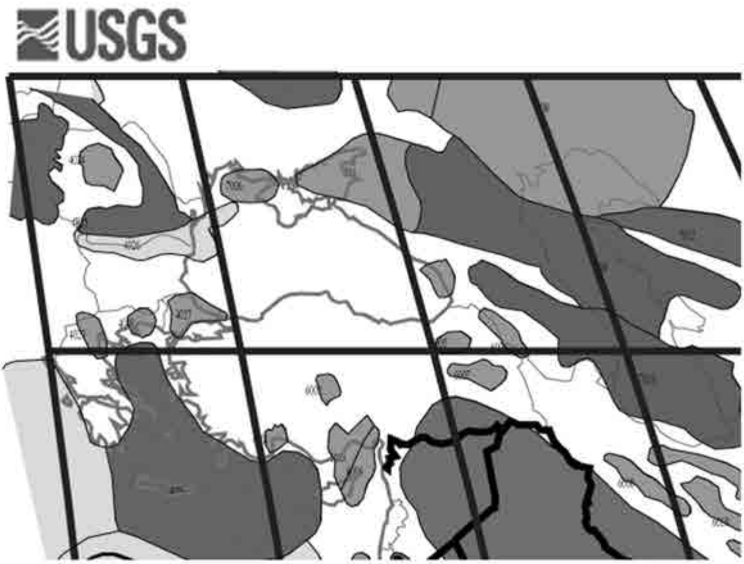
Burhan Bozgeyik "Güneydoğu Üzerine Oynanan Oyunlar ve Bediüzzaman'ın Mesajı" isimli eserinde açık bir analiz yapıyor: "Kanlı oyunu sahneleyenlerin bir numaralı hedefi bölgedeki çok zengin petrol kaynaklarına hâkim olmaktır. 15 Nisan 1991 tarihinde Times dergisinde yayınlanan 'Kürdistan Haritası' bölgedeki zengin petrol yataklarını gösteren harita ile tıpa tıp aynıdır. Hakeza bölgedeki anarşi merkezleri harita üzerinde işaretlendiğinde, bu 'anarşi haritası' ile petrol haritasının ve Kürdistan haritasının aynı olduğu görülecektir."

SÖZDE KÜRDİSTAN HARİTALARIYLA PETROL HARİTASI AYNI

Acaba gerçekten petrol haritalarıyla sözde Kürdistan haritaları aynı mıdır? Aşağıdaki haritalar USGS yani Amerikan Jeoloji Kurumunca hazırlanan haritalardır ve kurumun resmî internet sitesinden alınmıştır. Bakın Güneydoğu Anadolu Bölgesi Amerikan Jeoloji Kurumunca nasıl gösteriliyor?

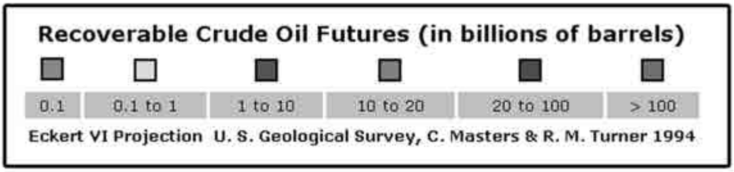
World estimates of Identified Reserves and Undiscovered Resources of conventional crude oil

Oil Resource Maps of other Regions:

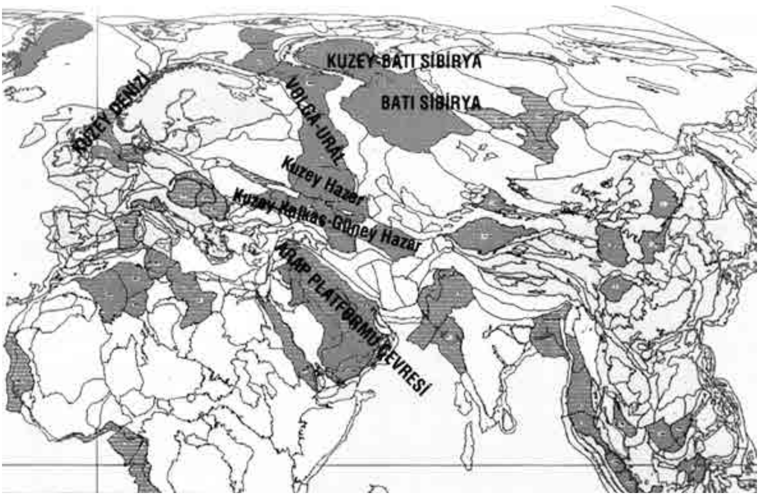
Created and maintained by the EERT WWW Staff.
Last updated November 28, 2000

Güneydoğu Anadolu Bölgesi koyu yeşil ile gösterilmiş. Koyu yeşilin ne anlama geldiğini yine renklere ait cetvel izah ediyor.

Eckert VI Projection U. S. Geological Survey, C. Masters & R. M. Turner 1994

Görüldüğü gibi Güneydoğu Anadolu Bölgesi 100 Milyar varilin üzerindeki dev petrol bölgesinin bir ucunun üzerinde duruyor. Bu haritayı doğrulayan, bir harita daha eklemek gerekirse o da aşağıdaki gibi:

(Haritanın Kaynağı: Prof. Dr. Şener Üşümezsoy ve Dr. Şamil Şen, Yeni Dünya Düzeni ve Körfez Savaşları)

Haritaları şu bilgiyle okumayı deneyin ve alıntıdaki yerleri haritayla karşılaştırın.

"Suudi Arabistan'daki petrol yataklarının devamı Güneydoğu'da. Diyarbakır, Şanlıurfa ve Mardin üçgenindeki topraklar petrol denizinin üstünde yüzüyor. Amerikalı bir araştırma şirketi uydudan, bölgede zengin petrol rezervi bulunduğunu tespit etti. Bugüne kadar yeterli derinlikte ve sayıda sondaj yapılmadığı için bu yatağa rastlanmadı. 4 bin metre derinlikteki yeni rezerve inildiğinde, buradan Türkiye ihtiyacının üç katı kadar, günde 1,5 milyon varil ham petrol çıkarılacak." *(Aksiyon dergisi, Güneydoğu Petrol Denizinin Üstünde)*

Yukarıdaki paragrafla ilgili detayları "Mardin'de Petrol" bölümünde daha detaylıca işleyeceğiz ama burada konusu geldiği için kısaca değinmekte fayda var.

Ersan Petrol, Alaaddin Middle East ve Geomark Research Inc. yetkililerinin 90'lı yılların başındaki çalışması, Güneydoğu Anadolu Bölgemizin, bol petrollü Arap plakasının üstünde olduğunu gösteriyordu. Bu heyecan verici durum duyurulması gereken heryere duyuruldu.

"Ersan yetkilileri ilk olarak Cumhurbaşkanlığı Köşkü'nde oturan Süleyman Demirel'e petrol denizinin varlığından söz açtılar. Anlatılanları duyunca Demirel de heyecanlandı. 'Benden ne istiyorsunuz?' diye sordu. 1991 yılında Batman'da iki mühendisleri teröristlerce katledilen petrolcü Sayerler'i dikkatle dinledi. Ardından, bölgede çalışmaları süresince hiçbir tehdit altında kalmayacakları teminatını vererek onları uğurladı. Aladdin'in iddiasının dayanağı da Amerikalı bir araştırma şirketi. Amerikan Geomark Research Inc. şirketi 1992'de Arap Yarımadası'nda siluryen yaşlı kaynak kayalar üzerinde petrol rezervi araştırması yapıyordu. Bu araştırmaya Aladdin'de destek verdi. Geomark'ın araştırması tam nihayete ereceği sırada, takvimler 1995'i gösterirken Mardin'in güneyinde paleozoik derin bir basene rastlandı. Bu basende tıpkı Riyad baseninde olduğu gibi kaynak kaya ve zengin petrol rezervlerinin varlığı tespit edildi. Geomark'ın tespitine

göre Güneydoğu'da petrol barındıran katmanlar Suudi Arabistan'daki petrol dolu yeraltı katmanlarının uzantısı. Katmanın bir ucu Suudi Arabistan'da, bir ucu Türkiye'de. Petrol dolu katman aynı çağda ve biçimde oluşmuş. Suudi Arabistan petrolün büyük kısmını çölün 4 bin metre altındaki bu tabakadan çıkarıyor. Türkiye bugüne kadar çoğunlukla yerin 2–3 bin metre altındaki tabakadan petrol çıkardı. TPAO yer yer 4 bin metreye de indi. Bahsedilen gibi bir rezerve rastlanmamış olması doğal. Bu durum bundan sonra açılacak yeni kuyularda zengin rezerve rastlanmayacağı anlamına gelmiyor. Zaten Aladdin, Türk ortağı Ersan ve petrolü keşfeden Geomark da elini çabuk tuttu. Üçü bir konsorsiyum kurarak, Geomark'ın uydudan belirlediği Mardin'in güneyindeki sahanın petrol arama ruhsatını devletten aldılar. Sayer Şirketler Grubu'nun 1993'te bütün hisselerine sahip olduğu yerli petrol şirketi Ersan kendi ismi ile konsorsiyumda yer alırken, Geomark Research kendine bağlı White Wolf Exploration LLP adlı bir şirket kurarak konsorsiyuma katıldı. Aladdin Middle East de kendi adı ve sanıyla… Eğer Aladdin'in Geomark'a dayandırdığı güçlü tahminleri doğru çıkarsa buna en çok üzülen, Güneydoğu'da petrol aramaktan vazgeçip pılını pırtısını toplayıp ayrılan İngiliz petrol devi Shell olacak. Shell'in arama ruhsat ve haklarını devrettiği Fransız şirketi Prenco sevinçten havalara uçacak. Mobil de aynı şekilde Güneydoğu'dan ayrılışına yas tutarken yerini dolduran Romen Momentum şirketi bayram edecek." *(Aksiyon dergisi, 158. sayı)*

YORUMSUZ

Dünya Enerji dergisi, Türkiye'de aramacılık deyince ilk akla gelen ve sektörün içindeki isimlerden olan petrol jeoloğu Prof. Dr. Mehmet Ayan'a soruyor: "Türkiye'nin etrafı petrol kaynarken petrol, bir tek Türkiye'de mi yok?"

Prof. Dr. Mehmet Ayan cevaplıyor: "Güneydoğu Anadolu'da, daha güneyde Irak, Suriye ve buralardan Kızıldeniz'e olan bölgeye biz Arap Platformu diyoruz.

Petrol, Osmanlı'da ilk kez bulunduğunda yanıcı bir yağ diye tuttular petrol numunesini padişaha götürdüler. Sonrasında patlak veren Birinci Dünya Savaşı'nda da tüm amaç; bölgedeki petrole sahip olmaktı. O bölgelerde petrolün varlığı 1910'lardan beri biliniyordu. Almanya, Osmanlı ile müttefik oldu, Bağdat demiryolunu inşa etti. Düşünebiliyor musunuz? Sene 1912–1914 ve Almanya geliyor İstanbul'dan Bağdat'a demiryolu düşüyor. Almanya'nın en büyük problemi petrol... Çünkü Almanya'da petrol yok. Fransa, İngiltere, İspanya ve Portekiz Afrika'da sömürgeler alarak petrolü bağlamış kendilerine. Almanya'nın ise sömürgesi yok, kendine hammadde gelmiyor. Almanya bu sebeple petrolü kontrol eden ülkelere savaş açtı ve İkinci Dünya Savaşı başladı. Almanya Mısır'a kadar gitti saldırdı. Bakü petrolleri için Rusya'ya saldırdı. Bugün Yugoslavya'yı parçalayan da Almanya'dır. Terör örgütüne de bu sebeple yardım ediyorlar. Almanya bu politikasından partileri, hükümetleri değişse bile vazgeçmiyor. Orada politikalar bizde olduğu gibi kişilere bağlı değişmiyor,

ülkenin çıkarı doğrultusunda değişiyor. Kıbrıs'ta İngilizler'in üssü var, bizden 100 seneliğine kiraladılar. İngiltere Hong Kong'u Çin'e iade etti ama Kıbrıs'ta hâlâ duruyorlar." *(Dünya Enerji dergisi, Nisan 2002)*

** Yazarın notu: 2005 Temmuz'unda Alman Haber Ajansı, PKK militanları için ilk defa terörist tabirini kullandı.*

PETROL – ÇATIŞMA – İMTİYAZ

Dünya Bankası, her yıl, dünyada kalkınmayla ilgili yaşanan sorunların sebeplerini inceler ve çözüm önerileri sunar. Dünya Bankası, 2003 yılının Mart ayında Türkiye'nin terörle mücadelesi için, PKK bir terör örgütü olduğu hâlde "İç Savaş" benzetmesi yaptı.

Ancak çözüm önerileri bölümünde oynanan oyunun farkında olmadan deşifre ediyordu. Hem de örnek vererek.

Çözüm taslağında, 1997 yılında Fransız Elf – Aquitaine şirketinin, Kongo–Brazzaville'de yaşanan iç savaşta taraflardan birine, gelecekte petrol arama hakkı verilmesi karşılığında 150 milyon dolar yardım yaptığı ve savaşı şirketin desteklediği tarafın kazandığı iddia ediliyor. *(Milliyet gazetesi, 10.03.2003)*

Yine İtalyan enerji devi ENI'nin Cezayir'in bağımsızlık savaşı sırasında, Cezayirlilere bağımsız devletlerini kurduklarında imtiyazlar verilmesi karşılığında silah ve para yardımı yaptığı bir başka iddia. *(Milliyet gazetesi, 10.03.2003)*

Bunları buraya iddia kelimesiyle birlikte kullanarak aldım. Ancak bu örneklerin Dünya Bankası Raporu'nun taslağına girmiş olması işin ciddiyetini gösterir.

HESAP MI YAPILIYOR?

Birleşmiş Milletlere ait bir iki sözleşme var. Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi ile Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi… Türkiye 2003 yılının 17 Haziran'ına kadar bu iki sözleşmeyi kabul etmemiş ve imzalamamıştı. Bu sözleşmenin petrolle bağlantılı olabilecek bir bölümü var.

"1. Madde

Halkların kendi kaderini tayin hakkı;

1. Bütün halklar kendi kaderlerini tayin hakkına sahiptir. Bu hak vasıtasıyla halklar kendi siyasal statülerini serbestçe tayin edebilir ve ekonomik, sosyal ve siyasal gelişmelerini serbestçe sürdürebilirler.

2. Bütün halklar uluslararası hukuka ve karşılıklı menfaat ilkesine dayanan uluslararası ekonomik işbirliği yükümlülüklerine zarar vermemek koşuluyla, doğal kaynakları ve zenginlikleri üzerinde kendi yararına serbestçe tasarrufta bulunabilir. Bir halk, sahip olduğu maddi kaynaklardan hiç bir koşulda yoksun bırakılamaz."

Türkiye'nin bunu kabul etmesi, bu satırların yazıldığı dönemde bazı kesimlerce şiddetle eleştirildi. Onlara göre, Türkiye'de Kürtleri azınlık olarak görme niyetinden vazgeçmeyen batılılar, bunu kullanarak ülkemizi parçalayabilirlerdi. İlk okunduğunda "halkların kendi kaderini tayin ve doğal zenginliklerini kullanma hakkı" terimlerini yan yana görünce Türkiye'nin bu sözleşmeyi yaklaşık 40 yıl niçin imzalamadığı anlaşılabiliyor. Fakat bugüne

kadar BM'ye üye 188 ülkeden 144'ünün imzalamış olması sözleşme üzerindeki tereddütleri azaltıyordu.

Ancak bu ikiz *(bu iki sözleşme bu şekilde de adlandırılıyor)* sözleşmeyi imzalandıktan sonra bir gelişme oldu.

2003 yılının 22 Aralık tarihinde ABD Enerji Bakanlığı'nın hazırladığı 'ülkeler raporunda' son derece ilginç bir bölüm yer alıyordu. "Bakanlığın raporunda Lozan Antlaşması'na aykırı olarak Kürtler azınlık olarak adlandırılıyordu." *(Yeni Şafak gazetesi, 22.12.2003)*

22.05.2004'te Türkiye açısından önemli bir gelişme daha oldu. Kabul edilen Anayasa değişikliği ile "uluslararası sözleşmelerin ve anlaşmaların, anayasanın üzerinde olduğunu" tasdikledik.

Bütün hepsinin üzerine bir de Leyla Zana'nın Başbakan Erdoğan'a "Valiler seçimle iş başına gelsin." sözlerini koyalım. *(Hürriyet gazetesi, 22.03.2005)*

Bütün bu olaylara dikkat ederseniz tarihî bir kronlojik sıra ile gerçekleşmiştir. ABD Dışişleri Bakanı Condelazza Rice'ın Büyük Ortadoğu Projesi'yle ilgili olarak "Ortadoğu'da 22 ülkenin sınırları değişecek" sözü kulaklarımda yankılanırken; endişelenmeden edemiyorum. Bir harita alıp Ortadoğu'ya bakın, kaç ülke var.

2004 yılının bir Aralık sabahında insanımız gazeteleri eline aldığında önemli tesbitlerle karşılaşıyordu. Bu tesbitlerin sahibi Fethullah Gülen Hocaefendi idi.

Gülen Hocaefendi'nin sözleri, 2004'ten itibaren yoğun olarak duymaya başladığımız Büyük Ortadoğu Projesi'nin temellerinin aslında 1970'lerde atıldığını gösteriyordu. Gülen'in cevabı, konumuza ışık tutuyor.

"Soru: Büyük Ortadoğu Projesi'ni nasıl değerlendiriyorsunuz? Türkiye'nin, bu projeye karşı tavrı nasıl olmalıdır?

Cevap: Büyük Ortadoğu Projesi, son zamanlarda dünya gündemini meşgul eden ve üzerinde en çok konuşulan konulardan

biridir. Fakat projenin tarihi ta 70'li yıllara dayanır. Daha önceden de bu tür projeler hazırlanmış ve uygulanmıştır. Mesela; bir dönemde Devlet–i Âliye'yi bertaraf etme, bölgeden silme, devletler arası muvazenedeki dengeyi bozma, o muvazenede ağırlığı bulunan bir devletin yerine başka devletleri geçirme hususunu gerçekleştirmek için kabileler tahrik edilmiş, Araplar Osmanlı'ya karşı kışkırtılmış, Devlet–i Âliye'ye karşı ayaklandırılmıştır. Irkçılık rüzgârlarıyla ve ulusal devletler kurma hülyalarıyla komşu milletler arasına kin ve nefret tohumları atılmıştır ve hâlâ o devletlerin başındaki idarecilerin gönüllerinde ve dillerinde diğerlerine karşı kin vardır, nefret vardır. Dahası kendi içlerinde Arapçılık oyunu oynayan insanlar arasında bile birbirlerine karşı kin, nefret ve düşmanlık duyguları hâkimdir. Bütün bunlar 1900'lü yılların başında uygulanmaya başlayan bazı projelerin neticeleridir.

Daha 70'li yıllarda, bir mecmuada, Ortadoğu'da ve yakın çevrede 20 devletin bölünme planından bahsediliyordu. Bu konuyu hacda iken bir mecmuada okumuş ve gelir gelmez de bu mevzudaki endişelerimi arkadaşlara arz etmiştim. Daha sonra bu bölgeyle alakalı bazı planlar uygulanmaya başlanınca hiç şaşırmadım. Bunlar daha önce planlanmıştı ve belki 30 senedir fırsat kollanıyordu. Bu bölünmeler, birileri tarafından mutlaka gerçekleştirilecekti. Bölünüp parçalanacak yerler arasında Suriye de vardı, Mısır da; Ürdün de vardı, İran ve Irak da vardı. Güney Doğu'yu sürekli kurcalamaları itibarıyla hemen anlaşılacaktır ki, aslında orası da perspektifte vardı ve hâlen vardır." *(http://www.herkul.org/kiriktesti/index.htm)*

Evet, perspektiflerinde Güneydoğu Anadolu Bölgemiz var. Ancak Gülen Hocaefendi, sadece bu tesbiti yapmakla kalmıyor, "necip ve şerefli milletimizin sinesine bakarak bir gram toprak kaptırma endişesi taşımıyorum" diyerek bizleri ferahlatıyor.

İşte Endonezya ve Doğu Timor örneği. Doğu Timor 1975 yılına kadar Portekiz sömürgesiydi. Endonezya, 1976'da Doğu

Timor'u kendisine ait olduğunu iddia ederek ilhak etti. Bu ilhak BM tarafından tanınmadı ve Doğu Timor BM, ABD ve AB baskısıyla bağımsızlığına kavuştu. Eski Gerilla Lideri ve Nobel ödüllü Xanana Gusmao da resmen devlet başkanı ilan edildi. Peki, sonra ne oldu?

Petrol şirketleri Doğu Timor'a akın ediyor

"ABD, Avrupa ve Birlişmiş Milletler'in ortak çalışmasıyla Endonezya'dan koparılan Doğu Timor'da bağımsızlığın ilanından bir gün sonra bölgedeki enerji kaynakları ile ilgili anlaşmalar yapılmaya başlandı. Zengin kaynaklara sahip olan Endonezya'nın yıldızının yavaş yavaş parladığı süreçte, Cakarta yönetiminden koparılan ilk toprak parçası olan Doğu Timor'daki petrol ve doğal gaz yatakları Batılı petrol şirketleri tarafından paylaşılıyor. Önceki gün bağımsızlığı resmen onaylanan Doğu Timor yönetimi dün Avustralya ile ilk anlaşmasını yaptı. 5 milyar dolarlık petrol ve doğal gaz anlaşması, Doğu Timor'un neden Endonezya'dan koparıldığını ortaya koydu. Bağımsızlık gününde ülkenin bayrağı ABD eski Başkanı Bill Clinton tarafından göndere çekilmişti. ABD enerji şirketlerinin Doğu Timor ve Endonezya'nın diğer bölgelerinde yoğun çalışmalar yaptıkları belirtiliyor." *(Yeni Şafak gazetesi, 21.05.2002)*

Buna örnek olay size bir fikir verdi mi bilmiyorum ama kaygılarımı arttırıyor. Leyla Zana da Nobel'e aday gösterildi. BM Kurumu olan UNESCO'nun desteklediği İsviçre merkezli bir kadın sivil toplum örgütü 5.07.2005'te Zana'yı Nobel'e aday gösterdi. Zana 2005'in Ağustos ayında Demokratik Toplum Hareketi olarak adlandırılan yeni siyasi oluşumu başlattı ve bu oluşuma, DEHAP kendini fesh ederek katıldı. Bütün bunlarla birlikte BBC ve Reuters'in PKK'lılar için milis yani bir anlamda direnişçi demesi; terör örgütü kefesine koymaması, Los Angeles Times ve Guardian'da PKK'nın "Ayrıklıçı İsyancı Grup",

"Ayrılıkçı Grup" olarak adlandırılması çok ama çok dikkatli olunması gerektiğinin ispatıdır.

"Petrol tartışmasında öne çıkan iddialardan biri, yabancı şirketler petrol olduğu hâlde çıkarmıyor, çünkü Türkiye'nin bölünmesini bekliyorlar." *(Tempo dergisi, Petrol Cinayetleri, 29 Nisan 2005)* Türünden cümlelerde acaba haklılık payı olabilir mi?

Tarihte ve günümüze Doğu Timur ve petrol bağlantılı olayın benzeri çoktur. Dibimizdeki ülkeler Osmanlı Devleti parçalanırken hangi hesaba göre kurulmuştur? Tabiî ki petrol hesabına göre.

Zaman gazetesinden Yazar Ali Ünal, Cumhuriyet gazetesi Yazarı Uğur Mumcu'nun 1993 yılında bombalı suikaste kurban gitmeden önce Molla Mustafa Barzani ile CIA ve MOSSAD ilişkileri hakkında yazı yazdığını aktarıyor. Mumcu yazısında şöyle diyor:

"Ortadoğu, çok uluslu çıkarların şaşırtıcı ittifaklara yol açtığı kaygan bir ortamdır. Ortadoğu'ya yıllarca yön veren, vermek isteyen Batılı hükümetler ve petrol şirketleridir. Halkları birbirine karşı düşman eden de petro–dolardır. Kürtler, sömürgeciliğe karşı bağımsızlık savaşı yapıyorlarsa, ne işi var CIA ve MOSSAD'ın Kürtler arasında? Yoksa CIA ve MOSSAD anti–emperyalist savaş yapıyorlar da, dünya bu savaşın farkında değil mi?" *(Ali Ünal, Zaman gazetesi, 16.08.2005)*

GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ GERÇEKTEN PETROL AÇISINDAN ÖNEMLİ MİDİR?

1992 yılının 27 Şubat'ında Güneş gazetesinin birinci sayfasında yayınlanan "Amerikalı Ceyarlar Güneydoğu'da" başlıklı haberde ilginç detaylar veriliyordu.

Haberde 14900 Landmark Blyd. Sutte 370 Dallas, Texsas 75240 USA adresindeki Retog şirketince hazırlanıp satışa sunulan rapordan söz ediliyor. Rapor Güneydoğu Anadolu Bölgemizin petrol potansiyeli ile ilgili ve 4 ciltten oluşuyor.

Peki, habere göre rapor hangi ayrıntıları veriyor?

"Güneydoğu Anadolu Bölgesi petrol açısından çok zengin. Güneydoğu Anadolu Bölgesi Ortadoğu petrollerinin kuzeydeki uzantısıdır." Tıpkı bir önceki bölümde Geomark Inc'ın araştırması gibi veya USGS'nin Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ne dikkat çektiği bölüm gibi. "Ortadoğu'nun yalnızca güney bölgelerinin petrol bakımından zengin olduğu görüşünün aksine, içinde Türkiye'nin de bulunduğu kuzey bölgeleri petrol bakımından zengin. Kuzey bölgesinde daha önce ayrıntılı bir araştırma yapılmadı." *(Güneş gazetesi, 27.02.1992)*

Mehmet Özkanlı, Türkiye Petrol Jeologları Derneği Başkanı: "Güneydoğu Anadolu Bölgesi bizim en çok kuyu açtığımız alan olmasına rağmen yeterince aranmadığını biz petrol sektöründe çalışanlar kabul ediyoruz." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Deniz Baykal, CHP Genel Başkanı: Türkiye'nin petrol umudu bulunan güneydoğusundaki yerlerin üçte ikisinde, henüz

ciddi ve ileri teknoloji ile petrol aranmadı. *(Petrol Şurasındaki açıklaması, 25.04.2002)*

Bilgiler birbirini nasıl teyid ediyor, değil mi? Oysa petrolün bulunması için aranmaktan başka çare yoktur.

Hüsamettin Doğramacı Petrol Mühendisi: "3000 metrede bulunamıyorsa daha derinlere inilip bakılmalıdır. 1 dönüm alanda 4 kuyu kazılıp petrol bulunmuyorsa 16 kuyu kazılmalıdır." *(Aksiyon dergisi, Sayı: 186)*

JEOLOJİ BİLİMİ GÜNEYDOĞU'DA BULUNAN YÜKSEK MİKTARDA PETROLÜ GÖSTERİYOR

Petrol genel olarak kırıksız, blok, kara parçalarında bulunuyor. Yani depremlerle fazla kırılmamış büyük yeryüzü katmanlarında. Petrol jeologları da bu türden yeryüzü şekillerini ararlar. Bu konuyla ilgili haber yaparken görüşme fırsatı buluğum, Türkiye'nin kıdemli jeologlarından Mustafa Şenel bize bu konuda önemli ipuçları veriyor:

"Mustafa Şenel: Ala Dağlar– petrol için müsait mi dersiniz? Müsait değildir. Çünkü petrol daha çok kırıksız sahalarda bulunur. Güneydoğu Anadolu Bölgesi gibi.

Yazar: Blok sahalar yani?

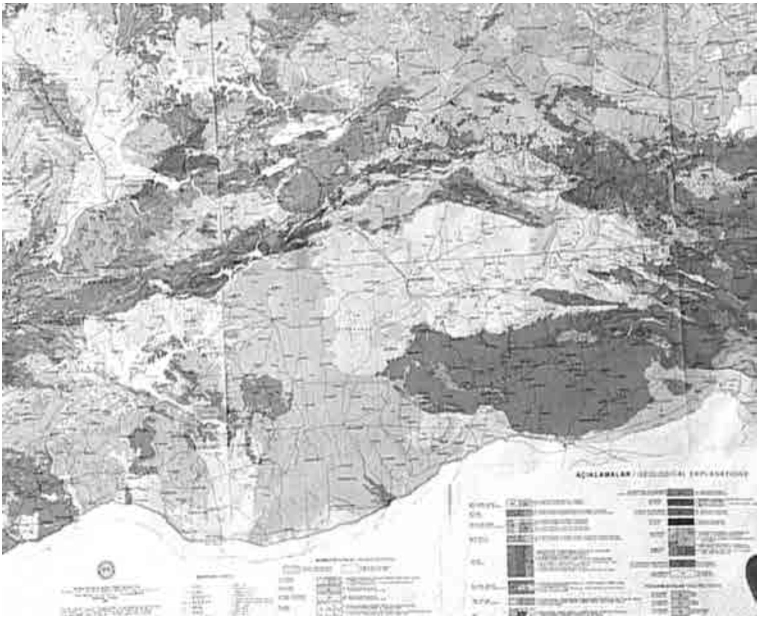
Mustafa Şenel: Evet, bakın Güneydoğu Anadolu Bölgesi kırıklar çok azdır."

*Görüldüğü gibi Güneydoğu Anadolu Bölgesi kırıksız 4 ana bölgeden oluşuyor. Oysa onun doğusu, batısı, kuzeyi kırık kırık parçalar hâlinde.

Mustafa Şenel: Görüyorsunuz Güneydoğu Anadolu Bölgesi kırıksızdır. Bu bölgelerde, Güneydoğu Anadolu ve Doğu Akdeniz buralarda petrol ümitleri vardır." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Yukarıdaki harita MTA'nın 1960 yılında yaptığı jeoloji haritasının Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ni anlatan bölümüdür.

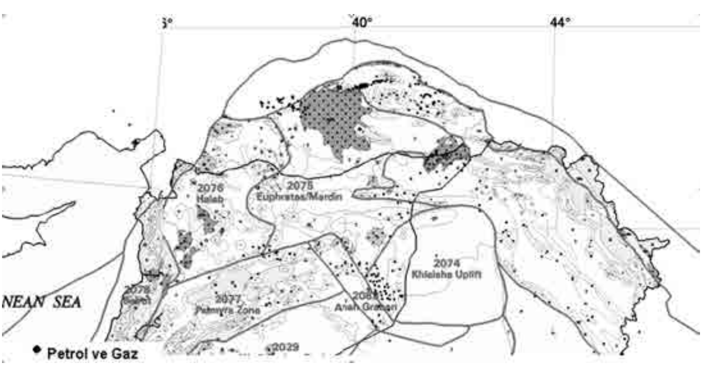
Açıkça görüldüğü gibi Güneydoğu Anadolu Bölgemiz kırıksız blok parçalardan oluşmaktadır.

BULMACANIN PARÇALARI BİRLEŞİNCE ORTAYA ÇIKAN ÖNEMLİ BİR DETAY: MARDİN

2003 yılının Şubat ayında, Ankara'da düzenlenen, ülkemizdeki Bor Madenlerinin tamamından sorumlu devlet şirketi Eti Holding Başmüfettişlerinden Mustafa Çınkı'nın verdiği "Bor Teknolojileri ve Ülkemizin Bor Madeni Açısından Önemi" isimli konferansa katılmıştım. Bu konu üzerine kitabı bulunan Çınkı bir ara, Türkiye'nin zenginliğini anlatırken Amerika Birleşik Devletleri Jeoloji Kurumunun Güneydoğu Anadolu Bölgesi'yle ilgili bir haritasını havaya kaldırdı ve aynen şunları söyledi:

"Bu görünen küçük küçük noktalar, petrol ve gaz rezervuarı. Bu, Ortadoğu için hazırlanmış bir harita, jeolojik harita. Bu haritaya baktığımız zaman ABD'lilerin ifadesine göre, 38. paralel ile 42. paralel arasında petrol var ve doğal gaz var. Nereler var diye baktığımız zaman burada? Alacakaya, Dicle, Mardin..." Yani Mardin'de petrol rezervine işaret eden harita bu.

Haritanın ve konuşmanın önemli bir veri olabileceğini düşünerek uzun süre dosyalarımın arasında tuttum. Şubat 2003 tarihinde İstanbul Petroleum Fuarında Alaaddin Middle East isimli ABD merkezli petrol arama ve çıkarma şirketinin Türk Arama Grup Başkanı Cüneyt Özdil ile tanışınca 'iyi ki dosyalarımın arasında tutmuşum' dedim kendi kendime. Konuya ilgili olduğumu gören Özdil o anda çalıştıkları proje hakkında detaylı bilgi verdi. Projelerinin adı "Güney Mardin" Ancak projeyi benim için önemli kılan röportajın ayrıntısında gizli.

Özdil, buldukları sahada petrolü eğer keşfedebilirlerse, yani yeryüzüne çıkarabilirlerse günlük üretimlerinin 1 milyon varil olabileceğini açıklıyordu. Türkiye'nin günlük tüketiminin 700 bin varil olduğu düşünülürse bu, Türkiye'nin petrol ihraç edebilecek potansiyele sahip olduğunu gösteriyor. Gerisini Cüneyt Özdil'den dinleyelim.

"Bu projeye 1993 yılından beri çalışıyoruz. Dünya'nın % 66 petrol rezervi, üretilebilir rezervi bugünkü Arabistan Yarımadası'nda yer almaktadır. Arabistan Yarımadası'nın kuzey sınırı, bizim Güneydoğu Anadolu Bölgemizin sınırı ile aynıdır. Yani Arap Yarımadası'nın kuzey kısmı Türkiye'de bulunmaktadır. Dolayısıyla bu % 66'lık rezervin ne kadarı bizim Türkiye'dedir diye bir çalışma yürüttük. Bunun için yaptığımız bir şey, 1990'lı yılların başında keşfedilmiş olan, Riyad Havzası'nı başlama noktası olarak ele aldık. Bu havzayı incelediğimiz zaman bu petrolün yaklaşık 55 gravite petrolün (çok kaliteli petrol olduğu anlamına geliyor) kaynağının siluryen kaynak kayası olduğunu gördük. Bu siluryen kaynak kayası, yaklaşık % 15 toplam organik karbon ihtiva etmektedir ki bu dünyadaki kaynak kayalar içinde çok yüksek bir rakamdır. Onun için bu türden verimli petrol Riyad Havzasından üretilmektedir. Bu kaynak kaya Arap Yarımadası'nda siluryen boşluklarından bulunmaktadır yani çöküntü alanlarında bunları takip ettiğimiz zaman ikinci bir çöküntü alanının Suudi

Arabistan'ın ve Kuveyt'in bulunduğu kuzeyde yer aldığını; üçüncüsünün Suriye'de Fırat çöküntü alanı olduğu ve dördüncüsünün de Güneydoğu Anadolu Bölgemizdeki Diyarbakır çöküntü alanı olduğunu gördük. Bu çöküntü alanları siluryen kaynak kayaya sahiptir. Biz Güneydoğu Anadolu'da siluryen olan alanları aradık ve Mardin'in hemen güneyinde Ceylanpınar, Mardin, Cizre üçgenini içine alan bir alanda siluryen çukurluğunun olduğunu gördük. Bunu sismik ve gravite çalışmalarıyla ortaya çıkardık. Dolayısıyla bu alanda siluryenin çökeldiğini ve bu zengin kaynak kayanın mevcut olduğunu düşünüyoruz. Bunu sismik verilerle ortaya koyuyoruz. Bu alanda yaptığımız çalışmalarda özellikle sismik ve jeolojik çalışmalarda bir takım yapılar aradık çünkü bu siluryenden türeyen petrolün bir yapıda kapanlanması gerekiyor. Bu yapıları da sismik çalışmalarla ortaya çıkardık. Biri Ceylanpınar yakınlarında, diğeri ise buna yakın iki büyük yapı keşfettik. Burada yaptığımız çalışmalarla iki nokta belirledik ve bu iki noktayı delmeyi düşünüyoruz. Tabi bunda önce ilave sismik çalışmalar da gerekmektedir. Bir kuyunun maliyeti 5 milyon dolar yatırım gerektirmektedir. Bu arama kuyusu değil tamamen statigrafik jeolojik amaçlı bir kuyudur yani bu bahsettiğim kaynak kayanın burada var olup olmadığını bulmak için yapılması gereken bir sondajdır. Evet, biz ümitvarız bu çukurluk alanda siluryen çukurluğunu siluryen kaynak kayanın doldurduğunu düşünüyoruz. Eğer bu doğru ise çok verimli bir petrol sahası keşfetme imkânımız var.

Soru: Ne kadar verimli?

35–40 (kaliteli petrol) API gravite olmasını bekliyoruz. Bu tür petroller rafine ihtiyacı olmadan kullanılabilir petrollerdir verimlilik olarak da alanı düşünürseniz Ceylanpınar, Mardin, Cizre alanını çok büyük bir alanda mevcuttur, kaynak kaya ne kadar çoksa toplam petrol üretimi de o kadar fazla olacaktır. Dolayısıyla buranın rezervinin şu anda belirtmek mümkün değil fakat

çok büyük olduğunu düşünüyoruz. Günlük 1 milyon varil. Spekülatif bir rakamdır bu. Fakat eğer bu gerçekleşirse 1 milyon varil/gün Türkiye'nin ihtiyacını karşılar artı petrol ihraç eden bir ülke hâline geliriz. Bugün Suriye'nin üretimi 650 bin varil civarındadır ve petrol ülkesidir. Bu rakama ulaşmak elimizde yalnız aranması gerekiyor. 1 milyon varil/gün üretim alma imkânı var tabi bu bahsettiğim üçgenin içindeki yapılardan. Bir yapı değil birden fazla yapı mevcuttur. Yani petrol kapanı mevcuttur. Bu kapanların bu petrolle dolduğunu düşünüyoruz. Eğer bu kaynak kaya mevcut ise." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Bulmacanın parçalarını bir araya getirmeye devam edelim. 2004 yılında AKP Hükümeti Suriye sınırımızdaki mayınlı arazinin temizlenmesine karar verdi. Bu karar medyaya şu şekilde yansıdı:

"1956 yılında 877 kilometre uzunluğundaki Suriye sınırına 300 ile 700 metre genişliğinde döşenen mayınlı alanın toplam büyüklüğü 3,5 milyon dönüme ulaşıyor. Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO), Mardin'in Nusaybin İlçesi'nde mayınların temizleneceği alanda petrol üretimi yapacak. Mayınlı arazinin temizlenmesinin ardından bu bölgede ilave kuyu açacaklarını ifade eden TPAO Genel Müdür Yardımcısı Murat Altıparmak, ilave kuyu sayısının da çalışmalar sonucu belirleneceğini kaydetti. TPAO, Çamurlu sahasında petrol üretimi yaparken, sınırın diğer yanında ise Suriye tarafından üretim yapılıyor. Her 2 ülkenin petrol kuyuları arasındaki mesafenin 300 metre olması, ilginç görüntü oluşturuyor. Türkiye kesiminde 8, Suriye kesiminde ise 100'e yakın kuyu bulunuyor." *(Diyarbakır AA, 10.03.2004)*

Yukarıdaki haberde kilit cümle şu: "Her 2 ülkenin petrol kuyuları arasındaki mesafenin 300 metre olması, ilginç görüntü oluşturuyor. Türkiye kesiminde 8, Suriye kesiminde ise 100'e yakın kuyu bulunuyor." Yani Suriye bölgeyi çoktan keşfetmiş ve

üretim yaparken Türkiye'de potansiyel hâlâ hayata aktarılabilmiş değil.

Suriye bugün dünyada petrol ihraç eden ülkeler statüsündedir ve rakamlara göre 600 bin varil petrol çıkarmaktadır. Alaaddin Middle East firması Yönetim Kurulu Başkanı Oyman Sayer, Mardin projelerini 2003 Petroleum Fuarında katılımcılara aynen şu şekilde anlattı:

"Uzaydan uydularla, bir takım etüdler çıkarıldı ve bir takım ruhsatlar aldık, bu proje ile ilgili olarak. Buna Güney Mardin projesi diyoruz. Burada enteresan olan hadise şudur. Bu ruhsatlar Suriye sınırı boyunca gitmektedir. Irak'ın olduğu köşeye kadar ve 2–3 hafta evvel de Suriye tarafında *(Şubat 2003)* Shell şirketi gidip mukabil olan sahaları kapatmıştır ve Suriye aşağı yukarı 600 bin varil civarında 40 gravite, 44 graviteli petrol üretmektedir. Fırat ve Dicle arasındaki grabende mevcut olan bu siluryen esaslı petrol üretilmektedir. Bu işin romantik tarafı şu: Yapı o kadar büyük ki, bunun (projemizin) muaffak olması hâlinde, petrol keşfedilmesi hâlinde, burada 300 civarında kuyu açılması düşünülüyor ve günlük üretimin 1.5 milyon varile çıkması düşünülüyor. Eğer gerçekleşirse bu kadar büyük petrol, Kerkük–Yumurtalık hattı ile taşınabilir. Günlük tüketimi 700 bin varil olan bir memlekette bu potansiyelde petrol bulunması büyük bir rezervin bulunması son derece heyecanlı bir hadise bence. 2 kuyu açmayı planlamıştık ve bunların 20 bin feet *(6 bin metre)* derinlikte olması planlanmıştı. Fakat tesbitler neticesinde bunların hiç de fazla derinde olmadığı ve bu kuyuların aşağı yukarı Türkiye sınırları içindeki kısımda 8–8500 feetlik normal bir petrol kuyusu şeklinde olacağı esasa bağlandı.2003 ve engeç 2004'te bu kuyular açılacaktır. Bu lokasyonlar Ceylanpınar'da yapılacak."

Bugün dünya dengelerine yön veren ülkelerin petrol rezervi milyar varille ölçülüyor. Örneğin, Irak'ın rezervleri 70 milyar

varil'in üzerinde. Güney Mardin Projesi'ni hazırlayan şirkete göre bu bölgenin kanıtlanmış rezervi: "6–10 milyar varil ve bu bölge Suudi Arabistan'ın Güney Riyad sahasına benziyor." 139 (http://www.sayergroup.com/tr/conn.Asp?company=ame&page=gmardin)

GÖZDEN KAÇAN ZENGİNLİK

İşin ilginç yanı Mardin'de büyük bir rezervin olduğu ortaya böyle çıkarken büyük bir gerçeğin üzerinin yıllarca örtülmesi… O gerçek nedir? Bu gerçek MTA'nın Mardin iliyle ilgili raporlarında gizli... MTA, geçmiş yıllara ait Türkiye'nin yeraltı zenginlikleriyle ilgili hazırladığı raporları kamuoyuna sunuyor. Bu raporlardaki Mardin bölümü çok ilginç... Raporların detayları çok önemli… Özetler aynen şu şekilde:

"Mardin İline Ait Raporlar

....

Cizre–Rubaikale Refraksiyon Etüdü

....

Yazar(lar): M. Y. Dizioğlu

İlçe: Cizre

Mevki: Cizre–Rubaikale

Arama Konusu: Petrol

Arama Yontemi: Jfs

Jeofizik Arşiv No: 113

Derleme No: 2182

Başlangıç Yılı: 1953

Bitim Yılı: 1953

Raporun Yazım Yılı: 1954

Gizlilik Derecesi: Açık

Sonuç ve Öneriler: Cizre–Rubaikale çevresinin her tarafı petrol sızıntıları ve hidrokarbon emareleri ile doludur. S (Güneyde)

De Zaho antiklinali üzerinde petrol sızıntısı vardır. Bu antiklinal Rubaikale antiklinaliyle aynı istikamettedir. Bu yöre birinci derecede önemli bir petrol bölgesidir." *(http://www.mta.gov.r/jeofizik/mardin.html)*

Yıl 1944. Deniyor ki: "Bu yöre birinci derecede önemli bir petrol bölgesidir."

Mardin gibi bölgelere bakan Türkiye'nin aşkla şevkle çalışan ilk mühendislerinden biri, yine MTA'nın hazırladığı dergide heyecanla şu satırları yazmaktadır: "Bu bakımdan Türk Petrol Kanunu'nda Türkiye'de istihsali mutesavver petrol (çıkarılması muhtemel petrol) rezervi, her sene gittikçe artan akaryakıt ihtiyacımızı karşılamakla kalmayacak, aynı zamanda ihraç edilerek petrol pazarlarında Dünya petrol ihtiyacını teminde bariz bir rol oynayacaktır." *(Mahmut Rasim MUTUK, MTA dergisi, Sayı: 44–45, 1953)*

Aslında MTA'nın Mardin'le ilgili yaptığı tesbitler 1944 öncesine kadar gidiyor. 1939'da petrol aramakla ilgili kurumun başındaki Taşman; bu bölgenin memleketin ihtiyacına yetecek, hatta ihraç edilebilecek kadar çok petrol bulundurduğunu söylüyor ve bölgeyi Bahreyn'e benzetiyor. *(Petrol Aramaları MTA dergisi, 17. sayı)*

1939'dan beri bilinen ve Türkiye'yi zengin edecek olan petrol niye çıkarılmadı? Şimdi geliyoruz bulmacanın son karesine...

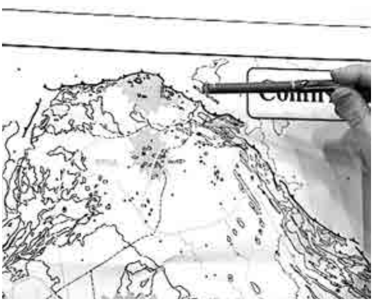
IRAK HAREKÂTI VE MARDİN

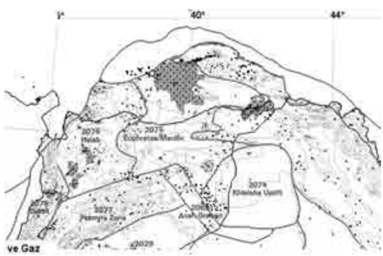
Türkiye 2003 yılının başlarında Irak Harekâtı sebebiyle hareketli günler yaşadı. Bunun sebebi ABD askerlerinin Türkiye'de kendi seçtikleri yerlerde konuşlanma isteği idi. ABD Irak Harekâtı sırasında Irak sınırında yer alan Şırnak ve Hakkâri'de değil, Mardin'de yerleşmek istedi. Peki, Mardin'in neresinde?

"ABD'nin Irak'a harekâtı sürerken, Güneydoğu'da konuşlanan ABD'lilerin güvenlik ve altyapıya yönelik çalışmaları sürüyor.

Alınan bilgilere göre, Amerikan 4. Mekanize Tugayı'na ait lojistik destek sağlayan unsurlar, kiraladıkları Mardin Organize Sanayi Bölgesi içerisindeki 3 fabrika ile Nusaybin Çukobirlik'e ait depolarda çalışmalarını sürdürüyor. ABD'lilerin daha çok güvenlik ve altyapıya yönelik çalışmalar yaptığı gözleniyor. ABD'liler, Türk şirketlerinden kiraladıkları dozer, greyder, kepçe gibi iş makinaleriyle zemin sıkıştırma çalışmaları yaparken, güvenlik amacıyla da bulundukları binaların etrafına beton bloklar yerleştirdi. ABD'liler, ayrıca kiraladıkları bina ve arazilerin çevresini de tel örgüyle çeviriyor. Mardin Bölgesi'ne konuşlanan ABD birliklerinin bölgede bir helikopter alanı aradıkları da ifade edildi." *(Diyarbakır AA, 22.03.2003)*

Nusaybin, Alaaddin Middle East firmasının hazırladığı ve günde 1 milyon varil petrol çıkarmayı ümit ettikleri Mardin, Ceylanpınar, Cizre zengin petrol rezervinin tam ortasıdır. Bu, aşağıdaki haritada çok net olarak gösterilmektedir.

Ayrıca bu haritanın Bor Konferansında gösterilen harita ile birebir benzemesi dikkatle not edilmelidir.

Bu konuyu anlamamızı ve bağlantı kurmamızı sağlayacak örnek çok yakın bir tarihten, Bosna'dan: ABD petrol devi AMACO, Bosna'da petrol arıyor. Batı, bölgede petrol aranan alanları genişletmeye niyetlidir. Dünya Bankası ve operasyonları yöneten çokuluslu şirketler savaşı devam ederken, petrol yatakları konusunda elde ettikleri araştırma raporlarını savaşan hükümetlere

bildirmediler. Hırvatistan'ın elinde tuttuğu Sırp Bölgesi'nde, Tuzla Bölgesi'nden Sava Nehri'ne kadar uzanan alanda önemli petrol yatakları bulunuyor. Bu alan Dayton Anlaşması'yla birlikte, Tuzla'da karargâh kuran ABD askerî bölgesinin içinde kaldı. Dayton Anlaşması sonrası, 70 bin askerden oluşan 9 ağır silahlı tugay özünde "barış" değil, Batı'nın Bosna–Hersek'in topraklarının bölünmesindeki ekonomik çıkarlarını yönetmek için bölgeye yayıldı. ABD'nin payına ise petrol bulunan alanlar düştü." *(Yoksulluğun Küreselleşmesi, Michel Chossudovsky, s.311–312)*

Mardin petrolünü anlatan Cüneyt Özdil'e konuyla ilgili yorumunu sorduğumda şöyle dedi:

"Konuşmamın başında söyledim, dünya petrol rezervinin % 60'ını ihtiva eden bir yarımada bulunmaktadır: Arap Yarımadası. Tabi ki bütün ülkelerin gözü buradadır. Şu anda tek enerji kaynağı petroldür dünya üzerinde. Ucuz enerji kaynağı. Dolayısıyla her ülke bunlara sahip olmak ister mutkala." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Irak Harekâtı öncesi Mardin'e yerleşmeyi düşünen ABD'nin buraya olan ilgisi petrolün varlığına yeni aşina olmasından kaynaklanmıyor. Arşivler, Shirley L. Mason'un Standart Oil hesabına Mardin Cizre'de petrol araştırmaları yaptığını anlatıyor. Bu araştırmaları yaptığı tarih 1928. *(Kemal Lokman MTA dergisi Sayı: 72)*

Hani derler ya gelişmiş ülkeler planlarını 30–40 yıllık perspektiflere göre hazırlarlar ve projelerinin mutlaka bir temeli vardır diye. Mardin bence bunun tipik örneğidir.

İKİ AYRI FOTOĞRAFIN ANLATTIĞI MARDİN GERÇEĞİ

Hükümet nam ve hesabına Türkiye'de petrol olması muhtemel bölgeleri araştıran Dr. Luicus'un yolu Jeolog Dr. Hadi Yener ile birlikte Harbol Köyü –Cudi Dağı yakınları– Cizre, Şırnak mıntıkasına düşer. Tarih 1929'dur. Tarihi ve raporda sözü edilenleri

dikkatle kenara not ediniz. Ekibin çalışmaları "MTA Rap. No:214" olarak devlet kayıtlarına geçer. Rapordaki satırlar aynen şöyle:

"Varılan neticelere göre, derinliklerde petrolün mevcut olabileceğini gösteren emareler oldukça mühim yataklar teşkil eder. Belirtiler 60 km uzunlukta bir sahaya yayılmıştır." Dikkat! 60 km. "Birinci planda asfalt veya bitümlerden, ikinci planda petrol sızıntılarından ibarettir. Zaten bu bölge Irak petrolü formasyonunun tabiî devamıdır." Özdil'in anlattıklarıyla aynı. "Jeolojik bünye müsait ve hatta iyidir. En ümit verici saha burasıdır. Petrol için ciddi arama ameliyesinin (çalışmasının) en çok bu sahada iyi netice vermesi muhtemeldir."

Şimdi gelelim bu rapordan tam 5 yıl sonraya. Türkiye Petrol Arama İdaresinin 3 kurucusundan ikisi olarak atanan Cevat Eyüp Taşman, Sidney Paige ve bir başka yabancı L. Vonderschmitt aynı bölgede, yani Siirt havalisi olarak adlandırılan Siirt, Cizre, Mardin, Diyarbakır'da inceleme yaparlar. Tarih 1933–34 arası ve şu neticeye ulaşırlar:

"Ticari ehemmiyeti haiz petrol bulunamayacağı kanaatine varılmıştır." *(Referans: MTA Rap. No:217)*

Özdil "Kuyuları açabilirsek günde 1 milyon varil çıkarırız." diyor, 1929'da yabancı uzman "Petrol aranırsa öncelik burası olmalı." diyor ama Petrol Arama İdaresinden Taşman ve Paige "Ticari petrol yoktur." diyorlar. Bunda ne var denilebilir? Taşman ve Paige'in raporu bağlayıcı kabul edilmiştir çünkü onlar o dönemki Petrol Arama İdaresinin başındadırlar ve bugün aradan yüz yıl geçmesine rağmen hâlâ Mardin'in zengin petrol yatakları gün yüzüne çıkarılabilmiş değildir.

BİR BAŞKA BULMACA VAN'DAN

Türkiye'de çok zengin petrol yatakları bulunduğuna dair büyük delillerden biri de iki defa gündeme gelen ve en son 1923 yılında kabul edildikten sonra yürürlükten kaldırılan Chester projesi... Chester projesi, adını ABD'li Amiral Colby Mitchel Chester'den alıyor. 1923'lü yıllarda Amiral Colby Chester ABD'nin uyguladığı açık kapı politikasının bir gereği olarak Anadolu'ya geldiği iki dönemde de hükümetlere bir demiryolu projesi sunar. En son teklif, TBMM ve hükümet tarafından kabul edilir. Finansmanı tamamen ABD'li kaynaklarca karşılanacaktır. Proje, kilometre sınırlaması bulunmaksızın Anadolu'yu demiryolu ağıyla örmeyi öngörmektedir. Projeyi gerçekleştirecek Amiral Chester'e, demiryolunun sağında ve solunda 20'şer kilometrelik imtiyaz alanı tanınacaktır.

Konu devlet belgesi "Papers Relating to the Foreign Relations of the United States" da şöyle anlatılıyor:

"Demiryolu hattı, aşağıda verilen iki alternatif güzergâhtan birini izleyecektir. Yani

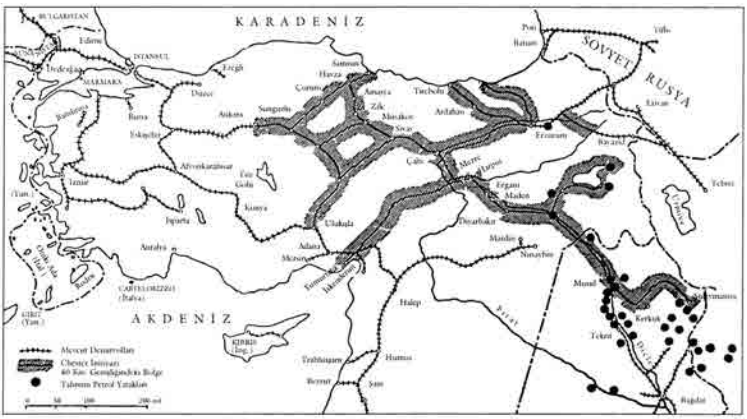
a. İskenderun Körfezi'nde Ayas yakınlarında bir limandan başlayıp, Amasya, Sivas, Harput, Ergani, Diyarbakır–Mardin, Van Gölü ve Musul bölgelerinden geçerek İran sınırına giden güzergâh.

b. Karadeniz'de, Samsun yakınlarında bir limandan başlayıp, Amasya, Sivas, Harput, Ergani, Diyarbakır–Mardin, Van Gölü ve Musul üzerinden İran sınırına giden güzergah.

Hükümet, bu imtiyazın koşulları dâhilinde inşa edilecek demiryolu hatlarının kapsadığı bölgede, hattın her iki tarafında yirmi kilometrelik bir alandaki maden kaynaklarını ve hidroelektrik santrallerini tek başına işletme hakkını şirkete verecektir." *(PRFRUS, 1922/ II. 969–970)*

Bu projede dikkati çeken en önemli nokta Van Gölü ve çevresinin hatta dâhil edilmesidir.

İşte bu da Türkiye'de ilk defa yayınlanan Chester Demiryolu Projesi'nin bugüne kadar gizli kalan haritası. *(Bülent Can, Demiryolundan Petrole Chester Projesi, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1908–1923)*

Harita üzerinde dikkati çeken en önemli özellik Van Gölü'nün tamamen demiryolu ile çerçevelenmesi. Bu çerçevelenme çok önemli. Chester Projesi'nin tam kayıtları devlet arşivlerinin tozlu raflarında duruyor. Ancak bu anlaşma yürürlükte kalsaydı Amiral Chester ve onunla birlikte gelen sermaye sahipleri 99 yıllığına demiryolunun bütün imtiyazlarına sahip olacaktı.

Tarihçi Zafer Tarık Tunaya:

"Demiryolu boyunca verilen arazi, zamanın Nafia Nazırlarından Hulusi Beye göre 80 bin kilometrekarelik bir alandır ki bu, aynı zamanda Bulgaristan'a eşit olduğu kadar

Belçika'nın yüzölçümünün üç katı tutmaktadır."diyor. *(Türkiye'de Siyasi Partiler, C III. s.358)*

Chester demiryolu Projesi'ni, diğerlerinden ayıran en önemli özellik, projenin maliyetinin de hesaplanması ve bu projenin kısa dönemde getireceği kâr… Şirketin yöneticilerinden Henry Woodhouse tarafından kaleme alınan makalede; yapılacak 300 milyon dolarlık bir yatırımla, 10 milyar dolarlık bir gelir sağlanacağı vurgulanıyor. Kazanılacak paranın, fazla kesintiye uğramaması için, kârın çok düşük gösterilmesi yaygın bir davranış olduğu düşünüldüğünde olayın büyüklüğü kendiliğinden ortaya çıkıyor.

Henry Woodhouse bu durumu bakın nasıl anlatıyor: "Chester İmtiyazı, 200 milyon dolardan 300 milyon dolara kadar harcama gerektirdiği hesaplanan inşaat sözleşmelerini ve 10 milyar dolar değerindeki madenlerin ve öteki doğal kaynakların işletilmesini kapsayan birçok ayrı imtiyazı kapsıyor."

Evet; 1923 yılı değerleriyle, 10 milyar dolarlık bir gelir ve bu gelirin tamamına yakını petrolden sağlanacaktı. *(Bülent Can, Demiryolundan Petrole Chester Projesi, Tarih Vakfi Yurt Yayınları, 1908–1923)*

Van'ın çepeçevre "Chester Projesi'yle" sarılması elbette tesadüf değil. Aydın Bolak; Türk petrol endüstrisinin duayenlerinden, Petrol Ofisi'nin eski sahibi, eğitim sevdalısı, Türkiye'de pek çok ilki gerçekleştirmiş çok sayıdaki vakfın kurucusu ve yöneticisi… 27.07.2004'de hayata gözlerini kapayana dek hep hayır konuşmuş önemli insan. Hayatın Öğrettikleri kitabında şu önemli bilgiyi veriyor:

"Van Kalesi civarında ve Mezopotamya'nın çeşitli yerlerinde büyük bataklıklar hâlinde petrol havzaları bilinmekteydi. Evliya Çelebi, 'Seyahatname' de bundan bahseder."

Hatta "Ruslar Van mıntıkasını işgal ettikleri zaman da göl etrafında bazı tetkikler yapmış ve Kurzot mevkiinde bir müddet

iki küçük gemiyi işletecek kadar petrol çıkarmışlardı" *(Cevat Eyüp Taşman, MTA dergisi Sayı: 5)*

Van'ın petrol açısından hayli önemli olduğunu bir ABD istihbarat bilgisi doğruluyor. Uzun yıllar gazetecilik yapan ve Star Televizyonunda da bir dönem haber merkezinin başın da bulunan Orhan Duru'nun çalışması bunu gösteriyor. Orhan Duru, "Amerikan Gizli Belgeleriyle Türkiye'nin Kurtuluş Yılları" isimli kitabında, Van ve çevresi için çok önemli bilgiler veriyor. Kitap, özet olarak; gizlilik mühleti bitmiş Amerikan belgelerinin Anadolu'ya yönelik olanlarının incelenmesini içeriyor.

GILLESPIE'NİN RAPORU

"22 Şubat 1922, İstanbul

Ticaret Bakanlığı Dış ve İç Ticaret Dairesi Müdürlüğü'ne

Washington

Buralarda ve Van Gölü çevresiyle Erzurum'daki petrol yatakları çok önemli sayılıyor, belki de bu ülkenin işlenmemiş en büyük kaynağı olarak kabul ediliyor. Bu yönde herhangi bir Amerikan grubu girişimde bulunursa olumlu muamele görecektir sanırım. Bu durumu, Standart Oil firmasının İstanbul temsilcisi Mr. Millet Joblin'e söyledim ve 22 Şubat tarihinde o sırada İstanbul'a gelmiş bulunan Dışişleri Bakanı Yusuf Kemal Beyle bir görüşme yapmasını sağladım.

Julian E. Gillespie

Yardımcı Ticari Komiser"

(Amerikan Gizli Belgeleriyle Türkiye'nin Kurtuluş Yılları s.145/146)

Yıl 1997. Van Valisi Abdulkadir Sarı devlet kayıtlarına da giren, şu önemli açıklamayı yapıyor:

"Uzun bir süreden beri MTA ile Alman bilim adamları araştırma yaptı ve hazırlanan fizibilite raporları doğrultusunda, Van Gölü'nde petrol ve uranyum yatakları olduğu tespit edildi.

Özel İdare olarak, Maden Dairesi'ne müracaatımızı yaparak, 1997 yılı başında maden arama ve işletme ruhsatı aldık. Şimdi yurtiçi ve yurt dışındaki firmalarla bağlantıya geçmeye çalışıyoruz. Bu konuda ciddi bir çalışma içerisindeyiz. Van Gölü'nün bol miktardaki petrol rezervlerini işletecek ve bize destek verecek firmaları araştırıyoruz." *(Van Postası, Sayı: 12695–97)*

Van'daki petrol beni çıkarın diye öylesine bağırıyor ki bunu Maden Tetkik Arama dergisindeki bir yazıdan öğreniyoruz. Petrol kendiliğinden dere olmuş ve akanlar havuzlarda toplanmış.

"Geçen sene burada, birkaç hafta, günde 100–125 litre petrol, hazırlanan havuzlarda toplanmıştı. Toplantı mecmuu 4 tona baliğ oldu ise de kışın galerilerin çökmesi ve petrolün soğuktan sertleşmesi, derenin aylarca karla örtülü kalması sebebiyle altı kış ayında ancak 37 teneke mazot toplanabildi." *(Cevat Eyüp Taşman, MTA dergisi Sayı: 17)*

Parçaların nasıl birleştiğini gördünüz mü?

O dönemin Valisi Sayın Abdülkadir Sarı'ya açıkmalarının doğru olup olmadığını sorduğumda şunları söyledi:

"Van Valiliği dönemimizde ülkemizin yeraltı kaynaklarını harekete geçirmeka; devletimizin, ülkemizin, milletimizin hizmetine sunmak konusunda çalışmalarımız olmuştur. Bu çerçevede Van'da bulunan MTA Bölge Müdürlüğü'yle yakın bir çalışma içerisine girdik ve MTA Bölge Müdürlüğü'nün, Alman bilim adamlarıyla birlikte hazırladığı bir raporda Van Gölü'nde petrol olduğu tesbit edildi. Bu çerçevede İl Özel İdare bütçesinden gerekli arkadaşlarımız da daimi encümen arkadaşlarımızla görüşerek Maden Arama Dairesine Ankara'da müraacatımızı yaptık. Bu müraacat sonunda belli bir alanda, maden arama yani petrol arama konusunda para yatırarak ruhsat aldık. Bu ruhsatla ilgili olarak da, şirketlerle temasa geçtik. Başta TPAO… Ancak valiliğimiz döneminde bunu gerçekleştirmek için gerekli olan süre yetmedi ve inanıyorum ki, o bölgedeki özellikle Van Gölü'ndeki petrol yataklarıyla ilgili ciddi bir araştırma yapılır; ülkemizin, milletimizin ve

devletimizin hizmetine sunulur diye düşünüyorum. Girişimler kısa sürede sonuç vermiyor bilindiği üzere. Teknolojik olarak petrol konusunda, yeterli bilgi ve teknolojiye sahip olduğumuz inancında değilim. Özellikle bu konuda yurt dışı firmalarla, yazışmalarımız görüşmelerimiz oldu ama bizim dönem itibariyle değerlendirirsek, sonuç alacak kadar bir süreyi, maalesef değerlendiremedik. İnanıyorum ki, orada bulunan zengin petrol yatakları, iyi bir araştırma ve incelemeden sonra, gerekli inceleme araştırmaların sonucunda, firmalar ya da TPAO'nun kanalıyla çıkartılır ve ülkemizin hizmetine sunulur diye düşünüyorum." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Bütün bu delillerin de gösterdiği gibi Van, zengin petrol yataklarına sahip. Bulmacanın önemli parçası ise 2003 yılında çıkan bir haber:

"Merkezi Macaristan'da olan ve bir şubesi de Ankara'da bulunan Geophysical Services Limited Şirketin'de görevli 23 kişilik uzman ekip, Van'ın petrol haritasını çıkarmak için 20 gün önce Van'a geldi. Çalışmalarını gizli yürüten şirket elemanlarının, Van Merkez ile Erçek Beldesi ve Muradiye İlçesi'ndeki çeşitli noktalarda araştırma yaptıkları bildirildi. AA muhabirine, araştırmalarıyla ilgili açıklama yapan ve adının açıklanmasını istemeyen Geophysical Services Limited Şirketi yetkilisi, Türkiye'deki bir araştırma merkeziyle yaptıkları kontratla, araştırmalarına başladıklarını ifade etti. Yetkili: 'Macaristan'dan gelen 23 kişilik uzman ekip ve özel donanımlı 28 araçla günde 8 saat çalışıyoruz. Araçlarımızda bulunan Geofon cihazının elde ettiği yeraltı hareketleri ile yeraltı haritalarını çıkarıyoruz. Şimdiye kadar yaptığımız araştırmalarda, yeraltında petrol dalgalarına rastladık. Bölgede, petrol ve gaz olduğuna dair büyük olasılık var. Fakat bizim işimiz; sadece bölgenin petrol haritasını çıkarmak. Araştırma yaptığımız bölgelerde, petrol ve doğal gaz olduğunu saptadık. Dünyada bulunan bütün petroller, gaz sızıntılarının

olduğu bölgelerde bulunmuş. Biz de, gaz sızıntılarının olduğu bölgelerde çalışarak, petrol yataklarının nerede olduğunu belirlemeye çalışıyoruz. Petrol bölgesini bulduktan sonra işimiz bitiyor. Biz görevimizi tamamladıktan sonra, petrol uzmanları bölgeye gelebilir. Elde ettiğimiz haritaları nereye vereceğimiz gizli tutuluyor. Yeraltı haritalarını çıkarmaya en geç bir hafta içinde başlayacağız." *(VAN AA, 06.07.2003)*

Yolda evimize doğru gidiyoruz, adamın teki "evin yanıyor" dedi. Hiç tanımadığımız biri olduğu için 'hadi canım sen de' diyebiliriz.

İki dakika sonra yine hiç tanımadığımız başka biri "evin yanıyor" dedi. İçimize kurt düşer ama yine inanmayabiliriz.

Bir müddet sonra yine hiç tanımadığımız bir diğer adam 'evin yanıyor' dese ne yaparız? Sizi bilmem ama ben koşa koşa eve giderim.

Şimdi birbirinden bağımsız ve ilgisiz veriler bağırıyor. Van Gölü'nde ve çevresinde petrol var, diyor. Evliya Çelebi'nin yüzyıllar öncesinden yazdıkları, Chester Projesi'nin gölü çepe çevre sarması, Rusların savaş sırasında yüzeye akan petrolü çıkarıp kullanması, MTA raporları, Gillespie'nin istihbaratı, Van eski Valisi Sarı'nın açıklamaları ve daha niceleri... Bütün bunları alt alta koyunca ne diyor? "Van'da petrol yok." mu diyor?

Bu bölümün en can alıcı noktası Maden Tetkik Arama'nın resmî dergisinde, Cevat Eyüp Taşman'ın 'Etütler: Van Gölü Civarında Korzot Petrolü' isimli makalesinde...

Taşman'ı, Isparta'da Petrol bölümündeki İhsan Subaşı'nın açıklamalarından ve Mardin'le ilgili bölümden hatırlıyorsunuz. Subaşı, Taşman'ın Isparta'daki petrolün bulunmaması için gizli lobi yapan isim olduğunu iddia ediyordu. Biz dönelim Van petrolüne... Yazdıklarıyla o dönemin petrol politikalarına yön veren Taşman, bakalım neler diyor?

"Senelerden beri derin bir dereden hafif mayi petrol çıktığı bilinen nokta: Van Gölü'nün kuzey doğusunda, Netfizor Suyu'nun (neft: petrol demektir) kenarında olan Korzot Köyünün beş kilometre güneyindedir.

Büyük Savaştan evvel burası için Fuat Paşa bir imtiyaz almış ve sonra Emil Maven'e devretmişti. Yirmi sene evvel bu mıntıkanın Rus işgali altında olduğu vakit buradan 5–15 metre derinliğinde ve birbirine toplayıcı bir tünel ile bağlı beş kuyudan günde bir ton kadar petrol çıkarılırdı. Elde edilen petrolün miktarı göldeki iki gemiyi işletecek kadar olduğu civar köylerin sözleri ile de tespit edilir.

Ruslar oralardan çekildikten sonra ricat eden Ermeniler tesisatı harap etmişler ve yakınlara kadar kuyular yıkık ve harap olarak kalmıştı. Son zamanlarda Van Gölü işletme direktörlüğü bu kuyuları temizlemeye başlayarak bir miktar petrol elde etmeye muvaffak olmuştur.

Bu mıntıkanın iptidai tetkiki Kowalevsky, Stoyanoff, Grandjean, Bertrand, Malik, Nafiz Pamir, Esat, Lokman, Cevat Taşman ve Maxcon taraflarından muhtelif zamanlarda yapılmıştır. Umumiyetle serdedilen fikir, burada büyük tesisat kurmak için lazım gelecek masrafı yaptıracak vaziyet olmadığı yalnız mahalli surette istifade kabil olabileceği kanaatindedir." *(Maden Tetkik Arama dergisi, Sayı: 5 Yıl:1936)*

Yani; Taşman bir dolu isim sayıp, "Van Gölü ve çevresinde petrol çok azdır." diyor. Tıpkı Mardin'de dediği gibi… "İşletmeğe değmez." diyor. Evet, Van'daki bulmaca tamamlandı. Şimdi Van'da petrol var mı yok mu?

2004 Ekimindeki yeni gelişme; konunun altını çizerek bunu cevaplasın:

"Van'da uyduyla 13 noktada petrol rezervi tespit edildi

İngilizler uydu üzerinden yaptıkları gözlemlerde Van'da 13 ayrı noktada petrol rezervi tespit etti. Bunun üzerine bir İngiliz

şirketi 40 kişilik ekiple kente giderek sondaj çalışmalarına başladı. İki haftadır bölgede petrol rezervi tespit edilen yerlerde araştırma yapan ekipler, sondaj vurulacak yerleri belirledi. Yetkililer, bölgede petrol çıkma ihtimalinin % 70 olduğunu belirtti.

Yerin 2 bin metre derinine vurulacak sondaj çalışmalarına 4 gün sonra başlanacak.

İngiliz mobil firması yetkilileri çalışmalarını gizlice yürütürken, gelecek sondaj makinasinin iki ay içinde petrolün bulunduğu noktaya ulaşacağını belirtiliyor." *(Vatan gazetesi 6 Ekim 2004)*

Van'da petrol var demek için ille de yurt dışından birilerinin gelip "var" demesi gerekmiyor. Evliya Çelebi bundan asırlar evvel Van'ı anlatıyor. Gizli saklı da değil, Seyahatname'de anlatıyor: "Mağaranın sarnıçlarından birisinde beziryağı,birinde katran,birinde zift ve diğer yağlar vardır. Hatta mağaranın birinde Allah'ın emriyle neft madeni vardır ki, kayadan akarak bir büyük havuzun içine dökülür. Havuzu dolunca Mir'i *(sorumlusu)* tarafından Van Defterdarı vasıtasıyla tüccarlara satılır ama bu mağara gece gündüz kapalıdır. Bir tarafında küçük tepeler hâlinde toprak yığılmıştır. Allah göstermesin neft yağına bir ateş düşse toprak dökülüp söndürürler." *(Seyahatname)*

Evliya Çelebi'nin Seyahatname'sinin ardından iki asır geçmiştir. Bu kez İngiliz bir jeolog William Kennett Loftus Jeoloji Cemiyeti dergisinde yayımlanan bir makalesinde Van'dan bahseder. 1850'li yıllarda kurulan Osmanlı–İran sınır tesbit komisyonunda görevli olan Loftus, Van Kalesi'nin bulunduğu dağdaki mağaralarda petrol sızıntıları olduğunu gözlemlemiş ve bunu yazısında dile getirmişti. *(Prof. Dr. Ekrem Göksu Türkiye'de Petrol)*

Petro–Politik ve Barbarlığın Kaynağı Petrol isimli kitapların yazarı Suat Parlar: "Evliya Çelebi'nin 350 yıl önce yazdığı Seyahatnamesinde gösterilen yerlerde bile ben bir sondaj faaliyeti görmüyorum. Bu araştırmaların neden yapılmadığı bir büyük

soru olarak duruyor. Türkiye her zaman engellendi." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Evet, Van petrolüne bunca atıf varken malesef bir türlü petrole ulaşılamıyor.

Merak ediyorum. Acaba Van'da petrol olması muhtemel alanlarda kaç tane arama sondajı açıldı?

ARKEOLOJİ VE PETROL

Dünya petrollerinin büyük bölümü Ortadoğu'dadır ve bu petroller, arkeologlar tarafından (daha doğrusu arkeolog gibi görünen kişilerce) tek tek tesbit edilmiştir. Edilmeye de devam ediyor.

Petrol için Osmanlı Devletini parçalayanlar sözde arkeologlardan yararlanmayı önemli bir araç hâline getirmişlerdi. Tarihimiz bunun örnekleriyle dolu.

ÖNCE ALMANLAR

"Wilhelm II, Kudüs seyahatine çıktığında, Alman arkeologlar Musul yöresinde kazılarını sürdürüyordu. Bu kazılar, Sultan'ın güvendiği kişilerce izlenip sürekli raporlara konu ediliyordu. Bu raporlarla yetinmeyen Abdülhamit II, yaverlerinden Selahattin Efendi'yi gizlice bölgeye göndermişti. Yaveri, bölgede çalışanların arkeolog değil jeolog olduklarını gördü ve bunu raporla Abdülhamit Han'a bildirdi." *(Haslip, Joan, The Sultan, The Life of Abdülhamit II)*

Bu bilgi Abdülhamit Han'a ulaştığında büyük devlet adamı, "Bu samimiyetsizliğe üzüldüm. Alman İmparatoru, petrol arama teklifi ile gelseydi, bazı şartlarla arama izni verecektim. Çünkü böyle bir araştırma ülkem için de önemliydi." diyordu. *(İsmet Bozdağ, Sultan Abdülhamit'in Hatıra Defteri)*

Hatta bir grup Alman sermayadar işi daha da ileri götürüp, "1903 yılında, petrol belirtisi güçlü olan Kelat Şerkat yöresinde arkeolojik kazı izni almış ve ilginçtir, kazılara, yöredeki petrol

sızıntılarının en yoğun olduğu alandan başlamışlardı." *(Hikmet Uluğbay, İmparatorluktan Cumhuriyete Petropolitik)*

SONRA İNGİLİZLER ve RUSLAR

Alman arkeologların yani jeologlarının tarihî eser arama bahanesiyle Osmanlı topraklarının altını üstüne getirdikleri dönemde, ortaya çıkabilecek menfaatlerden faydalanmak isteyen İngiltere de aynı yolu tercih ediyordu.

"İngiliz Büyükelçisi'nin Sultan'ı ziyaret ederek, ülkenin çeşitli yörelerinde kendilerinin (İngiltere'nin) finanse edecekleri arkeolojik çalışmalar için izin istediğini görüyoruz. İznin verilmesinin sonra, İstanbul'a gelen uzmanları kabul eden Padişah, onlara çalışmalarında başarı diliyor ama bu kabulden hemen sonra, Sultan, Sadrazam Halil Rıfat Paşa'ya arkeologların çalışmalarının gizlice izlenmesi emrini de vermeyi ihmal etmiyor. İngiliz Arkeologlar, çalışmalarına Musul Vilayeti'nde başlıyorlar. Ancak o da ne? Bu çalışmayı izleyen görevliler, uzmanların kazıları bırakıp kuyu açmaya başladıkları görüyorlar. Böylece İngizlerin de gerçek niyetinin gizlice petrol aramaları olduğu anlaşılıyor. Bu olayların yer aldığı dönemde, uluslararası siyasi konjonktür, Osmanlı Devleti'ni İngiltere ile ittifak kurmaya zorluyordu. Ancak bu yöndeki çabalara, İngiltere'den gerekli yanıt alınamayınca, Sultan sözde arkeologların Musul ve Bağdat Bölgesi'nde açtığı kuyuları kapattırdı.

Bu tavır üzerine yer alan gelişmeyi İkinci Abdülhamit'in anılarından öğrenelim. İkinci Abdülhamit: "İngilizler darılıp kazıları olduğu gibi bıraktılar. Fakat hemen ardından, Cemaleddini Efgani yolu ile Hilafet meselesini kurcalamaya başladılar. Hicaz Emiri'ni ele geçirerek maksatlarına ulaşmak istiyorlardı." *(İsmet Bozdağ, Sultan Abdülhamit'in Hatıra Defteri)*

Arkeolojik inceleme bahanesiyle önce Osmanlı'yı sonra da Anadolu'yu dolaşanlar ve karış karış yeraltı ve yer üstü zenginliğimizin

envanterini çıkaranlar sadece İngilizler ve Almanlar mıydı? Tabiki hayır.

"1903 yılında bir Rus girişimci, Musul ve Bağdat vilayetlerinde arkeolojik ve coğrafi incelemelerde bulunmak üzere izin istemiştir. Bu istek, Mezopotamya Bölgesi'nde arkeolojik araştırmanın ne anlam taşıdığını artık çok iyi bilen Hariciye Nezaretince reddedilmiştir." *(Hikmet Uluğbay, İmparatorluktan Cumhuriyete Petropolitik)*

Görüldüğü gibi yabancıların gerçekleştirdiği arkeolojik çalışmalarla petrol ve yeraltı–yer üstü zenginliklerinin araştırılması arasında derin bir bağlantı var. Peki, bu durum bugün değişti mi? Buna, aşağıdakileri okuyunca siz karar vereceksiniz.

GÜNÜMÜZDE DE AYNI YOLU KULLANIYORLAR

Türkiye ve hâkimiyet alanları hâlâ "arkeolojik çalışma" adı altında incelemeye tabi tutuluyor. Bunlardan en ilginç olanı Milliyet gazetesinin 29.09.2003 tarihindeki masum gibi görünen "Atlantis ile komşu çıktık" haberinin ayrıntılarında gizli. Nasıl mı? Buyrun birlikte takip edelim.

Haber son derece masum başlıyor:

"Yunanlı düşünür Platon'un anlatımıyla efsaneleşen, 'kayıp medeniyet' Atlantis'in, Kıbrıs'ın doğusunda olduğu iddia edildi. İddianın sahibi ise Amerikalı araştırmacı Robert Sarmast. İngiliz The Observer gazetesine konuşan Sarmast, bugüne kadar Bolivya, Türkiye, Antarktika ve Hindistan denizlerinde kalıntıları aranan Atlantis'in, Kıbrıs ile Suriye arasında olduğunu ve bunu deniz radarıyla tespit ettiğini anlatıyor."

Şimdi en önemli ayrıntı geliyor:

"Robert Sarmast, bir petrol firmasının yardımıyla yürüttüğü araştırmalar sonucu, Kıbrıs'ın doğusunda deniz dibinde batık bir adanın varlığını belirlediğini, deniz derinliğini göz önüne alarak üç boyutlu haritalar çıkardığını ve araştırma sonuçlarına bakarak,

bölgede batık bir adanın varlığına emin olduğunu belirtiyor." *(Milliyet gazetesi, 29.09.2003)*

Kıbrıs'ın doğusu neresi? Burası Doğu Akdeniz ve bu bölge zengin petrol yataklarıyla dolu. Zengin olduğunu uzmanı söylüyor:.Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı Genel Müdürü Doç. Dr. Saim Dinç:

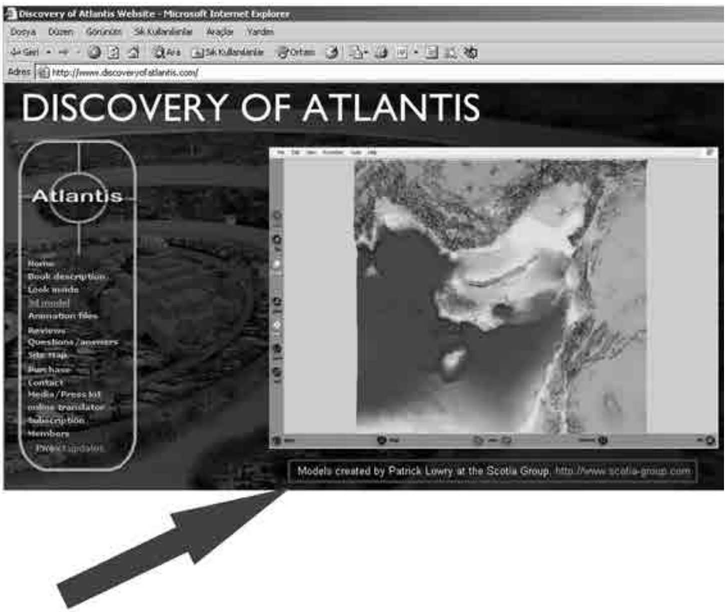
"Denizde de; Madison'la Batı Akdeniz'i çok yoğun miktarda sismikle tarayıp sondaj yapmak istiyoruz. Çünkü denizdeki balıklar çok büyük gözüküyor (balık ile kastettiği petrol rezervleri). Akdeniz'de çalıştık. Akdeniz'in, İsrail tarafında, Mısır tarafında denizde çok ciddi gaz, petrol üretimleri var. Akdeniz'de çok ciddi üretim var. Biz kendi sularımız içindeki Akdeniz'e daha fazla önem vermek istiyoruz. Çünkü Akdeniz'in karadaki uzantısında çok büyük petrol var ve birileri de İsrail'de, Mısır'da ve başka yerlerde, denizde petrol üretiyorlar, çok iyi çok güzel boyutlarda, petrol ve doğal gaz üretiyorlar." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Robert Sarmast'ın aradığı yer işte burası:

http://www.discoveryofatlantis.com/cover1.jpg 171 (Sarmast ve ekibinin resmî internet sitesi)

Sarmast, tamamen tesadüf eseri olsa gerek ki bir petrol şirketinin yardımıyla Doğu Akdeniz'i tarıyor ve bir gizem olan Atlantis'i arıyor ve yine tesadüfe bakın ki Doğu Akdeniz'de petrol rezervleri var. Haritaya dikkat edildiğinde görülecek ki Kıbrıs'ın etrafının tamamı bu ekipçe incelenmiş 3(D) boyutlu sismik haritaları çıkarılmış.

Bu haritalar gizli saklı şeyler değil internetteki kendi sitelerinde bunları yayınlıyorlar zaten. Ancak ne ilginçtir ki inceleme yapılan yerler, petrol ve doğal gazın kesin var olduğu bölgeler.

TPAO Genel Müdür Vekili Ali Türkoğlu açıklıyor:

"Amerikan enerji şirketi El Paso işbirliğinde, Mersin ve İskenderun körfezlerinde bir yıldır süren doğal gaz arama çalışmaları olumlu sonuç verdi. Sondaj yapılarak test edilmesi aşamasına gelindi. Keşfedilen doğal gazın öncelikle Adana, Mersin ve İskenderun'da kullanılması düşünülüyor." *(Akşam gazetesi, 16.07.2001)*

Bulmacaya bir parça daha ekleyelim. Bu kez konuşan Güney Kıbrıs Rum Kesimi'nden bir bakan... "Kıbrıs Rum Yönetimi Ticaret Sanayi ve Turizm Bakanı Nikos Rolandis:

"Elimde, Kıbrıs deniz sahasında olası petrol yataklarının varlığını gösteren, yüzlerce hareketsiz petrol lekesiyle dopdolu bir harita bulunuyor. Kıbrıs`ın etrafı petrolle kaplı. Kıbrıs sorunu olmasaydı, yeni Rum Hükümeti tarafından acil öncelikler arasına alınacak konulardan biriydi. Kıbrıs'ın da, petrolle hayatı değişen Mısır'ın kaderini paylaşması gerekir." *(Lefkoşa AA, 20.02.2003)*

Türk ve Rum yetkililer petrolün varlığını doğruluyor. Eğer açıklama tek taraf tarafından yapılsa, yanlı ve yanlış diye değerlendirilebilir, fakat açıklamalar örtüşüyor.

Gazeteciler hayretle Rolandis'e "Petrol lekeleriyle ilgili bilgilerin açıklanmasının, Rum Kesimi'nin güvenliği konusunu gündeme getirip getirmediği' sorulunca Rolandis'in cevabı ilk açıklaması kadar enteresan: "Doğu Akdeniz'in sahip olduğu zenginlikler biliniyor ve bu bilgilere Türkiye de sahip." *(Lefkoşa AA, 20.02.2003)*

Bizde bazıları bu konuları hayal mahsülü olarak değerlendirse de durum hiç de öyle değil. Rum Kesimi aramalar için hesap bile yapmış.

"Rum Yönetimi yapılacak araştırma ve petrol yataklarının belirlenmesinden sonra ihaleye çıkıp şirketlerle sözleşme imzalamayı düşünüyor. Böylece maden zenginliğini kullanmak için para harcamayacaklar. Petrol bulunmazsa masraf şirketlere kalacak ama bulunursa, Rum Yönetimi gelirden % 5 oranında pay alacak." *(Lefkoşa AA, 20.02.2003)*

Hatta elini çabuk tutan bir şirket Rolandis'le bir görüşme yapıyor ancak Rum Kesimi'ndeki seçim sebebiyle, Onunla görüşmelere devam etmek yerine yeni bakanı beklemeyi tercih ediyor. *(Lefkoşa AA, 20.02.2003)*

Rolandis, Türk yetkililer de durumu biliyor diyordu. Bu kez konuşan KKTC Ankara Büyükelçisi... KKTC Ankara Büyükelçisi Ahmet Zeki Bulunç:

"Kıbrıs'ta, ada üzerinde belki petrol yatakları yok ama Türkiye ile KKTC arasında kalan deniz bölgesinde zengin petrol yatakları var." *(Denizli AA, 11.12.2003)*

Görüldüğü gibi Türkiye Cumhuriyeti, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi petrolün varlığından haberdar. Yani, bölgede zengin petrol yatakları var.

Kıbrıs petrolü konusunu kitabın ilerleyen bölümlerinde ayrıntılı olarak inceleyeceğiz

Sualtı arkeoloğu Sarmast ve ekibi Atlantis'i aradıklarını söylüyorlardı. Sarmast ve ekibinin ne yaptığıyla ilgili soru işaretlerini fazlalaştıran nokta ise şudur: Ekibin resmî bir internet sitesi var www.discoveryofatlantis.com Bu sitede yukarıda gördüğünüz 3 boyutlu modellemeleri yapan kişi şöyle izah ediliyor: "Models created by Patrick Lowry at the Scotia Group–http://www.scotia–group.com" *(http://www.discoveryofatlantis.com)* Yani "Örneklerin yaratıcısı Scotia Group'tan Patrick Lowry"

Peki, Scotia Group'un faaliyet alanı ne? Onlar kendilerini şöyle tanıtıyorlar: "Yerel ve uluslararası ölçekte hizmet veren petrol ve doğal gaz danışmanlık şirketi."

Sadece danışmanlık yapmıyorlar aslında. Sahibi oldukları projeler de var. Kazakistan'dan Amerika Birleşik Devletleri'ne kadar geniş bir yelpazede faaliyet gösteriyorlar.

İlk haritaya dikkat edilirse görülecek ki Kıbrıs adasının çevresi 3 boyutlu grafiklenmiş. Bu çalışmadan ayrı olarak Güney Kıbrıslı Bakan, "Kıbrıs'ın etrafi petrolle kaplı." diyor.

Ayrıca TPAO Genel Müdürü Saim Dinç, "Sadece Doğu Akdeniz'de değil, denizin karaya devam eden kısmında çok ciddi petrol var." diyor. Var olduğunu; kendiliğinden yeryüzüne sızan petrol anlatmıyor mu? Konuyla ilgili fikir verici haber bize bunu gösteriyor.

"İçme suyuna petrol karışmış

İskenderun'un Narlısu Köylülerinin, Kozaklı Köyü'ndeki bir kuyudan temin ettikleri içme suyuna atık karıştığı yolundaki şikâyetleri üzerine numuneler alınıyor ve Çukurova Üniversitesi Mühendislik– Mimarlık Fakültesi laboratuvarına gönderiliyor.

Prof. Dr. Ahmet Yüceer ile araştırma görevlileri Demet Kalat ve Bülent Sarı'nın imzasını taşıyan İskenderun Sağlık Grup Başkanlığına gönderilen raporda, numunelerde petrol türevleri bulgularına rastlanıyor." *(Akşam gazetesi, 25.09.2002)*

İskenderun neresi? Tabi ki sözü edilen petrol bölgesinin tam üstü. Denebilir ki bu, bir tek olaydır. Hayır, bunun gibi çok sayıda petrol sızıntısına İskenderun'da rastlanıyor.

TARİHÎ VERİLER DE İSKENDERUN'DAKİ PETROLE İŞARET EDİYOR

İskenderun Körfezi'nde petrolün varlığı 19. yüzyıldan bu yana biliniyor.

"1887 yılında Ahmet Necati Bey tarafından İskenderun Körfezi'ne yönelik olarak petrol arama izni alınmıştı." *(Meydan Larousse, Cilt 10. s.81)*

"Necati Bey bu hakkı, sonradan bir İngiliz–Alman ortaklığına devretti. Devrettiği şirket, yörede fazla derine inmeyen 10 kadar kuyu açtı ve gaz belirtilerine rastlamış ise de faaliyetlerini sürdürmedi." *(Prof. Dr. Ekrem Göksu, Türkiye'de Petrol)*

Hatta "Osmanlı topraklarında ilk sondajlı arama, İskenderun civarında Çengen dolaylarında 1890 yılında delinen, bir miktar doğal gaza rastlanan, 10 adet sığ kuyudur." *(Türkiye'de Petrol Aramacılığı ve Petrol Kanunu, Petrol Jeoloğu Mesut Atalay)*

Henri Deterding'i bilmeyen petro–politik uzmanı yoktur. Deterding, 1866 Hollanda Amsterdam doğumlu bir Avrupalı. Arkadaşları ona matematik zekâsının yüksekliğinden dolayı "Keskin Göz" diyordu. Onun en önemli özelliği Royal Deutch SHELL'in kurucusu olması." Bu şirketin temelinde İngiltere, Hollanda sermayesi ve Rothschild ailesinin sermayesi var." *(Daniel Yergin, Petrol)*

Detering'in Türkiye ile ilgili görüşleri var.

"Hollandalı petrol Kralı Sir Henri Deterding, İskenderun Körfezi'nde büyük miktarda petrol bulunduğuna öteden beri inanıyor." *(Scotsman, Derik Pathmore'un 'Türkiye ve Bağdat Paktı' isimli makalesinden)*

Deterding'in görüşlerini aktaran ve Türkiye'de de uzun süre muhabirlik yapan Derik Pathmore şu analizi yapıyor:

"Hâlihazırda dahi Ortadoğu'nun en büyük askerî kuvveti olan Türkiye, petrolden de istifade etmeye başlarsa bu dinamik millet müthiş bir kuvvete sahip olacaktır." *(Scotsman, Derik Pathmore'un 'Türkiye ve Bağdat Paktı' isimli makalesinden)*

Arka arkaya gelen bilgiler gösteriyor ki, Sarmast ve ekibinin "kayıp kenti" aradıkları bölgede petrolün varlığı kesin ve geçmişte bizim dünyamızın yaşadığı tecrübeler; şüphe içinde olmamızı olağanlaştırıyor. Buraya virgül koyup başka bir noktaya dikkat çekmek istiyorum.

Peki, yüzyılı aşkın bir zamandan beri bölgedeki petrol biliniyorsa nasıl bir yol izleniyor ki petrol ya da doğal gaz çıkmıyor?

Belirli zaman dilimlerinde bölgede petrol ya da doğal gaz olduğuna dair açıklamalar yapılıyor. Ancak konuşmalar bir türlü faaliyete geçmiyor.

İşte bunlardan biri de 1983 yılına ait. Açıklamayı yapan; Devletin petrol şirketi Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı Genel Müdürü İsmail Kafesçioğlu… Kafesçioğlu 1983 yılında diyor ki: "İki yıl önce aramalar sırasında hafif petrol bulunan iskenderun Körfezi'ndeki Efe 1 kuyusunda, yaz sonunda sondaja başlanacak" *(Tercüman gazetesi, 01.07.1983)*

Kafesçioğlu'nun başlanacak dediği tarihten bugüne tam 21 yıl geçmiş. Hâlâ bir netice yok. İsmail Kafesçioğlu şimdi Chevron International Ltd.Şirketinin Türkiye temsilcisi. *(http://www.byegm.gov.tr/yayinlarimiz/ayintarihi/1983/temmuz1983.htm)*

Konuyu bilenler hâlâ İskenderun Körfezi'nden petrol çıkmasını bekliyor. Yoksa Pathmor'un yaptığı analizin doğru olacağını tahmin edenler petrolümüz çıkmasın diye uzun bir noktalı virgül mü koydular? Aşağıdaki tarihe ait bir başka detay, çelme niteliğindeki noktalı virgüllerden biri olarak değerlendirilebilir.

"1902 yılında yapımı başlayan Bağdat Demiryolu için ön inceleme yapmak için Groskopf ve Beringen isimli iki Alman uzman Anadolu'ya gelmişlerdi ve onlar hazırladıkları raporda İskenderun, Halep, Birecik, Urfa, Siverek ve Diyarbakır Bölgesi'nde yeterli petrol kaynağı bulunmadığını söylüyorlardı." *(Prof. Dr. İlber Ortaylı, Osmanlı İmparatorluğu'nda Alman Nüfuzu)*

Öyle ya petrol var derlerse bu kez hazinenin sahibi hazinenin kıymetini anlayabilirdi.

SİNOP'TA DA ARKEOLOJİ OYUNU MU?

Arkeolojik oyun sadece Doğu Akdeniz'de yaşanmadı. Buna benzer bir film Sinop açıklarında da çevrildi. Bu kez sahnedekiler Atlantis'i değil Hz. Nuh'un gemisini arıyorlardı. 1996'dan sonra Kültür Bakanlığından da izin alan Dr. Robert Ballard ve ekibi Sinop açıklarında onların anlatımıyla Hz. Nuh'un gemisini arıyorlardı.

Robert Ballard

ABD'deki Keşif Enstitüsü'nün de başkanı olan Ballard'ın özellikle Sinop'u seçmesi son derece normal gelebilir. Ballard arkeolog titrini taşıyor. Ancak Türkiye'den başka bir arkeolog, "bu bölgede Nuh Tufanı izlerinin ne alakası var?" diyor.

Bunu diyen Prof. Dr. Önder Bilgi. Prof. Bilgi, Kültür Bakanlığı ve İstanbul Üniversitesi adına 1981 yılından beri Samsun

İkiztepe ilçesinde 23 yıldır arkeolojik kazılar yapıyor. Bölgeyi çok iyi biliyor.

Prof. Dr. Bilgi:

"Ballard ve ekibi, Nuh Tufanı'nın değil, Sinop'taki doğal kaynakların peşinde. Karadeniz'de petrol aranmasının gündemde olduğu bir dönemde ekibin bölgeye gelmesi düşündürücü… Ballard ve ekibinin iddiaları bilimsel verilere aykırı. İddia edildiği gibi, Nuh Tufanı'nın izlerinin Sinop'ta olması mantıkdışı ve bilimsel olarak mümkün değil. Denizden yaklaşık 3–4 kilometre içeride bulunan İkiztepe'de sürdürdüğümüz kazılarda, bölgenin önceden deniz kıyısında olduğunu gösteren bulgulara rastladık. Bu da bize iddia edildiği gibi Karadeniz'in, boğazların açılmasıyla genişleyen bir deniz değil, aksine küçülen bir deniz olduğunu gösteriyor. Ayrıca, Nuh Tufanı'nda, insanların Karadeniz'in yüksek dağlarına kaçarak kendilerini kurtarmaları yerine gemi yaparak tufanın ortasına doğru gitmeleri mantıklı değil. Neden bu bölgeye yorumluyorlar, amaçları nedir, bilemiyorum. Ayrıca, uygarlıklar açısından bölgede Sinop'tan çok daha zengin olan Amasra, Trabzon, Samsun gibi yerler var. Neden özellikle Sinop? Bunu da anlamak zor..." *(AA, 29.07.2003)*

Ballard ve ekibi sözde "Nuh Tufanı'nın izlerini" arıyorlardı ama ilginçtir bir gün bir eski gemi kalıntısı buldular. Belki de gerçekten de Nuh Tufanı'nın izlerini arıyorlardı.

Ayrıca Bilgi'nin de milletimizin dışarıya karşı olan şuuraltındaki çekinceyle böyle konuştuğu düşünülebilir. Ancak Bilgi bir bilim adamı kimliğiyle daha net bilgiler veriyor. Hodri meydan, diyor.

Prof. Dr. Bilgi:

"O tahta parçalarını bularak, sansasyon yarattılar. Bu araştırmanın hiçbir bilimsel gerçekliği yok. Karadeniz'de 200 metreden sonra hayat yok ve Karadeniz'in altı gizemlerle dolu. Ballard'ın bu araştırmasına şüphe ile yaklaşılması gerekir. Ballard ve ekibi,

Sinop'taki doğal kaynakların peşinde. Ayrıca, Sinop'ta petrol aramalarının gündemde olduğu bir dönemde ekibin apar topar bölgeye gelmesi de düşündürücü. Sinop'ta araştırma yapılacak ekipte Türk bilim adamları bulunmuyor. Bu bölgede 30 yıldır çalışma yapıyorum ve Karadeniz uzmanıyım. Ayrıca, konuyla ilgilenen çok sayıda bilim adamımız var ama ne bana, ne de arkadaşlarımıza danışılmadı. Kültür ve Turizm Bakanlığı, ekipte 2 kişi görevlendirmiş. Bunların uzmanlık derecelerinin açıklanmasını istiyoruz. Gezmeleri için turizm amaçlı gönderildiklerini düşünüyorum. Bir bilim adamı olarak Ballard ve ekibini tartışmaya davet ediyorum. Buyursun gelsinler. Ben, İkiztepe kazı alanındayım. Bize neden ve hangi amaçla burada olduklarını anlatsınlar ve bu araştırmanın gerçekliğine inandırsınlar. Biz de yanılmış olabiliriz. Kültür ve Turizm Bakanlığı konu üzerinde hassasiyetle durması lazım. Böyle araştırmalarda mutlaka Türk bilim adamlarının da bulundurulması gerektir." (AA, 29.07.2003)

Bu arada sözde Nuh Tufanı izlerini arayan Ballard ve ekibinden bir daha hiç ses çıkmadı. Ancak arkeolog Prof. Dr. Önder Bilgi bu açıklamayı yapmasının ardından tam 1 ay sonra yani 28.08.2003'te konuyu daha da netliğe kavuşturan bir başka bilgi daha çıktı. Zaman gazetesinin haberi son derece şaşırtıcıydı. Önce haberi okuyalım:

"Nuh Tufanı'nı araştıracağı açıklanan gemi, petrol arama gemisi çıktı.

Sinop açıklarında 'Nuh Tufanı'nın izini arıyor' denilen Amerikan deniz incelemeleri gemisi Knorr, petrol yatağı araştırma gemisi çıktı. Knorr, 1992–95 yıllarında Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO) uzmanlarının katılımıyla Marmara Denizi'nde petrol ve doğal gaz aradı. Gemi, denizaltında petrol ve doğal gaz rezervlerini belirlemeye yarayan jeokimyasal araştırma yapma donanım ve uzmanına sahip.

Güvertesinde 35 bilim adamı taşıyan Amerikan Deniz Araştırmaları Enstitüsü'ne bağlı gemi, 2003 Mart ile Mayıs aylarında İstanbul açıkları ve Karadeniz'de Türk Dışişleri'nin verdiği bilimsel araştırma izniyle çalışmalar yaptı. TPAO'nun 2 gözlemci bulundurması şartıyla Türkiye'nin izin verdiği Knorr, çeşitli bahanelerle gözlemcileri güvertesine çıkarmadı. Knorr, son olarak 30.07.2003 günü Sinop sahillerinde, TPAO gözlemcisine gerek duyulmayan 1 aylık arkeolojik arama izniyle boy gösterdi. Mart–mayıs aylarında Knorr'un güvertesine çıkamayan görevliler için bir TPAO yetkilisi, 'Gözlemcilerimizi güya davet eder gibi göründüler; ama gerçekte gelmemesi için ellerinden geleni yaptılar. Sonuçta biz Knorr'un güvertesine çıkamadık.' dedi.

Knorr, bu araştırma esnasında Rumelifeneri'nde program dışı örnekleme yaparken Türk SAT komandolarına yakalandı ve uyarıldı. 2002 Eylül ayında Ankara'daki Amerikan Büyükelçiliği, Knorr'un İstanbul açıklarıyla, Karadeniz'deki Türk karasuları ve ekonomik karasularında bilimsel çalışmalar yapmak üzere izin talebini Türk Dışişleri Bakanlığı'na iletti. Türk Dışişleri, talebi Karadeniz'de petrol arama ruhsatını elinde bulunduran TPAO başta olmak üzere Başbakanlık, Enerji Bakanlığı, Genelkurmay, MİT, Deniz Kuvvetleri Seyir Hidrografi ve Oşinografi Dairesi Başkanlığı, DPT, TÜBİTAK, MTA, ODTÜ Rektörlüğü'ne tevcih edip görüş sordu. Mart ayında Knorr'a, TPAO'nun talebi doğrultusunda 2 TPAO gözlemcisi bulundurması şartıyla izin çıktı. TPAO'yu davet eder gibi göründü.

TPAO'dan edinilen bilgiye göre Knorr, izni aldığı 2003 Mart ayında bir gemicilik acentesi vasıtasıyla gözlemcileri "davet ediyormuş" gibi göründü. Kendisi yapması gereken daveti ilgisiz bir acente ile yaptıran Knorr, çalışma alanı olarak da deniz akıntı hızı, deniz ısısı, deniz tuzluluğu gibi TPAO'nun hiç ilgi duymayacağı temaları seçtiğini bildirdi. Bunun üzerine Türkiye Petrolleri, hem ilgisiz bir acenteyi muhatap kabul etmediği hem

de uzmanları ilgisiz konularla oyalanacağı için Knorr'a gözlemci göndermedi. Gemi iznin iptalini gerektiren şekilde TPAO gözlemcisi olmadan çalışırken yakın takibe alındı. Rumelifeneri'nde Türk SAT komandolarına yakalanınca çalışmasını aniden bitirip Karadeniz'e çıktı.

1992–95 yıllarında TPAO uzmanlarının katılımıyla Knorr, Marmara Denizi'nde petrol ve doğal gaz aramıştı. Deniz tabanı jeokimyasının incelendiği bu çalışma için TPAO kaynakları, 'Hem bilimsel hem ekonomik nitelikli bir araştırmaydı. Bilimsel amaçlı çalışmanın bulguları doğal gaz ve petrol yatağı olup olmadığını göstermeye yarıyordu. Çalışma bilimsellik olsun diye değil esasen ekonomik nitelikliydi.' diye konuştu. TPAO, gemide 2 gözlemci bulundurmayı şart koştu. Knorr bu şartı onaylayarak izni kopardı. Ancak Knorr, TPAO gözlemcisi olmadan çalıştı. Knorr'un izin talebi BP ile TPAO'nun Karadeniz'de % 50 ortaklıkla işletecekleri birkaç milyar varillik rezervin bulgularını elde ettikleri bir zamana denk geldi. Bir TPAO yetkilisi, 'Türk karasuları ve ekonomik karasularının, buradaki petrol arama ruhsatlarının kurum olarak sahibi biziz. Masum gerekçelerle ekonomik kaynaklarımızın alınmasına göz yummayız. Knorr da bu çerçevede izlendi.' dedi. Knorr, Sinop açıklarında bir hafta çalıştıktan sonra 1 aylık araştırma izin süresini doldurmadan birkaç gün önce Türk karasularından ayrıldı." *(Zaman gazetesi, 28.08.2003)*

Karadeniz sahillerimizde arkeolojik araştırma yapılıyor, ama ünlü bir arkeoloğumuz aranıldığı söylenen bilgilerin ilgisiz yerde arandığını söylüyor ve çok geçmeden Knorr isimli geminin petrol arama gemisi olduğu ortaya çıkıyor. Bütün bunlar tesadüf olabilir mi?

Karadeniz Teknik Üniversitesi Jeoloji Bölümünden Prof. Dr. İsmet Gedik Nuh Tufanı'nın izlerinin aranmasını iki cümleyle özetliyor: "Bulsalar Venedikliler ile Cenevizlilerin veya daha

eski kültürlerin batık gemilerini bulabilirler ama Nuh'un gemisini Karadeniz'de aramak öküzün altında buzağı aramaktır." *(Trabzon AA, 31.07.2003)*

Biz fikir evimizi inşa etmeye devam edelim ve tabi yine belgelerle. Peki, Sinop ve açıkları petrol ve doğal gaz açısından zengin mi? Cevabınızı galiba duyuyorum. Buyrun parçaları beraber birleştirelim.

"Uydu fotoğraflarından Sinop açıklarında büyük petrol yatakları olduğunun belirlenmesi üzerine, dünyanın en büyük petrol arama gemilerinden Norveç bandıralı "Ramform Challenger", petrol arama çalışmaları yapmak üzere Türkiye'ye geldi.

Geminin, İngiliz British Petroleum ile TPAO ortaklığıyla Sinop açıklarında 3 ay süreyle petrol arama çalışmaları yapacağı öğrenildi." *(Çanakkale AA, 16.07.2003)*

Ramform Challenger'i bir kenera bırakalım ve birlikte Toreador isimli petrol ve doğal gaz arama şirketinin hissedarlarına yönelik hazırladığı bilgi dosyasına bakalım. Toreador Türkiye, Fransa, Romanya ve Trinidad'da faaliyet gösteriyor.

Toreador, Amerika Birleşik Devletleri'nde Kansas, Louisiana, New Mexico, Oklahoma ve Texas'ta öncelikli araştırmalar yaptığını anlatıyor. İşte önemli ayrıntılar;

Toreador Reports Full–Year, Fourth–Quarter 2002 Results, Increase in Reserves:

"Toreador Batı Karadeniz'de en az 6 tane doğal gaz sahası saptadı. Her ayrı rezerv 200 milyar cubic feet ile 1 trilyon cubic feet arasında. Bu analiz 2002 yılına kadar alınmış olan izin neticesi alınmış sonuçtur. Toreador en iyi iki yerde 2004 başlarında arama yapmayı hedeflemektedir." *(www.toreador.net)*

İLGİNÇ PARADOKS

Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere "Saddam Rejiminin Kitle İmha Silah Tehdidine" karşı Körfez Harekâtı'nı başlatmışlardı.

Peki, Irak'ta kitle imha silahı bulundu mu?

ABD Dışişleri Bakanı Colin Powell:

"Irak'ta kitle imha silahları bulunamadı. Irak'ta Saddam Hüseyin rejiminin elindeki kitle imha silahı stokları bulunduğu iddialarının yanlış istihbarata dayandığı belirlendi.

Benim son bir yılda, son aylarda vardığım sonuç şu. Bu yargıyı BM'de sunmam için bana verilen istihbarat kusurluydu, yanlıştı. Beni zorlayan, bu istihbaratın kaynağının zayıflığı. Beni sıkan başka bir şey de, istihbarat camiasındaki bazı kişiler, kaynak dediklerinin sadece şüphe olduğunun farkındaydı. Ancak bu, benim tarafımdan bilinmiyordu.

Yeni bir istihbarat yapılanması, 'bu tür hataları' önleyebilir." *(http://www.cnnturk.com/arama/haber_detay.asp? PID= 00319&haberID=35570/ 14.09.2004 10:06:00 TSİ)*

Powel Irak'ta kitle imha silahı olmadığını açıkladı. Sadece o değil Amerika Birleşik Devletleri'nin Irak'taki kitle imha silahlarını bulmak için gönderdiği baş denetçi Charles Duelfer de bunun altını çizdi. Duelfer'i önemli hâle getiren ise onun baş denetçi hem de Amerikan Hükümetince gönderilmiş olması.

"Irak'taki ABD'li silah denetçilerinin başında bulunan Charles Duelfer de, Irak'ta araştırma yapan uzmanların, 1991'den

sonra ülkede herhangi bir kitle imha silahı üretildiğine dair kanıt bulamadığını açıkladı.

Araştırma ekibinin başkanı CIA özel uzmanı Charles Duelfer; 'Irak'ta askerî olarak önem arzeden kitle imha silahı stoklarının gizlendiğini sanmıyorum' diyor." *(http//www.cnnturk.com/arama/haber_detay.asp?PID=00319&haberID=41208/ 07.09.2004 06:05:00 TSİ)*

Sadece açıklama yok yaklaşık 1000 sayfalık rapor, Başkan George W. Bush'un ve ABD yönetiminin savaş öncesindeki açıklamalarının aksine, savaş başladığında, Saddam Hüseyin'in kimyasal ve biyolojik silah stoklarına sahip olmadığını ve Irak'ın nükleer silah üretme kapasitesinin gelişmek yerine giderek azaldığını ortaya koyuyor. *(http://www.cnnturk.com/arama/haber_detay.asp?PID=00319&haberID=41208/ 07.10.2004 06:05:00 TSİ)*

Önce Powell sonra Duelfer ve en son olarak CIA Başkanı da itiraf etti:

"Savaş yanlıştı, Saddam'ın silahı yoktu!

ABD'yi Irak Savaşı'na götüren yolda, Irak'ta devrik Saddam Hüseyin rejiminin kitle imha silahlarıyla ilgili istihbarat raporlarında imzası bulunan ve bu yaz tartışmalı bir şekilde görevinden istifa etmek zorunda kalan Amerikan Merkezi Haberalma Teşkilatı'nın (CIA) eski Başkanı George Tenet, savaşın yanlış olduğunu söyledi. Lake Michigan Koleji'nde, Güneybatı Michigan Ekonomik Kulübü'nün 2 bin üyesine hitaben yaptığı konuşmada Tenet, Irak savaşı için 'yanlış" ifadesini kullanmakla birlikte, bu yanlışlıkla ilgili ayrıntı vermedi.

Tenet: 'Giden Saddam Hüseyin rejimine baktığım zaman, bu durumun bir kayıp olduğunu söyleyemem. Saddam'ın kitle imha silahları olduğuna inanmıştım. Ancak yoktu. Günün sonunda bunun sorumluluğunu üstlenmek zorundayım.' dedi." *(Milliyet gazetesi, 22.10.2004)*

II. Irak Harekâtının yanlış istihbarata dayandığını sonunda ABD Başkanı George W.Bush da açıkladı. George W. Bush–ABD Devlet Başkanı:

"İstihbaratların çoğunun yanlış çıktığı doğru. Başkan olarak savaşa girme kararından da ben sorumluyum." *(Cnn Türk televizyonu, 14.12.2005)*

Irak'ta kitle imha silahı bulunamadı. Ancak harekâtın gerekçesi buydu ama şimdi ülkedeki istikrarsızlık sebebi ile her gün onlarca kişinin öldüğünü görüyoruz. Peki, Irak'ta kitle imha silahı yoksa, o zaman bütün bunlar ne içindi?

2. Irak Harekâtının perde arkasında petrolün olduğu hep konuşuldu. Amerika'nın kalbinden iş dünyasının merkezinden Wall Street Journal gazetesi 16 Ocak'ta yani harekât başlamadan önce şu bilgiyi haber olarak veriyor:

"Petrol şirketlerinin yöneticileri Beyaz Saray, Dışişleri ve Savunma bakanlığı yetkilileriyle bu konuda bir toplantı yaptı. Bu şirketler arasında, Başkan yardımcısı Dick Cheney'in bir dönem İcra Direktörü olarak görev yaptığı Halliburton Co. ile Schlumberger Ltd. de yer alıyor. Toplantıya, Exxon Mobil, Chevron Texaco, Conoco Phillips'in de üst düzey yöneticileri katıldı. Bu şirketlerin Irak'ta 1,5 milyar dolarlık anlaşma imzalamayı umdukları belirtiliyor."

Hülasayıkelam kitle imha silahları bulunamadı ve her gün savunmasız onlarca hatta bazen yüzlerce insanın hayatını kaybetmesine sebep oldu.

Arap Yarımadası'ndaki petrolü arkeologlar bulmuştu ama günümüzün arkeologları Amerika Birleşik Devletleri'ni eleştiriyorlar. Hatta görevindekiler istifa ediyor. Amaç başka diyerek...

"ABD yüzyılın suçunu işledi

Arkeologlar, Irak müzelerini ve arkeolojik alanları korumayan ve eserlerin yağmalanmasına, zarar görmesine ya da yanmasına göz yuman Amerikan birliklerini "yüzyılın suçunu"

işlemekle suçladılar. Bağdat Ulusal Arkeoloji Müzesi Müdürü Donny George, 'Arkeolojik alanlarda, Bağdat müzesinde olup bitenler yüzyılın suçudur, çünkü bunlar insanlığın ortak mirasıdır.' diyor ve çarpıcı eklemeyi yapıyor: 'Anlaşılan, ABD için Bağdat Müzesi'nden başka öncelikler var.'"

"Arkeologlar o kadar sinirli ki, ABD Başkanı George Bush'un kültür danışmanı Martin Sullivan, sırf protestosunu ifade etmek için istifa etti." *(Hürriyet gazetesi, Kültür Sanat Sayfası, 18.04.2003)*

Bu bölümün adını niye ilginç paradoks olarak düşündüm derseniz; bir tarafta denizaşırı ülkelerde içeriği bile net olmayan arkeolojik bulgu arama kaygısı, bir tarafta da Irak gibi dünya medeniyetinin doğup geliştiği bölgede sahip çıkılmayan arkeolojik eserler...

TÜRKİYE'NİN KENDİNE YETECEK PETROLÜ VARDIR

Ekim 2004 yılı başlarında ülkemizde hararet artmıştı. Çünkü Avrupa Parlementosu'nun Türkiye ile ilgili raporu açıklanacaktı. İşte bu dönemde yurt dışından gelen Türkiye ile ilgili değerlendirmeler önemliydi. Özellikle de kilit ülke konumundaki Fransa'nın değerlendirmesi... Çünkü AB'nin çekirdek ülkesi konumunda.

İlginçtir, Avrupa'nın Türkiye'ye ihtiyacı var diyenlerden biri Fransa'dan çıktı. Konuşan isim Michelle Rocard. Rocard Fransa'nın eski sosyalist başbakanlarından. Hâlen Avrupa Parlementosu üyelerinden. Rocard konuşuyor ona kulak verelim:

"İsrail ve Filistin arasında önemli ve dinlenen bir ülke olan Türkiye, bölgedeki su dağılımının anahtarı. Şu an 5 ülkede Türkçe konuşuluyor ve daha da önemlisi dünyanın ikinci büyük petrol bölgesi Türkiye. Eğer bu bölgede var olmak istiyorsak, Türk kanalından geçmemiz gerekli. Bence Türkiye'nin üyeliği AB için bir hayat sigortasıdır." *(Paris İHA, 06.10.2004)*

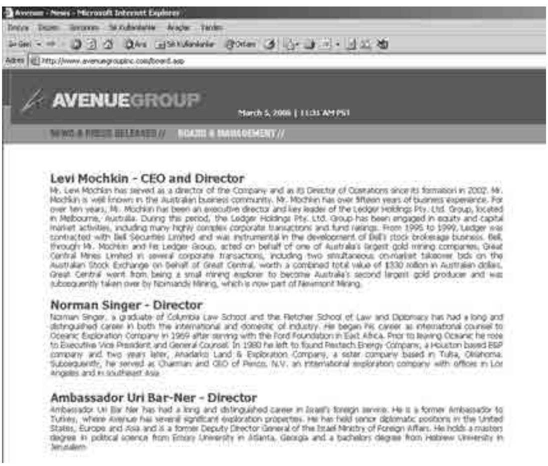
Yukarıda geçen 'dünyanın ikinci büyük petrol bölgesi Türkiye' açıklaması sizi şaşırtmış olabilir. Ancak şaşırmamak gerekiyor. Bu kez konuşacak kişi Avenue Energy Inc.'in başkanı Levi Mochkin. Mochkin, Türkiye'nin petrol açısından zengin bir ülke olduğunu düşünüyor ve söylüyor. Hatta söylemekle kalmıyor, ülkemizde petrol ve doğal gaz arama çıkarmada Oyman Sayer'in

şirketiyle ortak çalışmaları var. Mochkin Türkiye'nin petrol potansiyeli yüksek diyor.

Levi Mochkin:

"Bürokratik ve yasal engeller kaldırılırsa Türkiye'nin petrol potansiyelinin ülke ekonomisini rahatlatacak kapasitede olduğu ortaya çıkacak. Güneydoğu Anadolu'da geçen Eylül'de başladığımız kazılar bize, gelecek için büyük ümit verdi." *(Dogan Uluç, Hürriyet gazetesi, NewYork 16.04.2004)*

Levi Mochkin'in sözleri dikkate değer. Çünkü Türkiye'yi yakından tanıdığı belli, üstelik Mochkin'in Başkanlığını ve CEO'luğunu yaptığı Avenue Group–Board And Management'ta Türkiye'nin yakından tanıdığı bir başka önemli isim daha var ve "Director"luk yapıyor. Uri Bar–Ner.

Ner, 1999–2001 yılları arasında İsrail'in Ankara Büyükelçisi olarak Türkiye'de görev yaptı ve Türkiye'yi biliyor.

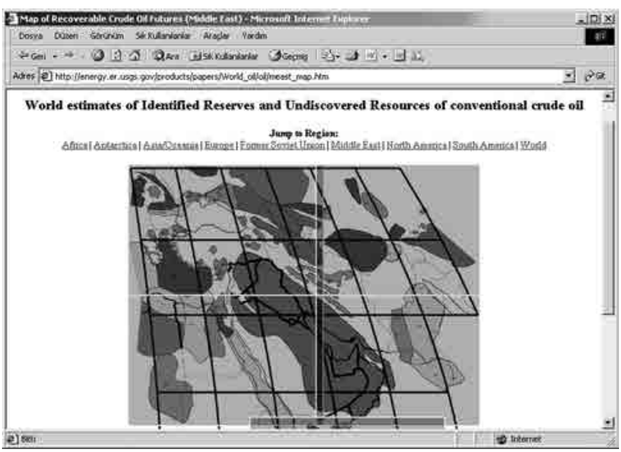
Levi Mochkin ile birlikte çalışan Alaaddin Middle East'in Genel Koordinatörü Cem Sayer: "Hâlen ülkemiz ihtiyacının % 8'i yerli üretimden karşılanıyor. Bunun % 50'ye çıkmasıyla Türkiye yılda 3 milyar dolar tasarruf edecektir. Türkiye'de bu potansiyel var. Ayrıca istihdam ile kalkınmaya katkı sağlanacaktır." diyerek

onu doğruluyor. Ancak biz Mochkin'in açıklamalarını biraz daha mercek altına alalım. Çünkü merceğin altındaki gerçek çok ilginç...

Levi Mochkin:

"Aladdin Middle East işbirliğiyle yürüttüğümüz kazılarda Diyarbakır'ın Karakilise kesiminde 2500 metre derinlikte petrol bulduk ve üretime başladık. Yakında Karakilise 2 kuyularının kazımı başlayacak. Geçen Mayıs'ta Adıyaman'ın Tosun ilçesinde de petrol kaynaklarına rastladık. Aladdin, Avenue Energy, Ersan Petrol ve Güney Yıldızı konsorsiyomu olarak Türkiye'de 1,5 milyar hektar alan için arama ve işletme ruhsatnamesi aldık. Bu yeni sahalarda yılmadan, sabırla çalışıp üretimi misliyle katlayacağız."diyor. *(Doğan ULUÇ, Hürriyet gazetesi, New York 16.04.2004)*

Üretimi katlayacağının altını çizen Mochkin, önemli bir noktaya dikkat çekiyor. Diyor ki: "Türkiye'nin Yemen, Umman, Birleşik Arap Emirlikleri, Kuveyt, Suudi Arabistan ve Irak'ı içeren petrol baseninin kuzey ucunda ve doğal nedenlerle petrol kaynaklarına sahip olması gerek." *(Doğan ULUÇ, Hürriyet gazetesi, New York 16.04.2004*)

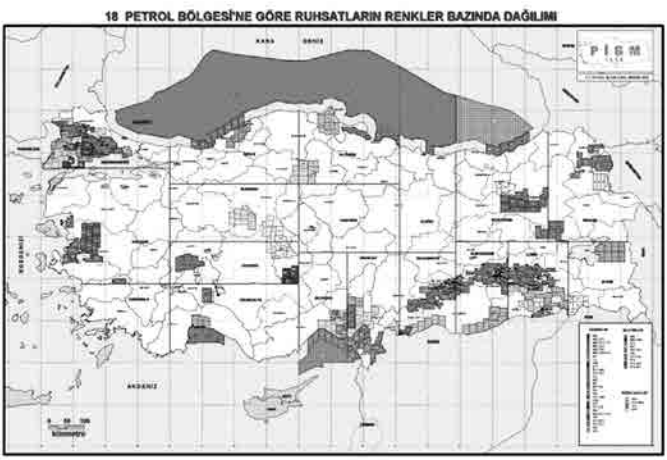

Mochkin'in bu açıklaması Eski Fransa Başbakanı Rocard'ın açıklamaları ile de örtüşüyor. Rocard ne diyordu? "Ve daha da önemlisi dünyanın ikinci büyük petrol bölgesi Türkiye." Yani Rocard'a göre Türkiye nerede? Petrol bölgesinin üzerinde. Biz yeniden Mochkin'in "Türkiye, Suudi petrollerinin kuzey ucunda…" açıklamasına dönelim. Kuzey ucuyla ne anlatılmak istendiğini, Amerikan Jeolojik Kurumunun daha önceki bölümlerde aktardığımız haritası gösteriyor.

Yeşille anlatılan bölge en az 100 milyar varille Suudi Petrollerinin devamı olarak anlatılıyor.

Dikkat edilirse yeşil alan Güneydoğu Anadolu Bölgesi üzerinde bir yay çiziyor. Bu yayın üst kısmı, düz alanların bittiği; dağların başladığı bölgedir ve işin daha da ilginci Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'nün Türkiye'de şirketlerin ruhsat haritalarını gösteren haritası da aynı bilgiyi doğrulamaktadır.

Önce haritaya bakalım.

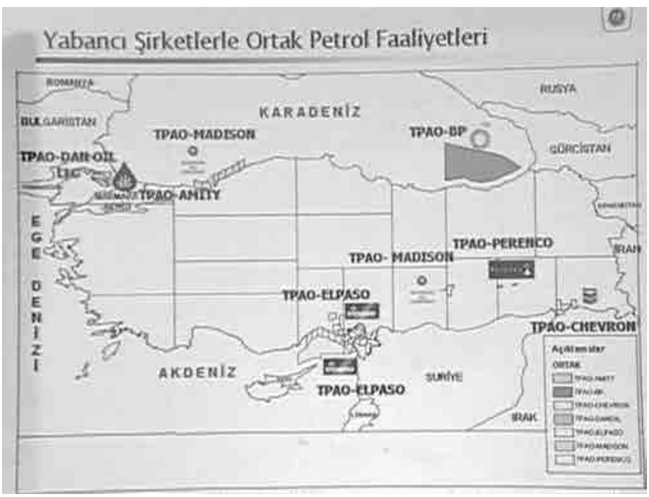
Bu harita, 18 petrol bölgesine göre ruhsatların dağılımını anlatıyor. Dikkat edilirse, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde şirketlerce alınan ruhsatların da bir yay çizdiği net olarak anlaşılıyor. Peki, bu şirketler kimler? Bunlardan biri dünyanın

yakından tanıdığı bir isme ait olduğu iddia edildi. Yani Dick Cheney'e.

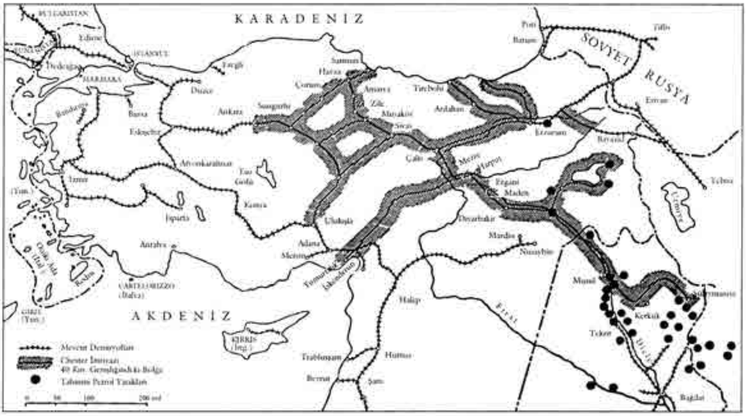
Hatta Cheney'in şirketi Halli Burton'un Şelmo petrol sahasında işletmecilik yapan, Kanada'nın Pemi Şirketi büyük bir petrol rezervi bulup günde 5 bin varil petrol çıkarınca bir ara dillere destan bile oldu. *(Yeni Şafak gazetesi, 14.04.2003)*

Dikkat edin 5 bin varil Türkiye ortalamasının çok ama çok üzerinde bir rakam bu. Üstelik bulunduğu seviye 1700 metreydi.

Biz bu meşhur yaydaki şirketlere bakalım ama yine belgelerle. Aşağıda TPAO'nun 2000 yılına ait birlikte çalıştığı şirketlerin haritası var. Harita İstanbul'daki Petrol Kongresinde TPAO Genel Müdür Vekili Mete Gürel tarafından sunuldu. Haritada İskenderun Körfezi ve bunun karaya Güneydoğu Anadolu'ya doğru olan uzantısında da şirketlerin bir yay çizdiğini görüyoruz.

"Van'da Petrol" bölümünde Chester imtiyazının gölü nasıl çepe çevre sardığını ve bunun bir maksada yönelik yapıldığını aktarmıştım. Chester imtiyazına bir kere de Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin üzerinde yay çizip çizmediği yönünden bakın. Haritalar nasıl da birbirini doğruluyor değil mi?

Chester eğer bu imtiyazı alsaydı çok önemli bir şey istiyordu. "Chester grubu, kendi projelerinin kabulü hâlinde, şirketlerine 16 aylık bir inceleme dönemi tanınmasını ve bu süre zarfında, projeleri kapsamına dâhil bulunan Van, Bitlis ve Musul petrol yataklarının bulunduğu alanlara kırk kilometreden daha yakın yerlere hiçbir şirkete inceleme ve araştırma olanağı ve ayrıcalığı verilmemesini de şart koşmuştu." *(Hikmet Uluğbay, İmparatorluktan Cumhuriyete Petropolitik)*

Şimdi kafamızda bir canlandırma yapalım. Güneydoğu Anadolu Bölgemizin üzerinde yay çizen bu demiryolu projesinin 40 kilometre güneyine ve kuzeyine çıkalım. Ne kadar büyük bir alan olduğunu tasavvur edebiliyor muyuz?

"Chester demiryolu boyunca iki şerit olarak verilen arazi, zamanın Nafia Nazırlarından Hulusi Beye göre 80 bin kilometrekarelik bir alandır ki, bu aynı zamanda, Bulgaristan'a eşit olduğu kadar Belçika'nın yüzölçümünün üç katı tutmaktadır." *(Tarık Zafer Tunaya, Türkiye'de Siyasi Partiler C.3)*

HAVA VE UYDU FOTOĞRAFLARIYLA PETROL ARAMA

2002 yıllı başlarında Türkiye'de bir tartışma başladı. Ülkemizin neresinde petrol olduğu uydu fotoğraflarıyla tesbit edilebiliyor diyen bir kesim çıktı ve tartışmalar öylesine alevlendi ki, sadece bu konunun konuşulduğu tartışma programları yapıldı. Gerçekten de havadan veya uzaktan algılama fotoğraflarıyla petrol bulmak mümkün mü?

UZMAN 1

Mustafa Şenel, MTA Jeoloğu:

"Uydu ve hava fotoğraflarından faydalanıyoruz. Büyük ölçekteki yapıları daha kolay görüyoruz. Yani bulunduğunuz yerde büyük ölçekteki yapıyı göremezsiniz ama uydu görüntüleriyle, görme şansınız daha fazla ama uydu verileriyle, gördüğünüz yeri bizzat oraya giderek test etmeniz gerekiyor.

Soru: Yani Güneydoğu Bölgesi'ndeki büyük yapıları uydu verileriyle görmek mümkün?

Cevap: Mümkün

Soru: Karadeniz'deki büyük yapıları uydu verileriyle görmek mümkün?

Cevap: Evet.

Soru: Veya Antalya'daki, Mersin'deki yapıları görmek için uydu verileri kullanılıyor?

Cevap: Kullanılıyor.

Soru: İskenderun Körfezi veya Ege Bölgesi için değil mi veya Trakya için yanlış mı düşünüyorum?

Cevap: Her yer için. Büyük yapılar için ama bunları gidip, yerinde test etmeniz gerekiyor. Önce alterasyon zonlarını tesbit edip, o belirlediğiniz yerleri çalışırsanız, ne tip maden var onları söyleyebilirsiniz." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

UZMAN 2

Özel olarak görüşme imkânına sahip olduğum kişilerden biri Prof. Dr. Derya Maktav. Maktav İTÜ İnşaat Fakültesi, Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği Bölümü Uzaktan Algılama Anabilim Dalında öğretim üyesi ve NASA, ESA gibi kurumların Türkiye'de katıldığı kongre ve konferansların organizatörlerinden.

Acaba uzaktan algılama metoduyla petrol sahaları, petrol sızıntısının olduğu bölgeler tesbit edilebilir mi? Bu soruya en iyi cevap verebileceklerin başında geliyor.

Prof. Dr. Derya Maktav:

"Türkiye doğal kaynak açısından çok zengin bir ülke. Petrol, yerin altında bir şey, öyle değil mi üstünde yok. Alttan yukarı doğru çıkıyor. Uzaktan algılama ve uydu verilerinin buradaki fonksiyonu yer yüzeyinde olan şeyleri algılamaktır. Yoksa yerin altında görülmeyen bir takım şeyleri doğrudan doğruya algılamak uzaktan algılama veyahut da uydu verileriyle, uydulardan yapılabilen bir iş değildir. Ancak şunu söyleyebiliriz, jeolojik anlamda yer yüzeyinin jeolojik yapısı formasyonu yerin altındaki bir takım madenler hakkında bazı bilgeler verebilir. Yani oranın jeolojisine bakan, jeolojik formasyonuna bakan jeolog orada ne tür madenlerin olabileceği konusunda bazı bilgiler aktarabilir, alabilir. İşte bu noktada uydu verilerini devreye soktuğumuz zaman tabi ki kızılötesi kanallarla çalıştığı için yani çıplak gözün göremediği bazı şeyleri de uydu verileriyle görüyorsunuz. Oradaki o formasyonu genel

formasyonu tek bir uydu verisinde 180 km'ye, 180 km'lik bir alan düşünün. Bunu tek bir görüntüde karşınızda görüyorsunuz. Yani bilgisayar ekranının karşısına geçtiğiniz zaman böyle bir görüntüyü görüyorsunuz ve bunu kızılötesi kanallarda çeşitli renkler vererek, çeşitli renklerde bunu görüyorsunuz. Termal kanallar var mesela oranın sıcaklığına göre soğuk toprak, sıcak toprak, soğuk su, sıcak su bunları farklı şekilde sınıflandırıp görebiliyorsunuz. E, bunları gördüğünüz zaman bir jeologla birlikte yorumlama yaptığınızda bunun altındaki madenlerin neler olabileceğiyle ilgili bir takım ön bilgilere erişebilmek mümkün tabi ki bunu bir takım yersel çalışmalarla entegre ederek. Olay bu! MTA'da arkadaşlarımız var onunla ilgili birim var ve arkadaşlarımız orada çalışıyorlar. Bizde de yararlanılıyor.

Soru: Yerin üzerine çıkmış petrol sızıntıları uydular vesilesiyle tesbit edilebilir mi?

Cevap: Elbette tabi yerin üzerine çıktığı anda zaman onları tesbit etmemizde bir sorun yok." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

UZMAN 3

Uzaktan algılama metoduyla yani uydularla petrol sızıntılarının tesbit edilip edilmediğine dair önemli bir isimle daha görüştüm. Petrol Jeoloğu Mehmet Özkanlı… Özkanlı, Türkiye Petrol Jeologları Derneği Başkanı. Aynı soruları ona da yönelttim.

"Soru: Türkiye'nin uzaktan algılama metoduyla belirli petrol kaynaklarının ortaya çıkarıldığını söylemek mümkün mü? Böyle bir çalışma yapıldı mı?

Mehmet Özkanlı: Uydulardan alınmış görüntülerle bir takım çalışmalar vardır. Petrolcülükte, siz belli bir alanda çalışmaya başladığınız zaman özellikle bu saha çalışmasıyla başlar. Bu saha çalışmasında, hava fotoğraflarından uydu fotoğraflarına kadar bir takım veriler geniş ölçekte yapılacak çalışmalarda öncelikle incelenir. Daha sonra arazi ekipleri sahada bir takım incelemeler

yapar. Bu emarelerin olduğu yerden sızıntıların olduğu yerden, bir takım numuneler alınır, bunlar incelenir. Uydu fotoğrafları petrolcülükte kullanılan "tool–araç"lardan bir tanesidir. Birçok yöntemi bir arada kullanmanız gerekiyor. Dünyadaki bütün petrol şirketleri bütün kullanılan yöntemleri bir arada kullanıp hepsinin sonunda bir yere varmak gerekiyor.

Soru: Peki, bu başarıya ulaşmada uydu fotoğrafları yüzde kaç etkili?

Mehmet Özkanlı: Net bir şey söylemek zor. Sonuçta geniş bir ölçekte, yapısal formları görüyorsunuz, işte bir takım sızıntılar varsa onları görüyorsunuz. Daha sonra sızıntıların üzerine gidip numuneler alıyorsunuz. Orada korunmuş bir rezervuar olabilecek mi? Ona bakıyorsunuz. Bütün ard arda devam eden çalışma sonunda kuyunuz başarılı da olabilir."

Üç uzmanın açıklamalarını arka arkaya verdim ki yalanlaması mümkün olmasın. Bugün uyduların petrol ve doğal gaz aramalarındaki gücü yadsınamaz. Çünkü büyük kolaylıklar sağlıyor.

Bir örnek vermek istiyorum. Yemen'de 27.500 km^2'lik bir bölgenin sismik yolla araştırılması 2 yılda ve 17 milyon dolar masrafla gerçekleştirilebilmiştir ve başarısız olmuştur. Aynı bölgenin uydu vasıtasıyla araştırılması sadece 2 ay sürmüş ve masrafı ancak 165.000 dolar olmuştur.

HAVA FOTOĞRAFLARI 1940'LARDAN BERİ KULLANILIYOR

"Hava fotoğraflarının jeolojik çalışmalar için kullanılmasının tarihçesi İkinci Dünya Savaşı'ndan itibaren başlamıştır denilebilir. Gerçekten 1942 yılında A. J. Eardley, 1943 yılında da H. T. U. Smith'in yayınladıkları fotojeoloji ile ilgili kitaplar, bu konudaki ilk kitaplar durumunda. Hatta bu tarihlerden önce, Birinci ve İkinci Dünya Savaşları arasında, hava fotoğraflarından

jeolojik amaçlar için yararlanılmıştı. Örneğin 1935'lerde Hollanda Shell şirketi Yeni Gine'de, geniş bir alanda petrol araması yapmak için hava fotoğraflarından yararlanmış arazinin jeolojik ve tektonik ana çizgilerini bu sayede ortaya çıkarmıştır." *(A. Ferhat Bayram, Hava Fotoğrafları, Selçuk Üniversitesi Jeoloji Bölümü, 2002)*

TÜRKİYE BU TEKNOLOJİYİ KULLANIYOR MU

2002'den sonra kimileri kamera önünde havadan ve uzaydan bu petrol sızıntıları belirlenebilir mi belirlenemez mi diye tartışırken Türkiye bu önemli aracı devreye soktu. Hem de en önemli bölgede.

Enerji Bakanı Dr. Hilmi Güler bununla ilgili olarak detaylı bir ayrıntı veriyor:

"Akçakoca açıklarında doğal gaz rezervleri olduğunu biliyoruz. Şu anda uydu ile Japonlarla ortak bir çalışma yaparak, bu bölge–Batı Karadeniz–maden bakımından aranıyor. Buradaki yeraltı ve yer üstü zenginliklerini toparlamaya çalışıyoruz. Bu noktada iyi bulgular var elimizde." *(Zaman gazetesi, 25.07.2003)*

Uydularla petrol aramalarında aranan şeylerin başında petrol olan bölgeden çıkan sızıntılar geliyor:

"Dünyanın hemen bütün üretken petrol bölgeleri hidrokarbon sızıntısı ile bulunmuşlardır." *(NPA Satelite Mapping, İngiltere)*

Uydulardan yararlanarak daha önce başarıya ulaşılamayan yerlerde bile petrolü bulmak mümkün. Petrolcü Oyman Sayer, Tuz Gölü'nde TPAO ve ESSO 1950 yıllarında araştırma yaptıklarını, yetersiz teknoloji ile yanlış saptamalarda bulunup bıraktıklarını anlatıyor. Ancak burada yeni teknolojiyi yani uydu verilerini devreye sokarak önemli başarı elde ettiklerini söylüyor. Sayer: "Biz burada uydu izdüşümleri yaptık ve üç yapı tespit ettik. Bu yapılardan birinde doğal gaz, diğer ikisinde petrol var. Burada 232 milyon varillik bir rezerv olduğu tespit edildi." diyerek uydu fotoğraflarının önemini vurguluyor. *(Aksiyon dergisi, Sayı: 158)*

KONUYA AÇIKLIK GETİRECEK BİR ANI

Gelişmiş dünyada uydu vesilesiyle petrol arama o kadar eski bir yöntem ki…

Prof. Maktav:

"Size spesifik bir örnek vereyim. Ben yurt dışında master yaparken, benim master tezi hocam bir jeologtu. O zaman uzaktan algılamayla ilgili bir çalışma yapıyordum. Bursa yöresiyle ilgili. O jeolog olduğu, ben de Türk olduğum için zaman zaman sohbet ederken bana derdi, uydu görüntülerini gösterirdi. İran'dan Rusya'ya giden ve Türkiye'nin doğusundan geçen, bir hat düşünün, o bölgeyi düşünün, komple düşünün. Oradaki jeolojik formasyona bakarak, 'Güney kısımlarında o hat boyunca bunun güney kısımlarında petrol çıktığını–yani Irak'ta ve İran'da–, kuzey kısımlarında da petrol çıktığını –Gürcistan ve Çeçenistan– fakat ortadaki jeolojik formasyon –yani Doğu Anadolu'da– aynı devam etmesine rağmen, Türkiye'nin doğu kısımlarında niçin petrol çıkmadığı konusunun komik olduğunu' söylerdi mesela jeolog olarak. Kendi yorumlarıyla. Yani var olması lazım, çünkü bu formasyon böyle devam ettiğine göre, 'bütün bu hat boyunca da olması gerekir' derdi. 'O hattın bir tarafında var ortasında yok olur mu oralarda da vardır' diyordu."

Soru: Yani neresi?

Maktav: İşte Doğu Anadolu Bölgesi.

Soru: Sene kaçtı?

Maktav: 1975–79 arası Almanya Karlsruhe Teknik Üniversitesinde. Madencilikte uydu verilerinden yararlanıldığı kesinlikle ve kesinlikle doğru. İşi son derece kolaylaştıran bir teknoloji olarak gündeme geliyor. Uydu verilerinden gerçekten çok ciddi bir biçimde yararlanılıyor." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Derya Maktav bu özel anısını paylaştı. Bu anının ayakları yere basan net bilgiler verdiği çok açık. Çünkü anısında Alman

Jeoloğun bahsettiği yer Türk topraklarının hemen doğu uzantısında "Amerikan Şirketleri Exxon Mobil ve SOCAR büyük bir petrol yatırımına sahip. Yer Nahçıvan, tahmini rezerv 750 milyon varil, projendirilen yatırım 2 Milyar Dolar." *(Azerbaycan Üretim ve Paylaşım Anlaşmaları, EIA 2002)*

Uydu verilerini konuşurken Türkiye'nin Doğu Anadolu'suna atıf yapıldı. Bu kez Kars'tayız.

UYDU VERİLERİ NİÇİN GEREKLİ

"Uydu desteğiyle yerde 6 ay sürecek bir araştırma 1 haftada bitebilir. Bu yöntemle uydudan çekilen görüntüler bilgisayara yükleniyor ve dijital yöntemle uzmanlarınca ne anlama geldiği bir bakıma okunuyor. Klasik yöntemlerle elde edilemeyen bulgulara uydu yöntemiyle ulaşmak mümkün. Bu iş için dünya çevresinde dönen uydular mevcut. Yaklaşık bir milyar (90'ların dolar paritesine göre) Türk Lirası'na tekabül eden bir parayı ödeyip, istediğiniz bölgenin aradığınız özelliklerdeki görüntüsünü uydudan alabiliyorsunuz. Bundan sonra yapacağınız iş örneğin İTÜ'deki gibi bir merkeze götürüp, görüntüyü uzmanlarına, laboratuvar şartlarında yorumlatmaya kalıyor. Metod maden yatağıyla ilgili ipucu sayılabilecek bütün bilgileri veriyor. İpuçları yüzde yüz doğru anlamına gelmese de maden arayıcılarının gözü kulağı niteliğinde." *(Aksiyon Dergisi, 158. sayı)*

Kamuoyu, "uydularla gerçekten petrol bulunur mu, bulunmaz mı" diye tartışadursun petrol aramacılığının içindekiler Türkiye'nin potansiyelinin tamamen ortaya çıkması için uyduların şart olduğunu anlatıyorlar. Yıllardır Anadolunun doğusundan batısına, kuzeyinden güneyine kadar her yerinden petrol sızıntılarının yeryüzüne çıktığı hem devlet kayıtlarında var, hem de özel çalışmalarda...

"Yeni yüzyılın başları sadece Mezopotamya petrolleri için gelişmelerin gözlemlendiği bir dönem olmamış, aynı zamanda,

Osmanlı topraklarının diğer bölümlerindeki petrol yataklarının da gündeme geldiği başlangıç yılı olmuştu. Mısır'da Cebel Zait Dağları, Sina Yarımadası, Kızıldeniz'de Farsan takımadaları, Burgan–Kuveyt, İskenderun, Antalya, Van, Siirt, Diyarbakır, Filistin'in ölü deniz alanı, Marmara Denizi, Sinop'un güneyinden, Erzurum'a kadar çeşitli yerlerde tabii asfalt, petrol sızıntısı ve diğer hidrokarbon bileşikleri fark edilir olmuştu." *(William Yale, The Near East: A Modern History 1960)*

Peki, petrol sızıntıları neyi ifade eder? Petrol sızıntıları o bölgedeki muhtemel petrol rezervini işaret eder.

"Petrol sızıntısının saptanması uzaktan algılama teknolojisi için iyi bir uygulama alanıdır. Bu teknik, uçakla yapılan hava gözlemlerinden daha ucuz olduğu için petrol şirketlerinin petrolden zengin alanlardaki araştırma faaliyetlerine daha çok yoğunlaşmalarını sağlar." *(NASA tracking natural oil seeps, Offshore, Feb, 1999)*

"Dünyanın hemen bütün üretken petrol bölgeleri hidrokarbon sızıntısı ile bulunmuşlardır." *(www.npagroup.co.uk)*

Örneğin İngiltere'de faaliyet gösteren NPA Satellite şirketi uydu yöntemiyle petrol ve doğal gaz aramacılığında neleri yapabileceğini internette tek tek anlatıyor. Detaya girmiyor ama fikir vermesi için yapabileceklerini resmî internet sitesinde kademe kademe anlatıyor.

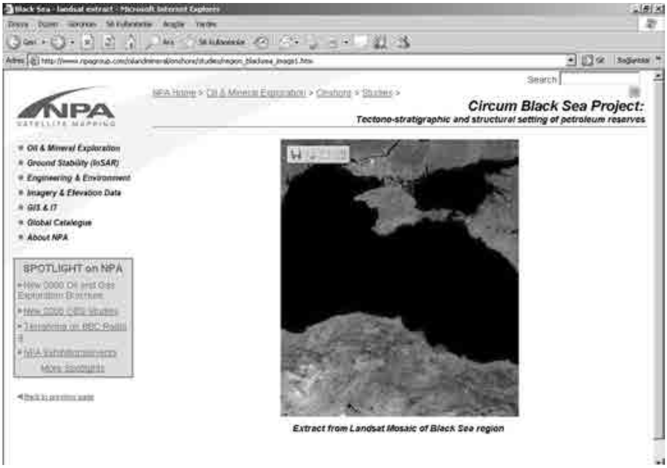

Extract from Landsat Mosaic of Black Sea region

(Extract from Landsat Mosaic of Black Sea region http://www.npagroup.com/oilandmineral/onshore/studies/region_blacksea_image1.htm)

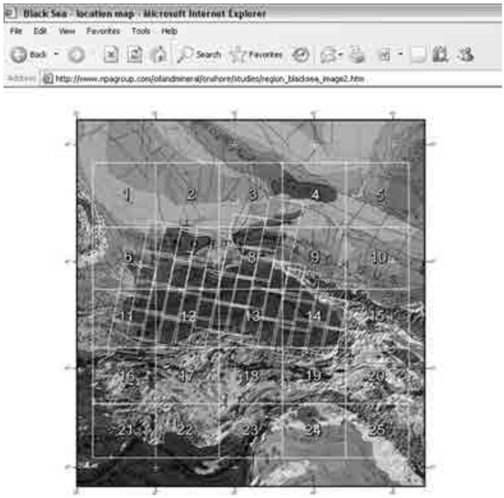
İşte bu yukarıdaki Karadeniz'deki rezervleri anlatan haritalarından biri. Ancak bu haritaya bakarak petrol arayamazsınız çünkü petrol aramacılığında nokta önemlidir. Yani bu harita genel fikir verir. Bu sebeple aramacılıkta, çok daha detaylı haritalar kullanılır.

Yani bu harita genel fikir verir ama detay vermez. Eğer detay istenirse şirket bunun bedelini istiyor. Dikkat edilirse haritada hangi rengin neyi işaret ettiği belirtilmemiş yani legendi yok ama yine de önemli. Çünkü şirket bu haritayı şöyle tanımlıyor; Circum Black Sea Project: Tectono–stratigraphic and structural setting of petroleum reserves... Yani muhtemel petrol basenleri–rezervleri...

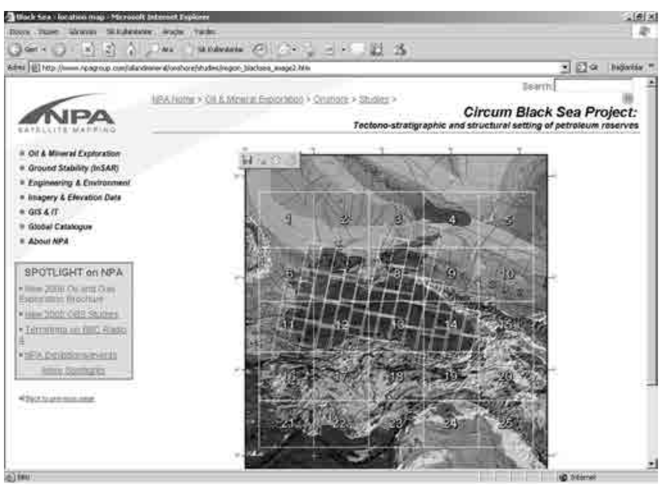
Aşağıdaki harita da Karadeniz'le ilgili fakat haritayı şunun için buraya aldım: Bir ipucumuz var. Bu ipucu Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde koyu kahverengi renkle belirtilmiş bir alan. Burası Mardin... Hatırlayacaksınız Alaaddin Middle East Petrol Arama Grup Başkanı Cüneyt Özdil "Mardin'de buldukları ve ruhsatını aldıkları petrol sahasından eğer gerçekleşirse günde 1 milyon varil petrol çıkarabileceklerini" anlatmıştı. Aynı haritada Van Gölü'nün hemen doğusunda kahverengi alanla işaretlenmiş bölüm var ve yine Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu ucunda Hakkari'nin de kahverengi alan içine alındığı görülüyor. Van ve Hakkari'yi anlattığımız bölümleri hatırlayınız.

(Tectono–stratigraphic and structural setting of petroleum reserves)

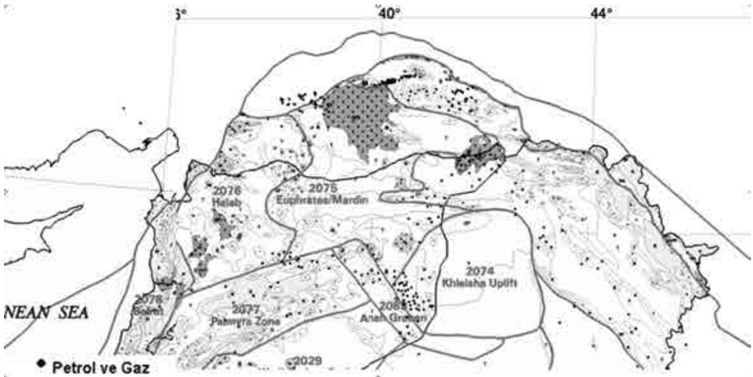

(Tectonic map of the Black Sea region superimposed on shaded Digital Elevation Model (DEM). The numbered index refers to 1:500,000 scale mapsheets, while the white outlines show RADARSAT image outlines.

Haritanın kaynağı: http://www.npagroup.com/oilandmineral/onshore/studies/region_blacksea_image2.htm)

Yukarıda koyu kahverengi şekilde belirtilmiş alan Amerikan Jeoloji Kurumu Haritasıyla da üst üste çakışmıyor mu? Bakın ve siz karar verin.

Sızıntılar kendiliğinden yeryüzüne çıkınca uydular bunu hemen algılıyor. Ancak teknoloji o kadar ileriye taşınıyor ki; havadan radarlar sayesinde yerin altını görebilmek artık hayal değil. Açık kaynaklar bunu anlatıyor:

"Uydulara yerleştirilecek mikrodalga radarları, yeraltındaki tarihî eserler ve toplu mezarların bulunmasını sağlayabiliyor.

İsrail'deki Ben Gurion Üniversitesi öğretim üyeleri, söz konusu radarların, yeraltındaki nesneleri tespit edebileceğini belirtirken, araştırmayı yürüten bilim adamı Dan Blumberg, 'Gömülü nesneler, havadan sistemlerle ortaya çıkarılabilir.' diyor.

New Scientist dergisinde sonuçları yayımlanan araştırma kapsamında, Negev Çölü'nde çeşitli derinliklere alüminyum iletkiler yerleştirildi ve bunlar uçaklara yerleştirilen mikrodalga radarla tespit edildi." *(Londra AA 10.07.2004)*

Zaten bugün LANDSAT olarak bilinen yapay uydunun daha önceki adı, ERTS idi. Bunun Türkçe anlamı şu: "Yer Kaynakları Teknoloji Uydusu." Bu uydu 1972 yılında ABD tarafından fırlatılmıştı. *(Özcan Özmumcu, Türkiye Üçüncü Petrol Kongresi,*

Trakya'nın LANDSAT–1 Görüntüsünün Petrol Yönünden Jeolojik Ön Yorumu İsimli Bildiri)

GEÇ FARKINA VARDIK

Uydu teknolojileri bu kadar önemliyken ne yazık ki, Türkiye'nin yeraltı ve yer üstü kıymetli değerlerini ortaya çıkarmakta bu teknolojiler yaygın olarak kullanılmadı. Bir envanter çalışması bugüne kadar yapılmadı.

"Soru: Peki, özel olarak bu konuyla ilgili, Türkiye'nin doğal kaynaklarıyla ilgili bir çalışma yapılmış mıdır Türkiye'de? Yani özel olarak başlı başına sadece uzaktan algılama başlığı altında?

D. Maktav: Yani kamu kurumları tarafından mı? Bizler tarafından mı?

Soru: Önce sizi sorayım, sonra kamu kurumlarını bildiğiniz kadarı ile cevaplayın...

D. Maktav: Gerçeği söylemek gerekirse belli bir strateji ile benim kendi çalışmalarımdan diğer arkadaşlarımla birlikte yaptığım çalışmalardan bahsediyorum. Belli bir devlet stratejisi altında Türkiye genelinde doğal kaynak araştırması yapayım, yapalım şeklinde bir projemiz yok. Çünkü bu, büyük bir maliyet gerektiren ona göre bir bütçe gerektiren büyük projeler. Çeşitli yerlerden alabildiğimiz ödenekler çerçevesinde daha ziyade bilimsel ağırlıklı olan projelerimiz var ama aslında sorduğunuz çok güzel bir soru, yapılması gereken çok kilit bir soru bence de bütün Türkiye için belli bir hedef koyup bu verilerden yararlanarak doğal kaynak araştırması yapılmasının sağlanması ve çeşitli uzaktan algılama gruplarının da birlikte çalışarak buna yönelmesi, 2–3 sene içinde bunu tamamlaması benim de hep kafamdan geçen bir şeydir ama bu organizasyonun sağlanması nasıl olur bilmiyorum.

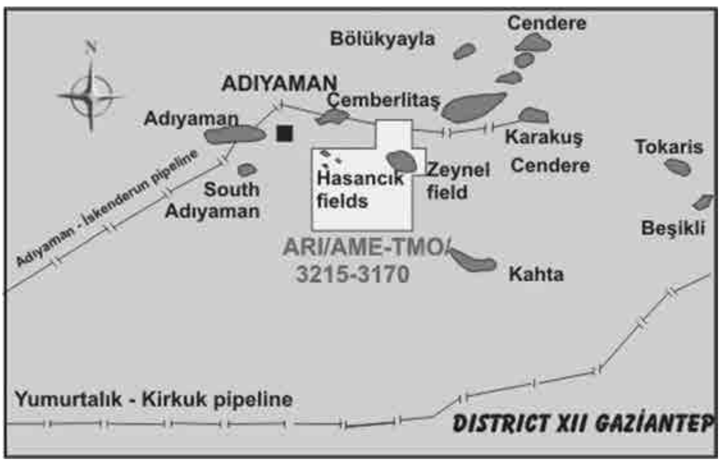
Soru: Ben sizin konuşmalarınızdan şunu anlıyorum, Türkiye'de bahsettiğiniz türden bir çalışma yok!

D. Maktav: Sizin söylediğiniz anlamda, Türkiye'deki tüm doğal kaynakların araştırılmasında uzaktan algılama teknolojilerinin kullanımı başlığı altında projenin benim bilgim dâhilinde değil, yok demiyorum ama benim bilgim dâhilinde değil olsaydı da olurdu heralde." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

UYDULARLA PETROL BULMAYA ÖRNEK

Ülkemizde arama ve üretim konusunda Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığından sonra büyüklük olarak Sayer Şirketler Grubu geliyor. Grup bünyesinde, Alaaddin Middle East Ltd., Ersan Petrol Sanayii AŞ., Güneyyıldızı Petrol Üretim Sondaj Müteahhitlik ve Ticaret AŞ ile Transmediterranian isimli şirketler var.

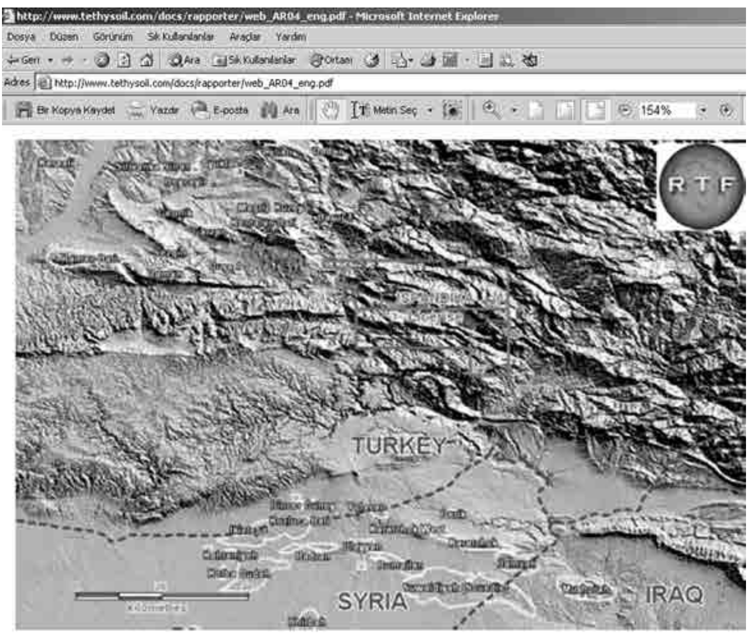
Alaaddin Middle East Ltd., Türkiye'de petrol aramak için kurulmuş bir ABD şirketi... Şirketin petrol bulup ürettiği üç sahadan biri Zeynel–Nemrut–Hasancık–G. Hasancık–D. Hasancık Bölgesi. Bu saha 1990'da keşfedildi ve hâlâ petrol üretiliyor.

Peki, bu saha hangi yöntemlerle bulundu. Şirketin verdiği bilgiye göre uydu ve sismik çalışması ile. *(http://www.sayergroup.bom/tr/conn.asp?company=ame&page=zeynel)*

Sayer Grubun, Türkiye'de birlikte çalıştığı şirketlerden biri Tethys Oil. Tethys Oil, bir İsveç firması. Türkiye ile de ilgileniyor. Hoto (15 km^2) ve Ispandika'da (965 km^2) ruhsatları var ve yıllık raporlarında Türkiye'den de bahsediyorlar.

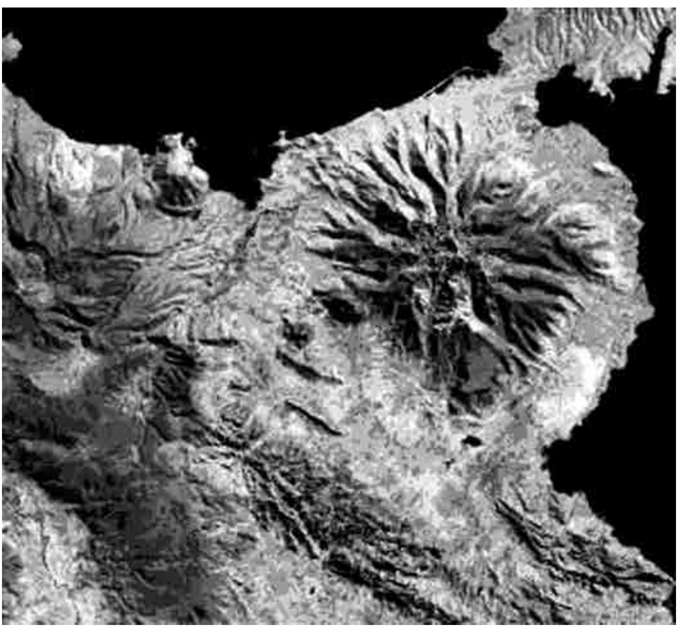
Ispandika'daki petrol alanlarını aşağıda gösterildiği gibi veriyorlar. Bu fotoğraf, Radar Technologies France'a ait ve Tethysoil için hazırlanmış. Kırmızı alan içindeki bölge şirketin ilgilendiği Ispandika Bölgesi. Uydu haritasının doğruluğunu sarı ile verilen kısımlar gösteriyor. Bu sarı kısımlar başka petrol bölgeleri. Örneğin bugün günde 600 bin varil ile dünya petrol pazarını etkileyen Suriye'nin bütün petrolünü çıkardığı alan ülkesinin kuzeydoğu'daki bölgesi. Yani Türkiye sınırının hemen altı. Bunun işaretlenmiş olması önemli bir delil.

Aşağaki harita ise daha detaylı bir harita. Petrol olması muhtemel alanlar kırmızı noktalar olarak gösteriyor.

Aşağıdaki fotoğraf da Tuz Gölü Bölgesi'ne ait. Bir başka yabancı şirketin uydu fotoğrafında da petrol olabilecek alanlar kırmızı ile gösterilmiştir.

Fotoğrafın bağımsız bir şirket için çekildiği ifade ediliyor. Uydular petrolün aranmasında kullanıldı ve artarak kullanılmaya devam ediyor. Türkiye'nin de muhtemel petrol alanları uydular yardımıyla karış karış biliniyor. Yurt dışında istediğiniz firmaya, istediğiniz yolla, istediğiniz yerin petrolle bağlantılı haritasını isteyin; size ücreti karşılığı kesinlikle vereceklerdir.

Prof. Dr. Derya Maktav, İTÜ Uzaktan Algılama Bölüm Başkanı:

"Uydu desteğiyle 6 ay sürecek bir araştırma 1 hafta içinde bitirilebilir."

Ancak temel mesele petrollü alanları bilmek değil. Çıkarılmasına müsade edilmesi veya edilmemesi.

PETROLLER GELECEK İÇİN Mİ SAKLANIYOR?

Aynı zamanda emekli bir füze subayı olan gazeteci Dr. Mustafa Necati Özfatura gazetesindeki köşesinde şöyle bir hadise aktarıyor: "Orman Mühendisi Hilmi Oğuzkan'ın bizzat şahit olduğu Çeşmealtı, Demetoku ve bilhassa Aşağı Demirci Köyünde 6–17 metre arasında kazılan su kuyularından çıkan suyun içindeki kabarcıklar yanmaktadır. Bu ise doğal gazın varlığına işarettir. Türkiye'nin birçok alanında yerden fışkıran petrol gölcükleri ve tutuşan tabii gaz vardır." *(Necati Özfatura, Petrol ve Tuz, Türkiye gazetesi, 27.07.2002)*

Özfatura bu hadiseyi aktardıktan sonra şöyle bir yorum yapıyor:

"Yetkililerin yaptıkları üzerlerini betonla örtmektir. Acaba bu kaynaklar kime ve ne zamana bırakılıyor." *(Necati Özfatura, Petrol ve Tuz, Türkiye gazetesi, 26.07.2002)*

Son cümlenin altını çizelim ve bu kaynaklar ne zamana bırakılıyor sorusunu gündemde tutacak, yaklaşık 50 yıl önce yaşanan bir anıyı hatırlatalım. (E) Orgeneral Celil Gürkan anlatıyor.

"RİJOV – PETROL

Genelkurmay Başkanlığı Özel Kalem Müdürlüğü odamda çalışıyordum. Telefon çaldı. Arayan Sovyet Sefareti... İlk kez başıma geliyor. Karşımda kusursuz diyebileceğim bir Türkçe ile konuşan ve adının Alexi Voskoboi olduğunu söyleyen bir kişi. Sefaretin başkâtibi imiş.

Özetle şunları söyledi: 'Sovyetler Birliği'nin Ankara Büyükelçisi Ekselans Rijov, belli bir dönem içinde, günü Genelkurmay Başkanı Orgeneral Sunay tarafından saptanmak üzere, sefarette Sunay ve kuvvet komutanları, Genelkurmay 2. Başkanı ve (yanılmıyor isem) Jandarma Genel Komutanı ve Bakanlık Müsteşarı için bayansız bir akşam yemeği vermeyi düşünüyor. Sayın Sunay'ın bu daveti kabul edip etmeyeceği, eder ise gününün ne olması gerektiğini bildirmesi rica ediliyor.'

Başkâtip Voskoboi'ye durumu Orgeneral Sunay'a arzedeceğimi, alacağım yanıtı da kendisine bildireceğimi söyledim. Gerçekten de Sovyet Büyükelçisinin yemek çağrısını Sunay'a ilettim ve herhangi bir karar vermeden bir de usulen Dışişlerinden sormamızın uygun düşeceği önerisinde bulundum. Uygun gördü. Dışişleri Genel Sekreteri ile görüştüm. Daveti kabul etmekte herhangi bir sakınca olmadığı yanıtını verdi. Ben de bu yanıtı Orgeneral Sunay'a arzedip onun adına davete olumlu yanıtı tarih önerimiz ile birlikte başkâtibe ilettim.

Çağrılılar arasında, konuşmalarında Sunay'a ve gerekirse yabancı dil bilmeyen komutanlara tercümanlık yapması için, rütbem ve görevim elvermemekle beraber ben de varım. O zamanki Deniz Kuvvetleri Komutanı rahmetli Oramiral Necdet Uran, Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Sayın İrfan Tansel, Jandarma Genel Komutanı Sayın Fikret Esen ve Millî Savunma Bakanlığı Müsteşarı rahmetli Faruk Gürler İngilizce biliyorlardı. Benim görevim sadece Sunay, Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Sayın Ali Keskiner ve 2. Başkan Tağmaç'a çevirmenlik yapmak olacaktı.

Belli gün ve saatte yemekte hazır bulunuldu. Dikkatle hazırlanmış sofrada, bol Rus votkalı çeşitli yemeklerle konuklar ağırlandı. Yemek öncesi, yemek sırası ve yemek sonrası sohbetlerde dikkat çekici bir konuşma olmadı.

Büyükelçi Rijov, yıllar öncesinde sanırım ya Kayseri ya da Nazilli tekstil fabrikasının –ki Ruslar tarafından kurulmuştur– inşası sırasında uzunca süre Türkiye'de mühendis olarak çalışmış, Türkiye'yi tanıyan, dahası çok da iyi Türkçe konuşan, az gülen, ciddi bir diplomattı. Sözünü de pek esirgediği söylenemezdi.

Aradan bir ayı aşan bir süre geçti.

Sovyet Büyükelçiliği Başkâtibi Alexi Voskoboi'nin telefonu... Bir ay önceki davete çok benzeyen, tek farkı, bu kez eşlerin de hazır bulunacakları bir akşam yemeği çağrısı... Çağrılanlar gene aynı kişiler.

Tabi aynı prosedür izlendi ve Büyükelçiye olumlu yanıt verildi.

Yemekten önce aparatifler alındı. Yemekten sonra sofradan kalkıldığında hiç unutmam, Büyükelçi Rijov konuklarına Türkçe şöyle dedi:

– Yemeğimizi bitirdik. Şimdi dostça sohbet edeceğiz. Ancak bu sohbette harem ve selamlık olarak ayrılacağız. Hanımlar siz benim madamımın konuğu olarak hareme, bizler de selamlığa...

Sefaretin geniş salonunun üstündeki kata çıktık ve geniş bir sigara masasının çevresinde koltuklarımıza oturduk. Sanırım içilen votkaların da tesiri ile neşeli bir hava egemen... Kahveler, likörler içiliyor. Bu sırada Büyükelçi Rijov şöyle konuştu Orgeneral Sunay'a hitaben:

– Paşam, şimdi size bir soru soracağım: Yıllardan beri ülkenizde petrol arar, durursunuz. Buldunuz mu? Daha doğrusu bol miktarda petrol bulabildiniz mi? Bulduklarınızdan ne kadar üretebiliyorsunuz? Yıllık petrol gereksininizin yüzde kaçını karşılayabiliyorsunuz?

Gerek Sunay, gerekse öteki komutanlar, petrol üretimimiz ve aramalarımız hakkında bilinen yanıtları verdiler.

Bu yanıtları dinleyen Büyükelçi konuşmasını şöyle sürdürdü:

– Sayın Paşalar, haritaya baktınız mı? Türkiye'nin kuzey–doğusunda bizim Kafkaslardaki petrol havzamız, kuzeybatınızda Romanya'da Ploeşti petrol havzası, güneydoğunuzda ve güneyinizde İran'da, Irak'ta hatta Suriye ve Sina Yarımadası'nda petrol sahaları ama bunların ortasına düşen Türkiye'de petrol yok. Varsa da çok az... Olur mu? Bu tabiat kurallarına da aykırı... Siz petrol araması yapmıyor musunuz? Yapıyorsunuz ama bu iş pahalı olduğu için pek fazla kuyu açamıyorsunuz. Bu işi başta Amerikan şirketleri olmak üzere yabancı şirketlerle yapmak niyetindesiniz. Sayın Amerikalı dostlarınız ve dostlarımız (tabi bu arada dostlarımız deyimini bir espiri olsun diye söylüyordu Büyükelçi) dünyanın en büyük petrol üreten ülkelerinden biri. Kendilerine özgü ve uzak geleceği kapsayan bir petrol politikası izliyorlar. Bu politikanın icabı, dünyanın hangi bölgelerinde ne kapasitede petrol bulunup üretime geçileceği hususunda verecekleri kararlarını bu politikalarına uygun şekilde alıyorlar. Her bölgenin önceliği var onların planlarında. Türkiye için de elbet belli bir tarih saptamışlardır. O tarih gelmeden dünya yıkılsa sizin ülkenizde ciddi sayılacak bir petrol buluşu gerçekleştirmezler. Siz de petrol ithal etmek zorunda kalırsınız. Şimdi size açıkça, resmen ve hükümetimden aldığım yetkiye dayanarak söylüyor ve bir öneride bulunuyorum. (Büyükelçi bu konuşmasını genellikle Türkçe yapıyor, arada sırada Rusça'ya başvurduğunda Başkâtip Alexi Voskoboi, İngilizce veya Fransızca'ya başvurduğunda da ben çeviriyordum Türkçe'ye). Sizin ülkenizde petrol var. Hem de bol miktarda ve zengin petrol kaynakları var. Bu söylediklerimi Başbakan İsmet Paşa'ya iletiniz. Bize müsaade edin. Petrol arama uzmanlarımızı, araştırma aygıtlarımızı getirelim. Arayalım, bulalım, akıtalım. İsterseniz rafinerileri de kuralım ve sonra da size teslim edip gidelim ülkemize. Gidelim diyorum, çünkü bizlerin buralarda pek fazla uzun süre kalmamızı ne siz istersiniz,

ne de Sayın Amerikalı dostlarınız ister. Evet, yineliyorum, Sovyetler Birliği'nin tam yetkili büyükelçisi olarak bu resmî öneride bulunuyorum. Paşaya iletiniz!

Büyükelçi'nin konuşmasını hepimiz pür dikkat dinledik. Konuşma bittikten sonra rahmetli Orgeneral Sunay, kendine özgü babacan tavrı ile Büyükelçi'ye teşekkür etti. Ne şişi, ne kebabı yakarcasına sözlerle kendi görüşünü dile getirdi ve İsmet Paşa'ya aktaracağı vaadinde bulundu.

Yemekten sonra rahmetli Orgeneral Sunay ile onun arabasında eve dönüyorduk. Arabada şöyle dedi:

– Celil, Büyükelçi'nin söyledikleri çok ilginç. Ölçülü bir adam olduğu için sanmıyorum ki votka etkisi ile konuşmuş olsun. Üstelik hükümetinden yetki ve talimat almadan da böylesine bağlayıcı bir konuşma yapamaz ve vaatte bulunamaz. İlk fırsatta İsmet Paşa'ya durumu arz edeceğim. Bakalım ne der?

Rahmetli Sunay, bu ilginç görüşmeyi Başbakan rahmetli İnönü'ye anlattı mı? Anlatmadı mı? Anlattı ise sonu ne oldu? Bilemem ama petrol aramalarımız sürüp gidiyor, ulusça bizleri sevince garkeedecek bir müjde gelmiyor." *(12 Mart'a Beş Kala, Celil Gürkan)*

SSCB'den Türkiye'ye petrolünüz var ama çıkarmıyorlar açıklaması sadece Rijov döneminde yapılmadı.

Yıl 1979. Konuşan Sovyetler Birliği Meclis Başkanı Povloviç Sitikov.

"Yabancı petrol şirketlerinin özel çıkarlarına ters düşmesi nedeniyle, Türkiye'de petrol bulamıyorlar. Oysa Türkiye'de petrol vardır." *(BYEGM, Ayın Tarihi, 29.05.1979)*

Hatta kimi bilgilere göre SSCB dağılmadan öncesine kadar bu ülkeden; uydu fotoğrafi merkezli uyarıların geldiği iddia ediliyor. Yine bu iddialara göre "Sovyetler Birliği dağılmadan önce Türkiye'yi ziyaret eden Sovyetler Birliği Başbakan Yardımcısı Voridin'in Ankara ziyaretinde, uzaydan çekilen yeraltı haritalarıyla, Türkiye'nin

petrol zengini olduğunu ortaya kondu. 'Bu petrolü birlikte işletelim' teklifi yapıldı." *(Necati Özfatura, Türkiye gazetesi, 13.07.2002)*

Tabi yukarıdaki üç önemli ayrıntıyı okurken SSCB'nin bu açıklamalarıyla Türkiye'yi soğuk savaş döneminde kendi tarafına çekme kaygısıyla söylemiş olabileceği ihtimalini de akıldan çıkarmamak gerekiyor. Yine akıldan çıkarmamamız gereken bir nokta da SSCB'nin uydusu devletlerle, yakınlaşmaya çalıştığı ülkelere petrol satarken uyguladığı politika. Uydu devletlere yüksek fiyattan, yakınlaşmaya çalıştığı ülkelere düşük fiyattan petrol sattığını kitabın başında aktarmıştım.

PETROL KİME SAKLANIYOR

Türkiye'nin rezervleri saklanıyor denirken Petrol Jeoloğu Prof. Dr. Mehmet Ayan'ın sözleri de hayli dikkat çekici. Ayan, Amerika merkezli Thare Basin şirketinin Türkiye Temsilcisi. Diyor ki: "Petrol stratejik bir hammadde. Süper güçler yalnız petrolde değjl diğer stratejik madenlerde de ileriye mahsuben bir kısım rezervlerini saklar. Bu rezervleri çıkarıp depolayabilecekleri gibi uygun bir zamanda çıkarmak üzere yerin altında da tutabilirler. Aslında her ülke bunu yapıyor. Türkiye de bunu yapıyor." *(A'dan Z'ye Türkiye'de Petrol, Energate Dergisi)*

Mehmet Ayan haklı olabilir mi? Lütfi Ballısoy'a ait "Türkiye'de Petrol Davası" isimli kitapta Ayan'ı haklı çıkaracak bir nokta var. 1965 basımı bu eserin yazıldığı zaman dilimi önemli çünkü o dönemde petrol millî olmalı mı olmamalı mı tartışmasının en hararetli yılları. Fazla uzatmadan aktaralım Lütfi Ballısoy diyor ki: "Türkiye, 9 petrol arama bölgesine ayrılmıştır. Şimdiye kadar sadece Adana ve Siirt bölgelerinde petrol bulunmuştur. Siirt Bölgesi'nin çok zengin petrol rezervlerine sahip olduğu artık bir hakikattir ama Türkiye'de Siirt Bölgesi'nden daha zengin 2 bölge daha vardır. Bunlar da Sivas ve Erzurum bölgeleri. Bu bölgeleri hükümet bütün aramalara kapatmıştır."

Sivas ve Erzurum'daki petrol potansiyeli ile ilgili bilgileri daha önceki iki bölümde aktarmıştım. Elimiz o kadar güçlü ki, yukarıdaki tesbitin yapıldığı yıldan bir yıl sonra yani 1966'da MTA'dan Kemal Lokman Türkiye'nin petrol potansiyeli ile ilgili yurt dışındaki önemli bir kaynaktan alıntı yapıyor ve diyor ki: "The Oil and Gas Journal, adlı petrol dergisinin 26.12.1966 sayısından alınan bilgiye göre, bilinen ve muhtemel petrol rezerv potansiyelleri bakımından Türkiye, Rusya'dan sonra, Avrupa'da ikinci gelmektedir." *(Kemal Lokman, Türkiye'de Petrol Arama Amacıyla Yapılan Jeolojik Etütler, Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü, Ankara, 30.01.1969)*

Şimdi üç kritik soru var. Rezervleri hükümetler mi kapattı? Yoksa hükümetleri de etkileyen çevreler kapalı mı kalmasını sağladı? Ümit olmasına rağmen Türkiye neden petrol ithalatçısı?

BU KADAR ŞİRKET NİYE GELDİ

Petrol Kanunu'nun çıktığı 1954 yılından 1996 yılına kadar Türkiye'ye petrol aramak için gelen ve arama ruhsatı alan şirket sayısı "149". *(Madencilik Özel İhtisas Komisyonu Enerji Hammaddeleri Alt Komisyonu: Petrol ve Doğal gaz Çalışma Grubu raporu. Ankara, DPT, Haziran 1996)*

Oğuz Türkyılmaz:

"Yabancı petrol şirketleri, Petrol Yasasının kendilerine tanıdığı sınırsız olanaklarla; ülkemizde ciddi ve bilimsel hiçbir çalışma yapmaksızın, yıllar boyu çok sayıda ruhsat alıp petrol alanlarını kapatmışlardır." *(Foreing Cartels in Turkish Petroleum Türkiye Üçüncü Petrol Kongresi, Bildiriler, TPJD, Ocak, 1976 Oğuz Türkyılmaz)*

Bir düşünelim. Türkiye'nin en çok petrol beklenen ve kendi ihtiyacımızı karşılayacak bölgesinde, Petrol Kanunu gereği TPAO sadece 50 hektarlık bir alanda arama çıkarma yapabiliyor.

Geri kalan sahaları da öteki şirketler paylaşıyor ve 148 şirket gelip gitmiş bugüne kadar.

Bu şirketlerden bazıları sahaların kapatılması için kurulmuş paravan şirketler olabilir mi? Türkiye'nin petrol çıkarmaması için bayrak yarışı mı yapılıyor acaba?

PETROLCÜLER VE GÜÇ

Halk arasında hep konuşulagelir. Petrolcülerin güçle, çıkar savaşlarıyla, derin ilişkilerle örgülenmiş hayatlarının olduğu... Acaba gerçekten öyle midir? Koç Holding'in kurucusu Vehbi Koç'un anlatacakları belki buna ışık tutabilir.

"Dünya Savaşı sırasında Koç'un en büyük sorunu, İngiltere ve ABD tarafından kara listeye alınmış olmasıydı. Almanya ile ticaret yapınca, karşı taraf kapılarını kapatmıştı. Kara listeden nasıl çıkacağını düşünmeye başlamıştı ki, beklenmedik bir olay herşeyi değiştiriverdi. Almanya'nın işgal ettiği Romanya'dan kaçan 600 kişilik bir musevi grubu, küçük bir gemiyle İstanbul'a geldi. Almanya'dan korktukları için hiçbir ülke bu gemiyi kontrol etmiyordu. Tabi Türkiye de istemiyordu. Vapur Sarayburnu'na demir atmış kaderini bekliyordu. ABD Mobil şirketinin Romanya Müdürü ve ailesi de gemideydi.

Vehbi Koç anlatıyor:

'Ben de Mobil'in Ankara acentasıydım. Mobil'in Umum Müdürü geldi. Bana dedi ki 'Biz teşebbüse geçtik muaffak olamadık. Bir de sen teşebbüse geç.'

Ben kalktım Emniyet Umum Müdürlüğü'ne gittim. İhsan Sabri Bey de Şube Müdürü orada. 'Vehbi Bey' dedi, 'Bu işte o kadar para dönüyor ki, o kadar teklifler var ki, bunu vekilden başka hiç kimse halledemez.' dedi. 'Bizim yapacağımız bir iş yok.' dedi. Ertesi gün de Kurban Bayramı, ben kalktım Öztarak vekil, Dâhiliye Vekili İçişleri Bakanı, vekil beyin evine gittim.

Bayramlaşmaya. Herkes oturup kalkıyor, oturup kalkıyor ben oturuyorum. 'Zatı âlinize bir maruzatımız var efendim' dedim. Anladı vekil benim bir sıkıntım var. İçeri odaya aldı beni. Durumu anlattım kendisine. 'Peki,' dedi, bir talimat verdi. Onlar kalktılar şeyden, adamları çıkardılar vapurdan. İstanbul'da vapurdan.

Adam exprese bindi, memlekette kalmadı, kalktı gitti. Sonra o vapur, kimse almadı, Karadeniz'de battı. Hepsi gitti hepsi öldü.'

Vehbi Koç, Mobil Müdürü'nü ölüm gemisinden kurtarmayı başardı. Bunun da küçük bir karşılığı olmalıydı. Onun da bütün isteği kara listeden kurtulmaktı.

Vehbi Koç anlatıyor:

Mobil'in Umum Müdürü'ne dedim ki, 'Benim de senden istediğim bir şey var dedim. Beni İngilizler, Amerikalılar kara borsa (kara liste)'ya sokmuşlar. Siparişlerimin hiçbirisi Türkiye'ye gelmiyor.'

Bunlarda öyle bir teşkilat var ki, öyle bir casus teşkilatı var ki, şaşılacak iş, bir talimat geliyor, Karaborsa'dan çıkıyoruz kara listeden. Ondan sonra İngiltere'ye ABD'ye ne mal ısmarladıysak hepsi gelmeye başladı.'" *(32. Gün televizyon programı, Vehbi Koç Belgeseli)*

Vehbi Koç'un anlattığı olaydan ortaya çıkan resim önemli. Olayı anlatanın Koç Holding'in kurucusu olması anlatılanların doğruluk derecesi açısından önemli ipuçları taşıyor.

MASON-PETROL İLİŞKİSİ

Petrol gibi çetrefilli bir konuda en çok gündeme gelen iddiaların başında; "Türkiye'de petrol üretimi konusunda karar mekanizması içindeki masonik örgütlenmenin bu sorunu yaşamamıza sebep olduğudur."…Dikkat ederseniz bu kafalardaki iddiayı tırnak içinde verdim. Benim işim yorum yapmak değil. Sadece gerçeği aramak çünkü… En iyisi merceğimizi iddiaların

göbeğindeki isimden başlayalım. Yani geçtiğimiz günlerde hayatını kaybeden Enver Necdet Egeran'dan.

Egeran'dan niye başladım? İzah edeyim. Çünkü "İskoç Riti'ne bağlı Bilgi Locası'na kayıtlı olan Enver Necdet Egeran, uzun süre en üst masonluk derecesi olan 'büyük üstad' olarak Türkiye masonluğunu yönetti." *(Aksiyon dergisi, Küre Dağları Petrol Denizinin Üzerinde Sayı: 445)*

Peki, Egeran mason muydu?

Bunun cevabını 'Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar' Locası veriyor. Resmî İnternet Sitelerindeki bilgi şöyle: "Büyük Üstadlik seçimine katilan adaylardan Kaymakam Necdet Egeran ve Yüksek Şûra 2.05.1965 tarihinde az oy farki ile Necdet Egeran Büyük Üstad seçilir." *(Hür ve Masonlar Büyük Locası www.mason.org.tr/tarih5.html)*

İskoç Riti'nin internet sayfasında kullanılan Egeran fotoğrafı. Egeran mason kıyafetleri içinde.

Kadim ve Kabul Edilmiş Farmasonluk İskoç Riti'nin yayınında Egeran'ın biyografisi verilirken şu ayrıntı aktarılıyor: "O, Türkiye'nin jeolojik ve tektonik haritalarının editörüydü." *(www.srmason–sj.org/council/journal/jun99/egeran.html)*

Yani Egeran'ın hayatında masonluk ne kadar önemliyse, petrol de o kadar önemli.

"Maden Tetkik Arama'nın 1940 ila 1951 yılları arasında Jeoloji Şube Müdürlüğü'nü yapan Egeran, 1951'de MTA'da Petrol Dairesi'nin kurulmasıyla Petrol Dairesi Şube Müdürü olur. Egeran, 1953–56 arasında Petrol Dairesi Reis Muavini'dir. Daha sonra 1956'da, petrol devi Mobil'in Türkiye Müdürü yapılır ve 1968'e kadar bu görevde kalır.

Egeran'ın Türkiye petrol tarihinde dikkat çekici bir yeri var. Yabancı şirketlerin Türkiye'de petrol aramasına izin veren Petrol Kanunu'nun çıkmasında en büyük pay Egeran'a ait. İlginç olan şu ki, ülkemizde Mobil tarafından kuyuların açılıp, petrol bulunmadığı gerekçesiyle betonla kapatılması daha ziyade Egeran'ın Mobil'in başında bulunduğu tarihlere denk geliyor.

Türkiye'deki masonların kendi üyelerine mahsus gizli olarak yayınladıkları 'Şakul Gibi' adlı dergide Egeran hakkında oldukça çarpıcı bilgiler veriliyor. 1949'da Tekris Locası'na kaydolan Egeran, Mayıs 1950'de kalfa, aynı yılın ekim ayında üstad oldu. Ardından bilgi Locası'nı kurdu ve 1955'te Üstadı Muhterem, 1958'de Türkiye Büyük Locası'na Büyük Sekreter, 02.05.1965'te Büyük Üstad seçildi." *(Aksiyon dergisi, Küre Dağları Petrol Denizinin Üzerinde, Sayı: 445)*

Egeran aynı zamanda petrolcülerin yani Petrol Jeologları Derneğinin de kurucusu. Dernek bugün alanında son derece etkin bir sivil toplum örgütü. *(Türkiye Petrol Jeologları Derneği, Kurucularımız)*

"Türkiye'nin petrol bulmak için büyük bir çaba içine girdiği ilk yıllar 1940 ile 1950 arasıydı ve o dönemde devlet kurumu olan Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü'nün Jeolojik Şube Müdürlüğü'nü, doktorasını Fransa'nın Nancy Üniversitesinde bitirmiş Enver Necdet Egeran yapıyordu. 1940'dan, 51'e kadar en kilit görevde kaldı." *(Hürriyet gazetesi, 08.05.2005)*

Bölüme yeni alınacakların, 'petrol vardır veya yoktur' kararlarının verildiği dönemde Üstat Mason Egeran vardı. Ondan

sonra gelenler bir yerde 'petrol var mı yok mu'ya karar verirken onun hazırladığı raporlara veya imzasını taşıyan belgelere baktılar. Öyle karar verdiler. 11 yıl en kilit kurum ve en kilit isim Egeran oldu.

"Türkiye'deki petrol faaliyetinin içinde bulunan masonlar, Egeran'la sınırlı değil. Değişik localara kayıtlı daha birçok mason, petrolle ilgili kuruluşların tepe noktalarında görev almış. Yıllar içinde petrolle ilgili çeşitli kuruluşlarda görev yapan masonlar var. CHP Kastamonu Milletvekili Mehmet Yıldırım medyaya verdiği röportajında; 'Anlaşılıyor ki Türkiye kuşatılmış' dedikten sonra şöyle devam ediyor 'Bu kuşatmayı biz yaracağız ve kurtulacağız. Kuşatmayı yarmamız için TBMM'de AKP, CHP ayrımı yapmadan ulusal mutabakatı sağlamamız lazım. Yeraltında zengin madenlerimiz var ama kullanamıyoruz. Var mı dünyada bizim gibi başka ülke?' diye soruyor." *(Aksiyon dergisi, 25.10.2004)*

ATATÜRK MASON DERNEKLERİNİ NEDEN KAPATTIRMIŞTI

Mason olmakla aynı anda petrolcü olmak bizim kanunlarımıza göre suç değil. Ancak, Atatürk döneminde Mason Dernekleri kapatılmıştı...

"Türkiye'de Mason Locaları Bir Emirle Kapatıldı

İçişleri Bakanlığı'ndan verilen bir emir üzerine Türkiye Mason Locaları'nın faaliyetlerine nihayet verilmiştir. Yüksek makamın emri ile Türkiye masonluğunun İstanbul, Ankara, İzmir, Edirne, Muğla, Gaziantep ve Adana'da bulunan Müteaddid locaları kapanmış, bunların emlakı hükümete intikal etmiştir." *(Cumhuriyet gazetesi, 14.10.1935)*

Gelişme o zamanların gazetelerine işte böyle yansıyordu. 1935'ten bu yana şüpheler kalkmış gibi görünmüyor.

"TSK, Subayları Uyardı: Mason Derneklerine Üye Olmayın

Genelkurmay Başkanlığı, imza karşılığı tebliğ edilmek üzere yayınladığı emirde; İç Hizmet Kanunu'na göre subayların mason derneklerine, lions ve rotary kulüplerine üye olmasının yasak olduğunu hatırlattı. Emirde, bazı TSK personelinin yasağı ihlal ettiğinin tespit edildiğine de dikkat çekildi.

Genelkurmay Başkanlığı, yayınladığı bir emirle ordu mensuplarını mason derneklerine, rotary ve lions kulüplerine üye olmamaları, bu dernek ve kulüplerin faaliyetlerine katılmamaları yönünde uyardı. 8 Nisan 2002 tarihli emirde, Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) İç Hizmet Kanunu'na göre yasak olmasına rağmen bazı personelin bu tür derneklere üye olduklarının tespit edildiğine dikkat çekildi. Emirde, 'TSK İç Hizmet Yönetmeliği'ne göre bazı ordu mensuplarının geçmiş yıllarda üye olamayacakları bazı dernek, vakıf, sendika vb. kuruluşlara üye oldukları tespit edilmiştir.' denildi. Genelkurmay emrinde, emrin tebliğ işlemlerinin imza karşılığı yapılması da isteniyor. Bu da TSK'nın bilinen bir yasağı yeniden tebliğ ederek personeline hatırlatması anlamına geliyor. Aksine hareket eden subaylar hakkında ise, TSK İç Hizmet Kanunu ve disiplin mahkemeleri esaslarına göre yasal işlem yapılması gerektiği vurgulanıyor. TSK'da subay ve astsubayların, mason derneklerinin dışında da bazı vakıf, dernek ve kulüplere üye olması yasak." *(Zaman gazetesi, 28.08.2002)*

2002 yılının bir yaz gününde, Ankara'da, eski bir petrolcüyü yani İhsan Topaloğlu'nu evinde ziyaret ettim. Kendisini ziyaretim konusunda ikna etmek kolay olmadı. Konuya ilgi duyduğumu ve en hararetli tartışmaların yaşandığı 60'lı yıllarda TPAO'nun Genel Müdürlüğünü yapmış bir insan olarak söyleyeceklerinin Türkiye için çok yararlı olabileceğini izah etmeye çalıştım. Sonunda ikna oldu ama önce onun hayatını anlatan eserden.

Merhum İhsan Topaloğlu

"İhsan Topaloğlu, TPAO Eski Genel Müdürü: 1961'de Batman 5. bölgede yeni sahalar bulununca, oradaki bölge müdürü Rıfat Beyazıt ve petrol mühendisleri, Batman İskenderun boru hattının yapılmasının zamanının geldiğine ilişkin başvuru yaptılar. Başvuruyu kabul ettik ve isteği Devlet Planlama Teşkilatı'na ilettik. Önce petrol hattının projesini yapmak gerekiyordu. Kesin projeyi bir Amerikan firmasına yaptırdık. Bu çalışmalar 1962–63'e denk gelir. DPT konuyu tartıştı, ama hemen kabul etmedi.

Yabancı şirketler, boru hattının yapılmayacağını, biz de tersini savunuyorduk. Bir gün, Mobil'in şirket başkanı, Ankara Temsilcisi Pearson ile Genel Müdürü Yardımcısı Necdet Egeran, avukatları Hazım Atıf Kuyucak geldiler. Batman Bölgesi'nde Mobil'in de kuyusu var, 'Biz de petrol taşıyacağız, boru hattı projenizi bize verin.' dediler. Bunun üzerine Pearson kızardı, 'Ama projeyi bize vermeniz Türkiye'nin menfaatlerinin icabıdır.' dedi. Fena hâlde sinirlenmişti, çevirmenliği Özer Derbil yapıyordu.

'Şöyle şu adama' diye çıkıştım, 'Müsaade ederse, Türkiye'nin menfaatlerini biraz da biz düşünelim.' Zaten, ne zaman bir yabancı şirket Türkiye'nin çıkarından söz açacak olsa, arkasında mutlaka karışık bir iş vardır. Kendi çıkarı vardır." *(Petrolcünün Bağımsızlık Ateşi)*

O günlerde neler yaşandığını tekrar sorduğumda üzerinden hayli zaman geçmiş olmasına rağmen sanki o günleri yeniden yaşıyordu.

"Soru: Çalıştığınız dönemde Batman'dan petrol çıkınca siz bunu boru hattıyla taşımak istediniz. Nasıl bir tablo ile karşı karşıya kaldınız?

Cevap: İlk petrol Batman'da bulundu. Sonra ben Genel Müdür olduktan sonra yeni yeni sahalar keşfedildi. Boru hattını yapmak bir ihtiyaç olarak ortaya çıktı. O zaman yaygın görüş Batman'da petrol yok boru hattı yapılamaz.

Soru: Diyen kimdi?

Cevap: Yayan şirketlerdi. Hatta bazı Türk petrol mühendisleri de bu görüşteydi. Bakan'a o zamanki Bakan'a öyle söylüyorlardı. Bir petrol bulunmuştu, Batman'da 5 tane petrol mühendisi, benim Genel Müdürlüğe petrol olduğuna dair bir rapor yazdılar. Boru hattı yapılmalıdır diye. Biz de onun üzerinde durduk ve yapıldı. Hâlâ daha çalışır.

Soru: O arada Mobil girmiş devreye?

Cevap: Şimdi evvela petrol yok diye çıktılar. Biz baktılar ki kararlıyız, petrol boru hattını yapacağız, o zaman biz de taşıtalım diye geldiler." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Bize bu bölümle ilgili fikir verecek noktalar olayın ayrıntılarında… Anıya geri dönelim.

"Fethi Çelikbaş Sanayi Bakanı idi. DTP Müsteşarı Ziya Müezzinoğlu, Petrol Dairesi Başkanı Kemal Aksal, yine DTP'den İsmail Ertan, bizi toplantıya çağırdılar. Özer Derbil ve ben gittik.

Müezzinoğlu, bir petrol mühendisinin bakana 'Boru hattı yapılacak ama petrol yok.' yolunda rapor verdiğini söyledi ve 'Cevabını ver bakalım, petrol nerede?' demeye getirdi. Ben de, şu görüşleri savundum:

'TPAO, boru hattından petrol taşımak için size resmî olarak müraacat etmiş. Biz, petrol var diyoruz, olmadığını o petrol mühendisi ispat etsin.'

Tartışmalar oldu. Kemal Aksal, 'Evet' dedi. 'Shell de müracaat etti. 5 bin varil taşıyacakmış.' Toplantıdan çıkıldı. Bakanlar Kurulu, Başbakanlık'ta toplanacakmış. Karşıdan Çelikbaş geliyor. Müezzinoğlu, Çelikbaş'a '5 Bin varil de Shell taşıyacakmış.'deyince, akıllarına yattı boru hattı işi. Bu çetin savaşımlar sonrası, petrol boru hattının yapılması Yüksek Planlama Kurulu'nda 1964'te kabul edildi." *(Petrolcünün Bağımsızlık Ateşi)*

Yoruma gerek yok. Yaşananlar zaten olayı özetliyor.

İhsan Topaloğlu :

"Petrol konusunun dünya politikasında önemli bir yeri vardır. Petrol şirketleri dünyayı yönetir. Siz onların eline düştüğünüz zaman, kendi millî çıkarlarınızı koruyamazsınız. Onların iradeleri hâkim olur.

Soru: Siz o dönemde bu işin başındaydınız. Engelleme var mıydı?

Cevap: Engelleme şöyle diyelim. Birçok sahaları kapatıyorlardı, az çalışma yapıyorlardı. TPAO'nun girebileceği sahalar onların elinde bulunuyordu ve Türkiye'de petrolü yalnızca yabancıların bulacağı gibi, bir propagandalar vardı. Hâlbuki TPAO, Türkiye'nin imkânları içerisinde, söylediğim gibi en büyükleri, gelip geçti. Türkiye'de petrol şirketleri TPAO tümünden fazla keşif yapmıştır." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

İhsan Topaloğlu "Onların nefesini hep ensenizde hissedersiniz." diyor. Onu destekleyen görüşler o kadar çok ki... Uluslararası İlişkiler Uzmanı, Hukukçu, aynı zamanda Emekli Subay olan Prof. Dr. Mehmet Kocaoğlu, Harp Akademileri'nden çıkan kitabında şu ayrıntıyı veriyor:

"İlk çalışmalar Raman'da başarılı sonuçlar vermişti. İkinci Dünya Savaşı içinde MTA, ilk kurdukları Raman Maymune

Boğazı'ndaki kamp yakınlarında açtıkları 5 numaralı kuyudan petrol çıkarmayı başarmıştı. Bu dönemde Türk Hükümeti petrol ihtiyacının önemli bir kısmını Rusya'dan (Neft Sendikat) sağlıyordu. Anglo İran'dan (yani BP), Socony Vacum (yani şimdiki Mobil), Royal Dutch–Shell ve Almanlar'ın ortak olduğu Steava Romanu, Rus petrolünü Türk pazarından uzaklaştırma yolunda çabalara başladılar. Ardından da satacakları petrolün fiyatının düşmemesi için MTA'nın çalışmalarını baltalayarak üretimi önleme politikası izlediler." *(Prof. Dr. Mehmet Kocaoğlu, Emekli Kurmay Albay, Petrostrateji, Harp Akademisi Yayınları)*

Evet, tarih, petrol gücünü elinde tutanların olaylara hep yön verdiğini anlatan örneklerle doludur. Çünkü petrol için yapılan "çıkar gözetmenin" adı mücadele değil tam anlamıyla savaştır. Bu, bazen açıktan yapılır bazen de kapalı kapılar ardında.

İLK KEZ KEŞİF YAPANLAR YABANCIYDI

Devlet–i Âli'ye Osmanlı'nın, gerileme dönemine girmesinden itibaren medeniyetin gelişim ibresi batıya kaymıştır ve petrolcülük alanında kendisini geliştiren ve yetiştiren Batı'da yerleşik sermaye sahipleri bugün dünyanın ekonomisini yani bir anlamda kontrollü gücünü eline geçirmiştir.

Örneğin, "Osmanlı'nın ilk jeolojik haritası 1840–1845 arasında W. F. Ainsworth, H. E. Strikland ve W. S. Hamilton tarafından yapıldı. Daha sonra 1847–1866'da Tchihatcheff tarafından. Bu jeolojik haritalarla birlikte 1857'den sonra Osmanlı'nın yıkılışı, dağılışı hızlandı." *(Necati Özfatura, Türkiye gazetesi, 27.07.2002)*

Türkiye'nin en tecrübeli jeologlarından biri Mustafa Şenel, önemli bir ayrıntı veriyor: "Cumhuriyetten önce Anadolu'da hep yabancı jeologlar çalışmış… İlk 1/800 binlik haritayı onlar yapmış… 1920'lerde falan. Yabancılar tarafından hazırlanmış Avrupa'da yayınlanan haritalarımız vardı. MTA kurulduktan sonra 60'a kadar Türkiye'de de jeolog yok. Yabancı jeologlar var. Üniversitede hocalar çalışmışlar. 1/100 binlik ve 1/500 binlik haritalar üretmişler. 60'lardan sonra okullarda jeoloji eğitimi başlamış. 60'dan sonra 1/25 binlik haritalar çıkınca yeraltı kaynaklarını öğrenme işi başlamış. MTA büyümüş, yeni jeologlar okullardan mezun olmuş." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Bir ülke, kaynakları üzerinde büyür ancak Türkiye, maddi kaynağı bol olmasına karşın yetişmiş insan gücü çok azdı bu

sebeble kaynaklarımızla ilgili ilk değerlendirmeler yabancılarca yapıldı.

Bu eksiklik öylesine büyüktü ki, yabancılara karşı savaşmış bir ülkenin insanları en önemli konu olan petrolde de yine yabancılardan yardım istemek zorunda kalıyordu.

Prof. Dr. Mehmet Kocaoğlu:

"1925'de ilk defa olarak; Türkiye hudutları dâhilinde petrol bulunması ümidi olan bölgelerde, Türk Hükümeti nam ve hesabına Lucius isminde bir yabancı uzman genel jeolojik araştırmalar yaptı." *(Prof. Dr. Mehmet Kocaoğlu, Emekli Kurmay Albay, Petrostrateji, Harp Akademisi Yayınları)*

Kurtuluş Savaşı'nın, 250 bin şehit verdiğimiz Çanakkale Murebesi'nin ne şartlarda ve kime karşı verildiği belli. Türkiye az da olsa yetişmiş insanını cephede kaybetti ve bu şartlar altında istemeyerek de olsa Batılı bilim adamlarından yardım istendi. Konu dünyanın en stratejik maddesi olunca bazı şeyleri görseler bile görmemezlikten mi geldiler acaba?

TÜRKİYE'YE KARŞI OYNANAN PETROL OYUNUNU ORTAYA ÇIKARAN KARŞILAŞTIRMALAR

"Türkiye'nin genel inceleme gezisi, Lucius, Mason, Taşman ve Paige tarafından, 1925, 1929, 1930, 1933'de yapılmıştı.

Lucius Şırnak, Cizre ve Mürefte (Trakya) hariç, memlekette petrol bulmak ihtimali görmemişti. Mason aynı menfi düşüncelere katılmakla beraber daha ileri giderek Mürefte ve Mardin mıntıkasını da iktisadi petrol bulunması ihtimali olmayan mıntıkalar kategorisine koymuştu." *(Cevat Eyüp Taşman, Petrol Aramaları 1923'ten Evvel ve Sonra Maden Tekik Arama dergisi Sayı: 17)*

Lucius da Mason da yanılıyordu. Yanılıyordu derken bunu TPAO Genel Müdürü Doç. Dr. Saim Dinç'e sorduğum sorunun cevabından destek alarak söylüyorum. O, Türkiye'de umut vaadeden alanları şöyle sıralamıştı:

"Soru: Türkiye'de ümitli sahaları sıralar mısınız?

Cevap: Güneydoğu, Adıyaman, Batman taraflarında çok güzel petrol üretiyoruz. Mardin tarafları, Adana tarafları, Kars, Nazilli, Ege Bölgesi çok umutlu olduğumuz, Trakya çok umutlu olduğumuz bölgeler. Batı Karadeniz, Ege ve Akdeniz'i de çok yoğun miktarda sismikle tarayıp sondaj yapmak istiyoruz denizde de. Çünkü denizdeki balıklar çok büyük gözüküyor.

– Türkiye'nin büyük bölümünü saydınız zaten alan olarak. Büyük bölümü ümit vaat ediyor o zaman…

Cevap: Geçen bir makalede küçük geçiyordu (okuduğu bir makeleden söz ediyor). "Small but mine", "küçük fakat benim" Türkiye'nin her tarafını didik didik aramak istiyoruz. Ekonomikliliği işin başka tarafı... Ekonomik de olması gerekiyor ama nerede hamsi, çinekop bulursak, onları üretmek istiyoruz. Türkiye'nin her tarafını sayışımın sebebi o yani." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Sadece Dinç değil, hatırlayacaksınız Şenel'den, Sayer'e kadar ve üzerine ekleyebileceğimiz birçok kişi petrol bulunabilecek alanın çok fazla olduğunu vurguluyor.

Ancak Lucius'tan daha da ileri giden Mason Mardin ve Mürefte'de de petrol yoktur demiş. Mason'un düşüncesinin doğru olup olmadığını anlamak için virgül koyup iki açıklamayı alt alta koyalım ikisi de Türk Petrol Jeologlarının açıklaması...

"Biz Mardin'de çok büyük bir rezerv olduğunu düşündüğümüz bir alan keşfettik. Günlük 1 milyon varil… Spekülatif bir rakamdır bu fakat eğer bu gerçekleşirse 1 milyon varil/gün Türkiye'nin ihtiyacını karşılar artı petrol ihraç eden bir ülke hâline geliriz." *(Cüneyt Özdil, Alaaddin Middle East Petrol Arama Grub Başkanı, Petrol Jeoloğu)*

İkinci açıklama Mason'un petrol yok dediği Mürefte (Trakya) ile ilgili. Bu kez konuşan Tharce Basin Natural Gas'dan Petrol Jeoloğu Taner Tatlıdamak:

"Bizim ülkemiz bakir. Gerek petrol ve doğal gaz yönünden gerek diğer madenler yönünden. Türkiye'nin çok yerlerinde çalıştım. Güneydoğu'da, İçanadolu'da şu anda da Trakya'da bunu yapıyoruz. Trakyamız doğal gaz yönünden ülkenin en zengin bölgesi. Ben inanıyorum, Trakya'nın her 10 kilometre mesafeler aransa, farklı farklı yerlerinde gaz çıkacak. Nitekim son zamanlarda buluşlar, gerek bizim firmamız olsun, gerek başka firmaların buluşları, bu gazın varlığını gösteriyor." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Taşman bir makalesinde Anadolu'yu dolaşan ilk jeologların isimlerini veriyor: "Lucius, Mason, Paige, Moses, Kirk, Maxon, Foley, Graig, Cunningham, Arni..." *(Cevat Eyüp Taşman, Petrol Aramaları 1923'ten Evvel ve Sonra Maden Tekik Arama dergisi, Sayı: 17)*

Elbetteki hiçbiri yerli değil ama bu isimler Türkiye'de ilk petrol etütlerini yapanlar. Bunların hepsi yabancı derken ve bir doğruyu tesbit ederken, bir başka yanlışa, yani yabancı düşmanlığı yanlışına düşülmemeli çünkü çözümlenmesinden çok sorunun büyümesini isteyenler çatışma ortamını sürekli körüklerler ki sorun yaşanmaya devam etsin. Bu açıdan yabancı düşmanlığının hiçbir anlamı ve medeni bir tarafı olamaz.

Kimseyi delil olmadan suçlamak doğru değildir ancak kafalarda soru işaretleri o kadar çok ki... Bazı petrol uzmanlarının daha önce petrol yok dedikleri yerlerde bugün petrolün var olduğunu yaptığımız karşılaştırmalarla anlıyoruz. Devam edelim.

"İlk Türk Jeologları, Cevat Eyüp Taşman ile Kemal Lokman, Dr. Lucius'la birlikte 1930 yılında petrol imkânları olan bölgeleri etüd etmişlerdi." *(Mesut Atalay, Türkiye'de Petrol Aramacılığının Tarihçesi, Türkiye Petrol Jeologları Derneği)*

"Bu araştırmaların sonuçları üzerine 1933'te Petrol Arama ve İşletme İdaresi kuruldu ve başına da 20 yıl ABD ve Meksika'da petrol sahasında fiilen çalışmış olan Cevat Eyüp getirildi."

(Prof. Dr. Mehmet Kocaoğlu, Emekli Kurmay Albay, Petrostrateji, Harp Akademisi Yayınları)

Hatırlarsanız Taşman'ın adı 'Isparta'da Petrol' bölümünde geçmişti. Taşman diyor ki:

"Ehemmiyetli petrol bulma ihtimalinin pek az olmasına rağmen Van Gölü İşletmesi için faydalı olacağı düşüncesi ile Van'ın Kurzot civarında galeri açmakla, küçük sondaj açmakla oradaki tezahürün kıymetlendirilmesine çalışılıyor." *(MTA dergisi Sayı: 17)*

Taşman'a göre Van Gölü'nde petrol var ama ehemmiyetsiz, oysa Van Eski Valisi Abdülkadir Sarı'nın açıklamalarını hatırlayacaksınız:

"MTA ile Alman bilim adamlarının inceleme ve araştırmaları sonucu, Van Gölü'nün derinliklerinde, bol miktarda petrol ve uranyum yatakları bulundu." *(Van Postası gazetesi, Sayı: 12695–97)*

Bir de Chester Projesi'nin hatırlayalım, haritada Van Gölü çevresinin tamamen demiryoluyla kaplanması düşünülüyordu:

Petrolümüzü ilk arayanlar hep yabancılardı ve ilk yargıyı onlar verdiler. Tarihî sıra şöyle:

"1899 senesinde European Petroleum Company namına Mürefte ve Şarköy mıntıkaları Adiyaseviç tarafından tetkik edildi ve 1900'de bir rapor yayınlandı.

1901 senesinde Thomas English tarafından yine aynı bölgede inceleme yapılıyor ve konuyla ilgili Quarterly Journal Geology Society de bir yazı çıkıyor.

1916–1917 yılları Rus işgali esnasında Güney Kafkas Demiryolları hesabına Doğu Anadolu'yu inceleyenler Meferd, Stoyanof ve Nalifkin… Yoğunlaştıkları bölge Divan–ı Hüseyin, Neftîk, Kürzot, Hasankale, Pulk ve katranlı mıntıkaları. İncelemelerini ise Moskova'da çıkan Bulletin du Comite Geologique’de yayınladılar.

1919 Yunan işgali zamanında Mürefte (Trakya) Bölgesi’ni bu kez Standart Oil etüdlere tabi tutuyor.

1922 Kowalevski isimli jeolog; Pulk, Hasankale, Neftik, Kurzot mıntıkalarını tetkik ediyor.

1922 Profesör Grandjean, Omnium şirketi namına Çımağıl, Pulk, Hasankale, Kurzot, Siirt, Cizre mıntıkalarını petrol ihtimali bakımından inceliyor.

1922 M. Leon, Evkaf İdaresi adına Pulk civarını inceledi.

1925 M. Lucius, devlet adına Mürefte, Çıralı, Elmalı, Pulk, Hasankale, Katranlı, Neftik, Boyabat bölgelerini inceliyor.

1927 Profesör Bertrand, Hamit Nafiz ve Malik ile birlikte Van Gölü’nün Kurzot tarafını tetkik ediyor.

1928 Shirley Mason tarafından Mürefte, Boyabat ve Cizre mıntıkaları tetkik edilerek netice

Bulletin American Associationof Petroleum Geoloists'de 1930 da neşrediliyor.

1929–1930 Mühendis John M.Dale, O’Brien hesabına Mürefte civarının haritasını yapıyor.

1932 Petenikoff, Nizamettin Şevki namına Pulk mıntıkasmı tetkik ediyor.

1933 Cevat Eyüp Taşman, Sidney Paige, L. Vonderschmidt ve İhsan Ruhi Berent'ten mürekkep bir heyet Mardin ve Siirt çevresini tetkik ediyor.

1933 Cevat Eyüp Taşman, Harold F. Moses, William Woodson ve İhsan Ruhi Berent, Mardin mıntıkasmı tetkik ederek Basbirin civarının tafsilâtlı haritasını yapıyor ve orada bir sondaj yapılmasını tavsiye ediyorlar.

1933 Sidney Paige, İhsan Ruhi Berent'le beraber Pulk'a gidiyor.

1934 Sidney Paige, Harold Moses, Mürefte civarını tetkik ediyorlar.

1934 Harold Moses, Midyat, Şırnak, Harbol mıntıkasmı tetkik ederek etraflı bir rapor hazırlıyor.

1935 H. M. Kirk, Gaziantep ve Adana mıntıkalarını tetkik ediyor.

1935 H. M. Kirk; Dr. Kurt Schmid, Mardin vilâyeti dâhilinde Gercüş mıntıkasının tafsilâtlı haritasını yapıyorlar.

1935 H. M. Kirk, Hakkı Nadir Öner, İzmit, Boyabat mıntıkasını tetkik ediyorlar.

1935 İnegöl tezahürlerinin, Cevat Taşman, H. M. Kirk tarafından etüdü yapılıyor. Bilahare H. M. Kirk ve Memduh Ölçer tarafından bölgenin haritası yapılıyor.

1936 H. M. Kirk, Dr. John Maxon, Edward Foley, Adana mıntıkasında jeoloji etüdleri yapıyorlar.

1936 Dr. John Maxon, Nedim Bilgen, Finike civarındaki asfatları tetkik ediyorlar.

1936 H. M. Kirk, Louise Jordan'la birlikte Gercüş'ün tafsilatlı maktamı yapıyorlar.

1936 Dr. John Maxon, Ahmet Arit'le birlikte Cizre, Şırnak, Beytüşşebap, Çölemerik, Çal, Oramar Başkale, Van mıntıkaları genel etüdünü yapıyor.

1936 Compagnie Generale Geopysique mühendislerinden Ceccati, Leleu, Vassor, Petit Adana civarında sismograf etüdleri yapıyorlar.

1936 Edward Foley Kerbent ve Hermis strüktürlerinin haritasını yapıyor.

1936 H. M. Kirk, Trakyanın petrol bakımından Jeolojik etüdünü yapıyor.

1936 Pulk, Boyabat civarları Irak petrol kumpanyası baş jeologu Mr. Baker riyaseti altında bir heyet tarafından etüd ediliyor.

1936 Alpullu, Hayrabolu etrafında Compagnie Generale Goophysique mühendislerinden Poldini, Leleu, Vassor jeofizik resistivite etüdleri yapıyorlar." *(Cevat Eyüp Taşman, Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü dergisi, Sayı: 8)*

Bu makaleyi MTA'nın ilk jeologlarından Cevat Eyyüp Taşman 1937 yılında kaleme aldı.

Taşman'ın ilerleyen bölümdeki vurgusu ise çok önemli:

"Bu özetten anlaşılacağı üzere Türkiye'de ciddi petrol arama faaliyeti Cumuriyet devrinde başlıyor ve petrol arama idaresi ile Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü'nün teşekküllerinden sonra bu faaliyetin yoğunluğu artıyor. Ondan sonra dünyanın her tarafında petrol faaliyeti olmasına ve o vakitki ülkelerimiz –ülkemiz demek istiyor galiba (y.n.)– dünyanın en zengin sahalarını ihtiva etmesine rağmen otuz senelik bir durgunluk devresi geliyor." *(Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü dergisi, Sayı: 8)*

Taşman "Ülkemiz dünyanın en zengin sahalarını ihtiva ediyor." diyor. "Durum böyleyken biz neden can damarımız enerjide maalesef dışa bağımlı hâle getirilmişiz. Çanakkale'de, Maraş'ta, Antep'te ölüm kalım savaşı verildi ama en çok ihtiyacımız olan maddede yani petrolde neden onların içinden gelen insanlara fırsat verildi?" Diye sorulabilir. Bu soruyu herkes sorabilir. Ancak Anadolu insanı sadece Çanakkale'de 250 bin gencini şehit vermişti. Bu bakımdan genç Cumhuriyetimizin sahip olduğu imkânlar belliydi. Türkiye'deki İlk Petrol Mühendisliği Bölümünün kurucularından Prof. Dr. Ekrem Göksu'nun sözleri içimi acıtıyor ama gerçeklere de ışık tutuyor...

"Türkiye'de üniversiteden mezun olan ilk petrol mühendisleri 1964 yılında sadece 2 tanecik..." *(Bilim ve Teknik İşi isimli makaleden, Prof. Dr. Ekrem Göksu Türkiye'de Petrol Davası Kitabı)*

Türkiye'nin en önemli meselesi eğitimdir. Maalesef son üç asırlık geçmişimizde gerektiği şekilde eğitime yönelmeyişimizin acısını çekiyoruz. Anadolu insanı bilime uzak kalınca yakın olanlar olayların gidişatına yön verdiler.

Bu bölümle ilgili son not belki ilginizi çekebilir. Bunları öğrendiğimde hayli ilginç gelmişti.

Türkiye'nin ilk maden mühendisi sadrazamlığa kadar yükselmiş İbrahim Edhem Paşa'dır. İbrahim Edhem Paşa, Osmanlı Devleti'nin eğitim almaları amacıyla Fransa'ya gönderdiği ilk grubun içindeydi. Maden Mühendisliği eğitimi alması için gönderilmişti. Düşünebiliyor musunuz? Dünya'nın en zengin madenlerine sahip devletin maden mühendisi yok. İbrahim Edhem Paşa, 1839'da da mezun olup Anadolu'ya geri döndü ve Anadolu'daki ilk "Orman ve Maadin Mektebini" yani "Orman ve Madencilik Okulunu" 1872'de kurdu. *(TMMOB Maden Mühendisleri Odası Madencilik Bülteni, Sayı: 62)*

Şimdi bütün bunları niye yazdın diye sorulabilir. Yorum yapmadan sadece tırnak içinde alıntı yaparak veriyorum:

"Eski sadrazamlardan İbrahim Edhem Paşa, hayata Sakız'da Rum[A5] ailenin çocuğu olarak başladı." *(Chronicle, Sayı: 1)*

"İbrahim Edhem, Sakız Adası'ndaki bir ayaklanma sırasında İzmir'e kaçan Rum kökenli bir çocuktu." *(TMMOB Maden Mühendisleri Odası Madencilik Bülteni, Sayı: 62)*

"Sakız'da çıkan bir isyan sonrasında, küçük bir çocukken İstanbul'a köle olarak getirildi. Koca Hüsrev Paşa tarafından (1765–1855) esir pazarından alındı ve evlat edinildi." *(Chronicle, Sayı: 1, TMMOB Maden Mühendisleri Odası Madencilik Bülteni, Sayı: 62)*

Mason Seyhun Tunaşar'ın "Dört Mason Sadrazam 1 isimli kitabında" verdiği bilgiye göre Sadrazam İbrahim Edhem Paşa; 1868'de Şura–ı Devlet üyesiyken "Fransız Büyük Doğusuna" bağlı olarak İstanbul'da çalışan "Union d'Orient –Doğunun Birliği–" Mason Locasında inisiye (tekris) edilmiş bir masondur. *(Dört Mason Sadrazam 1, s.23)*

Sadrazam İbrahim Edhem Paşa'nın tesirleri hayli fazla. Hatta öylesine bilenen bir isim ki, "MİT'in ilk sivil müsteşar yardımcısı Hiram Abas'a doğduğunda ona Hiram adını koyan dedesi Mübarek Galip Eldem, İbrahim Edhem Paşa'nın torunudur." *(Aksiyon dergisi, 11.11.2003)*

Kimse kimseyi milliyetinden dolayı yargılayamaz. Çünkü kimse doğarken bunu seçemez ve hiçbir milletin diğerine üstünlüğü yoktur. Ancak "Hasta Adam" diye niteledikleri Osmanlı işgale uğradığında kimlerin sevindiğini ve sokaklara dökülüp sevinç gösterilerinde bulunduğunu bilmek ve adım atarken ona göre davranmakta zarar yoktur.

TÜRKİYE'NİN PETROLÜ DERİNDE Mİ?

Petrol sektörünün duayenlerinden Petrol Ürünleri İşveren Sendikası Genel Başkanı, Aytemiz Petrol'ün Sahibi İsmail Aytemiz:

"Türkiye'de petrol var elbette ama biz çıkartamıyoruz. Son zamanlarda Ergani'de petrol çıktı. Orada iyi bir sondajla daha derine indiğimiz için hem de kaliteli petrol çıktı." *(Petrolcü, Mayıs 2002)*

Bu kez Türkiye Madenciler Derneği Başkanı İsmet Kasapoğlu konuşuyor:

"Evet, Amerikalılar petrol buldu! Önüne gelen 'Türkiye petrol denizinin üzerinde' diye çıkıp konuşuyor. Petrol, denizdeki büyük canlıların yağlarından oluşuyor. Türkiye de petrolün oluştuğu yerlerden biri. Ancak petrol oluştuktan sora kıtaların sıkışması meselesi var. Afrika, Arabistan ve Sibirya kalkanının sıkıştırması sonucunda Toroslar oluştu. Bu yükseliş sırasında kırıklar meydana geldi. Bu sırada orada petrol başka bölgelere kaçtı. Türkiye'deki petrol, kaçamayıp o kırıkların arasında kalan petrol. Evet, Amerikalılar gelip petrolü buldular ve sonra da üstünü kapatıp gittiler. Adamlar iki adım ötede başka bir kuyu açtıklarında petrol bulamadılar ki? Aslında bu kaçıştan etkilenmeyen daha derin katmanlarda da petrol var fakat bugünkü koşullarda bu petrolü çıkartmak oldukça maliyetli." *(Sabah Gazetesi, 19.01.2003)*

Türkiye'deki petrolün derinde olduğu fikrini benimseyenlerin bir bölümü, "Neden çıkarılmıyor?" sorusuna maliyet sebebini öne sürerek cevap veriyorlar.

Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı Genel Müdürü İsmail Kafesçioğlu:

"Türkiye'nin ümidi henüz aranmamış bölgeler hariç büyük ölçüde derin sondajlara dayanmaktadır. Derin sondajlar ise büyük para ve daha ileri teknoloji isteyen uzmanlık alanlarıdır." *(Yankı dergisi, Ocak 1983)*

Maliyet ekonomide en önemli parametredir ancak ABD'de günde 20 varil veren kuyuların bile kapatılmadan çalışmaya devam etmesi, millî enerji güvenliği ile maliyet arasında bağ olmaması gerektiğini ispatlıyor. İşte bu anlamda Türkiye Jeofizik Mühendisleri Odasından Prof. Dr. Berkan Ecevitoğlu, Türkiye'nin yeraltı zenginliğinin derinlerde olduğunu ve bunu çıkarmaya yönelik çabaların yetersizliğini vurgulayanlardan:

"Türkiye maden çeşitliliği ve potansiyeli açısından çok zengin bir ülkedir. Ne var ki şimdiye kadar bulunan madenlerin ortak özelliği çoğunlukla yüzeylenmiş ya da kısmen yüzeylenmiş maden yatakları olmasıdır. Tamamen örtülü derindeki maden yataklarına yönelik çalışmalar oldukça yetersizdir. Yüzeylenmiş olanların yanında özellikle derindeki maden yataklarının, bundan sonraki araştırmalarında vazgeçilmezi olan jeofizik yöntemlerin etkin kullanımıyla, derinde konumlanmış, keşfedilmeyi bekleyen farklı nitelikte ve çok sayıda maden yatağının bulunabileceği, bilim ve teknolojinin gereğidir. Doğal kaynaklarımız elbette sadece petrol, doğal gaz ve madenlerle sınırlı değildir. Başta endüstriyel hammaddeler, jeotermal enerji ve daha pek çok doğal kaynakların yanında, özellikle de yakın bir gelecekte stratejik bir önem kazanacak, su kaynaklarımız da ülkemiz kalkınmasında büyük önem taşımaktadır. Kaynaklarımızın ülke ekonomisine kazandırılması için; kamu ve özel sektör teşvik edilmeli,

desteklenmeli ve yabancı sermayeli yeni ortaklıklar kurulmalıdır." *(Türkiye 16. Uluslararası Jeofizik Kongre ve Sergisi Davet Mektubu, http://www.geophysicsturkey.org/kongre_davet.htm)*

Türkiye'nin en iyi 3 üniversitesi sayıldığında Ortadoğu Teknik Üniversitesi bunların içinde yer alır. Petrol ve Doğal gaz Bölüm Başkanı Prof. Dr. Suat Bağcı "Türkiye'de petrol araması yapılırken derinlere inilmelidir." tavsiyesinde bulunuyor.

Prof. Dr. Suat Bağcı, ODTÜ Petrol ve Doğal gaz Mühendisliği Bölüm Başkanı:

"Ülkemizin büyük ihtiyaç duyduğu önemli enerji kaynaklarından olan petrol ve doğal gazın öncelikle kendi öz kaynaklarımızdan sağlanması petrol arama stratejimizin ana hedefini oluşturmalıdır. Bu hedefe ulaşmak amacı ile hidrokarbon varlığı ispat edilmiş bölgelerin yanısıra henüz yeterince aranmamış bölgelerimizde de yoğun arama çalışmalarının yapılması gereklidir. Petrol ve doğal gaz aramacılığı yönünde yerli ve yabancı sermayeyi teşvik edici önlemler alınmalıdır. 3500 metre derinlikten daha fazla derinlerde petrol ve doğal arama çalışmalarının yapılması gereklidir." *(Türkiye'nin Petrol Üretim Potansiyeli ve Üretimi Artırıcı Öneriler, Ankara Sanayi Odası)*

Bir analiz de Prof. Dr. Ahmet Ercan'dan:

"Türkiye'de ortalama jeofizik araştırma derinlikleri 5000–10000 metreye kadar yapılması gerekirken ortalama delme derinliğimiz 2.5 kilometre dolayında. Petrol için Türkiye'deki hedef derinlik 5000–6000 metreye inmek zorundadır." *(Bursa AA, 07 Ekim 2005)*

1966 yılının teknolojisiyle bile 7.000 metreye inildiğine dair tarihî kayıtlar var iken *(Daniel Durand, Milletlerarası Petrol Politikası)* Türkiye'de neden derin sondajlar yapılmıyor?

"Türkiye'nin ihtiyacı olan petrol derinlerdedir." sözü popüleritesini aslında, Orgeneral Cumhur Asparuk'un 2001 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi resepsiyonunda yaptığı

konuşmayla kazandı. Hava Kuvvetleri Komutanı Cumhur Asparuk, gazetecilerin ABD'nin Afganistan'a olası bir operasyonuyla ilgili soruları üzerine ilginç bir yorumda bulunmuş ve şunları söylemişti:

"Dünyanın en zengin petrol yataklarının 6000 metre derinlikte bile olsa Türkiye'de olduğunu biliyor muydunuz?'." *(Star gazetesi, 02.10.2001)*

TÜBİTAK'ın bir dergisi var. Okuyucuların sorularına cevap veriliyor. "Türkiye'de niye bir bölgede petrol çıkıyor da başka yerlerde çıkmıyor?" diye sorulduğunda verilen cevap şu:

"Türkiye'de 57 yıllık bir süreyi kapsayan petrol aramacılığında açılabilen kuyu sayısı çok azdır. Bugün Türkiye'nin petrol bulunabilecek sahaların ancak % 20'si aranmıştır. Karadeniz ve Ege Denizi'nin petrol potansiyelleri henüz tespit edilmemiştir. Hâlen petrol üretiminin alındığı bölgelerde derin yataklarda arama yapılmamıştır. Petrol aramacılığı her zaman riski yüksek bir yatırımdır. Ancak petrolün keşfi ile masraflarının 4–5 katı fiyatlarla alıcı bulduğu düşünülürse çok kârlı bir yatırım hâline dönüşür. Türkiye ekonomik olarak kaynak ayırdığı sürece petrol arama ve üretim faaliyetlerinin olumlu sonuçlar vermesi kaçınılmazdır." *(TÜBİTAK Ozan Atalay, http://www.biltek.tubitak.gov.tr/merak_ettikleriniz/index.php?kategori_id=21&soru_id=3132)*

Türkiye'nin petrolü derinlerdedir diyenlerin sesleri 2000'li yıllardan sonra bölümün başında da söylediğim gibi daha gür çıkmaya başladı ve bunların içinden en dikkat çeken isim (E) İstihbarat Binbaşı İhsan Güven'di. Aynı zamanda hidrojeolog olan Güven, suyla petrolün kardeş olduğunu, zengin yeraltı suyuna sahip Türkiye'nin aynı zamanda zengin petrole de sahip olduğunu ancak bunun derinlerde bulunduğunu düşünüyordu. Düşünmekle de kalmıyor ilgili gördüğü her kuruma, makama bunları yazılı olarak gönderiyordu.

Türkiye'de petrol sorunu konusunu araştırmaya karar verdiğim dönemlerdi. İpuçlarını arıyordum. Bir akşam TRT 2'de yayınlanan haber programında "Uydulardan petrol rezervleri tesbit ediliyor mu edilmiyor mu?" konusu tartışılıyordu. Programa Ankara'dan TPAO Genel Müdür Yardımcısı Mete Gürel, İstanbul'dan da Dr. Cengiz Mordeniz katılmıştı. Mordeniz ısrarla uydulardan bu tesbitlerin yapıldığını anlatıyordu. Programın ardından yapımcılardan Mordeniz'in irtibat telefonlarını aldım. Mordeniz'le görüştüm. Mordeniz vesilesiyle de İhsan Güven'le tanışma imkânım oldu. Röportaj yapmak istediğimi söyledim ancak kendisi ilk görüşmede bunu kabul etmedi. Tanışmamızın ardından bu isteğimi kabul etti. Röportajı kendi orjinalliği içinde veriyorum.

PETROL DERİNDEDİR DİYEN (E) İSTİHBARAT BİNBAŞI İHSAN GÜVEN

(E) İstihbarat Binbaşı İhsan Güven:

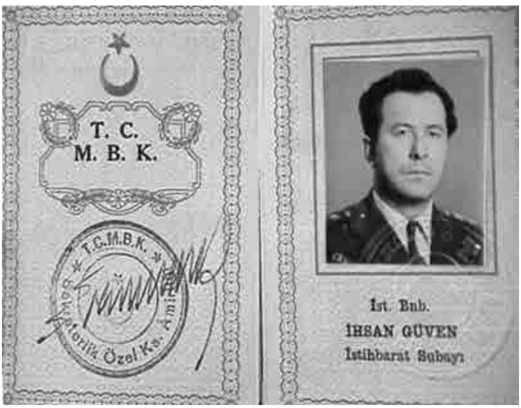
"Ne kadar yetkili varsa, en yetkililerine her zaman olduğu gibi petrolü anlattık. Yazılar gönderdik. Hatta kitaplar gönderdik. İlk gönderdiğimiz kitaplardan birisi 325 sayfaydı. Bütün ama her tarafa gönderiyoruz. Masrafını biz ödüyoruz bunların."

Orgeneral Cumhur Asparuk'la görüştüğünü iddia ettiği olayı anlatıyor(y.n.)

"Telefon çaldı. İşte kendisini tanıttı. 'Yazınızı aldım çok heyecanlandım.' filan dedi. 'Yazınızı aldık' dedi. 'Genelkurmay Başkanı'na ve Kuvvet Komutanları'na olan toplantıda konuşuldu, çok sevinildi. Dinlediğimin aynı olduğunu tesbit ettiğimden… Hindistan'da, bir ABD uzay istasyonunda, üssünde yetkilinin konferansı sırasında söylediği şey: Türkiye, dünyanın en büyük petrol yataklarına sahip petrol denizi üstünde. Bilhassa Güneydoğu Anadolusu'nda çok var ve derinlik 5500–6000 metre. Bütün sözler aynı ve derinlik de tıpa tıp uyunca heyecanlandım.' dedi.

Dedim ki 'Hele şükür, tamamlayalım şu işi'. 'Ben…' dedim yani, '… bir şey değilim birşeyler beklediğim yok ihtiyacım yok. Ben falan adamım. Ben şundan yapmış adamım' daha sana söylemediklerim... Ondan sonra 'Bu memlekete hizmet edelim, bunun için de yürüyelim.' 'Hay hay.' dedi. O sırada telefon kesildi. Meğer santralde arıza yapmış cep telefonundan tekrar aradı. Çok heyecanlıyım yine, 'O zaman yürüyelim bu işleri yürütelim…' dedim. '… daha fazla detayını bilgi isterseniz bende var. Diploma, diploma hepsi var yani. Ne istiyorsanız. Netice; uğraştı uğraştı, nasıl ürküttülerse, sonra da Mecliste patladı." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

İhsan Güven kendisini şöyle anlatıyor:

"Trabzon doğumluyum. 4 yaşında Fatih'te oturmaya başladık. İstanbul'da. Birincisi İstihkâm Subayıydım, İkincisi sicil belli Teknik Üniversiteden İnşaat Mühendisiyim. Üçüncüsü yine Teknik Üniversiteden Hidrojeoloğum. Dördüncüsü Ortadoğu Amme İdaresinden mezun oldum, devlet idaresini biliyorum.

Soru: 4 tane diplomanız var…

Cevap: Diplomadan başka biliyorum. Geçmişte İnşaat Emlak Müdürlüğü yaptığım için… Sicilim de belli... 1960 darbesinden sonra Bayındırlık, İmar ve İskân Komisyonu üyeliği yaptım.

Bayındırlık, İmar ve İskan Komisyonundan başka, çok büyüdü her tarafa bulaştık. Nasıl bulaştım onu söyliyim. Çok mühim yani. Baktım çok iyi insanlar hepsi dürüst. Ne derler ona, pırasa gibi dürüstler. Yetmiyor ki, çok terbiyeliler hırsız yoktu içlerinde. Yani çok iyi niyetliler, arkasına bir sürü dalkavuklar toplanmış etrafına, âdettir. Baktım canım sıkıldı, iyi niyetle yapılıyor işler, fakat niyet iyi, netice iyi değil. Hüviyet vardı o zaman kırmızı hüviyet, o zaman komite üyelerinden sonraki kırmızı hüviyet benimdi. Hüviyeti vurduk kaçtık gittik. Getirdiler tevkif ettiler beni bir ay. Büyük bir insana dediler ki, İhsan Beyi yargılayacak mıyız askerlikten. "Vatanını sevmeyen Allah'ın sevmez." dedi."Vazifeye devam." Vay canına yedik naneyi kaçamadık.

Soru: Kim o söyleyen?

Cevap: Birisi, akıllı bir adam ve her bakanlığın her bir şeyin içine girdik ve ihtilalin sonunda bu kadar adamı tayin eden adam kim? Onu sallıyan, bunu sallıyan. Kim tayin etmiş? Hâlâ bulamadılar. Birisi yazdı. Bir tek gazeteci yazdı. Biraz öğrenmiş.

Ne yapıyorduk? Mesela bak; Devlet Planlama Teşkilatı ve Devlet Personel Dairesinin kanunları, Yeraltı Suyu Kanunları yani Kanun Komisyonu Başkanlığını yapıyorum. Bunları çıkaran adam benim, Devlet Planlama öyle kuruldu.

64 kişilik ekip kurdum ben. Vatanperver insanlardan. Onlardan not alıyordum. 4 tane hane vardır adamın arkasında. Çizgi, 4 artı olan, haberi yok, 4 artı alanı Genel Müdür tayin ediyordum. Genel Müdür ya da Müsteşar, söylüyordum arkadaşlara. Kesin yapıyorlardı. Bırakmıyordum peşlerini. 3 artı 1 eksi alana, bir daha tahkikat yapıyorduk. Ayrılıncaya kadar 27 kişi tayin ettim. Kilit noktalarda. Bilhassa sarf eden, büyük para sarf eden bakanlıklar ve genel müdürlükler. Mesela DSİ... Devlet Su İşleri normal bir bakanlığın 20 misli para harcar velhasıl şeyde netice olsun diye uğraştık.

Petrol konusuna gelelim velhasıl. Petrol kafamdaydı. Petrolü tetkik etmeye başladım. İlk gördüğüm ana nokta, demin sormuştun cevap vericez ona! Petrol derinde! Onu öğrendim. Petrol derinde. Petrolü bulmak için ne lazım? Sondaj makinası lazım. Derinde sondaj makinası. 3 tane Umum Genel Müdürleri o zaman, Karayolları Müdürü filan, söylendi gidildi. Amerika'dan makina istendi. 5000–5500'e inen. Amerikalı sana makina verir mi? Enayi mi? Geldiler (Amerika'ya gönderilen ekip),

(bu kez) Rusya'ya gönderildi ekip, orada anlaşma yaptık dediler bana.

Sondaj makinaleri Rusya'dan alınacaktı. Şimdi sondaj makinaleri 5000–6000 metreye inen olduğu takdirde, şu kaanate vardım: Petrol bulunacak. Yapılan o günkü etüdlere göre inceledim. Makina inşaa ettirdim. Makina yoktu ortada. ABD'den makina istedik vermediler (söylemiştim). Onun üzerine Rusya'dan makina için gönderildi üç kişi yine. 3 tane Genel Müdür. Anlaştılar bir tanesi benden sonra gelmiş olabilir doğru mu onu da bilmiyorum. Galiba bir yerde okudum var diye. Diğer makinaler kominist diye gelmedi. Şimdi petrolde o kadar büyük olaylar var ki.

Petrol Kanunu değiştirelim dedim arkadaşlara komiteci arkadaşlara. Yeni meclise taşınmışız. 1000 oda var, tuvalette konuşuyoruz ki söz dışarı çıkmasın diye, çok dikkat ederdim. Oturdum iki kişi isimleri lazım değil ama istersen söyliyelim. Kamil Karaevli ve Şükran Özkaya. Şükran'la Van'da beraberdik.

Dedim şu Max Ball'ın yaptığı kanunu değiştirelim. Türkiye'nin kuzeydoğusunda yasak bölge yapan kanun. Senede her şirketin 10 delik delme hakkını da kaldıralım. Bu olmaz dedim. Düşündü Şükran, 'Ya İhsancım…' dedi '… bize kominist derler.' dedi. Dedim 'Aklını mı kaçırdın sen, bunun koministlikle ne alakası var.' Uzatmayalım, baktım ki çok iş var da, bunlara laf anlatıncaya kadar, vakit kaybederim. İki kelime yazıcaz. Kanun şu maddelerdir diyeceğiz tamam ve o günkü kafayla petrolü anlıyacak adam da pek azdı. O kadar yapılacak işler vardı ki saat, gün, gece yetişmiyordu yani. Yük binmişti o hâle geldi ki, herkes güvendiği için, sana soruyor sen söylüyorsun. Komite başlangıçta 40–39 kişi vardı, en az 39 da yardımcıları vardı. Sonuna adeta sonuna yaklaştığı zaman, tek kişi kaldı o da ben. E belalısı da bendim. Beni de çok severlerdi. Ben de onları severdim. Azaldılar, miktarları da azaldı biliyorsunuz 14 kişi gitti.

Kanunu değiştiremedik. Peki, başlarda doğru dürüst adam geçirebilir miydin? Geçirebilirdim böyle bıraktım. O kadar dediğim gibi konular vardı ki, petrolde birisi dedi ki bana, bütün siyaset, Türkiye'nin petrolleridir. Mekteplerde de gördüm derindedir. Hesabı yoktur. Eğer dedi böyle yapmaya kalkarsan, memleket elden gider dedi.

Soru: Peki, bunu diyen kim?

Cevap: Bir zat!

Soru: 'Bir zat' kim?

Birisi. Çok bilinen bir adam. Kültür olarak su jeolojisi biliyorum ya yeraltı suyuyla petrol kardeştir. Petrol, eğer şimdi hemen bulunur elde edilirse, Türkiye elde edilir. Şimdi bakın, oradan atlıyım buraya geliyim.

Soru: Petrolü bulur işletirse elden gider Türkiye öyle mi?

Cevap: Bak zaten duyuldu ya, duyulduk ya, petrolün olduğunu çıkardık ortaya. Şimdi ne yaptılar? Niyet mektubu 15 gün sonra geliyorum diyor şimdi. Ne yaptınız diyor? Bir an evvel şey yaptınız mı diyor?

Siz meslek olarak bilmezsiniz, çok zor mekteplerden bir tanesi jeolojidir. Taban tepersin gece gündüz, ya soğuktur ya sıcaktır. Aldığı para bir şey değildir ki. Jeofizik de öyledir. Şimdi bir yerde iş arasalar yoktur. Jeofizikçi de öyle havaya para alır. Adamlar zor mekteplerden çıkmışlardır. Yok paraya MTA'ya ve TPAO'ya yığılmış vaziyetteler. Çıkanlar açtır.

Verilen emri yapıyorlar. Alet kötü, kem alat kemalat, kötü aletle ne bulacaksın? Jeofizik metodları var. Onlara ait metodlar demode. Sonra bir şey yaptım.1970'lerden sonra, Süleyman Demirel'in yanına DSİ Genel Müdürü olarak Neşet Akmandor'u tayin etmiştik.

Soru: Neşet Akmandor?

Cevap: Çok bilgili, namuslu, kıymetli, bilgili bir adamdı. 1973 senesinden sonra petrolün varili 35–40 dolara çıktı. Ondan

evvel pek göze batmıyordu. Söylediğim zaman da adamlar bakıyordu, adam sende, 2 dolar 80 cent 1973 senesinde. Bir yerde Genel Müdürdüm. Zeki Yamani bir adam gönderdi. Petrol satmak istiyoruz hem 2.80 cent–81 cent. Şimdi o zaman 3 dolardan 20 cent daha az yani. 'Fakat…' dedi '…fatura verirken size daha eksik göstericez. Paranın farkını alıcaz.' Dedim 'Yahu olur mu muhasebe var, nasıl vereceksin?' 'Ben…' dedi '… çöldeki Arap'a yiyecek parası veriyorum.' 'Olmaz.' dedim. Adamla konuştuk, bu bilgiyi almıştık o zaman. Serbülent'i (Rotary Kulübü Eski Yönetim Müşaviri, 500. Yıl Vakfı Kurucusu) enerji bakanı yapınca, Kenan Evren devrinde...

... Serbülent'e dedim ki 'İki tane şey istiyorum senden. Bir tanesi Petrol Kanunu'nun maddelerini değiştirmeni istiyorum senden.' Şey demiştim: 'Karada bulunursa % 35, denizde bulunursa % 45' alacaktık. Yani büyük hisse bizde gine. Şimdi böyle yapmadılar biliyorsunuz. Karadeniz'deki petrol için ne yaptılar? % 75'ini kendi, % 25'ini bize bıraktılar. Mukaveleyi okuyabildin mi bilmiyorum?

İkincisi kuzeydoğu'da petrol aramak yasaktı. Kendine bile yasak olan maddeyi kaldır. O sıra ABD'de Federal Rezerv'in patronları Exxon var ya meşhur. Onların üçü çağırıyorlar, Newyork'ta toplantıya gitti geldi. Bir sonbahar günümüydü kış mıydı, Çankaya'da Ulaştırma Bakanıyla kalıyorlar, bir devlet misafirhanesinde. Bir münasebetle gitmiştik oraya. Aradı beni 'Olur efendim.' dedi. Anlattı orada, söyledikleri laf şu; 'Sizde petrol çok çıkaralım'. Petrol denizi lafı da oradan çıkıyor zaten. Onu o söyledi. Diyor ki onlara 'Petrol Kanunu değiştirdik, her türlü şeye hazırız. Buyrun çıkarın.', 'Çıkaralım, çıkaralım buyrun çıkaralım.' diyor, cevap veriyor. Birbirlerine bakmışlar konuşmamışlar. Birisi demiş ki: 'Irak ve İran'a benzetmeyeceğinizi nereden bilelim?' 'Vallahi, Billahi...' gibi laflar. 'Kanunlar...' falan. Hiç ses çıkarmamışlar." *(Yazarın Güven ile yaptığı görüşmeden)*

Güven'in, Serbülent Bingöl'ü kaynak göstererek yaptığı açıklamalarını doğrulayacak bazı bilgileri Başbakanlık Basın Arşivinde buldum. Diyor ki Serbülent Bingöl 1981'deki bir açıklamasında "Türkiye'nin hemen her yöresinde petrol var." *(BYEGM, 14.03.1981)*

Yine Akajans'a verdiği bir demecinde, 'Yabancı şirketlerin Türkiye'de petrol aramak için garanti talep ettiklerini, bu amaçla bir kanun çıkarmayı düşündüklerini' söylüyor. *(BYEGM, Ayın Tarihi Ocak 1981)*

Peki, "garanti" verildi mi?

Bingöl'ün açıklamalarından sonra 1982'de, dönemin TPAO Genel Müdürü (şimdi Chevron Texaco Türkiye Temsilcisi) İsmail Kafesçioğlu'nun medyaya verdiği demecinde önemli bir ipucu yakalıyoruz. Kafesçioğlu şöyle diyor:

"Petrol yasa tasarısındaki özendirici maddelerden sonra 6 yeni petrol şirketi kuruldu. 20'ye yakın yabancı petrol şirketi ortaklık kurarak araştırma yapmak üzere başvuruda bulundu." *(BYEGM, Temmuz –Ayın Tarihi)*

Yani istenen garanti verilmiş ki 6 yeni şirket kurulmuş ve yabancı şirketler ortaklıklar kurarak araştırmaya girişmişler.

Yabancı şirketlerin istedikleri verilmişti. Peki, sonra ne oldu?

İhsan Güven:

"Ne yapıldı bunun üzerine? Duyulduktan sonra petrol sahaları, yeni sahalar bölündü yani. Çok cüz'i bir bedelle kiraladılar. Mukavelenin bir maddeciğine de şu kadar metrelik sembolik bir kuyu açma mecburiyeti kondu. Hepsi ne yaptılar biliyor musun? Birer sembolik kuyu açtılar. Petrol var yok demeden bıraktı, çekti gittiler. Türkiye'ye atılan kazık şu: Sahaların ucuza kapatılması, sahalarda çalışmamaya göz yumulması, böylece arama işi hiç yapılmasın yabancıda. Bizim arama yapmamız mümkün değil. Neden değil? Elimizdeki aletler demode. Neticede; uydu ile yapmadıkları için, orada bir bulunanlar vardı hepsini kapadılar. Bunların da bir

listesi yapıldı. Vicdanı olan yani Atatürk evladı niye bağırıyor? Bize para lazım para! Federal Rezerv, dünyadaki bütün petrol yataklarının sahibi olan Federal Rezerv 85–90 milleti batıran, Türkiye'yi batırmayı kafasına koyan, çünkü Ortadoğu'ya hâkim olması için, Kafkasya'ya hâkim olması için, Türkiye'yi elde etmesi lazım. Türkiye öyle bir ada yarımada gibi duruyor. Öyle bir yer ki; Akdeniz, Karadeniz tamamı orada. Orayı elde etmeyi kafasına koymuş vaziyette. Bütün gürültüler patırtırlar hep ondan kopuyor.

... Yaşını ve taşını bilirsen; su ve petrol bulmak çocuk oyuncağıdır. Yani bilhassa bunun üstüne düşmeye çalışıyorum. Bunu TPAO'da Genel Müdürlük yapmış, Recep Egemen diye bir adam vardı, Teknik Üniversitede. Yeraltı suyu hocası olan birisiydi. Adam memleket için çalışınca, adamı kominist diye adlandırmışlar. Atmışlardı, Teknik Üniversitede hocalık yapıyordu. Adam bana püf tarafını gösterdi. Yaşına bak, yaşına göre, genç yaşlarda su şansı çok biliyorsun. Taşına bak ve kırığına bak.

Ben yeraltı suyundan para kazandım kardeştirler. Hiç farkı yok çünkü bir sıvı. Hatta petrolün altından ne çıkar, su vardır biliyorsun!" *(Yazarın yaptığı röportajdan)*

BİR HATIRLATMA

Türkiye'nin petrolü derinlerdedir derken Fikret Kurtman ve Mehmet Akkuş'un "Doğu Anadoludaki Ara Basenler ve Petrol Olanakları" isimli yazısını hatırlayın. Sivas, Erzurum, Tekman–Karayazı ve en önemlisi Muş–Hınıs'taki petrol potansiyellerini anlatırken verdikleri derinlik rakamları neydi?

"Sivas Baseni Petrol Olanakları: 7000 metre.

Erzurum Baseni Petrol Olanakları: 5000 metre.

Tekman–Karayazı Baseni Petrol Olanakları: 4500 m.

Muş Hınıs Basenin petrol olanakları: Takriben 10 500 m."

Derinlikleri böyle veren iki uzman "Muş–Hınıs baseni, petrol yönünden büyük bir ehemmiyet arz etmektedir." diyerek ayrı

bir atıfta bulunmaktadır. *(Fikret KURTMAN–Mehmet F. AKKUŞ, Doğu Anadoludaki Ara Basenler ve Petrol Olanakları, MTA dergisi, 20.07.1971)*

İşte bu ve bunun gibi pek çok MTA verisine bakarak yorum yapan Jeofizikçi ve Deprem Profesörü olarak bilinen Ahmet Ercan yaptığı çalışmalarla, olası petrol kaynaklarının yerlerini belirlediğini anlatıyor ve Türkiye Kafkasyası olarak adlandırılan Kars, Iğdır Artvin, ve Rize'de petrol yataklarının bulunduğunu, buralarda MTA ve TPAO'nun jeofizik raporlarına dayanarak 5000 metrede petrol bulabileceğini söylüyor. *(Bursa AA, 07.10.2005)* Yani doğru iz üzerindeyiz.

Peki, Türkiye'nin petrolü derindeyse derine yeterli miktarda sondaj yapılmış mıdır?

Cevabı, hayır. Bunu da 2003 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde soru önergesi veren Atilla Başoğlu'na, Enerji Bakanı Hilmi Güler'in verdiği cevaptan anlıyoruz.

"Türkiye'de açılan petrol arama amaçlı kuyuların ortalama derinliği 2000 metre. 1985–1987 tarihleri arasında Antalya ilinde açılan Demre–1 kuyusu ülkemizde açılan en derin kuyu olup, 6111 metrede tamamlandı." *(Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, 2003 yılı Adana Milletvekili Atilla Başoğlu'nun yazılı soru önergesine cevap)*

En çok petrol arayan TPAO'nun da yeterince derine inmediğini görüyoruz.

"TPAO Genel Müdürlüğü'nün, bugüne kadar açtığı 2.243 kuyudan sadece altısı 5000 metrenin üzerinde." *(Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, 2003 yılı Adana Milletvekili Atilla Başoğlu'nun yazılı soru önergesine cevap)*

Eğer derindeyse Cumhuriyet Tarihimiz boyunca 5000 metrenin altına inen 6 kuyu açılmışsa soru işaretleri artıyor demektir. Ancak burada TPAO'yu suçlamamak gerekir. Çünkü TPAO bir şirkettir. Asıl sorgulanması gereken diğer 22 şirketin ruhsat

alıp sondaj yapmaması. Ancak nedense petrol tartışmaları gündeme geldiğinde hep TPAO suçlanır veya gözler ona yönelir.

Zengin petrol kaynaklarının derinlerde olduğu 1960'lardan beri biliniyordu. O dönemin şahitlerinden biri de TPAO Genel Müdürlerinden İhsan Topaloğlu. O günleri şöyle anlatıyor:

"Türkiye'de millî bir petrol politikası oluşturulmadı. Millî bir politikanın oluşturulması durumunda, petrol arama faaliyetlerinden daha iyi sonuçlar alınacaktır. Bugün yapılan araştırmalarda, Türkiye'de petrolün yerin 5 bin ile 6 bin metre altında bulunabileceğinin ortaya konuldu. Biz o zaman bunu söylemiştik. '5–6 bin derinlikte petrol var, oraya kadar inmemiz lazım demiştik'. Bunun için de gerekli çalışmaları yapmıştık. Görünmeyen bir el, o dönemde bize bu imkânın verilmesinin önüne geçti." *(Cihan Haber Ajansı, 09.12.2004)*

TUZ – PETROL

Bu iki maddenin birbiriyle bağlantısı yokmuş gibi görünebilir. Ancak arada öylesine sıkı bir bağlantı var ki... Tuzun olduğu yerde petrol de vardır. Bu, genellikle böyle olmuş.

Tarihten bir sayfa açıyoruz. Sibirya petrollerinin bulunma hikâyesi şöyle:

"Sibirya Kutup Mıntıkasında Petrol

Son senelerde yapılan petrol prospeksiyonlarının en dikkate değer neticesi, Sibirya'nın kuzey sahilinde kutup mıntıkasında yeni petrollerin keşfedilmiş olmasıdır. Rus jeologları,1933 senesinde Leningrad Maden Enstitüsünün 100 seneden beri toplanan jeolojik arşivlerinin tetkiki neticesinde, Sibirya mıntıkasında petrol toplanmasına müsait strüktürlerin mevcut olması lâzım geleceği kanaatina varılmıştır. J. P. Tolmachew, Kuzey Sibirya'daki tektoniğin, Amerika'nın Golf sahilindeki tuz stokları strüktürlerine uyduğuna işaret etmiştir.

L. Simirnof, bu senklinali dolduran tabakaların yer yer tuz stokları tarafından delindiği ve bunların yapısının petrol toplanmasına müsait olduğu hususunda nazarı dikkati çekmiştir." *(http://www.mta.gov.tr/mta_web/kutuphane/mtadergi/42–43_21. Pdf)*

Yani özet olarak Rus jeologlar Amerika Birleşik Devletleri'ndeki petrolle bağlantılı tuz stoklarını bulunca Sibirya'nın da petrol açısından zengin olduğu hakkında ön bilgiye sahip oldular.

ABD'den de benzer örnekler var. 1937 yılında Maden Tetkik Arama dergisinde bu şöyle anlatılıyor…

"Kendilerine has şekilleri ile tuz domları yani tuz ihtiva eden arazideki kubbeler, bir hususî tektoniğin eseri olduklarından, bilhassa son zamanlarda, jeologların dikkatlerini üzerlerinde toplamışlardır. Jeologlar, bu domlardaki yarıklar ve çöküntülerin dünyanın muhtelif yerlerinde hep ayni tipte olduklarını kaydetmişlerdir.

Meksika tuz mıntıkası:

Louisiane ve Texas'daki tuz kubbeleri, iki hat üzerinde toplanmaktadırlar. Bu muazzam ovada ara sıra 30 metreyi geçen fakat umumiyetle 5–10 metre yükseklikte bulunan (tuz kubbeleri) tepecikler göze çarpar. Bu tepecikler maden araştırıcılarının dikkatini çekmiş ve yapılan sondajlar ekseriya kükürt ve petrol fışkırmalar ile, tuz ve jips kütleleri olduklarını göstermiştir." *(MTA dergisi, Tuz ve Petrol Mıntıkalarının Menşe ve Tektoniği Sayı: 8)*

İlginç bağlantılara devam edelim. Bugün Irak'ın kuzeyini önemli hâle getiren Musul ve Kerkük'teki petroldür. Peki, Irak'ın kuzeyindeki Selahaddin şehrindeki bir yerleşim biriminin adının Tuz Hurmatu olduğunu biliyor muydunuz ve bölgenin Tuz ve petrol bakımından zengin olduğunu!

Bugün Ortadoğu'daki Ölü Deniz adı verilen denizin eski adının "Asfaltit" olduğu herkesçe bilinir. *(Daniel Yergin Milletlerarası Petrol Politikası)* Ölü Deniz dünyanın en tuzlu denizidir.

Asfaltit, petrol kökenli bir maddedir.

Çin, dünyanın en büyük tuz rezervlerine sahip. Çin'in bu rezevleri Doğu Türkistan'da bulunuyor. Çin'in ürettiği petrolün büyük bölümü de Doğu Türkistan'dan çıkarılıyor.

Çok ilginçtir, ABD'nin startejik petrol rezervi de zaten Körfez Kıyısı boyunca oyulmuş tuz mağaraları içinde saklı tutuluyor. *(National Geography, 2004 Haziran)*

Şimdi bütün bu önemli anekdotlardan sonra objektifimizi Türkiye'ye tutuyoruz.

Bugün dünya'nın en eski tuz ocakları Çankırı'da. *(Milliyet gazetesi, 08.07.2005)* Yani Anadolu'nun petrol açısın Çeşmealtı, Demetoku ve bilhassa Aşağı Demirci Köyünde Çeşmealtı, Demetoku ve bilhassa Aşağı Demirci Köyünde dan ne denli önemli bir potansiyel barındırdığını anlamak için bu bile bizim için çok ciddi bir işaret. Türkiye'nin en büyük kaya tuzu potansiyelinin olduğu il Çankırı. Çankırı'da ülkemizin kaya tuzu ihtiyacının % 70'ini karşılayan ve 400–500 yıl yetecek kadar tuz rezervi bulunan tuz mağaraları var. *(Samanyolu Televizyonu, Maceracı Programı, Kasım 2004)*

2001 yılında Amity Oil isimli şirketin, Çankırı ve Polatlı–Hayama Bölgesinde 9 adet petrol arama lisansı vardı. Çünkü Çankırı'da farklı noktalarda yeryüzüne petrol çıkışları var ve bunlardan en belirgin olanı Çankırı Bayramören'de.

Çankırı Bayramören Belediye Başkanı Yüksel Baloğlu:

"Yıllardır yanan kayaları, ilgili mercilere duyurmak için çabalıyoruz. Başvurularımız oldu, defalarca ilgili mercilere başvurduk ancak derdimizi kimseye anlatamadık. (Boğazkaya Köyü) Melen Çayı havzasından, 200 metre yüksekliğe kadar olan dik yamaçları kaplayan kayalar, ateşi gördüğünde alev alev yanıyor." *(AA, 07.03.2003)*

Halk yıllardır yakacak ihtiyacını buradan karşılıyor. Yani yanan kayaları kullanarak. *(04.05.2005)*

Boğazkaya Köyü Muhtarı Mehmet Karakaya: "Kaya parçaları 2 saat süreyle yanıyor ve curufa dönüşüyor. Bu, hem bizlere, hem de ilk kez görenlere çok ilginç geliyor."

Tuz ve petrol ilişkisinden bahsedince sadece Çankırı örneği ile sınırlı değiliz. Bir de Tuz Gölü var.

Mesela bizdeki Tuz Gölü çevresi petrol olduğuna inanılan yerlerden biridir. Petrolcü Oyman Sayer'e göre burası çok önemli; "Türkiye'de İç Anadolu baseni de var. Çok mühim bir basen. Gaz ve petrol emareleri var. 20 küsur sene önce Türkiye petrolleri

Karapınar'da gazı tespit etmiş. Fakat kuyular çeşitli sebeplerle kapatılmış vs. Tuz Gölü'ndeki bu kuyuyu her hâlükârda açacağız." *(Oyman Sayer, Dünya Enerji Dergisi, Sayı: 1)*

Sayer aslında yeni bir keşfi anlatmıyor. 20 yıl önce Milliyet gazetesi, Türkiye'nin büyük oranda Tuz ihtiyacının karşılandığı Tuz Gölü ve Kulu ilçesinde zengin petrol yatakları olduğunu okuyucularına duyuruyordu. Yani 1979'da... *(Milliyet gazetesi 29.08.1979)*

Mesele sadece Çankırı ve Tuz Gölü'yle sınırlı değil.

"Yani yapılan incelemeler dünyada bulunan tuz kaynaklarının % 30'unun petrollü olduğu gösteriyor. Türkiye'de de Kars, Tuzluca, Sivas, Erzincan, Siirt, Van, Çukurova, Trakya, Hamidabad, Umurçay, Deveçatağı, Mürefte ve Adıyaman gibi büyük havzalar bu özellikte. Tuz ile petrolün karındaş olduğu bilim adamlarınca ifade ediliyor ve büyük yeraltı tuz yataklarına sahip Türkiye'nin tuz yataklarına paralel olarak büyük bir petrol potansiyeline sahip olduğunu belirtebiliriz." *(Tekel Haber Bülteni, 80. Sayı)*

Hatta ilk petrolün bulunuşu hayli ilginç ve tuzla bağlantısı var. İlk petrolü bulup işleten Edwin L. Drake'di. Oysa…

"Amerika'nın ilk petrol işletmecisi Edwin L. Drake'dan önce, Pittsburg'daki Tarentum yakınlarında avlanan avcılar, geyiklerin daha çok tuzlu su kaynakları etrafında toplandıklarına dikkat etmişler. Bu avcılar bir gün bu sulardan tuz elde etmeyi düşünmüşler ve bu amaçla harekete geçmişler. Tuzlu suları daha bol miktarda çıkarmak için de toprakta delikler ve onlar yetmeyince kuyular açma yoluna gitmişler. Fakat kuyu açınca tuzlu suların yerine koyu kıvamda, siyahımtrak ve pis kokulu bir sıvı ile karşılaşıp tuz işinden vazgeçmişler. İşte Albay Drake'in ilgilendiği petrol bu idi." *(Daniel Durand, Milletlerarası Petrol Politikası)*

Bir başka örnek Bosna Hersek'ten. Sırp Katliamından sonra uluslarası baskıyla Dayton Barış Anlaşması imzalandı ve…

"Hırvatistan'ın elinde tuttuğu Sırp Bölgesinde, Tuzla Bölgesi'nden Sava Nehri'ne kadar uzanan alanda önemli petrol yatakları bulunuyor. Bu alan Dayton Anlaşması'yla birlikte, Tuzla'da karargâh kuran ABD askerî bölgesinin içinde kaldı. *(Yoksulluğun Küreselleşmesi, Michel Chossudovsky, s.311–312)*

TUZ-PETROL BAĞLANTISINA TÜRKİYE TARİHİNDEN BİR YAPRAK

Tuz ve Petrol arasındaki ilişkiye dair daha ne gibi bilgiler bulabilirim diye düşünürken bir yandan da acaba böyle bir ilişki yok mu diye tereddüt ediyordum. Ta ki Başbakanlık Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü'nün "Ayın Tarihi" isimli yayınında İskenderun'la ilgili yaşanan bir olayı buluncaya kadar...

"İskenderun:

Büyük Millet Meclisi Reisi Refik Koraltan, beraberinde bazı mebuslar ve diğer zevatla birlikte Arsuz Bölgesi'ndeki petrol sondaj sahasında. Koraltan burada, petrol arama faaliyeti hakkında Amerikalı mütehassıstan etraflı malûmat alıyor. Kendisine verilen izahata göre, sondajlar neticesinde 90 metre kalınlığında bir tuz tabakasına rastlanılıyor.

Tuz tabakası kuyudaki çamurun kalitesini değiştirdiği için çalışmayı hızlandırmak üzere kuyunun esaslı şekilde temizlenmesine girişiliyor. O sırada toprak altında 1800 metreye inilmiş durumda. Tuz tabakasına 1500 metrede rastlanmış." *(Ayın Tarihi, Başbakanlık Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü Yayını, Ocak 1957)*

Bu kısa açıklamadan sonra olay aynen şöyle izah ediliyor.

"Dünyanın başka yerlerindeki petrol aramalarında tuz tabakalarından sonra bol petrol yataklarına tesadüf edildiği vakidir. Nitekim İran petrolleri de bu şekilde bir tuz tabakasının altında bulunmuştur. Arsuz'da çalışan selâhiyetli Amerikalı mütehassıs, Türkiye'de behemehal –elbette– petrol bulunacağı hakkındaki

kuvvetli inancını ifade ederek demiştir ki: 'Bu bölgede petrol belki bulunur, belki de bulunmaz, amma Türkiyede behemehal –elbette– petrol bulacağız. Aksi takdirde büyük şirketler Türkiye'ye gelip bu kadar para sarfederek boş yere kuyular açmazlar. Kati olarak tekrar edebilirim ki, Türkiyede petrol vardır ve bunu çıkaracağız.' Refik Koraltan, bu izahat karşısında memnuniyetini ifade etmiş ve bütün Türklerin temennisinin de bu olduğunu söylemiştir." *(Ayın Tarihi, Başbakanlık Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü Yayını, Ocak 1957)*

Hâsılı kelam Türkiye'de Tuz bulunan hangi bölgeye baksanız petrolle bağlantısını görürsünüz. Bunun bir örneği de Cevat Eyüp Taşman'ın "Tuzlarımız" isimli makalesinde. *(Tuzlarımız MTA dergisi Sayı: 33, 1935)*

Taşman'ın bu makalesinde önemli ve öne çıkan tuz madenlerimiz inceleniyor. İşte bu öne çıkan yerlerden bazıları; Van Gölü, Tuz Gölü, Erzurum, Erzincan, Sivas, Tokat, Çorum'dan Çankırı'ya uzanan bölge. Bu bölgeler aynı zamanda petrolün olduğu alanlar değil mi?

PETROL YER ÜSTÜNDEN AKAR MI?

Şu cümleye dikkat ediniz ve ne kadar büyük bir coğrafyaya işaret ettiğine bakınız. "Türkiye'nin her tarafında muhtelif petrol emareleri mevcuttur." *(Türkiye'deki Tektonik Üniteler ile Petrol Yatakları Arasındaki Münasebetler, Dr. Necdet Egeran, MTA Enstitüsü Petrol Şubesi Müdürü)*

Bu cümleyi söyleyen Necdet Egeran. Daha önceki bölümlerde geçen MTA'nın o meşhur jeoloğu. Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar'ın üyemiz ve eski Başkanımız dediği isim.

Egeran, Türkiye'deki petrol sızıntılarını anlatırken 'şurası ile sınırlı'demiyor. Türkiye'nin her tarafında muhtelif petrol emareleri var diyerek, ne denli önemli bir işarete sahip olduğumuzu gösteriyor.

Bu fotoğraf Elazığ'ın Karakoçan ilçesi Sarıbaşak Köyünden. Yıllardan bu yana bu yağlı sıvı tarlaların üzerinden akıyor da akıyor.

Sarıbaşak Köyü Muhtarı Ali Ulaş: "Bu yağlı sıvı yıllardan bu yana özellikle yaz aylarında çıkmaya başlıyor. Geçtiğimiz günlerde bir şişe içerisine aldığım numuneyi Ankara'da özel bir mühendislik şirketine götürdüm. İlk etapta altın diye düşündüm. Fakat numune'nin altın değil petrol olduğu söylendi. Bu konu yetkililerce incelenmeli. Petrol varsa veya yoksa yoksa köylülere bir açıklama yapılmalı. Köyümüzde petrol olduğundan çok ümitliyiz." *(Zaman gazetesi 15.06.2003)*

Sarıbaşak Köyünde akan bu yağlı sıvının bir özelliği var.

Cengiz Alker, Sarıbaşak köylüsü:

"Bu yağlı su evimin hemen yakınından geçiyor ve suyu küçükbaş ve büyükbaş hayvanlarımız içmiyor."

Elazığ'ın bu yağlı suyu; tıpkı Kastamonu'da; milletvekili Mehmet Yıldırım ve beraberindekilerin Ali Paşa, Siyahlar, Bağışlar Köylerinde tesbit ettikleri özelliklere sahip değil mi? Yani küçükbaş ve büyükbaş hayvanların bu sıvıyı içmemesi.

Elazığ'dan bu kez Erzincan'a uzanalım.

İŞTE ERZİNCAN

Erzincan da petrol açısından büyük bir potansiyele sahip. Bu zenginliğin farkına varılması için çalışanlardan biri de Hüseyin Hüsnü Gürel isimli Erzincanlı Yüksek İnşaat Mühendisi. Onun hikâyesi aslında işaret etmek istediğim petrolün hikâyesinden farksız.

"Dursun Genel isminde bir gariban köylü vatandaşımız tarafından, Erzincan Balıklı Köyünde kazma kürek ile 2 m derinlikte bir kuyu açılmıştır. Bu kuyuda yüksek graviteli ve üstün evsaflı petrol sızıntısı bulunmuştur. Bu sızıntı petrol, toplanarak lambalarda yakılmaktadır. Depremlerde Fırat nehrinden akıp

giden petrol konusunda araştırma yapılacağı bildirilmiş ise de; aradan 3 sene geçtiği hâlde bu konuda hiçbir araştırma ve görgü tanıkları ile hiçbir görüşme yapılmamıştır."

Erzincan'lı Yüksek İnşaat Mühendisi Hüseyin Hüsnü Gürel, Erzincan Ovasının petrol bakımından zengin olabileceğini ve incelenmesi gerektiğini ilgili birimlere defalarca bildirdi ama nafile. Yazdığı ihbar yazısına ve eklediği şahitlerin bilgisine verilen cevaplardan biri şöyle:

"...bu yapılarda petrol olsa dahi ekonomik olmayacak." *(Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Bağlı ve İlgili Kuruluşlar Dairesi Başkanlığı Sayı: B.15.0. BİK.03(147–II–12)4132)*

Cevap buraya kadar tatmin edici olabilir. Gürel'e verilen cevabın devamı ise soru işaretlerini kaldırmak yerine arttırıyor. Devamı şöyle: "Ayrıca, ilgili bölge ruhsatları hâlen Dorchester Ltd. ve Tür–kan firmalarının kontrolünde bulunuyor." *(Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Bağlı ve İlgili Kuruluşlar Dairesi Başkanlığı Sayı: B.15.0. BİK.03(147–II–12)4132)*

Petrol yoksa yabancı firmalar neden burayla ilgili ruhsat aldılar. O zaman, ödedikleri para boşa gidiyor demektir veya petrolcülüğü bilmiyorlar demektir veya gerçekten etrafı yüksek dağlarla çevrili ama düz bir bölge olan Erzincan Ovasında yüksek oranda petrol ya da doğal gaz bulunuyor demektir. Hangisi?

Erzincan çok sayıda büyük deprem yaşadı. Gürel depremler sırasında yaşanan olaylardan örnek veriyor.

"Bazı yerlerde alevler göklere yükselmekte, nur gibi ışıklandırmalar ile etraf gündüz gibi aydınlanmakta. Bazı yerlerde, soğuk havalarda bile sam rüzgârı gibi sıcak rüzgârlar esmekte.

Gökte saatlerce ve günlerce gaz, alev ile yanmakta, gökyüzü bu alevlenme ve sis sebebi ile saatlerce ve günlerce kızıl renge bürünmekte, yerde ve gökte yanan gazın etkisi ile trilyonlarca metreküp soğuk hava ısınmakta ve deprem geceleri ovadaki karlar erimektedir.

Bu olayların hepsi yeraltında gaz varlığından ileri gelmektedir. Depremlerde Beytahtı'ndan başlayarak 150 km mesafedeki Kemaliye Köylerine kadar katran gibi petrol hammaddesi akıp gitmektedir. Bu petrol maddesi Fırat tabanında önemli ölçüde birikinti bırakmaktadır. Her depremde Fırat nehrinden binlerce ton petrol hammadesi akıp gittiği belli olmaktadır. Bu konudaki gerçekleri yaşayarak bilen binlerce görgü tanığı vardır. Bu konularda Eski Erzincan Valisi Recep Yazıcıoğlu ve Eski Belediye Başkanı Talip Kaban gibi birçok yerel yetkilinin de bilgileri bulunmaktadır."

Recep Yazıcıoğlu'nun bu şahitliği gerçekten var mı Peki? Cevabı, evet.

SAYI: [illegible]

KONU: [illegible] Meydana Gelen Depremler

18/10/1994

BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ KANDİLLİ RASATHANESİ VE DEPREM ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İSTANBUL

[illegible]

EKLER:
EK-1 Adet Rapor

Recep YAZICIOĞLU
Erzincan Valisi

DAĞITIM:
İstanbul Teknik Üniversitesi Rek.
Orta Doğu Teknik Üniversitesi Rek.

"Fay, yarık ve boşluklarda patlayıcı ve yanıcı gaz birikmekte deprem sırasında, bazen yeraltında, bazen yer üstünde patlamalar meydana gelmektedir." *(Erzincan Eski Valisi Recep Yazıcıoğlu, 18.10.1994)*

Aslında devletin kurumu MTA Erzincan'a hiç de yabancı değil.

Örneğin, Maden Tetkik Arama'dan Altan Necioğlu'nun Erzincan Çayırlı ile ilgili raporu var. Çayırlı ilçesinin jeofizik raporu bu. Petrolü ararken kullanılan metodlardan biri de jeofiziktir. Diyor ki Altan Necioğlu sonuç ve öneride:

"Etud sahamızın Çayırlı ilçesi ve kuzeyine rastlayan kısımları petrol rezervasyonu bakımından önemlı olabilecek formasyonları ihtiva etmektedir." *(Jeofizik arşiv no: 52, Mercan Gravimetre Etüdü Raporu)*

Oysa dönemin Enerji Bakanlığı işletmeye değecek petrol yoktur diyordu. MTA Enerji Bakanlığı'na bağlı değil mi? Bu nasıl bir çelişki?

Hava Korgeneral (E) Erdoğan Öznal:

"Neden Türkiye'de her yerde petrol olduğuna dair emareler bulunmasına rağmen yeterli arama yapılmıyor. Oysa bugün ABD'nin sadece Teksas eyaletinde yılda 2500 kuyu açılmaktadır. (Türkiye'de 80 yılda 3 bin tane açıldığı düşünülürse)Petrolü tükenmiş Kanada'da aranmayan, delinmeyen bir metre yer kalmamıştır. Kanada ve diğer bazı ülkelerin topraklarına havadan bakıldığında sondaj makinaları mezarlığına döndüğü görülmektedir. Türkiye 2002 yılında, petrol fiyatlarının artması nedeniyle ekstradan ödediği 1–1,5 milyar doların sadece onda birini yeni kuyular açmak için harcamış olsaydı, belki de yeni petrol yatakları bulanabilecekti. Rockefeller'in sahip olduğu dünyanın en büyük petrol devlerinden olan Standart Oil, 19. yüzyılın başlarında hazırladığı bir raporda Teksas'ta bir damla dahi petrolün bulunmadığını belirtmiştir. Keza aynı şey Kuzey Denizi Petrolü için de söylenmiştir. Ancak bu sahaların ne kadar önemli petrol yataklarına sahip oldukları bilinmektedir. Bunun yegâne sebebi de petrolün aranmış olmasıdır.

Türkiye'de petrol yoktur diyebilmek bilimsel olarak mümkün değildir. Zira ülkenin aranması tamamlanmamıştır. 1960'lı yıllarda Türkiye'nin yıllık petrol ihtiyacının neredeyse

yarısının üretildiği bu ülkede 'petrol yoktur' demek mümkün değildir. Öyleyse sıkıntı neredededir?" *(Türkiye'de Petrol Yok Mu Ulusal Strateji dergisi)*

Daha da da ilginç olanı, yeryüzüne kendiliğinden petrolün çıktığı, Balıklı ile Cennetpınar köylülerinin teneke teneke toplayıp kullandıkları petrolün bulunduğu bölge; "Neftlik" olarak geçiyor.

DEPREM VE PETROL

ADANA OLAYI

Deprem'le birlikte petrol'ün tabiri caizse adeta fışkırması; ülkemizde petrol ümidi olan her yerde yaşandı. Örneğin 27.06.1998 Adana Ceyhan depreminden sonra Soysalı Köyünde olduğu gibi.

"6.2 büyüklüğündeki Adana Ceyhan depreminde ender görülen büyüklükte zemin sıvılaşması, kum fışkırmaları, gaz çıkışları oldu. Soysallı Köyü, Kör Veli Mevkiinde bulunan 204 m derinlikteki su kuyusundan su ve metan gazı, sonra da petrol fışkırdı." *(http://www.istanbul.edu.tr/yerkure/deprem.htm)*

Olayı anlatan görüntüler ise tabiri diğerle neredeyse buradayım diye haykırıyor.

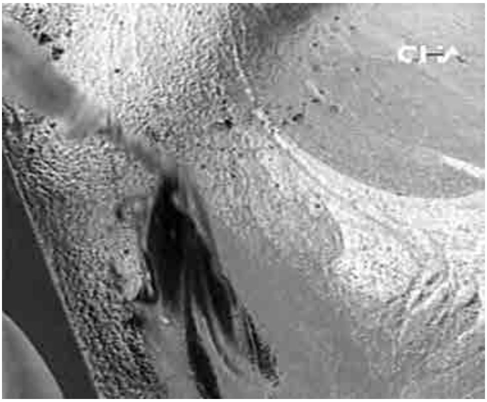

Foto 1

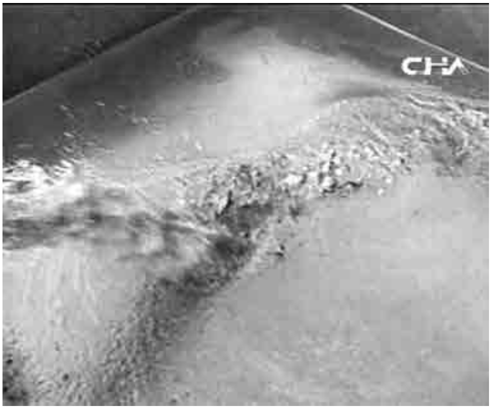

Foto 2

Foto 3

Türkiye'de nerede deprem yaşandıysa ardından petrol çıkıyor. Konuya açıklık getiren açıklama ise Çukurova Üniversitesinden...

Yard. Doç. Dr. Hasan Çetin:

"Petrol havzası olan heryerde depremden sonra petrolün çıkması normal." *(Milliyet gazetesi, 26.07.1998)*

Türkiye'de her depremden sonra bir yerlerde petrol çıkıyorsa bu neye işaret ediyor? Petrol havzalarına.

Türkiye'de petrol havzaları deyince Aladdin Middle Eastten Petrol Arama Grup Başkanı Cüneyt Özdil'in açıklamaları hayli önem kazanıyor.

"Bence Türkiye'de petrol tam olarak aranmamıştır. Gelen bütün yerli, yabancı şirketler hep Güneydoğu Anadolu Bölgesine konsantre olmuştur. Çünkü burada petrolün olduğu ispat edilmiştir. Hâlbuki Türkiye'de 13 ayrı petrol olması ihtimali olan havza mevcuttur. Bu çalışmaların mutlaka yapılması yani petrolün aranması gerekiyor. İnanıyorum ki aranmamış, havzalarda da mutlaka petrol üretilebilir. Petrole rastlanabilir. Yalnız ciddi bir şekilde bilimsel metodlarla buraların aranması gerekmektedir." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Yardımcı Doçent Hasan Çetin, petrol havzası olan yerde depremden sonra petrol çıkar diyor. Örneğin Denizli de 1. derecede deprem bölgesidir. Jeofizikçi Prof. Dr. Ahmet Ercan, Denizli'yi anlatırken diyor ki:

"Aynı zemin çevresinde bulunan Manisa'nin Alaşehir ilçesinde petrol bulundu. Petrol için gerekli tüm materyaller Denizli Bölgesinde bulunuyor. Birçok deprem bölgesinde petrol bulundu ve bu bölge için de aynı şey söz konusu olabilir. Bu yönde çalışmalar başlatılmalıdır." *(Zaman gazetesi, 10.09.2001)*

Peki, Özdil'in petrollü havzalar aranmalıdır dediği, Ercan'ın bunlardan sadece biri olan Denizli için çalışmalar başlatılmalıdır dediği yerde, bu yönde bir çalışma var mıdır? Hayır.

Adana olayına geri dönelim. Konuyu Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne taşıyan (Şubat 2003) o sıralarda CHP Adana Milletvekili (sonradan AKP'ye geçti) Atilla Başoğlu şöyle bir soru önergesi verdi:

"Adana depremi sonrasında Ceyhan ve Yumurtalık arasındaki arazilerde fışkıran, petrol ve doğal gaz için sondaj çalışmalarınız olacak mıdır? Olmayacaksa sebebleri nelerdir?" *(Atilla Başoğlu, Adana Milletvekili, 28.02.2003 tarihli soru önergesi)*

Cevap ise şöyle:

"Adana depremi sonrasında Ceyhan–Soysallı'da ortaya çıkan petrol konusunda derhal girişimde bulunulmuştur. Sızıntının bulunduğu alanda TPAO tarafından açılan kuyu, 1890 metrede "kuru kuyu" olarak bitirilmiştir. Herhangi bir yerde deprem gibi doğa olayları sonucunda sızıntıların ortaya çıkması hemen orada petrolün varlığına işaret değildir. Çok uzaktan bir fay boyunca gelmiş olabilir. Nitekim kazılan Soysallı–1 kuyusunda ekonomik bir bulguya rastlanılmamıştır." *(Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Araştırma ve Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, Sayı: B.15.0. APK.0.23–300–685)*

Petrol Jeoloğu Cüneyt Özdil mutlaka aranmalı dediğini yukarıda aktarmıştım. Peki, Adana'da bugüne kadar kaç petrol arama kuyusu açıldı?

Türkiye'de petrol ruhsatları şehirlere göre değil, Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'nün belirlediği bölgeler içinde veriliyor. Adana ili iki bölgenin içinde kalıyor. Hatay Petrol Arama Bölgesi ve Adana Petrol Arama Bölgesi. Ancak bu iki bölgenin içinde sadece Adana yok. Bu şehrimizin de dışında. Hatay, Osmaniye, Kahramanmaraş, Kayseri, Mersin, Niğde, Aksaray, Nevşehir, Konya şehirleri bulunuyor ve bu alanda açılan kuyu sayısı aramacılık tarihimiz boyunca sadece 100 kuyu. Adana'ya düşen arama sayısı ise yaklaşık 40 civarında. *(Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Araştırma ve Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, Sayı: B.15.0. APK.0.23–300–685)*

Peki, Adana'nın yüzölçümü ne kadar? 17.253 km kare. Bu kadar büyük bir alana sahip Adana'da 1934'ten 2002'ye kadar çapı sadece 30–40 santimlik 40 tane kuyu açılıyor sonra da yeterli petrol bulunamadı deniyor. İlginç.

Şimdilerde TEM Otoyolu'nun Ceyhan girişi yakınlarındaki artezyen kuyusundan çıkan doğal gaz çevreye piknik için gelen vatandaşların ilgisini çekiyor. Bazı vatandaşlar da artezyen kuyusunun

yaklaşık 200 metre derinliğinden çıkan doğal gazın boşa gittiğini, bunun değerlendirilmesi gerektiğini savunuyorlar.

Konuyla ilgili kafaları karıştıran ve "iyi ki arşiv var" dedirten ayrıntılar ise şu:

"Soysallı Köylüleri, 1950'li yıllarda da yine Soysallı Bölgesinde petrol aramak için Amerikalılarca kuyu açıldığını ama bunların sonra kapatıldığını söylüyor." *(Radikal gazetesi, 09.06.2000)*

Madem o zaman yok olduğuna karar verip gittiler. Niye o zaman hâlâ arama ruhsatları alıp ellerinde tuturuyorlar. Ya petrolcülüğü bilmiyorlar ya da çok iyi biliyorlar.

İşin daha ilginç yanı şu, arazisinden su yerine petrol çıkan Bilge Buhur diyor ki: Her yere numune götürdük. Kimse gelmeyince petrolün üzerine killi toprakla örtmeye başladık. Haber gazetelerde çıkınca herkes kuyuya koştu." *(Milliyet gazetesi, 26.07.1998)* Yani haber gazetede çıkmasa konudan kimsenin haberi olmayacak. Derin uyku sürecek.

Deprem–petrol ilişkisinde ilgili devlet kurumu şu ayrıntıya vurgu yapıyor: "Deprem gibi doğa olayları sonucunda sızıntıların ortaya çıkması hemen orada petrolün varlığına işaret değildir."

İNKÂR EDİLEMEZ BAĞLANTI

Aslında petrol ve deprem ilişkisi inkâr edilemez bağlantılara sahip. Örneğin; İran'ın petrol rezervi Dış Ticaret Müsteşarlığımızın verilerine göre 130 milyar varil'in üzerinde. *(http://www.dtm.gov.tr/pazaragiris/ulkeler/ira/ira–ulk–eko.htm)*

İran da Türkiye gibi sık sık depremlerle sarsılıyor. İran'da 2004 yılında Mescid Süleyman ve iki şehirde daha art arda 22 deprem meydana geldi. 2,7 ile 4,9 arasında değişen bu depremlerden sonra Türkiye'de de benzerlerini gördüğümüz olay gerçekleşti. Yani; "İran'ın Mescid Süleyman kentinde, evleri ve sokakları ham petrol bastı. Uzmanlar, durumu, art arda meydana gelen

depremler yüzünden kayan tabakalara bağladı. Kent halkı ise, keskin petrol kokusundan şikâyetçi." *(Milliyet gazetesi, 21.09.2004)*

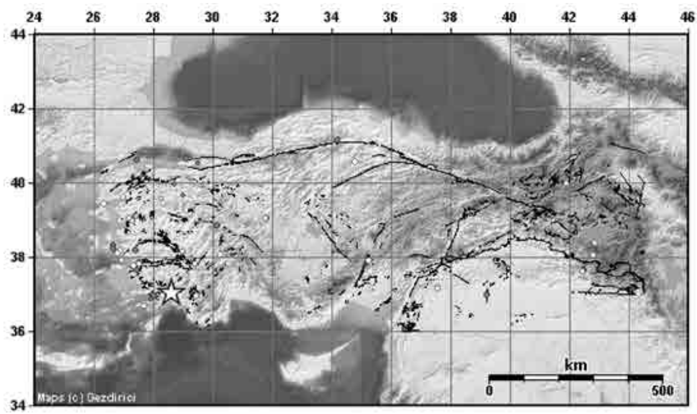
Depremle petrol arasında ilişki yoktur diyenlere karşılık Kemal Lokman'ın sözlerini nereye koyacağız. Kemal Lokman Maden Tetkik Arama Enstitüsünde uzun süre petrol yüksek mühendisi olarak çalıştı. Lokman "Petrol Aramak Amacıyla Yapılan Jeolojik Etüdler" isimli makalesinde Erzurum Hasankale'de petrol sızıntıları bulunduğunu hatırlatıyor ve burada neden sondaj yapmak gerektiğini sebebler halinde sıralarken aynen şunları yazıyor:

"Sondaj yapılmalıdır. Sebepler:

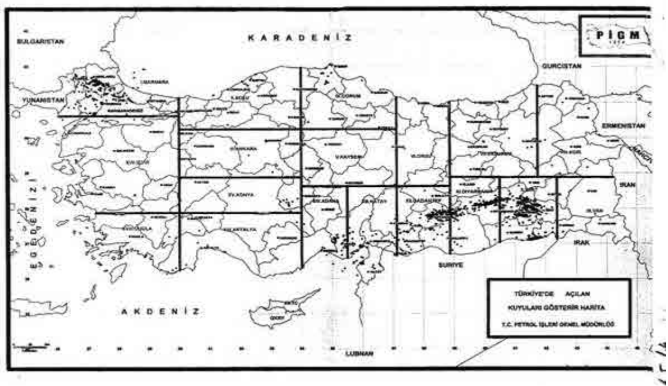
…

Petrol yataklarıyle deprem bölgeleri arasında da bir münasebet olması muhtemeldir."

Depremle petrol arasında ilişki olduğunu düşündüğüm haritalar var. İlk harita Boğaziçi Üniversitesinin. Önce Güneydoğu'yu bir yay gibi kesen fay hattına bakalım.

Bir sonraki haritamız bugüne kadar Türkiye'de yapılan bütün sondajları gösteren Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'nün. Siyah noktalarla gösterilen bölümler sondajları işaret ediyor. Sondajlarla, Güneydoğu Anadolu Bölgesinin üst bölümünden yay gibi geçen fay hattı nasıl birbirine paralel.

Başka paralelikler de var. Örneğin İskenderun Körfezi'ndeki sondajlarla yine İskenderun Körfezi'ne dik gelen fayların paralel olduğunu görüyoruz.

Depremle petrol arasındaki ilişkiyle ilgili olarak Prof. Dr. Ahmet Ercan şu vurguyu yapıyor: "Deprem riski taşıyan bölgelerde petrol aranması gerekir." *(Bursa AA, 07.10.2005)*

BİR ÖRNEK DE MARMARA DENİZİNDEN

Tekirdağ'da petrol ve doğal gaz arama şirketi Thrace Basin isimli Amerikan firmasının çalışmalarını yerinde görme ve hem şirketin Türkiye Temsilcisi Prof. Dr. Mehmet Ayan (Türkiye'nin En Kıdemli Jeologlarından), hem de Arama Grup Başkanı Mustafa Yavuz ile görüşme imkânım olmuştu.

Mustafa Yavuz çalışma sistemlerini anlatırken şu izahatı yaptı:

"Faylar bizim için önemli. Biz fayları çok seviyoruz. Maalesef deprem yaratıyor ama petrolün kapanlanmasında, petrol ve doğal gazın kapanlanmasında büyük öneme sahiptir. Dolayısıyla biz doğal gaz ve petrol arayıcılığında yapıyı oluşturan bu fayları ararız.

Soru: Yani sizin işiniz fay aramak mı?

Cevap: Fay, kapanı oluşturan bir unsur olduğu için evet denebilir. Ben 25 milyon yıl önce oluşmuş ve sönmüş faylardan bahsediyorum." 325 (Yazarın Mustafa Yavuz ile Görüşmesi)

Marmara Denizi'nde olması beklenen muhtemel depremi üretecek fayın bir ucunda Tekirdağ var ve Thrace Basin Tekirdağ'da petrol, doğal gaz arıyor. Dahası görgü şahitleri 17 Ağustos depremi sırasında denizi yaran ateşi ağız birliği etmişçesine anlatıyorlardı.(Tıpkı Erzincan'da olduğu gibi) İşte bu noktada 14 yıl Türkiye'de muhabirlik yapmış Derek Patmore'un 1957 Ağustos ayında "Scotsman" isimli gazetede "Kalkınan Türkiye'nin Kaynakları" isimli makalesinde yazdıkları büyük anlam kazanıyor:

"Yabancı petrol mütehassıslarına göre, İstanbul yakınında Marmara Denizi'nin altında geniş petrol yatakları bulunmaktadır. Türkiyede petrol bulunması çok büyük siyasî etkiler doğuracaktır. Hâlihazırda dahi Ortadoğu'nun en büyük askerî kuvveti olan Türkiye, petrolden de istifade etmeye başlarsa bu dinamik millet müthiş bir kuvvete sahip olacaktır."

KARADENİZ'DE AYNI TABLO

Petrolle deprem arasındaki ilişki Karadeniz petrolünü ararken de ortaya çıktı.

"Petrol kapanlarının altında Doğu Karadeniz'de aktif fay hatları tesbit edildi. Bu fayların birkaç bin yılda bir, 7 büyüklüğünde deprem oluşturduğu tahmin ediliyor. *(www.mynet.com/iha 08.05.2005)*

Karadeniz'de keşifle ortaya çıkması beklenen petrol günde 150 bin varil. Türkiye'nin günlük tüketimi yaklaşık 800 bin varil. Bu; ne denli büyük petrol olduğunu gösteriyor. Aynı zamanda petrolle deprem arasında bağlantı yok diyenlere de önemli bir cevap.

Diğer önemli cevap; Dr. E. Necdet Egeran'ın "Türkiye'deki Tektonik Üniteler ile Petrol Yatakları Arasındaki Münasebetler" arasındaki yazıda. Egeran, Türkiye'nin ana fayları ve bunların petrol yataklarıyla ilişkisini inceliyor ve netice bölümünde şu net vurguyu yapıyor, "Türkiye, petrolce zengin bir memleket hâlinde inkişaf ettirilebilir." *(MTA)*

SIZINTI VARSA PETROL VAR

Petrol aramaları öncelikle sızıntıların olduğu yerde yapılır ve Türkiye'nin her yerinde bu sızıntılar vardır. Bunun örneklerinden biri Ayvalık'ta yaşandı. Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı, Ayvalık'ta 13 Ekim 2005'te bir petrol arama kuyusu açtı. Düşünebiliyor musunuz Ayvalık'ta. Hani hep petrol denince Güneydoğu Anadolu gelir ya akla. Turizmin merkezlerinden Ayvalık'ta açılması ne kadar doğru bir iz üzerinde olduğumuzu gösterir.

Neden Ayvalık'ta çalıştıkları sorulunca TPAO yetkilisi: "Edremit Körfezi kuzeyinde gözlenen petrol emarelerini ve yine körfezin güneyinde açılmış olan doğal soda amaçlı bir kuyuda termojenik gaz gelişini" gösteriyor. *(Milliyet gazetesi, DHA/İHA 13.10.2005)*

Şimdi de sizi Samsun'un ilçesi Bafra'ya götürmek istiyorum.

YOK, DENDİ AMA HALK ÇIKARIP KULLANIYOR

1996 yılında Samsun'un çeşitli yerlerinde petrol ve doğal gaz sondajları yapıldı. Ancak yöredeki vatandaşların anlatımıyla yeterli derecede petrol ve doğal gaz bulunmadığı için çalışmalar bitirildi.

Arama yapılan bu yerlerden biri de Bafra'nın Doğanca Köyü idi. 50 metrelik sondaj sonucu doğal gaz çıktı ve günlerce yanan bir ateş şeklinde köyden göğe yüksedi. Ancak bu kuyu da yeterli rezerv yok diye kapatıldı. Fakat Doğanca'da vatandaşlar

iptidai yöntemlerle doğal gazı zapt edip evlerinde hem yemek pişirmek hem de ısınmak maksadıyla kullanıyorlar.

1

2

3

Ne ilginç? Yok deniyor ama bölge halkı altı yıldır yetersiz denilen doğal gazı kendi yöntemleriyle kullanıyorlar...

SAMSUN'DA SU ARARLARKEN PETROL ÇIKTI

Bu fotoğraftaki İsmail Gül de Samsun'dan... Yakakent ilçesi Çığlık Köyünden.

İsmail Gül ev inşaatının bulunduğu Kurudere Mevkiindeki bahçesinde su bulmak için kuyu kazmaya başladı. Ancak Gül, toprağı 1 metre kazmıştı ki siyah renkli zift şeklinde bir madde çıktı. Gül kuyudan çıkan sıvıdan bir miktar alarak ateşe tuttuğunda

yanmaya başlayınca petrol bulduğunu düşündü. Durumu Kaymakam ve Belediye Başkanına bildirdi.

İsmail Gül: "Ben, Ankara'da jeoloji mühendisliği yapan arkadaşım ve belediye başkanının yeğeni Züftü Batı buradaydı. Ona gösterdim. Bu katran şeklindeki maddenin petrol olduğunu söyledi. Su ararken petrol buldum. Eğer petrolse, bölgemiz ve memleketimiz ekonomisi için çok iyi olur" diyor. *(Haber Vitrini, 02.08.2003)*

Gül de tıpkı şimdiye kadar anlattığımız diğer Anadolu insanları gibi ümit doluydu. Peki, Yakakent'teki bu bulguyla ilgili geçen zaman içinde gelişme yaşandı mı? Tabi ki kocaman bir hayır.

ÖRNEKLER O KADAR ÇOK Kİ

Türkiye'de petrolün ve doğal gazın kendiliğinden yeryüzüne çıkıp gittiği yerler o kadar çok ki… Pek çok yerde bu sızıntılardan kaynaklanan isimler konuyor. Örneğin Trakya'da ilk petrol aramalarının yapıldığı bölgedeki bir derenin adı "Gazhane Deresi", Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde; Siirt'te Yanarsu... Şimdi bunları götürüp bazılarına izah etmeye çalışsanız bu haberi magazin ve değersiz olarak nitelerler. Çünkü bu onların işi. Yeter ki Anadolu insanı gerçeğin farkına varmasın.

KARADERE'YE ADINI VEREN NEDİR

Yine Kastamonu'da bir kaynaktan sızan petrol, karıştığı dereye; "Karadere" denilmesine sebeb oluyor. Karadere ayrıntısını biraz daha derinleştirelim.

Karadere Küre dağ silsilesinde yer alıyor. Bu silsilede petrol ve türevlerinin bulunduğuna dair yöre halkının o kadar çok anısı var ki… Bunlardan biri, Tosyalı emekli zabıta memuru Hasan Mısırlı'ya ait. Mısırlı, Karadere Köyünde dere yatağı boyunca akan yanıcı maddenin 1970'li yıllarda ilgilerini çektiğini ve zamanın belediye başkanının, bundan faydalanmak için kendisini görevlendirdiğini söyleyerek şöyle devam ediyor:

"Dere boyunca yıllardır akan bu maddeyi yolda zift olarak kullanmak istiyorduk. Yükleyip getirdik. Sınamak için yaktık, geride hiçbir şey kalmamacasına tamamı yandı. Şaşkına döndük. O zaman çok uğraştık ama sesimizi kimse duymadı. Bu maddenin incelenmesi gerekir." *(Aksiyon dergisi, Sayı: 445)*

Sızıntı varsa petrol vardır düşüncesinin kaynağı Amerika Birleşik Devletleri'nde ilk petrolün bulunduğu yere uzanıyor. Çünkü ilk petrolü bulduğu söylenen Albay Edwin Drake bu başarısını "Oil Creek", yani "Petrol Deresi" denen yerde elde etmişti. *(Daniel Yergin, Para ve Güç Çatışmasının Epik Öyküsü)*

Hakkari'yle ilgili bölümde fotoğraflarını gördüğünüz tepe de "Petrol Tepesi" olarak anılıyor. Antalya'daki "Yanartaş"ı hatırlayalım. Taş yanar mı? Evet, yanar. Sivas'ta nasıl yanıyorsa... Nasıl Apşeron'da binlerce yıldır yanıyorsa.

İNKÂR EDİLEMEZ İLİŞKİ

ABD–Türk ortaklığının günde 1 milyon varillik petrol sağlayacak projesini, "Bulmacanın Parçaları Birleşince Ortaya Çıkan Önemli Bir Detay: Mardin" bölümünde aktarmıştık. Türkiye'nin günlük petrol ihtiyacının 700 bin varil olduğunu da tekrar hatırlatmakta yarar var.

Konumuzla ilgilisi olduğu için MTA'ya ait, Mardin'in petrol potansiyelini anlatan 1953 tarihli, M. Y. Dizioğlu'nun hazırladığı, 113 Arşiv Numaralı Jeofizik raporuna mercek tutalım.

Birlikte okuyalım:

"Cizre–Rubaikale çevresinin her tarafı petrol sızıntıları ve hidrokarbon emareleri ile doludur. Güneyde Zaho üzerinde petrol sızıntısı vardır. Bu antiklinal Rubaikale antiklinaliyle aynı istikamettedir. Bu yöre birinci derecede önemli bir petrol bölgesidir."332

Demek ki sızıntı varsa petrol de var.

Prof. Dr. Abdullah Çoban Türkiye'nin içinde 46 bin km yol gittiğini aktarıyor ve sızıntı varsa petrol var kanaatine önemli bir örnek veriyor.

"Ulukışla–Tuz Gölü'nün kenarında Koçhisar arasında tahminlerime göre % 100 petrol ve doğal gaz var. Ulukışla Bölgesi'ndeki Katran Deresi'nde petrol şiftleri bulunuyor. Yüzeyde petrol şiftlerinin, yani organik maddelerin bulunmasından yararlanarak petrol olup olmadığı çok rahatlıkla ortaya konulabilir. Eğer devlet ilgili birimlerini harekete geçirip uzmanlarına bir arama ve inceleme yaptırırsa, burada petrol olduğu görülecektir." *(Vakit gazetesi 06.04.2005)*

Derenin ismine bakar mısınız? Katran Deresi.

1983 de Başbakan Bülend Ulusu: "Türkiye'de bilenenden daha çok petrol olduğuna inanıyoruz." derken elbette bir şeye dayanarak diyordu. *(BYEGM 11.01.1983)*

Sızıntı varsa petrol var düşüncesi benim değil, petrol jeologlarının… MTA'nın bünyesinde hazırlanan makalelere bakarsanız, hep şunu görürsünüz uzmanlar daima petrol bulmak için sızıntıların olduğu yerleri aramışlar.

Eğer petrol sızıntısı ile petrol arasında ilişki yoksa neden petrolü hep sızıntıların olduğu yerlerde ararlar ki… İşte örnek, öyle uzak bir geçmişten değil, 1971'den…

MTA'dan Fikret Kurtman ve Mehmet F. Akkuş'un "Doğu Anadolu'daki Ara Basenler ve Bunların Petrol Olanakları" eserinde diyorlar ki; Divan–ı Hüseyin, Türkiş, Neftik, Keleres deresi, Kürzot gibi pek çok yerde petrol sızıntılarının mevcudiyeti, petrolün oluştuğuna yeter delil teşkil eder." *(MTA, 1971)*

EGE'DE UNUTTURULAN PETROL

Yunanistan Ege Deniz'inde kıta sahanlığını sürekli 12 mile çıkarmanın planlarını yapıyor.

Türkiye Deniz Araştırmaları Vakfı Genel Başkanı Prof. Dr. Bayram Öztürk:

"Yunanistan alanını 12 mile çıkarırsa, müşterek alan azalıyor. Ege Deniz'inde petrol var. Petrol yataklarının bulunduğu alanlar Yunanistan'a geçecek." *(12 Mil ve Ege Toplantısı, Gebze, 29.05.2005)*

Şükrü Sina Gürel, Dışişleri Eski Bakanı:

"Girit, tüm Ege Adaları ve Batı Trakya hiçbir savaş kazanmadan elde edilmiştir. Yunanistan, sürekli Kıbrıs'ı yutmak, Ege'yi bir Yunan gölü hâline getirmek peşindedir. Şimdi petro–strateji ile bu yazdıklarımızın ne ilgisi var denebilir. Vardır. Çünkü bu kavganın altında yatan bölüşümdür. Petrol de bu bölüşümün bir parçasıdır." *(Türk Yunan İlişkileri, Ankara 1821–1993)*

KARDAK KRİZİNDE PETROLÜN ROLÜ

"1996 yılının ocak ayında –Kardak Krizi–, Kilimli Adası'nın (Kalimnos) doğusunda kimsenin yaşamadığı birkaç kaya yüzünden Türklerle Yunanlılar arasında yaşanan tehlikeli durum sadece milliyetçi duygulardan kaynaklanmıyordu. Bu gürültünün Ege'de tahmin edilen ya da var olduğu bilinen petrol rezervleriyle dolaylı yoldan bir ilgisi vardı" *(Axel Buyse, De Standard, 09.04.1998)*

Ege Denizi petrol açısından hayli zengin. Bu, siyasi bir söylem değil. Bunun işaretleri var. Bilim adamlarının konuyla ilgili makaleleri var.

Aynı zamanda bir dağcı olan ve Türkiye'yi tabiri diğerle dere tepe gezen Jeolog Süleyman Türkünal diyor ki:

"Türkiye'nin Ege Denizi sahillerinde birçok yerde petrol emaresi/belirtisi görülmüştür. Dolayısıyla, Ege Denizi'nin sahil kesimleri ile sahillerin kıta sahanlıklarında ekonomik bir biçimde petrol aramak ve bulmak mümkün görülmektedir." *(Türkiye'nin Ege Denizi ve Akdeniz Kıta Sahanlıklarında Petrol ve Maden Bulma Olanakları)*

Ege Denizi'ndeki petrol sızıntıları yerin altı hakkında işaret sunuyor. İşte onlardan birinin tanığı da Oyman Sayer:

"Bir tesadüf neticesinde Aliağa civarında canlı petrol emareleri gördük ve yaptığımız etüdlerde ruhsatları talep ettik. Memnuniyetle söyleyebilirim ki şimdi bu sahaların aranması için finansman bulmak üzereyiz." *(İstanbul Petrol Konferansı 2003)*

HİKÂYE BAŞLIYOR

Ege'deki petrolün ve bunun savaşının şahidi ve hikâyenin kahramanı Emekli Tümamiral Gökmen Keçeci.

1976–1978 yılları arasında Norveç'te askerî ateşe olarak Emekli Tümamiral Gökmen Keçeci görev yapmaktadır. Bir görev sırasında karşılaştığı Aker şirketler grubu yetkilileri kendisiyle tanışmak ister. O dönemde albay olan Gökmen Keçeci, yeni tanıştığı insanların söylediklerini duyunca şaşkınlığını gizleyemez. Çünkü bu insanlar paşaya Ege Denizi'nde petrol platformu kurmak istediklerini söylemektedirler. Paşa, Ege'de petrol olabileceğini hiç düşünmediği için kısa süren şaşkınlığını atlatır atlatmaz, neden Türk Hükümetine teklif götürmediklerini sorar. Aldığı cevap ilginçtir:

"Biz gerekli teklifi aylar önce yapmamıza rağmen olumlu ya da olumsuz herhangi bir cevap vermediler."

Paşa elinden gelen herşeyi yapacağına dair söz verir. Ancak Ege'de petrol olduğundan emin olmak ister ve firma yetkilileri-ni diplomasinin elverdiği ölçüde sıkıştırır.

Gerisini Tümamiral (E) Gökmen Keçeci'den dinleyelim:

"Türkiye'de petrol var, biz bunu çıkartırız derseniz o zaman bu teklifi iletirim. Yoksa bu bilgi olmadan teklifi biz de iletsek ciddiye alınmaz, ciddiyeti olmaz deyince; 'Evet Türkiye'nin Ege Denizi'ndeki karasularda petrol var.' dediler. Öyle deyince ben rahatladım, 'Genelkurmay vasıtasıyla bu teklifinizi Türkiye'ye ileteceğim.' dedim."

Paşa bu bilgileri bir rapor hâlinde gerekli yerlere iletir. Gökmen Paşa ile Aker Şirketler Topluluğu yetkililerinden Svein T.Wille, Bjorn Johannes Koltveit, Thore Egeland ve Sigurd Andernaes görüşmesinin hemen ardından çok ilginç bir başka gelişme olur.

ARTIK HİKÂYE OLMAKTAN ÇIKMIŞTIR

Bjr başka firmanın yani 'Det Norske Veritas' adında, Norveç'te kurulu araştırma, geliştirme ve kontrol firmasının yaptığı çalışma günyüzüne çıkar. Veritas'da bir Türk genci çalışmaya başlamıştır.

Keçeci paralel gelişmeyi şöyle anlatıyor:

"Rahmetli Oslo Büyükelçimiz Erdem Erner, bir gün beni çağırdı, 'Sana bir yakınımı teslim edeceğim. Kendisi Finlandiya'da teknik üniversiteyi bitirmiş, yüksek mühendistir. Burada Det Norske Veritas firmasında çalışıyor. Sen Finlandiya'yı, Oslo'yu iyi biliyorsun. Ben bu yakınımın senin himayende olmasını istiyorum. Seninle tanıştarayım.' dedi. Çok sevdiğim ve saydığım bir büyüğümdü. İsteğini kırmam mümkün değildi. Evimde kalmaya başladı. Çok değerli, bilgili bir arkadaş. Zamanla arkadaşlığımız

ilerledi. Aradan çok kısa bir süre geçmişti ki, bir gün 'Ağabey, Veritas'ta yeni bir çalışma grubu kuruluyor, ben de o grubun içinde yer alacağım' dedi. Grubun üç kişiden oluştuğunu, diğer iki kişinin Norveç'li olduğunu söyledi. 'Akdeniz'de petrol rezevrlerini tesbit edeceğiz.' deyince ben çok şaşırdım. Konu, Türkiye'yi çok yakından ilgilendiriyordu. Türkiye'nin 25 sente muhtaç olduğu bir devir. Ülke olarak felaket bir vaziyetteyiz. Dışarıdan petrol alamıyoruz, büyük bir ekonomik kriz içinde kıvranıyoruz. Şartlar bu kadar ağırken; Ali, Türkiye'de petrol olduğunu söyleyince çok sevindim. Aker Grup'taki arkadaşlarla yaptığım görüşmeyi hatırladım. 'Ali bak…' dedim, '…Türkiye'nin durumunu biliyorsun. Ne güzel, seni bu gruba almışlar. Aman sevgili kardeşim, Allah senden razı olsun. Yapacağınız çalışma ne kadar sürecek' dedim. İki, ikibuçuk ay deyince, raporun bir nüshasını bana verip–veremeyeceğini sordum. Getirebileceğini söyledi. 'ABD ile ortaklaşa işbirliği yaparak uydu–bilgisayar yardımıyla elde edilen bilgileri ve uzaydan çekilen filmleri inceleyip, değerlendirmek suretiyle bir rapor hazırlayacağız' dedi."

Bu konuşmadan sonra Gökmen Paşa, heyecanla çalışmanın sonucunu beklemeye başlar. Bu arada araştırmanın her safhasıyla yakından ilgilenir. Ali Dinçmen'in daveti ve yardımıyla firmayı gezer.

PETROL HARİTALARI ÇALINIYOR

Araştırmanın sona ermesine yakın Det Norske Veritas firmasında büyük bir hırsızlık olayı meydana gelir. Aylarca üzerinde uğraşılmış ve tamamlanmış bir başka çalışma raporu firmadan çalınır. Bu teknoloji hırsızlığını Japon personelin yaptığından kuşkulanan Det Norske Veritas çok büyük maddi zarara uğrar. Herhangi bir netice alamaz. Fakat çalışan personel üzerinde denetimlerini sıklaştırır.

Gökmen Keçeci olayın devamını şöyle naklediyor:

"Ali bir gün eve geldiğinde 'Ağabey…' dedi, '… bugün çok kötü bir olay oldu.' 'Ne oldu.' dedim. 'Üçyüz milyon dolar değerinde bir çalışma var, onun kasetini çalmışlar. Firmada çalışan Japonlar var. Onlardan şüpheleniyorlar.' dedi. Bu olayın üzerinden bir müddet geçtikten sonra, Ali, araştırmanın bittiğini, ancak raporu getirmesinin imkânsız olduğunu, eğer böyle bir davranış içine girerse işinden olabileceğini söyledi. Saatlerce dil döktüm. Hatta silahla tehdit ettim, ama nafile. Ali hiçbir şekilde raporu getirmeyeceğini söyledi. Ancak bu kadar zorladıktan sonra bana petrol olan yerleri haritada gösterdi. Ege Deniz'inde Sakız Adası–Türkiye ve Kıbrıs–Türkiye arasında verimli yatakların bulunduğunu, çanakların (petrol yatakları) en önemli ve verimli noktalarının Türk karasularında olduğunu belirtti.

DİNÇMEN: "EVET EGE'DE PETROL HARİTASI GERÇEK"

Emekli General Gökmen Keçeci'nin, olayı kendi penceresinden böyle anlatırken Ali Dinçmen ise olayın muhatabı olarak kısa konuşmakla yetiniyor. Dinçmen şimdilerde Boston'da özel bir şirkette çalışıyor.

Ali Dinçmen:

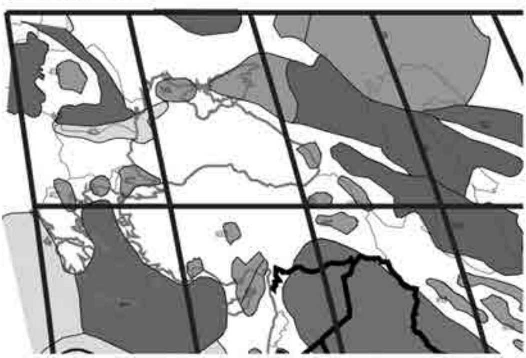
"Sözünü ettiğiniz araştırma çok güvenilir verilere dayanan, gizlilik derecesi olan bir çalışmaydı. Bu konu hiç dışarıya sızmadı. Ben Gökmen Paşa'yı araştırma merkezine götürdüğümde, orada gösterdim. Dünyanın etrafında dolaşan uydulardan çekilen resimlerde dünyanın neresinde petrol olduğu gözüküyordu. Petrol olan yerlerden birisi de Ege Denizi'ydi.1960'lı yıllarda ilk uydular uzaya atıldığı zaman çekilen fotoğraflarda, Ege Deniz'i ve Meksika Körfezi'nin üzerinde siyah lekeler vardı. Ancak o zamanki imkânlar ile bu lekelerin ne anlama geldiğini çözmek zordu. Bugünse teknoloji bu lekelerin petrol rezervleri olduğunu tesbit edecek kadar ilerlemiştir. Biz araştırmalarımız neticesinde

Ege'de özellikle de Türkiye karasularında petrol olduğunu tesbit ettik."

Raporu olmasa bile bilgileri ele geçirmeyi başaran Gökmen Paşa, askerî ateşe olarak görevini yapma heyecanıyla konuyu hemen raporlaştırarak iletir." *(Aksiyon dergisi, Sayı: 85)*

YUNANİSTAN TARAFI EGE'DEKİ PETROLDEN EMİN

Yunanistan bizim karasularımız içinde zengin petrol ve doğal gaz rezervleri bulunduğundan çok emin. Emin olması çok normal çünkü daha önce iki ayrı başlığın altında örnek verdiğimiz USGS'nin temsili haritası, Ege Denizi'ni de petrol rezervlerinin üzerinde gösteriyor.

*http://energy.er.usgs.gov/products/papers/world_oil/oil/omeast_tile01.htm

Yukarıdaki haritada Ege Denizi kahverengi ile gösteriliyor. Kahverenginin anlamı ise ilgili cetvele göre 1 milyar varil ile 10 milyar varil arası petrol rezervi demek.

"Yunanistan'ın, Ege'deki büyük petrol kaynaklarının ne denli büyük olduğunu ortaya çıkardığı tarih 1982. Taşoz Adası yakınlarında Kavala Körfezi'nde petrol buldular ve yetkililerinin yaptığı açıklamalar buradaki petrol üretiminin, tüketimin

yarısını karşılayabileceği yönündeydi. *(BYEGM Yayınlarımız, Ayın Tarihi, Haziran 1982)*

Sadece bir bölgeden çıkacak petrol için tüketimin yarısını karşılayabilir düşüncesini ileri sürmek, konunun ne kadar dikkatle takip edilmesi gerektiğini gösteriyor.

Prof. Dr. Emre Kocaoğlu Uluslararası Hukuk Uzmanı, Kıdemli Albay (E):

"Taşoz Adası dolaylarında bulunan petrol, Ege Denizi'nin bir petrol yatağı ya da kuşağı üzerinde bulunacağı ümitlerini arttırdı. Böylece Ege'deki egemenlik kavgası daha çok önem kazandı. Ege'deki Türk–Yunan uyuşmazlığının temelinde, tarihin garip bir oyunu olarak ve haksız bir şekilde adaların Yunanistan'a verilmesi sonucu, Yunanlılar'ın Ege'yi bir Yunan gölü olarak görmesi ve Ege'nin kaynaklarından Türkiye'ye hakça da olsa bir pay vermek istememesi yatmaktadır." *(Petro–Strateji Harp Akademisi Yayınları)*

"Aslında Yunanistan, Taşoz Adası açıklarında (kendi karasularında bulunan) Prinos sahasından 1981'den beri petrol çıkarıyor. Ülkenin bu tek petrol sahasında, önceleri günde 8–10 bin varil olan verim, 1989'da günde 30 bin varile kadar çıkmıştı. Şu anda, günde 4–5 bin varile kadar düşmüş durumda. Ülkenin günde 350–400 bin varil olarak hesaplanan ham petrol tüketimi içinde bu üretim önemsiz. Bu sahadaki kanıtlanmış rezerv bugüne kadar 9 milyon varil olarak hesaplanmaktaydı. Ne var ki, 1996'dan beri süren aramalar 2001 ve 2002'de önemli bulgulara ulaştı. Önce Prinos sahasının düşünülenden çok daha fazla rezervi olduğu anlaşıldı. Taşoz açıklarında Yunan karasuları içindeki Kalliraki arama sahasında çok önemli yeni yataklar bulunduğu açıklandı. Bu sonuncu sahanın toplam rezervi 227 milyon varil olarak hesaplanıyor. (Türkiye'nin bugünkü kanıtlanmış rezervleri 300 milyon varil civarında olduğu düşünülürse rakamın büyüklüğü daha kolay anlaşılıyor)

Tamamı çıkarılabilir olmasa da, bu yeni buluntular en az bir Prinos daha edecek gibi duruyor. Bölgenin arama ve üretim ruhsatına sahip olan Yunan firması Kavala Oil, 50–80 milyon dolar kadar yeni bir yatırımla günde 40–50 bin varil verime ulaşılabileceği kanısında. (hâlen Türkiye'nin toplam günlük üretimi bu düzeyde) Yunanistan için bu, ülke tüketiminin % 10–15'i demek.

Bu gelişmeler, Taşoz – Saroz arasındaki uluslararası suların altında, ortak kıta sahanlığında yatan petrolü yeniden gündeme taşıyor. Mevcut verilerin, bu geniş alanda rezerv potansiyelinin 900 milyon varil civarında olabileceğini gösterdiği söyleniyor.

Şimdi Yunanistan'da, bu potansiyel devreye girerse Kuzey Ege'de günlük petrol üretiminin 200 bin varile fırlayabileceği konuşuluyor. Bu da, Yunanistan'ın bugünkü hempetrol ihtiyacını en az % 50'sinin yerli üretimle karşılanması demek...

İşte bu bolluk düşüyle Yunanistan'ın arasında duran tek engel Türkiye ile ortak kıta sahanlığı konusundaki anlaşmazlık.

Yunanistan'ın Ege petrolleri konusundaki umut ve beklentileri büyüyor. Bölgede keşfedilen potansiyel, elbette konunun Türkiye açısından önemini de arttırıyor." *(Ahmet Buldam, Dünya gazetesi, http://www.petrolcu.com/sanat/?kategori=tanitim)*

Görüldüğü gibi 2004'te Ahmet Buldam'ın "yarısını karşılar" sözü, bu bölümün başında yer alan 1982 yılındaki gelişmeyle örtüşüyor.

TÜRKİYE EGE DENİZİNDEKİ PETROLÜN FARKINDA

Türkiye uzun zamandan beri kendi sularını karış karış tarıyor. Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü'nün Sismik 1 Gemisi, Saros Körfezi ve Karadeniz'de uzun süreli tarama yaptı ve ilk sonuçlarla ilgili ilk açıklamayı MTA Enstitüsü Jeofizik Dairesi Başkanı Sırrı Kavlakoğlu, yaptı. Ona göre "Ege Denizi petrol yönünden ülkemiz için hayati önem taşıyor." Bu açıklamanın yapıldığı tarih 19.01.1977 idi. *(BYEGM, Ayın Tarihi, Ocak 1977)*

Sismik 1 Gemisinin yaptığı araştırma derinleştikçe heyecan artıyordu. Ege'deki petrol; yetkililerce, hayati öneme sahip vurgusuyla tanımlanırken net açıklamalar bundan 1 yıl sonra yapılıyordu.

1978 yılının 27 Kasım'ında kamuoyuna sonuçlarla ilgili daha net ve altı çizilmesi gereken vurgu yapılıyordu.

"MTA Sismik–1 araştırma gemisinin Saroz Körfezi ve Karadeniz'in bazı bölgelerinde yaptığı bilimsel araştırmalarda, Türkiye'nin, bugünkü petrol ihtiyacının tamamını karşılayacak potansiyelde, petrol bulunuyor." *(BYEGM, Ayın Tarihi, Kasım 1978)*

Türkiye'nin ihtiyacının tamamını karşılayacak petrol ne demek düşünebiliyor musunuz?

Ege Denizi üzerinde Kıta sahanlıklarının petrol aramak ve bulmak yönünden önem taşıyan kesimleri, 1.500.000 ölçekli jeolojik haritalarında da gösterildi. "Bu haritalara göre Saros Körfezi, Edremit Körfezi, Kuşadası açıkları, Söke–Didim açıkları ve tüm karasularımız içindeki bölgelerde petrol ve metalik maden bulma ihtimalleri var."

EGE'YE İLGİ DÜNYADAN

Bir yandan Türkiye, bir yandan Yunanistan petrol ararken iki ülkenin dışındakiler de ilgisiz kalmıyordu. Bu ilginin ipuçları 1970'li yıllarda yavaş yavaş gün yüzüne çıkıyordu.

1975 yılında Alman Stern dergisinde Ege Denizi'nin dip haritası yayınlandı ve dergiye göre "Alman ve ABD'li bilim adamlarının bilim araştırmalarına göre Türk kıta sahanlığı dünyanın en zengin petrol rezervine sahip bölgeleri arasında." *(M. Necati Özfatura, Türkiye gazetesi 05.07.2003)*

Türkiye ve Yunanistan arasında tırmanın gerginliğin arkasında petrolün önemi büyük. Karşılıklı yapılan açıklamalar hep aynı merkezde. Ege'nin sığ denizi altında yatan petrol o kadar büyük ki ama nedense iki ülkenin sürekli çatışma ortamında

bulunması, zenginliğin paylaşılmasını ve iki ülkeye de katkıda bulunmasını engelliyor. Vakit kaybettiriyor. Acaba bu durum kimin işine yarıyor? Çatışmadan kim besleniyor? Arada neden diyalog yok? Diyalogsuzluğu Ege'nin barış yerine ihtilaf denizi olmasını kim kimleri kullanarak sağlıyor? Belki bu sorulara ışık verebilir diyerek Aksiyon dergisine konuşan Eski Başbakan Bülent Ecevit'in anlattıklarına kulak verelim.

"Ege sorununa bir çözüm getirilmediği için, Ege'nin denizaltı kaynakları konusunda yeterli bilgi sağlanamıyor. Biz 1974'te başbakanlığımız sırasında bu konuyu gündeme getirdik ve Yunanistan'ı Ege sorunu için diyalog ve müzakereye davet ettik. Fakat olumlu yanıt alamadık. Onun üzerine kendimiz gerekli bilimsel araştırmalara başladık. Yunanistan buna itiraz edince de, 'Biz sizi diyalog ve müzakereye çağırıyoruz. Kabul etmiyorsunuz o zaman biz kendi haklarımızı kullanırız.' dedik.

1978'de ben yeniden başbakan olunca o zamanki Yunanistan Başbakanı Karamanlis'e görüşme çağrısında bulundum. 78'in Mart ayında Montrö'de buluştuk ve Ege sorununa iki komşu ülke arasında diyalog ve müzakereler yoluyla çözüm aranması için görüş birliğine vardık. O sırada Dışişleri Bakanlığı Genel Sekretereti olan Büyükelçi Şükrü Elekdağ ile Yunanistan tarafından Büyükelçi Teodoporos arasında görüşme başladı. Bu görüşmeler hakkında bana verilen bilgiler umut vericiydi." *(Aksiyon dergisi, Sayı: 97)*

Peki, o umut verici görüşmelerin sonu ne oldu? Bülent Ecevit şöyle devam ediyor:

"Fakat 12 Eylül askerî hükümeti döneminde hâlâ bilemediğim nedenlerle Türkiye diyoloğu kesti ve Ege sorunu rafa kaldırıldı." *(Aksiyon dergisi, Sayı: 97)*

Bülent Ecevit ve döneminden biraz daha geriye gidelim bu kez aktörler Adnan Menderes ve Karamanlis.

MENDERES VE KARAMANLİS

Selanik'te Kadmos yayınlarından çıkan bir kitap var. Kitabın adı 'İ Turkia Dialiete–Türkiye Yıkılıyor' kitabın ismi beni çok rahatsız etti, Türkiye'ye karşı psikolojik harp boyutu olan bir çalışma. Ancak konumuzla bağlantılı bölümünü ilgili olduğu için buraya aldım. Kitabın basım tarihi Ocak 2002. Kitap'ta Ege petrollerinin karanlık tarihiyle ilgili bir bölüm var. Kitaba göre, Menderes, Ege'deki petrol sahalarını paylaşmak isteyen uluslararası petrol kartellerinin mücadelesinin kurbanı oldu.

"1959–1960'larda petrol kartellerinin dünya kaynaklarından pay ve dünya piyasasında da pazar kapma savaşı iyice kızışır. Bu savaşta Adnan Menderes, Türkiye'nin menfaatinin İngiliz–Hollanda–Sovyetler Birliği grubunun yanında yer almak gerektiğini takdir eder ve öyle de yapar. Fakat bu tutumu, savaşta ARAMCO'ya karşı cephe almak olarak kabul edilir. Bunun için Menderes'in yok edilmesi gerektiğine karar verirler, başkalarına da ibret olsun diye... Karar, 2 Nisan 1959 Londra seyahatinde uçağına bomba konularak gerçekleştirilmek istenir, fakat başarılı olunamaz. Menderes uçak kazasından sağ olarak kurtulur.

Menderes ile Yunanistan Başkanı Karamanlis, 5–10 Şubat 1959 tarihinde Zürih'te yaptıkları beş günlük görüşmede, daha önce benzeri görülmemiş tarihî öneme haiz bir adım atarlar. Buna göre iki ülke Ege'deki petrol yataklarını işletme işini belli bir pay karşılığında 50 yıllığına İngiliz–Hollanda–Sovyetler Birliği ortaklı petrol karteline verirler.

Yunanistan ve Türkiye bununla, başlıca iki menfaat sağlamayı umuyorlardı: Birincisi, Ege petrollerinden pay alacaklardı. İkincisi ve asıl önemlisi, Kıbrıs'ta barış sağlanacak ve iki uluslu cumhuriyetin kurulmasını mümkün olacaktı.

Türkiye Başbakanı Menderes ile Yunanistan Başbakanı Karamanlis arasındaki bu anlaşma, Amerika'daki çok uluslu şirketleri de, Amerikan hükümetini de çok kızdırır.

Karar doğrudan verilmişti

Şimdi Karamanlis, mecburen "tecil" edilecek, ihanetin bedelini uygun bir zamanda ödeyecekti.

27.05.1960 tarihinde Menderes devrildi." *(Yeni Batı Trakya dergisi, Sayı: 175)*

Bu ilgili olayların anlatıldığı bölümün başlığı ise ilginç: "Ege Petrolleri Menderes'i öldürüyor, K. Karamanlis'i de Sürgüne Gönderiyor..." *(Yeni Batı Trakya dergisi, Sayı: 175)*

70'lerde ve 60'larda aktör aynı Karamanlis ve iki ayrı zaman diliminde de Ege Barış Denizi hâline gelmek üzere iken ilişkiler kesintiye uğruyor.

Bu satırların yazıldığı sırada Yunanistan'ın başbakanı o Karamanlis'in torunu Karamanlis var ve Yunanistan Türkiye'nin AB üyeliğini de destekleyecek kadar Türkiye'ye yakın. Bakalım bu ilişki nasıl tamamlanacak?

EGE DENİZİ'NDE PROBLEM ÇÖZÜLEMEZ Mİ

Neden iki ülke ortak konsorsiyumlarla Ege'yi barış denizi hâline getirmiyor? Kuzey Buz Denizi ve Hazar Petrolleri örnekleri ortada.

Özer Balkaş, TPAO Arama Grubu Başkanı:

"İki ülke petrol şirketlerinin sergileyeceği olumlu yaklaşım Ege Denizi petrol nimetlerinden bir an önce faydalanmaya başlamamızı sağlayacaktır." *(Aksiyon dergisi, 12–18 Ekim 1996)*

Ege Denizi aslında iki ülkeyi ekonomik birlikteliğe zorluyor. "Türkiye'de başlayan jeolojik bir yapı Ege Denizi'ne uzanıyor. Kendi karasularımızı aşarak uluslararası sularda ve Yunanistan karasularında devam ediyor. Aynı şey Yunanistan için de geçerli. Yunanistan anakarasında başlayan jeolojik yapı Ege Denizi'nde devam ederek Türk karasularında bitiyor. Dolayısıyla yapılacak teknik araştırmaların doğru sonuç verebilmesi ve anlamlı olabilmesi

için iki ülkenin ortak hareket etmesi kaçınılmaz." *(Aksiyon dergisi, 12–18 Ekim 1996)*

Prof. Dr. Erol İzdar en başından beri Türkiye'nin Ege Denizi'nde petrol arayan grubunun içindeydi.

Prof. İzdar, realist olunması gerektiğinin altını çiziyor. Çatışma yerine diyaloğun iki ülke için de değerli olduğunu vurguluyor:

"Gerek Türkiye'nin, Bern mutabakatından önce yaptığı araştırmalar, gerekse Yunanistan'ın uluslararası konsorsiyumlarla yaptığı sondajlar neticesinde ortaya çıkan bilgiler, Ege Denizi'nde petrolün varlığını net olarak ortaya koyuyor. Ayrıca İtalya Jeofizik Enstitüsü Akdeniz haritalarının yapımı için hem Akdeniz'in hem Ege'nin jeofizik yapısına ait bazı değerleri harita hâline dönüştürdü. Bu çalışma uzun sürdü ve bu çalışmada aşağı yukarı derli toplu bilgiler çıktı ortaya. Ondan sonra bu yerlerin spesifik olarak incelenmesi lazımdı. Benim 1979 yılında yaptığım öneri, Bern mutabakatının elini kolunu bağladığı iki ülkenin akıllı olup, birlikte ortak arama faaliyetlerinde bulunmaları. Kuzey Buz Denizi ortada, Norveç, Danimarka işbirliği yaptılar, herkes kendi karasularını ve onun uzantısını arıyor. Aynı şeyi biz niye yapmayalım." *(Aksiyon dergisi, 12–18 Ekim 1996)*

Bern Mutabakatı Nedir?

Prof. İzdar:

"Yunanlılar, Kuzey Ege'de bir jeofizik araştırma yaptılar. Taşoz Adası'nın hemen doğusunda, Doğu Ege'ye bakan yamaçta birşeyler olduğunu tespit ettiler. 1–2 deneme sondajından sonra üretim sondajına geçtiler. Üretim sondajına geçtikleri sene 1977–78. Biz 1976'nın Şubat veya Mart'ında çok acele olarak İzmir'de duran bir açıkdeniz römorkunu denizde araştırmalar yapabilecek cihazlarla donattık. 76 Nisan'ında denize açıldı. Aslında o sırada denizde araştırmalar yapabilsin diye Piri Reis yapılıyordu. Denizlerde önce genel

araştırmalar oluyor, sonra spesifik araştırma yapılıyor. 1976 yılında genel bir araştırma yaptık. Bu, egemenlik hakkımızı ortaya koyan ve bayrak gösterme amacına yönelik bir çalışmaydı. Bu olay bile ortalığı ayağa kaldırmaya yetti. Bunun üzerine Haziran veya Temmuz ayında İsviçre'nin Bern şehrinde büyükelçiler düzeyinde mutabakat imzalandı. 9–10 maddelik ve 1 daktilo sayfası yazılmış bir metindi. Özetle Ege Denizi'nde, deniz hukukunun belirlediği dahiliyetler belli olmadan iki ülke de kaynak araştırması yapmayacaklardır." *(Aksiyon dergisi, 12–18 Ekim 1996)*

Akılı selim düşünen herkes aynı uyarıyı yapıyor.

70'li yılların sonlarında Türkiye'nin ABD'den üst düzey bir ziyaretçisi vardı. Dönemin ABD Başkanı Jimmy Carter'in enerji ve petrol politikasını anlatmak ve bazı yetkililerle görüşmek üzere Ankara'ya gelen Prof. Dankwart Rustow.

Rustow:

"Ege Denizi'nde, Türkiye ve Yunanistan'a yetecek kadar petrol bulunduğunu sanıyorum. Önemli olan her iki ülkenin aralarındaki Ege sorununu müzakereler yolu ile çözümleyip, mevcut petrolden yararlanmalarıdır." *(Anka Ajansı, 27.07.1977)*

Ege petrollerinin akibeti belirsiz olduğu için Yunan yazar Nondas Haldupis, Press dergisindeki yazısında başlık olarak "Ege Petrollerinin Karanlık Hikâyesi" ifadesini kullanıyor ve diyor ki:

"Ege Denizi'ndeki petrol yataklarının varlığı 1973 yılından bu yana biliniyor ve bu Türk–Yunan ilişkilerini sürekli etkiliyor.

…Şu bir gerçek ki Türk–Yunan sorunlarının çözümü için, koşullar hiçbir zaman bugünkü gibi elverişli değildi, bu da Ege petrolünden faydalanma zamanının geldiğine işarettir." *(Press Yunanistan, 03.04.2002)*

Türkiye ve Yunanistan'ın Ege Denizi'ndeki petrol için biraraya gelmesi gerektiğini söyleyenler arasında Kominist Partili

Yunanlılar bile var. Onlardan biri de Yunanistan Kominist Parti Atina Belediye Başkan Adayı Mikis Teodorakis…

Mikis Teodorakis:

"Ege'de bulunan petrolü Türklerle paylaşmak gerek." *(THA, 03.11.1979)*

Eğer barış sağlanmazsa vakit kaybetmeye devam edilecek ve birileri de bundan fena hâlde kişisel keselerini doldurmaya devam edecek. Oysa Ege petrolleri Türkiye için hayati öneme sahip.

MTA Enstitüsü Jeofizik Dairesi Başkanı Sırrı Kavlakoğlu:

"Ege Denizi petrol yönünden ülkemiz için hayati önem taşıyor." *(BYEGM, 19.01.1977)*

Türkiye ve Yunanistan bir an önce soruna çözüm bulmalılar. Bu iki ülke için elzem. Kuzey Buz Denizi örneği ortada. 70'li yıllarda Kuzey Buz Denizi'nde Norveç ve Danimarka anlaşmaya vardılar. Her iki ülke kendi deniz sahasının altını arıyor. Şimdi Norveç'in günlük petrol üretimi günlük 3 milyon varilden fazla. Norveç, dünya dengeleri üzerinde söz sahibi.

KARADA DA PETROL VAR

Sadece Ege'nin denizinde petrol yok, Ege karasında da petrol var. TPAO'ya göre; petrol rezervimiz sadece denizle sınırlı değil. TPAO'ya göre Yunanistan'ın Kuzey Prinos sahasının benzeri jeolojik yapılar Ege Bölgesi'nin kara bölümünde de mevcut. 362 *(Aksiyon dergisi, 12.10.1997)*

Bu açıklamadan iki yıl sonra 99'da Manisa Alaşehir'den müjdeli haber geldi. 1999'da Alaşehir'de TPAO'nun açtığı kuyuda Raman (Güneydoğu Anadolu Bölgesi) petrollerinden çok daha kaliteli petrol rezervi bulundu. Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı(TPAO) Genel Müdür Yardımcısı Osman Demirağ:

"Alaşehir'de bulunan petrol Raman Petrolleri'nden daha kaliteli."diyerek Ege'de, karada da petrolün olduğuna işaret ediyordu. *(Zaman gazetesi, 02.02.1999)*

Eğer Ege'de petrol olmasa, Manisa Kozluca için bundan yaklaşık 100 yıl önce Mehmet Bahri Beye petrol işletme işletme imtiyazı verilir miydi? *(Aksiyon dergisi, 25.10.2004)*

TARİH BİZE DOĞRUYU GÖSTERİYOR

Ege'nin hem denizinde, hem karasında petrolün varlığı öylesine aşikâr ki, bu durum milattan öncesine dayanıyor.

"Heredot M. Ö. 450 de Yunan adalarında petrol sızıntılarından bahsediyor. Bu ilk dönemlerde petrol, hastalıklarda ilaç olarak, su yalıtım malzemesi olarak, savaşlarda yakıcı madde olarak kullanılmıştı." *(Prof. Dr. Okan Tüysüz, Petrol Jeolojisi, İTÜ 1998)*

"Yine Eski Yunanlıların bir düşman filosunu yanan petrol atarak mahvettikleri belirtiliyor." *(Cevat Eyüp Taşman, Türkiye ve Petrol)*

Yüksek ihtimal kullandıkları petrolün kaynağı Ege idi. Aslında Ege'de petrol bulunması tesadüf değil. Bugüne kadar dünyada kurulan ve tarihe yön veren medeniyetlerin beşiği Anadolu'dur. Efes'i düşünün. Dünyada benzeri yoktur. Bu medeniyetleri kuranlar doğal kaynaklara yakın olmasına ve bunu kolay elde edebilmelerine dikkat ettiler. Örneğin Toros ismi Fenike dilinden gelir. Toros, Fenikelilerde gümüş demektir ve Toroslar bugün dünyanın önemli gümüş rezervlerine sahiptir.

Petrolün bir yan ürünü olan ve kendiğilliğinden çıkan zift ve asfaltit çok iyi bir inşaat malzemesidir. Tarihî kayıtlara göre, şu anda petrol kaynaklı kaosun yaşandığı Ortadoğu'da, milattan 3200 yıl önce inşaatlarda harç ve katkı maddesi olarak yine petrol kullanılıyordu. *(Mesut Atalay, Türkiye'de Petrol Aramacılığı ve Petrol Kanunu, TPJD)*

1936 tarihli World Petroleum isimli eserde, "İncil'e göre, Hz. Nuh gemisini, Dicle Nehri sandalcılarının yaptığı gibi, sızan

petrolün üzerinden aldığı yapışkan (zift) ile kalafatlamış ve böylelikle gemisinin içerisindekileri kurtarmıştır." şeklinde bir bölüm geçmektedir. *(World Petroleum Cilt 7, No. 8 1936)* Yani petrolün tarihi çok eskidir.

Milattan önce 1. yüzyılda yaşayan Strabo, Babil'in Asma Bahçeleri'nin yapımında zift kullanıldığını anlatıyor. Zift bugünkü çimento görevini görüyordu. Strabo, bu ziftin geceleri ay ışığında parladığını aktarıyor.

Hatta petrol "Hülagü Orduları'nın Bağdat'ı tahribinde petrol bombaları (nafta bombaları) kullanıldığını yine tarih bize öğretiyor. *(Aydın Bolak, Hayatın Öğerttikleri, s.317)*

Bugün "Kuzey Denizi Petrolü", Kuzey Avrupa'nın bir zamanlar Avrupa'nın en fakir ülkelerinden olan Norveç'i zengin etti, İngiltere'nin dışa bağımlılığını azalttı. Oysa Kuzey Denizi'nde petrolün varlığı yeni değil.

"1847'de İskoçya'da James Young, petrollü şeylleri yani kendiliğinden yeryüzüne çıkan bölümleri işletmişti." *(Prof. Dr. Okan Tüysüz, Petrol Jeolojisi İTÜ)* Zaten haritaya baktığınızda İskoçya kıyılarının Kuzey Deniz'ine baktığını görürsünüz.

Medeniyet ve doğalkaynak arasındaki ilişkiyi kafamızda canlandırabilmek için Lidya uygarlığını düşünelim. İlk altın parayı Lidyalılar bastı. Eğer altın madenleri olmasa parayı nasıl basabilirlerdi. Bugün Lidyalıların medeniyetlerini kurdukları Manisa Sard'ta, hâlâ altın madeni vardır ve bunu işleyen bir firma bulunmaktadır.

Son derece önemli örneklerden biri Sinop'ta 2005 yılının sonlarına doğru çıktı. Biliyorsunuz Türkiye'de ilk petrol imtiyazlarının verildiği yerlerden biri de Sinop Boyabat'tır. Bugün MTA'nın, TPAO'nun, Petrol Jeolojisi okutulan üniversitelerin arşivlerine bakarsanız; Boyabat'ın çok iyi incelendiğini görürsünüz. İşte o Boyabat'ta, 2005 yılının Kasım ayında tarihi binlerce yıl öncesine giden bir yeraltı şehri bulundu.

KIBRIS VE TÜRKİYE ARASINDAKİ PETROL

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti 2004 yılı milletvekili seçimleri, bir dönüm noktası olarak adlandırılıyordu. Mehmet Ali Talat bilinen politikaların tersini savunuyor ve geri adım atmıyordu. Yıllardır Kuzey Kıbrıs'ta devam eden Denktaş iktidarı derinden etkileniyordu. Kıbrıslı Türkler hiç bu kadar gergin bir seçim yaşamamışlardı. İşte tam bu gerginlik günlerinde Serdar Denktaş sürpriz bir basın toplantısıyla kamuoyunun karşısına çıktı.

Serdar Denktaş:

"Annan Planı'nın sunulduğu ilk günlerden itibaren ülkemizde bilinen çevreler bu plan etrafında halkımız arasında bilinçli bir şekilde gerginliği tırmandırdılar. Devletimizin bütün değerlerini kötülemeye çalıştılar. Devletimizi dünya önünde küçük düşürdüler. Planla ilgili rasyonel bir tartışma ortamının oluşmasına engel oldular.

Ortada tam bir gölgeleme, kraldan çok kralcı olan bizim muhalefetimizin de bilmediği ve farkında olmadığı, bir şeylerin döndüğü açıktı. Peki, neydi bu gizlenen? Neydi oynanan oyun? Bu acele neyi kaçırmak, neyi gizlemek içindi? Biz Demokrat Parti olarak çalışmalarımızla ortaya çıkardığımız gerçekleri halkımıza açıklamaya karar verdik.

Buna göre bu büyük oyunun taraflarını yani, yönetmenini, uluslararası aktörlerini ve içimizdeki figüranlarını bir puzzlenin

parçaları gibi aşama aşama kampanya süresince halkımıza göstermek istedik.

Tarihî bir sorumluluk duygusu içerisinde Demokrat Parti olarak halkımızın geleceğine halkımızın çıkarlarına karşı oynanan bir büyük oyunu açığa çıkardık ve dünya kamuouyu önünde açıklıyoruz.

Kıbrıs adasının hem kuzeyinde, yani Girne ile İskenderun arasında, hem de güneydoğusunda yani, Kıbrıs ile Suriye, Lübnan ve İsrail Mısır arasındaki bölgede dünyanın en zengin gaz ve petrol kaynaklarının olduğu ortaya çıkmıştır.

Aslında bu zengin gaz ve petrol yataklarını Türkiye'nin de bildiğini biliyoruz."

Burada Serdar Denktaş'ın açıklamaların virgül koyup o son söylediği "Aslında bu zengin gaz ve petrol yataklarını Türkiye'nin de bildiğini biliyoruz." Cümlesine bakalım. Çünkü aynı açıklamayı Kıbrıs Rum Yönetimi Ticaret ve Sanayii Bakanı Nikos Rolandis da yapmıştı.

Bakan yaptığı basın toplantısında şöyle diyordu: "Elimde, Kıbrıs deniz sahasında olası petrol yataklarının varlığını gösteren, yüzlerce hareketsiz petrol lekesiyle dopdolu bir harita bulunuyor. Kıbrıs`ın etrafı petrolle kaplı. Doğu Akdeniz`in sahip olduğu zenginlikler biliniyor ve bu bilgilere Türkiye de sahip." *(Lefkoşa, AA 20.02.2003)*

Rolandis'e göre "Kıbrıs'ın etrafını çeviren sularda yaklaşık 6 ile 8 milyar dolarlık petrol rezervi var ve bunun ederi yaklaşık 400 milyar dolar. Bu da Güney Kıbrıs Rum Kesimi'nin 60 yıllık gelirine eşit." *(Cyrus Mail, 23.07.2005)*

Görüldüğü gibi Rum yöneticinin açıklamaları Denktaş'ın sözleriyle aynı kapıya çıkıyor.

Denktaş:

"Hatta Türkiye, Kıbrıs Rumlarının Mısır'la yaptıkları bir petrol çıkarma anlaşmasına da Mısır Devletine nota vererek müdahale etmiş ve Sismik–1 gemisini bölgeye göndermiştir."

Kıbrıs Rum Kesimi'nin Mısır'la petrol anlaşması yaptığı da doğru. Kıbrıs Rum Yönetimi Ticaret ve Sanayii Bakanı Nikos Rolandis, Mısır ile imzaladıkları anlaşma konusuna şöyle açıklık getirmişti: "Kıbrıs'ın da, petrolle hayatı değişen Mısır`ın kaderini paylaşması gerekir." *(Lefkoşa, AA 20.02.2003)*

Aslında Kıbrıs Rum Kesimi'nin adanın çevresindeki petrol yataklarıyla ilgili başka ülkelerle yaptığı işbirlikleri 2003 yılından öncesine dayanıyor. Suriye Petrol ve Doğal Kaynaklar Bakanı Muhammed Mahir Cemal 6.09.2001'de Güney Kıbrıs Rum Kesimi'ni ziyaret etti. Rolandis ile görüştü o zaman kayda geçip kamuoyuna yansıyan açıklaması şöyleydi:

"Akdeniz'in doğusunda bulunan petrol yatakları konusunda yıl sonuna kadar Rum Yönetimi'yle bir anlaşmaya varılabilir."

Denktaş:

"Biz Rumların izini sürdük ve bu konuda yaptıkları uluslararası anlaşmalar tesbit ettik. Bütün bunların kopyasını sizlere dağıtacağız. Bütün bu tesbitlerin ışığında bizim temel iddiamız şudur: AB ve ABD Kıbrıs Adasının tümünü AB içerisine alarak, Doğu Akdeniz'deki stratejik petrol ve gaz rezervlerinin tamamını kontrol etmek istiyor. Bunu yaparken iki hususu gözönünde tutmaktadırlar.

Birincisi, Türkiye'yi bu zengin rezervlerin uzağında tutmak.

İkincisi de bu sinsi çabalarına uluslararası hukuk kılıfı uydurmaya çalışmaktadırlar. Çünkü uluslararası deniz hukukuna göre petrol ve gazın bulunduğu bölgeyle ilgili herhangi bir sorun olmamalıdır. Doğu Akdeniz'de bulunan petrolün ve gazın bulunduğu bölge, KKTC karasularıyla bağlantılı olması bu sorunun hemen çözümlenmesini gerektirmektedir. Bu sorunun çözümünün tek bir yolu vardır. KKTC'nin fiilen ortadan kaldırılması

ve bu doğal kaynakların üzerindeki tasarruf haklarının tamamen Rum ve Yunan Devletlerinin de tam üye olarak içinde yer aldığı AB'ye geçmesi...

Bütün bu çalışmaları yaparken kendi teknik kadromuzun algılamaları ile planı kaleme alan BM ekibinin plandaki maddelere yükledikleri anlamları bizzat kendilerinden test ettik. Amacımız, halkımızı yalansız–dolansız aydınlatma arzusu idi.

Arkadaşlarımızla bu çalışmaları yaparken bazı ayrıntı gibi görünen ama gerçekte yaşadıklarımızın esasını oluşturduğunu gördüğümüz noktalar dikkatimizi çekti ve çalışmalarımızı o noktalarda yoğunlaştırmamıza neden oldu.

Öncelikle cevaplandırılması gereken şu temel soru vardı: AB üye yapmayı düşündüğü ülkelere –İspanya, Portekiz, Yunanistan'da dâhil– neden uzun bir hazırlık süresi tanırken KKTC'ye hemen kapılarını açmaktadır? Ada ile ilgili tutumu daha önce eşine hiç rastlanmamış bir tutumdur. Üstelik bu aceleci tutum Annan Planı ile çerçevelenmiş ve Annan Planı üzerinden uygulama sürecine sokulmuştur.

Bu temel soru ve Annan Planı'nın bu şekliyle adeta dünya tarafından dayatılması baskı altına alınmamız ve neredeyse bir Annan Planı terörü yaratılması planı ve ardındaki gerçekleri araştırma ve bu aceleciliğin nedenlerini çözme arzumuzu güçlendirmiştir.

Dolayısıyla Annan Planı'nın bu hâliyle söz konusu enerji ve petrol odaklı siyasi manevralara kılıf olduğunu düşünüyoruz. Sizlerin, gözünüzün önüne sereceğimiz belgeler ışığında düşündüğümüz takdirde son bir yıldır süregelen tartışmaların ve kullanılan argümanların ne ifade ettiğini, Kıbrıs ve Türkiye Türklerinin geleceğinin ve zenginliğinin nasıl çalınmak istendiğini açıkça göreceğinize eminiz.

Sonuç:

Annan Planı'nı bu hâliyle gerçekler ışığında iyi niyetli bir plan olarak göremeyiz çünkü bir yığın ayrıntının yer aldığı bu belge, içeriğinde Kıbrıs Adası'nın sahip olduğu söz konusu zenginliğe tek bir satırda dahi atıfta bulunmamıştır. Bu AB'nin ikiyüzlülüğünün açıkça belgelenmesidir.

Kıbrıs Rum Tarafı Türkiye ve Kuzey Kıbrıs karasularında bulunan enerji kaynaklarının çıkarılması ve pazarlanması ile ilgili olarak beş ayrı ülkeyle görüşme ve anlaşmalar yapmıştır.

Diğer taraftan AB, bu enerji kaynaklarının Avrupa'nın enerji ihtiyacını karşılayacak düzeyde olduğunu ifade etmiş ve Rum tarafıyla perensip anlaşmalarına varmıştır.

İşte Annan Planı yoluyla KKTC'nin hızla tasfiye edilmesi ve Kıbrıs Türklerinin egemenliğini tanımayarak bir tür azınlık statüsüne indirgemesinin altındaki gerçek neden budur.

Bu belgenin yangından mal kaçırırcasına kabul edilmesi için Türkiye ve Kıbrıs Türklerine baskı yapan AB, kendi kurumlarında Rumlarla söz konusu petrol ve gaz konularında çeşitli görüşmeler yapabilmişlerdir.

Bütün bu gerçekler ışığında, Kıbrıs'la ilgili bütün bölgesel ve uluslararası görüşmelerde, Doğu Akdeniz'deki enerji kaynaklarının temel bir konu olarak yer alması kaçınılmaz bir şarttır." *(Lefkoşa AA, 10.12.2003)*

3'LÜ KOMİSYON ÖNEMLİ BİR DELİL

Güney Kıbrıs'ın önemli amaçlarından biri petroldür açıklamasının haklılığı, 25 Eylül tarihinde üç tarafın birlikte komisyon kurmaya karar vermesiyle belirginleşti.

"Kıbrıs Rum Kesimi, Mısır ve Suriye, bölgede denizde olduğu saptanan petrol yatakları konusunda üç kişilik ortak bir komisyon kurmayı kararlaştırdı. Bölgedeki petrol konusunda ortak hareket edilmesini hedefleyen söz konusu ortak komisyonun kurulması, Mısır Petrol Bakanı Samah Fahym'in Rum Kesimi'ne

gerçekleştirdiği ziyaret sırasında karar verildi. Rum Kesimi ise sadece komisyon kurulmasıyla sınırlı kalmamasını petrolün çıkartılması yönünde ortaklık inşasını hedefliyor." *(Lefkoşa AA, 25.09.2003)*

Oğul Denktaş'tan hemen sonra baba Denktaş oğlunun açıklamalarına destek verdi.

Rauf Denktaş:

"Serdar Denktaş'ın Kıbrıs'ın etrafında geniş ve çok güçlü petrol kaynakları olduğu ve bütün kavganın nedeninin bundan kaynaklandığı yolundaki teşhisi isabetli. Çünkü Rum tarafının bu konuda yıllardır Mısır ve Suriye'yle anlaşmalar yapmaya çalıştığını ve Amerikan şirketlerinin bu işe giriştiğini biliyoruz. Sismik gemisi son zamanlarda gelip araştırma yapmıştır. Bu petrollere sahip çıkmak için Kıbrıs'a sahip çıkmak istiyorlar.

Amerikan şirketleri bu konuda bizimle ilgilendi ve Rumlarla yaptıkları anlaşmaları bize haber verdiler. Amerikan şirketleri, bizimle de anlaşma yapmak için müracaat ettiler. Bu konular hem Türkiye hem bizim tarafımızdan irdelenmektedir, tezekkür edilmektedir. Bizim karasularımızda, Türkiye'yle aramızda olan petrol kaynaklarından istifade etmek hakkımızdır. Rumlarla bir ortaklık olduğunda, tabiatıyla her konuda da ortaklık yüzde elli yüzde elli yürüyecektir. Onun için hiç kimse merak etmesin, gelecek daha müreffeh, daha güzel olacaktır. Dolayısıyla önümüze her kemik atana kuyruk sallamaya kimsenin niyeti yoktur. Her 'gel' diyenin davetini değerlendirmek lazımdır. Bizi nereye, kim davet ediyor. Bakınız bakalım, Simitis davet ediyor, Hristofyas davet ediyor, Papadopulos davet ediyor. Yol dolaylı Enosis'tir. Annan Planı bizi buraya götürmektedir. Aklımızı başımıza alalım.

Hep bu konuların tedbirini alacak durumda olduğumuzu ve bizim sahillerimizin bize ait olduğunu, sahillerimize yakın karasularının bizim olduğunu ve bu petrol kaynaklarından bizim de

istifade edeceğimizi ve istifade etmemiz için de bir uğraş içerisinde olduğumuzu herkesin bilmesinde yarar vardır. Yani Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin geleceği açıktır, parlaktır, güçlüdür. Bundan kimsenin şüphesi olmasın, yeter ki sabırla bu vatan müdafaasını sürdürelim." *(Lefkoşa, AA 11.12.2003)*

KIBRIS'TA PETROL, TÜRK'ÜN TÜRK'E PROPAGANDASI MI

Kıbrıs ile Türkiye arasında veya Kıbrıs'ın çevresinde zengin petrol yatakları bulunduğu herhangi bir temele dayanmayan bir propaganda değil.

Bilim adamlarına kulak verildiğinde de bu[A7] , açıkça ortaya çıkacaktır. Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü'nden iki jeoloğun makalesi bunun ispatı. Makalenin adı 'Türkiye Sedimantasyon Havzalarında Petrol İmkânları'. Yazarları Cahit Erentöz ve Zati Ternek.

Makale, Türkiye'de petrol olması muhtemel sahaları 3 bölüme ayırıyor ve bunlara şöyle sınıflandırıyor. "Çok Ümitli Sahalar, Ümitli Sahalar, Az Ümitli Sahalar" Buna göre çok ümitli sahalar şunlar: "Antakya–İskenderun, Güneydoğu Anadolu, Adana–Mersin–Mut, Trakya"

Bu kez Necdet Egeran konuşuyor:

"İskenderun Körfezi'nde deniz altında bir takım strüktürler mevcut olduğu kabul edilmekte ve petrol için istikbal vaadetmektedir." *(MTA Jeofizik Etüdler Adana Havzası)*

Petrol dünyası ile ilgilenenler Henry Deterding ismini çok iyi bilirler. Deterding bugün SHELL olarak bildiğimiz şirketin kurucularındandır. O da Türkiye'de iki bölgeye dikkat çekiyor bunlardan biri de İskenderun Körfezi.

Bundan 50 yıl önce Derek Patmore isimli gazeteci İskoç Scotsman adlı gazetede Deterding'in görüşlerini aktarıyor "Diğer mühim bir petrol bölgesi de İskenderun'dur. Hollandalı Petrol

Kralı Sir Henri Deterding, Türkiye'nin bu bölgesinde büyük miktarda petrol bulunduğuna öteden beri kanidir ve mütehassısların tetkikleri onun haklı olup olmadığını gösterecektir."

Deterding böyle söylerken elbette bir dayanağı vardı. Bugün hâlâ İskenderun'un Çengen yakınlarında petrol kendiliğinden yeryüzüne sızar.

Bugün bilenen en büyük petrol rezervleri Musul ve Kerkük'tür ve Osmanlı'dan, koparılmalarının sebebi petroldür ancak Osmanlı Devleti'nin topraklarında alınan ilk petrol arama imtiyazının İskenderun ve çevresiyle ilgili olduğunun kaçımız farkında. *(Petrolün Türkiye'de Tarihçesi, MTA dergisi Sayı: 39, 1949)*

Türkiye'de petrol bazılarınca alay konusu yapılıp bu meyanda söylenenler "boş laflar" olarak adlandırılırken birileri aslında konunun ne denli önemli olduğunun farkında.

"İngilizler petrol arıyor:

İngiliz ordusuna ait 'HMS Enterprises' isimli oşinografi ve hidrografi gemisi 7–10 Şubat günleri Güney Kıbrıs'ta bulundu. Gemi önce Limasol Limanı'na, daha sonra denize açılarak Ağrotur açıklarına demirledi. Geminin hızını düşürmesi ve motorlarını sürekli açık tutması, denizin derinliklerinde araştırma yaptığının ve petrol yatağı araştırdığının göstergesi." *(Fileleftheros gazetesi, 26.02.2005)*

Kıbrıs'ta İngilizlerin bir askerî üssü bulunuyor. Ada ve çevresindeki petrolün varlığına da İngilizlerin ilgisizliği düşünülemez bu durumda. Doğu Akdeniz'e bakan İngiliz üssü çok önemli bir konumda.

İngiltere Savunma Bakanlığı Sözcüsü An Mod: "HMS Enterprise gemisi Kıbrıs'ta petrol yatağı aramadı. Gemi oşinografik tetkikler yapan küçük bir araştırma gemisi. *(Sunday Mail, 28.03.2005)* diyerek ülkesini savundu. Fakat bu, kafalardaki şüpheyi bitirmeye yetmez.

Prof. Dr. Mehmet Ayan, Petrol Jeoloğu:

“Kıbrıs’ta İngilizlerin üssü var, bizden 100 seneliğine kiraladılar. İngiltere Hong Kong’u Çin’e iade etti ama Kıbrıs’ta hâlâ duruyorlar.” *(Enerji dergisi, Nisan 2002)*

Kıbrıs ve çevresindeki petrole sadece İngilizlerin ilgisi yok. 1987 Martında Kıbrıs Rum Kesimi’ndeki Sovyet Büyükelçisi Yuri Fokin “Kıbrıs açıklarında petrol arayacaklarını” 383duyurunca yer yerinden oynamıştı.” *(BYEGM, Ayın Tarihi, Mart 1987)*

BİLGİ KANALLARININ KİRLETİLMESİ

Benim asıl merak ettiğim ve takıldığım konu ise Kıbrıs’ın o çok tartışılan seçimleri sırasında Mehmet Ali Talat’ın açıklaması ve siyasilere bilgi ulaştırılırken bilgi kanallarının nasıl kirletildiği…

Talat, Serdar Denktaş’ın, “AB ve ABD Kıbrıs’ın çevresindeki zengin petrol yataklarını kontrol etmek için, Kıbrıs’ı ele geçirmek istiyor” açıklamasıyla ilgili bir soru üzerine “Kıbrıs'ın çevresinde petrol olduğu" söylemlerinin, “bilim–kurgu” olduğunu öne sürmüştü.

Hatta kendisine bu soruyu soran gazetecilere de; Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Dr. Hilmi Güler’in açıklama yaparak petrol var iddialarının temelsiz olduğunu söylediğini iddia etmiş ve kendine dayanak yapmıştı. *(Lefkoşa AA 12.12.2003)*

Peki, Güler “Kıbrıs ve Türkiye arasında petrol var” düşüncesi için gerçekten “temelsiz” mi demişti. Hayır!

Talat bu sözleri söylemeden daha bir gün önce Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Dr. Hilmi Güler: “Mersin–Silifke açıkları ve Kıbrıs, TPAO’nun etüt yaptığı ve ilgi alanında olan yerlerdir. Bu alanlar, TPAO’nun uzun zamandan beri üzerinde çalıştığı alanlardır. Biz tıpkı Doğu Karadeniz’de olduğu gibi orada da çalışmalar yapıyoruz. Bu alanlar bizim önem verdiğimiz, muhtemelen de petrol olduğuna inandığımız alanlardır.” demişti. *(Ankara AA, 11.12.2003)*

Güler'e göre buraları, yani Akdeniz, petrol ve doğal gaz bakımından önemli beklentiler olan bölgelerdi.(Aralık 2003)

Siyasilere bilgi verilirken bilgi kanallarının nasıl kirletildiğinin bir resmidir işte bu. Çok önemli bir konuda insanlar ağızlarından çıkanlarla nasıl bağlanıyor ve onların ağızlarından çıkanlarla toplumlar nasıl yönlendiriliyor. Açıkça ortada…

TPAO'dan o dönemde Genel Müdür Yardımcısı olan Mete Gürel açıkça diyor ki:

"Çok büyük potansiyel içeren yerlerimiz var. Mesela Karadeniz, Doğu Karadeniz, Batı Karadeniz yine aynı şekilde, Mersin Körfezi, İskenderun Körfezi ve Ege Türkiye'nin hakikaten ileriye dönük olaraktan büyük petrol ve gaz rezervlerini içerebilecek yerler." *(İstanbul Petroleum Fuarı, 2003)*

Gazeteciler de zaman zaman yanılabilir ama Kuzey Kıbrıs gibi bir yerde yani her an bilgi akışının bulunduğu yerde bunun olması zor. Bütün gelişmeleri yakinen takip eden Kıbrıs Türk Basın Konseyi Başkanı İsmet Kotak, petrolün varlığından emin olanlardan.

İsmet Kotak:

"Rum Kesimi Mısır'la bir petrol araştırma anlaşması imzaladı. Haritalara göre KKTC ile Türkiye arasındaki denizde zengin petrol kaynakları var. Kuzeyde Mısır'ın ne işi var, ama harita meydanda, Rum gazeteleri de yayımladı bunu. Rumlar sadece Mısır'la değil Kıbrıs'ı çepeçevre saran yedi ülke ile anlaşma yaptı. Buna İsrail ve Suriye de dâhil." *(Aksiyon dergisi, 04.05.2005)*

ŞÜPHEYE KATKI

Kıbrıs ve çevresinde zengin petrol ve doğal gaz yatakları bulunduğu iddiasını dile getiren baba ve oğul Denktaş niçin son ana kadar bunu açıklamadılar. Bu önemli bir soru işareti? Talat'da haklı olarak bunu irdeledi. Oysa Denktaşlar bu gerçeği yıllardır biliyorlardı. Bildiklerini de sonradan öğreniyoruz.

Aydın Candabakoğlu, gazeteci:

"Pazar günü yapılacak seçimler öncesinde iktidar ve muhalefet liderleriyle yaptığımız geniş sohbetlerin ardından, Sayın Denktaş'ı da Lefkoşa'daki Cumhurbaşkanlığı Sarayı'nda ziyaret ettik.

Kameralar, mikrofonlar kapandıktan sonra, yemek süresince sohbetimize devam ediyoruz. Çok önemli ve ilginç şeyler anlatıyor, ama yayınlanmamak şartıyla. O koşula, kendileri izin vermedikleri sürece uyacağız ama konuşmanın bir bölümünde, bir Amerikan şirketinin Kıbrıs karasularında yaptığı petrol aramalarıyla ilgili çalışmalarına değiniyor.

'Aslında geçenlerde Türkiye'nin Enerji Bakanı da açıkladı. Akdeniz'de petrol ve doğal gaz var diye... Onun için artık ben de rahatlıkla konuşuyorum' diyor. Yani, bu bölümün bu durumda 'off the record'luk yanı kalmadı demek istiyor.

Cumhurbaşkanı Denktaş'ı dinliyoruz:

Bize geldiler. Rum tarafına da gitmişler. 'Petrol var, arama ve sondaj yapmak istiyoruz. Size de pay veriyoruz. Rumlarla aynı oranda' teklifini getirdiler. Durumu her konuda olduğu gibi, Ankara'ya bildirdik. Aradan uzun süre geçti, bir cevap alamadık. Bu arada Rum karasularında aramalarına başladılar. Bir süre önce tekrar geldiler bize. Rumlar'ın yanı sıra, Mısır ve İsrail'le de anlaşmışlar. Anlaşılan, petrol bizim karasularımızda. 'Teklifimiz aynen geçerli' dediler. Biz yeniden Ankara'ya bildirdik. Bize gelen cevapta, Ankara 'Arama çalışmalarını biz yapacağız' diyor. Nitekim bu konuda açıklamalar da yapıldı. Bizim için Ankara önemli tabii. Amerikan şirketini gönderdik." *(Aydın Candabakoğlu, Tercüman gazetesi, 11.12.2003)*

Kıbrıs'taki petrolün varlığı o kadar kesin ki. Bir ABD şirketi adada kayda değer petrol olduğu için yapacakları çalışma sonunda KKTC'ye % 50 pay bile önerdi. *(Aksiyon dergisi, Mayıs 2005)*

Açıkça görülüyor ki Kıbrıs ve zengin petrol rezervleri denklemi seçim kazanmak için ortaya atılmış "bilim–kurgu" değil. Ancak tartışılacak nokta seçim öncesi koz olarak kullanılmış gibi görünüyor.

Kıbrıs sorununun halledilememiş olması bölgedeki petrolden yararlanma imkânını kısıtlıyor.

Dışişleri Eski Bakanı İlter Türkmen bu konuya dikkat çekiyor.

"İyi de çözüm olmadan bu petrolden KKTC ve Türkiye nasıl yararlanacak? Statüsü tartışmalı Kuzey'deki deniz bölgerinde kim yatırım yapacak? Çözüm olmadıkça Güney Kıbrıs tek başına Güney'deki kaynaklardan istifade eder. Çözüm olursa tüm kaynaklardan iki taraf da yararlanır." *(Hürriyet gazetesi, 13.12.2003)*

Çözüm olacak mı iki taraf da kazanacak mı? Bu sorunun cevabını vermek şu satırların yazıldığı sıralarda çok zor. Fakat sorun çözülürken iyi niyet şart ama bugüne kadar bunu göremedik.

İYİ NİYET ŞART

Annan Planı haritasının Yunanistan'ın Kurmay Subayları tarafından hazırlandığı MGK toplantısında dile getirildiği haberi gazetelerde yer aldı. *(Milliyet gazetesi, 07.04.2004)*

Şimdi aşağıdaki Annan Planı'nın ilk haritasına bakalım:

Kaynak: http://www.phileleftheros.com/extras/xartisb.gif

Haritada açıkça görüldüğü gibi, KKTC'nin en ucundaki toprakları alınıp Rum Kesimi'ne veriliyor. Peki, bu durumda ne olur bir düşünelim?

Kıta sahanlığı gündeme geldiğinde Türkiye, Güney Kıbrıs'la arada kalan denizi paylaşmak zorunda kalır. Tabi denizin altındakileri de…

Tabi Annan Planı'nın Yunanlı Kurmay subaylarca yapıldığı ortalığa yayılınca: "Anadolu ile Kıbrıs arasındaki Akdeniz sularında petrol bulunduğuna ilişkin tespitler olduğunu hatırlatan askerler, olası anlaşmazlıkların yeni bir 'Ege sorunu' doğurabileceğini belirttiler." *(Milliyet gazetesi 07.04.2004)*

Kilit cümle bu. Ege petrolünden faydalanamama sebebimiz de kıta sahanlığı değil mi?

Eğer yukarıdaki harita kabul edilseydi, sadece İskenderun Körfezi'yle arası değil boylu boyunca Akdeniz sahilleri için de problem oluşacaktı. Örneğin Mersin ve açıkları da petrol ve doğal gaz açısından zengin.

21.07.2000'de Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı ile ABD merkezli EL Paso isimli şirket arasında Mersin ve İskenderun körfezlerinde doğal gaz çıkarmak için "Ortak Operasyon" anlaşması imzalandı. 20 milyon dolarlık masrafları EL Paso karşılayacaktı. Çalışmaların 1 yılda tamamlanması kararlaştırıldı. TPAO Genel Müdür Yardımcısı Osman Demirağ bu anlaşmanın sonunda sürekli enerji sıkıntısı çeken ülkemizin bu sıkıntılarının hafifleyeceğini söylüyordu. *(Zaman gazetesi, 21.07.2000)*

Bu gelişmeden yaklaşık bir yıl sonra Mersin ve İskenderun körfezlerindeki çalışmaların sonucunda, doğalgazın varlığının tesbit edildiğini öğrendik.

TPAO Genel Müdür Vekili Ali Türkoğlu:

"Amerikan enerji şirketi El Paso işbirliğinde, Mersin ve İskenderun körfezlerinde bir yıldır süren doğal gaz arama çalışmaları olumlu sonuç verdi. Sondaj yapılarak test edilmesi aşamasına

gelindi. Keşfedilen doğal gazın, öncelikle Adana, Mersin ve İskenderun'da kullanılması düşünülüyor. *(Akşam gazetesi, 16.07.2001)*

Ege'deki petrolü anlatırken Emekli Tümamiral Gökmen Keçeci'nin açıklamaları burada tekrar önem kazanıyor:

"Ali (Dinçmen– Det Norske Veritas petrol–doğal gaz arama şirketi) araştırmanın bittiğini, ancak raporu getirmesinin imkânsız olduğunu, eğer böyle bir davranış içine girerse işinden olabileceğini söyledi. Saatlerce dil döktüm. Hatta silahla tehdit ettim, ama nafile. Ali hiçbir şekilde raporu getiremiyeceğini söyledi. Ancak bu kadar zorladıktan sonra bana petrol olan yerleri haritada gösterdi. Ege Deniz'inde Sakız Adası–Türkiye ve Kıbrıs–Türkiye arasında verimli yatakların bulunduğunu, çanakların (petrol yatakları) en önemli ve verimli noktaların Türk karasularında olduğunu belirtti." *(Aksiyon dergisi, 85)*

3 MAYMUNU OYNAYA DURSUNLAR

Biz var mı yok mu diye düşünelim, tartışalım hatta bazı kelli felli adamlar konuyu alay mevzusu yapadursun Kıbrıs Rum Kesimi resmî petrol ve doğal gaz araştırmalarını yürütüyor.

"Akdeniz'de Ortak Petrol Aranacak.

Rum Kesimi, petrolün çıkartılması yönünde ortaklık kurmayı hedefliyor." *(NTVMSNBC, 2004)*

Nikos Rolandis, Mısır'la, Suriye ile ilgili görüşmelerinin konusunun Akdeniz petrolleri olduğunu gizlemiyor bile. Rolandis 2000'li yılların başından bu yana Mısır'a sürekli gelip gidiyordu. Konuyu netleştiren ilk resmî açıklamasını da 26.03.2002 tarihinde Kahire dönüşü yapmıştı. Rolandis "Doğu Akdeniz'de zengin petrol ve gaz yatakları bulunuyor"diyordu. *(CBC–Cyprus Broadcasting Corporation, 07.30 Radyo Haberleri, 26.03.2002)*

Türkiye'nin en kıdemli Jeoloji Yüksek Mühendislerinden ve Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü'nden Mustafa Şenel

ülkemizin petrol açısından ümit vaad eden sahalarını şöyle sıralamıştı hatırlarsanız: "En önemlisi Güneydoğu Anadolu Bölgemiz. Denizlerimiz var: Ege Denizi, Akdeniz, İskenderun Körfezi..." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Salahi Diker, Türkiye'nin ilk petrol jeologlarından. O da, net bir biçimde Adana–İskenderun Körfezi –Antakya üçgenini zengin Güneydoğu Anadolu Bölgemizin batı kanadı olduğunu vurguluyor. *(Türkiye'de Rejyonal Gravimetrik ve Manyetometrik Etüdler ve Petrol İmkânları, MTA dergisi)*

Aynı benzetmeyi TPAO Genel Müdürü (2003) Doç. Dr. Saim Dinç de yapmamış mıydı?

"Madison'la çalıştık. Akdeniz'in, İsrail tarafında, Mısır tarafında denizde çok ciddi gaz, petrol üretimleri var. Akdeniz'de çok ciddi üretim var. Biz kendi sularımız içindeki Akdeniz'e daha fazla önem vermek istiyoruz önümüzdeki sene. Çünkü denizden karaya doğru devam ederseniz, Kerkük'e doğru, Bağdat'a doğru, Arabistan'a doğru, denizin karadaki uzantısında çok büyük petrol var(Karadaki yapının aynısı denizde devam ediyor demek istiyor) ve birileri de İsrail'de, Mısır'da ve başka yerlerde, denizde petrol üretiyorlar, çok iyi çok güzel boyutlarda, petrol ve doğal gaz üretiyorlar. *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Türkiye'de petrol olan her yerde, ülkemize vakit kaybettirilmesinin en belirgin örneklerinden birini, Kıbrıs ve Türkiye arasındaki bölge temsil eder. Dinç, Kerkük–Musul petrollerinin devamı denizde, Doğu Akdeniz'de diyor. Bunları söylediği yıl 2003. Oysa O, bunları söylemeden yaklaşık 60 sene önce Taşman "Cenubi (Güneyeözgü) Türkiye'de Petrol İhtimalleri" isimli makalesinde bölgenin petrol açısından potansiyeline dikkat çekiyor. (1939) Yani O zamandan bugüne konu biliniyordu. Ve o günden bugüne heryerde olduğu gibi Türkiye ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti arasındaki petroller de özenle gözden kaçırıldı.

Sinan Aygün Ankara Ticaret Odası Başkanı:

"ABD petrol olmayan yeri sevmez. Ancak Kıbrıs açıklarında petrol olduğunu gizlemeye çalışıyorlar. Geleceğin enerji merkezi Kıbrıs olacak. Bu da AB, ABD ve İngiltere'nin iştahını kabartıyor." *(ATO Basın Bülteni, 06.08.2005)*

PETROL OLMASA
İKİ DÜŞMAN BİRARAYA GELİR MİYDİ

Doğu Akdeniz'de Türkiye, Suriye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti arasında kalan üçgende eğer petrol olmasa hiç düşman ülkeler petrol için yan yana gelir miydi? Sözünü ettiğimiz ABD şirketi ile Suriye arasında yapılan anlaşma.

Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad 29.01.2004'de çok ilginç bir petrol sözleşmesini imzaladı. Beşar Esad'ın onayladığı petrol sözleşmesinin tarafları Amerika Birleşik Devletleri'nin Teksas Eyaletinde bulunan Veritas DGC şirketi ile Suriye'nin Devlet Petrol Şirketi (SPC).

Amerika Birleşik Devletleri Hükümet Sözcüsü'nün Suriye'yi sürekli uyardığı, Irak Harekâtı'ndan sonra yönünün bu ülke olduğu dilden dile dolaşırken bu yeni anlaşma gerçekten ilginç doğrusu. Üstelik anlaşma ile petrol aranacak alan bizim için de önemli.

ABD ve Suriye şirketleri'nin petrol arayacağı yer Suriye karasuları. Yani Kıbrıs ve Suriye arasındaki deniz alanı.

Suriye'nin resmî SANA haber ajansına göre, 4 milyon dolarlık sözleşme, Suriye'nin, Akdenizde'ki kıta sahanlığı içinde sismik ve jeofiziksel testler yapılmasına imkân veriyor.

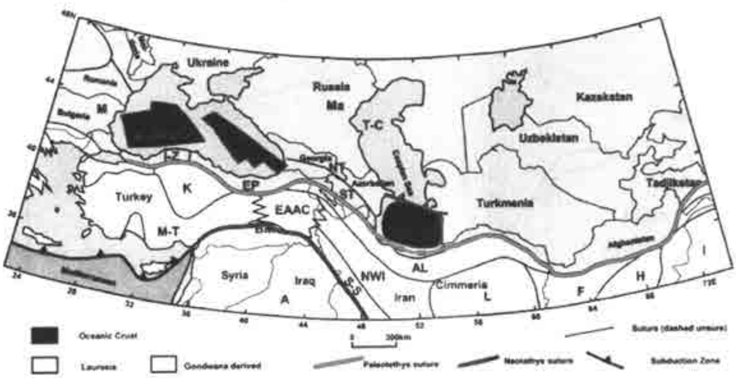
Evet, o bölgede yani Kıbrıs, Türkiye, Suriye arasındaki bölgede petrol olmasa ABD ve Suriye şirketleri nasıl bir araya gelir de petrol aramak için ortak hareket etme kararı alırlar?

Üstelik ABD Başkanı George Bush'un, Suriye'ye karşı müeyyide kararı uygulayacak kadar ilişkileri gerginken...

HEY GİDİ KARADENİZ HEY!

Türkiye kamuoyu televizyonda ilk kez Samanyolu Haber'de Karadeniz'in Hazar kadar zengin petrol yataklarına sahip olduğunu duyduğunda şaşırmıştı.

Televizyon, BP'den Steve Hall ve Vanessa Struck'un Houston Geologıcal Socıety yani Houston Jeoloji Derneği'nde yayınlanan makalesi ve makalenin temsili haritasını açıkladı. Makale özetle Karadeniz'den Türkmenistan'a kadar uzanan bölgede, tarihî tektonik hareketlerin 2000'den fazla büyük petrol haznesi oluşturduğuna dikkat çekiyordu. 2000 adet!

Harita'da Karadeniz üzerinde iki mavi alan işaretli. Bir işaretli alan daha var. Güney Hazar. Yani bugün Ortadoğu petrolleri kadar zengin olan alan. Denmek isteniyor ki Karadeniz'deki bölge de tıpkı Hazar Denizi'ndeki gibi büyük ve önemlidir.

Enerji Bakanı Hilmi Güler'in "İlk bulgulara göre Karadeniz'deki petrol rezervi beklentilerimizin de ötesinde" açıklaması; boşuna söylenmiş değildir.

Temmuz 2005 başında TPAO ve BP birlikte sondaja başladılar. Sondaj için harcanacak yani tek delik için ödenecek para 100 milyon dolar. Bu miktarda bir parayı kazanmak için bir sanayi kuruluşunun ne denli büyük olması gerektiğini düşünelim. İşte bu kadar büyük bir para eğer ümit yoksa harcanmaz. İşte o yüzden yetkililer kendinden emin konuşuyorlar.

TPAO Genel Müdürü Doç. Dr. Saim Dinç:

"Bizim o bölgede petrol bulabileceğimizle ilgili, son derece sevindirici, son derece cesaret verici gelişmeler var. Sadece bunları sizlerle paylaşmak istedik. 2005'in ilkbaharına kadar, bu projede harcanacak para 100 milyon dolardır. Eğer siz, çok güzel şeyler görmezseniz, çok güzel şeyler beklemezseniz eğer, bu yatırımları yapmazsınız." *(TPAO, BP Ortak Basın Toplantısı, 2004 Ankara)*

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Hilmi Güler de aynı noktanının altını kalemle çiziyor: "BP ciddi bir kuruluş, Karadeniz'de petrol olmasa bu tür çalışmaları yürütmeyebilir." *(Basın Açıklaması, Ankara, 23 Ekim 2003)*

BEKLENTİ ÇOK BÜYÜK

TPAO Genel Müdürü Dinç:

"Ümit ediyorum sondajlar bir keşife dönüşecekler. 150 bin varil günde petrol bekliyoruz. Şu anda Türkiye'de ürettiğimiz 30 bin varil. Türkiye'nin çehresini değiştirebilecek boyutta bir beklenti var. Ülkemizin çehresini değiştirebilecek bir potansiyel görüyoruz orada. Hazar havzasına petrol veren çok güçlü güzel bir jeolojik yapı var. O yapının en azından Doğu Karadeniz'de de devam ettiği net bir şekilde görülüyor. *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Enerji Bakanı Hilmi Güler Karadeniz'i kast ederek "İnşallah petrolde dışa bağımlılığımız biticek." diyerek ümidi artırıyor.

Ancak konunun çok daha önemli bir boyutu var. Karadeniz'de biz petrolü yeni keşfetsek de petrol, varlığını on yıllardır lisan–ı hâliyle bağırıyordu. Nasıl mı?

KARADENİZ'DEKİ PETROLÜ DE ON YILLAR ÖNCE BİLİYORLARDI

Tarih 1937. Anadolu'da ilk jeologların çalışma yaptıkları yıllar. Tabi daha önceki bölümlerde yer aldığı gibi % 90'ı yabancı. Geri kalanı da yurt dışından getirilmiş Türk bilim adamları.

Dr. P. Arni Anadolu'nun geçit vermeyen ücra köşelerini kare kare dolaşıyor ve "Anadolu'nun Umumi Bünyesi ile Mineral ve Petrol Yatakları Arasında Münasebetler" isimli makaleyi kaleme alıyor. Nerede ne var tek tek yazıyor. İşte Karadeniz'deki petrole işaret eden satırları:

"Karadeniz sahili cenup (güney) mıntıkasında küçük sızıntılar bulunduğu haber verilmektedir. Bu sızıntılar, garbı(batı) kömür havzası ile Rize mıntıkası arasındaki Karadeniz sahil dağların büyük bir kısmını işgal etmektedir. Meşhur Boyabat membaı bu sektörde bulunmakadır.

Sızıntıların adeden pek çok olduğunu nazarı itibare alacak olursak…"

Bu bilgiler Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü'nün 1937 kayıtları altında bulunuyor ve açıkça diyor ki sahil boyu sızıntılar var ve bunların adedi büyük.

Bazı yayınlarda, Karadeniz'de petrolün varlığı belirtildikten sonra nokta tarif bile veriliyor:

"Rize şehrine 20 kilometre mesafede Kıble Irmağı'nın denize aktığı mahalden üç kilometre uzakta denizin üstünde neft tabakaları rakit (kapalı) havalarda gözükmektedir." *(Türkler ve Madencilik, MTA Yayınları)*

1950 yılında hazırlanan bir başka makalede daha fazla detay veriliyor:

"Çayeli–Mapavri: Karadeniz sahilinde Rize'nin 22 kilometre doğusunda olup evvelce Mapavri şimdi Çayeli denilen bucağın denizinde petrole rastlandığı eskiden beri malûmdur. Bu çevrede dağlar sahil boyunu sert yamaçlarla takip ederler. Petrol emaresi kasabadan 31–32mil açıkta ve kuzey batı istikametinde görülür. Petrol görülen sahada denizin derinliği 68 kulaçtır. Petrol renklerinin kapladığı saha epeyce geniş olduğundan yerin kesin olarak tayini güç ise de genel olarak istikameti seçmek mümkündür. Sızıntının –tezahürün– olduğu yere gelindiği vakit göz rengârenk bir manzara ile karşılaşır. İlk nazarda açık kahverengi bir yosun gibi görülen madde (gösteri) toplanıp tetkik edilince koyu renkte bir petrol habbeciği meydana geldiği görülür. Gazla karışık (memlu) petrol habbelerinin deniz sathına çıktıkları vakit patlayıp petrol renkleri ortaya çıktığını (neşrettiğini) müşadede etmek mümkündür(kabildir). Bu enteresan petrol tezahürü havanın sakin olduğu günler ya sabahleyin erkenden veyahut akşama doğru en iyi görülebilir." *(C. E. Taşman, Türkiye'de Bitümlü Tezahürlerin Stratigrafik Yayımı, MTA dergisi Sayı: 40, 1950)*

KARADENİZ'DE PETROL CİNAYETLERİ Mİ İŞLENDİ?

Karadeniz'de ilk sondaj yapacak ekip TPAO ve BP... BP Exploration Başkan Yardımcısı Hugh Mc Dowell ümitlerin keşifle gerçekleşmesi durumunda günde çıkacak petrolün 150 bin varil olduğunu açıklıyor. *(http://www.enerjiforumu.com/gazete/?id=708)*

Bu rakam Türkiye'nin günlük tüketiminin 5'te 1'i.

Bayramlarını ve tatillerini Ordu'da geçiren Enerji Bakanına muhabirler memleketinde merakla soruyorlar, "Ne olacak Karadeniz'den petrol çıkacak mı?"

O da cevaplıyor:

“Doğu Karadeniz'de Türkiye'nin ihtiyacına yetecek kadar petrol var. Birkaç yıl içinde bunu kullanıma geçirebileceğiz. O zaman çok daha dik yürüyeceğiz.” *(Ordu, AA 25.12.2003)*

Bütün bunları duymak ve bilmek güzel fakat bu sözlerin söylendiği tarih yeni binyılın başı… 1937’den 2003’e kadar kaç yıl geçti? Tam tamına 66 yıl. Türkiye kaybettirilen –bu kaybettirilen kelimesini hiç aklınızdan çıkarmayın– 66 yıl.

Diyelim ki ilk deniz sondajlarının dünyada yapıldığı tarih, 1960’lar. Neden bu konuda hiç politika üretilmedi?

Üretilmez. Ürettirilmez çünkü.

“Yıl 1954, Schandler adlı bir Jeolog, Karadeniz'deki doğal gaz rezervlerinin Ghana'dakinden daha fazla olduğunu tespit etti. ‘Türkler rezervleri öğrenirse büyük bir ekonomik güce kavuşur.’ dedi. Schandler Amerika'ya kaçılırdı ve kaybolan insanlar listesine dâhil oldu.” *(Hüseyin Avni Sağeser, Rüşvet Kıskacı, Güneş gazetesi, Temmuz 1985)*

Kaybolanlar listesindeki bir başka kişi Altan Duransoy. Tam 10 yıl sonra…

“Gözden kaçırılan detaylardan biri Altan Duransoy’un öldürülmesi. Bir petrol mühendisi olan Altan Duransoy uzmanlığını ülkesinde değerlendirmek istemiş ve Karadeniz Bölgesi’nde araştırmalara başlamıştı. Karadeniz’de çok zengin petrol yatakları bulunduğuna dair haberi dostlarına, bu arada 27 Mayıs’ın önemli isimlerinden ve gençlik lideri Dr. Memduh Eren’e de ulaştırmış; ancak bir süre sonra ağır hasta olduğu haberi duyulmuş, bunun üzerine Dr. Memduh Eren, Duransoy’u tedavi etmek üzere yola çıkmış, hastaya ilk müdahaleyi yapmış, bilahare İstanbul’a getirmişti. Dr. Eren’e göre ‘mescalin’ adlı uyuşturucu ile zehirlenen Duransoy’un başka hiçbir rahatsızlığı yoktu. Daha sonra MBK üyelerinden Mucip Ataklı ile görüşen Dr. Eren, Duransoy’a sahip çıkılmasını istemiş, Duransoy, MBK’nın güvencesiyle çalışmalarına devam etmek üzere Ankara’ya gitmiş ancak bir ay

sonra 1965 yılının yazında ortadan kaybolmuş, cesedi boğazı kesilmiş bir durumda Çubuk Barajı yakınlarında bulunmuştu." *(Suat Parlar, Petrolün Ekonomi Politiği Hali Nebiler)*

Duransoy, 1954 Saint Joseph mezunu. Konuyu detaylandırmak gerçekten onun öldürülüp öldürülmediğini araştırmak için bir akşamüstü Saint Joseph'in yolunu tuttum. İlk gittiğimde kimseye ulaşamadım ama sonraki gidişimde hayatta kalan birkaç arkadaşıyla görüştüm. Görüştüğüm arkadaşları böyle bir ihtimali uzak görüyorlar. Hatta onun aslında intihar ettiğini söylüyorlar ama intiharının biraz şüpheli olduğunu da eklemeyi ihmal etmiyorlar. Zehirlenerek veya intihar süsü verilerek öldürülmesi yakaladığımız noktayı değiştirmiyor. O da "Karadeniz'de petrol vardır." demesi.

Karadeniz Teknik Üniversitesi Jeoloji Bölümünden Prof. Dr. Necati Tüysüz, dünyanın en büyük şirketlerinden BP'nin milyonlarca dolarlık masrafı göze alıp araştırma yapmasının petrolün varlığına delil olduğunu söylerken şu ilaveyi yapıyor: Çayeli açıklarında yıllardır petrol sızıntısı görülüyor. *(Yeni Asya gazetesi, 17.07.2003)*

Sızıntı varsa petrol var. Varsa neden vakit kaybettik?

Uzmanlar Karadeniz'deki petrol varlığı ayyuka çıkınca "Doğu Karadeniz'in petrol potansiyeli olduğu zaten biliniyordu, ispatlanmış bir sahaydı."diyorlar ama *(Akşam gazetesi, 31.03.2005)* bilindiği bu kadar aşikârken bugüne kadar bu yüksek sesle dile getirilmedi.

TRAJİK BİR TABLO: ZONGULDAK VE DİĞERLERİ

Türkiye her yıl Rusya'dan 18 milyar metreküp doğal gaz ithal ediyor. Rakam bu kadar büyük değildi. Ta ki doğal gazdan elektrik üretecek 3 enerji santrali devreye girene kadar. Türkiye'de bazıları, Dünya'da hiçbir yerde olmadığı ölçüde, yani % 55 oranında ülkenin bütün ihtiyacını yeni kurulan 3 enerji santralinden üretmeye karar verdi. Üstelik enerji santralini kuranlara ürettikleri elektriği almak için devlet garantisi verildi ve doğal gaz ithalatımız bir anda 18 milyar metreküp'e fırladı. Bu, 2002 yılında gerçekleşti. Oysa rakam bu kadar büyük olsa bile, Türkiye'nin hiç doğal gaz ithal etmese sadece Zonguldak'taki doğal gaz potansiyeli Türkiye'nin en az 40 yıl ihtiyacına yetecek kadar büyük.

1990 yılında TÜBİTAK, Ege, İTÜ, Hacettepe, Ankara Üniversiteleri ve Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü Zonguldak'ta ortak bir çalışma yaptılar. Çalışmanın konusu: "Zonguldak Taşkömürü Havzasında Kömür Kökenli Doğal Gaz Potansiyeli."

Çalışmanın neticesi; Doç. Dr. Sedat İnan–Projeyi hazırlayan ekipte– "Bizim yaptığımız araştırmaya göre 1.2 trilyon metreküp rezerv var. Ancak bunun üretim aşamasında yarısının kaybedileceği düşünülürse 600 milyar metreküp rezerv olduğu söylenebilir." *(Milliyet gazetesi, 08.11.2004)*

Bu çalışmanın ülkeye sunduğu imkân:

"Botaş yetkilileri: Türkiye, dışarıya doğal gaz ihraç eden ülkeler arasına girer. Mutlaka değerlendirilmeli. Böyle bir rezerv Türkiye'nin 30–40 yıllık ihtiyacını karşılar." (08.11.2004)

Sözkonusu doğal gaz için düğmeye basıldı. Doğal gazı çıkarma ihalesini HEMA kazandı. Üstelik çıkacak kömür kökenli doğal gaz ile bölgedeki grizu patlamalarına engel olunacak. İşin ilginç yanı bölgedeki doğal gaz 1960'lardan beri biliniyor. *(Muammer Çetinçelik, Dünyada Tabii Gazın Rolü, Maden Tetkik Arama Enstitüsü)*

Sadece Zonguldak değil... İşte Toreador isimli firmanın Karadeniz'deki doğal gaz potansiyeli ile ilgili yorumu: Toreador, Türkiye'de başarılı sondaj ve üretim programlarına devam ediyor. Batı Karadeniz'in yüzeyinde yapılan çalışmalarda 6 doğal gaz olması muhtemel alan var ve rezerv 200 milyar cubic feet ile 1 trilyon cubic feet arasında değişiyor. *(Toreador Reports Full–Year, Fourth–Quarter 2002 Results, Increase in Reserves)*

Düşünebiliyor musunuz? 200 ile 1 trilyon metreküp.

Hema Holding Başkanı Mehmet Hattat Türkiye'de petrol ve doğal gazın varlığına inananlardan. Hatta HEMA ile Toreador İstanbul Boğazı'ndan Romanya sahillerine olan bölgede birlikte petrol ve doğal gaz aramak için anlaşma imzaladılar. Hattat, "Bu sayede ülkemiz büyük oranda bu ürünlerin ithalatından kurtulacaktır. Türkiye'nin birçok yöresinde petrol ve doğal gazın bulunduğuna inananlardanım."diyor.

"HEMA birlikte arayacak.

Toreador'dan Başkan Yardımcısı Michael Fitzgerald 'Ellerindeki sismik verilere göre, Romanya sahilleri–İstanbul Boğazı arasında rezerv var' diyor ümidi pekiştiriyor." *(Türkiye gazetesi, 03.05.2005)*

Bölgenin ne denli önemli potansiyeli olduğunu ispatlayan bir gelişme 2005'te yaşandı. TPAO ve Madison Oil'in Akçakoca'da deldikleri sondajdan doğal gaz çıktı ve buradan en az 20 ile 30 yıl boyunca doğal gaz çıkarılacak.

Doğal gaz sadece Zonguldak ve Karadeniz'e münhasır değil. Trakya'da da 1900'lü yılların başından beri doğal gazın varlığı biliniyor. Hatta ilk petrol arama ruhsatlarının verildiği bölgelerden birinin adının Gazhane deresi olması önemli bir işaret.

SHELL'in petrol bulmak için açtığı kuyudan doğal gaz çıktığında yıl 1956 idi. *(Enerji dergisi, Nisan 2002)*

Amerikan Şirketinde çalışan petrol jeoloğunun "Trakya'da her 10 km'de bir kuyu açılsa doğal gaz çıkar" dediğini aklımızdan çıkarmadığımızda ortaya çıkan tablo açıktır.

Biz kendi imkânlarımızı kullanmak yerine ihtiyaçlarımızı ithal etmeyi âdet hâline getirdik. Bazıları, "çıkarmadığımız bu petroller stratejik rezervdir, başkalarında bitince bizdekini kullanırız." diye yanıltmaya çalışsa da artık uyanmanın vaktidir. Çünkü yakın bir gelecekte petrol devri bitecektir. Eğer stratejik rezerv bu kadar önemliyse neden ABD'de günde 20 varil petrol veren kuyular bile çalıştırılmaktadır?

TEK BAŞIMIZA HÂKİMİ OLDUĞUMUZ DENİZ "MARMARA"

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Hilmi Güler'in "Silivri'de 20 gündür yapılan çalışmada, bölgede ciddi doğal gaz kapasitesi bulunduğunu keşfettik." (Milliyet gazetesi 30.05.2003) sözlerini okuyunca bundan 1 yıl önce, Marmara Deniz'inde, Saros Körfezi'nde ve Ege Deniz'inde petrol sondajlarına katılmış, XY ile yaptığım röportaj geldi aklıma. Güvenliği için XY diyorum.

Röportaj yaptım. Bana anlattıklarının ana merkezinde Silivri'de denizde yapılan sondaj vardı.

XY:

"Yıl 88. Ben bir Amerikan Petrol Şirketinde işe başladım. ……. firması aracılığıyla. Platform sahibi ……'dı. ……. Türkiye'de 3 ayrı yerde araştırma yaptı. İlk Silivri'de yaptık. İkincisini Saros Körfezi'nde, üçüncüsünü Edremit Körfezi'nde. 3'er aylık.

İstanbul Silivri'de doğal gaz kaynağını bulduk. 3100 ile 4100 metre arasındaydı tam hatırlamıyorum rakamı şimdi. Denizin dibinde. O zamanki platformu kiralayan ……. idi. O anki kapasite o an dünyadaki 2. yüksek kapasiteliydi. Yani buluğumuz nokta. Bir hafta boyunca da yaktılar. Bütün körfez aydınlanıyordu. O gazın ışığıyla. Bütün Körfez aydınlanıyordu. Oradaki insanlara sorarsanız hatırlarlar. Bahsettiğim yıl 1988.

Ondan sonra Saros'a geçtik. Saros'ta petrol işaretine rastladık. Bir kaza geçti orada. Kuyuya zincir atıldı. Teknik arızalar çıktı. Orayı da iptal ettiler.

Sonra Edremit.

Ama esas ilgimi çeken bu doğal gaz oldu. Sonra 6 sene önce Türkiye'ye geldiğimde direkt, Tekirdağ'a gittim. İnsan verdiği emeğin karşılığını görmek istiyor. Orada bir çalışma yapıldı ve büyük bir masrafla yapıldı yani.

Sonra araştırma yaptım sordum falan. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na nasıl rapor vermişler bilmiyorum… Düşük rezerv göstermişler. Üretilmediğine üzüldüm.

Ben kendim bizim Amerikalı müdüre sordum (o zaman). Dedi ki 'Bizim araştırmamıza göre dünyadaki ikinci kapasitede ve bayağı da sevindiler yani. Kokteyl yaptılar ama sonucu (onu) ne denli bakanlığa iletmişler bilemem.

(O zaman) soru da soruyordum perde arkasıyla ilgileniyordum. O zaman o Amerika'lıya sordum. (O şimdi) Luisianna'da oturuyor. Hatta ondan sonra Endonezya'ya gittiler. Ben ayrıldım onlarla gitmedim. Onu sordum: 'Dünyadaki 2. işte kapasitede' dedi ……/

…. ….aynı zamanda…. ….'ların müdürüydü. Eşi …. Ankara Elçiliğinde çalışıyordu. Ankara'da oturuyorlardı. Bir süre önce …. aradım, 'ne zaman işe ihtiyacın olursa beni ara' demişti. Çünkü o platform dünyanın her yerinde dolaşıyor. Biz başlamadan önce Yunanistan Kavala'daydı. Ondan sonra Silivri'ye getirttik.

Orası hazır. Vana konuldu, boru çekilerek işletilecek şekilde hazırlandı. Onun vanası denizin dibinde hazır. O vanaya boru çekilip sahilde rafineri kurulacak. (Tekrar gittiğimde) üretilmemesi dikkatimi çekti. Rusya'dan sonra ikinciydi. 88'de Rusya birinci ise o zaman bizimki ikinciydi.

Ben aslında orada şef olarak başkasının atılmasıyla girdim. Meğer benden önceki onları mali olarak hep yanıltıyormuş. Dürüstlüğü seven bir insanım. Harama tevessül etmiş değiliz, Allah'a şükür. Çünkü babamızdan dedemizden görmüşüz. Dedem toprak ağasıydı. Doğu kökenliyiz esas.

...Balıkçı teknesini kullanıyorduk. Bir yaşlı adam ve iki oğlu vardı. Silivri Limanına giderseniz bulursunuz. Onları tanımayan yoktu. Sadece o gelebiliyordu. Çünkü yasak konulmuştu. 3 mil'den başka hiçbir sivil tekne yaklaşamıyordu.

Hatta hiçbir sivilin oraya girmesi mümkün değildi. Bir gün Silivri Kaymakamı beni oraya sok dedi. Çok ısrar etti.

Saros'ta da çalıştım. Saros'ta 'petrol çıktığı' haberi geldi. Ertesi gün dediler 'kuyuya zincir düşmüş'. Bütün emekler boşa gitti. Çünkü matkap kırdılar. Bir matkap dünyanın parasıydı o zaman. O kuyuyu da öyle kapattılar." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Görüldüğü gibi Enerji Bakanı Dr. Hilmi Güler ile 88'deki sondajlara katılan kişinin anlattıkları örtüşüyor.

DEPREM ARAŞTIRMALARI VE PETROL

1999 depremi Türkiyemizi sarstığında dünyanın dört bir yanından sismik gemiler Marmara'ya geldiler ve inceleme yaptılar. Suçlamak için yazmıyorum, elde ettikleri sonuçlarda Marmara Denizi'nin petrol ve doğal gaz rezerv bölgeleri de görünüyor muydu acaba? Bir başka açıdan değerlendirecek olursak; elde ettikleri sonuçları yerinde kendi uzmanlarımız da gördüler mi? Şüphe etmekte haklıyız çünkü önümüzde Sinop ve Kıbrıs örnekleri var.

Van Gölü'nde boydan boya geçen bir fay var ve göl deprem bölgesi. Eski Van Valisi'nin açıklamalarıyla öğrendiğimiz kadarıyla da gölün altında büyük rezervler var. Yani petrolle faylar arasında önemli paralellikler var.

Petrol jeologlarının ifadelerine göre onların önceliği fayları aramak. Marmara Denizi'nde de boydan boya geçen fay hattı var. Marmara Deniz'indeki tabi asfalt ve petrol sızıntılarının tesbit edildiği tarih 1900'lü yılların başına kadar uzanıyor. *(İmparatorluktan Cumhuriyete Petropolitik*, *s.69)*

Aslında konunun tartışalacak boyutu yok. Bir an önce kolları sıvayıp işe başlamak gerekiyor.

BÖYLESİ ZOR BULUNUR

Böylesi zor bulunur diye başlamamın ve Marmara'yı anlattığım bölümden sonra bu başlığı kullanmamın sebebi Trakya'da 1995 yılında Tharce Basin Natural Gas isimli şirketin yaşadığı bir olay. En iyisi önce, olayı yaşayanların ağzından dinlemek:

Prof. Dr. Mehmet Ayan:

"Haziran 1995'de Gelindere kuyusunu açtık, gaz beklerken petrol bulduk. Biz petrol bulduk, sevindik. Petrol bulunca petrolü bulup nerede depolayacağız? Sözkonusu gaz olunca depolamaya lüzum yok. Yerin altında duruyor, açıyorsun hiç sesi soluğu çıkmadan gidiyor istediğin yere kadar. Bulduğumuz petrolü depolamak için tanklar yaptırdık.

Bulduğumuz petrolün api derecesi 45'ti, çok kaliteliydi. Mesela petrolün api derecesi 35 – 40 olunca iyi petroldür. Api derecesi 20 ise ağır petroldür ve bu petrolün işlenmesi zordur. Rafineriler pek işlemek istemez." *(Enerji dergisi, 2002)*

Düşünebiliyor musunuz 45 api dereceli petrol. Bu tarz petrol, bugün petrol ülkelerinde bile nadir bulunan bir cinstendir. Gerçi, bulan şirket daha sonra verim düştüğü için bu üretimden vazgeçmiştir ama bu Trakya'nın durumunu anlatmak için manidardır.

Nerede zenginlik varsa oraya mutkala ilgi duyulur. Hani bugünlerde hep şunu konuşuyoruz: "Büyük Ortadoğu Projesi." Aslında temelleri seneler öncesi atıldı, bununla ilgili makaleler hazırlandı. Bunu, burada neden anlattığımı merak etmiş

olabilirsiniz. En iyisi önce 1995 yılında hazırlanan aşağıdaki haritaya bakalım:

Gördüğünüz gibi haritada Trakya Yunanistan toprağı olarak gösteriliyor.

Şimdi "Bunda büyütülecek bir şey yok. Fanatik düşünen herkes yurt dışında buna benzer haritalar hazırlıyor ve internette yayına veriyor. O kadar da ciddiye almamak gerekir." diyenler çıkabilir. Oysa bu haritanın yer aldığı çalışma; Amerika Birleşik Devletleri Ulusal Savunma Üniversitesi Ulusal Stratejik Çalışmalar Enstitüsü Editörlüğü'nde hazırlandı. Jed C. Snyder'in makalesi. Snyder, bir savunma analisti, akademik kariyeri var ve çalışmasının adı "Turkey's Role in The Greater Middle East"424 yani "Büyük Ortadoğu'da Türkiye'nin Rolü" Dikkat buyurunuz hazırlanış tarihi 1995. Oysa Türkiye daha 2005'ten itibaren Büyük Ortadoğu'yu konuşmaya başladı.

Şu anda Türkiye ve Yunanistan arasındaki ilişkiler iyi. Yani olması gerektiği gibi. Bu türden çalışmaların psikolojik harp boyutu her zaman vardır ama Akif'in sözü kulaklarımıza küpe olmalı:

"Geçmişten adam hisse kaparmış. Ne masal şey!
Beş bin senelik kıssa yarım hisse mi verdi?
Tarihi tekerrür diye tarif ediyorlar,
Hiç, ibret alınsaydı, tekerrür mü ederdi?"(Safahat)

EN ÖNEMLİ MESELE PETROL KANUNUMUZ

2000'li yıllara krizle giren Türkiye'ye kurtarıcı diye Dünya Bankası'nın eski çalışanlarından Kemal Derviş getirilmişti. Büyükadalı Derviş 15 günde 15 yasa diye bilinen yasaların hazırlayıcısıydı.

Onun ABD'den gelmiş olması, yabancı yani öteki olması için yeterliydi. 15 günde 15 yasaya verilen tepki öylesine büyüktü ki; nasıl olur da bir yabancı Türkiye'ye gelir Türkiye'nin geleceğini bağlayacak kanunlara imza atar tartışması büyük hararetle tartışıldı. Hâlbuki o, adıyla sanıyla Türk vatandaşıydı.

Ancak onun gelişinden 46 sene evvel adıyla sanıyla yüzde yüz bir yabancı tarafından Türkiye'nin en önemli kanunu yani Petrol Kanunu yapıldı.

PETROL KANUNUMUZU MAX BALL HAZIRLADI

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı açıklıyor (2005):

"1954 ve sonrası Türkiye'de yabancı özel sermayenin yatırım yapmasını sağlayacak liberal bir Petrol Kanunu hazırlanması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Böyle bir kanunun hazırlanması işi, 1952 tarihli İsrail Petrol Kanunu'nu başarı ile hazırlamış olan hukukçu ve Jeolog Mr. Max Ball'a verilmiştir. Modern bir Petrol Kanunu hazırlamak görevini üzerine alan Mr. Ball'a, kanunda bulunması istenilen prensiplere ilişkin hükümetçe verilen direktifleri iki noktada toplayabiliriz.

Türkiye'nin ihtiyacını karşılayıp, ihracata imkân verecek ham petrolün özel teşebbüs eli ve yatırımları ile süratli ve sürekli biçimde yurtiçinde aranması ve üretiminin sağlanması,

Özel teşebbüsün kuracağı rafinerilerin işleyeceği ham petrolden elde edilen ürünlerle memleket ihtiyacının karşılanması

Böylece, Mr. Ball tarafından hazırlanan 6326 sayılı Petrol Kanunu 1954 yılında yürürlüğe girmiş olup, 792 sayılı eski Petrol Kanunu yürürlükten kalkmıştır." *(Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Resmî Web Sitesi http://www.enerji.gov.tr/petrolmevzuat.htm)*

Peki, Max Ball kimdir?

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı kayıtlarına göre 1952'de İsrail'in Petrol Kanunu'nu yapan jeolog ve hukukçu.

Max Ball 1885 yılında, Lewis Henry Ball ve Jane Ann Hoff Statter'in oğlu olarak dünyaya geldi. (İsrail kaynaklı genetik soyağacı web sitesi www.kdo.co.il/fmtree/index.names.htm) Ball'ın İsrail Petrol Kanunu'nu yaptığını okuduğunuzda belki şaşırmış olabilirsiniz ne ilgisi var diye ama bu, İsrail gibi güvenliğini yüksek tutan bir ülkenin işini şansa bırakmadığının açık göstergesi.

"Max Ball 1906'da Maden Mühendisi diploması aldı, 1914'de de Hukuk. 1923 yılından itibaren Amerika Birleşik Devletleri Petrol Jeologları Birliği Başkanlığını yaptı." *(BYEGM, Ayın Tarihi, Ağustos 1954)*

Hayatı boyunca hep hayati görevler yaptı –ileride okuyacaksınız– son önemli görevi ise Türk Petrol Kanunu'nu hazırlamaktı. Hayatını kaybettiği tarih 28.08.1954 yani Türkiye'den ABD'ye döndükten sonra.

Türkiye'deki çalışmasını o günkü gazetelerimiz şöyle anlatıyor:

"Amerika'nın tanınmış simalarından ve hükümetimizin Petrol Kanunu'nun hazırlanması münasebetiyle değerli müşavirliğini yapmış olan Jeolog ve iktisatçı Max Bal, 28.08.1954'de Washington'da ani olarak vefat etmiştir. Max Ball, öldüğü vakit 69 yaşında idi. Lakin iki ay evvel Petrol Kanunu ile ilgili nizamnamenin hazırlanmasında gece yarılarına kadar çalıştığı, hatta bazı

akşamlar daha da geç kalarak nizamnamenin bir an evvel bitirilip Türkiye'ye getirilebilmesi için uğraştığı, bizzat orada bulunan ve daha genç yaşlarda olanlar tarafından gıpta ile müşahede edilmiştir.” *(BYEGM, Ayın Tarihi, Ağustos 1954)*

Merak edip biraz daha kurcaladım. Sonra İşletmeler Bakanı Sıtkı Yırcalı’nın basına verdiği açıklamaları buldum. Yırcalı önce 1953 Mayıs ayında Max Ball’ın Petrol Kanunu’muzu hazırlamak üzere geldiğini açıklıyor:

“Petrol Kanunu hazırlıklarında teknik ve hukuki bilgisinden istifade etmek için davet ettiğimiz tanınmış Amerikan petrol mütehassıslarından Mr. Max W. Ball memleketimize gelmiş bulunmaktadır. Bu sahada Milletlerarası bir şöhret kazanmış ve muhtelif memleketlerin müşavirliğini yaptığı gibi bizzat petrol kanunlarını da hazırlamış olan Mr. Ball memleketimizde 10 gün kadar kalacaktır. Bu müddet içinde lüzumlu her türlü malûmatı aldıktan sonra tahminen bir ay içinde çalışmalara başlıyabilecektir.” *(BYEGM, Mayıs 1953)*

Dönemin Başbakanı Merhum Adnan Menderes de onun Petrol Kanunu’muzu hazırlandığını anlatıyor.

“Biz, petrol kaynaklarımızın işletilmesinde ecnebi sermaye ile işbirliğinin zarurî olduğuna inanan bir parti ve hükümetiz. Bu meb'deden hareket ederek petrol kaynaklarımızın meydana çıkarılması hususunda bilhassa Amerikan dostlarımızın bize yardım edebileceklerini düşündük. Bize dünyanın en meşhur petrol mütehassıslarını tavsiye ettiler. Bunların arasından bir zatı seçtik ve onunla sıkı bir işbirliği yaptık. Bu mütehassısla konuşmalarımızın esasını, ecnebi sermaye ve teşebbüsünün memlekette hangi şartlar mevcut olursa gelebileceğini araştırmak teşkil etmiştir. Bu Amerikan mütehassısı ile bizim mütehassıslarımız, beraber çalıştılar ve neticede bir kanun lâyihası vücuda getirdiler. Bildiğiniz gibi bu lâyiha, son zamanlarda kanuniyet kesbetti. Bu kanunla, memleketimizdeki petrol kaynaklarının, dış hususî teşebbüs erbabı tarafından üzerinde

çalışılacak cazip bir mevzu hâline geldiğine kaniiz." *(BYEGM, Ayın Tarihi, 01.03.1954)* Bazı konular anlatılınca insanın inanası gelmez önce. Çünkü bu kadar da olur mu diye düşünülür.

YETERLİ PETROL BULMAYI, PETROL KANUNU MU ENGELLİYOR

Türkiye'de kendi kendimize yetecek petrolün bulunmaması kanunla gerçekleştirilmiştir. Nasıl mı? Önce 53. maddeyi okuyalım:

"Madde 53:

1. Bir arama sahası 50 000 hektardan fazla olamaz.

2. Bir bölgede bir tüzelkişi aynı zamanda en fazla sekiz arama ruhsatnamesine sahip olabilir. Ancak, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı, toplam ruhsat adedi petrol arama bölgesi sayısının on katını aşmamak kaydıyla her bölgede en çok on iki adet arama ruhsatı alabilir." 430

Kanunun çıktığı tarih 1954. Tarihi ve kanunla oluşan şartları inceleyelim.

1. Adım

Bütün Türkiye 9 ayrı petrol bölgesine bölündü ama devletin yoğunlaştığı bölge ve ilk petrolün çıktığı ve dahası 2005 yılı da dâhil, ekonomik petrolün tek çıkartıldığı bölge Güneydoğu Anadolu Bölgesi.

2. Adım

Kanun diyor ki "bir tüzelkişi ayn zamanda en fazla sekiz arama ruhsatnamesine sahip olabilir."

Yani devlet şirketi TPAO en fazla 8 ruhsata sahip olabilir. Kanun, ruhsatın alan olarak ölçüsünü vermiş. 50 bin hektar.

3. Adım

Bu koşullarda TPAO Güneydoğu'da yalnız 400 bin hektarlık alanda arama yapabilir. Oysa Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin toplam alanı yaklaşık 75.000 km^2

Niye TPAO'ya göre düşünüyorsun karşılaştırmayı ona göre yapıyorsun diyenlere şu denilebilir. TPAO Genel Müdürü'nün açıklamalarından ortaya çıkan gerçek beni buna itiyor. '"E işte son derece eşitlikçi bir yasa herkes aynı oranda ruhsata sahip olabiliyor." denebilir. Evet, eşitlikçi ama TPAO dışındaki şirketler onun kadar petrol aramadılar. Aramayınca da bulamamaları son derece doğal.

Bulmacanın parçalarını birleştirelim.

TPAO Genel Müdürü:

"Jeoloji çalışmalarının % 98'ini biz yapmışız, Türkiye'de yapılan jeolojileri biz yapmışız. Jeofizik, sismik bugüne kadar, % 92–95'ini biz yapmışız. Türkiye'de yapılmış bugüne kadarki sondajların bütün sondajların % 88'ini biz yapmışız." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Anlaşıldığı kadarıyla TPAO dışındaki şirketler petrol aramanın ön şartı olan jeolojik ve jeofizik etüdleri yapmadılar. İşte bunun için petrol arama isteklisi TPAO'ya göre karşılaştırma yapıyorum.

Petrolü bulmanın yolu jeolojik ve jeofizikten araştırmadan geçer. Bunu yapmadıkları için de Türkiye'de çıkarılan petrolün büyük bölümünü devlet şirketi TPAO yapıyor.

"Türkiye'nin toplam iç üretimi 2,5 milyon tona yakın. Bunun 1,7–1,8 milyon tonu, TPAO olarak biz üretiyoruz. *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Peki, kaç şirket var? 2005 yılı itibariyle 29 tane petrol arama ve çıkarma şirketi var. Hepsinin yaklaşık 2 milyon ton çıkardığını düşünelim. Türkiye'nin ihtiyacı 30 milyon tondur, basit hesapla bu durumda 60 milyon ton eder/ederdi. Yani değil kendi ihtiyacımızı karşılamak, ihraç ederdik/edebilirdik.

Bir an için heyecenlanıp "ah keşke" dediğinizi duyuyor gibiyim. Bu miktarda büyük petrolün çıkması elbet Türkiye'nin işine gelir. Peki, bu petrol Türkiye'den çıkar mı?

Evet, çıkar, biz söylemiyoruz. Buraya kadar aktardığım veriler ve belgeler söylüyor. Bir tane daha ekliyorum, gelecek sözler yüksek heyecan duyguları içinde, Türkiye'den birince söylenmiş değil, dışarıdan söylenmiş;

"Türkiye yılda 70 milyon varil üretecek bir petrol rezervine sahip. Ancak ivedilikle araştırmalara başlanmaması yüzünden petrol konusunda dışa bağımlılıktan kurtulamadı." *(BM Ekonomik ve Sosyal Konseyi'ne Fransa Petrol Araştırmaları Enstitüsü'nce Sunulan Rapor, 15.08.1979)*

Görüldüğü gibi TPAO'dan başkası Türkiye'nin petrolünün yeryüzüne çıkması için yeterli çaba göstermemiş.

Kilit soru şu: Eğer Türkiye kendine yetecek petrolü çıkarırsa ne olur veya bu kimin işine yaramaz?

"1970 yılından buyana dünyada enerji ithalâtı en fazla artan ülke Türkiye. Türkiye'nin aslında petrol ve tabii gaz dışındaki enerji kaynakları oldukça zengin." *(Dünya Bankası Raporu, 1981 Türkiye'nin Enerji Politikası ve Enerji Yatırımları Bölümü)*

Kimin işine yaramaz, Türkiye'ye petrol satan şirketlerin işine yaramaz. Çünkü 2004 yılı itibariyle ülkemiz insanının cebinden sadece ham petrole çıkan "nakit para" 6 milyar dolar. Petrolün varil fiyatının 100 doları bulması durumunda bu fatura 10 milyar doların üzerine çıkar.

Araştırmayı TPAO yapıyor, petrolü o buluyor. Peki, diğerleri ne yapıyor? Sadece Türkiye'deki petrol arama bölgelerinde bulunması muhtemel alanların ruhsatları alınıyor. Tabi ki petrol ruhsatını alıp, ellerinde tuttukları süre zarfında ne jeofizik, jeolojik araştırma ne de sondaj çalışması yapıyorlar. Sadece bekliyorlar.

Yapılan aslında basit, altın gelecek yerden pul esirgenmiyor. Ruhsatlara verilen para maksimum 200 milyon dolar tutsun ve bu para boşa gitsin önemli değil. Çünkü Türkiye kendisinden her yıl 6 milyar dolar kazanılabilecek bir müşteridir.

"Yabancı petrol şirketleri, Demokrat Parti döneminde çıkarılan Petrol Yasası'nın kendilerine tanıdığı sınırsız olanaklarla; ülkemizde ciddi ve bilimsel hiçbir çalışma yapmaksızın, yıllar boyu çok sayıda ruhsat alıp petrol alanlarını kapatmışlardır. Üretime yönelik çalışmalardan çok daha kârlı olan pazarlamayı yeğlemişler, ülke içinde petrolden sağladıkları gelirleri yurt dışına aktarmışlardır." *(Türkiye Üçüncü Petrol Kongresi, Bildiriler, TPJD, Ocak 1976, s.23–42)*

Mine G. Kırıkkanat, gazeteci, yazar:

"Türkiye'nin verimli bir petrol potansiyeli olduğu öteden beri varsayılıyordu, ancak uydular devreye gireliberi kuşkuya yer kalmadı. Güneydoğu'da petrol var, hatta bir ölçüde Doğu ve Kuzeydoğu'da da var. Ancak ABD'de hükümet olan petrol şirketleri, Amerikan olmayan müttefiklerinin de icazetiyle, Türkiye'de petrol (aramaya bile gerek yok, çünkü nerede olduğu biliniyor) çıkarttırmıyorlar. Ülkemizde sivil hükümetler de biliyor bu yasağı, askerî merciler de.

İki sonuçlu bir hesap var: Türkiye büyük bir ülke ve petrol ihtiyacı da büyük. Petrol ihtiyacını kendisi karşılar, üstelik borçlarını öderse, palazlanır ve ABD tarafından 'yönetilemez' hâle gelir. Petrol ihracına kalkarsa büsbütün beter, çünkü yükselmesi istenen fiyatların düşmesine neden olur. İşte Türkiye'de kazmayı vurunca petrol fışkıran kuyuların betonlanması, petrol aramaya kalkan mühendislerin öldürülmesi ve devletin 'kendisini alaşağı edeceğini' bildiği güçlere kafa tutamamasının öyküsü, bu açık hesaptan ibaret olup, Çin'i 'petrol arama'ya ortak ve davet edememek; IMF ve Dünya Bankası'na borçlarımız yüzündendir. Ortadoğu'da petrol tükendiği gün, emin olabilirsiniz, Allah'ın bir hikmeti olarak Türkiye'de şıppadanak petrol bulunacaktır." *(Radikal gazetesi, 23.02.2005)*

Peki, yabancı şirketler petrol çıkarmaya hevesli değil, iddia edildiği gibi ruhsat almaya hevesli mi? Evet. Resmî rakamlara bakalım:

Petrol Arama Ruhsatnamelerinin Yıllara Göre Adet ve Yüzölçümleri

Yıllar	TPAO (Adet)	Diğer Şirketler (Adet)
1998	138	168
1999	144	185
2000	126	206
Kaynak: PİGM		

Görüldüğü gibi yabancı şirketlerin ruhsat sayısı TPAO'dan % 100 daha fazla ama petrol üretimleri % 100 daha fazla değil.

Jeoloji Mühendisleri Odası: "Petrol arama ruhsatına sahip şirket sayısı her zaman yüksek. Ancak ciddi aramalarda bulunan yalnızca kamu kuruluşları." *(Petrol Yasası Değişikliği Hakkındaki Rapor, Mart 1983)*

Türkiye Petrol Mühendisleri Odası Başkanı Mete Topgüder net konuşuyor:

"Türkiye'deki (petrol) ruhsat sahalarının büyük bir bölümü, mutlaka yabancı ve özel sektör elindedir diyebiliriz." *(Yazar'ın yaptığı görüşmeden)*

Petrolcüler medya önüne fazla çıkmaz. Fırsat bu fırsat deyip konuyla ilgili kimi bulduysam konuşmaya çalıştım. Dönemin TPAO Genel Müdürü'ne sordum:

"Biraz garip değil mi? 21 tane yabancı şirket var –O zaman için sayı buydu– ve çok güçlü şirketler. Niye sadece TPAO yapıyor? Böyle bir soru sorulamaz mı? O zaman bu şirketler niye ruhsat sahası alıyorlar, niye ruhsat sahalarını ellerinde bulunduruyorlar?

Cevap: Petrol aramak Türkiye'de herkese açık. Herkes aynı anda 12 ruhsat tutabilir elinde. Siz TPAO bir tek şirketsiniz elinizde 12 tane ruhsatınız var ama başka şirketler, yabancı şirketler ellerinde 12 ruhsat tutunca, toplam olarak çok azınlıkta kalacaksınız. Sondajın % 80'ini biz yapmışız. Bütün sismiğin % 92–95'ini bütün… 1954'ten beri.

Soru: Sizden çok güçlü şirketler var. SHELL, TPAO'dan güçlüdür, yanlış mı söylüyorum, SHELL veya BP?

Cevap: Doğru.

Soru: İşte 'Bu şirketler bütün imkânlar varken, ellerindeyken, neden jeolojinin, jeofiziğin, üretimin, büyük bölümünü hâlâ TPAO yapıyor?' diye bir soru var insanların kafasında. Yani diğer şirketleri 'samimi bulmadıklarını' söylüyorlar tırnak içinde söylüyorum siz katılıyor musunuz bu cevaba.

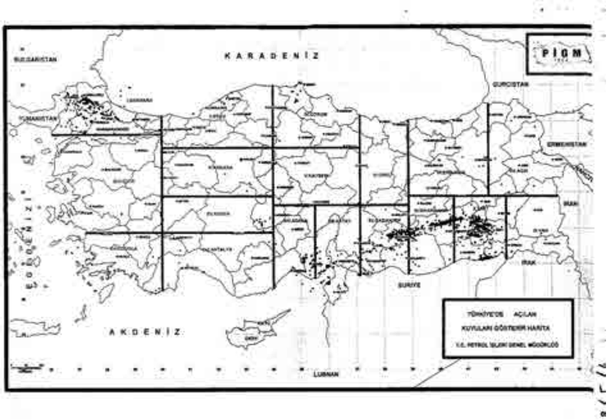
Cevap: Şöyle, bunun iki cevabı var.

Birincisi biz bu ülkenin tek şirketiyiz, TPAO millî şirketimiz. Bizim vazifemiz Türkiye'de bulabileceğimiz her türlü hamsiyi, çinekopu yakalamak, bulabileceğimiz üretebileceğimiz üretilebilir, Türkiye'ye katma değer katacak, kârlı her türlü gaz ve petrolü üretmek zorundayız ama SHELL, BP vs. Hazar Bölgesi'nde çalışıyor. Ortadoğu'da çalışıyor. Kuzey Deniz'inde her yerde çalışıyorlar. Onlar için ekonomikliğin rakamları bizden çok farklı. Bugün petrolün 26–28 dolar değeri, benim için 10–12 dolarlar son derece kârlı yatırımlar ama BP–SHELL için kârlı değil bu rakamlar. Biz her yeri taramak üretebileceğimiz her türlü, kârlı petrolü üretmek zorundayız

2. Cevap Türkiye'de petrol vardı yoktuya bir cevap aslında, eğer Türkiye'de yoktuysa, SHELL–BP başkaları da, burada olmazlardı. Gene Türkiye torikler, çinekoplar, yunuslar (petrol rezervlerini böyle tanımlıyor) vs olacağının bunlar çok güzel bir göstergesi. Dolayısıyla bizim kendi ülkemiz kendi şirketimiz, dolayısıyla biz ötekilerden SHELL'den, BP'den daha

fazla çalışmak, daha fazla terlemek zorundayız. Bu da bizim vazifemiz." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Ne demek istediğimi aşağıdaki Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'nün haritası açıkça anlatıyor. Petrol sondajlarının yapıldığı yerler küçük siyah noktalarla gösteriliyor.

**Harita'nın kaynağı; http://www.pigm.gov.rr/harita/harita.htm#sondaj7*

En çok sondajın Güneydoğu Anadolu'da olduğu görülüyor. Dolayısıyla Petrol Kanunu onu yapanlarca öylesine güzel hazırlanmıştır ki, TPAO'nun yani devletin araması kanunla kısıtlanmış –tabi bu büyük bir kısıtlamadır– ülkemizin kendine yetecek petrolü bulması engellenmiştir.

Türkiye'ye büyük fırsat kaçırtılmıştır. Güneydoğu Anadolu Bölgesi MTA'dan uzmanlara göre Kuzey Irak, Suudi Arabistan ve Kuveyt ile benzer yer yapısına sahip.

"Güneydoğu'da, Raman sahasının durumunun Kuzey Irak, Kuveyt ve Arabistan'daki şartlara tamamiyle uygun olması ve buna benzer birçok yapının memlekette mevcudiyeti, Türkiye'ye bir petrol memleketi olarak inkişaf imkânı vermekte." *(Mahmut Rasim Mutuk MTA dergisi 1953 Sayı: 44–45)*

Petrol Kanunu ile Türkiye'nin kendi çıkarları için petrol çıkarması sınırlandırılmıştır. Kendimize yetecek petrolü bulmak için tabiri diğerle sondajlara yükleneceğimiz yer Güneydoğu Anadolu Bölgesi ama öyle bir kanun çıkıyor ki bu kanun sayesinde arama ruhsatı alıyorlar ve aramıyorlar. Bunun anlamı budur. Canlı şahidi anlatıyor;

İhsan Topaloğlu/ TPAO Eski Genel Müdürü:

"Misal vereceğim. Raman'da ilk petrol bulundu. Ben Genel Müdür olduktan sonra Raman'ın batısında bir saha daha keşfedildi. Türkiye'nin en büyük rezervi arasındaydı. 2 milyar varil petrol hesaplandı. Amma petrol çok ağırdı. Kuyudan çıkarmak imkânı zordu. O bizim Türkiye Petrolleri'nin sahasının yanında da Mobil'in sahası vardı. Mobil sondajı açtı, petrolü buldu, işletmedi. Yani yabancı petrol şirketlerinin ekonomik görüşüyle, TPAO'nun ekonomik görüşü farklıdır. Biz her damla petrolü değerlendirmenin peşinden koşardık, memleketin ihtiyacı vardı. Onlarsa dünyanın her yerinde milyonlarca ton petrol çıkartıyorlar." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Tam 2 milyar varil petrol bulunan bir sahanın yanındaki saha işletilmiyor. İşletmedikleri gibi ruhsatı da vermiyorlar. Ellerinde tutuyorlar.

Sadece bu örnek değil başkaları da var: "Arco şirketinin 10 yıl önce kapattığı kuyuda TPAO tarafından Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin en zengin yatağı bulundu." *(Cumhuriyet gazetesi, 30.03.1999)*

Düşünebiliyor musunuz, en çok petrolün çıktığı Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin bile 3'te 2'sinin aranmadığını. Nasıl petrol bulunmuyor işte böyle arattırmıyorlar. *(TBMM Genel Kurulu 63. Birleşim)*

Petrol Kanunu, ruhsat alanlara; aldıkları ruhsat bölgesinde hangi yatırımı yapacaksın sorusunu ve zorlamasını içermiyor. Oysa Petrol Kanunu, ruhsat alanların, "Ben aldığım bu petrol

bölgesindeki ruhsat sahasında şu kadar kuyu açacağım, şunları şunları yapacağım." demesini gerektiren bir yatırım programı istemeli. Bu olmayınca ruhsatlar alınıyor, petrol aranmıyor. Her damlasına ihtiyacımız olan petrolümüz çıkmıyor.

Acaba dedim kendi kendime abartıyor olabilir miyim diye. Basın Konseyi Başkanı Hürriyet gazetesi Başköşe Yazarı Oktay Ekşi'nin bir yazısına rastladım. Ekşi yazısında Kemal Derviş Yasalarını anlatıyor. Yazının başından itibaren okumaya başlayıp bunu da niye buraya ekledin diye düşünmeyin. İlgili bölümü hemen yakalayacaksınız.

Oktay Ekşi gazeteci, yazar:

"Herkesin merak ettiği, üstelik 15 günde çıkması öngörülen, meşhur 'Türkiye'yi kurtaracak 15 yasa' arasında 'Şeker Yasa Tasarısı' diye bir mesele ortaya çıkınca, biz de 'Bu da neyin nesi?' dedik.

Fazilet Partisi lideri Recai Kutan'ın önce destek vaat edip sonra 'Biz buna karşıyız' demesi üzerine de, konuya eğilme gereğini duyduk. Biz eğile duralım, dün TBMM'de 'Şeker Yasası' konuşuluyordu. Siz okuyuncaya kadar çok muhtemeldir ki kabul edilmiş olur. Zaten bizim millet alışkındır. İyi veya kötü, bir meselenin aslını öğreninceye –çoğu kez de yediği kazığı anlayıncaya– kadar bazen yıllar geçer. Bu o kadar yaygın bir usuldür ki, bakarsınız Resmî gazete'de 'Şu numaralı yasaya dayalı şu tarihli yönetmeliğin şu maddesinin değiştirilmesi hakkında' diye sunulan önemsiz görüntülü bir madde sayesinde birileri deveyi hamudu ile yutuvermiş.

...Ama bilinsin ki, 1950'lı yıllardan beri: 'Petrol Kanunu'nuzu değiştirin, petrol firmaları buraya akıversin'; 'Anayasayı degiştirip yurdunuza gelen yabancı sermaye ile çıkacak ihtilafları uluslararası hakemlere aktarmayı peşinen kabul edin, yabancı sermaye hemen gelsin'; 'Teşviklerden yabancıları da yararlandırın hepsi buraya koşsun'; Yabancıya istediği an istediği serveti dışarı çıkarma

garantisi verin, burasi cennet olsun' türünden çok nasihat dinlemiş, hepsine 'eyvallah' demiş, sonra hava almış bir millet olarak biraz kuşkuluyuz." *(Hürriyet gazetesi, 05.04.2001)*

Mr. Ball'ın çalıştığını haber veren Yırcalı 1 yıl sonra çalışmanın artık bittiğini haber veriyor "Büyük Millet Meclisi'nce kabul edilen 'Petrol Kanunu', Reisicumhurumuzun imzasına iktiran etmiştir. Salı günkü Resmî gazete ile neşir ve ilân edilmiş bulunacaktır.

Bu kanunun, memleketimize petrol rezervlerimizi değerlendirmek için sermaye ve tekniğini getirecek olan şirketlerle hükümetimizin karşılıklı menfaatlerini bugünkü dünya şartları içinde en iyi bir şekilde koruyup tanzim ettiğine kani bulunuyoruz." *(Sıtkı Yırcalı İşletmeler Bakanı, BYEGM, 13.03.1954)*

Kanun karşılıklı menfaatlerimizi gerçekten korumuş!

Bakan kanunun faydalı olduğundan o kadar emin ki:

"Peşinen şunu hatırlatayım ki, kanun tasarımız, Amerika ve Kanada da dâhil olmak üzere bizim şartlarımıza uygun bütün memleketlerce kabul edilmiş tip şartlardan farklı değildir ve hatta bazı noktalarda memleketimize daha üstün menfaatler bile temin etmektedir." *(BYEGM, 01.03.1954)*

16 Haziran tarihli Yeni İstanbul gazetesinde Habib Edib Törehan heyecanla yazıyor:

"Yeraltı servetlerimiz çok fazladır. Henüz keşfolunamıyan petrol kaynaklarımız bize büyük zenginlikler sağlıyacağı gibi devlet eliyle, hususî yerli veya ecnebi sermayesiyle işlenilen madenlerimiz de memleketimiz için hayatî bir ehemmiyeti haizdir. Bunların ihracatı sayesinde ticarî borçlarımızı ve ithalatımızı ödemek imkânı bulunabilecektir."

Peki, gerçekten ihtiyacımızı karşılayıp, ihraç ettik mi? Hayır, hayır, hayır…

Yıl 2005 Türkiye'nin petrol ihtiyacının sadece % 8,5'i kendi topraklarımızdan sağlanıyor. Bunun da % 7'si tek başına TPAO'ya ait.

Tezim şudur, yönetici, her konunun önemli bütün detaylarını bilemeyebilir. Bu durumda onunu asiste edecek insanlar büyük önem kazanır. Yani yöneticinin 'danışmanım' dediği kişiler kendisini yanıltacak, yanlışa sevkedecek bilgiler verebilir. İşte tarihten çok ama çok önemli bir örnek. Diyor ki Hareket Ordusu Kumandanı Mahmut Şevket Paşa kendi hatıralarında:

"Kabine toplantısında İngilizlerin Kuveyt'ten başka Katar'a da tasallut ettikleri meselesi görüşüldü. Bu toprakların İngiltere'ye değilse bile İngiltere'nin nüfuz ve himayesine bırakılmasından başka çare göremiyordum. Kuveyt ve Katar gibi çölden ibaret iki kaza yüzünden İngiltere ile ihtilaf çıkaramazdık. Bu ehemmiyetsiz topraklardan ne gibi bir istifademiz olabilirdi." *(Mahmut Şevket Paşa'nın Günlüğü, s.45)*

Amerika Birleşik Devletleri Jeoloji Kurumunun 2001 yılı rakamlarıyla Katar'ın petrol rezervi 8 milyar varil.

Kuveyt'in petrol rezervi 68 milyar varil.

Oysa Mahmut Şevket Paşa "çölden ibaret iki kaza" diyordu.

Maden Tetkik Arama'dan uzmanlar öylesine eminler ki yeni çıkan Petrol Kanunu'nun Türkiye'yi petrol ihraç eden ülke konumuna getireceğinden.

Aşkla yazıyor Mahmut Rasim Mutuk MTA dergisinde, 1953'de:

"Hükümet, petrollerimizin yerli ve yabancı hususi şirketler vasıtasıyla işletilmesine karar vermiş ve Petrol Kanunu namı altında Büyük Millet Meclisi'nin tastik ve tasvibini elde etmiş bulunmaktadır. Bu icraat, memleketimizin petrol ve iktisat tarihinde hiç şüphesiz yeni bir devrin açılmasını sağlamış bulunmaktadır. Türk Petrol Kanunu'nda Türkiye'de üretimi planlanan petrol, yalnız her sene gittikçe artan akaryakıt ihtiyacımızı

karşılamakla kalmayacak, aynı zamanda ihraç edilerek dünya petrol rezervleri ile dünya petrol üretimini düzenlemede bariz bir rol oynayacaktır."

Konunun direkt uzmanı bile Türkiye bırakın kendi ihtiyacını karşılamayı ihraç eden ülke olacak derse yöneticiler ne diyebilir ki? Onlar da hâliyle öyle düşünüyorlardı.

Celal Bayar 1954 yılında ABD'yi ziyarettedir. "Memleketimiz iktisadiyatı için, bunun haiz olduğu ehemmiyet aşikârdır. Petrollerimiz kendi ihtiyacımızı giderdikten sonra milletlerarası piyasada mevki alırsa bundan da ayrıca memnun olacağız. Petrollerimizi hususi sermaye ve teşebbüsle işletebilmek için yeni bir teşebbüsümüz oldu. Bir Amerikalı mütehassıs getirttik, bize geniş bir rapor verdi. Bu rapora göre hazırlanan bir kanun lahiyası –Petrol Kanunu– hâlen Millet Meclisi'nde müzakere hâlindedir. Memleketime dönmeden evvel bu kanunun Meclis'ten çıkması ihtimali vardır. Bugünlerde telgrafla haber beklemekteyim." *(Yeni Ulus gazetesi, 12.02.1954)*

Dönemin bir gazetesinin Bayar'ın bu açıklamalarıyla ilgili yorumu ilginç, "DP'li milletvekillerine, ellerini çabuk tutmaları işaret edilmiştir. Türk petrollerinin Max Ball'ların arzusuna göre gitmesi yaklaştı demektir." *(Yeni Ulus gazetesi, 12.02.1954)*

Melih Esenbel:

"Petrol Kanunu ile Türkiye'de geniş petrol üretimi başladığı zaman Batman Rafinerisi Türk petrolünü işliyecek ve memleket ihtiyacı karşılandıktan sonra üretim fazlası petrol da işlenmiş hâlde ihraç edilebilecek ve ülkece döviz gelirimizde artış sağlanacaktır." *(Dışişleri Bakanlığı Uluslararası İlişkiler Ekonomik İşbirliği İdaresi Genel Sekreteri, Olayların Takvimi, 01.03.1957)*

Maalesef Türkiye beklediğini alamadı. O dönemde muhalefet sert eleştiriler yapmıştı, İsmet İnönü yasayı "Kapitülasyon" olarak tanımladı.

KAPİTÜLASYON DEDİLER AMA İKTİDARLARINDA DEĞİŞTİRMEDİLER

İsmet İnönü Eski Cumhurbaşkanı:

"Tarihte yabancılar, kapitülasyon himayesiyle Türkiye'yi istismar ettiler... Petrol Kanunu bir kapitülasyon kanunudur. Biz bu memleketi sokakta hazır bulmadık. Yabancı ellere kaptırmayacağız. Bırakmam yakalarını." *(Doğan Avcıoğlu, Türkiye'nin Düzeni, s.460–461)*

İnönü Balıkesir'de şöyle sesleniyordu:

"Petrol Kanunu gerekçesindedir ki, 'Bu kanun Türk Devleti'nin petrol işletmemesi esası üzerine kurulmuştur.' Petrol Kanunu'nun her maddesi işte bu ruha göre hazırlanmıştır. Zira bu kanunun her maddesi kapitülasyon esası üzerine hazırlanmıştır. İhtimal sizlere yeraltından hazineler fışkıracağı masalını söyleyeceklerdir."

Ancak ilginçtir ki 1960'dan sonra iktidar olan CHP elinde imkân varken "kapitülasyon" dediği yasayı değiştirmedi.

Aslında İnönü ailesi petrolcülüğe yakın. Hatta bir dönem CHP milletvekilliği yapan TPAO Genel Müdürü İhsan Topaloğlu'nun hayatının anlatıldığı "Petrolcünün Bağımsızlık Ateşi" isimli KİGEM basımı kitapta, İsmet İnönü'nün oğlu merhum Ömer İnönü'nün, Kahta'daki (1963)Ersan Petrol adlı şirkette hisseleri olduğu ifade ediliyor. *(Petrolcünün Bağımsızlık Ateşi, s.40)*

O dönemden bugüne İnönü ailesinin petrolcülükle uzak olmadığını yine açık kaynaklardan okuyoruz. "ABD Merkezli Aladdin Middle East'ın Kahta ilçesindeki kuyularından bir tanesinin İnönü ailesinin ortaklığında olduğunu öğreniyoruz. Ersan Petrol Sayer Grup şirketlerindendir." *(Güneydoğu'nun Altı Petrol Denizi, Aksiyon dergisi 158. sayı)* Neyse konumuza geri dönelim.

Yasa sadece o dönemde bu şekilde sert eleştirilere maruz kalmadı hâlâ büyük eleştiri konusudur. Bir arama bölgesini bir şirket

Petrol Kanunu sayesinde tam 8 yıl elinde tutabilir. Bu süre içinde de öylesine serbest ki; adeta ister arar ister aramaz.

PETROL KANUNUMUZU YAPACAK BAŞKA KİMSE Mİ YOKTU

Başlıktaki soruyu sormakta haklı olabiliriz. Kendi insanımıza değil de neden başkasına yaptırmışız denebilir rahatlıkla. Ancak doğruları da görmek zorundayız. Türkiye'de ilk petrol mühendisliği bölümü İTÜ'de kuruldu ve ilk mezunlarını Petrol Kanunu yapıldıktan 10 yıl sonra verdi. Yani 1964'te. Mezunlarının sayısı ise bölümün başkanı Prof. Dr. Ekrem Göksu'nun deyimiyle "iki tanecik"ti. *(Bilim ve Teknik İşi, Milliyet gazetesi, 29.05.1965)*

Bir de Max Ball'ı düşünün, iki diploması birden var. Hem Jeolog, hem Hukukçu… "Yabancı şirketleri düşman olarak değil, ezelî rakip olarak görmek, ticari ve teknik alandaki incelikleri öğrenip, kendi metodlarıyla kendilerine karşı centilmence çıkmak lazımdır." diyen Göksu, haklıdır.

Evet, petrole muazzam ihtiyacı olan ülkenin ilk petrol mühendisleri 1964 yılında mezun olmuşlardı ve sadece iki tanecikti. Bu durumda; Türkiye'yi petrol aramak ve etüd yapmak için karış karış ilk dolaşanların ve rapor hazırlayanların yabancılar olmasını ve yine Petrol Kanunu'muzu yabancıların hazırlamasını anlamak mümkün oluyor.

İlk mezunlar o kadar değerliydi ki, onların değerini arttıran 1961 yılında yaşanan acı tecrübe idi. 1961 yılında Türkiye'den 45 öğrenci petrol mühendisliği alanında eğitim almak üzere yurt dışına gönderilmişti ancak "Oldukça başarılı olan bu gençlerden büyük çoğunluğuna daha eğitimlerini tamamlamadan Amerika'nın büyük petrol şirketleri kanca atar ve Türkiye'ye dönmezler. Geri dönen çok küçük bir kısmı ise Türkiye'de istihdam ve maddi sorunlarla karşılaşınca tekrar Amerika'ya geri dönerler."

(İhsan Topaloğlu http://www.samanyoluhaber.com/index. Php?khide=1&ghide=1&sec=12&hid=11474)

"Bu olayın bir benzerinin yaşamaması için daha sonra gönderilen öğrencileri takip için bir Albay görevlendirildi." *(http://www.samanyoluhaber.com/index.Php?khide=1&ghide=1&sec=12&hid=11474)*

En sonunda petrol mühendislerimiz yetişti ama bu kez başka bir gelişme yaşandı o yıllarda. Yani 1965'te.

"MTA Enstitüsü'nün yetiştirdiği petrol mühendislerinin yarım düzinesinden fazlası (ki yarısından fazlasıdır) bugün Amerikan ve Kanada vatandaşıdırlar. *(Prof. Dr. Ekrem Göksu, Milliyet gazetesi, Bilim ve Teknik İşi 29.05.1965)*

Sadece petrol mühendisimiz değil jeoloğumuz da yoktu ki:

"Cumhuriyetten önce Anadolu'da hep yabancı jeologlar çalışmış. İlk haritayı onlar yapmış 1920'lerde falan. Yabancılar tarafından hazırlanmış Avrupa'da yayınlanan haritalarımız vardı. MTA kurulduktan sonra 60'a kadar jeologlar genelde Türkiye'de de jeolog yok. Yabancı jeologlar var. Üniversitede hocalar çalışmışlar. Haritalar üretmişler. 60'lardan sonra okullarda jeoloji eğitimi başlamış. 60'dan sonra yeraltı kaynaklarını öğrenme işi başlamış. MTA büyümüş, yeni jeologlar okullardan mezun olmuş. Petrol yatakları için uygun yerleri yorumlayabilirsiniz bunun üzerinden tabi. Petrol aramak için tekrar o bölgede çalışmanız gerekiyor. Başka türlü bir yöntemi yok bunun. Baz teşkil eder jeoloji haritaları. Daha önce insan az, ekonomik gücümüz o kadar yok, zaten insan potansiyelimiz meslekten olan insan potansiyelimiz az. O şartlarda onlar yapıldı." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Türkiye, petrol arama konusunda öyle yokluklar yaşadı ki, düşünebiliyor musunuz, dünyanın en önemli maddesi petrolü aramak için kurulan ilk kurum "Petrol Arama İdaresi" Mayıs 1933 tarihinde kurulduğunda 3 kişiden oluşuyordu. Biri Cevat EyüpTaşman diğeri Sidney Paige –40'lı yıllarda ABD Jeoloji

Kurumunda ismini görüyoruz– üçüncü kişi ise muhasabeci Muhittin Akaya. *(Petrolün Türkiye'de Tarihçesi, MTA dergisi)*

Burada küçücük bir pencere açmak istiyorum, neler yaşandığını anlatabilmek için. Türkiye'nin ilk petrol kurumu "Petrol Arama İdaresinin" kurucularından Sidney Paige, Haymana ve Çorum'da inceleme yapıp şu raporu veriyor. "İki yerde de petrol yoktur." *(Referans: MTA Rap. No. 192)* Oysa bugün Çorum'da petrol şirketlerinin ruhsatları var. Yoksa neden ruhsat alıyorlar? İkinci olarak Haymana. Haymana İç Anadolu'da, Tuz Gölü yakınlarında. Tuz Gölü ve çevresinde zengin yatakların bulunduğunu uzmanları açıklıyorlar.

Bir işi yaparken en önemli şey motivasyondur ve bu motivasyonun büyük bölümü yapılan işten zevk almanın yanında ekonomik destektir. Yani alınan ücrettir. Şimdi basit bir karşılaştırma yapalım,

Prof. Dr. Abdurrahman Satman, İTÜ Petrol ve Doğal gaz Mühendisliği Bölüm Başkanı:

"TPAO mühendislerinin aldığı maaş 1,5–2 milyar arası. ABD'deki Petrol Mühendisleri Birliği denen kuruluşun araştırmasına göre dünyada en fazla geliri olanlar petrol mühendisleri. Yine bu mühendislerin aldığı maaş 100 bin dolar civarında yıllık olarak, bu ortalama maaştır. Ancak en küçüğü 80 bin dolardan başlar. Türkiye'de ise aylık olarak TPAO mühendisleri 1000 dolar yıllık 12 bin dolar, özel şirketlerde ise aylık 4 bin dolara yıllık 50 bin dolar civarına kadar çıkabiliyor." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

"MTA'da çalışan bir jeolog bahar ayında evinden çıkar Kasım'da geri döner. Kimi zaman sadece insanın çıkabileceği gidebileceği yerlere ulaşır. Üstelik buna rağmen aldıkları maaş düşüktür." *(TBMM Tutanakları Kütahya Milletvekili Ahmet Derin, 17.02.2000)*

Var olduğunu düşünmüyorum ama bir hayali gözümüzde birlikte canlandıralım:

"Vicdanı paraya karşı yenilmiş bir jeolog, jeofizikçi veya petrol mühendisi var ve çalıştığı kamu kurumuna incelediği bölgeyle ilgili yanlış beyan veriyor, burada petrol yoktur diyor, kamu kurumu böylelikle o bölgeden vazgeçiyor ama bu kişi hemen arkasından özel şirkete veya yabancı şirkete gerçekleri aktarıyor, tabi ki belirli bir ücret karşlığı" Burada kendi kendimize soralım; eğer böyle bir sorun ortaya çıkarsa buna hangi mekanizma engel olabilir?

MECLİS'TEKİ İLGİNÇ ARAŞTIRMA KONUSU

Ekrem Göksu'nun kendi dönemini anlattığı satırlarda, "petrol mühendislerinin yarısından fazlası ABD ve Kanada vatandaşıdır," sözleri beynimizde çınlarken, bu bana 1996 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde verilen bir araştırma teklifini hatırlattı.

22 Milletvekili millî petrol politikasının oluşturulması için Meclis Araştırması açılması için önerge verdiler. Önerge verirken sundukları gerekçe ise şöyleydi:

"Gerekçe:

Bilindiği gibi, petrol, bir yandan dünyamızı aydınlatıp teknolojik gelişmelerin itici gücünü teşkil ederken, öte yandan keşfinden bu yana, ihtilafların, harplerin, suikastların, darbelerin, kara paranın, dünya çapında organize rüşvetin ve her türlü yıkıcı faaliyetin odak noktasını oluşturmuştur.

1. 1954 yılından bugüne kadar ülkemizde petrol arama çalışması yapan 138 şirketin 17'si yerli, 121'i yabancıdır. Hâlen faaliyet hâlindeki 33 şirketin 3'ü yerli, 30'u yabancıdır. Bu gerçek, ülkemiz petrolünün yabancıların elinde ve nüfuzunda olduğunun açık bir delilidir.

2. Arama yapan şirketlerin içerisinde Shell Şirketi'nde 70 yabancı personel, Mobil Şirketi'nde 45 yabancı personel çalıştığı hâlde, TPAO'da 82 yabancı personel çalışmaktadır. Bu gerçek, en

güçlü yerli şirket olan TPAO'nun yabancıların kontrolü altında olduğunu göstermektedir.

3. Yerli uzman yetiştirme konusunda, Shell Şirketi 16, Mobil Şirketi 8 burs verdiği hâlde, TPAO'nun hiç burs vermediği görülmektedir. Bu gerçek, kendi şirketimizin, kendi insanını düşünmediğini göstermektedir.

4. 1954 yılından bu yana yabancı şirketlerin çok daha fazla sondaj yaptığı hâlde, kuyuları kapattıkları görülmektedir. Bu durum, insana, ister istemez, açılıp kapatılan sahalarda gelecek için birtakım gizli emellerin bulunduğunu düşündürmektedir. ıÜü

Bu gerçekleri göz önünde bulundurarak, Türkiye'nin, petrol ve doğal gaz yataklarındaki rezervlerin tespiti, bu yatakların, yerli şirketlerimiz tarafından en verimli şekilde aranması ve işletilmesi ve Türk petrolünün, yabancı şirketlerin konrolünden kurtarılması, Türkiye'nin, artık, petrol ithal eden bir ülke değil, petrol ihraç edip, döviz kazanan bir ülke konumuna getirilmesi için, bir millî petrol politikasının, Meclisimiz tarafından, araştırılarak tespitinde zaruret görüyoruz.” *(Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul Tutanağı, 20. Dönem 1. Yasama Yılı 50. Birleşim, 09.05.1996)*

Biz TPAO’yu yerli ve millî şirket olarak görüyoruz. Fakat yapılan tesbit, TPAO’daki yabancı uzman sayısının yabancı şirketlerden fazla olduğu yönünde.

Petrolün millîleştirilmesi gerektiğini ifade eden teklifin bu yönü tartışılır. Fakat bunun daşında verilen ayrıntıların altını kalın çizgilerle çizmek gerekir.

PETROL KANUNU VE AKSOY CİNAYETİ

Halil Nebiler ile Suat Parlar "Petrolün Ekonomi Politiği" isimli kitaplarını, 31.01.1990'da uğradığı fail–i meçhul suikastle hayatını kaybeden Prof. Dr. Muammer Aksoy anısına yayınladıklarını belirtiyorlar ve Mummer Aksoy'un petrol dengelerine kurban gittiğini iddia ediyorlar. Bunun ne anlama geldiğini Suat Parlar ile yaptığım bir röportaj sırasında sordum.

"Muammer Aksoy cinayetini ben hiç tesadüf olarak yorumlamadım. Çünkü Muammer Aksoy'un boşluğunu petrol konusunda çok kafa mesaisi harcayan bir insan olarak çok duydum. Yani M. Aksoy'un ölümüyle birlikte inanılmaz boşluk ortaya çıktı.

Petrol konusuna girmek bu konuda ulusal çıkarları bu düzeyde savunmak ve bunu giderek toplum hareketine dönüştürmek zaten o petrolün acımasız mantığı anlamında bağışlanamaz bir suçtur cezası da dünyanın her yerinde ölümdür. Dünyanın başka yerlerinde de petrol konusunda ulusal çıkarları savunan bu doğrultuda çaba sarf eden çok sayıda insan öldürüldü; Enrico Mattei, İspanya'da Rivera... Bu konuda sistem affedici değildir. Çünkü bu konuya ışık düşürülmesini istemezler. Sistemin mantığı bu tarzda işler.

M. Aksoy cinayeti basit terminolojilerle yorumlanacak cinayet değil. Türkiye'de hele de petrol meselesinin bu kadar tartışıldığı, kızıştığı bir dönemde, siz yaşadığını ve konuştuğunu düşünün. M. Aksoy'un öldürülmesi Türkiye'nin petro–politik bilincinin bir

anlamda silinmesi doğrultusunda bir adım oluşturmuştur. M. Aksoy cinayetini bu tablo içinde yorumlamak lazım.

Soru: Yani M. Aksoy'un petrol dengelerine kurban gitmiştir diyorsunuz kitapta olduğu gibi?

Cevap: Şüphesiz. Sadece M. Aksoy da değil, Türkiye'de petrol millîleştirilmelidir, kampanyasının sonucu ağır oldu. Özellikle bir gençlik kuşağı bunun bedelini çok ağır ödedi. Canıyla ödedi, hürriyeti ile ödedi. Onlar o zaman ne yaptıklarının çok farkında değillerdi ama ateşi tuttular. Türkiye, Ortadoğu'nun en önemli ülkesidir burası Osmanlının kalbidir. Siz bu topraklarda bilinç oluşturmaya, bilinç örgütlemeye kalkarsanız bunun cezası bellidir." 464 (Yazar'ın Parlar ile yaptığı görüşmeden)

Şimdi yalın bir bakış açısıyla Aksoy gerçekten dengeleri çözmüş mü çözmemiş mi buna bakalım. Aksoy Petrol Kanunu değerlendiriyor.

"Petrol konusuyla ilgilenen herkesin artık varlığından hayret ve dehşet içinde haberdar olduğu bir 53. madde vardır. Buna göre, Hazinenin bir parçası olan millî petrol müesesesi (TP), devletin 63 milyon lira sarf ederek keşfettiği Siirt Bölgesi'nde dahi, 9. ruhsatnameyi alamaz. Sadece her biri 50 bin hektarı geçmeyecek olan 8 yerde yani 400 bin hektarlık yerde petrol arayabilir.

Millî müessese, bu yerlerde petrol arayıp bulduğu ve başarı ile petrol ürettiği hâlde, o yerlerin hemen bitişiğindeki diğer yerlerde arama ve işletme hakkına sahip olamaz. TP bu 8 ruhsatname alanında yeni yeni petrol sahaları keşfetmiş ve petrollü kuyular bulmuştur. Bugün de 107 kuyu işletmektedir. Elinde başka yerlerde arama yapmak için gerek eleman gerek malzeme gerek teçhizat mevcuttur. Fakat kanunun 53. maddesinin 2. fıkrasına Max Ball tarafından yerleştirilmiş bir tuzaktan başka bir şey olmayan hüküm yüzünden, Petrol Dairesi istese de, millî müesseseye 9. ruhsatnameyi verememektedir. TP'ye Türkiye'nin geri

kalan 8 petrol bölgesinde (yani Trakya'da, Ege'de Antalya'da ve diğer bölgelerde) yani Siirt'ten en uzak yerlerde daha 8x8=64 ruhsatname verilebilmektedir.

Dahası var, millî petrol müessesesi bu 400 bin hektarlık yerde petrol bulsa, işletme sahasını 150 bin hektara indirmeğe mecburdur. Yani petrol bulduğu yerin yuvarlak hesap 3'te 2'sini terk etmek ve o yerlerin bir yabancı şirkete verilmesine seyirci kalmak zorunluluğundadır. Türk toplumunun menfaatleri bakımından akla sığmaz bu çözüm. Yabancı dev petrol şirketlerinin çıkarlarına uygun düştüğünden yabancı uzman tarafından pek yerinde bir hüküm olarak kanuna yerleştirilmiştir. Böylece Türk Devleti, şirket kisvesine bürünse bile, ancak küçük bir yerde arama ve işletme yapabileceğinden böylece diğer yerleri yabancıların kapaması mümkün olacak; bu hüküm sayesinde satıcı veya alıcı olarak petrol işinde parsayı yabancı şirketler toplayabilecektir. Aklı başında ve samimi olan her siyaset adamı, böyle bir hükmün 'vaktiyle Max Ball tarafından hazırlanmış tasarıya Türk Devleti aleyhine olarak üstü kapalı surette yerleştirilmiş bir tuzak' olduğunu itiraf etme dürüstlüğünü gösterir. Nitekim Suphi Karaman Millî Birlikçilere yakışır bir samimiyetle, 'bu hükmün varlığından daha önce bizi haberdar etselerdi onu derhal kaldırırdık' diyerek; bilmemenin değil öğrendikten sonra direnmenin (hatada ısrar etmenin) utandırıcı bir tutum olduğunu pek veciz bir surette ifade etmiştir." *(Türkiye'de Petrol Sorunu)*

GÜNCEL ÖRNEK

Aksoy'un konuşmalarından petrol arama sektörünün tamamen devlet kontrolünde ve millî petrol şirketince yapılmasını istediğini anlıyoruz. Aksoy'un bu düşüncesini dünyanın en büyük üreticilerinden biri olan Venezüella'nın Devlet Başkanı Hugo Chavez hayata geçirdi. Petrol üretimini devletin kontrolüne aldı. Bununla da yetinmedi "Özel Şirketlere verilen tüm maden

imtiyazlarını iptal etti. Çok uluslu şirketlerin denetimindeki madencilik sektörünü devletletleştirmeye karar verdi." *(Caracas AA, 22.10.2005)*

Tabi bunlar ilginç gelişmelere sebep oldu. Chavez 'bana suikast' yapacaklar dedi. ABD ve Venezüella arasında gerginlik tırmanıyordu. Gerginliğin önemli sebeplerinden biri ABD'nin tükettiği petrolün en büyük tedarikçilerinden birinin Venezüella olması. İşte bu, yaşananlara çok daha dikkate değer bir boyut eklendi. 24.08.2005'te ABD'nin ünlü Evanjelist televizyon vaizi Pat Robertson kendi televizyon programında, Chavez'in öldürülmesi çağrısı yaptı. Şunları ekrandan söylüyordu.

"Chavez'in, Venezüella'yı kominist sızmalar ile aşırı İslamcılık için atış rampası yapmasını engellemek ABD'ye düşer. Hem suikast savaştan ucuz. Güçlü bir diktatörü devirmek için 200 milyar dolarlık bir savaşa ihtiyacımız yok (Irak Harekâtını kastediyor). Gizli bir operasyon düzenleyip kurtulmak daha kolay. Petrol sevkiyatının duracağını da hiç sanmıyorum. Chavez, geniş bir petrol yatağını kontrol ediyor. Bu durum ABD'nin canını yakabilir." *(Virginia AP 24.08.2005)*

Gerçi Evanjelik Papaz özür diledi, ABD Papazın açıklamalarının kendisiyle ilgili olmadığını söyledi ama bütün bu detay bile petrol konusunun nasıl çetrefilliği olduğunu bize göstermiyor mu?

Yeniden konumuza dönersek Petrol Kanunu neden böyle sert eleştiriliyor diye araştırırken ilginç noktalar yakaladığımı düşünüyorum.

PETROL KANUNU MARSHALL PLANI'NIN GEREĞİ MİDİR

"2. Dünya Savaşı'nın galiplerinden SSCB gözünü Türkiye'ye dikmişti. Erzurum ve Kars üzerinde hak talep etmiş İstanbul Boğazı'nda da bir üs istemişti. 1946'nın sonlarına doğru Türkiye'ye nota verdi. Bu sıralarda ABD Başkanı Harry S.Truman 2. Dünya Savaşı'ndan perişan hâlde çıkan Batı Avrupa'yı ayağa kaldırmak ve Sovyet yayılmasına karşı korumak için bir doktirin geliştirdi. Başkan kendi adıyla anılacak Truman Doktrini'ni 12.03.1947'de Kongre'ye okudu. Bu doktrinin uygulanması için hazırlanan plan ise bunu yürütecek olan Dışişleri Bakanı General George Marshall adıyla tarihe geçti. Bu plan, Savaştan çıkan Avrupa ülkeleri, Yunanistan ve Türkiye'ye para yardımını öngörüyordu." *(Tufan Türenç, Hürriyet gazetesi, 20.10.2004)*

Marshall Yardımı, ağırlıklı olarak petrol yardımı. Bu öylesine önemli bir detay ki; 1951 yılında yayınlanan ABD hükümet raporuna göre "Petrol olmasaydı Marshall Planı hayata geçmezdi." *(Daniel Yergin, Petrol s.402)*

Türkiye'nin ve o dönemde İngiltere dâhil Avrupa ülkelerinin petrole ihtiyacı vardı ve bu ihtiyaç ABD'den ithal edilecekti veya ABD orjinli şirketlerin farklı ülkelerde ürettikleri petrolden.

Uluslararası otorite petrol uzmanı Daniel Yergin Marshall Planı'nın içeriğini net olarak çiziyor. "…gerçek şudur ki, Marshall Planı Avrupa'da iyi bir geçiş devrini mümkün kılmış ve çok

uzak yerleri de kapsamına almıştır. Bu, aynı zamanda kömüre dayalı ekonomiden ithal petrole dayalı ekonomiye de geçiş dönemidir." *(Daniel Yergin, Petrol s.402)*

Peki, bunun Türkiye petrollerinin çıkarılmaması ile ne ilgisi var denebilir. Vardır. Birincisi, doktirinin yayınlandığı dönemde Türkiye ve Yunanistan'a yapılacak yardımın Marshall Yardımı'nın Koordinatörü George McGhee'dir. "McGhee, 1946–47; Coordinator for Aid to Greece and Turkey" *(http://www.trumanlibrary.org/oralhist/mcgheeg.htm)*

McGhee hemen akabinde 1947–1948 arasında Amerika Birleşik Devletleri Petrol ve Doğal Gaz Paylaştırma Direktörü yapılır. *(http://www.trumanlibrary.org/oralhist/mcgheeg.htm)*

Aynı McGhee, 1952 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nin Türkiye Büyükelçisi olarak atanır. O Büyükelçi'dir ama aynı zamanda Türkiye gelmeden öncesinden yani 1951'den itibaren de 1953 yılları arasında Türkiye'ye yapılacak yardımın şefidir. Ben söylemiyorum kayıtlar böyle…"U. S. Ambassador and Chief of American Mission for Aid to Turkey, 1951–1953" *(http://www.trumanlibrary.org/oralhist/mcgheeg.htm)*

"ABD Büyükelçisi McGhee'ye göre Türkiye'de önemli petrol rezervleri bulunmakla beraber, Türkiye'nin "millî" imkânlarıyla bunu işletmesi mümkün değildi. Bu nedenle ABD şirketlerinin yardımını sağlayacak bir mevzuat acilen günme alınmalıydı." *(Halil Nebiler–Suat Parlar, Petrolün Ekonomi Politiği s.58)*

Sonunda o mevzuat hazırlandı. Yani bugün uygulaya geldiğimiz Petrol Kanunu olarak…

"Türkiye IMF, Dünya Bankasına katıldıktan ve Marshall Yardımı'ndan yararlanmaya başladıktan sonra, Türk Hükümeti yabancı yatırımcıların Türkiye'de yatırım yapmasını kolaylaştırıcı mevzuat değişikliklerine yöneldi. 1946'dan sonra yani CHP iktidarında yasal düzenlemeler için hazırlıklara başlandı, Yabancı Sermaye Yatırımlarını Teşvik Kanunu ve Petrol Kanunu gibi önemli

yasalar daha sonra Demokrat Parti iktidarında çıkarıldı." *(Prof. Dr. Rıdvan Karluk, Anadolu Ü. İ. İ. B. F. İktisat Bölümü Üyesi)*

Peki, aldığımız yardıma karşı bizden açıkça bir şey istenmiş midir? Evet. Bunu da devlet kayıtlarına geçen ikili görüşmelerden anlayoruz ve Marshall Yardımı bir petrol yardımıyken, Türkiye'den petrol konusunda beklenti içinde olmamaları, mümkün değildir. Şimdi devlet kayıtlarına gidelim, Celal Bayar ve ABD İktisadi Heyet Başkanı Russel Dorr'un kayda geçen konuşmalarını dinleyelim. Bakın, "Türkiye'nin petrolü" nasıl açık açık gündeme geliyor:

"Cumhurbaşkanlığı Özel Kalem Müdürü Haldun Derin'den Dışişleri Bakanlığı Özel Kalem Müdürü Sadi Selen'e; Cumhurbaşkanımızla Amerika İktisadi Heyeti Başkanı ile 20 Haziran ve 13.08.1950'de yaptığı görüşmeye ait notlardır. Cumhurbaşkanımızın emriyle ilişik olarak takdim ediyorum.

Celal Bayar: Bu sene mevzubahis olan yardım miktarı hakikaten Türkiye'nin ihtiyaçlarına kâfi değildir. Yardımınız geçen seneye nazaran 20 milyon dolar azdır. Bunu Türk kamuoyuna anlatamam.

ABD Ekonomik Yardım Heyeti Başkanı Russel Dorr: Ben de takdir ederim ki bu yardım kâfi değil ama sizinle daha önce yaptığımız protokole uygundur. Bir önceki Türk Hükümeti buna razı olacağını taahhüt etmişti (CHP hükümeti kastediliyor). Şimdi Türkiye için yapılacak iş, OEPU İdaresi'ne (ABD'nin Denizaşırı Yardımlar İçin Kurduğu Teşkilat. Şimdiki adı OPİC) daha fazla yardım için başvurmaktır. Fakat ben bunda da pek az ümit görüyorum. Çünkü harbe girmiş, istilaya uğramış ve bu yüzden çok zarar görmüş devletler de esasen yardımın azlığından yakınmaktadır. Şimdi Türkiye böyle bir müracaatta bulunursa bu devletler buna razı göstermeyeceklerdir. Zannetmiyorum ki ABD'nin tüm ülkelere yaptığı yardım artırılsın. Zira geçen seneki yardımdan artakalan 300 milyon dolarla birlikte 2 milyar 670

milyon dolarlık tahsisatı biz Marshall Yardım İdaresi altında Senatoya kabul ettirebildik. Kore Harbi olmasaydı bunu kabul ettirmemiz zor olurdu.

Bayar: Ben bu sözlerimle sizleri silah atmış veya atmamış muzdarip milletlere yardımın kesilmesi fikrini müdafaa etmiyorum, Türkiye'nin hakkını müdafaa etmeye çalışıyorum.

Dorr: Haklısınız fakat biz Amerikalılar garip bir milletiz. Bu hareketimizi bir taraftan gayrimakul olduğu kadar bir taraftan da makul olarak düşünüyoruz. Bunu bizlerin garabeti doğuruyor.

Bayar: Şu hâlde bize yardımın artırılması konusunda bütün kapılar kapanmış mı oluyor?

Dorr: Marshall Yardımı konusunda hakikat budur.

(Fakat Dorr daha fazla para yok dedikten sonra söz petrole geliyor. yn)

Dorr: Raman'daki petrol arama makinaları başka yere kaydırılmalı ve yine aynı mıntıkada günlük petrol istihsalini 450 tona çıkarmayı sağlayacak başka kuyular açmaya ayrılmalı. Batman'da bu kadar petrolü işleyebilecek küçük bir tasfiyehane tesis edilmeli ve Raman–Batman arasına boru hattı döşenmeli. Bu petrolü taşıyabilecek yeterli miktarda gerek motorlu ve gerekse demiryoluna vesait temin edilmeli. Bu suretle bir sene zarfında 600 bin dolarla günde 450 ton petrol elde edilebilir. Bu rakam, maiyetimdeki petrol uzmanı tarafımdan hesaplanmıştır.

Petrol mukavelesine gelince, ABD firmalarının muhtelif devletlerle imzalamış oldukları sözleşmeler mevcuttur. Bunların büyük kısmı takdire değer değildir. Ancak petrollerinin işletilmesini Amerika'ya bırakan Meksika hükümetinin sözleşmesinin tavsiye edeceğimizi söylemek isterim. Bu sözleşmenin bir sureti Meksika'dan ya da Amerikan firmalarından özel yollarla temin edilebilir.

Raman petrolleri ve bölgesindeki yatırımlar için Marshall Yardımı idaresinden özel bir madde gündeme getirilebilir." *(Belgelerle Türk Tarihi dergisi, Sayı: 1–1997, Akşam gazetesi 24.02.2003)*

Fazla yardım vermeyeceklerini, ama Raman'ı kendilerine bırakmaları hâlinde bunun yeniden gözden geçirilebileceğini açıkça söylüyor. Bir de şu söz çok önemli "çıkacak petrol maiyetimdeki petrol uzmanı tarafından hesaplanmıştır." O gün bizden istedikleri Raman onlara direkt verilmemiştir ama "Petrol Kanunu" bu işi hayli ustaca becermiş görünüyor. Ancak buna rağmen Adıyaman'daki Raman Bölgesi'nde Türkiye ihtiyacının % 10 çıkarılıyor. O çevrelenmiş hâliyle bile.

Marshall Yardımı petrol yardımıdır. Peki, bunun anlamı Türkiye için şu mudur? "Madem SSCB tehdidinden çekindiğin için yardım alıyorsun bu yardımın çerçevesi de budur, o zaman bunun gereğini yerine getirmen lazımdır. Bizden petrol alırken ülkenden çıkacak petrole de ihtiyaç yoktur"

Gerçekte de öyle olmuştur. Bakarsanız Türkiye'nin petrol ithal ettiği ülkelere bunlar Ortadoğu kökenlidir, ama Ortadoğu petrolünün asıl sahibi dünyaya sürekli yön veren Araplar değil, ABD ve İngiltere merkezli 4 kız kardeştir.

Yani olan şudur: "Ortadoğu'nun ucuz petrolü, Marshall Planı'na uygun bir biçimde Avrupa'ya akıyordu. 1946 yılında Avrupa'ya akan petrolün % 77'si ABD kaynaklıydı. 1951'de ise Avrupa ihtiyacının –içinde biz de varız– % 80'i Ortadoğu'dan karşılanıyordu. Avrupalı'nın yaşamında petrol, diğer tüm enerji kaynaklarını geride bırakarak merkezi bir yer ediniyordu –şimdi de öyle– Bu arada ABD petrol tekellerinin karı muazzamdı." *(Petrolün Ekonomi Politiği, s.415)*

Aynı yıllarda Marshall Yardımı ile ürettiği petrolü satan ABD, kendi ülkesine girecek ithal petrole kota uyguluyordu. *(D.Yergin, Petrol s.508)*

Petrolü, millî politikanın merkezi kabul eden sadece ABD değil.

Amiral Slade, 1918'de yani bugünkü petrol düzeninin temellerinin atıldığı yıllarda İngiliz Başbakanı Lloyd George ve

Dışişleri Bakanı A. J. Balfaur'a bir rapor hazırlar. Raporun bizi ilgilendiren kısmı şöyledir: "İngiliz petrol şirketlerine yabancıların iştirakine hiçbir şekilde izin verilmemelidir. Zira bu tür iştirakler, sonuçta sadece o alanların başkaları tarafından ele geçirilmesinin ilk adımı olmuştur." *(Petropolitik H. Uluğbay s.146)* Yani bizim için mesele millîdir demek istiyor.

Tahmin edebileceğiniz en büyük korkularını Sampson anlatıyor: "(Petrol kartellerinin) En büyük korkuları Ortadoğu'da yeni petrol alanlarının bulunması ve fiyatların düşmesiydi." *(A. Sampson, s.11)*

Daniel Yergin: "Petrolün içerdiği güç; fiyatla birlikte gelir." *(D.Yergin, Petrol s.736)* Eğer fiyat yüksekse şirketler güçlü ve hükmedicidir. Ancak fiyatlar düşükse şirketler güçlü ve hükmedici değildir.

Fiyatların düşmesi bütün petrol sanayisi için ölümle eşdeğerdir. Örneğin ABD'de 1931'de, Oklohoma'da sıkıyönetim ilan edilip, askerî yönetimin petrol yataklarının kontrolünü eline alması bunun en ilginç örneklerinden biridir. Halka, petrolün fiyatı 1 dolara yükselinceye kadar petrol yataklarının kapalı tutulacağı duyurulmuştur." *(D.Yergin, Petrol s.242)*

Mesele petrolün bulunması değildir. Fazla çıkmamasını istemektedirler. SHELL'in kurucusu Marcus Samuel açıkça: "Petrolü sadece üretmek aslında en az değer ifade eden ve en az ilginç olan aşamadır. Değer kazanması için mutlaka pazarlar bulmak şarttır." *(D.Yergin, Petrol s.112)*

En hareketli dönemde MTA'da ve TPAO'da Genel Müdürlük yapmış, İhsan Topaloğlu'nun şu sözleri önemli örnektir: "O sıra 1956'da, ben MTA Genel Müdürü oldum. ABD'nin sefaretindeki, petrol işlerine, maden işlerine bakan mühendis beni tebrike geldi. Ben de konuşurken 'uranyum arayacağız 40 bin dolara ihtiyacımız' var dedim. Adam gayet soğuk kanlı 'ABD'de uranyum çok, uranyum arayacağınıza başka maden arayın' dedi.

Ben biraz şok oldum yani. Hiç beklemediğim bir şey. Sonra bir zaman sonra yine karşılaştık. Yine '40 bin dolar istiyoruz', o zaman dolarlar, Marshall Yardımı'yla oluyordu. Bu sefer aynı şeyi söyledi. 'ABD'de var' dedi. Size lüzum yok.' dedi. Ama Biz ABD için aramıyoruz ki kendimiz için arıyoruz." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Acaba bu yüzden mi yakın tarihimiz boyunca SSCB'den yetkililer Türkiye'nin çok büyük petrol rezervi olduğunu açıklayıp duruyorlardı. Dillerinin altındaki bakla bu muydu? Bir başka açıdan soralım, ABD yerinde SSCB olsa yine o SSCB bize aynı uyarıları dolaylı olarak yapar mıydı?

Bu arada DP iktidarı Petrol Kanunu ile kapitülasyonu kabul etmekle suçlanmıştır fakat durum hiç de öyle görünmüyor.

İtham edilen Menderes, Marshall Yardımı'nı kabul eden değil uygulayandır. Çünkü Truman Doktirini ve Marshall Yardımı 1947'de çıktı. Türkiye ertesi yıl bunu uyguladı. 47'de iktidarda CHP iktidarı vardı. Marshall Yardımı'yla ilgili kayıtları Devlet adamları açıklıyor. Hüseyin Öztürk, İthalat Genel Müdürlüğü Daire Başkanı:

"Özellikle 1947 yılından itibaren dış ticaret açıkları ortaya çıkmaya başlamıştı. 1948 yılında alınan Marshall Yardımı'nın da etkisi ile ithalat daha da kolay yapılır hâle gelmişti. *(Cumhuriyetimizin 75. Yılında Ülkemizde Uygulanan İthalat Politikalarına Genel Bakış isimli makale)*

MAX BALL YALNIZ DEĞİLDİ

Petrol Kanunu'muz sadece Max W. Ball'ın eseri değil. Önemli katkıyı yapanlardan biri de Demirel'e "mason değildir" belgesi veren 33. dereceden mason Necdet Egeran olduğu söyleniyor.

"Maden Tetkik Arama'nın 1940–1951 yılları arasında Jeoloji Şube Müdürlüğü'nü yapan Egeran, 1953–56 arasında petrol devi Mobil'in Türkiye Müdürü oldu. Egeran'ın, yabancı şirketlerin Türkiye'de petrol aramasına izin veren Petrol Kanunu'nun çıkmasında en büyük payı olduğu da iddia edilmişti." *(Hürriyet gazetesi, 09.05.2005)*

Hürriyet gazetesinde ve başka gazetelerde de Egeran vefat ettiğinde buna benzer haberler yer aldı. Konuyu oğlu Erol Egeran doğruluyor…

"Soru: Petrol Kanunu'nun yapılmasında katkıları olduğunu okuduk gazetelerde…

E. Egeran: Doğrudur.

Soru: Var mı böyle bir durum?

E. Egeran: Gayet tabi. Kendisi 1954 yılında, Petrol Kanunu'nun hazırlanmasında çok büyük çalışmaları olmuştur. Devleti temsil ederek gayet tabi ki devletin istekleri konusunda, başarılı bir çalışma yaparak, Petrol Kanunu'nun hazırlanmasında yardımcı olmuştur. Diğer başka arkadaşları gibi." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Erol Egeran 'devleti temsil ederek' diyor ama Egeran MTA'da 1941–1952 seneleri arasında çalıştı ondan sonra Mobil'e Genel Müdür oldu. *(Vatan gazetesi, 09.05.2005)*

Bu durumda Mobil'in Genel Müdürü mü devletin haklarını temsilen en önemli kanunun yapılaşında katkıda bulunmuştu?

Bir başka pencere açalım parçaları birleştirelim.

"Yıl 1946 Türkiye'de ilk petrol Raman'da bulunuyor ve hemen akabinde petrolü bulan MTA'ya saldırılar başlıyor. Saldırının en başındaki destekçi ise Ahmet Emin Yalman." *(Halil Nebiler–Suat Parlar Petrolün Ekonomi Politiği)*

Uluslararası İlişkiler Uzmanı ve (E) Kd. Albay Prof. Dr. Mehmet Kocaoğlu:

"İkinci Dünya Savaşı içinde MTA, ilk kurdukları Raman Maymune Boğazı'ndaki kamp yakınlarında açtıkları 5 numaralı kuyudan petrol çıkarmayı başarmıştı. Bu dönemde Türk Hükümeti ihtiyacının önemli bir kısmını Rusya'dan (Neft Sendikat) sağlıyordu. Anglo–İran'dan Socony Vacum (ABD), Royal Deutch Shell (İngiltere–Hollanda), Almanların ortak olduğu Steava Romanu, Rus petrolünü Türk pazarlarından uzaklaştırma yolunda çabalara başladılar. Ardından da satacakları petrolün fiyatının düşmemesi için MTA'nın çalışmalarını baltalayarak üretimini önleme politikası izlediler."(Petro–strateji)

Ahmet Emin Yalman 04.01.1919'da Osmanlı Devletinin son günlerinde kurulan Wilson Presipleri Cemiyeti'nin ilk üyelerinden. Wilson Prensipleri Cemiyeti, Osmanlı Devletinin ABD'nin mandası olarak kurtulabileceğini öngörenlerin kurdukları cemiyetti.

Yine Masonlara ait http://www.mason.org.tr/unlutr.htm isimli internet sitesindeki "Türkiye'de Ünlü Masonlar" başlıklı yazıya göre de Ahmet Emin Yalman ünlü masonlardan…

Masonlar politikaları belirlemede ne kadar etkilidirler?

Buna belki bir işaret olacak gelişme 1997 yılında yaşandı. Kanal 7 televizyonunda Türkiye'deki mason ritüellerinin *(törenlerinin)* gizli kamerayla çekilmiş görüntüleri yayınlandı. Görüntüler hayli ilgi uyandırmıştı.

Bir süre sonra konuyla ilgili Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Denizli Milletvekili Ramazan Yenidede Fransız Mason Locasından, Türkiye Mason Locasına gönderildiği iddia edilen mekbutu okudu.

Ramazan Yenidede:

"Açık ve net ifade ediyorum ki, bu oyunun senaryo yazarları dış güçlerdir; oyuncuları ise, onların ülkemizdeki yandaşlarıdır. Şimdi, sizlere, dünya mason teşkilatlarının, Fransa Yüce Konseyi vasıtasıyla, Türkiye Büyük Mason Locası üstadı Necip Arıduru'ya gönderdiği mektubu sunuyorum. Bu mektup, yukarıdaki iddiamızın en açık belgesidir. Son günlerde, bir televizyon kanalında, masonların tehlikeli oyunlarını ve gizli tezgâhlarını açığa çıkaran bir programın yapılmış olması bu ihanet şebekesinin hızını iyice artırmış, bu şebekeyi iyice çıldırtmış ve bundan dolayı da saldırılar alabildiğine artmıştır. Dikkatlerinize sunacağım mektubun Fransızca orijinal metni de elimizdedir. Bakınız, mektupta ne deniyor:

'Üstadı bulunduğunuz Türkiye Büyük Mason Locasında meydana gelen skandallar, endişe verici ve talihsiz olaylardır. Büyük Locanızda irşat edilmiş bazı masonlar, masonluğun vakarına ve yeminlerine ihanet etmişlerdir. Bu kişiler, en gizli toplantılara kadar bütün faaliyetlerinizi mikro kameralar aracılığıyla kaydetmiş bulunmaktadırlar; bu affedilmez dikkatsizlik, çok ciddi neticeler doğurmuştur. Mason olmayan milyonlarca kişi, eski ve kabul edilmiş İskoç ritinin törenlerine ve sırlarına şahit olmuş durumdadır.'

Mustafa Güven Karahan *(DSP, Balıkesir)* – İsrail'de mi öğrendin?

Ramazan Yenidede (Devamla) – 'Ayrıca, tapınaklarınızda başıboş dolaşan bu dönek masonlar, 33. derecedeki bütün kutsal ayin ve törenleri kaydetmişlerdir. Bu filmlerin gerici ve İslamcı bir televizyon kanalı aracılığıyla yayınlanması sonucunda,

milyonlarca Türk seyircisi, aşağı derecelerdeki biraderlerimiz tarafından bile bilinmemesi gereken Kutsal Ayini, ne yazık ki, izlemiştir.

İsrail Yüce Konseyi, bu skandalla ilgili tahkikata başlamıştır. Nizamnamemiz mucibince, konu hakkında tahkikat yapmaya yetkili tek otorite olan İsrail Yüce Konseyi, olayın müsebbiplerini açıklama, gerekli önlemleri alma ve 27.03.1997'ye kadar geniş bir tutanak fezlekesi hazırlama görevini bize tevdi etmiştir.

Türk Hükümeti, başlangıçtan itibaren dincilerin zorlamalarına boyun eğmiştir.

Hükümet, localarımıza baskı uygulayarak, adlî tahkikat açarak ve polisi, arşivlerinizi aramayla görevlendirerek, düşmanca tavrını etmiştir. Bu baskıyı derhal ortadan kaldırmak kaçınılmaz görünmektedir.

Başkan – Sayın Yenidede, mektup ne kadar; bitiyor mu?

Ramazan Yenidede (Devamla) – Bitiriyorum Sayın Başkan... 2 dakika daha istirham edeyim.

Mustafa Güven Karahan – İsrail'de mi öğrenmiş Sayın Başkan?

Ramazan Yenidede (Devamla) – Buna binaen, Fransa Yüce Konseyi, kardeşçe şunları tavsiye eder:

1. Türk basınındaki ve ilgili kuruluşlardaki biraderleri örgütleyiniz.

2. Refah Partisinin itibarının tamamen yok olması ve seçmenlerinin ümidini kaybetmesiyle neticelenecek siyasî bir konjonktür oluşturunuz.

3. Her çeşit belgeyi, tutanağı, sirküleri ve riskli mektupları Büyük Sekreterlik'ten uzak tutunuz.

4. Locaların toplantılarını, belli bir zamana kadar, alışılmış merkezlerde gerçekleştirmekten kaçınınız.

5. Size ikinci bir talimat ulaştırılıncaya kadar, müracaat edenler konusunda son derece dikkatli incelemeler yapınız; aynı yanlışlıklara düşmeyiniz.

Ali Dinçer (Ankara) – Onun için mi Susurluk'un üzerine oturuyorsunuz?

RAMAZAN YENİDEDE (Devamla) –

6. Mason olmayanların ve mason cemiyetinden çıkarılmış eski masonların tapınaklara girişine kesin bir şekilde mani olunuz.

7. Masonluğa ihanet etme suçunu işlemiş masonlara karşı, tahkikatlara devam ediniz. Dönekleri, İskoç ritinin prensiplerine, âdetlerine ve geleneklerine uygun bir şekilde cezalandırınız.

8. Masonluk aleyhindeki radyo, gazete, televizyon, kitap, dergi gibi yayınları izleyip, bunlara mani olunuz.

9. Bağımsız Büyük Komitenizi, bu skandala yol açan tedbirsizlikle ilgili ayrıntılı bir tutanak fezlekesi hazırlamakla görevlendiriniz ve neticeleri Fransa Yüce Konseyine bildiriniz." *(TBMM Tutanak Dergisi, Cilt: 26, 89.Birleşim 06.05.1997)*

KIRMIZI HAT ANLAŞMASI BİTTİ, PETROL KANUNU BAŞLADI

Türkiye, petrolü yeterince aranmamış bir ülkedir. 2005 yılı itibariyle Türkiye tükettiği petrolün sadece % 8,6'sını kendi topraklarından çıkarıyor. Geri kalan % 81,4'ünü ithal ediyor. *(ANAP Iğdır Milletvekili Dursun Akdemir'in Soru Önergesine Enerji Bakanlığı'nın cevabı, 2005)*

Türkiye'de çıkarılan % 8,6'lık petrol üretiminin tamamı da Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden karşılanıyor. En umutlu bölge olmasına rağmen Güneydoğu Anadolu Bölgesi bile yeterince aranmamıştır.

Mehmet Özkanlı, Türkiye Petrol Jeologları Derneği Başkanı:

"Tamamen aramaya yönelik yani petrol havzalarının belirlenmesine yönelik açılan kuyu sayısı 1000 kadar bir kuyu. Güneydoğu Anadolu Bölgesi en çok kuyunun açıldığı yer olmasına rağmen, orası bile dünya standartlarında yeterli sayıda kuyuyla test edilmemiştir aranmamıştır.

Güneydoğu Anadolu'da çok kuyu açılmıştır ama bulunmamış pek çok rezervuarın bulunması muhtemeldir. Orada hâlâ bir takım potansiyellerin olması muhtemeldir ki bu alan bizim en çok kuyu açtığımız alan olmasına rağmen yeterince aranmadığını biz petrol sektöründe çalışanlar kabul ediyoruz." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

"Kuyu açmadan da petrolü bulamazsınız. Türkiye'nin petrol umudu bulunan güneydoğusundaki yerlerin üçte ikisinde, henüz

ciddi ve ileri teknoloji ile petrol aranmadı." *(Deniz Baykal CHP Genel Başkanı, Petrol Şurası, 25.04.2002)*

Aslında Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki petrol üretimi de, bütün bölgeden değil, birkaç ilden sağlanıyor. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde 8 il var ama Türkiye'de üretilen petrolün % 67'si Adıyaman'da üretiliyor. *(TBMM Genel Kurul Tutanağı, 10. Birleşim 21.10.1999)*

Çıkan yerli üretim petroller % 90 oranından TPAO tarafından sağlanıyor. Peki, geri kalanları ne yapıyor. TPAO'dan daha fazla saha ruhsatı aldıkları hâlde en fazla üretimi TPAO yapıyorsa bunun anlamı açıktır.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Petrol Kanunu Madde 53 ile nasıl arattırılmadığını biliyorsunuz. Türkiye'nin petrolün tek damlasına bile ihtiyacı varken yabancı şirketler, saha ruhsatı alıp Türkiye'nin ihtiyacını karşılayacak petrolün üretilmesine engel oluyorlar.

"MOBİL'in Kapattığı Kuyudan Petrol Çıktı

TPAO Batman İşletme Müdürlüğü yetkililerinden alınan bilgiye göre,

Malabadi Bölgesi'ndeki çalışmalarda, Male Hermo Özlüce Kuyusu'nda 940 m. derinlikte 34 graviteli petrol damarına rastlandı. Çok hassas davranılması gerektiğini ifade eden yetkililer, şöyle konuştular: 'Önemli olan petrolün bulunması değil, petrol damarına rastlamaktır. ABD Mobil Şirketi`nin 20 yıl önce petrol yok diye terk ettiği Özlüce Kuyusu`nda 34 graviteli petrol damarı bulundu. Çalışmalar devam ediyor.'" *(Zaman, Hürriyet gazeteleri, 06.10.2002)*

Yabancı şirketler isterlerse buldukları petrolü işletmeyebilirler, onlar için ekonomikliğin ölçüsü farklıdır.

İhsan Topaloğlu TPAO Eski Genel Müdürü:

"Büyük petrol şirketleri, küçük sahaları buldukları zaman, ekonomik değil diye işletmeyebilirler. Misal vereceğim. Batı Raman,

Raman petrolü ilk bulundu. Ben Genel Müdür olduktan sonra Raman'ın batısıda bir saha daha keşfedildi. Türkiye'nin en büyük rezervi arasındaydı. 2 milyar varil petrol hesaplandı. Amma petrol çok ağırdı. Kuyudan çıkarmak imkânı zordu. O bizim Türkiye Petrollerinin sahasının yanında da Mobil'in sahası vardı. Mobil sondajı açtı, petrolü buldu, işletmedi. Çünkü onun için önemli değildi. TPAO için o ağır petrolü de işlemek, Türk ekonomisine gerekliydi." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Bir yabancı şirketin Türkiye'nin petrolünün çıkarılmasını engellemesi yeterince kontrol edilmiyor.

"(Yabancı Petrol Şirketleri) Birçok sahayı kapatıyorlardı, az çalışma yapıyorlardı. TPAO'nun girebileceği sahalar onların elinde bulunuyordu. Petrol Dairesi, kuruluşunda zayıf kurulmuştu. Kuyubaşı, kuyu kontrolü, sondajların nasıl gittiği, ne sonuç alındığı kontrolleri tam yapılmamıştır kanımca ve kanunun çalışmasında Petrol Dairesinin kontrolünün çok ciddi olması lazımdı." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Türkiye'de petrol arattırılmamıştır. Neden arttırılmıyorun cevaplarından biri Kırmızı Hat Anlaşması!

1900'lerin başında yeni petrol kaynakları bulmak isteyen batılı ülkeler sözde arkeologlarla Musul–Kerkük petrollerini keşfettiler. Rezerv öylesine büyüktü ki hiçbir batılı devlet diğeriyle bunu paylaşmak niyetinde değildi. Hatta Baba Gurgur denilen yerde 1920'lerin sonunda keşfedilen rezervden günde 60 bin varil petrol çıktığı ifade ediliyor. *(Hikmet Uluğbay, Petropolitik)*

Kaynak büyük olduğu için çatışma da büyük oldu. Bu çekişmenin hikâyesi o kadar uzun ki bunlar başka bir kitabın ana konusu olur. Ancak uzatmadan söylemek gerekirse kilit cümle şu: Dönemin bütün batılı güçleri bu petrolleri tek başına ele geçirmek istiyorlardı. Fakat hiçbir şirket tek başına kontrol etme fırsatı bulamayınca paylaşma kararı aldılar.

Paylaşımın tarafları ABD'den Standart Oil of New Jersey ile Socony Vacuum, İngiltere'den Anglo İranian(şimdiki BP) buna ek olarak Hollanda İngiltere ortak şirketi Royal Deutch Shell ve Fransa Devleti Petrol Şirketi idi. Bu üç oluşumun üzerinde anlaştığı hakem, bir İstanbul Ermenisi Kaluste Gülbenkyan'dı. Gülbenkyan anlaşmayı organize eden taraftı ve ona % 5'lik pay verildi. Kurulan ortak şirkete Türkiye Petrol Şirketi ismi kondu.

"Türkiye Petrol Şirketi'nin ortakları, doğal olarak Amerikalı ortaklar da dâhil olarak, 31.07.1928 günü Belçika'da bir araya gelerek Kırmızı Hat –Sınır– Anlaşması'nı imzaladılar." *(E. B. Swadran The Middle East, Oil and Great Powers)* Entrikalarla Musul petrolleri kontrol altına alındığı için gün gelir petrolün ortaya çıkmasıyla Türkiye pay ister diye Türkiye Petrol Şirketi'nin adı Irak Petrol Şirketi olarak değiştirildi.

Anlaşmanın ana konusu şu:

"Taraflar 1928 Temmuz'unda, İran ve Kuveyt hariç, başta Türkiye olmak üzere tüm Ortadoğu'da sadece şirketin arama yapması hususunda anlaştılar. Bu paylaşmaya 'Kırmızı Hat Anlaşması' denildi." *(Anthony SAMPSON, Günümüzde Petrol Oyunu, s.88)*

"Yani, şirketler arası görüşmelerde, Gülbenkyan'ın ileri sürdüğü 'eski Osmanlı topraklarında' Türk Petrol Şirketi dışında, ortakların ayrı ayrı veya başkaları ile birlikte petrol arama ve işletmeciliği yapmalarını yasaklayan ilke üzerinde görüş birliğine varılmıştır. Anlaşmanın temelini oluşturan, eski Osmanlı toprakları tanımında uzlaşma, şirketler arasındaki büyük tartışmalardan sonra mümkün olabilmiştir. Zira bu tanım dışında kalacak bölgelerde şirketler, serbestçe hareket edecekken, tanım içinde kalan alanlarda sadece Türk Petrol Şirketi birlikteliği içinde hareket etme zorunda kalacaklardı.

Eski Osmanlı toprağı tanımında tartışmaların doruğa çıktığı bir oturumda, Gülbenkyan, bir Ortadoğu haritasını açarak, kırmızı

bir kalemle, 'İşte benim 1914'te bildiğim Osmanlı İmparatorluğu budur.' diyerek, Kırmızı Hat Anlaşması haritasında görülen sınırları çizmiştir. *(Leonard Mosley Petrol Savaşı)*

(Mosley Petrol Savaşı,Anthony Hage Petrol Oyunu, http://www.mtholyoke.edu/acad/intrel/Petroleum/redline.htm/)

Harita üzerinde açıkça görülüyor ki Türkiye de taraflarca "biz bu Kırmızı Hat Anlaşması üzerindeki ülkelerde birbirimizden bağımsız petrol aramayacağız" denilen bölgenin içinde.

Petrol Oyunu kitabında, Kırmızı Hat Anlaşması anlatılırken; aynen şu cümleler kullanıyor: "Bu çizgi içinde kalan ve Türkiye'nin de dâhil olduğu bölgeler, ileri gelen bütün petrol uzmanlarınca 'dünyanın en verimli petrol bölgeleri' olarak nitelendirilmektedir."

Bazı iddia sahiplerine göre Kırmızı Hat Anlaşması 1948'de yürürlükten kalktı deniyor, hatta yazıyorlar.

Durum gerçekten böyle mi? Gazetede haber olarak çıkan açık bilgiyi okuyalım sonra sorumuzu soralım.

"Türkiye'nin alamadığını Gülbekyan 95 yıldır alıyor

Türkiye, Musul–Kerkük petrollerindeki payını alamazken, Abdülhamit'in petrol bölgeleri için görevlendirdiği Gülbekyan'ın şirketi Partex, Irak, Umman, Birleşik Arap Emirlikleri petrollerinden yüzde almayı sürdürüyor. Irak'la olası bir ABD operasyonu konusunda Türkiye ABD ile sıkı bir pazarlığa girerken, bir yandan da Irak petrollerinden doğan haklar konusunda tartışma sürüyor. Türkiye bugünkü değeri ile 20–30 milyar dolar arasında hakkı olan petrol gelirini alamazken, Osmanlı döneminde bölge petrollerini Padişah Abdülhamit adına kontrol için görevlendirilen Gülbekyan'ın şirketi Partex hâlâ bölge petrollerinden pay alıyor. Osmanlı İmparatorluğu'nun kullanamadığı, daha sonra Türkiye Cumhuriyeti'nin de ancak 15 yıl % 10 pay alabildiği Irak petrollerinden Gülbekyan'ın vakfı ve şirketi pay almayı sürdürüyor." *(Sabah gazetesi, 02.02.2003)*

Eğer Gülbenkyan'ın şirketi Türkiye'nin Musul petrollerinden alamadığı payı 95 yıldır alıyorsa, bu anlaşmanın hâlâ yürürlükte olduğu anlamına gelmez mi?

Kırmızı Hat Anlaşması'nın bitim tarihi olarak 1948'i gösteriyorlar. Diyelim ki bitti. Ancak kendilerini garantiye almadan böyle bir anlaşmayı bitirirler mi?

Max Ball'ın Petrol Kanunu'na götüren Marshall Yardımı'nı almayı 1947 yılındaki iktidar zamanında, yani CHP döneminde kabul ediyoruz. Kırmızı Hat Anlaşması'nın bitiminden 1 yıl önce.

Savaştan çıkmış Avrupa ülkelerinin yeniden imarı için fon olan Marshall Yardımı'nı, savaşa girmediğimiz hâlde gönüllü olarak istiyoruz. Tabi onun yaptırımlarını da kabullenmek şartı ile.

Şimdi esas noktaya geldik. Uzmanlar Türkiye'nin petrol potansiyeli ile ilgili hep aynı şeyi söylemiyorlar mı? "Türkiye yeterince aranmamıştır" cümlesiyle Kırmızı Hat Anlaşması'nın ilgili cümlesini yan yana koyalım:

"Taraflar 1928 Temmuz'unda, başta Türkiye olmak üzere tüm Ortadoğu'da sadece şirketin arama yap-ması hususunda anlaştılar. Bu paylaşmaya "Kırmızı Hat Anlaşması" denildi." *(Anthony Sampson, Günümüzde Petrol Oyunu, s.88–91)*

Anthony Sampson'un Petrol Savaşı isimli kitabında da yukarıdaki harita veriliyor ve şu tesbit yapılıyor: Bu çizgi içinde kalan ve Türkiye'nin de dâhil olduğu bölgeler, ileri gelen bütün petrol uzmanlarınca 'dünyanın en verimli petrol bölgeleri' olarak nitelendirilmektedir. *(age s.92)*

Dünyanın en verimli petrol bölgesi ve taraflar Kırmızı Hat Anlaşmasını kapsayan bu bölgede birbirlerinden habersiz arama yapmama konusunda anlaşmaya varıyorlar.

Daniel Durand, Kırmızı Hat Anlaşması'nın bazılarınca "milletlerarası bölüşme ve işbirliği'nin en olağanüstü örneklerinden biri" olarak nitelendiğini aktarıyor. *(Milletarası Petrol Politikası, s.56)*

Bölüşme deyince, İhsan Topaloğlu'nun sözleri geldi aklıma:

"Büyük şirketler ülkeleri aralarında paylaştılar. Türkiye; Shell, BP ve bugün ki adı Mobil olan Standar Oil'in payına düştü." *(http://www.samanyoluhaber.com/index.php?khide=1&ghide=1&sec=12&hid=11474)*

Kırmızı Hat Anlaşması'nın bitim tarihi 1948. İlginçtir Türkiye'nin en büyük petrol bölgesi Raman 1948'de bulundu ama nefes almamıza fırsat verilmedi. 1948'de Kırmızı Hat bitince 1954'te kanunla petrol aramamız engellendi. Buna göz yumanlar kimlerdi?

PETROL ŞİRKETLERİ ORTAK HAREKET EDER Mİ?

Yıl 1920 Walter Hume Lon:

"Dünyanın hâlen bilinen petrol yataklarını ele geçirebilirsek, dilediğimiz gibi kullanabiliriz. Olağandışı fırsatların eşiğindeyiz, ya biz bu kapıdan girmek için gerekeni yapacağız veya başkaları girecek ve geleceğin anahtarına sahip olacaktır."

Türkiye'ye petrol arattırmayan şirketlerin bunu ancak birlikte hareket ederek yapabileceği açıktır.

"Petrol şirketleri üretimi kontrol edip ortak hareket eder mi?" sorusunun cevabı hiçbir zaman "hayır" olmamıştır. İşte örnekleri:

Daniel Durand:

"1939'da efsanevi Doğu Teksas yatağının bulunmasıyla durum ciddileşti.1931 Martında fiyatlar varil başına 1 dolardan 10 cent'e kadar düşüş kaydetti. Bunun üzerine Teksas Valisi sıkıyönetim ilan etti; kuyular üç hafta sürece kapatılıp askerî muhafaza altına alındı." *(Daniel Durand, Milletlerarası Petrol Politikası, s.41)*

Petrolcülerin en çok korktukları şey fazla üretimdir. Eğer fazla üretim olursa fiyatlar düşer. Düşerse daha az kazanırlar, ellerindekini satamazlar. Alıcı bulamazlar.

Petrolcülerin fiyatların düşmemesi için kullandıkları ortak hareket etme politikasının en önemli örneklerinden birini, ismini Achnacaryy isimli şatodan alan anlaşma temsil eder.

Anlaşmaya götüren sebep anladığınız gibi; aşırı üretim.

"1925 sıralarında, savaş yılları ve savaştan sonraki süre içinde görülen petrol kıtlığı, yerini, endişe verici ani bir bolluğa bırakınca, dünyanın en önemli iki şirketi arasında çok hızlı bir yarış başladı. Bu şirketler Standart Oil of New Jersey ile Royal Deutch Shell'di." *(Daniel Durand, Milletlerarası Petrol Politikası, s.30)*

Bu sorunu çözmek üzere İngiltere'nin Achanacarry Şatosunda en büyük üç şirket bir anlaşma yaptılar.

Anlaşmaya sonradan Rusya'da dâhil oldu. *(D.Yergin, Petrol, s.256)*

17 maddelik anlaşmanın, bir maddesi şöyle idi:

"Petrol üretiminin fazla olduğu bölgelerde üretim azaltılacak." *(Daniel Durand, Milletlerarası Petrol Politikası, s.32)*

"Standart Oil of New Jersey'in temsilcisi 1938'den itibaren sözlü olarak anlaşmanın bozulduğunu bildirmişti. Bitişiyle yeni bir şirketlerarası (milletlerarası) yarışma devrinin başladığı sonucu çıkarılmamalıdır. 25 yıllık dünya petrol piyasasının bünyeleriyle çalışmasının incelenmesi, aksine olarak ispatlar ki, bu konvansiyonların yazıları olmadan da, ruhuna devrimize kadar saygı gösterilmiştir. Az sayıdaki çok büyük şirket tarafından dünya piyasasına hâkim olma ve bunun bölüşülmesi, modern petrol endüstrisinin gerçekten hâkim belirtisi olmaktan geri kalmamıştır." *(D. Durand, Milletlerarası Petrol Politikası, s.36)*

O günlerden bugünlere değişen hiçbir şey yok.

"Bütün petrol şirketleri aslında bir yerde, ortak hareket ediyorlar. Bunlar, uluslararası petrol şirketleri fiyatları belirliyorlar." *(Prof. Dr. Abdurrahman Satman Yazarın özel röportajı)*

Dünyayı yöneten 7 büyük petrol şirketinin varlığı anlatılır hep. Bunlara 7 kızkardeş yakıştırması yapılırdı, yapılır. Hangileri bunlar?

Newsweek dergisi Mart 2003'te Irak Harekâtı öncesi ABD ve İngiltere merkezli uluslararası petrol şirketlerinin dünyanın en büyük rezervlerini ellerinde bulunduran Irak petrollerini işleteceğini

duyurdu ve 7 kız kardeşi şöyle sıraladı. Ki başından beri tarih, onları bu isimleriyle tanıyor zaten: Exxon Mobil(daha önce bu ikisi ayrı ayrı faaliyet gösteriyordu), Chevron Texaco, Gulf, Shell ve British Petroleum (BP)

İşte 7 kardeş bunlardı. Sadece iki şirket İngiltere orijinli. Yani BP ile Shell.

7 KIZ KARDEŞ 4 OLDU

Şimdi burada duralım ve geçmişe bakan ama bugünü anlamlandıran pencere açalım.

Dünyanın en büyük petrol tröstü ABD'de kuruldu. Bunun adı Standard Oil idi. Kurucusu ise Rockefeller. Bu tröst öylesine büyüdü ki, sonunda ABD yönetimi meşhur Sherman Antitröst Yasası gereği bu dev tröstün tasfiyesine karar verdi.

Başyargıcın davanın sonucuyla ilgili sözlerini Türkiye düzleminde düşünelim:

"Bu konuyla ilgili olmayanlar bile adı geçen süreyi (1870'den beri) incelediklerinde, ticari ilerleme sahasında kendini deha sayan bir kuruluşun diğer bütün kuruluşları devreden çıkarmaya, ticari faaliyet haklarından men etmeye niyetli ve kararlı olduğu, böylece hedef edindiği üstünlüğü kazanmak istediği sonucuna varacaktır."dedi. *(D.Yergin, Petrol s.108)*

Sonuçta 1911 yılı Temmuz ayı sonlarında şirket kendisini tasfiye etme planlarını açıkladı. Standard Oil artık ayrı ayrı birkaç üniteye bölünmüştü. Bunlardan en büyüğü evvelce holding şirketi olan Standard Oil New Jersey'di. Bu şirketin yeni isimi Exxon oldu. Ondan sonra ikinci büyük şirket New York Standard Oil Şirketi'ydi, kendisine yeni isim olarak Mobil adını seçti. California Standart Oil Şirketi Chevron adını aldı. Indiana Standard Oil Amaco, Continental Oil Conoco; Atlantic ise ARCO sonra da "Sun" oldu. *(D.Yergin, Petrol s.108)*

Şimdi yeniden günümüze gelelim.

BP, Amaco ve Arco Nisan 99'da birleşti.

Exxon, Mobil'i satın aldı. Yeni Adı Exxon–Mobil oldu.

Cheveron 2000 yılından sonra Texaco'yu satın aldı. Yeni adı Cheveron Texaco oldu.

Yine Cheveron Texaco, Gulf Oil'i satın aldı.

En son oluşan tablo şu: ABD tarafında, Cheveron–Texaco–Gulf ile Exxon Mobil.

İngiltere tarafında ise Shell ile BP.

Yani iki ülke merkezli şirketler ve BP'nin bir zamanların Standard Oil'in parçası olan AMACO ile ARCO'yu almasıyla oluşan bağı kenara not edelim. Bu not 2000'li yıllardan sonra neden Bush ve Blair'i sürekli birlikte gördüğümüzü açıklayacak.

OPEC'in kurucusu Zeki Yamani ülkeler ve petrol şirketleri arasındaki ilişkiyi şöyle tanımlıyor:

"Petrol şirketleriyle onların mensubu bulunduğu ülkeler arasında Katolik evliliği vardır."

1914 yılında Winston Churchill o anki mevcut durumu anlatırken "Dünya petrol alanlarına şöyle bir bakın! Batı ve Doğu yarımkürede gözünüze hemen iki dev şirket çarpacaktır" diyordu. *(Anthony Sampson, Petrol Oyunu, s.64)* Demek ki o zamandan bu zamana pek bir şey değişmedi.

"Bu şirketlerden Yeni Dünya'da bulunan Standart Oil'dir. Eski Dünya'daki ise büyük bir şirket olan Shell ve Hollanda Kraliyet'tir. Bugün bu ortaklık kendine bağımlı tüm şirketleri ve kollarıyla hemen bütün dünyayı sarmış, hatta Yeni Dünya'ya kadar uzanmış bulunuyor." *(D.Yergin, Petrol, s.157)*

Yeni Dünya'da Rockefeller ailesi, Eski Kıta'da Rothschild ailesi. Hatta bir iddiaya göre, Yeni Dünya'da Rockefeller ailesini yükselten Rothschild ailesiydi. 19. yüzyılın başlarında, "House of Rothschild (Rothschild tröstü) ABD'de bazı yatırımlar yapmıştı ve kendine bağlı bankalar kurdu. Rothschildler'in ABD'de kurduğu bu bankaların ilki, The City Bank adını taşıyordu. 1812 yılında New York'ta kurulan banka, daha sonra National City Bank adını aldı ve 50 yıl boyunca da Moses Taylor tarafından yönetildi. Taylor 1882'de geride 70 milyon dolar bırakarak öldü ve yerine oğlu Percy geçti. Ertesi yıl, John D. Rockefellerlar'ın kardeşi William Rockefeller bankaya yüklü bir para yatırarak ortak oldu. 1891'de ise Rockefellerlar, Percy'i ikna ederek, onun yerine banka yöneticiliğine ortakları James Stillman'ın geçmesini sağladılar. James Stillman'ın da bir "Londra bağlantısı" vardı; babası Don Carlos uzun yıllar Rothschildlar'a hizmet etmişti." *(Eustace Mullins, The World Order: Our Secret Rulers, s.104–105)*

"John Davison Rockefeller, herkes gibi petrol işinde büyük paralar olduğunu gören ve yatırım yapan onlarca yatırımcıdan birisiydi. 1870 yılında Standard Oil'i kuran Rockefeller'ın önünü açan şey ise The National City Of Cleavland'ı satın alması oldu." *(Jim Mars Ruled by Secrecy)*

"Rothschild'in sahibi olduğu The National City Of Cleavland ise John Davidson Rockefeller'ın başarısında büyük pay sahibidir. Banka'nın desteğini arkasına alarak petrol işindeki rakiplerini safdışı etmeyi başardı." *(Eustace Mullins, The World Order: Our Secret Rullers)*

"Bu sayede (The National City Of Cleavland'ı satın alması) 1880 yılında sahibi olduğu Standard Oil petrol şirketi ile ülkedeki petrol üretiminin % 95'ini kontrol altına alan Rockefeller, 1882 yılında kalan rakip şirketlerin yasal olmadığına ilişkin bütün itirazlarına karşın Standard şirketini bir tröst hâline dönüştürdü. Ancak burada da Rockefeller'in elinden tutanlar vardır." *(Ufuk Şanlı, Borç Kapanı IMF, İstanbul)*

"19. yüzyılın ikinci yarısında, ülkedeki demiryolu ve denizyolu ulaşımının büyük bölümünü elinde bulunduran Kuhn Loeb şirketi, John D. Rockefeller'ın petrol taşıma şirketine inanılmaz indirim uygulayarak, onun diğer petrol şirketlerini batırmasına destek oldu. Şirketin esas sahibi ise tahmin edildiği üzere Rotshchild ailesiydi. Yani bütün Rockefeller imparatorluğunun, asıl olarak Rotschildlar tarafından finanse edilip desteklendiğini söylenebilir." *(Jim Mars Ruled by Secrecy, s.53)*

Dünyayı yöneten petrol şirketlerinin nasıl bir yapı içinde oldukları net bir şekilde anlaşıldığına göre buradan Türkiye'ye pencere açalım.

Yıl 1956. ABD Dışişleri Bakanı Nelson Rockefeller. Rockefeller Başkan Eisonhower'e bir mektup yazar ve bu mektup deşifre olur.

Nelson Rockefeller:

"Şu meşhur Standart Oil tröstü için iyi olan ABD için de iyidir tekerlemesini burada tekrarlamak istemiyorum…

…Bilindiği gibi, Avrupa'da ekonomik yardımla işe başladık. Marshall Planı olmasaydı, NATO'nun kurulması mümkün olmazdı. Marshall Planı'yla gerçekleştirilen şey, baskının her çeşidinin kullanıldığı, koordine bir dış politika sağlamak oldu. (Marshall Planı bölümünü hatırlayın. yn) Bu politika ise, umduğumuz ve planladığımız gibi sağlam bir askerî paktın kurulmasına götürdü.

…Ekonomik işbirliğinin çeşitli biçim ve metodları, her üç grupta da kullanılmalıdır. Birinci gruba bizimle dost olan ve uzun süreli, sağlam askerî paktlarla bağlanmış olan antikominist hükümetlerin iktidarda olduğu ülkeler girer. Bu ülkelere yapılacak yardımlar ve açılacak krediler öncelikle askerî nitelikte olmalıdır. Oltaya yakalanmış balığın yeme ihtiyacı yoktur. Bu noktada Dışişleri Bakanlığı ile aynı fikirdeyim, genişletilmiş iktisadi yardım, örneğin Türkiye'ye, bazı hâllerde düşünülenin tersi sonuçlar verebilir."

Rakip ve ayrı gibi görünen ABD ve İngiltere merkezli firmalar Türkiye gibi pazarlar bulduklarında birlikte hareket etmekten çekinmemişlerdir. Bunun en belirgin örneği Mersin'deki ATAŞ rafinerisidir. Ham petrolü işlemek için kurulan ATAŞ rafinerisi kurulduğu dönemde devlet şirketi TÜPRAŞ'ın rakibidir ve ortaklık yapısı aynen şöyledir: Shell % 27, Mobil % 51, BP–Amaco % 17, Marmara Petrolcülük % 5" *(DTP 8.5 Yıllık Kalkınma Planı)*

Hani bu firmalar rakipti, farklıydı!

Bu arada ATAŞ'ın içindeki % 5'lik payı görünce, Kırmızı Hat Anlaşması'nın Mimarı Bay % 5 Klaust Gülbenkyan aklıma geliyor. Neyse, bütün bu yukarıdakileri bir araya getirdiğimizde Türkiye'nin kendi kendine yetecek petrolü çıkarması neden mümkün olmamıştır, kolaylıkla anlaşılıyor. Ancak daha fazla izaha ihtiyaç var.

Dünya'da sayısız petrol şirketi var gibi görünüyor, ama aslında ortada tam bir kartel var. Yıllarını petrol sektörüne vermiş TPAO Genel Müdürlüğü yapmış Özer Altan diyor ki; "Birinci Dünya Savaşı sonrasında Osmanlı İmparatorluğu, bölünüyor. Bunun hemen yanıbaşında dünya petrol sektörü, 1900'lerde başlayan daha sonra da 7 kız kardeşler diye isimlendirilen 7 tane büyük petrol şirketinin hâkimiyetinde oluyor. Başlangıcına gidersek, Amerika'da 1800'lerin sonlarında kurulan Standart

Oil'in, Amerikan kanunlarına göre bölünmesi neticesinde Exxon, Standart Oil'in New Jersey'deki kuruluşu. Mobil, Standart Oil'in New York'taki kuruluşu. Cheveron, Standart Oil'in Kaliforniya'daki kuruluşu. Bunun dışında da indipendent (bağımsızlar) diyebileceğimiz Gulf ve Texaco var ve bu şirketler pazarın hakimiyetini ele geçiriyorlar. Bir de Royal Dutch Shell ve bugünkü BP şirketi var.

…

Biraz evvel saydığımız büyük şirketler, gene hâkimiyetlerini devam ettiriyorlar. Hatta öyle bir biçime sokuyorlar ki, birçok ülkelerde kendi adlarıyla olmasa bile, birtakım şirketlerle bağlantı kurarak bu ağırlıklarını sürdürüyorlar. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra da bu durum devam ediyor." *(Dünya Enerji dergisi, Mayıs 2003)*

Türkiye'ye bugüne kadar 150'ye yakın petrol arama şirketi geldi ama petrol bulmak yerine saha kapatmayı tercih ettiler. Birinin zamanı dolunca, diğeri geldi. Aynı ruhsatı edindi ve Türkiye böylece verimli sahalarına dokunamadı. Bir arama ruhsatını 8 yıl boyunca elinde tutma hakkı olduğunu düşündüğümüzde, geçen 50 yıl zarfında "önemli bir petrol bölgesini" 6 şirket birbirine devrederek rahatlıkla elde tutabilir.

Kartelin dışında kalan bağımsız denen şirketler var. Aslında bunlar bağımsız mı? Anthony Sampson'un büyük kartellerin dışında kalan şirketlerle ilgili değerlendirmesi burada ayrı önem kazanıyor: "Bu bağımsız girişimlerin, kız kardeşlerin yöneticileriyle ilginç bir ilişkileri vardı."

1949 yılında Amerika Birleşik Devletleri Ticaret Komisyonu, petrol şirketlerinin yurt dışı anlaşmalarını soruşturmak üzere toplandı ve 1951'de bir rapor hazırladı.

"Raporun adı yalnızca 'Uluslararası Petrol Tekeli' idi. 1928 yılında imzalanan Achnacarry Anlaşması'ndan yola çıkarak yedi (dört) kardeşin tekelcilik diye nitelenecek tüm gizli sözleşmeleri

açığa çıkarıyordu. Kırmızı Hat Anlaşması'nın ayrıntıları da vardı. Kısacası yedi (şimdilerde 4) kız kardeşin dünya petrolünü paylaşmak için giriştikleri bütün anlaşmalar ilk kez gün ışığına çıkıyordu. Bilgilerin çoğu radikal bir ekonomist olan Profesör John Mr. Blair tarafından bir araya getirilmişti. Blair bu bilgileri şirket dosyalarında uzun süren, yorucu bir çalışma sonucu elde etmişti.

Federal Ticaret Komisyonunun araştırmalarının ortaya çıkardığı en önemli nokta, Birleşik Devletler dışında bütün yabancı rafinerilerin, patent ile teknolojisini ve temel petrol üretim bölgelerini yedi kardeş şirketin denetlediğiydi. Bunlar aynı zamanda dünyaya yayılmış petrol boru hatlarını ve tanker filolarını bölüşüyor, yapay olarak yükseltilen petrol fiyatlarını destekliyorlardı." *(Anthony Sampson, Petrol Savaşı, s.150)*

Raporun açıklanmasından sonra, rapora dayanılarak Adalet Bakanlığınca şirketlere dava açıldı.

Durum sadece 1940'larda böyle değildi. Hâlen de böyle. Prof. Dr. Okan Tüysüz:

"Dünya'daki dev petrol şirketleri bu yüzyılın başında kurulmuştur. Bunlardan en önemlileri seven sisters –yedi kız kardeş– adı ile bilinen 7 şirkettir. Bunlar bugün de dünya petrol piyasasını idare eden, BP, Shell, Mobil, Exxon, Gulf, Texaco ve Cheveron'dur." *(İTÜ Petrol Jeolojisi Kitabı)*

ACI ÖRNEK

ATAŞ rafinerisi ve bu rafinerinin ortaklık yapısını aktarmıştım. Temmuz 1974'te Kıbrıs'lı Türkleri katliamlarla yutmak isteyen Rumlara karşı "Kıbrıs Harekâtının" yapıldığı dönemde, Türk Donanması Ege ve Akdeniz'e açılmıştı. Donanma sürekli devriye geziyor, zırhlı birlikler Mersin Limanı'na geliyordu. Savaş makinalerimizin neye ihtiyacı vardı. Tabi ki yakıta… Peki, ne olmuştu? "ATAŞ Rafinerisi" ansızın revizyona girerek petrol üretimini düşürdü.

Ardından bakıma alındığı için Kıbrıs Barış Harekâtı 5 gün ertelendi. Sonrasında ise ATAŞ Rafinerisi gemilerimize, yakıt vermedi. *(Milliyet gazetesi 20.04.1998, Petrol İş, KİGEM Raporu, Petrol İş Basın Açıklaması, Hürriyet gazetesi 08.07.2005, Türkiye'de Petrol Davası s.111, Cevat Ayhan Sakarya RP Milletvekili TBMM 31. Birleşim 9.11.1994)*

Aslında konunun daha da öncesi var. Herkesin Kıbrıs denilince aklına gelen, daha doğrusu akıllarımıza kazınan bir fotoğraf karesi vardır. 1963 yılında yaşanan bir vahşetin fotoğrafı bu. Tabib Binbaşı Nihat İlhan'ın eşi, Mürüvet İlhan ve üç minik yavrusu, Kıbrıs'ı Yunanistan'a bağlamak isteyen EOKA üyesi militanlarınca sığındıkları evin banyosunda şehit edilmişlerdi.

Sadece onlar değil, 400 Türk "Kanlı Noel" denilen saldırılarda katledilmişlerdi. Türkiye'nin bu duruma kayıtsız kalması düşünülemezdi. O günlerde bir müdahale hazırlığı olduğunu ama gerçekleşemediğini, Petrol Ofisi'nin Eski Genel Müdürlerinden Ayhan Açıkalın'dan öğreniyoruz.

"1963 yılında Kıbrıs'a müdahale edemeyişimizin ardında Türkiye'nin yeterli döviz, uçak yakıtı, uçak lastiği bulunmayışı ve bu kaynakların yabancıların denetiminde bulunması vardı." *(Maden Mühendisleri Odası Madencilik Bülteni Sayı: 39)*

“BİR DAMLA PETROL, BİR DAMLA KANDAN DEĞERLİDİR.”

Winston Churchill

I. Dünya Savaşı sırasında Almanlarla sözde müttefiktik.

1918’de Osmanlı Ordusu zengin Azerbaycan topraklarına doğru yönelirken, Alman Albay Kress Von Kressestein bölgedeki Gürcüleri, Osmanlı’ya engel olması için örgütlemekle meşguldü.

Ama aynı zamanda, Almanya kendi kontrolündeki Romanya petrollerinin korunması için Osmanlı ordusunu bölgeye sevk etmekten geri durmamıştı. İşte petrolün iki yüzü.

İkinci Dünya Savaşı’nda Alman askerleri hızla Süveyş’e doğru ilerliyorlardı. 2. Dünya Savaşı sırasında, dünyanın en genç mareşali olarak bilinen ve “Çöl Kartalı” diye tanıtılan Rommel isimli Hitler Almanyası’nın generali Mısır’a kadar ilerlemişti. Ancak daha fazla gidemiyordu çünkü sürekli yakıt sıkıntısı çekiyordu. Karısına yazdığı mektubunda Rommel şöyle diyordu; “Petrol yokluğu! Bu insanı ağlatmaya yeter!” *(D.Yergin, Petrol s.328)*

Savaşın son dönemlerinde Almanya’nın uçak üretimi doruk noktada olmasına rağmen yakıt yokluğu yüzünden uçaklar uçamıyor, yerde tutuluyordu.

Japonya da aynı durumdaydı. Barış zamanında kullandığı petrolün % 88’ini ithal ediyordu. Petrol stokları tükenince;

"Endüstride kullanılan petrol artık soya fasülyesinden, yer fıstığından ve Hindistan cevizinden çıkarılıyordu. Sivillerin depoladığı patetes, şeker ve pirinç şarabı gibi maddeler –perakendecilerde satılan Japonların "sake" dediği rakısına kadar – toplanıp yakıt yerine kullanılmak için alkole dönüştürülüyordu." *(D.Yergin, Petrol s.342)*

Petrol ve millî güvenlik arasında çok güçlü bağ var. Bunun en son örneği, Çin ile ABD arasında yaşandı. Çin Millî Petrol Şirketi (Cnooc), ABD firması Unocal'ı almak için devreye girince, liberalizm'in kalesi denilen Amerika'da "millî güvenlik" tartışması başladı.

"ABD'li senatörler 'Satın almada kamu kaynaklarını kullanacak olması nedeniyle Cnooc'un girişiminin engellenmesi' için Bush yönetimine baskı yaptı. Söz konusu çevreler, ABD'nin stratejik petrol rezervlerinin Cnooc'un eline geçmesine 'ulusal güvenlik' kaygılarıyla karşı çıktılar. Unocal'ın petrol arama ve sondaj teknolojisinin Çin'in eline geçecek olması ABD'de bazı kesimleri endişelendirdi." *(Cnn Turk televizyonu, 28.06.2005)*

Ağustos 2005'de neticelenen görüşmelerde Çin şirketi Cnooc tamamı nakit 18.15 milyar dolar önermesine rağmen, ABD şirketi Unocal'i alamadı. Çin şirketi yaptığı açıklamada, "Unocal için verdiğimiz teklifi, ABD'deki haksız ve üzücü siyasal tepkileri göz önüne alarak geri çekiyoruz." ifadesini kullanarak aslında bir anlamda karşılaştığı tepkinin büyüklüğünü anlatıyordu. *(Zaman gazetesi, 03.08.2005)*

Alaaddin Middile East Genel Koordinatörü Cem Sayer'in sözleri konunun önemini çok net anlatıyor:

"Dünya petrol rezervlerinin sadece % 5'ini kendi topraklarında barındıran ABD, dünyada açılan kuyuların % 73'ünü kendi sahalarında yapmıştır. Dolayısıyla dünyanın en büyük ekonomik gücü olan ABD başta olmak üzere, herkes canla başla ülkesinde petrol aramaya devam etmektedir. AB üyesi ve hatta

eski kominist ülkeler bile liberal ve serbest ekonomi prensipleri doğrultusunda pazarlarını şekillendirken, yerli kaynakların da aranmasını teşvik etmektedirler. Hâl böyle iken, Türkiye'de son yıllarda ithal enerji kaynaklarının yurdumuza getirilmesi için gösterilen titizlik, aramacılık için de gösterilmemiştir. 'Ne de olsa bizde petrol yoktur' anlayışı egemen olmaya başlamış ve konuya inanmayan insanlar, inanmadıkları bir konu için mücadele vermekten kaçınır olmuşlardır." *(Dünya Enerji dergisi, Mayıs 2003)*

Suat Parlar:

"ABD'de 1.200.000 kuyu faaliyette. Günde 14 varil petrol çıkarılan kuyular bile faaliyette. Türkiye petrol fakiri sayılsa bile dünya ortalamasının üzerindedir. Günde 6 bin varil petrol çıkarabildiğimiz kuyular var. Türkiye'de kuyuların verimi son derece yüksek." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Günde 14 varil komik gelebilir. Ancak bu "Bir damla petrol, bir damla kandan değerlidir" sözünü hatırlatıyor.

ABD'de petrol ile millî güvenlik konusu hep birlikte değerlendirilir ve bu, yeni ortaya çıkmış değildir.

"1970'lerde ABD'nin hızla artan petrol talebine karşı ithalat yükselirken, yerli üreticilerin destekçisi Savunma Bakanlığı idi." *(Ortadoğu Petrolünün Uluslararası Politika'daki Yeri, s.128)*

PEKİ, PETROL TÜRKİYE İÇİN NİÇİN ÖNEMLİDİR

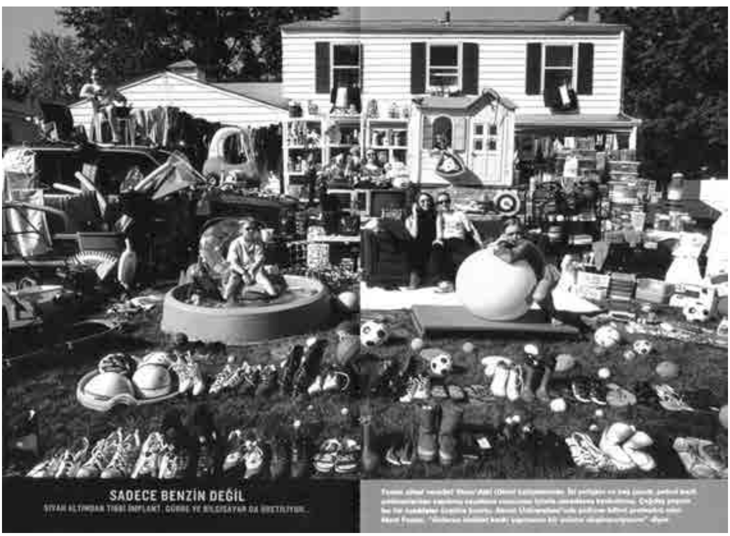
"Petrol bunalımları, onu sadece tüketenler için bunalımdır."

Dünyadaki ekonomik dengeleri etkileyecek en önemli unsur petrol fiyatları. Geçmişte bu fiyatların bir anda yükselmesi önemli bunalımlara yol açtı.Ancak bu bunalımlar onu üretmeyenler veya üretemeyenler için bunalımdı. Petrolü elinde tutanlar içinse yüksek kazancın çok önemli kapısıydı. Örneğin, 1972–1973 yılları arasındaki petrol bunalımlarında, 5 büyük ABD Şirketi kârını % 66, Royal/Deutch Shell % 158,9, BP % 363 arttırmıştı.

Dünya siyasetine yön veren isimlerden Henry Kissenger petrol için şunu söylüyor:

"Dünya'nın en stratejik maddesi petroldür." *(M. Z. Doğanay–A. F. Atun, Ortadoğu'nun Jeopolitik ve Jeostratejik Açıdan Değerlendirilmesi: Körfez Harbi ve Alınan Dersler, Ankara 1994, s.434)*

Petrolün niçin en stratejik madde olduğunu National Geography Türkiye'de (Haziran 2004) yer alan iki güzel fotoğraf özetliyor. İlk fotoğraf ABD Akron Üniversitesinde polimer bilimi Profesörü olan Mark Foster ailesinin. Foster Ailesinden petrol bazlı polimerlerden yapılmış bütün eşyalarını çıkarmaları ve onlarla birlikte poz vermeleri istenmiş. Yani petrol kökenli ev eşyalarına vurgu yapılmak isteniyor. Önce fotoğrafa bakalım...

Foster Ailesi petrol kökenli eşyaların içinde adeta kaybolmuş durumda. Fotoğrafa baktığınızda arkadaki evin dış kaplamasından, çocukların ayakkabılarına hatta güneş gözlüklerine kadar her şeyde petrolün izleri işte böyle görülüyor. "Eğer kendi petrolünüzü kendiniz çıkarırsanız ekonomik olarak gelişirsiniz." sözünün ana kaynağı budur.

Türkiye için 60'lı yıllarda petrol ithalatı önemli bir gider kalemi olmayabilirdi. Fakat 1972'de ilk petrol krizinin yaşandığı Arap–İsrail Savaşı'nda petrolün varil fiyatı 2–4 dolar arası iken fiyat birden 13 dolara fırladı.

Bu da yetmezdi, 79'da İran Devrimi krizi patladı. Fransa Havayolları'yla ülkesine dönen Humeyni yeni krizin kapısını açtı. Petrolün varil fiyatı 35 dolara kadar çıktı.

1991 yılında Irak'ın Kuveyt'i işgaliyle petrolün varil fiyatı spot piyasada 40 dolara tırmandı. Üretilen miktar aynı iken fiyatların artması, petrolün çıktığı ülkeye ve bunu pazarlayan uluslararası petrol kartellerine yüksek kârı da beraberinde getirdi. Petrol bu dönemlerde dolar ile satılıyordu.

Petrol ihracatçılarının petrolden elde ettiği gelir 1972'de 23 milyar dolar iken 1977'de bu, 140 milyar dolara yükseldi. *(D.Yergin, Petrol, s.595)*

Suni krizlerle sadece şirketlerin kazandığı miktara birkaç örnek vermek gerekirse:

"1970'de Birleşik Arap Emirlikleri yılda 230 milyon Amerikan doları kazanırken, bu rakam 1980'de 19 milyar Amerikan dolarına çıkmıştı. Kuveyt'in 221 milyondan 18,6 milyara, Suudi Arabistan'ınki de 1,2 milyon dolardan tam 102 milyar dolara yükseldi." *(Muhammed Heykel, 3. Petrol Savaşı, s.60)*

Düşünün 1,2 milyar dolardan 102 milyar dolara hem de 10 yıl içinde. Bu sadece ülkelerin elde ettikleri kârlar. Bir de esas payı alan petrol tröstlerinin nasıl kârlar elde ettiğini düşünün. Onlar kâr ettiler ama petrolü alanlar aynı miktara 1 öderken artık 13 kat daha fazlasını ödüyorlardı. Bakın düşürüldüğümüz durumu 1979'da Başbakan olan Bülent Ecevit, Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'le görüşmesinden ayrılırken nasıl özetliyor:

"Türkiye dışsatım (ihracat) gelirlerinin tümünü petrol dışalımına (ithalatına) ödeyen tek ülkedir."

Demirel'in tesbiti çok daha vurgulu:

"Türkiye'de hükümetlerin kaderi, petrolün bulunup bulunmamasına eşdeğer hâle gelmiştir." *(Türkiye Petrol Ürünleri İşveren Sendikası Genel Kurulu, 28.05.1980)*

Türkiye'nin petrole ve petrol ürünlerine ihtiyacı var çünkü ekonomisi onun üzerine kurulu. 2000 yılı itibariyle ekonominin % 40'ı direkt, % 66'sı dolaylı olarak petrole bağlı. Sistem böyle olunca olmayan para ile petrol alınmayacağına göre, gerekli finansmanı Türkiye'nin mutlaka bulması gerekiyordu. O finansman da uluslararası bankalardan sağlandı. Peki, onlar parayı nereden bulmuşlardı?

Buldukları yer, çıkartılan krizlerin merkeziydi. Birden yükselen fiyatlarla zengin olanlar paralarını uzun vadeli olarak Türkiye gibi petrole bağımlı ülkelere kredi veren uluslararası finans kurumlarına yatırdılar ve bu para Türkiye ve emsali ülkelere kredi olarak yani borç olarak döndü. *(D.Yergin, Petrol s.596; S. Parlar, Barbarlığın Kaynağı Petrol, s.501)* Bu arada bu bankaların petrol tröstleriyle doğrudan ilişkilerini de akıldan çıkarmayalım. İşte petrol krizi–borç para ilişkisinin Türkiye açısından çok önemli sonucu:

"Türkiye sadece son 10 yılda iç ve dış borç anapara ve faizine toplam 970,8 milyar dolar, (tekrar yazıyorum) 970,8 milyar dolar ödedi." *(ATO, Mart 2005)*

Sinan Aygün ATO Başkanı:

"Hâlen 332 milyar dolar borcumuz var. Rakamlar akıllara ziyan. Yanlış mı toplandı diye bir kaç kez yeniden hesaplamak zorunda kaldım. 70 milyonluk Türkiye'de on yılda kişi başına 13,9 milyon dolar borç ödenmiş. Vatandaş başına her yıl 1,4 milyon dolar borç düşmüş."

"Osmanlı Devleti'nin yükselişten duraklama devrine geçtiği dönemlerdi. Tahtta 4. Murat vardı (1623–1640). Sefer zamanında kendisinden borç isteyen Leh Kralına para gönderilme sebebini soranlara , 'Para hemen gönderilsin, çünkü bugün borç

alan yarın emir alır.' diye cevap vermişti." *(Ufuk Şanlı, Borç Kapanı IMF, s.11)*

Borç–emir ilişkisinin önemli bir örneği, dünya petrol karteli Rockefeller'in ABD Dışişleri Bakanlığı yapmış aile üyesi Nelson Rockefeller'in, başkanına yazdığı ve deşifre olan mektubu burada tekrar hatırlayalım:

"Düşüncelerimin pratikteki en somut örneği, hatırlayacağınız gibi bizzat meşgul olduğum İran tecrübesidir. Ekonomik yardımı harekete geçirerek İran petrolüne el koymayı başardık ve bu ülkenin ekonomisine yerleştik. İran'da ekonomik pozisyonumuzun kuvvetlenmesi, bu ülkenin dış politikasının kontrolü altımıza girmesi ve özellikle Bağdat Paktına üye olmasını sağladı. Hâlihazırda İran Şahı, elçimize danışmadan hükümetinde herhangi bir değişiklik yapmaya cesaret edememektedir." *(Nelson Rockefeller'den ABD Başkanı Eisenhower'e 1956'da yazılan gizli mektup)*

Tarihe dikkat edelim. Tarih 1956 yani Marshall Yardımı'nın faaliyette olduğu yıllar...

"Bir petrol krizinde petrol şirketleri kârlarını daha fazla arttırmak için sürekli ellerini oğuşturmuşlardır. Chase Manhatten Bankası'na göre, 1978–1980 yıllarında 25 Amerikan şirketinin gelirleri patlama göstererek 14,5 milyar dolardan, 34,1 milyar dolara fırlamıştır." *(Alain Gresh, Dominique Vidal Ortadoğu: Mezopotamya'dan Körfez Savaşına, s.48)*

Türkiye, petrolü ürettirilmediği için borç sarmalına kapılmıştır. Sarmal kelimesini bilerek kullanıyorum. Çünkü yapılan budur.

"Petrol fiyatlarının genel borçlar içindeki konumunu, bir ülkenin sanayileşmesi içinde petrolün rolü düşünüldüğünde, bunların hepsi bir araya geldiğinde, Türkiye'nin engellendiğini görüyoruz. Eğer Türkiye engellenmese idi bağımsız bir güç olacaktı. Türkiye petro–dolar borç batağının içine sürüklenmiştir.

Borç piyasası petro–dolarla oluşturuldu. Bize petro–dolarla oluşturulan fonlardan borç verildi ve biz faizkeş olduk ve sonra biz borç parayla faturalarımızı ödemeye çalıştık. Kaynakları ortaya çıkmış Türkiye, sistem tarafından kontrol edilebilir miydi?" *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Petrol Kanunumuzun ilk çıktığı yıllarda Türkiye'de gazetecilik yaparak kaynağından haberler yazan Derek Patmore "Hâlihazırda dahi Ortadoğu'nun en büyük askerî kuvveti olan Türkiye, petrolden de istifade etmeye başlarsa bu dinamik millet müthiş bir kuvvete sahip olacaktır." diyor ve doğru iz üzerinde olduğumuzu gösteriyor. *(Scotsman, 17.08.1957)*

İlk krizin başladığı 1973'te Türkiye gibi gelişmekte olan bütün ülkelerin toplam borçları 130 milyar dolar iken, ikinci krizin ardından yani 1980'lerin başında 641 milyar doları buluyordu.

Gazetelerde okuyorsunuz, televizyonlarda izliyorsunuz petrol fiyatlarının kırdığı rekorları. Evet, rekor kırıyor ama bizim ekonomimizde bu rekorla birlikte kırılıyor.

Varil başına her bir dolarlık artış Türkiye ekonomisine yaklaşık artı 200 milyon dolar yük getiriyor. Her birimizin cebindeki 10 bin liradan 3 bin lirasını bir gecede eriten büyük Şubat Krizini, develüasyonu hatırlarsınız, o dönemde Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Başkanı Gazi Erçel'di. Erçel'in sözleri petrol konusunun Türkiye için ne denli önemli olduğunu gösteriyor.

"Uluslararası petrol fiyatlarında meydana gelen yüksek değişim bizim için büyük bir yıkım oldu. Türkiye biliyorsunuz petrolün % 88'ini ithal ediyor ve ham petrolün varilinde meydana gelen bir dolarlık artışın bize maliyeti 150 ila 170 milyon dolara geliyor. 1999 yılındaki stand–by imzalandığı zaman biz petrol fiyatlarının en fazla 26 dolar çıkacağını öngördük. Ancak 1973 ve 1980 krizlerinden sonra gerçekte hiçbir neden olmamasına karşın uluslararası piyasalarda petrol fiyatları 33 dolara fırladı.

Bunun ödemeler dengesinde yarattığı sarsıntı ise büyük oldu." *(Gazi Erçel'in Hurşit Güneş'e Develüasyonun nedenlerini anlattığı mektubu, Borç Kapanı İMF Ufuk Şanlı)*

Birazdan okuyacağınız örneğin abartısız yüzlercesini Türkiye bilmem kaç kere yaşadı: "Ham petrolün peş peşe rekorlar kırarak 55 dolara ulaşması, bütçeye çok pahalıya patladı. 2004 bütçesi hazırlanırken hükümet, petrolün varil fiyatını 24,60 dolar olarak öngördü. Bu fiyatla, Türkiye'nin petrol ihtiyacı, 3,9 milyar dolarla karşılanacaktı. Fiyat 55 dolara ulaşınca, fatura 5,4 milyar dolara fırladı. Bütçeye de sadece petrol nedeniyle 1,5 milyar dolar ek yük gelmiş oldu." *(Türkiye gazetesi, 16 Ekim 2004)*

Petrol fiyatlarının artması iki taraf için tahtravalli etkisi meydana getiriyor. Bu ne demek? Önce örneğini verelim sonra açıklayalım. Rusya bugün dünyanın en büyük 3. petrol ihracatçısı ülke. Rusya, 1998'de ekonomik krize girdiğinde, petrolün varil fiyatı 10 dolar seviyesindeydi. 2004 yılında ise petrolün varil fiyatı 40 katına çıkınca; "Ruslar'ı 40 doları kıran petrol krizden kurtardı." *(Sabah gazetesi, 18.07.2004)*

Yani petrolü satan için ucuza satmanın hiçbir anlamı yok, ama alan için pahalıya edinmenin anlamı çok büyük!

"Yüksek petrol fiyatları petrol ithalatçısı ülkelerin reel millî gelirlerinin azalmasına yol açıyor. Yüksek petrol fiyatları üretim maliyetlerini artırıyor. Mal fiyatlarının yükselmesi enflasyonu yükseltiyor. Enflasyonla mücadele programlarında da iç talebin kısılması hedeflenmekte, bu amaçla uygulanan politikalar sonucunda yatırımlar ve vergi gelirleri azalıyor. Buna karşılık, petrol ihraç eden ülkeler açısından durum farklı. Yüksek petrol fiyatları bu ülkelerde doğrudan ihracat gelirlerini artırıyor ve dolayısıyla millî geliri yükselten bir etki doğruyor.

Sonuçta, yüksek petrol fiyatları petrol ithal eden ülkelerden petrol ihraç eden ülkelere gelir transferine yol açıyor ve dolayısıyla ülkeler arasındaki gelir dengesizliğini artıran bir etki

meydana getiriyor." *(Şule Özkaya Petrol Fiyatlarının Ekonomilere Etkisi isimli makale, Dışişleri Bakanlığı)*

Osmanlı'yı parçalayan ittifakın başındaki isimlerden Lord Curzon: "Müttefik güçler zafere bir petrol dalgasının üzerinde ilerledi" dediği sırada yıl 1918'di. Fakat yıl değişse de durum aynı. İthal petrol, kaos mimarlarının en önemli silahıdır.

Türkiye petrol ithalatçısı olduğu için bunun fakirleştirici bir yansıması var. Petrol fiyatları arttıkça enflasyon da artıyor. Geriye bakarak düşünelim, enflasyonun altında geçirdiğimiz zor günleri hatırlayalım. Mesele sadece maddi değildir. Birbirini tetikleyen öylesine büyük bir yaradır ki, 90'lardan sonra ülkemizin temeli aile kurumu, büyük sarsıntı geçirdi. Boşanmaların ana sebeblerinden birini geçim sıkıntısı oluşturmamış mıydı?

Bir de konuyu sadece birkaç milyar dolarlık artış olarak düşünmemek gerekiyor. Göle atılan bir taş düşünün çapı 3 cm olan. Durgun bir göle atıldığında en dışta 3 cm'in yüzlerce katı büyüklüğünde dalgalar oluşturur. Varil başına bir dolarlık artış, evinize gelen ekmeğin gramajını, fiyatını dahi etkiler. Yediğiniz etin bile. "Bir kilo sığır eti için yaklaşık 7 litre petrol harcanıyor." *(National Geographic Türkiye, Haziran 2004)*

Petrol kitabında bu fotoğrafın ne işi var diye düşünmeyin. Marina Willson'ın 570 kiloluk şampiyon öküzü Grandview Rebel'in yetiştirilmesi için bugüne kadar harcanan petrolün miktarı 1071 litre bu fotoğrafta kırmızı varillerle simgeleniyor. Şampiyon öküzün yetişmesi için tam 1071 litrelik zirai yatırım gerekiyordu. Bu yatırım, mısır tarlalarında kullanılan gübrelerden çiftlikteki makinaları çalıştıran mazota kadar her şeyi kapsıyor. Hiç ilgisiz diye düşünülen bir alanda bile petrole büyük ihtiyaç var.

Petrolle kurulan dengeler öylesine ilginç boyuta ulaşıyor ki, ithal petrolle ülkelerin cebindeki para kontrol edilirken, artık insanların boğazından geçecek gıdalar da kontrol altına alınabilecek duruma geliyor. Sözünü ettiğim, genetik değişime tabi tutulmuş sebze ve meyveler, yani her türlü gıdalar. Bugün Türkiye de dâhil olmak üzere pek çok ülkede terminator gen taşıyan sebze tohumları kullanılıyor. Eskiden çifçiler örneğin ektikleri domatesten bir bölümünü tohumluk olarak ayırır bir sonraki sene onu kullanırlardı ama şimdi genetik yapısı değiştirilmiş tohumlardaki terminatör gen yüzünden bir daha aynı ürünü almak istediklerinde tekrar tohum almak zorundalar. Peki, tohum firmalarına ilgi duyanlar kimler dersiniz?

Türkiye Tohumculuk Endüstrisi Derneği Başkanı Yavuz Batur:

"Burada paranın gücü ortaya çıkıyor. Petrol şirketleri kimya şirketleriyle zaten iç içeler. Onun sonunda da tohum şirketlerini satın alıyorlar. Bu da bir vakıa. Bu, daha çok tarla bitkilerine yönelik, tarla bitkisi dediğimiz mısır, soya, ayçiçeği, gibi endüstriyel bitkiler. Mesela M… firması çok büyüdü, M…. bir kimya firmasıdır özünde, birçok firmayı satın aldı. Özellikle ABD firmaları bunlar, C…., D….. onun gibi birçok firmayı özünde birleştirdi. Gene D. P… firması var ABD'nin büyük kimya devi, o Pionner ismindeki dünyanın en büyük tohum

şirketini satın aldı. İlk aklıma gelen örnekler bunlar yani." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Kanola yağı bugün Batı ülkelerinde özellikle sağlıklı olduğu iddia edilen çin zeytinyağına yaklaşabilen içeriğiyle tercih ediliyor. Yağ, ismini "Kanola" bitkisinden alıyor. Fakat bitkinin asıl adı. Kolza. Kanada Oil firması, kolza bitkisindeki iki zararlı yağ asidini genetik olarak değiştirmeyi başardı ve bugün kolza bitkisinin adı, Kanada Oil'den tevarüsle (kalıtımla) Kanola olarak adlandırılıyor, tabi ki patent Kanada Oil'in. Kanola'nın Türkiye'de de büyük miktarlarda ekimi için önemli propaganda var.

Daha da ilginç bir şey var. 2004 yılından itibaren biyodizel denilen tamamen bitkiden elde edilen yağ ile motorlu araçların çalıştırılması Türkiye'de yaygınlaşmaya başlandı. Biyodizel'in ana kaynağı Kanola!

Şimdi bakın iş nerelere gidiyor; genetik tohumlar öylesine önemli ki, dünyada her yıl üretimi artıyor. En büyük üretim kalemlerinden biri mısır. Mısır'ın kullanılmadığı gıda sektörü yok. Hatta mısırdan elde edilen glikoz, gözünü para hırsı bürümüşlerce sahte bal yapımında kullanılıyor. Türkiye'de sahte bal krizi patladığında sahte balların genetik yapısı değiştirilmiş mısırlardan elde edilmiş glikoz kullanılarak yapıldığı belirlenmişti. Tüketicileri Koruma Derneği, piyasadan inceleme amacıyla 4 süzme bal örneği aldı. 4 baldan 4'ü de sahte çıktı. *(Samanyolu Haber, Nisan 2005)*

Türkiye'de üretilen 3000 farklı çeşit ürünün yapımında petrol kullanılıyor. 3000 farklı çeşit…

Türkiye'de petrol sektörünün birincil enerji tüketimindeki payı % 43. Yani ana enerji kaynağımız petrol. İlaveten Türkiye'deki petrol ürünlerinin piyasa iş hacmi 20 milyar dolar. Bu da devletin elde ettiği gelirlerin % 40'ını yani en büyük kısmını oluşturuyor demektir ve petrol sektörü Türkiye'deki tüm sektörlerin gelirlerinden daha büyük bir pastaya sahip.

Bugün sadece petrol’den elde edilen petro–kimya ürünü sayısı, Amerika Birleşik Devletleri’nde 14 000 adet. Hepsi birbirinden farklı 14 000 ürün, sadece petro kimya sektöründe.

Petrol, ticari 3000 ürünün doğrudan girdisi. 3000’inde dolaylı. Dünyada buna benzer başka madde var mıdır?

Yani kısacası balık ağından, oto lastiğine kadar petrolün girmediği alan yok. Petrolün kullanım alanları ayrı kitap konusu olacak kadar çok.

“Petrolü eline alan dünyayı eline almış demektir.”

Irak Kuveyt’i işgal ederek bir anda dünya petrol üretiminin % 20’sini elinde tutacak hâle gelmişti. O dönemde George Bush: “Dünyanın büyük petrol rezervleri kontrolünün Saddam Hüseyin’e geçmesi hâlinde bundan işlerimiz, yaşam tarzımız, kendi özgürlüğümüz ve dünyanın dört bir yanındaki ülkelerin özgürlüğü tümüyle zarar görecek, herkes acı çekecektir” derken petrolün ne denli önemli olduğunu anlatmak istiyordu. *(Prof. Dr. Emre Kocaoğlu Petro–Strateji, s.11)*

Eğer Saddam Kuveyt’i aldıktan sonra Suudi Arabistan’a yönelse şu öngörülüyordu:

“Eğer Saddam Hüseyin Kuveyt’i almayı ve tutmayı başarsaydı, OPEC üretiminin % 20, dünya petrol rezervlerinin de % 20 doğrudan kontrolünü ele geçirmiş olacak ve komşu ülkeleri sindirecek konuma gelecekti. O takdirde kuşkusuz İran Körfezi’nin en egemen gücü olur, kendini iyi techiz ederek İran’la yeniden savaşa girerdi. Büyük olasılıkla bununla da yetinmez, ekonomik özgürlüğe sahip olduğu için çok daha ciddi atımlar atardı.

Kominizmin çöküşü ve SSCB’nin başına gelenler sonunda dünyada tek bir süper güç olarak Birleşik Devletler kalmıştı. Ancak Irak’ın Kuveyt’i ilhakı hâlinde bu değişebilir, Irak da yeni bir süper güç olabilirdi.

Petrol faktörünün ifade ettiği gerçek anlam, petrolün siyasi, iktisadi ve askerî olarak paraya ve güce çevrileceği idi. Kuveyt’i

elinde tutması hâlinde gezegenin en egemen gücü olacağını düşünmüştü.” *(D.Yergin, Petrol s.724)*

Petrol önemli olmasa TÜPRAŞ 2003 yılında 8.215 milyar dolar yıllık kâr ile Türkiye'nin en büyük sanayi kuruluşu olabilir miydi? *(İSO 500 Büyük Sanayi Kuruluşu 2003 Yılı Sonuçları)*

Yine petrol önemli olmasa, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı 2002 yılında 525 trilyon lira vergi öncesi gelir ile –ki bu, krizin hemen arkasıdan gerçekleşen rakamdır– Türkiye'nin en kârlı ve en çok vergi veren kurumu olabilir miydi?

Dünya'da kan dökülen yerlerde perdeyi biraz aralasanız arkada petrolün karasını görürsünüz. Örneğin Darfur… Sudan'da 21 yıl süren ve 2 milyon kişinin hayatını kaybettiği olaylar tam anlaşma ile bitecekken, birden Araplarla, Zenciler arasında kanlı çatışmalar çıktı ve bugün öğreniyoruz ki, Darfur'da dünyaca önemli petrol kaynakları bulunuyor. *(Zaman gazetesi, 06.07.2004)*

Bir başka bölge hem de dibimizde, Çeçenistan… Dünya'da petrolün ilk çıktığı yerlerden biri Grozni'dir ve Çeçenistan önemli petrol rezervlerini sahiptir. *(Suat Parlar, Barbarlığın Kaynağı Petrol)*

Televizyon haberlerini izlerken önünümüze bir harita alırsak, şunu görürüz sürekli krizlerin yaşandığı yerler petrol bölgeleridir. İşte Venezüella, işte Nijerya, işte Irak… Gözünüzü nereye çevirirseniz çevirin aynı tabloyu göreceksiniz.

ARANIRSA KENDİMİZE YETECEK PETROLÜMÜZ VAR

Atatürk:

“Esaslı sondaj çalışmaları yapılmadıkça, petrol hazinelerinin bulunup bulunmadığı hakkında doğru fikir sahibi olmamıza maddi imkân yoktur. Bundan dolayı tesadüf ihtimallerini arttırmak ve araştırma müddetini kısaltmak için sondajları çoğaltmak gerekir.” *(www.sayergroup.com)*

Bu kitabı yazarken kendi yargılarımdan ziyade, belgeleri, fotoğrafları, haritaları, açıklamaları, özel röportajları, yani kitabi kaynakları tercih ettim. Çünkü biliyorum ki, bazıları; Türkiye’de ne zaman petrol konusu gündeme gelse kendimize yetecek petrolümüz olduğunu söyleyenleri abartmakla itham ediyorlar. Oysa güneş balçıkla sıvanmaz, Türkiye’nin kendine yetecek petrolü olduğunu söyleyenler konunun dışından, kulaktan dolma bilgilerle donanmış kişiler değil bizzat işin içindeki kişiler. İşte onlardan biri Doç. Dr. Metin Mıhçıkan… İstanbul Teknik Üniversitesi gibi Türkiye’nin en donanımlı ve köklü üniversitelerinden birinin Petrol ve Doğal gaz Mühendisliği Ana Bilim Dalından.

Soru şu: “Türkiye bu arama çalışmalarına hız verirse kendi ihtiyacını karşılayamaz mı?”

Cevap açık: “Tabii karşılar. Türkiye bugün kendi ürettiği petrolün sadece % 11’ini üretiyor, bu miktar % 100’e çıkabilir.” *(Leyla Tavşanoğlu, Kendi Kendimize Yetebiliriz, 21.08.2001)*

Neden çıkmasın ki, buraya kadar anlattığımız örnekler bunun ispatı değil mi? Basit bir örnek daha vermek istiyorum. Yıl 1969. 30 yılı aşkın zaman önce Türkiye'de tükettiğimizin % 55'ini kendi topraklarımızdan çıkarıyorduk. Bu rakamı ben vermiyorum. Türkiye Petrol Jeologları Derneğinden, sektörün içinden Mesut Atalay veriyor. *(Petroleum İstanbul 2003 Konferansı, 12 Nisan 2003)*

30 yıl önceki teknoloji ve bilgi birikimiyle bu yapılabildiyse neden bugün mümkün olmasın!

Türkiye, 2002 yılından sonra kendi kaynaklarına inanmış bir Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanını tanıdı; Dr. Hilmi Güler. Güler ne zaman Türkiye petrolleri konuşulsa; kendimize yetecek petrolün varlığını müjdeliyordu.

Dr. Hilmi Güler:

"Açıkça söylüyorum ben petrolün olduğuna inananlardanım. Beni ikna etmeye zahmet etmeyin. Çünkü zaten ben olduğuna inanıyorum. İnandığım için de TPAO'nun petrol arama çalışmaları için ayırdığı parayı, 5 kat arttırdık.

Türkiye'nin petrol harcaması 27–30 milyar dolar civarında. Biz bunu yerli kaynaklardan tamamlamaya çalışacağız. Biz ülkemizde petrol ve doğal gazın olduğuna inananlardanız." *(TPAO/BP Ankara Shereton Oteli Basını Bilgilendirme Toplantısı 2004– Samanyolu Haber Bakü 26.05.2005)*

Güler'in TPAO'nun arama bütçesini arttırmasının neye sebeb olacağına dair yakın geçmişimizde örnek var.

83–84 yıllarında TPAO'nun bütçesi kayda değer şekilde arttırılmıştı ve bunun neticesi de meyvesini vermişti. Türkiye tükettiğinin % 20'sini üretiyordu. *(Türkiye Petrol Mühendisleri Odası Başkanı Mete Topgüder ile yazarın yaptığı görüşmeden)* Hem de sanayi gelişmesinin en hızlı olduğu dönemde.

Hep ümit verici konuşan Güler, bana göre umut satarak politik desteği güçlü tutmaya çalışmıyor. Biyografisini okuduğunuzda

bunu anlayabiliyorsunuz. Güler sadece seçilmiş bir politikacı değil, ODTÜ mezunu bir Metalurji Mühendisi ve bütün Türkiye'nin maden kayıtlarının envanterinin bulunduğu devlet şirketi ETİ Holding'in de Genel Müdürlüğü'nü yapmış önemli bir isim. Yani önüne danışmanlırının koyduklarını okuyanlardan değil.

Türkiye'de kendimize yetecek petrol vardır derken hayali konuşmaya gerek yok. Örneğin Trakya, petrol ve doğal gaz açısından bugün en çok ümitli olduğumuz yerlerden biri. Aslında her yeni gün, müjdelere gebe. Amerikalı sermayedarların kurduğu Thrace Basin Natural and Gas şirketini çalışmalarını görme fırsatım oldu. Şirketin Türkiye temsilcisi en tecrübeli jeologlarımızdan ve hâlâ oradan oraya koşturan Prof. Dr. Mehmet Ayan, Türkiye'de petrol yoktur demenin gelecek nesilleri zor durumda bırakacak büyük bir hata olduğunu söylüyor.

Prof. Dr. Mehmet Ayan Petrol Jeoloğu

Thrace Basin Natural Gas Corporation

"Türkiye Cumhuriyeti kurulduğu 1923 yılından 2001 yılı istatistiklerine kadar bakacak olursanız, arama amacıyla yani spesifik olarak, arama amacıyla açılan kuyu adedi 1081 kuyu. Düşünün bugün Cumhuriyetin 80'inci yılına geldik. Bu çok az.

Yani bu kadar aramayla, Türkiye'de petrol yok! Aramayalım demek, gelecek nesiller için büyük bir günah olur. Türkiye'de layık–ı vechi ile aranmadı. Türkiye'nin petrol potansiyeli olan ümitli olan sahaları yok değil birçok iyi ellenmemiş basenlerimiz var. Tuz Gölü baseni var, Haymana baseni var. Erzurum Mercan bölgeleri var." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Ayan'ın tesbitini, Güler'in açıklaması kalın çizgilerle vurguluyor:

"Çok net bir şekilde, Türkiye'de bütün tarihi boyunca, yapılan sondajların miktarı 3000 civarında. Bu 3000 sondaj. Teksas'ta, Amerika'nın Teksas Eyaleti'nde, 1 yılda yapılan sondaj. Bir bir kere bunu bilin. İkincisi biz aslında Türkiye'yi yeteri kadar aramadık. Bunu özellikle bilesiniz." *(Samanyolu Haber, Bakü 26.05.2005)*

Enerji Bakanımız 3000 sondajın Teksas'ta 1 yılda yapılana eş olduğunu anlatıyor. Fakat Amerikan firması Madison Oil'in Türkiye Temsilcisi Joe McClintock'ten öğrendiğimiz kadarı ile "Petrol ve doğal gaz arama açısından Türkiye önemli bir potansiyel. Ancak Türkiye'de yapılan tüm arama faaliyetinin sayısı, (80 yılı aşkın bir zaman dilimi kastediliyor) ABD'nin Teksas eyaletinde bir haftada yapılan arama sayısından az." *(Radikal gazetesi, 29.04.2005)* Bir hafta vurgusu ne büyük talihsizlik içinde bırakıldığımızın resmidir.

Aslında burada çok önemli bir çelişki var. Amerikan şirketi yetkilisi Türkiye çok az arandı diyor ama bu durumu, Türkiye'yi idare edenler mi yoksa aralarında adeta bir bayrak yarışı yaparak sıra ile petrol olması muhtemel sahaların ruhsatını alıp aramayan yabancı petrol şirketleri mi oluşturuyor? Cevabı biliyoruz. McClintock'un verdiğim açıklaması sadece bu kadar değil, O 'Türkiye önemli potansiyel ama aranmadı' dedikten sonra tavsiyelerde de bulunuyor. Ne ilginç tavsiyeleri arasında, Petrol Kanunu'nun

yenilenmesi, daha liberal hâle getirilmesi gibi istekleri de var. 50 yıl önce de böyle demişlerdi.

Prof. Dr. Mehmet Ayan, Petrol Jeoloğu:

"Amerika'da senede 15–20 bin kuyu açıldığı seneler vaki ve bu sıralarda da büyük hummalı bir petrol aramaya karşı yoğun bir çalışma var. Kanada'da öyle. Türkiye'de açılan kuyu adedi, Türkiye'de petrol yoktur demek için çok büyük bir günah olur. Türkiye'de petrol olabilir. Jeolojik imkânlar potansiyel var. Fakat aramak lazım.

Soru: Siz anladığım kadarıyla, arandığında bulunabileceğini söylüyorsunuz?

Cevap: Doğrudur, evet. İyi aranırsa bulunur. Çünkü biz bunun örneklerini 20 senedir Trakya'da gördük." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Yıllarını petrol sahalarında harcamış Petrol Jeoloğu Mehmet Tatlı Damak ümit verici tesbitler yapıyor:

"Türkiyemiz çok bakir. Ben vurgulamak isterim. ABD'de senede buna benzer çalışmalar toplam olarak 17 bin tane yapılıyor. Şu ana kadar, Türkiye'de petrol arama veya petrol arama çalışmalarının başladığı günden beri bugüne kadar 3 bin adeta arama sondajı ancak yapılabildi. Senede 17 bin tane sondaj yapılan ülkede 'hâlâ yeterli değil' diyorlar, biz bu kadar sene içerisinde 3 bin tane yapmışız yok diyoruz. Bu, çok yanlış bir düşünce. Ne yapmamız lazım. Bizim nasıl burada 24 saat çalıştığımız gibi, 24 senede 365 gün ülkemizin değişik yerlerinde karış karış aramamız lazım. Bizim ülkemiz bakir. Gerek petrol ve doğal gaz yönünden gerek diğer madenler yönünden.

Nasıl doktorların bir yemini varsa, bizler de mühendis olarak, petrol mühendisleri olarak bu memleketteki enerjiyi çıkarmak için bir yeminimiz var. Bu yeminimizi tutmak istiyoruz. Onun için de ben 74 mezunuyum seneye 30 sene olacak bu meslekte çalışmam. Türkiye'nin çok yerlerinde çalıştım Güneydoğu'da, İç

Anadolu'da şu anda da Trakya'da bunu yapıyoruz. Trakyamız doğal gaz yönünden ülkenin en zengin bölgesi. Ben inanıyorum, Trakya her 10 kilometre mesafelerde aransa, farklı farklı yerlerinde gaz çıkacak. Nitekim son zamanlarda buluşlar, gerek bizim firmamız olsun, gerek başka firmaların buluşları, bu gazın varlığını gösteriyor. Ülkemizin en ufak enerjiye ihtiyacı var. Onun için bunları değerlendirmemiz lazım. Biz de bunu yapıyoruz." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Tatlıdamak, Trakya'da her 10 km'de bir kuyu açılsa doğal gaz bulunur derken, Cevat Eyüp Taşman, Petrol Aramaları isimli makalesinde "arazinin kırık olması sebebiyle Mürefte (Trakya) havzasında iktisadi doğal gaz bulunamayacağını" yazıyordu. *(MTA dergisi, Sayı: 17)*

Ziyaret edip görme imkânı bulduğum bir başka şirket Amity Oil. Onlar da Trakya'da çalışıyorlar. Türkiye temsilcileri Fatih Alpay, petrol mühendisi:

Fatih Alpay

Soru: Siz ümitli misiniz? Türkiye'nin kendi kendine yetebilecek doğal gazı petrolü bulabileceğini düşünüyor musunuz?

Cevap: Neden olmasın. Aramamışsınız, aramadığınız şeyi bilmiyorsunuz. Yani siz Türkiye'de petrol ve doğal gazın yok olduğunu tesbit etmek zorundasınız. Bakın dikkat edin "Yok

olduğunu" diyorum. Yok olduğunu tesbit etmedikçe, devamlı potansiyeller var demektir. Burası çok önemli. Çok çok önemli. Yok olduğunu tesbit edeceksiniz ki "YOK" diyesiniz.

Soru: Benim anladığım kadarı ile siz çok ümitlisiniz?

Cevap:Evet ben ümitliyim ve çalışmalarımıza da devam ediyoruz.

Soru: Türkiye'nin kendi kendine yetecek petrolü çıkaracağına inanıyor musunuz?

Cevap: En azından, kendi kendine yetecek kadar birşeyler bulunabilir. Ben vardır demiyorum ama potansiyeli var, onu söylüyorum. Kesinlikle aranması lazım. Yeterli çalışma yapılması lazım. Ülkenin % 10'unu aramakla bu ülkede var ya da yok demek doğru değil. Trakya ve Güneydoğu'da aramalar yapılmış. Bir miktar da Adana civarında, onun dışında çok yoğun bir arama faaliyeti olmamış oldukça seyrek. Dolayısıyla genel olarak baktığınız zaman % 90'ı ülkenin henüz aranmamış, aramadan siz bunu nasıl var ya da yok dersiniz.

Soru: % 10'luk kesim layıkıyla aranmış mıdır?

Cevap: Onu da sanmıyorum. Çünkü petrol çok değişik bir konu. Yani layıkıyla aranmış olduğunu söyleyebilmek için bütün ülkenin 3 boyutlu sismik ile taranması lazım. Bu da çok çok büyük bir rakkam. Yani bir anda yapılabilecek gibi bir şey değil. Artı devlet imkânlarıyla yapılabilecek bir şey de değil. Yurt dışındaki gibi bunun özel sektörce sahiplenerek, ülkenin sahiplenerek aranması lazım. Yani ülkenin sahibiyiz diyoruz ama biz aramıyoruz. Bekliyoruz ki dışarıdan yabancılar arasın olur mu böyle bir şey? Her hâliyle her türlü mantığa ters. O hâlde bütün üniversiteden çıkan arkadaşlar, petrolcüler olsun, jeologlar olsun bu arama seferberliğine bir şekilde katılmalı. Ayrıca yatırımcılar olarak da yerli şirketleri çekmemiz lazım. Türkiye'de ne deniyor? Diyorlar ki devlet özel sektörden elini çeksin. Alın işte! Koskoca bir saha özel sektörde devlet sadece bunun % 10'unu arayabilmiş,

geri kalan henüz aranmamış. O hâlde niye gelmiyorlar, özel şirketler?

Kolay uzaktan "Yok devlet özel sektörden elini çeksin" diye dolayısıyla, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığına çok büyük haksızlık edilebiliyor bu konuda. TPAO'nun yanı sıra özel sektör de bu işe girmek zorunda.

Soru: Özendirmek için soruyorum. İyi para kazanılabilir mi bu aramacılık işinden Türkiye'de?

Cevap: İyi, doğru rezervler bulursanız çok iyi para kazanırsınız kesinlikle ama bulmanız lazım, bulmazsanız çok riskli bir iş. Yani herhangi bir fabrika kurmaya benzemiyor. Bir fabrika kurduğunuz zaman ürünü bir şekilde satarsınız.

Soru: Benim anladığım kadarı ile Türkiye çok cazip bir saha olarak görünüyor doğru mu?

Cevap: Küçük şirketler için bence son derece cazip bir yer. Türkiye'de bu çalışmaların, Amerika, Kanada ya da Ortadoğu ülkelerindeki kadar ya da uzakdoğu ülkelerindeki kadar, yaygın olmadığını görüyoruz. Amerika'da diğer ülkelerde Kanada'da yılda 20.000 kuyu açılırken, Türkiye'de 7–8 tane, 10 tane, 20 tane açıldığı zaman bayram oluyor. Yani 20 bin nerede?20 nerede? Sonra diyoruz ki ülkede petrol yok. Olur mu böyle bir şey. Aramanız lazım. Önce de kendimiz aramamız lazım, yabancıları beklemeden. Zorun zoru olan kısmını başardık. Bundan sonra daha fazla gelecek.

Soru: Nasıl getirdiniz Amity Oil'i Türkiye'ye?

Cevap: Ülkenin demokratik bir ülke olduğunu, arama faaliyetlerinde devletin takındığı pozitif tavrı, petrol işlerinin ne kadar dünya standartlarında hizmet vermek için çaba sarf ettiğini, bütün bunları açıkça gösterdik. Dolayısıyla ülkedeki potansiyeli de gördüler buldukları doğal gazı hemen satabileceklerini Türkiye'nin ne kadar doğal gaz ithal ettiğini gördüler, bütün bunlardan

sonra bu ülkede aramak onlar için cazip oldu."(Yazarın yaptığı görüşmeden)

Israrla üzerinde en azından kendi kendimize yetecek ve dünya dengelerinde daha dik durmamızı sağlayacak petrolü bulabilirizi vurgulamamın bir sebebi de şu: Petrolcülükte bir tabir var, 'eğer açacağınız 10 arama kuyusundan birinde petrolü keşfederseniz bu, o bölgenin petrol açısından aranabilecek, kayda değer rezerve sahip olduğunu gösterir' denir. Oysa bakın şu Türkiye'de sahadaki petrolcülerin açıklamlarına:

Fatih Alpay, Amity Oil Türkiye (eski) Genel Müdürü:

"Önümüzdeki 12 ay içinde yaklaşık 7–8 kuyu daha açmak üzere programımızı yapmış bulunuyoruz. Daha fazla keşif olacağına inanıyoruz.

Soru:9 kuyudan 8 tanesini dolu çıkarttınız. Bu büyük bir başarı değil mi?

Cevap: Kesinlikle. Öyle dünya genelinde % 10'dur arama kuyularının başarısı. Bunların hepsi arama kuyusu değil belki, bazıları değer tesbit kuyuları ama yine de ciddi bir rakam. Bu başarı diğer şirketlerin çok dikkatini çekiyor yurt dışında. Avusturalya'da olsun, AB'de olsun, Kanada'da olsun. Şirketin yaptığı bu çalışmalar dikkatle izleniyor. Türkiye'nin % 90'ı henüz daha aranmamış. Bu açıdan bakıldığında kesinlikle önemli. Ülkemizin aranmamış alanlarında da yeni şirketlerin gelmesiyle, ayrıca Amity Oil'in kendi çalışmalarıyla, yeni rezervler bulunabilir bu da Türkiye açısından son derece önemli." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Prof. Dr. Mehmet Ayan, Thrace Basin Natural Gas Türkiye Temsilcisi:

Soru: Kaç kuyu açtınız şimdiye kadar?

Cevap:60 tane açtık.

Soru: Oranlaması nasıl, kaçta kaç buldunuz?

Cevap: Arama sondajlarında da, bizim başarımız aşağı yukarı, fifty–fifty. Yani % 50 – % 50'dir.

Soru: Bu da bir saha için iyi bir rakam değil mi?

Cevap: Tabi iyi bir rakam.

…

Türkiye'de petrol yok demek gelecek nesiler için işlenen büyük bir günah olur. Türkiye gerektiği şekliyle aranmadı." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Trakya dışında en çok petrol aranan yer Güneydoğu Anadolu Bölgesi. Türkiye Petrol Jeologları Derneği Başkanı Mehmet Özkanlı önemli bir rakam veriyor. Verdiği rakam Türkiye'nin petrol açısından ne kadar ümit vaat ettiğinin göstergesi:

"Soru: Türkiye'de bulunabilen petrol açısından açılan kaç delikten kaçında petrol bulunabiliyor? Bir oran var mı? Özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde...

Cevap: Mesela buralarda baktığımız zaman, açtığınız kuyularda % 50'lere kadar da başarı elde edebilirsiniz. Bilinmeyen alanlara gittiğiniz zaman, bu daha da aşağı düşebilir. Ortalamada baktığınız zaman % 20'lerin üzerindedir.

Soru: Türkiye ümit vaad ediyor anladığım kadarıyla?

Cevap: Neden ümit vaad ediyor: Çünkü biz hâlâ diyoruz ki, biz Türkiye'yi yeterince arayamadık. Türkiye'nin potansiyelini ortaya koyamadık. Bunu net olarak koyamadığımız sürece kimse yoktur diyemez." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Şu anda Türkiye'nin en büyük petrol sahası Adıyaman Karakuş. Buradaki rezerv delinen 3. kuyuda bulundu. *(Mesut Atalay, Türkiye'de Petrol Aramacılığı ve Petrol Kanunu)* Bu bile önemli bir göstergedir.

Petrol arandığında bulunacağı aşikâr. Yine ben söylemiyorum uzmanı anlatıyor.

Prof. Dr. Abdurrahman Satman, İTÜ Petrol ve Doğal gaz Mühendisliği Bölüm Başkanı:

"Türkiye'de bilinen gerçek şudur: Petrol ve doğal gaz olarak arandığı zaman bulunan enerji kaynaklarıdır. Amity Oil gibi Tharace Basin gibi bazı kuruluşlar, bazılarında yabancı sermayelerle ortaklıklar var geliyorlar. Türkiye'de ve Trakya'da özellikle araştırma yapıyorlar orada gazı buluyorlar ve pazarlıyorlar. Demek ki istedikten sonra arandıktan sonra bulabileceğiniz bir enerji kaynağı doğal gaz. Türkiye'nin birçok yerinde aslında doğal gazı bulmak mümkün." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Dibimizdeki ülke Romanya'da tüketilen petrolün yarısı (daha önce tamamını üretiyorlardı) kendi topraklarından elde ediliyor. Peki, bunu nasıl başarıyorlar.

"Romanya'da petrol için bir yılda 500 km sondaj yapılıyor. Peki, ya Türkiye'de? 30–35 km" *(Malatya Milletvekili Ayhan Fırat, TBMM Tutanak dergisi 22. Birleşim 3.12.1997)*

"Romanya'da açılan 500 km sondajın anlamı şu: Yılda 6 bin sondaj kuyusu." *(TBMM Genel Kurul Tutanağı 20. Dönem 1. Yasama Yılı 63. Birleşim 18.06.1996)*

Dikkat edin sadece yılda 6 bin. Oysa bizim Cumhuriyet Tarihimiz boyunca açılan toplam kuyu sayımız 3 bin'i geçmiyor.

Bir de sondaj makinalarımızı karşılaştıralım. TPAO'un elinde 35 delici var. Bir o kadar da diğer şirketlerin elinde olduğunu varsayalım. 70 tane bilemediniz yüz tane delici var.(Bu, çok ama çok iyimser bir rakamdır.) İddialara göre Romanya'daki sondaj makinasi sayısı 8000 civarında. İşte fark.

Türkiye'de bir yılda petrol aramak için 30–35 kuyu açılırken, İtalya ve Fransa da bile 150 kuyu açılıyor. *(TBMM Genel Kurul Tutanağı 20. Dönem 1. Yasama Yılı 63. Birleşim 18.06.1996)*

O açılan 30–35 kuyuyunun % 90'dan fazlasını da TPAO açıyor.

Hasan Gülay–Manisa Milletvekili:

"Ülkemizde faaliyet gösteren yabancı petrol şirketleri, ruhsat aldıkları hâlde faaliyet göstermemektedirler. Dolayısıyla, bu ruhsatlı sahalarını ham petrol aramaya kapamış bulunmaktadırlar.

Dikkatinizi çekiyorum, halkıma da açıklıyorum; ülkemizde, petrol varlığının ispatlandığı Güneydoğu Anadolumuzda, üçte iki alanda, henüz ham petrol aranmamıştır" *(TBMM Genel Kurulu 18.06.1996)*

Hâlbuki biz bugün direkt petrol aramacılığının içindeki insanlardan dolayı biliyoruz ki, "Güneydoğu Anadolu Bölgesi bütünüyle petrol barındırmaya müsait." *(Prof. Dr. Mehmet Ayan, Petrol Jeoloğu, Energate)*

SONDAJLARDA PETROLE RASTLAMA ORANI YÜKSEK

"Petrolcülerin bir oranlamasını tekrar hatırlatmak isterim, açılan her 10 delikten birinde petrol bulunması o bölgenin petrol açısından ümit vaat ettiğinin göstergesidir. Oysa 1993–2003 yılları arasında Güneydoğu'da açılan arama kuyularının başarısına bakılacak olursa bulunma yüzdesinin % 43'lere çıktığı görülüyor. Yani iki delikten birinde petrol bulunuyor." *(Enerji Bakanı Hilmi Güler'in Atilla Başoğlu'nun Soru Önergesine Cevabı 07.04.2003 TBMM)*

Türkiye'nin ilk petrolü Raman'da yani Güneydoğu'da çıkınca o dönem uzmanlar başka ülkelerle karşılaştırma yapıyorlar ve ne kadar önemli petrol rezervlerine sahip olduğumuzu vurguluyorlardı. İşte 1969'da MTA'dan Kemal Lokman'ın sözleri:

"Bütün dünyada, her açılan on kuyudan birisi yalnız petrollü çıkmaktadır. Hâlbuki petrole rastlanan bizim Raman–1 kuyusu ise, memleketimizde bu amaçla açılan kuyuların altıncısıdır. Yani, ortalama nispet 1/6 olmuş oluyor.

Raman–1 kuyusu, Hükümet nam ve hesabına açılan kuyuların altıncısı olup, kuyuda petrole rastlanması ve petrolün bulunması için tam yedi yıl gibi bir zaman geçmiş bulunmaktadır. Hâlbuki Ruslar Bakü civarında petrol bulmak için vaktiyle 15–16 sene, Fransızlar ise Cezayir ve Sahra'da petrol bulmak için 25–30 sene gibi bir zaman sarf ettiklerine göre, zaman bakımından da

Raman–1, bu hususta rekoru kırmış bulunmaktadır." *(Türkiye'de Petrol Arama Amacıyla Yapılan Jeolojik Etüdler, MTA 1969)*

Rekor kelimesi hafızamızın bir köşesinde dursun. Kendi kendimize yetecek hatta ihraç edebilecek petrol bulmak mümkün derken teknolojiyi de hesaba katmak gerekiyor. NASA'daki Türk bilim adamı ve geçtiğimiz gün hayatını kaybeden Dr. Haldun Direskeneli'nin kardeşi sektörün içindeki mühendis Haluk Direskeneli konuşuyor:

"Şimdi teknolojiyle olay çok değişti. Uzaydan yeraltı değerler algılanabiliyor. Çok daha değişik teknolojilerle gidiyorlar.

…

Eskiden çok daha zor ya da çok daha pahalı yapılan sondaj işleri, yeni geliştirilen sismik araştırmalar sonucu çok daha kolay ve ucuza yapılıyor.

Şöyle elimde bir detaylı Türkiye haritası var. Eskiden böyle bir haritayı satın alamazdınız. Devlet sırrı idi. Şimdi uzaydan çıkarılan harita, benim oğlumun laptopun da var. İnanılmaz bir şey!" *(Dünya Enerji dergisi, Mayıs 2003)*

Artık risk de eskisi gibi değil.

Türkiye Petrol Mühendisleri Odası Başkanı Mete Topgüder:

"Petrol arama yatırımı sadece ağırlıklı olarak bir kamu kurumu olan TPAO tarafından yapılmaktadır. Aramaya hız verildiğinde, yatırımlara hız verildiğinde petrol potansiyelimizin gelişmesi mümkün."

Türkiye'de petrol aranması gündeme geldiğinde gözler hemen TPAO'ya çevriliyor fakat TPAO ülkemizde 24 arama şirketinden sadece bir tanesi. Asıl sorgulanması gerekenin ne olduğunu artık biliyoruz.

Mete Topgüder, Türkiye Petrol Mühendisleri Odası Başkanı:

"Türkiye'deki ruhsat sahalarının büyük bir bölümü mutlaka yabancı ve özel sektörün elindedir diyebiliriz." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Yani ruhsat alma konusunda hevesli, üretme konusunda hevessiz şirketler ve yıllardır bir tek çalışmanın yapılmadığı petrol sahalarımız… Aladdin Middile East Genel Koordinatörü Cem Sayer: "Türkiye'nin petrol yönünden aranması tamamlanmamıştır. Arama tamamlanmadığı sürece de kamuoyu ülkemizde petrol gerçeğini tartışmaya devam edecetir. Ne yazık ki ülkemizde bulunan 21 havzanın (muhtemel petrol bölgeleri) birçoğunda daha bir adet bile arama kuyusu açılmamıştır." 581 *(Dünya Enerji Dergisi, Mayıs 2003)* derken ne denli kötü duruma getirildiğimizi ve ne denli ümitli olmamız gerektiğinin işaretlerini sunuyor.

(E) Hava Korgeneral Erdoğan Öznal:

"Petrol ithal etmek kolay, zahmetsiz bir iş olmakla beraber çare değildir. Çare Türkiye'de petrolün aranıp bulunmasıdır. Rockefeller'in sahip olduğu Standart Oil, 19. yüzyılın başlarında hazırladığı bir raporda Teksas'ta bir damla dahi petrolün olmadığını belirtmiştir. Keza aynı şey Kuzey Denizi Petrolü için de söylenmiştir. Ancak sahaların ne kadar önemli petrol yataklarına sahip oldukları bilinmektedir. Bunun yegâne sebebi de petrolün aranmış olmasıdır." *(Türkiye'de Petrol Yok Mu? Ulusal Strateji dergisi)*

GERÇEKLER VE EFSANELER

Türkiye'de petrol konusu bir bölgede ne zaman gündeme gelse, hep şu düşünülür petrolün çıktığı bölge kalkınacak yöre insanı çalışacak. Peki, böyle mi olmuştur. Tabi ki hayır. Türkiye'nin petrolünün çıktığı en büyük bölge Adıyaman Bölgesi'dir. Eğer bol petrol çıkıyorsa, bol kazanç olmalı düşüncesinin şu andaki durumla tamamen çeliştiğini görürüz. Çünkü Adıyaman fakir iller kategorisindedir ve yine en çok petrolün çıktığı Güneydoğu Anadolu Bölgesi kişi başı millî geliri en az bölgemizdir. İşte yanı başımızda Irak. Bazı verilere göre Suudi Arabistan'dan daha fazla rezerve sahiptir ama şimdi bunun bir anlamı yoktur.

TPAO her türlü kısıtlamalara karşı yarım yüzyılda arama faaliyetleri için 3 milyar dolar harcama yaptı ve bu yatırımların sonucunda bulunan petrolün satış değeri 9 Milyar doları aştı. *(Mete Gürel, TPAO Genel Müdür Yardımcısı, Sabah gazetesi, 13.03.2002)*

Bu, petrolün ne denli kârlı bir ticaret metası olduğunu gösterir ama petrol çıktığı noktadan çok ülkenin geneli için anlam taşır. Değer bulur.

PETROL DENİZİ LAFI YALAN ÇIKTI

Türkiye'de petrol konuşulunca hep dilden dile dolaşan hatta gazete sayfalarına taşınan bir söz var: "Türkiye Petrol Denizinin Üstünde!"

Bu sözün kaynağı bazı kaynaklarda, "Akrebin Kıskacında Güneydoğu" isimli bir çalışma olarak gösteriliyor. Türkiye'de 20

yıl müddetle Shell firmasının Araştırma Genel Müdürlüğü'nü yapmış olan Anthony Hages güya "Petrol ile ilgilenen ABD şirketleri bilirler ki, Türkiye bir petrol okyanusunun üzerinde oturmaktadır." demiştir. Önce "Akrebin Kıskacında Güneydoğu" isimli esere ulaşmaya çalıştım. Eseri uzun çabalardan sonra buldum. Fakat söz konusu kitapta bu sözün ana kaynağının 1991 basımı "Masonluk ve Kapitalizm" isimli bir başka kitap olduğu gösteriliyordu *(Akrebin Kıskacında Güneydoğu s.34)* Üstelik kitaptaki alıntıda kaynak ismi "Hages" değil "Hage" şeklinde belirtiliyordu. Bu kez "Masonluk ve Kapitalizm" isimli kaynağı bulmaya çalıştım ve buldum. Ne oldu dersiniz? Bu kitap da bu bilginin kaynağının 02.07.1990 tarihli Sabah gazetesi olduğunu işaret ediyordu. *(Masonluk ve Kapitalizm s.406)*. Hâliyle son adresim ilgili gazetesinin o tarihli sayısıydı. Fakat araştırdığımda gördüm ki 02.07.1990 tarihli Sabah gazetesinde böyle bir haber yok. Haber aslında 2 Temmuz değil, 22 Temmuz tarihindeymiş. Yani kitaptaki alıntı tarihi yanlış ve gazete o gün yani 2 Temmuz'da değil 22 Temmuz'da meşhur "Türkiye Petrol Denizi'nin Üzerinde" manşetiyle çıkmış. İşte gazetenin manşeti de aşağıdaki gibi.

Shell ve Exxon çok iddialı!

Türkiye petrol denizinin üzerinde

Dünyanın en büyük petrol şirketlerinden ikisi olan Shell ve Exxon'un uzmanları "Türkiye'deki petrol yataklarını" karış karış biliyorlar

İstanbul'un ünlü ve pahalı Amerikan Hastanesi'nde yaşama umudu kesilmişti. Sadri Alışık International Hospital'da iki günde hayata döndü

Elinde raporu var

Necdet BERKAND

Fakat…

Birincisi petrol yerin altında deniz gibi değildir. Kapan denilen geçirmez yeraltı yapılarında bulunur ve bunlar denize benzetilemez.

Ali Rıza Tanrıverdi, Petrol Mühendisi, Petrol Mühendisleri Odası Üyesi: "Petrol hiç bir zaman yeraltında petrol havuzunda birikmez, toplanmaz veya birilerinin dediği gibi yeraltında petrol denizi, petrol okyanusu yoktur. Yeraltında rezervuar dediğimiz kumtaşları veya kireçtaşları içerisinde bulunur." *(Petrol Nedir, isimli makale)*

İkincisi Türkiye'de Anthony Hages isimli biri 20 yıl süreyle Shell Araştırma Genel Müdürlüğü'nü yapmamıştır. Yani böyle biri yok. İnanmayanlar Shell Türkiye'ye veya Petrol İşleri Genel Müdürlüğü'ne sorup öğrenebilirler.

Üçüncüsü sözün kaynağı 22.07.1990 Sabah gazetesinin manşet haberinde, Türkiye lafı geçmiyor, Shell Araştırma Müdürü deniyor ve Hages şeklinde değil Hage şeklinde ifade ediliyor.

Oysa Türkiye'de özellikle ulusalcı denilen akıma ait kitaplarda, gazetelerde ve çeşitli yayınlarda "20 yıl Shell Türkiye Genel Müdürlüğü'nü yapmış Anthony Hages demiştir ki…" ile başlayan cümleler kullanılıyor. Hatta bu sözün doğruluğu araştırılmadan büyük tirajlı gazetelerde manşet haberde bile kullanılıyor. Sonra o gazeteden alıntı yapılıp kitaplara konuyor.

2005 yılının sonlarına doğru Güneydoğu'da yaşananlarla ilgili bir röportaj yaparken merak edip Prof.Dr. Mahir Kaynak'a bu durumu nasıl yorumladığını sordum.

"Bu söylentilerin arkasında 'Türkiye'de petrol var çıkarttırmıyorlar.' diye Batı'yla aramızda bir çatışma olması sonucu istenir ve yaratılır. Bu böyledir.

Soru: Buna toplumu kurgulama çalışması denebilir mi?

Mahir Kaynak: Kurgulama çalışmasıdır. Kesinlikle. Bunlar çok yapılır. Yalan haber bir gerçek haline dönüştürülür. Hep yapılır bunlar. Zincirleme gider." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Haberi merak etmiş olabilirsiniz, haberin metnini aşağıda olduğu gibi veriyorum:

"Türkiye petrol denizinin üzerinde

Necdet Berkand

NEW YORK– Amerikalı petrol uzmanları, Türkiye'nin çok zengin petrol yataklarına sahip olduğuna ancak batılı firmaların Arap ülkelerindeki petrol tükenmeden ülkemizdeki petrolü çıkarmayacaklarını bildirdiler.

Amerikalı uzmanlar Türkiye'deki petrol rezervlerinin gelecek yıllar için saklandığını söylediler. Dünyanın ünlü Exxon petrol firmasının Başkan Yardımcılarından biri adının açıklanmaması şartı ile şunları anlattı:

'Firmaların Türkiye'deki petrole dokunmamalarının nedeni açık. Amerikan petrol firmalarından çoğu Arap ülkelerinin hissedarıdırlar. Tabiatıyla bu petrollerin pazarları vardır. Bu pazarları bozmak istemezler.

Uzaydan çekilmiş fotoğraflar nokta nokta Türkiye'deki petrol denizlerini göstermektedir ama ülkenizde petrol olduğu hâlde buna dokunulmamıştır. Arap petrollerinin bitmesine bu iş saklanmaktadır. Denilebilir ki Türkiye'de çıkarılacak petrol için yeni bir pazar bulma zorunluluğu ortaya çıkacaktır. Bu ve politik birçok sebebleri bir araya getirirsek, durum açıkça görülüyor.'

GERÇEĞİ HERKES BİLİYOR

20 yıl Shell petrol firmasında Petrol Araştırma Genel Müdürlüğü'nü yapmış olan ve bugün Amerika'nın en büyük bankalarından birinin Başkan Yardımcısı Antoney Hage bu konuda görüşlerini Sabah'a şöyle anlattı:

'Ortadoğu'da uzun süre çalıştım. Bildiğim kadarı ile bütün Amerikan firmaları, uzaydan çekilmiş fotoğraflarda gördükleri Türkiye'nin bir petrol okyanusu üzerinde oturduğuna emin.

Eninde sonunda birçok firma bu konuda çıkarları gereği Türkiye'de iş yapmak isteyecektir.

Bilindiği gibi petrol araştırmaları, milyonlarca dolara mal olmaktadır. Yatırımcılar bu durum karşısında % 50 veya % 40 arasında bir ortaklıkla karşınıza gelebilirler.

Uzun süre önce Kuveyt'te yapılan araştırmalar çok paraya mal olduğundan, petrolcüler yatırım için pazarlık yaparak, kumar oynarcasına bu girişimi sağlamışlardı. Çünkü her kazılan kuyudan petrol çıkmayabilir.

Türkiye'nin bugün artık eskisi gibi fazla paraya ihtiyacı yok. Şimdi uluslararası ticarete önem vermesi şarttır. İçeriye dolar girerse borç dertleriniz ortadan kalkar, eski borçlar da rahatlıkla ödenir. Ayrıca dünya çapında bir kredisi olur.

Yabancı firmalar kârlarını, kazandıkları ülkeden dışarıya çıkarmak ister. Onun için, hükümetinizin ticaret politikası bu yüzden yumuşak olmalıdır. Aksi hâlde yabancı firmalar ürker ve size yaklaşmazlar.'

Suriye'de petrol çıkarma konusunda yaşanan bir olayı örnek veren Antony Hage şöyle devam etti:

'Mobil, British Petrol ve Texaco bu ülkede müşterek petrol araştırmalarına girdikleri sıralarda gevşek ve isteksizce hareket ediyorlardı. Nihayet Suriye yetkilileri bunun böyle devam etmeyeceğini söyleyip Alman ve Avrupa firmalarına başvurdular.

Bunun üzerine Amerikan ve İngiliz firmaları tekliflerini değiştirerek petrol çıkarma yoluna girmişlerdi.

Burnunuzun dibindeki Suriye, Irak, İran ve Sovyetler Birliği'nde petrol olur da hiç Türkiye'de olmaz mı? Bir uzman olarak bunun aksini asla düşünemem."

İsminin açıklanmasını istemeyen Texaco Petrol firmasının Uluslararası Petrol Arama Bölümü'nü idare eden Başkan Yardımcılarından birisi de Türk petrolleri üzerinde şöyle bir açıklama yaptı:

'1960'larda Türkiye'de petrol tespit edilmiş ve bazı firmalar ortak olmuştu. Texaco jeolog setlerinin tespitleri ile girişimlere başlanılmıştı. Ancak 3–5 bin metre derinlikte petrol elde edildi.

Her girişim 13 milyon dolara mal oluyordu. Bazen 30 milyon dolara da yükseldiği bile oluyordu. Firmamız haklı olarak kazancını dolara çevirip dışarı çıkarmak istiyordu. Türk hükümeti ise Türk Lirası olarak vermek istedi.

Böylelikle bizim de önümüze diğer petrol firmalarına yapıldığı gibi, bir sürü kanunları, para değiş tokuş kanunları daha birçok engel çıkarıldı. Bunun üzerine vazgeçtik.

Hiçbir petrol firması veya yabancı yatırımcı cazip olmayan bir ülkeye yaklaşmaz. Türkiye'nin geçen yıllardaki durumu, bundan başka bir şey değildir. Geçmişte yapılan bu hatayı düzeltirseniz, niye Türkiye'ye gelip petrol çıkarmayalım.'"

Evet, Türkiye'de Anthony Hage veya Anthony Hages diye Shell yöneticisi hiç olmadı ama haberde denildiği gibi Anthony Hage isminde ve Shell'de tepe yöneticiliği yapmış biri var. Ancak bir petrol mühendisinin, petrolün; Türkiye'nin altında sanki bir okyanus gibi durduğunu söylemesi imkânsız.

Diğer şüphe uyandıran nokta ise isminin açıklanmasını istemeyen yetkililer. Bu tarzda bir ibare gördüğümde hep şüpheyle bakarım. Ya öyle biri yoksa. Üstelik bu haberin içeriği isim açıklamamayı gerektirecek bir yapıda değil.

Öte yandan haberi okuduğunuzda petrol şirketi yöneticilerinin özet olarak çözülmesini istedikleri bir problemin varlığını açıkladığını görüyorsunuz, "Sizde çok petrol var ama şu Türk Lirası üzerinden yurt dışına çıkarma meselesini rafa kaldırsanız da yine eskisi gibi dolar üzerinden paramızı alsak." Yani, istenilen menfaati alabilmek için bir beyin hazırlama mantığı içinde "Türkiye Petrol Okyanusunun Üzerinde" sözü söylenmiş gibi görünüyor.

Bir kere Türkiye'de kendimize yetecek hatta fazlası petrol var derken, ille de birinin bunu "petrol okyanusu" tabiri ile anlatması gerekmiyor. Nasıl arattırılmadığını, çıkartılmadığını detaylarıyla gördünüz ve özellikle dikkat edilmesi gereken bu türden söylentilerin toplumu diğerine karşı içten içe bilemesi, çatışma ortamına sürüklemesi. Bu duruma düşmemek gerekir. İlk petrol mühendisliği bölüm başkanı Prof. Erkem Göksu'nun sözleri bu durumlarda kulağımıza küpe olmalı. Nedir o: "Yabancı şirketlere düşman olarak değil, ezelî rakip olarak görmek, ticari ve teknik alandaki incelikleri öğrenip, kendi metodlarıyla kendilerine karşı centilmence çıkmak lazımdır." Türkiye üzerinde hesapları olanlar, toplumu çatışma ortamına itmeye çalışırlar. Bu oyuna gelmememiz lazım.

Dilden dile dolaşan bir başka efsane Petrol Kanununa göre bir şirketin yılda en fazla 10 sondaj yapabileceğidir. İşte örneği:

Ömer Lütfi Mete:

"18.01.1954; Petrol Kanunu… Bunun sömürge yasası olduğunu sadece tek maddesi bile belgeler. Türkiye'de her şirket yılda en çok 10 sondaj yapabilir. Yani yasa adeta 'Türkiye'de petrol aramak yasaktır'der." 584 (Sabah gazetesi 15.05.2003)

Ömer Lütfi Mete'nin Türkiye'nin petrolünün aranmasına engel olunduğuyla ilgili düşüncesi doğru fakat "her şirket yılda en çok 10 sondaj yapabilir" aktarımında yanılma var. Kanunu açıp bakarsanız böyle bir madde bulunmadığını rahatlıkla görürsünüz.

Bazen ortaya bir yalan atılır. O yalan bir gün gelir öylesine büyür ki artık kimse doğruluğunu araştırmaz. Yalan doğru kabul edilmiş olarak yaşamaya devam eder.

RAİF KARADAĞ

Bir de herkesin diline pelesenk olan, okunmasa bile alınıp kütüphanelere konulan bir kitap var: "Petrol Fırtınası"

Bu kitap, içindekilerden çok namıyla bugünlere kadar taşındı. Taşınmasının ana sebebi ise kitabın yazarı Raif Karadağ'ın kitabı yazdıktan 4 yıl sonra, yani 1973'de, bir otel odasında henüz genç yaşta esrarengiz bir şekilde hayatını kaybetmesiydi. O günden bugüne, Türkiye'de ne zaman petrol konusu açılsa hemen rahmetli Karadağ anılır ve konunun ne kadar önemli ve tehlikeli olduğu üzerinde durulur. Kitabın içindekiler şu anda bilinen malumat fakat yazıldığı dönem itibariyle güç odaklarını hayli rahatsız etmiş gibi görünüyor. Çünkü Karadağ, kitabında Osmanlı'nın başına sırf petrol için nasıl üşüştüklerini ve bölüşüm kavgası verildiğini anlatıyordu.

Aslında bu üşüşme ve bölüşmenin olacağını Peygamber Efendimiz (sas) 13 asır evvel haber veriyordu. Sözün gerisini Fethullah Gülen Hocaefendi'nin Sonsuz Nur 1 isimli eserinden takip edelim.(Karadağ ile ilgili bölüm, Peygamber Efendimiz'in özelliklerinden biri olan gaybi bazı meseleleri Allah'ın izni ve yardımıyla haber vermesi bahsinde geçiyor.)

"Ümmetler, milletler, insanların birbirlerini sofraya davet etmeleri gibi birbirlerini sizin üzerinize davet edecek ve üzerinize üşüşecekler. Birisi sordu: 'Bizim azlığımızdan mı?' Allah Resulü: 'Hayır, aksine siz o gün çok olacaksınız. Fakat selin sürüklediği çer çöp gibi. Allah, düşmanlarınızın kalbinden size karşı duydukları korkuyu kaldıracak ve sizin kalbinize de 'vehn atacak' dedi. Yine birisi sordu: 'Ey Allah'ın Resûlü vehn nedir?' Cevap verdi: 'Ölüme karşı isteksizlik ve dünya sevgisi!'" *(Ebu Davûd, Melahim, 5; Müsned, 5/278)*

Bu ifadelerden, ilk bakışta şu manaları anlıyoruz: Bir gün gelecek, milletler yığın yığın üzerimize çullanacaklar. Sofrada yemeği taksim eder gibi, yeraltı–yer üstü servetimizi aralarında paylaşacaklar. Evet, bütün yeraltı ve yer üstü servetlerimize el koyacak ve gözümüzün içine baka baka âdeta sofralarımızı yağmalayacaklar. Evet, biz, lokmayı hazırlayıp önlerine koyacağız, onlar da

doymak bilmeyen bir iştiha ile önlerine konan şeyleri yutacaklar. Bütün bunlar niçin olacak? Çünkü o zaman biz, artık köklü bir ağaç değiliz de ondan. Hatta selin sürüklediği çer çöp gibiyiz de onun için. Evet, bizim mizaçlar, meşrepler, hizipler ve anlayış farklılığı ile birbirimizi yiyip bitirmemize karşılık, onlar dünyevî hasis menfaatler etrafında birleşti, bütünleşti ve bizleri sindirdiler. Önceleri onlar bizden korkuyorlardı. Çünkü biz, onların ölümden kaçtıkları gibi ölümün üzerine gidiyor ve dünyayı istihkâr ediyorduk. Hâlbuki şimdi biz, ölümden kaçıyor ve dünyayı da onlardan daha çok seviyoruz. Onlar da bizim bu zaafımızı işleterek, bizi en can alıcı yerimizden vuruyorlar.

İlk bakışta haçlı seferlerini hatırlatan bu hadis, biraz daha derin düşünülürse, çok daha yakın bir tarihte cereyan eden hâdiselere de işaret ettiği açıkça görülecektir.

Raif Karadağ 'Petrol Fırtınası' adında bir kitap yazdı. Daha sonra o fırtınayı çıkaranlar tarafından da öldürüldü. Çünkü o kitapta 19. ve 20. asır Türk insanının makûs talihi ve gadr–u efganı, mütecavizlerin de 'hay–huyu' vardı.

Devlet–i Âliye'nin –ben ona imparatorluk denmesinin karşısındayım. Çünkü o devlet bir imparatorluk değildi. Sahabe ve tabiin devrinden sonra, gelmiş geçmiş en muhteşem bir devletti ki, dense dense ona "Devlet–i Âliye" denir– üzerine nasıl bir sofra gibi üşüşülmüştü! Bütün dertleri, bu geniş ve bakir toprakların yeraltı–yer üstü zenginliklerini elde edebilmekten ibaretti. Tarih boyu cereyan eden açık haçlı hareketlerinin en ağırı, bu kapalı salîb tecavüzü yanında yine hafif kalırdı. Evet, birbirlerini bir sofraya çağırır gibi çağırmış ve bir ülkenin bütün varlığını aralarında paylaşmışlardı.

Hazırlanmış ve donatılmış bir sofraya koşuyor gibi üzerimize üşüştü ve Akif'in ifadesiyle: "Kimi Hindû, kimi yamyam, kimi bilmem ne bela" bir araya gelerek Devlet–i Âliye'yi talan ettiler.

Demek istediğim şudur: Allah Resulü'nün mevzua esas aldığımız hadislerinde, işaret buyurdukları bu köhne zihniyetin neticesi, hazırlanan haçlı seferleri değildir; belki yakın tarihte bütün dehşetiyle gördüğümüz ve hâlâ görmekte olduğumuz, korkunç bir batı ittifakıdır ki, henüz İslâm âlemi onlara sofra olmaktan kurtulabilmiş değildir. Görüldüğü gibi, on dört asır evvel söylenenler, bugün, kelimesi kelimesine tahakkuk etmekte, görülmekte ve yaşanmaktadır." *(M. Fethullah Gülen, Sonsuz Nur 1)*

YENİ TASARI SON PETROL VURGUNU MU?

Max Ball'ın hazırladığı 6326 sayılı Petrol Kanunu yabancı şirketlerin Türkiye'deki petrolü kapatmasına yol açtı. Yani istediklerini aldılar. Türkiye, petrolünü üretemedi, üretemediği için ekonomisi borç yükünün altında kaldı. Sürekli borçlandığı için dünya dengelerinde o özlediğimiz gür sesini çıkaramadı. O çıkaramayınca meydan diğerlerine kaldı.

Fakat 6326'yı yabancılar yapmasına rağmen bu yasanın ellerini kollarını bağladığı gerekçesiyle bu kez yine o yabancı şirketler mevcut kanunun da değişmesini istiyorlar. İşin ilginç yanı onların baskılarıyla hazırlanan yasa teklifinin görüşülmeye başlanması, Karadeniz'den müjdeli haberi beklediğimiz günlerin hemen öncesine denk geldi. Eğer gerçekleşirse BP ve TPAO'nun açtığı kuyudan, TPAO'nun verdiği bilgilere göre günde 150 bin varil petrol çıkacak.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Dr. Hilmi Güler, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Karadeniz'in petrolünü anlatırken aynen şu cümleyi kullandı, "İnşallah böylece petrolde dışa bağımlılığımız kalkacak."

Güler:

"Karadeniz açıkları dâhil olmak üzere, denizler dâhil olmak üzere her tarafı didik didik arıyoruz. Bunu, sadece, bilinen, klasik sondajlarla değil, uydudan da değerlendiriyoruz. Aynı zamanda, bütün verileri, dataları, dünyadaki petrol haritalarını gözönüne alarak çok yoğun bir çalışma içindeyiz. Bunun sonucu olarak da,

öyle zannediyorum ki, BP ile ortak bir çalışma yapılıyor ve onlarla yaptığımız görüşmelerden aldığımız ilk izlenimler, bilhassa Doğu Karadeniz'de, Trabzon–Rize açıklarında tahminimizin, beklentimizin de ötesinde petrol olduğu şeklinde ama bunun kesinleşmesi mutlaka sondajla olacaktır. Şu anda, biz, üç boyutlu taramaları yapıyoruz. Üç boyutlu taramalarla hacim bulunuyor. O hacmin içinde petrol olup olmadığı da sondajla belli olacak. Bu safhaya önümüzdeki yıl geçeceğiz. İnşallah, petrolde dışa bağımlılığımız da böylece kalkacak." *(Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul Tutanağı 22. Dönem 2. Yasama Yılı 24. Birleşim, 04.12.2003)*

Karadeniz'deki diğer mevcut sahaların da keşfedildiğini düşünürsek, ülkemizin kendi kendine yetecek petrolü çıkarması mümkün olacak.

Enerji Bakanımız Doğu Karadeniz'deki petrolün beklentimizin üzerinde olduğunu pek çok yerde dile getiriyor. *(AKP Siyaset Akademisi Yerel Yönetimler Okulu, 2005)*

Bu, bir kere kenarda dursun. Mardin örneğini vermiştim. Günde 1 milyon varil petrol beklediklerini yabancı petrol şirketinin mühendisleri kendileri açıklamışlardı.

Örnekleri çoğaltabilirim. Ancak burada virgül koyup Uluslararası Yatırım Bankası Goldman and Sachs'ın petrolle ilgili bir öngörüsüne bakalım. Yatırım Bankası olması ve dünyada önemli etkinliği olması sebebiyle söyleyeceklerinin önemi var. Diyorlar ki; "Petrolün varil fiyatı 105 dolara çıkabilir." *(1 Nisan 2005)*

Sachs bunu açıkladığı sıralarda varil fiyatı 50 dolar seviyesindeydi, bu satırları yazdığımda, yani 4 ay sonra 63 dolara çıktı.

Ne demek istediğime geliyorum. Yükselen varil fiyatları, yüksek maliyetle üretilen petrollerin de önünü açar. Çünkü varil fiyatı 20 dolarken yabancı şirket gelip de Türkiye'de uğraşmaz 5000 bin metre'nin altına inmeye çalışmaz. 2 bin metrede çıkarabileceği Ortadoğu'yu tercih eder. Ancak artan her varil fiyatı Türkiye gibi ülkeleri de gündeme taşır.

Artık Türkiye petrol açısından caziptir.

İşte tam da bu noktada yabancılar kendi yaptıkları kanundan şikâyet etmeye başladılar. İstekler neler?

Eski yasada, karada çıkan petrolün % 65'inin, denizde çıkarsa % 55'inin Türkiye'de kullanma zorunluluğu vardı. Yeni yasa tasarısında bu kaldırılıyor. Üreticiye üretilen petrol üzerinde sınırsız tasarruf hakkı tanınıyor. Ürünün tamamını ihraç etme yetkisi veriliyor. Hatta olağanüstü durumlarda bile ülkede üretilen petrolün ülke içinde kullanılması, memleket ihtiyacını gözetme durumu ortadan kaldırılıyor.

Yabancıların hazırladığı mevcut kanunda arama ruhsatlarında hektar başına "devlet hakkı geliri" vardı. Bu kez o da kaldırılıyor. Üstelik yeni yasayla çok daha büyük alanlarda ruhsat alma yetkisi isteniyor.

Yine onların hazırladıkları yasada üretilen ham petrolden % 12,5 kamu için devlet hissesi alınıyordu. Bu oran şimdi; günlük üretim oranına göre % 1'e kadar düşüyor.

Örneğin denizlerde yapılacak günde 20.000 varil ham petrol üretiminden alınacak devlet hissesinin bugünkü uygulama ile günlük miktarı 2500 varildir ve ortalama 50 dolardan bunun değeri 125.000 ABD dolardır. Ancak getirdikleri tasarıda devlet hissesi 200 varile ve parasal değeri 10.000 ABD dolarına düşüyor. 125 bin dolar nerede 10 bin dolar nerede.

Bir düşünün; tam da Türkiye'de petrolün bollaşacağı bir zamanda yapılanlara bakın.

Jeoloji Mühendisleri Odasının mevcut durumla ilgili yorumu çok ilginç:

"BP Şirketinin Doğu Karadeniz'de açmaya başlayacağı sondaj öncesinde bu düzenlemenin getiriliyor olması oldukça dikkat çekicidir. BP'nin bulup üretme ihtimali yüksek olan petrol kaynaklarımız ve buna bağlı elde edeceğimiz gelir açısından yeni düzenlemeye bakıldığında, petrol kaynaklarımız, teşvik adı

altında açıkça yabancılara devredilmektedir. Bu yönüyle tasarı, BP Yasasıdır."

Bütün bunların yanında mevcut yasada 3 yıl içinde (ki bu bile büyük bir hatadır) ruhsat alınan yerde arama sondajı yapma zorunluluğu varken bu da kaldırılıyor. Şirketin insiyatifine terk ediliyor. Zaten o 3 yılı hep maksimum kullandılar. Hiç sondaj yapmadan bayrak yarışı şeklinde ruhsatları hep elden ele dolaştırarak petrolün bulunmasını engellediler.

Yine bir başka önemli detay ruhsat süresi karada 5 yıla, denizde 8 yıla çıkarılıyor. Zaten arama yapmıyorlardı, bunun süresi artınca Türkiye çift yönlü zarar edecek.

Sadece bu kadarla sınırlı değil. Dahası da var. Önce iki örnek verip sonra ne istendiğine mercek tutacağım.

Rusya Doğal Kaynaklar Bakan Yardımcısı Anatoliy Temkin ülkesindeki makul ve kârlı petrol rezervlerinin 2017 yılında tükeneceğini söyledi. Söylemekle kalmadı yeni kararlarını açıkladı "hazırladıkları yasa taslağında stratejik önemi olan kaynakların geliştirilmesi ihalelerine yabancı firmaların katılımının yasaklandığını"duyurdu. *(17.03.2005)*

Hatırlarsanız ABD şirketi UNOCAL'e 18 milyar dolar peşin para öneren Çin Devlet şirketine bu ülkede büyük tepki oldu ve Çin Devlet Petrol Şirketi teklifini geri çekmek zorunda kaldı. Bunu yaparken de "Unocal için verdiğimiz teklifi ABD'deki haksız ve üzücü siyasal tepkileri göz önüne alarak geri çekiyoruz." demişti. İşte iki örnek; biri ABD'den diğeri de onun rakibi Rusya'dan.

Yani demek istediğim devletler, ülkesindeki vatandaşın hakkını böyle koruyor. Oysa yabancıların hazırladığı yeni Petrol Kanunu tasarısı sadece yabancıların haklarını genişletmekle kalmıyor. Türkiye'de kısıtlanmış yetkilerine rağmen petrol arayan TPAO'yu da hedefine alıyor. Nasıl mı?

TPAO'nun devlet adına petrol arama ve üretim hakkı kaldırılıyor. Yani özelleştirilmesinin önü açılıyor. Özelleşirse ne olur?

TPAO'nun Bakü–Tiflis–Ceyhan ham petrol boru hattında, Azerbaycan, Kazakistan petrollerinde hatrı sayılır payı var. Özelleştirme gerçekleşirse bu haklar TPAO'yu alan şirkete geçecek. Bakü– Tiflis–Ceyhan'ın % 70'ini elinde bulunduran BP herhâlde TPAO'nun özelleştirilmesinde elinden geleni yapacaktır. Mevcut yasanın değişmesi gerektiği belli. Fakat bunu kendimize yönelik ağır şartlar getirerek yapmamız doğru değil.

Dünya'da yeni petrol üretim alanları keşfediliyor. Afrika'da yeni sahalar bulunuyor. Asya'da da hakeza. Bu ülkeler Türkiye için rakiptir. Türkiye'ye gelen şirketler adı üstünde şirkettir vakıf değildir. Elbetteki kâr etmek isteyecektir. Bunu yadırgamamak gerekir.

Örneğin bu şirketler, Türkiye'de devlet hissesi % 12,5, Afrika'nın herhangi bir ülkesinde % 10 ise elbetteki o Afrika ülkesini seçerler. Mevcut dünya konjonktürünü çok iyi analiz edip ona göre yeni düzenlemenin yapılması şart. Ancak yeni yasal düzenleme deyince yabancı şirketin getirip verdiğini aynen alıp uygulamanın hiçbir anlamı yoktur.

Devletler insanı için güçlü olmanın yollarını ararlar ve bulmak da zorundadırlar. Bunu hep vatandaşları için yüksek menfaatleri kollayarak icra ederler.

Yeni yasa tasarası Avrupa Birliği'ne uyumun gereği imiş gibi gösteriliyor. Oysa dünyanın en büyük petrol şirketlerinden biri olan İtalyanların ENİ isimli firmasında % 30 devlet payı yok mu? Yine Fransızların ve dünyanın en kârlı petrol şirketlerinden TOTOL FINA ELF devletin kontrolünde değil midir?

Üstelik bu şirketler dikey entegrasyonludur. Yani üretimden rafinaja kadar her safhayı kendileri yaparlar. Türkiye'de durum aynıydı. TPAO, BOTAŞ, TÜPRAŞ, POAŞ aynı çatı altındaydı

yani üretim, boru hattı, rafinasyon ve pazarlama birlikte iken parçalara bölündü ve büyük bir fırsat kaçırıldı.

Demiyorum ki bu sektörün her alanında devlet etkin olsun. Demek istediğim kararlar alınırken, yasalar çıkarılırken sokaktaki herkesin hakkı düşünülmeli.

PETROLÜMÜZÜ İŞLETTİRMEDİLER AMA DAHA BÜYÜK BİR KOZUMUZ VAR

"Taş Devri taşlar tükendi diye bitmedi!"

Yazılacak belki çok daha fazla şey vardı. Fakat bu kadarla iktifa edelim.

Sorular, üzerinde uzun uzun dikkatle düşünülecek noktalar, öylesine çok ki.

Örneğin, petrolün büyük gelir getirdiği açık ve net. Servet istatistikleriyle tanınan meşhur Fortune dergisinin "2005'teki dünyadaki en büyük 12 şirket çalışmasına göre Wall Mart isimli marketler zinciri birinci... Onu 6 petrol şirketi takip ediyor, yani BP, Exxon Mobil, Shell, Total, Chevron ve Conoco Philips. Toplam ciroları ise 1 trilyon 246 milyar dolar." *(Sabah gazetesi, 16.07.2005)*

Bu büyük petrol şirketleri gelişirken arkalarında banka yani finans desteği vardı. Hala daha var. Türkiye'de her sektör için banka kurulurken neden petrol araştırmalarını teşvik için özel fonlar oluşturulmamıştır, bir banka kurulmamıştır. Dikkat edin Tekstilbank, Denizbank, Sümerbank, gibi direkt belli alana yönelmiş bankalar vardır da neden dünyanın en önemli fiziki metaı ve silahı petrol için böyle bir düzenleme yapılmamıştır?

Fortune'nin istatistiklerine dönersek, petrolün varil fiyatının 60 doları bulduğu bir dönemde; tüketim maddelerinin fiyatını yükselten de petrol olduğu için Wall Mart'ın en kârlı şirket olmasına şaşırmamak gerekir.

Wall Mart ve petrol şirketlerinden sonra, geri kalan 10 büyük şirketten 4'ü ise otomotiv şirketleri." *(Sabah gazetesi, 16.07.2005)* Birbirleriyle nasıl ilişki içindeler görüyor musunuz?

Şimdi bu son noktayla ilgili önemli bir kapı daha açıyoruz.

Petrol sektörü otomotivden ayrı düşünülemez. Yine bugün 4 kız kardeş diye bildiğimiz şirketlerin başlangıç evrelerinde, yerli otomotiv sanayilerinin de geliştiği görülüyor. Onlardan güç aldılar ve birbirini destekleyen bir sistem oluştu. Sadece arabalarla girilebilen kiliseler inşa etmeyi düşünecek kadar büyük tüketim çılgınlığının varlığı; bu paralelliği ortaya koyan önemli örnek.

Petrole izin vermeyenlerin yerli otomotive izin vermeleri beklenemezdi. (E) Binbaşı İhsan Subaşı:

"Otomobil mevzu... Cemal Gürsel'in talimatıyla Eskişehir Demir Atölyesi 'Devrim'i' üretti. Lokomotif tamiri yapılan ünitede bir otomobil yapıldı oranın ustalarıyla. Bunlar 29 Ekim'de Ankara'da yürütülecek sonra seri imalatı yapılacak. Hangi güç oraya el attı bilmem mümkün değil, araca benzin koymadılar yürümedi.

Tecrübeleri yapılan muaffak olmuş araçlar orada yürümedi. Resmigeçitte geçecek. 'İşte bunu biz yaptık. 'diyecek Gürsel Paşa, Millî Birlik Komitesi'nin Başkanları, 'otomobil sanayi de yaptık' diyecekler. Otomobil (tören sırasında) yürümeyince fiyasko. Resmen sabatoj o gün bu işle uğraşan arkadaşlar bunu biliyorlar ama söylemiyorlar onuda bilemem..." *(Yazarın yaptığı görüşmeden)*

Eğer yerli petrolümüzle birlikte yerli otomotiv sektörü de gelişse idi bugün belki de çok daha güçlü bir ülke olabilirdik.

1954 ve sonrasında oynanan oyunlarla Türkiye'nin büyük darbe aldığı açık. Ancak ülkemizin önünde yeni, önemli bir fırsat daha var. Hidrojen enerjisi. Petrolün dünyayı hem maddeten hem de manen yaralaması, temiz enerji Hidrojen'i kaçınılmaz alternatif yapıyor. OPEC'in ve bugünkü dünya petrol düzeninin kurucularından Suudi Arabistan'ın Petrol Eski Bakanı Zeki Yamani'nin sözleri önemli bir delil:

"Dünya, uğruna pek çok çekişmelerin yaşandığı 'petrol çağını' geride bırakmaya hazırlanıyor. 30 yıl içinde büyük miktarda petrolümüz olacak ama hiç alıcımız kalmayacak. Petrol toprakta bırakılacak. Nasıl taş devri taşın bolluğuna rağmen sona erdiyse, petrol dönemi de petrol bulunmasına rağmen bitecek." *(The Sunday Telegraph, 25.06.2000)*

Yamani'nin sözleri gerçek oluyor hem de kendi ülkesi Suudi Arabistan'da. Bugün dünyanın en büyük petrol üreticisi Suudi Arabistan aynı zamanda dünyanın en büyük hidrojen enerji merkezlerinden birini kurdu. *(Zaman gazetesi, 25.02.2004)*

Hidrojen her türlü kaynaktan elde edilebiliyor. Suudiler de petrolden veya doğal gazdan bunu üretecekler. Fakat hidrojen enerjisinin önünde iki büyük engel var: depolama ve taşıma. Uçucu gaz olan hidrojeni kullanmak için sıvılaştırmak zorundasınız ama onu sıvılaştırırken çok büyük enerji harcamak durumundasınız, üstelik belli basınç altında bunu yaptığınız için, en küçük tehlikede o hidrojen tankı hidrojen bombası olabilir. Bu yüzden hidrojen arabalarının test sürüşleri her yerde yapılmıyor. İşte bu iki büyük risk hidrojenin önündeki dağ gibi duruyor.

Hidrojen özellikle otomobil sektörü için düşünülüyor. İşte bu noktada Türkiye'nin elinde inanılmaz bir kaynak var. Bor madeni. Bir dizi basit işlemden geçirilmiş bor madeni parçasını, yine bir katalizörle birlikte suyun içine attığınızda göreceğiniz şey büyük bir hızla hidrojenin çıktığıdır. İşte bu, bütün otomotiv dengelerini Türkiye'ye iten, 'Aman Türkler bu konuya uyanmasın' dedikleri noktadır. Devletin resmî kayıtlarına göre dünya rezervinin % 72'si Türkiye'de ama bu rezerv tesbitlerinin yıllar öncesine ve eski teknoloji ile yapılmış ölçümlere dayalı olduğunu düşündüğümüzde rakam çok daha büyüktür. Borla ilgili kurumdan yetkilinin verdiği bilgiye göre dünya rezevlerinin % 95'i Türkiye'de ve geri kalanı ise ABD'de ve diğer birkaç ülkede. Örneğin ABD'de bor madenini çıkarmak için yerin 300

metre altına giriliyor. Türkiye'de ise ağır iş makinalarıyla yüzeyden toparlanıyor. Aradaki farkı, üstünlüğümüzü ve avantajımızı gözünüzde canlandırın. Konu çok ama çok önemlidir.

Konunun uzmanı BOREN Başkanı Prof. Dr. Erk İnger anlatıyor: Hidrojen enerjisi ile çalışan araçlarla ilgili projeler gerçekleştiği takdirde, her yıl 50–60 milyon aracın pazara girdiği ve araç başına 40–50 kilogram sodyum bor hidrürün gerektiği düşünüldüğünde bugünkü Eti Maden'i ikiye, üçe katlayacak ihtiyaç ortaya çıkacak. Otomotiv ve diğer sektörlerin ihtiyacı göz önüne alınırsa çok sıkı bir işin içindeyiz." *(İstanbul Uluslararası Hidrojen Kongresi, 14.07.2005)*

Evet, Türkiye –eğer petrolüne yapılan benzeri oyunla rezervleri elinden alınmazsa– çok sıkı bir işin içinde.

Asıl anlatmak istediğime geliyorum.

Konuya ilgimden dolayı hidrojen enerjisi ile ilgili il il dolaşan –dolaştırılan– bir bilim adamının 2 konferansını izledim. Her ikisinde de tek kelime bordan bahsetmediğini gördüm. Herşeyden hidrojen üretmek için yararlanılıyordu da borun hiç adı geçmiyordu. Her ikisinde de sonunda dinleyenlerden, "Efendim bir de bor madeni var bunun konuyla ilgisi nedir?" diye sorduklarına şahit oldum–demek ki zannetikleri kadar herkes bilinçsiz değil–. Bunun üzerine O bilim adamının borun ne denli önemli olduğunu anlattığını gördüm.

Bu iki konferansın ardından acaba yersiz şüphe mi ediyorum diye düşünmeye başlamıştım ki, bir fırsatını bulduğumda O bilim adamına şu kilit soruyu sordum: "Efendim bor madenleri özelleştirilmeli midir?"

O bilim adamından gelen cevap: Tabi. Sadece o değil bütün madenler özelleştirilmedir!"

Bugün Sierra Leone, en çok elmas üretilen ülkedir. Sierra Leone'nin bu anlamda değeri yaklaşık 25 milyar dolardır ancak

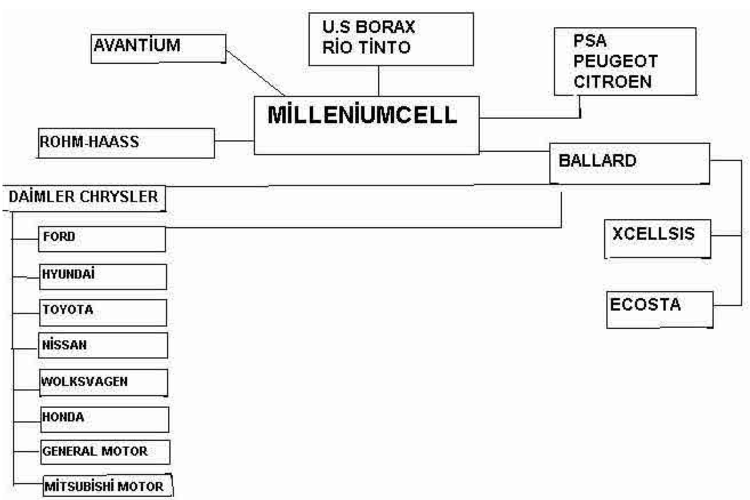
sıkı durun, Sierra Leone, kişi başı yıllık 414 dolar ile dünyanın en fakir ülkesidir. *(Mustafa Çınkı, Rant Lordları)*

Siarra Leone'ne de elmas çıkarma işi özel sektörün elindedir. Fakat halkın % 90'ı hayatında elmas görmemiştir. *(Ece Temelkuran, Milliyet gazetesi, 10.06.2000)*

Özelleştirmeye kesinlikle karşı değilim. Kontrolsüzlükten doğacak talandan korkarım.

Evet bugün gelişmiş dünyanın yeni gözdesi Hidrojen'dir. Hidrojen çağının yıldızı ise mobil araçlar için bordur.

Yine aynı bilim adamına göre "Bor sadece hidrojen için taşıyıcıdır" Peki, gerçekten böyle mi? Bunun cevabını Scientific America dergisinde borlu yakıt geliştirip otomobilde kullanmayı başaran Steven Amendola veriyor. Amendola, aynı zamanda bugün "bor ve hidrojen" ile ilgili patentlere sahip dünya çapında bir şirketin kurucusu. Yani Millenium Cell'in. Millenium Cell'in iş geliştirme ortakları, stratejik ortakları, partnerleri kimler diye baktığınızda ne denli ciddi bir şirket olduğunu ve geleceğin dünyasının nasıl kurgulandığını görebiliyorsunuz. İşte bu ortaklar:

(Mustafa Çınkı, Rant Lordları s.621)

Scientific America dergisi:

"(Sodyumborhidrür) Düşünülebilecek en temiz yakıt

ABD'li kimyager Steven Amendola, bor bileşiklerinden elde edilen yakıtla çalışan otomobil geliştirdi. Bu konuda araştırmalar yapan Milenyum Cell'in kurucusu Amendola, Ford Explorer model otomobili bor bileşiklerinden elde edilen yakıtla çalıştırmayı başardı.

Araç, sodyum bor hidrit maddesi ile suyun oluşturduğu hidrojenin yakıt pillerine ulaşması ve açığa çıkan enerjinin mekanik enerjiye dönüşmesiyle hareket ediyor. Bor madeni, günümüzde sabundan, bilgisayara, nükleer teknolojiye kadar birçok alanda kullanılıyor.

Sodyum bor hidritle çalışan otomobilin, normal yakıtlarla çalışan otomobillere göre yaptığı kilometre iki katına çıkıyor. Çünkü benzinle çalışan otomobillerde yakıtı depolama sorunu olduğu için menzil düşüyor. Borla çalışan otolarda ise bu sorun tamamen ortadan kalkıyor. Akaryakıtla çalışan otomobillere göre daha güvenli olan borla çalışan otomobillerin bir başka özelliği de, çevre kirliliği yaratmaması. Bor bileşiklerinden elde edilen yakıt kullanıldıktan sonra tekrar değerlendiriliyor." *(17.06.2002)*

Millenium Cell'in ortaklarından Rohm–Haass bor hidrür üreticisidir ve yakın zamanda Rohm–Hass Türkiye'de şirket satın alarak pazara girmiştir.

Daimler–Cryshler Rockefeller ailesinindir, Türkiye'de motorlu taşıt fabrikaları var ve Cryshler sadece borla çalışan arabayı geliştirdi. Dünyaya tanıttı. Arabanın adı "Natrium"

İşte bu da Natrium

“E canım yapılmış sadece bir örnek var. Dünya’da her türden otomobil deneyleri var bu da onlardan biri" diyenler çıkabilir. Bir başka örnek de aşağıdaki Peugeot–Citroen'in 2003 Paris Otomabil Fuarında sergilendikleri şık itfaiye aracı.

Bu aracın verdiği mesaj önemli. Yangın acil müdahale ister, demek ki bor bileşiği ile çalışan aracın sürati ve kıvraklığı mükemmeldir ki, bırakın normal bir otomobil performansını itfaiye aracı olabilecek kadar güçlüdür.

Bu arada bor bileşiklerinin yakıt hâlinde kullanılması için patentlere sahip Millenium Cell’in partnerleri arasında Peugeot–Citroen’in bulunması ayrıca önemli bir işarettir. Tabloyu hatırlayın.

İşin en ilginç yanı, Rio Tinto yani bir madencilik şirketinin Millenium Cell ile olan partnerliği. Rio Tinto, Türk Borlarının üreticisi devlet şirketi Eti Holding'in rakibidir ve rezervlerinin 10

yıl ömrü kalmıştır. Borlarının 10 yıl ömrü olan bir şirket nasıl tedarikçi olabilir. Yoksa Türkiye'den birilerinden garanti mi almışlardır? Tablo açık. Türk Borları dünyanın yeni enerji kaynağı hidrojen için hedeftedir. Yıllar önce petrol için yapılan hesaplar şimdi bor üzerine yapılmaktadır. Küresel ısınma dünyayı tehdit ederken hidrojen kaçınılmaz kaynaktır ve otomobillerde hidrojen kullanımı için bor madeninden başka alternatif yoktur.

O bilim adamı yakıt olarak bor bileşiklerini ağzına almazken –kapalı kapılar arkasında alıyordur– çalışmalarında yanından ayırmadığı bir bilim adamı şunları söylüyordu: "Bir madde yakıt olduğu zaman, çevremizde bazı ülkelerde olduğu gibi, bazı kimselerin aşırı derecede dikkatini çekebilir. Yani kaynaklarımız başımıza iş açabilir. Öyle bir tehlike belirebilir."

Yani baktılar Türkler bor bileşiklerinin yakıt olduğunu fark etti, belki son çare korkuyu silah olarak kullanmak kalıyor. Hiç değilse korkarlar da bırakılarlar diye düşünüyorlar herhâlde.

"Borlarımız başımıza iş açabilir" diyen, kendi sorup kendi cevap veriyor,

"Soru: Borumuz yüzünden işgale uğrar mıyız?

Cevap: Böyle bir şey olmamasını dilemekten başka çare yok."

Üstelik biliyor musunuz, o sodyum bor hidrür'ün yakıt olarak kullanılmasından sonra egzozdan çıkan madde sadece su buharı. Bugün modern dünyanın petrolden vazgeçmek istemesinin temel sebebi araçlardan çıkan zehirli gazların dünyanın sonunu getireceğini bilmeleridir. İşte Türkiye böylesine muazzam bir servetin üzerinde.

Gazeteciliğin duayeni Oktay Ekşi'nin tesbiti kulaklarımda çınlıyor:

"Bizim millet alışkındır. İyi veya kötü, bir meselenin aslını öğreninceye –çoğu kez de yediği kazığı anlayıncaya– kadar bazen yıllar geçer. Bu o kadar yaygın bir usuldür ki, bakarsınız Resmî

gazete'de 'Şu numaralı yasaya dayalı şu tarihli yönetmeliğin şu maddesinin değiştirilmesi hakkında' diye sunulan önemsiz görüntülü bir madde sayesinde birileri deveyi hamudu ile yutuvermiş.

'Petrol Kanunu'nuzu değiştirin, petrol firmaları buraya akıversin'

'Yabancıya istediği an istediği serveti dışarı çıkarma garantisi verin, burası cennet olsun' türünden çok nasihat dinlemiş, hepsine 'eyvallah' demiş, sonra hava almış bir millet olarak biraz kuşkuluyuz." *(Hürriyet gazetesi, 05.04.2001)*

Bazı uzmanlara göre, Bor, kelime olarak Arapça Burak isminden türetilmiş. Burak Peygamber Efendimiz'in miraca çıktığı atın ismi. Bakalım Türkiye Burak'ın üzerine çıkıp yükselecek mi? En büyük ümidimiz bu.

1954'te petrolümüze yaptıklarını şimdi de bor madenlerimize yapmanın hazırlığı içindedirler. İlk büyük oyunda yenildik, yenildiğimizi anladığımızda iş işten geçmişti. Şimdi bütün Türkiye bunun acısını çekiyor. Bu kez yeni ve büyük bir oyun var. Bakalım 'Bor ve hidrojen' de kazanacak mıyız?